BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
15 C
37

K.663

I

VIII B 169 a 30

APOLOGIA
IN ANATOME
PRO GALENO,
CONTRA ANDREAM VESSALIVM BRVXELLENSEM,

Franciſco Puteo Medico Vercellenſi Authore.

Cum Præfatione, in qua agitur de Medicinæ Inuentione.

CVM PRIVILEGIO

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS

Apud Franciſcum de Portonariis, de Tridino,

M D LXII.

12. 15 A. O. 37

Cuncta hominum ruerent, pariter monumēta Deorum,
Immortale nihil, ni pia Muſa foret.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ILLVSTmo ET REVERENmo IN CHRISTO PATRI ET DO. D. IACOBO PVTEO S. R. ECCLE.

TT. S. Mariæ in Via Presbitero Cardinali, ad Concilium Legato vigilantiſsimo,

Franciſcus Puteus

S. P. D.

IN HAC tota mundi fabrica, quid eſſet honorabilius ac præſtãtius à nobis non ſemel agitatũ eſt Illuſtriſsime & Reuerendiſs. Præſul, occurrebat quã doq; Iouem vt beneuolũ, Saturnum vt firmum, Martem vt potentem, Mercurium vt ſagacem, Venerem vt delicioſam, Lunam & Solem vt generationis & corruptionis authores, & vt diem à noctu ſeparent, laudabiliora eſſe in hoc toto mundo. Quandoq; totum

mihi applaudebat cœlum, vt ex ſubiecto incor ruptibili ac nobiliori compoſitũ, quæ eſt quin ta eſſentia (vt loquar cum Philoſophis) eſſe præ ſtantius, dum moueatur etiam ab intelligẽtiis miro motu, vt ſecundum quoſdam mirabilis ex citetur harmonia. Sed dum ſummi Opificis ani maduerto operam, nec omnia iſta habere excel lentiam dici poſſunt. etenim dum hæc efficeret ſummus Opifex, nec in earum creatione multũ elaborauit, ſed dixit, Fiat firmamentum cœli, & factum eſt, Et fiat Sol & Luna, atq; alia ſydera, & omnia facta ſunt: ſed dum voluit hominem ef fingere, dixit, Faciamus hominem ad ſimilitudi nem & imaginem noſtram, vt nobis hiſce ver- bis inſinuaret, hominem nobiliorẽ eſſe cæteris omnibus. Proinde quali & quanto artificio in eius conſtructione vſus ſit, his conſtare poteſt, qui hominis partes probe examinauerit, cum ipſis licebit admirari dum in homine tantam in eſſe conſtructionis artem comperiemus, vt ho- minem eſſe admirabile Naturæ opus, & myſte- riis plenum affirmare nõ dubitabimus: ad quod alludens Delphicum Oraculum fertur reſpon- diſſe, γνῶθι σεαυτόν, vt eius difficultatem, ac excel lentiam nobis indicaret. Sed ex tot & tot myſte riis, quæ in eius partibus obſeruãtur, homi ni cõ donatis illud præcipuum eſt, & magis admirabi le, quod mentem noſtram (neſcio cuius nõ ſit) capacem eſſe fecit. nam ſi volumus in quibuſdã

diſcurre

diſcurrere,aliis dedit texere,aliis ſuere,aliis ara re,aliis equos domare, aliis gladiari, aliis ferrũ molire, aliis ipſum acuere, aliis aurum fodere, aliis domos conſtruere, aliis tingere, alis pinge re,aliis ſcribere aliis intelligere,aliis vtrunque, aliis deniq; multa hæc,& alia ex iſtis,& id genus ſexcenta:nec tamen ſimul omnia, vt inquit Homerus in quarto Iliad.

Αλλ' οὔ πως ἅμα πάντα θεοι δ'ύσαν ἀνθρώποισιν.

Hoc eſt,

Sed non ſimul omnia Dei dederunt hominibus.

Veruntamen ex omnibus illud eſt etiam admirabilius, quod Deus Opt.Max. voluit naturam noſtram a ſua niſi per immortalitatem diuerſam eſſe. Proinde in aliis arctiſsima cũ ipſo quadam nos ſocietate coniunxit: præſtitit namq; nobis & futura agnoſcere ex aſtrorũ inſpectione:donauit & non delinquendi ſcientiam: conceſsit quoq; noſcere abditiſsima naturæ arcana itidem reuelauit in quibus liceat vitam noſtrã longius protrahere, quo ſibi aliquo tempore aſſimilaremus, idq; facultate quadam, quæ Medicina nuncupatur: quæ qualis ſit, atteſtatur eius exordium. A cœlo enim deportatam eſſe fatentur omnes, ſiue Hebreos, ſiue Arabes ſequaris, ſiue Aegyptios Theologos, aut Græcos. Nam Hebrei & Arabes primum humani generis parentem Adam eam diuino lumine ſapientiam adeptum aſſerunt: reliqui vero Appollinem ab

hominum,deorumq; parente Ioue, illam ſuſcepiſſe virtutem ad humani ſalutem generis tradidere, vt in primis oſtendit Poeta maximus in libro Aeneidos in hiſce verbis,

Ipſe ſuas artes, ſua munera lætus Apollo,
Augurium, cytharamq; dabat, celereſq; ſagittas,
Ille ut depoſiti proferret fata parentis,
Scire poteſtates herbarum, uſumq; medendi
Maluit.

Et non longe inferius, quum de Arte Medica loqueretur, etiam cecinit,

nihil author Apollo
Profuit.

Idem tradidit Horatius in carmine ſeculari, libro vltimo Carminum,

Augur & fulgente decorus arcu
Phœbus acceptisq; nouem Camænis
Qui ſalutari leuat arte feſſos
Corporis artus.

Hoc idem Ouidius in pluribus ſuorum librorũ locis præſertim id atteſtatur, cũ inducat ipſum, dum Daphnē alloqueretur, iſthæc proferētem,

Inuentum Medicina meum eſt, Opifexq; per orbem
Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.

Quo fit vt poſt hos omnes Serenus Samonicus ſtatim inter initia ſui libri, qui de Re Medica inſcribitur ipſum inuocat, tanquam Medicinæ Deum, vt ipſi auxilietur, vt apparet in hiſce verſibus,

Phœbe

Phœbe ſalutiferum quod pangimus aſſere carmen,
Inuentumq; tuum prompto comitare furore,
Tuq; potens artis reduces qui tradere uitas
Noſti, ac in celum manes reuocare ſepultos.

Nec ſine ratione tradit Macrobius in libro primo Saturna. quando ita ſcribit, Hinc quod attribuitur medendi poteſtas, quia temperatur ſolis calor, morborum omnium fuga, vel forſan vt pleriſque magis placuit, vt quod ideo multi Apollinem Medicinæ inuentorem eſſe exiſtimati ſunt, quoniam Medicina à vaticiniis, quorum & ipſe Deus eſt, ſumpſit exordium. Sunt & alii qui dicunt, vt tradit Theõtius, quod fuit primus qui herbarum vires nouit, & ad oportunitates hominum earum vires adaptauit, & ob id non ſolum repertor Medicinæ habitus eſt, ſed & Deùs, quum ægrotãtes plurimi ex ipſis remediis ſanitatem conſequerẽtur: ſed eſto quodcũque, ſat conſtat quod pene omnes conſpirant, Apollinem Vulcani & Mineruæ filiũ Medicinæ inuentorem extitiſſe. Quod etiam confirmat diuinus Plato in perſona Agatonis in Sympoſio & in Cratylo, dum eius Ethymum perſcrutaretur in hiſce verbis, Nõne Deus qui purgat ipſe erit ἀπωλούων & ἀπολύων, id eſt, abluens à malis, ſoluẽsq; quod Apollo ipſe ſignificat. Quatenus itaq; diluit atq; ſoluit, vt talium Medicus ἀπολύων merito nuncupatur: dictus eſt etiam οὔλιος, id eſt, Salutifer, vt ab Homero in Hymno Apol.

linis οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, Menandrus ſcribit Mileſios ἀπόλωνι οὐλίῳ pro ſalute ſua immolare, Pherecides refert, Theſea, quum in Creta ad Minotaurum duceretur, vouiſſe pro ſalute atq; reditu ſuo ἀπόλλωνι οὐλίῳ, καὶ ἀρτέμιδι οὐλίᾳ. Aſſūpſit etiā apud alios & diuerſa nomina, apud Eleos enim Apollo ἀκέσιος, vel ſi mauis ἀκεστής, hoc eſt, Medicus appellatus eſt: apud Athenienſes ἀλεξίκακος, vt quod malum arceat: Lindii vero colentes Apollinem λοίμιον hoc cognomine finita peſtilentia nominarunt: apud Delphos autē laudem Apollinis ita perſequuti ſunt ἰὴ παιὰν ἰὴ παιὰν ἰὴ παιάν: quos ſequutæ ſunt Veſtales virgines, vt ſcribit, Macrob. lib. primo Saturnal. vbi tradit ſolitas eſſe indigitare, Apollo Medice, Apollo Pean. Eſt autem dictus Pean ἀπὸ τοῦ παύειν τὰς ἀνίας, hoc eſt à ſedādis morbis. Sed quid in Apollinis demoror Ethymis & nominibus, quæ per ſe clara ſunt, vt vnicuiq; ſatis liceat eſſe perſuaſum, quantum ex his quæ dicta ſunt Apollinem ſiue Pean nomen eſſe ſacrum & ſalutiferū. Sed quid dicendum de illo qui apud Aegyptios habitus eſt Medicinæ Deus, qui in vita dictus eſt Oſiris, poſt mortem Serapis, qui poſtquam vt bos viſus eſt, dictus eſt in lingua Aegyptia Apis, quod ſonat idem quod Bos, de quo Tibullus,

Te canit, atq; ſuum pubes miratur Oſirim
Barbara, Memphitim plangere docta bouem.

Hic igitur Oſiris nullus alius fuit quam Apollo,

O s

Os namq; apud Aegyptios, multùm ſignificat, Iris autem oculum;, Oſiris ergo dicitur multus oculus, quod nomẽ ad Solem, qui Apollo eſt, referre oportet, ὁς παντ' ἐφιϱα, hoc eſt qui cuncta videt, vt inquit Homerus in ſecundo Odiſſ. In xiii eiuſdem etiam vocat πανφανόωτα, hoc eſt omnia illuſtrantem: huius ſententiæ etiam fuit Ouidius in quarto Methamorpho. vbi inducit Solem ita loquentem,

Omnia qui uideo, per quem uidet omnia tellus,
Mundi oculus.

Scribit Macrob. in lib. Saturnal. quod hinc Oſirim Aegyptii vt Solem eſſe aſſerunt: quoties namq; Hierogliphicis literis ſuis exprimere volunt, inſculpunt ſeptrum, in quo ſpeciem oculi exprimunt, & hoc ſigno Oſirim mõſtrant, ſignificantes hunc Deum eſſe Solem, regaliq; poteſtate ſublimem cuncta deſpicere, quia Solem Iouis oculum appellat antiquitas. Hic autem in vxorem habuit Iſidem, quæ apud quoſdam Luna eſſe creditur: alii aũt aliter figurãt, nec eã aliud eſſe quam Terram Naturamue rerum. Sed ſi fuit hæc igitur, vel alia, ſiue alius, aut vir, aut fæmina, citatur à Galeno in quarto & quĩto de de Compo. med. per genera, in ſecundo Artis cur. ad Glaucum, & in ſexto Meth. med. in quibus locis ponit emplaſtra Iſis appellata, quæ faciunt ſuſpicari ab ea fuiſſe inuenta & nuncupata, quæ adytis templi Vulcani in Aegypto fuerunt

runt reperta, & hoc modo inſcripta, multis an nis reſeruata ibi tanquam in domo propria, vt à Dea inuenta eſſe crederentur. Ab hac igitur vt Poetæ fabulãtur, Oſiris ſuſcepit Horum, qui vt tradit Diodorus Siculus in lib. Biblioth. primo, à matre in Medicina inſtructus eſt, qui hominibus tum oraculis tum medelis multum vtilitatis attulit, ex quo & horæ viginti quatuor, quibus dies, noxq; conficitur, nomen acceperunt, & quatuor tempora, quibus annuus orbis impletur, horæ vocantur. Sunt qui dicant Horum fuiſſe Apollinem, ſed eſto quiſquis vel Apollo, vel filius, ſi filius, dummodo ab Apolline pro gnatus habeatur, credaturq; Iſidem ab ipſo marito prius edoctam, filium in Medicina inſtruxiſſe: ſed ſi quis contenderit eſſe Apollinem, eſto vt libuerit: nam ſat ſcio quod Aeſculapius, & ſi fuit etiam dictus Apollo, vt refert Macrob. in libro Satur. apud pleroſque tamen creditur fuiſſe Apollinis filius, vt apud illum in Epigrammatario Græco

Φοῖβος ἔφυσε βροτοῖς Ἀσκληπιόν·

Apud Ouidium in libro Primo Faſtorum, & in libro ſecundo Metamorpho. apud Heſiodum in Theogonia: apud Platonem in tertio dialogo de Republica: apud Hyginium in libro de Signis Cœleſtibus, cap. de Hydra: apud Homerum in hymnis Deorũ in Aeſculapium, & apud Diodorum, & apud alios quamplures. Nam vo-

lunt

ſunt Apollinem duos inter cæteros habuiſſe fili os in medicina præcipuos, quorum alter fuit Aeſculapius, alter vero Anabus, qui à Babilonia ſuſceptus eſt, qui in medinina fuit admodũ præ clarus. Sed hunc longe excelluit Aeſculapius, qui datus eſt Chyroni Centauro, quem ab Apol line, tum ob eum quo perſequebatur amorem, tum vt filium, quem ad erudiendum tradiderat, creditur in medicina fuiſſe inſtructum, fuit nãq; ille qui medicinam Chyrurgicam comperiiſſe creditur: ab eo namq; fuit dictum vulnus Chyroniũ, meminit Galenus in ſecundo meth. med. quia primum is illud ſanarit: Paulus Aegineta in lib. quarto, cap. xlvi. ſcribit inueterata, & quæ vix cicatricem recipiũt, vlcera Chyronia appel lari, ceu Chyrone medicinæ peritiſsimo indigẽ tia. Huc alluſit Virgilius in Endicasyllabis de Liuore,

Viuet pectore ſub dolore uulnus
Quod Chyronia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, ſoboleſue clara Phœbi

Plinius in libro. vii. Natu. Hiſtoriæ, cap. lvi. & Galenus, ſiue Herodotus, ſiue Plutarchus, ſiue quis alius in libro qui Iſagoges ſiue Medicus in ſcribitur cap. primo, tradunt medicamentoriã, & herbariam ab ipſo fuiſſe repertam. Nam The ophraſto, Diaſcoride, & Plinio authoribus, hic Chyron fuit ille qui reperit Centaurũ, vel Chy ronion appellatum, vtrunque tamen ab eo de- nomi

nominatum,quod inquam inuenit, quando vulneratus eſt, quum Herculis pertractandi arma, ſagitta excidiſſet in pedem, quo fuit vſus & curatus. Sunt qui velint Gentianam ab ipſo etiam fuiſſe repertam, licet Diaſcorides dicat à Gentio Rege Illyriorum inuenta primum exiſtimatur,vnde nomen: ſed quia dicitur etiam Chyronion, creditur à pleriſque à Chyrone potius, quam à Gentio fuiſſe repertam, quia ante Chyronem non fuit Gentius, ſed poſt Chyronem, qui fuit ille,vt diximus, qui prius herbariam inuenit medicinam, quæ mortalibus ante ipſum erat incognita: ſed quod fuerit dicta Gentiana à Gentio Rege,eſt fortaſſe quia ipſe eã in vſum poſuit apud nõnullos, qui ab ipſo poſtea ei nomen indiderunt: ſed quod Gentianam inuenerit Gentius, apud quoſdam eſt probatu difficillimum:ſed hoc vnicuique ſit pro arbitrio. Ad rẽ igitur noſtram accedẽtes, dicamus quod traditur etiam ſpinam albam fuiſſe inuentam à Chyrone,& Pixacanthon,& Ceſtron, & Ampelom, & alia quamplura, quæ ab eo nomenclaturas etiam aſſumpſerunt. Quid plura? certe fuit maximus, nec vllus vnquam repertus eſt hactenus qui in herbaria ita adiuuerit mortales, quemadmodum iſte: nec *Mercurius*, & ſi fuit Deus, tot tamen inueniſſe herbas nuſquam legitur: inter quas laudatiſsima herbarũ eſt illa, teſte Home. in x. Odiſſ. quam vocari ab Diis putat moly, cõ

 tra

tra ſumma veneficia: quã ſcribit Homerus Mercurium Vliſsi tradidiſſe, quum deueniſſet ad Circen, vt ab eius incantamentis euaderet. Inuenit & Penthaphyllon, quod hernubotanem, hoc eſt Mercurii herbã vocari ſcribit Aetius: vltra has tantum Linozoſtis ſiue Parthenion ab ipſo Mercurio inuentus eſt, ideo apud Græcos Hermopoan multi vocant, eam apud nos omnes mercurialem: et quum mercurius tam parum, vt cõſtat, mortales adiuuerit in medicina neſcio quo modo apud pleroſque medicinæ inuentor ſit exiſtimatus, dum ſola hyrundo ver non efficiat, vt in trito prouerbio, ſed vnicuiq; ſuum eſto pulchrum: Ad rem, Quid dicam de Osyri? quæ etiã fuit vna ex cœleſtibus, Certe non apparet quod alias inuenerit, præter illam quæ & adhuc a Nicandro, Diaſcoride, & à Galeno, ab ea etiam Osyris nomen ſuſcepit. Alii etiam vt Teucer, ſolum Teucrion, melampus ſolum melampodion, Hercules ſolum Heracleon. Nynphea nata traditur à Nynpha zelotipa erga Herculẽ mortua, Lyſimachus ſolum lyſimachiam, Climenos ſolum climenon, mitridates ſolum mitridaciã, Seruilius Democrates ſolum hiberidam: deniq; & alii quãplures ſolũ vnã vel duas, aut ad ſũmũ paucas herbas ĩueniſſe legũtur, Chyrõ cẽtaurus vltra pdictas herbas, tertiũ & quartũ panaces genus reperiiſſe creditur, quorũ vtrũq; ab ĩuẽtore Centauriõ cognominatur: ĩuenit ẽt lectõ, ꝙ ali

qui

qui Libidion vocant, etiam ab eo Cétaurion appellatum: inuenit & Triochin, & illam, qua Achylles Chyronis diſcipulus Thelaphum ſanaſſe dicitur, ob id poſtea dicta Achylleos, quæ prius vocabatur Centauris. Sed quid in herbis ab eo repertis immoror? certé ſi vellē omnes quidem recenſere tædioſum mehercle potius eſſet quàm ſcientificū: ſed eſto quod ſciant ſtudioſi in herbaria primum extitiſſe Chyronem, illum, inquam, quem à Phyllira Nympha Oceani & Thetios filia Saturnus genuit, cū qua coeūte Saturno, Ops eius vxor aduenit, cuius præſentiā veritus deus ſe in equū cōuertit, vnde natus eſt Chyron Centaurus, vt placuit Heſiodo, Pindaro, & Hyginio in ſecundo libro de Signis cœleſtibus, quos ſequuti ſunt noſtri Latini, & in primis Virgilius in tertio Geor. quē à matre Phyliridem vocat in hiſce verſibus,

Quæſitæq. nocent artes, ceſſere magiſtri,
Phyllirides Chyron, Aminthaoniusq. Melampus.

Et ita quoq; vocat Propertius in ſecundo libro, elegia prima,

Tarda Phyloctetæ ſanauit crura Machaon,
Phenicis Chyron lumina Phyllirides.

Pari modo Ouidius in primo Faſto. & quinto, & alii omnes. Hunc autem edocuiſſe Aeſculapium legi poteſt apud Homerum in quarto Iliad. quem ſcribunt pleriq; omnes Apollinem ſuſcepiſſe à Coronide Theſſalica, vnde dictus eſt

Coro

Coronides ab Ouidio in ſexto Faſto. quam vbi reſciuit eam cum alio rem habuiſſe, necauit ſagitta, antequam pareret, & infantem exemit ex vtero eius, vt tradit Ouidius in ſecundo libro metha. Hæc autem fuit puella, ſiue mauis, filia Phlegiæ regis, vt ſcribit Homerus in hymnis Deorum in Aeſculapium: id atteſtatur etiam Hyginius in ſecundo libro de Signis cœleſtib. cap. de Hydra. Sunt qui velit, vt ex illis fuit Diodorus, quod ſit ex Arſinoe Leucippi filia, quæ licet apud quoſdam videatur alia à Coronide, tamen Pindarus Pythiorum Ode tertia, eandem eſſe voluit cum ipſa. Hic autem Aeſculapius vocatus eſt, vt apud Homerum in ſecundo Iliad. & apud alios Græcos pene omnes, qui ante He pius vocabatur, ſed ita tandem nuncupatus eſt Aeſculapius, quod Aſelem tyrannum Epidauri ſanaſſet: fuit ergo ille qui ab antiquis dictus eſt ἀρχίατρος, hoc eſt primus, vel ſi mauis princeps medicorum: Homerus in hymnis Deorum in metris de eo decantatis ἰητῆρα νόσων, hoc eſt, medicum morborum vocat. in quarto Iliad. ἀμύμονον ἰητῆρα, hoc eſt, irreprehenſibilem medicum appellat: Orpheus Poetarum antiquiſsimus qui Aeſculapii coetaneus exiſtimatur, ita de illo in ſuis hymnis decantauit,

Ἰητὴρ πάντων Ἀσκληπιὲ δέσποτα παιάν,

Quod eſt

Medice omnium Aſculapi Domine Pean.

Deinde

Deinde ad finem ita de eo etiam cecinit,

ἐλθὲ μάκαρ σωτὴρ βιοτῆς τέλος ἐσθλὸν ὀπάζων.

Hoc eſt,

Veni beate ſaluator uitæ, finem bonum prebens.

Sunt qui tradunt Pythiam oraculo Aeſculapium magnum hominum gaudium appellaſſe, vt ſcribit Pauſanias in ſecundo libro.

ὦ μέγα χάρμα βροτοῖς βλαστὼν ἀσκληπι. Hoc eſt,

O magnum gaudium mortalibus natum Aeſculapi.

Homerus in hymnis Deorum loco præcitato ab oraculo edoctus pari titulo, & alio etiam veneratus eſt, vt apparet in hoc carmine,

χάρμα μέγ' ἀνθρώποισι κακῶν θελκτῆρ' ὀδυνάων,

Quod eſt,

Gaudium magnũ hominibus, malorũ deliniatorẽ dolorũ

Nec ſine cauſa Aeſculapius ab huiuſcemodi viris tam doctis tot Epithetis decoratus eſt, quum ſcribat Diodorus in quinto libro, eum adeo peritia medicinæ excelluiſſe, vt quãpluri mos de ſalute prorſus deſperatos à morte liberauerit, proptereaq; à nõnullis creditus eſt defũctis vitam reſtituiſſe, inter quos legitur de Glauco & Hippolito ipſos ab inferis reuocaſſe. Scribit enim Hyginius in ſecundo libro de Signis cœleſtib. cap. de Ophiulco, quod Aeſculapius quũ eſſet inter hoĩes, & tantũ medicina cæteris præſtaret, vt non ſatis ei videretur hominũ dolores leuare, niſi etiam mortuos reuocare ad vitam nouiſſet. Fertur Hyppolitum, qui iniquita

te no

te nouercæ,& inſcitia parentis erat interfectus ſanaſſe, ita refert Eratoſtenes: nōnulli Glaucū Minoos filiū eius opera reuixiſſe dixerūt, pro quo vt peccato Iouē domū eius incendiſſe, pro alio vero in ipſum fulmen direxiſſe, & fulmine extinxiſſe quidem fertur, veritus Iuppiter ne exemplo Aeſculapii quoq; mortales mortuos eſſent ſuſcitaturi, nimia quidem artis medicæ potētia,quæ mortuos ſuſcitaret: quod tetigit Ouidius in.vi.Faſtorum in hiſce verſibus,

Iuppiter exemplum ueritus, direxit in illum
Fulmina,qui nimiæ nouerat artis opem.

Poſtea legitur de ipſo ob parentis querimonias in Deorum numerū fuiſſe receptum vt ſubiungit Ouidius,

Phœbe querebaris,Deus eſt,placare parenti,
Propter te, fieri,quod uetat ipſe facit.

Fuit namq; apud antiquos in ſumma veneratione, medicinæq; Deus habitus eſt: colebatur namq; in vrbe Epidauro,quæ eſt in ſinu Saronico,cuius numen tam viuentis, quam vbi ex humanis exceſsit ob artis medicæ gloriam ſæpe multis & maximis ciuitatibus fuit adiumento. Vnde quum Romani peſtilentia continuis trib. annis vexarentur, ex libris Sybillinis compertū eſt vt apud Valerium Maximum libro primo,& apud Liuium in.xi.legimus,non poſſe recuperari priſtinam ſalubritatem, niſi Aeſculapius ab Epidauro eſſet accerſitus. Miſsis ergo illuc lega

** tis

tis decem Duce Quinto Volumnio, Anguis quē Epidaurii raro, ſed nonquam ſine magno ipſorum bono viſu in modum Aeſculapii venerati fuerũt, mitis labi cæpit, triduoq; religioſe conſpectus ad triremē Romanam perrexit, & cum eo proſperam nauigationem emenſi, Romam aduecti ſunt. in ripam Tibridis egreſsis legatis in inſula vbi templum dicatum eſt, Anguis tranſnatauit, aduentuq; ſuo tempeſtatem, cui remedio quæſitus fuerat, diſpulit. Verum ſerpentem pro Aeſculapio Romam aduectum eſſe, & in inſula habitaſſe myſterio non carent, vt illæ, Syllæ, Roſcii, ſimulachri Palladis, & Caducei Mercurii. Plutarchus Problemate. xciii. ait cur extra vrbē ædes Aeſculapii poſita eſt, an quod foris ſalubrius, quam in vrbe habitare crediderunt? Nā Græci quoq; in excelſis ac puris locis Aeſculapii tēpla plane collocant: an quod Deum ex Epidauro accerſitum in vrbem commigraſſe opinantur: in Græcia nō in vrbe, ſed procul ab Epidauro Aeſculapii templum poſitum eſt: an quod dum draco ex naui in inſulam deſcendiſſet, & ex oculis euanuiſſet, ipſum eo in loco ædis ponendæ authorem ac præmonſtratorem fuiſſe opinantur. Idem author in Agidis vita reddit cauſam quoq;, cur Aeſculapius apud Romanos atq; alios viſus ſit draco, in hiſce verbis, Tradũt ſicut ex bobus apes, ex equis fuci, ex aſinis crabrones, ita humana corpora, & præſertim medullas

dullas humorem ex his profluentem ſerpentes producere. Itaq; non abſque ratione permoti antiquiores Heroibus draconem conſecrarũt: erat vt Philoſtratus in Heroicis memorat Aiaci Locrenſi manſuefactus draco quinq; cubitorũ magnitudinem implens, qui cum & bibebat & verſabatur, cuiuſque comitatu in via perinde ac canis vtebatur: quare minime mirandum videtur ſi Aeſculapius in draconem transformatus, ad Sicyonios vectus traditur & ad Romanos. Scribit Macrobius in Saturna. quod ſimulachris & Aeſculapii, & Salutis draco ſubiungitur, quod hi ad Solis naturam Lunæq; referuntur, & eſt Aeſculapius vis ſalubris de ſubſtantia Solis ſubueniens animis, corporibusq; mortalium: Salus autem naturæ Lunaris effectus eſt, quo animantium corpora iuuantur, ſalutifero firmata temperamento. Ideo ergo ſimulachris eorum iunguntur figuræ draconum, quia preſtant vt humana corpora velut infirmitatis pelle depoſita ad priſtinum reuireſcant vigorem, vt reuireſcunt dracones per annos ſingulos pelle ſenectutis exuta: vel potius, vt tradunt pleriq;, quũ Aeſculapius præſit Medicinæ, & vt ſcribit Apollodorus in libro περὶ θεῶν, ei ius diuinationis adiũgitur. Quod nec mirum, ſiquidem Medicinæ, atque Diuinationis conſociatæ ſunt diſciplinæ: nam medicus vel commoda vel incommoda in corpore futura prænoſcit. ſicut ait Hippocrates

in libro præſagiorum à principio, τα τε παρεοντα, καὶ τα προγεγονοτα, καὶ τα μελλοντα ἔσεσθαι, Hoc eſt, pręſentia, pręterita, & quæ futura ſunt, vel vt in alio loco. τα τ᾽ ἐοντα, τα τ᾽ ἐσομενα, καὶ πρὸ τ᾽ ἐοντα, id eſt, Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura ſequētur. Quod congruit etiam diuinationibus, quæ ſciunt τα τ᾽ ἐοντα, τα τ᾽ ἐσομενα, καὶ πρὸ τ᾽ ἐοντα. Vt igitur Aeſculapius perſuaderet in medico prouidētiam, quam Hippocrates in libro præcitato προνοιαν vocat, in formam draconis mutatus voluit ſe oſtendere: nā hunc ſerpentem aciei acutiſsimæ, & peruigilis naturæ quidem eſſe, atque ideo adytorum, oraculorum, theſaurorum cuſtodiam aſsignari traditur, vt legitur apud omnes de pomis in horto Heſperidū, & de vellere aureo in Cholco: quod adhuc magis cōfirmat eius ſimulachrum, quod in templis venerabatur, ante quod ſecūdū quoſdam pingebatur canis, vt nobilitas Aeſculapii, & artis poſſet innoteſcere. Nam olim Heroes, & Principes à canibus ſolebant ſemper comitari: Pollux in Onomaſtico ad Comodum, quo loco de Origine purpuræ diſſerit, ita de Herculeſcribit, εἵπετο δὲ α τῷ ἡρακλει καὶ κύων κατα τὸν παλαιον νομον οἶσθα γ ὅτι τοῖς ἥρωσι συνεισῄεσαν μέχρι τῆς ἐκκλησίας οἱ κύνες, Hoc eſt, Sectabatur autem Herculem canis, vt erat mos antiquus: noſti enī quod ſimul cum Heroibus canes in concionem ingrederentur. & hinc Virgilius in libro. viii. Aeneid.

neid.facit canes comitari Euandrum regem nobiliſsimum,

Greſſumq; canes comitantur herilem.

Quo in loco Seruius honoratus Grãmaticus aduocat & illud Saluſtii in Romana hiſtoria, Syphax inter duos canes ſtans Scipionem appellauit,vel potius, vt placet multis,aderat canis,vt medico inſit fidelitas: nam medicamẽtum amicus fidelis eſt,vel vt inquit Cato Cenſorius, ſi is eſt qui illa præcepta ſcripſerit,

πιςῷ ἢ ἰητρῷ πιςδὲ χροτοὶ θεραπείην.

Corporis auxilium medico committe fideli.

Atq; alibi,

πιςοῦ γὰρ φίλου ἰητὴρ προφερέςερος οὐδεὶς.

Nec quiſquam eſt melior medicus, quam fidus amicus.

Sic igitur fidelitas requiritur in medico,atq; idcirco apud Aeſculapium annotabatur canis, quem inter animalia homini fideliorem eſſe, apud omnes dubium eſt nemini.Legitur namq; apud Hyginium in ſecundo libro de Signis cœleſtib.cap.de Arctophilace, quod quum interfectus eſſet Icarius ob vinum quod acceperat à Libero Patre, quo paſtores fuerunt inebriati, exiſtimantes illud fore venenum,& ab Icaro datum paſtoribus vt eorum pecora abigeret in ſuos fines,ſic Icarum interfecerunt, & ſecũdum arborem quandã defoderunt. At Erigone eius filia permota deſiderio parentis, quum non rediret videret, ac perſequi eum conaretur, canis

Icari, cui *Mæra* fuerat nomen, vlulans, vt obitũ domini lachrymari videretur, redit ad Erigonem, cui nõ minimam cogitatæ mortis ſupicionem oſtendit: neque enim puella timida ſuſpicari debebat niſi patrem interfectum, qui tot dies ac menſes abeſſet. At canis veſtem eius tenens dentibus, perducit ad cadauer: quod filia ſimulac vidit deſperata ſpe, ſolitudine, ac pauperie oppreſſa multis lachrimis miſerata in eadem arbore ſub qua parens ſepultus videbatur, ſuſpendio mortem ſibi conſciuit, cui mortuæ canis ſpiritu ſuo parentauit. Quid dicam de Thobiæ cane (vt habetur in ſacris literis) & quid dicam de aliis, ex quibus exemplum ſumi poteſt in canibus maximam adeſſe fidelitatem: vnde ſi canis aſſociatur medico, nil aliud nobis repreſentare creditur, quàm fidelitatem ineſſe debere medico. Hic itaque atq; alia, naturam medici proprius reſpiciunt: nam Aeſculapius barbatus primò fingebatnr, vt oſtenderet antiquitatem, quæ in medico requiritur, potiſsimum quando Medicinæ facultas ab experiẽtia, quam parit antiquitas, emanarit, vt inquit Manlius

Artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante uiam.

Tradunt in manu habuiſſe baculum agreſte, nodoſum, ab anguium nexibus circundatum, quod nihil aliud indicabat, præter Medicinæ difficultatem, quæ ingens eſt, ob tria quæ memi

nit

nit Hippocrates in primo Aphoriſ. Apho. primo, quorum primum eſt occaſio, ſecundum eſt experimentum, vlimum eſt iudicium. Primum aũtem quantam in Medicina pariat difficultatem, quum ſit occaſio, ſatis notum, quum ea reperiatur eſſe præceps & momẽtanea, & propter hoc eleganter Poſidippus de ea ita ſcripſit,

τίς πότεν ὁ πλάστης, οἰκυώνιος, οὔνομα δὴ τίς
Λυσιππος, σὺ δὲ τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ,
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς ἵπταμ' ὑπηνέμιος,
Χειρὶ δὲ δεξιτέρη τὶ φέρεις ξυρὸν ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω,
Η δὲ κόμη, τὶ κατ' ὄψιν ὑπαντίσαντι λαβέσθαι,
Νη δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τὶ φαλακρὰ πέλει,
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παρθρέξαντα μὲ ποσσιν,
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν,
τοῖον ὁ τεχνίτης μὲ διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Hoc eſt, vt à quodam non inerudite ita vertitur.

Quæ patria artifici? Sicyon, quo nomine, nomen
Lyſippo dictum eſt, ipſe quis es? loquere.
Illa ego cuncta domans occaſio. cur age pinnis
Inſiſtis? uoluor ac rotor aſſidue.
Cur gemina in pedibus Thalaria? dicito: dicam:
Huc illuc uolucrem me leuis aura rapit.
Quid dextræ ſibi uult inſerta nouacula? ſignũ hoc
Quod quamuis ſim mage acuta, docet.

Tecta capillitio facies quid nam admonet? illud
Quiſq; uti me, quoties offeror, arripiat.
Cur autem capitis pars poſticaria caluet?
Quem ſemel alatis præterij pedibus.
Is quanquam uolet inde cito, ne prendere curſu
Haud liceat, ſimul ac uertero terga uiro.
Hac itaq; idq; tua me finxit imagine cauſa
Hoſpes, ſculptoris ingenioſa manus.
Spectandumq; domus prima me fronte locauit,
Scilicet ut cunctos & moneam, & doceam.

Hæcq; non ſine ratione, quando vnaquæque noſtra actio habeat ſuũ tempus momẽtaneum, & ex hoc difficile & incomprehẽſibile. quia quæ non habent tempus latum, ea vix poſſunt ſciri, & comprehendi. Nam in medicina & ſi ſciamus quæ ſcripſit Galenus ĩ primo Artis cur. ad Glaucum, & qualitatem, & quantitatem, niſi cognoſcamus occaſionẽ, & tempus in quo debeat propinari pharmachum, id tamen totũ eſt nullum: quia vno tempore erit ſalubre exiberi pharmacum, alio vero erit maxme noxium. Proinde oportet præ cæteris quod medicus inueniat occaſionem, vt ſciat quo tempore ſit bonum & cõmodum propinare pharmachum, & quo tempore ſit nociuum ſummopere, quod eſt difficillimum inuenire, quum humana corpora ſint in continuo motu. Et propter hoc dicebat Auerroes in. vii. Collect. cap. ix. quod tempus exhibẽdi pharmachum eſt anguſtiſsimum: idq; tamen

quare

quatenus in vna hora, vel vno tempore eſt talis vel talis diſpoſitio in corpore humano, quæ alio tempore non erat, quia continue mutatur, & fluit corpus. id igitur tempus indicat de pharmacho exhibendo, non quatenus in illo eſt talis diſpoſitio, quæ paulo poſt non erit propter corporis fluxum, qui eſt continuus, qui facit vt præceps ſit occaſio: propter quod manifeſtum eſt artem eſſe difficiliorem, quia præceps arguit difficultatem nanciſcendi occaſionem, quæ difficultas eſt cauſa quod ars ſit longa: Si enim tempus non tranſiret, ſed permaneret ſemper, in quo conuenit dare remedium, non eſſet ars longa neq; difficilis, quia vnuſquiſque eam facile poſſet adipiſci, atq; citiſſime & omni tempore exhibere pharmacum, quod eſſet non parua humanæ vitæ pernities. Quantum ad ſecundum, quod eſt experimentum, ex parte eius Medicina eſt difficilis, quia licet ſciamus occaſionem, quæ eſt præceps, eſt tamen opus, vt etiam ſciamus qualitatem & quantitatem pharmaci: Nã & ſi pharmacum in vno viſum ſit ſalubre, in alio autem erit pernitioſum. Etenim reperti ſunt qui ex vno pharmaco læſi, & qui ex eo ſunt iuuati: & proinde in quibus habeat conferre, & in quibus non, id cognitu eſt difficillimum. Præterea pharmaci quantitas non minorem parit difficultatem, quia ſi in vno põdere detur, habebit opitulari, in altero autem poteſt inferre mortem

tem, vt de Opio ad ſomnum, & de Cãtaridibus ad hydropem, & de aliis infinitis. Præ cæteris taceo anni tempus, cœli ſtatum, regionem ætatẽ, & ante omnia ægri naturam, quæ non poſſunt niſi cum difficultate maxima conſiderari, & perpendi: & ex his experimentum eſt difficile, quia eſt periculoſum. Proinde, vt agam de vltimo, ꝙ eſt iudicium, certe eſt difficile, vt aperte etiam dixit Hippocrates in loco præcitato; quia duo ſunt inſtrumẽta, per quæ remedia inueniuntur, iudicium ſcilicet & experimentum: hoc quidem, vt dictum, eſt periculoſum: alterum vero eſt difficile, hoc eſt, non facilius altero cognitu, vt exponit Galenus hoc in loco, immo ſicuti aliquod aliud maximam habet difficultatem. Eſt autem iudicium, ratio per quam quæ ſunt facienda, iudicantur: difficile eſt ergo iudicium, ſeu vera ratio non facile inuenitur, quod multitudo hæreſum in arte oſtendunt medicinali. neq; enim ſi veritas eſſet inuẽtu facilis, tot ac tanti viri, qui illã perquiſierũt, vnq̃ fuiſſent in tam cõtrarias ſectas diſpartiti, de quibus ſuo loco iam dictũ eſt. Ex his igitur atque aliis in Medicina lõge difficiliorib. quæ millia ſunt ſuper millia, nõ ſine cauſa in manu Aeſculapii datũ eſt baculũ nodoſum, ab anguiũ nexu circumplexũ, vt argueretur Medicinæ difficultas, quæ cum maxima vigilantia fit plana & facilis: atq; idcirco dati ſunt anguium plexus,

vt difficultati correſpondeat vigilātia, ſine qua Medicina eſſe non poteſt, quum ſit ars coniecturalis, quæ requirit ad ſummum quod Hippocrates πρόνοιαν vocat. Sunt alii etiam qui non longe minus melius ſentientes, qui aliam tradunt cauſam cur anguis in Aeſculapii tutelam ſit acceptus, quæ legitur apud Hyginium in ſecundo libro de Signis cœleſtibus, capit. de Ophiulco, quod quum Aeſculapius cogeretur Glaucum Minoos filium ſanare, concluſus quodam loco ſecreto baculum tenens manu, quum quid ageret, cogitaret, dicitur anguis ad baculum eius arrepſiſſe, quem Aeſculapius mente commotus interfecit baculo, fugientem feriens ſæpius: poſtea, fertur, alter anguis herbam ore ferens accurrit: & mortui caput ea contigit; quo facto ambo inde incolumes receſſerunt: ea re obſeruata ferunt Aeſculapium eadē herba vſum Glaucum reuixiſſe. Itaque anguis & in tutelam Aeſculapii & in aſtris dicitur collocatus. Qua cōſuetudine ducti poſteri, ei tradiderūt, vt relqui Medici anguibus vterentur. Et propter hoc alias quoſdam verſus ſcripſi fratri meo Amadeo, qui Legibus operam dabat, quos placuit hic adſcribere.

Cultor Amadeus legum doctiſſime frater,
Aſpice, quid noſtrum nobile ſtemma docet.
Tu cernis binos Angues, puteumque nitentem,
Ob Glauci uitam, quod fuit inde datum,

Quid dubitas igitur ſacras demittere leges,
Peanisq; Arti te dare ſolicitum.
Tu noſcis uafræ Logices ænigmata, & altos
Naturæ curſus, ſtelliferumq; polum.
Ni antiquo generi facias reſpondeat ortus,
Crede domus noſtræ dedecus iſtud erit.

Sed vltra hæc non mediocriter nos gloriari poſsimus ò Illuſtriſsime ac Reuerendiſs. Præſul de noſtra Proſapia: etenī quæ reperitur, quæ ſit vetuſtior, quæ reperitur, inquam, quæ ſit nobilior: à Diis enim data eſt, vt illa Cecropis, Nini, & Achemenis: nobis autẽ non ſine miſterio, tibi namq;, vt poſteaquam ab æterno (nec vana loquor, ſi ſydera poſſunt) à Deo Opt. Max. ellectus ſis ſummus Pontifex, tua quidem vigilantia habeas mortalium animas curare, quum in te Noe, vel ſi mauis Melchiſadech religio & Abrahę fides, & Moyſis manſuetudo, & Samuelis innocentia, & Dauidis animi lenitas ac dimiſsio eniteat. Quo fit vt habeas inferni portas claudere, tua inquam ſanctitate, quæ totū illuſtrabit mundum, te enim pontifice ceſſabunt lites, pacem inibunt principes, ſeditiones tollentur, mores diuini recuperabuntur, hæreſum ſectæ deſtruentur: ó felices mortales, quando Chriſtianæ reipublicæ huic dabitur imperium. certe nihil vnq̃ potuit euenire melius: vincetur enim Aeneę pietas, Numæ Pompilii religio, Quinti Mutii patientia, Mar. Reguli fides, Pauli Aemilii cōſtantia,

tia, Bruti charitas, Fabii cõtinentia, Cæſaris clementia, Catonis ſeueritas, Camilli modeſtia, Scipionis maturitas, Fabritii frugalitas, Fabii Maximi perſeuerantia, Neruæ prudentia, Mæcenatis liberalitas, Luculli magnificentia, Auguſti felicitas & iuſtitia.

Ad ſummum genus omne bonorum,
Tunc erit in terris, felicia ſecula nonquam
Viſa prius uideo.

Præſertim quando Caſsianum Puteum tibi adiunxeris, virum inquam ampliſsimum, humani, diuiniq; Iuris conſultiſsimum, Sabaudiæ Præſidem illuſtriſsimũ, ſanctiſsimiq; Senatus Pedemontium, omnium facile Principem in quo fortitudo, temperantia, & prudentia, perpetuæ comites ſemper extiterunt, quarum ſignificationem ex hoc habere poſsumus, quod in regendis vrbibus non familiariſsimus, vt pleriq; alii, ſed innocentiſsimus habetur ab omnibus, curarum remiſsionumq; tempora ſapienter ordinans: eſt enim grauis vbi iudicia poſcunt, & intentus atque ſeuerus, & aliquando miſericors: ei etiam adiungũtur animi candor, & ſingularis integrites cum ſumma amplitudine & dignitate maxima, ob cuius animi dotes, nõ eſt qui de eo non admiretur ſummopere, & eum taquam numen non colat, quum ſit in omni virtutum genere ornatiſsimus, potiſsimum quando relicta auaritia omnium bonorũ authorum ſit Mæcenas. Quid

plura

plura? melius eſt ſilere, quã pauca dicere. Quid dicam de Franciſco eius fratre Illuſtriſsimo, in quo ea ſunt, quæ Natura hominibus, aut fortuna largitur. ineſt enim animi puritas, ſingularis prudentia, in rebus mediocritas, aurea & liberalis opulentia, cum filiorum abundantia, de quibus ſperare debemus noſtram proſapiam non mediocriter illuſtrari poſſe: præſertim quando adſit Illuſtris Ludouicus inter omnes, pace ipſorum dixerim, mactæ virtutis, atq; excellentis ingenii iuuenis, de quo exiſtimo eius expectationem apud quoſcunq; non fore minimam, imò Iſei ſimilem, qui maior inuentus eſt, quam fama præceſserat: Non alios eo inficias, quando Fabricium Illuſtriſsimũ Põderani Comitẽ, qui ob ſuam quam habet & nobilitatẽ & prudentiã, ab Altiſsimo Sabaudiæ Duce noſtro honorifice retentus eſt. Nec tacebo vnq̃ Carolum puerum non dicã, ſed potius iuuenẽ, ob ſuam præcocis ingenii ſingularitatẽqui hoc anno ĩ ætate vndecim annorũ maſuetiores Muſas relinquens, vt Legibus operã daret, Papiam cõceſsit: Dii boni obſecro eum ſeruate, exiſtimo eum pro dignitate domus, & eius amplitudine fore maximum. Ego autem omniũ minimns, Natura doctus, & ſi non poſsum aliis dignioribus fieri illuſtrior, ad primos tamen honores me contuli: nec dedignor, etenim vt inquit Homerus in .xi. Iliad.

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων: Hoc eſt,

Vir

Vir Medicus multis alijs æquabitur unus, XIII

Nec imerito,quia videlicet huiuſcemodi ars & diuinitus acccepta eſt,& diuinitus exercetur: nã vt exordiar à Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, nõne ipſe tanq̃ generis humani medicus ægros ægrotoſq; quotcũq; offerebãtur,curabat,& diſcipulis ſuis medẽdi tradidit facultatẽ? nõne *Mi*chaelẽ Archãgelũ plures fatẽtur Aquilinũ quendam febre correptũ ſanaſſe? nõne Raphaelẽ Angelũ & Hebrei volũt huius artis opus exercuiſſe in Thobia, & Sara,ex quo ſuſcepit nomẽ, vt medicus,vel medicina Dei. nõne & alii Angeli hãc artem edocuerũt, ex quibus legitur vnũ cuipiã reuelaſſe quod ſi quis minuerit ſanguinẽ Idibus Februarii, nõ moritur eo anno febrili diſtẽperantia:tradũt & aliũ,cuidã Equitio vitiũ linguæ ſanguinis miſsione curaſſe.Fuerũt & Prophetæ, vt *M*oſes,Heliſeus,Heſdra,& Eſaias. Quid dicã de ſanctis,ex quibus & plures extiterũt in medicina excellẽtes, vt in primis Paulus ille,qui vas electionis vocatus eſt,vnus ex Apoſtolis: Lucas etiã Antiochenus,vnus ex quatuor Euãgeliſtis, & Ioãnes ẽt Euageliſta.Fuere & Coſmus,Damianus,Pantaleõ,Euſebius,Baſilius, & alius cognomẽto *M*agnus,Vrſinius & Ambroſius, cuius adhuc extat Serapius quidã ab eo denominatus. Fuere & Germ an⁹,Hieronim⁹,Auguſtin, Theodat⁹ Laodicen. & Alexãder Phryx,q̃ ſub Antonino Vero martyrii coronã adeptus eſt,& alii quã plures

plures. Quid referā Sacerdotes Aegyptios vniuerſos omnium gentium vetuſtiſsimos, præſtantes fuiſſe medicos, Homerus, Euripides, & Plato teſtantur. Quid Perſarū Magos Zeroaſtrem, Hoſtatenem, Abſtraſuon, Gobriam, Paxatam, Sinicoriondam, Damigeron, Himoſen, Ioannem Apollonium, & cæteros qui apud doctos leguntur. Nec dedignati ſunt Summi Pontifices arte & profeſsione Medici fieri, vt Nicolaus Quintus, Euſebius, Ioannes vigeſimmus ſecundus, & Paulus ſecundus, qui antea vocabatur Petrus Hiſpanus, à quo Theſaurus pauperum & Canones in Medicina: & quædam alia ſcripta ſunt: ad quorum pedes, non prætermittā quin colligem Reueren. D. D. Gaſparem Capram, Epiſcopum Aſtenſem digniſsimum, qui non ſolum in ſacris literis, in quibus profitetur, ſed etiam in Philoſophia ac Medicina eſt quàm docti ſsimus. Nec defuerūt ex Regibus & Imperatoribus, qui & Medicinam habuiſse decantati ſunt. Ex illis enim in primis fuit Auguſtus ille Cæſar, ex cuius Cōmentariis Plinius lib. de Re Medica primo, capitulo. xviii. exſcripſit Antidotum, qua, inquit, & libentiſsime vtebatur, & eam omnibus laudabat. Eum ſequutus eſt Tyberius, cuius Galenus in lib. v. de Compo. medi. κατα γενη, paſtillū quoque medicum commemorat ad zonam, quam Græci ἕρπητα vocant. Fuit & Nero, quem vt medicū citat Paulus Aegineta lib. vii. cap. xvii. Fuit

Adrianus

Adrianus, Conſtantinus, fuit & Titus cuius malagma deſcribit Galenus in .x.de Compo, med. ſecũdum locos. ex Regibus vnus fuit Salomon, Hebreorum Rex,qui fuit ditiſsimus, atq; omnium ſapientiſsimus, cuius & extant multa in ſacris literis ab eo ſcripta, & alia plura reliquerat de natura lignorũ,herbarum, iumentorũ,volucrum,reptilium,& piſcium, vt author eſt Rabanus, Ioſephus in.xiii.lib.Antiquitatũ:ſed eos libros abſtulit Ezechias,quoniã multi magis confidebãt in herbarũ viribus,quã in Deo,vt autor tradit libri Zenor Hamonor. fuit & Iudeorum rex Agrippa , à quo vnguẽtũ eius nominis inuẽtũ, vt tradũt Nicolaus & Arnaldus Vıllanouanꝰ in ſuis Antidotariis.fuit & Sabid,vel Sabud,aut ſecundum quoſdam Sabidus appellatus, & fuit Euax ambo reges Arabum, & medicinæ deditiſſimi:fuit & Sabor, aut vt alii vocant Sapor Heben, id eſt, filius Girges Medorum & Perſarum Rex,à quo Serapii cuiuſdam compoſitio adhuc extat eius nomen ſeruãs:fuit & Ioannes Meſue, quibuſdam Io. Chryſoſtomus, dictus Damaſci rex,ab omnibus notus,Abaranus Saracenorum rex,Iubas rex Lybiæ, Gentis vel ſi mauis Gentius rex Illiricorum,Mitridates rex Ponti, Ptolomeus, Euergetes, & Tichepſon Aegypti reges, Antiochus rex Syriæ, Alexander rex Macedonum,Iuba rex vtriuſq; Mauritaniæ, Attalus rex Pergami à Galeno tantum laudatus, Codamus

& Laodicus reges à Galeno etiã citati, Cadmus Agenoris filius reges Phænicum, atq; alii infiniti, & reginæ & Deæ etiam extiterunt medicæ, vt Cybale Deorum mater, Pallas, Iſis: fuerũt Diana & Latona, quas ſcribit Homerus medicaſſe Aeneam vulneratum, Medea, Circe, Anguitia ſorores, vt Poetæ fabulantur, Hygia, Panacea, Aeſculapii filiæ memoratæ ab Hippocrate in iureiurãdo, & aliæ duæ filiæ, Aegle & Iaſo, quas meminit Hermippus libro primo Tritremetrorum, Iambo quoq; primo, & Plinius libro triceſimoquinto, capite ſecundo: & ipſa Iaſo memoratur etiam ab Ariſtopha. in Pluto. fuit Ocyroe Chyronis filia, Oenone Nympha vxor Paridis, Polidamna vxor Thonis Aegypti, vt ſcribit Homerus. iiii. Odiſs. Hipione filia Herculis, Agameda Angiæ Epiorum regis filia. Cleopatra Aegypti regina vetuſtiſsima, atq; aliæ plures. Non prætèribo Philoſophos, inter quos primus fuit Pythagoras (vt author eſt Plinius libro xiiii. cap. xvii. & lib. xxv. cap. ſecundo) qui ſcripſit libros de facultatibus herbarum Apollini, Aeſculapio, & in totum Diis immortalibus, inuentione, & origine aſsignata. Quem ſecuti ſunt Alcmeon Crotoniata, Epicharmus Cous, Apollonius Tyaneus, Empedocles, qui etiam fuit Poeta, & alii eius condiſcipuli: fuit & Timeus Locrenſis, Heraclides Ponticus, Epimenides Cretenſis, Eudoxus Gnidius, Diocles Cariſtius. Fuit Proxagoras,

Erophi

Erophilus, Chriſippus,Serapio, Glaucia, Chemiſo,Pliſtonicus, & alii,præ cæteris illi duo omnium philoſophorum præſtantiſsimi, Plato ſcilicet, & Ariſtoteles cum cæteris auditoribus, quos omnes & philoſophos acutiſsimos, & plures in arte medendi libros compoſuiſſe ſatis innoteſcit. Conſtat & Poetas in arte medica etiam claruiſſe tam ex Græcis,quam Latinis.Ex Græcis, inquam,claruit Orpheus, Melampus, ſiue Melampodes, Homero longe vetuſtior, & ipſe Homerus, & Muſeus,Heſiodus, Aratus, Eudemus,Alceus, Euripides, Nicander,Andromachus,Periander, Diagoras Mileſius, Damochrotes Seruilius, Morſinus, Phioclis nepotis ex fratre, aut ſorore Aeſchili filius Athenienſis, & Heliodorus quoque Athenienſis, atque alii innumeri. Ex Latinis autem in primis Virgilius Latinæ poeſios facile princeps, Ouidius,Syllius Italicus, *Macer* Veronenſis, Quintus Serenus, Strabus, Auſonius, ambo Galli, Flauius cognomento Grammaticus, Ioannes Vrſinus, denique Hieronimus Fracaſtorius noſtris diebus vir haud vnquam reticendus, & multi plurimique alii. Heroes quoque in medicina edocti plurimi etiam reperti atque inuenti ſunt, vt Hercules, Theſeus, Telamon, Teucer ipſius Telamonis filius, Peleus, Iaſon, Palamedes Græcorũ ad Troiã Imperator, Achilles, & eius dilectus amicus & indiuiduus

comes Patroclus, Podalirius & Machaõ Duces medici in bello Troiano præſtantes ab Homero celebrati. Quid plura? in tanta æſtimatione & præſtantia olim medicina, vt Heroes tantum & Deorum filii in ipſa erudiebantur, fiebãtq; ex ea immortales, quos Gẽtiles deinde ſummis ac diuinis honoribus proſequebãtur. Nam delubra Aeſculapio, Machaoni, Podalirio, Hippocrati, Hermagoræ dicaſſe cõpertum eſt. proĩde quæ alicuius facultatis origo hoc medicinæ ortu non modo præſtantior, ſed par aut ſimilis inueniri poteſt, quum à Deo, Heroibus, Regibus, Ducibus, Magis, Philoſophis, & illis quidem vetuſtiſsimis, atq; omnium ſapientiſsimis proficiſcatur. Hac de cauſa viſum eſt operepretium fore me in hac enutriri debere, eo maxime quando nos ab eorum antiquorũ genere, qui primi in medicina & authores & medici excellẽtes extiterunt, ne ab illis degeneraremus, imitantes familiam Aſclepiadis, qui ab Aeſculapio & Hippocrate Aeſculapii prognato genus ſuum trahere etiam gloriati ſunt: quos nonquã medicinã reliquiſse cõpertũ eſt: imo per multa ſecula in eius familia ab eadem edocti in medicina floruere. Idem executa eſt etiam Ariſtotelis familia, quã originem duxiſſe ab Aeſculapio & Machaone eius filio tradit Hermippus, & eius authoritate Diogines Laertius in vita ipſius ſcribit illum, vt ſit veriſimilius, arti medicæ, quæ illi erat heredi

taria

taria. impenſius operã dediſſe:nam & hic patrẽ & filiũ habuiſſe medicos vtroſq;Nicomachos dictos.Ab illius filia ortus eſt etiã ille Eraſiſtratus, quem Plinius lib.xiiii.cap.vii. appellat maximũ medicum, & Macrobius libro vltimo Saturnalium,ca.xv.veterum medicorum nobiliſsimum & fuit primus qui miro nouoq; modo deprehendit morbũ Antiochi ex amore Stratonices nouercæ prodeuntem , & qui amore medicinæ libros cantabat Hippocratis per ciuitates, Galeno in libro Cathart. authore.Ante hos & Praxagoras Cous ab Aeſculapio etiam trahens originem,vt teſtis eſt Galenus in lib.meth.me. cuius pater fuit Nicarchus vir magnus , vt ſcribit Galenus in ſecundo de Natur.facul . Quid plura? & alii omnes, & præſertĩ ante omnes iſtas,illa Hippocratis, qui genitus in inſula Coo , cuius auus fuit Gnoſidii filius etiã dictus Hippocrates,qui ſcripſit duos libros,vnum de membris fractis,& alterum de articulis , & eius pater fuit Heraclides,cuius primum fuit auditor Hippocrates,deinde Herodici, & vt nõnulli volunt etiam Gorgiæ Leontini rethoris, Democratiq; Abderitani philoſophi,habuitq; Theſſalum & Draconem Aeſculapii nomen ſuſcitãtem,filios, quos in medicina viros magnos appellat Galenus in lib.ſecundo de Natura humana,& in lib.Prorhe.hæcque familia cæteris ſemper fuit præſtantior,præſertim propter Hippocratem,omniũ quot ſunt

quotq; fuere facile principem, qui poſt Pelopo neſiacum Græciæ bellum, quod geſtum eſt à centeſimo vrbis Romæ anno, in nocte denſiſsima, latuiſſe medicinam, & eam tunc primum teſte Galeno in libro, ſi ſuus eſt, qui Iſagoges inſcribitur, veluti interemptam è tenebris in lucem reuocaſſe, & eam veluti alio quodam partu genuiſſe, & per omnia membra aluiſſe eduxiſſe, veſtiuiſſe & omni ornatu inſignẽ reddidiſſe creditur: & ſi quæ ſectæ tũc habebãtur, & opere & ſcriptis omnib. excelluit. Nã mira ſunt, & diuina potius quam humana, quæ hodie ab eo relicta leguntur, vt omnibus eſt perſpicuum, quãtumq; mortales adiuuerit, nemo eſt qui nõ norat: Nã arte medica diſciplinisq; circularib. inſtitutus exercitatusque, parentibus iam mortuis de patria deceſsit, quod ſtatuerat quæcunq; in ſingulis locis agerentur, perficerenturque, perſcrutari, vti ea varietate magis exercitaretur. Soranus Cous ait Somnium dormienti aſtitiſſe, mandaſſeque vt in Theſsaliam migraret: quum autem Græciam totam medicina iuuaret, omnibuſque admirationi eſſet, Perdicasque Macedonum, qui tabe laborare credebatur, per legatos rogaſſet vt ad ſe veniret, cum Euriphonte ſenatu maiore ad eum venit, morbumque illũ animi affectum id eſt, amorem eſſe oſtendit: Nam poſt Aelexandri patris mortem Philan eius pellicem Perdicas deperibat, cui quum factum diſſertaret, deprehen

prehendit Perdicam viſu Philes exhilarari,ſicq; eum morbo illo liberauit conſeruauitq;. Hunc et Abderitani ad Democritum inſania liberandum vocauerunt, totamque Græciam, vrbesq; omnes à peſtilentia liberauit. Quum enim hanc in Atticam venturam proſpexiſſet, atq; id futurum præmonuiſſet, & vrbium & diſcipulorum quos ad eas liberandas mittebat, curam habuit. Græcos amauit adeo vti quum eius gloria & authoritas ad Perſas fama perueniſſet, eaque de cauſa ab Artaxerxe regum maximo donis promiſsisque magnis vt ad ſe iret, rogaretur, quòd eſſet ſeuerus, grauis, & conſtans, & auri & argenti contemptor, ſuorumque amator, negauit ſe iturum, quemadmodum ex epiſtola ad eum ſcripta monſtratur: liberauit & patriam ſuam Coon, quum Athenienſes bellum ei eſſent illaturi, rogatis Theſſaliis vt opitularentur: qua de re magnis & præclaris honoribus celebrabatur nõ minus ab Argiuis & ab Athenienſibus, qui eum ab Hercule ſecundum ſacris Eluſiniis initiatum participemue fecerunt, ciuitateq; donauerunt, publicaq; ei, poſterisq; eius alimenta in Curia dederunt: liberaliter & ſine inuidia prorſus cognatos familiaresq; artē medicā docebat cum probo iureiurãdo. Obiuit apud Lariſſæos, quũ Democritus fertur periiſſe, quẽadmodũ nõnulli volũt nonaginta annorũ, ſicut aũt alii.lxxxv.cẽtum & quatuor aliqui, centũ & nouem volunt

alii, & tandē ob ingentes animi ſui dotes, & ob præſtantiā, quā in medēdo & præſagiēdo habebat, & eccellentiā, etiam honorifice ſepultus eſt inter Gyrtonem & Lariſſam, ac etiam nunc eius monumentum oſtenditur, in quo diu apum examē mellificantiū permaſit, quo melle nutrices infantium puſtulas & oris vlcera apud tumulum perungebant, & facile ſanabant. Proinde in tanta fuit æſtimatione, vt pro Deo habitus ſit: nec mirum; quia præcepta medendi primus omniū propriiſsime cōdidit Hippocrates, relictis octaginta voluminib. quæ non ſolum referta herbarum mentione, ac medicamentorum omnis generis, ſed & rationem ſingulorū auxiliorum, & cauſarum diligentem inquiſitionem continēt. Quum enim quæ à maioribus tradita fuerant, rudiora adhuc deprehendiſset, quam pro ratione artis, quod auxiliorum quidē affectus illi obſeruaſſent, rationem tamen quæ certum eorum vſum oſtenderet, ignorarent prorſus: hanc partem illuſtrandam eſſe putauit, ac inuentionem cauſarum illi adiiciendam, vt ea inſtructi tū his quæ inuenta pridem fuiſſent, recte vti poſſent, tum etiam male exorſi noua ſubinde prius experimento adinuētis per rationem adiicere: nā antiqua medicina habita eſt inconſtans, & attonita, quippe vt ſæpius mutata, ac primum ab imperitiſsimis gentibus quæſitum ferūt ab herbis tum vulneribus tum morbis auxiliū, & quæ ab

illis

illis inuenta fuere,magis videntur chyrurgiæ ini tium,& quæ ſenſui ſit proprior,atq; ob id cogni tu promptior,& inuentione prior: Nam & Ho merus ita induxit primos medicos Poladirium, & Machaona in bello Troiano, tanquā ſolis vul neribus medendis adhiberētur, & pars illa, quæ ad morbos,qui intus ſunt,pertinet,maiorem ac difficiliorē inquiſitionē habet, neq; ſtatim cui- uis obuiam,quæq; ad eos auxilia inuenta fuere, multo poſt deprehenſa,& primo aut ex animali um ſimilitudine ſumpta, aut caſu animaduerſa, ac deinde frequentata initium huic parti artis dediſſe videtur. Quemadmodum igitur Empe- ria pleriſq; aliis initium fecit, ita medicina ab eadem cæpiſſe oportet,eāq; duobus modis pri- mum extitiſſe,vt cōpertum eſt: nam quæ anima libus per multa obſeruata, mox in vſum homi- num verſa fuere: non minimā partē eius inuexe re: Ita Hippopotamus in quadam medendi par te magiſter extitit: is perpetua ſatietate obeſus exit in litus,recentes arundinum cæſuras perſpe culatus,atq; ibi acutiſsimum videt ſtipitem, im primens corpus, venam quādam in crure vulne rat,atq; ita profluuio ſanguinis morbidum alias corpus exonerat, & plagam limo rurſus obdu- cit:ſimile quiddam & volucris in Aegypto mon ſtrauit, quæ vocatur Ibis, roſtri aduncitate per eam partem ſe perluens qua onera ciborum ſo tent reddi maxime: Nec hæc ſola animalibus re

perta

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

perta ſunt, vſui futura & homini, dictãnum herbã extrahẽdis ſagittis cerui mõſtrauere percuſsi eo telo, paſtuq; eius herbæ eiecto: itidem percuſſi à phalãgio, quod eſt aranei genus, aut aliquo ſimili, cancros edendo ſibi medentur: Chelidoniam viſui ſaluberrimã hyrundines mõſtrauere: teſtudo cunilam oſtendit, cuius paſtu vires contra ſerpentes refouet: muſtella ruthã, ciconia origanum, ederam apri, anguis ſuccum fœniculi, quo mẽbrana corporis hyberno ſitu obducta exuit nitidusq; vernat, draco lactucæ ſuccum, elephas oleaſtrum, cuius eſu occurrit veneno ſuo deuorato, cameleonte cõcolore frondi ſuo, vrſi formicarum auxiliũ, ceruus herbæ cinaræ vſum, palũbes, graculæ, merulæ, perdices, lauri folio annuum faſtidiũ purgãt. Ad eundẽ modũ in cæteris permulta obſeruata in vſum hominũ trãſlata fuere. Porro aũt non ſolũ animalia vſum hũc medicamentorũ docuere, ſed & ipſi met homines inter ſe cõmunicãtes, quæ quiſq; expertus eſſet medicamẽta, aut caſu incidens, aut alio quouis modo eò adductus, adeoq; apud nationes aliquas inſtitutũ erat, vt ægroti in publicũ portarentur, aduerſus morbũ, quod quiſq; expertus eſſet petituri auxiliũ, quo more apud Aegyptios qui ægrotabãt, ad cõpita ponebantur, vt prætereũtes rogarẽt quo morbo infeſtaretur quiſq; quorũ ſi quis eodẽ genere aliquãdo laboraſſet, vt medicamẽti cuiuſpiã auxilio adiutus euaſiſſet

ſet,iubebat vt idẽ tẽtaret ægrotus. Ad hũc modũ aucta eſt inuẽtio pharmacorũ vſu cõprobatorũ, atq; ea ſine ſcripto primũ agebãtur ac veluti per manus tradebant illi ſine monumentis quæ quiſq; cognouiſſet, donec reperti ſunt tandem qui in volumina hæc redigere aggrederẽtur. Primus aũt omniũ quos memoria nouit Orpheus de his curioſius aliqua prodidit,poſt eũ Muſeus, & demũ Melãpodes,atq; adeo primũ fuit attonita ad hæc antiquitas,vt affimaret etiã incredibilia dictu. Xanthus Hiſtoriarũ author, vt inquit Plinius,in prima earũ tradit occiſũ draconis catulũ ad vitã reuocatũ à parẽte: herba quã Balin nominãt,eadẽ Tillonẽ,quẽ draco occiderat, reſtitutũ ſaluti: & Iuba in Arabia herba reuocatũ ad vitã hominẽ tradit: dixit Democritus, credidit Theophraſtus, eſſe herbã cuius contactu ab alite exiliret cuneus à paſtorib. arbori adactus: inde pleriq; exiſtimarũt nihil non herbarum vi effici poſſe, ſed plurimarum vires eſſe incognitas.quorũ numero fuit Herophilus vir clarus in medicina,à quo ferunt dictum quaſdã etiã fortaſſe calcatas prodeſſe. Quæ igitur initio reperta fuere,ad hũc modum cõgeſta ſunt,quibus adiuti,pauci quidam homines profiteri paulatĩ cæpere medicinam,atq; ſinguli morborũ plurium auxilium pollicebãtur, videntes ex vno pharmaco quoſdam adiutos fuiſſe, exiſtimantes ita fore & in reliquis, ſine cauſarum dignotione, & diſcur

diſcurſu, more Andabatarum pugnantes, neſcientes cauſam quæ moueret ipſos tale quidpiam ſalubre eſſe poſſe, ſed ſolis experimẽtis conſtabat vniuerſus modus, ſic cauſæ ignorabantur, ꝙ qui ea experti initio fuiſſent, agreſtes, literarumque ignari eſſent, vtpote qui ſoli inter herbas viuerent: Hæc erat antiqua medicina, quæ quamuis diues erat experimẽtis, nondum tamẽ morbis omnibus ſuccurrere poterat, quod nondum ratio haberetur inquirendi noua auxilia, quòd cauſæ rerum quæ huic inquiſitioni initium dare ſolent, adhuc neſcirentur. Experimenta aũt quibusq; morbis propria præſcribi adeo non poſſent, aliquibus etiam ea quæ ſcirent demonſtrare nolentibus, tanquam ipſis eſſet periturum, ꝙ aliis tradidiſſent: Vnde paulatim ab oraculis peti cæpere medicinæ in ſubſidium eorum quæ adhuc ignorabantur: eodem modo ex inſomniis permulta petita fuere: inſanabilis adhuc ad multos annos fuerat rabidi canis morſus, pauorem aquæ potusq; omnis adferens odium. mox cuiuſdam militantis in Prætorio mater vidit in quiete vt radicem syluestris roſæ, quam Cynorrhodon vocant, adblanditam ſibi in aſpectu pridie in fruteto, mitteret filio bibendam in lacte. In Luſitania res gerebatur, Hyſpaniæ proxima parte, caſuq; accidit, vt milite à morſu canis incipiente aquas expaueſcere, ſuperueniret epiſtola, orantis vt pareret religioni, ſeruatusq; eſt ex in-

ſperato

XXIV

ſperato,& poſtea quiſq; ſimile auxilium tentauit. Ad eundem modum permulta etiā alia prodita fuere: ſed & quæ ex oraculis multifariā petita fuere medicamēta redactis in immēſum creuit Emperia: multum tamen deſiderabatur, vt ars eſſet, quod cauſæ nōdum eſſent cognitæ, quę modum præceptis darēt: ſed quæ quiſq; in aliis expertus eſſet, aut aliò comprobatum accepiſſet citra rationē vllam morbis adhiberet. Quæ medendi ratio aliquandiu ſane apud priſcos homines exercita eſt: hanc Aegyptii primum à ſe profectam eſſe contēdunt, apud quos etiam id ita ſeruatum fuiſſe, par fuerit vt ſingulorū morborum medici eſſent, non pluriū: aliiq; eſſent ocularii curandis oculis conſtituti: alii capiti, alii dentibus, alii aliis partibus, alii morbis occultis: quod cum ſolis experimentis conſtaret medicina, atque infinita eſſent, parum eſſe ſecurū illis videretur, ſi vni homini diuerſorum morborum cura demandaretur. Apud Græcos primo adornari cæpit diligentius apud quos vetuſtiſsimus author Aeſculapius celebratur, qui quod rudem adhuc & vulgarem hāc artem paulò ſubtilius (nam de ea, quod ante ipſum nemo fecerat, libros reliquit: etenī vt Hippocrates tradit, nauiculam quam nomināt, ſcripſit: ſed & huius ſmegma memorat Paulus Aegineta lib. vii. capi. xiii. & librum, cui eſt titulus Myriogeneſis) excoluit, & in Deorum numerum receptus eſt. huic

duo

duo filii fuiſſe perhibentur medici, Podalirius & Machaon Homerico carmine laudati, qui Ducem ad Troianum bellum Agamēnonē ſequuti, non mediocrem opem cōmilitonibus ſuis attulere: ſequentia vero eius veluti in caligine obſcura vſq; ad diuinum Hippocratem latuere: poſt quem fuit ætate famaq; ſecundus Diocles Cariſtius Darii Hiſtapis tempore, cuius extat elegās epiſtola enarrata à Paulo Aegineta lib. primo, ad regem Antigonum de tuenda valetudine, & eum citat Galenus in .iii de locis affe. ca. vi. & in ſecundo de Simp. med. facul. cap. v. & Diaſco. in lib. vii. in Cōmētario ad Pliſtarchum. Scribunt plures hunc ſectatorem Hippocratis, & ab Athenienſibus iuniorem Hippocratem vocatum fuiſſe: deinde fuere praxagoras Cous, Chryſippus Gnidius, & Herophilus Bacchius, ſiue Chalcidonius, vt multis placuit, Galenus in primo de vſu partium Carthaginenſem vocat, & fuit ille qui arte miranda motus omnes pulſus humani corporis in muſicos pedes diſcreuit, per ætatū gradus, & venarum pulſus rithmis muſicis aſſeruit moueri, authore Plinio lib. ſecundo cap. xxxvii. & lib. xxviiii. cap. primo. Eo tempore fuit Eraſiſtratus Chius ex Iulide vrbe, aut Sicyonius, vt mauult Galenus lib. x. Pharmaco. loca. cap. iii. Chryſippi, vt ipſe teſtatur, & vt pleriſq; placuit, Theophraſti diſcipulus, qui tunc in tanta fuit æſtimatione, vt ſecundum aliquos par Hippo-

crati

crati ſit iudicatus, vt tradit Galenus in lib. de venæ ſect. aduerſus ipſum: Hic ſimul cum Herophilo medicinã ipſam in tres partes diuiſit, vt vna eſſet quæ victu, altera quæ medicamẽtis, tertia quæ manu mederetur. Primã διαιτητικὴν, ſecundam φαρμακευτικὴν, tertiã χειρουργικὴν Græci nominarunt: poſt quos Serapio Alexandrinus primus omnium, vt ſcribit Celſus, nihil hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam profeſſus eſt, eãq; in vſu & experimentis poſuit, in quẽ Galenus in lib. de ſubfiguratione Empirica indignatur plurimũ, eũq; ſequutus eſt Apollonius & ipſe Herophilus quoq; ſiue Herophileus vocatus, ꝙ Herophili illius prioris diſcipulus fuit, q. de Remediis paratu facilibus ſcripſit: ex quibus citatur à Galeno in lib. v. de compo. med. ſecundum locos cap. i. atq; ẽt de vnguẽtis, vt tradit Athaneus: hicq; eſt quem Plinius Apollodorũ ſæpe appellat. hac ẽt tẽpeſtate fuit Glaucias, & aliquãto poſt Heraclides Tarãtinus ipſius Apollonii cõdiſcipulus, ſed & ipſius Glauciæ auditor authore Galeno in lib. vi. de vſu par. c. iiii. huncq; citat idẽ Galenus in. iiii. de comp. med. κατὰ γένη, ex libris quos ſcripſit aduerſus Aſtidemãdem Stratiotẽ & Antiochidẽ, & Cælius Aurelianus ex libris Interiorum curationum. Hi quidem & alii non mediocres viri, vt ipſe Cornelius Celſus ſubiunxit, ex ipſa profeſſione ſe Empiricos appellarũt: Plinius autẽ in lib. xxviiii. c. i. affirmat

huiuſ

huiuſcemodi factionem, quæ ſe ab experimẽtis Empiricam vocauit in Sicilia cæpiſſe Acrone Acragantino Empedoclis Phyſici authoritate commendato, quem antiquiorem Herophilo & ipſe plinius dicit. Cuius ſententiæ adſtipulatur Galenus in libro de Subfiguratione Empirica:& huius quoq; meminit Suidas, qui & ipſum dicit fuiſſe vetuſtiorem Hippocrate, & linguá Dorica ſcripſiſſe de Medicina librum vnum, & Laertius in Empedocle,vbi ponit Epitaphium quod illi Empedocles inſcripſit,

Ἄκρον ἰητρὸν ἄκρωνα ἀκραγαντῖνον ἄκρον
πατρὸς ἄκρου κρύπτει κρημνὸς ἄκρος πατρίδος.

Hoc eſt,

Summum medicum Acronem Acragantinum ſummi
Patris ſummo uertice conditum ſummæ patriæ.

Verum Galenus in Introductione ſeu Medico ſcribit Philinum Coum primum Empiricã ſectam à rationali ſeparauiſſe occaſione ab Herophilo ſuo præceptore accepta:ſed quum vellent ſuam hæreſim primam fuiſſe videri Acronẽ Acragantinũ,quo rationali eſſet vetuſtior,ei dediſſe initiũ,dixerũt.atq; vt ſubdit à Philino ipſo Serapion Alexandreus eá ſecta floruit: dein & Apollonii duo Antiocheni,pater & filius:hos ſequuti Menodatus & Sextus exacte eam corroborarunt. Eſt aũt apud Plutarchum in libro:de Iſide & Oſiride,Acron Athenienſis,qui quũ peſtilentia ægrotos prope ignem haberi iuſsiſſet,

id mul

id multum profuiſſe. De qua re etiam Paulus Aegineta qui Acronem Acragantinum id feciſſe dicit libro ſecundo, cap. de morb. popula. publiceq; graſſantibus, vbi hæc ſcribit: Pyræ incendio haud mediocriter aerem ad calidum & ſic cum mutaueris, ſi tunc humidus fuerit, quo modo Acronem Acragantinum factitaſſe ferunt, quod & recenſet Aetius Tetrab. primo, Ser. primo, cap. xciiii. in fine. Sed ſiue ab huiuſcemodi Acrone, aut ab alio, hæreſis hæc Empiricorum ortum habuerit, nihil refert, ſatis tamen conſtat in duas partes eam quoq; quæ victu curat medicinā diuiſam fuiſſe, aliis rationalē artem, aliis vſum tm̄ ſibi vendicantibus, nullo vero quicquam poſt eos, qui ſupra comprehenſi ſunt cogitante, niſi quod à ſuperioribus acceperat, donec ætate Pompei Magni, medendi ratio magna ex parte mutata eſt. Nā Aſclepiades ille Pruſiēſis, cui fuiſſe cognomentū Pharmation, dicit Galenus in lib. de Comp. pharma. κατα γένη, & ab aliis magnus author medicinæ appellatus eſt, qui hominem mortuum ab rogo, & vt cum Apuleo loquar, velut ab inferis poſtliminio veſpilonum manibus exortum domum retulit, confeſtimq; ſpiritum recreauit, confeſtim animam in corporis latibulis deliteſcentē quibuſdam medicamentis prouocauit, vt iam facile credi poſsit, quod Plinius in lib. xxvii. cap. vi. tradit vniuerſum prope humanum genus in ſe

non alio modo circumegiſſe, quam ſi cœlo emiſſus aduenifſet. De quo etiam Cornelius Celſus libro ſecundo, cap. vi. Aduerſus quos (inquit) ne dicam illud quidem, quo in vicino ſæpe quædam notæ poſitæ, non bonos, ſed imperitos medicos decipiunt. Quod Aſclepiades funeri obuius intellexit quendam viuere, qui efferebatur: hic quoq; à Mithridate Ponti rege expetitus, ipſius legatos & pollicitationes ſpreuit, ſponſionemq; fecit cum Fortuna ne medicus crederetur, ſi vnquam inualidus vllo modo ipſe fuiſſet, vt victor ſuprema in ſenectute lapſu ſcalarum exanimatus eſt. Hic igitur totam medicinam ad caſum reucando oconiecturam fecit, quinq; res maxime communium auxiliorum profeſſus, Abſtinētiam modo cibi, alias vini, fricationem corporis, ambulationem, geſtationesq; : trahebatq; præterea mentis artificio mirabili, vinum committendo ægris, dandoq; tempeſtiue tum frigidam aquam, alia quoq; blādimenta, & veluti quædam lenocinia excogitabat, iam ſuſpendendo lectulos (qui ob id penſiles à doctis vocantur) quoq; molli faciliq; iactatu, aut mobos extenuaret, aut ſomnos alliceret, iam balneas auidiſsima hominum cupidine inſtituendo, & & alia multa dictu grata, atq; iucunda magna authoritate, nec minori fama. Poſt hunc ſequutus eſt Themiſon Laudiceus Syrius ex eius auditoribus, qui primus princepsq; tertiæ factionis

quam

quam Methodicen vocant, authore Galeno in Introductione,ſiue Medico,quam Theſſalus ab ſoluiſſe creditur,illum, inquam, qui Trallianus cognominatus eſt, qui ſub Neronis principatu cuncta maiorum placita delere conatus eſt, rabie quadam vt ſcribit Plinius in lib.xxix. capite primo,in omnes æui medicos perorans. Aduerſus quem ſcripſit Galenus in primo meth.med. & alibi ſæpius, & inter cætera in primo de Cōp. med.κατα γενν,eum dicit medicæ artis operum inexpertum.isq; eſt,quem & alibi quoq; ſæpe in ſuis operibus Galenus ipſe Theſſali nomine redarguit. Is inter cætera libros de cōitatibus ſcripſit & syncretica, vt tradit Galenus libro primo meth.med.vbi & ipſe ſcribit hunc in quadam ad Neronem epiſtola,his inter initia verbis vſum fuiſſe, Quum nouam ſectam condiderim,& quæ ſola vera ſit, propterea quod qui ante me medici fuerunt omnes, nihil vtile prodiderunt vel ad ſanitatem tuendam, vel morbos propulſandos: ſed & eodem libro ſcribit illum promittere ſolitum ſe menſibus ſex eam artem tradere. Ex quibus ſatis conſtat quod monumēto ſuo in via Appia ἰατρονικην,quaſi medicorum victorem ſe inſcripſit. Poſt hos Mnaſeas, Dioniſius,Proclus,Antipater extitere, vt ſcribit Galenus in Introduct.ſiue Medico. In horum autem ſecta de quibuſdam diſſenſerunt Olympiacus Mileſius, Menemachus Aphrodiſeus, & Soranus

Epheſius: his fuerunt nonnulli ἐπισοθετικοὶ, hoc eſt, adiuncti, vt Leonides Alexandrinus: quidam ἐκλεκτοὶ, quod eſt, delecti, vt Archigenes Apameus, Syrius. Iuuarunt quoq; medicinam Antonius Muſa, & eius frater Ephorbius, hic Iubæ regis medicus, ille autem Auguſti Cæſaris, quem aliquando ab omnibus deſperatum ſanitati reſtituit: ideoq; illi ſtatuam ære collocato iuxta ſignum Aeſculapii erexit Romana ciuitas. Extat & hodie volumen luculentum, quod de medicina ſcripſit, & hunc ſæpiſsime citat Galenus, & Aetius, & de eo eſt illud Horatii,

Nam mihi Baias
Muſa ſuperuacuas Antonius,

Cuius collega fuit Artorius etiam Auguſti medicus vnus ex Aſclepiadis ſectatoribus, vt refert Cælius Aurelianus in tertio de Acutis morbis. Et ſub id tempus fuere & alii celebres medici, C. ſcilicet Valgius, eruditione ſpectatus, quem de herbis imperfectum volumen ad Auguſtum ſcripſiſſe tradit Plinius in lib. xxv. capite ſecundo: fuit Caſsius Felix à Celſo ingenioſiſsimus ſui ſeculi appellatus: aliquanto poſt Vectius, aut vt alii ſcribunt Vertius valens, quem citat Galenus in libro de Comp. med. ſecundum locos, qui inter cætera ſcripſit libros Antologias, in quibus de annis climactericis, ſeptinariis, & nouenariis, eorumq; ratione, prius à Petoſiri & Nichepſo regibus agebatur: acceſsit deinde

Critias

Critias Maſsilienſis, quod arte geminata vt cautior religioſiorq; ad ſyderum motus ex Ephimeride Mathematica cibos dabat, horaſq; obſeruabat, Chermis & ipſe quoque ex eadem Maſſilia inuaſit, qui damnatis non ſolum prioribus medicis, ſed & balneis frigida etiam hybernis algoribus lauari perſuaſit, merſitq; ægros in lacus vt ſcribit Plinius lib. xxix capite primo. Infinitos prætereo medicos celeberrimos ex iis Caſſios, Carpitanos, Aruncios, Albucios, Rubrios, qui annuali mercede & multa, apud principes decorati ſunt, & floruere. poſt tandem emicuit inter hos atq; alios, quos eſſet longum recenſere, Claudus Galenus Pergamenus Niconis illius Geometræ atq; Aſtrologi filius, qui reliquos omnes ſuperiores medicos & ingenii magnitudine, & doctrina, & diligentia facile ſuperauit, præter Hippocratem, qui primus eſt omnium, vt antea dictum eſt: quem Galenus ſemper veneratus eſt, & coluit, & mira ſunt quæ ab eo de ipſo ſcripta ſunt, quæ ſi omnia velim huc cogere, volumen conficere neceſſe eſſet, ſed nonnulla tantum adſcribam, vt oſtendam quantam Galenus de Hippocrate habuerit reuerentiam: vocat itaque Galenus Hippocratem virum veracem in primo de Diebus decret. probum, in libro de ſubfiguratione Empirica: peritiſsimum in ſecundo de Diebus decret. magiſtrum optimum in libro de Theriaca ad Piſonem: virum

magnum in primo Prorrh.commẽto ſecundo: medicorum diligentiſsimum in primo de Diebus decret. diuinum in ſecundo de Cauſis pulſuum, primo de diebus decret.& aduerſus Eraſiſtratum: maxime admirandum in Progno.commento tertio,& in libro de Theriaca ad Piſonẽ: primum philoſophorum in primo de Naturalibus faculta. & in octauo Metho.med. principẽ medicorum in tertio de diebus decret.authorẽ & ducem bonarum diſciplinarum in tertio de Diebus decret.omnium bonorum inuentorem de Progno. ad Poſth. medicinæ artis omnium bonorum authorem, in libro de Venæ ſect.ad Eraſiſtratum.Fuit ille qui ſcripſit prima rudimẽta ſtatuum temporis in primo habetur à Galeno de morbis vulga.commento primo: primus recte dixit de facultatibus,de morborum generatione,de remediorum inuentione, in ſecũdo de Facultatibus naturalib. primus omnium vera ſcripſit de fœtuum formatione in libro de fœtuum formatione:acuratius egit de hominis generatione vt ſpectat ad medicũ, quam Plato in octauo de Placit. Hippo.& Plat. primus docuit elementa miſceri in libro de Natura humana capite primo:primus naturæ elementa inuenit in primo de Elementis: primus determinauit elementa ſimul agere & pati,primo de Elementis: primus naturæ opera nouit,primo de Naturalibus facul.fuit inuentor rectæ viæ,ſecundo meth.

n med.

med. dogmata recta & vera nobis tradidit, primo de Natura humana: viam medendi inuenit, in nono meth.med. fuit author methodi medēdi, in quinto meth.med. inſtaurauit Anatomen amiſſam, octauo de Placit. Hippo.& Plato. fruſtra non ſcripſit, in tertio de diebus decret. fruſtra nihil dixit, octauo de vſu partiū: Hippocratis syllabæ nedum dictiones ſignificant, libro de Comate: Hippocratis dicta exquiſita ſunt, ſeptimo Apho.aphor.lxiii.& ſi obſcure, tamen nihil perperam ſcripſit, in primo de vſu partium: libri eius perfecti, in ſexto de morbis vulga.commento ſecundo, & in libro qui inſcribitur Introductio, ſiue medicus, ſcribit Hippocratem omnibus præcelluiſſe, primumq; conſumatum apud Græcos medicinam in lucem protuliſſe, deniq; Hippocratis dictio tanquam Dei vox, in primo de vſu partium: & alibi modo patrem, modo ſenem venerandum Galenus appellare conſueuit. Nec immerito, quandoquidem is ſequutus eſt eum in omnibus, & eo tāquam Delio natatore in medicina vagari haud vnquam veritus eſt. Quum itaque in medicina multa ſcripſerit, quæ ab Hippocrate nec prætermiſſa, ſed tantum obſcura ſunt nobis tradita, quæ Galenus ampliauit, patefaciens, & quæ ſub inuolucris ſunt relicta, ea miro ſēſu curauit exponere, & certe poſt Hippocratem nullus vnquam extitit qui ita medicinam adauxit, & Hippocratis mentem intel

lexerit

lexerit, & ob id Galenus alter medicinæ parens non immerito poteſt appellari, & quæ ab ipſo in eius honorem ſunt relicta, eſſe reſpuenda mi nime cenſeo. Hic itaque de ſe ipſo ſic ſcribit in tertio de locis affe. cap. tertio, Ego vero re ipſa & publice & priuatī apud eos videlicet, qui ſe ctam quamlibet à me diſcere cupiebāt, oſtendi in omnium ſectarum ſciētia, ne maius quicquā dixero, me eſſe poſtponendnm nemini. Et pau lo poſt, Itaque medicinam profeſſus vſque ad ſenectutem, nullam vnquam ad hanc diem calū niā ſubiui, vel curando vel præſagiendo, id quod celeberrimis medicorum quibuſdam obtigiſſe memini. Hac de cauſa Paulus Aegineta libro quinto capite. xxix. vocat illum admirabilem, ſiue mauis admirandum medicum: in quodam conuiuio ad quod multi docti viri conuenerāt, ait inter cæteros adfuiſſe Galenū Pergamenum medicum, qui neminem habuerat vſque ad ſuæ ætatis tempora, philoſophandi ſcientia, vel dicē di facultate ſuperiorem: Auerrois libro quinto Collect. cap. xxxi. ita illum celebrat: vt experien tia præcellentem prædicet, ac veridicum in pri- mis, & cui cōparari non poſsit alius, niſi forſan is, inquit, qui clamat quidē, ſed quid clamet nō percipit ſatis, Auicennā vt opinor intelligens, qui ſe tamen libro primo, Fen prima, cap. ſecun do Galeni fatetur interpretem, ac illum ſummū quandoque vocat artis medicæ: Haly abbas in

primo

primo Theoricæ Galenus inquit, Sapiens & pri
or inter cæteros,ac probus,& in medicina emi
nentis ſciẽtiæ:Rabbi Moyſes in.xxv.parte Apho
riſmorum,ſcribit Galenum in medicina plus ſci
uiſſe quàm alium,cuius famam audierit,aut ſcri
pta legerit: Raſi alicubi hunc ſcribit intelligen-
di & dicendi grauiſsimum fuiſſe authorem: Ar-
naldus à Villa noua, circa initiũ libri de Diuer-
ſis intentionibus medicorum, dicit Galenum
graui pondere, recti iudicii perpendiculo, ex-
quiſitaq; perſcrutatione, prout artis exigit ne-
ceſsitas, omnia præ cũctis medicinæ doctorib.
glorioſius expreſsiſſe: & idem in Prologo libri
de Conſideratio. operis medicinæ dicit medi
cinam diuina conceſsione veraciter & perfecte
Galeno,ſicuti & Hippocrati fuiſſe reuelatam: &
in libro de Graduationibus medicinarum,cap,
xxxvi. tradit Auerroem in omnibus erraſſe, in
quibus Galeno contradicit: Ioãnes de Vigo eti
am author non contemnẽdus, in pluribus locis
Galenum vocat lucernam medicinæ. Quidplu
ra? & ipſe mnlta de ſeipſo ſcribit in libro de Præ
cognitione, & in libro de Morbis cur. v. vi. vii.
viii.ix.&.x.ex quibus intelliges eum minime fu
iſſe detrectatorẽ laudũ ſuarum, alioqui dignũ
quod ab omnibus, omnibus laudum præconiis
celebraretur. Sic itaq; ego conſiderans quãtum
Galenus inſudauerit,quatumq; ei debeamns, &
quantum ſit laude dignus, viſum eſt operepre-

tium fore, præſertim cum noſtrum Hippocratem ſequutus ſit ſemper, eius patrocinium ſuſcipere cõtra quoſdam temerarios, qui in eum debacchari non veriti ſunt, de ſuis diuinis monumentis, quæ tantum ab antiquis fuerunt commendata, par pari referens pro Hippocrate, qui á Lyco & Iuliano atq; aliis damnatus à Galeno vehementer fuit defenſus. Scripſimus igitur hos Commentarios in quibus oſtendemus quanta ſit Hippocratis & Galeni diuinitas, & quanta ſit illórum temeritas & impudentia, qui de ipſis male ſentientes impudenter lapſi ſunt: ſed ſtudioſos admonitos eſſe velim, non liuore ductus ſed pró veritate indaganda ſemper inſudauiſſe, & ſi aliquibus videbor refrigeſcere, oro atq; rogo ipſos, velint æqui boniq; conſulere, nec præcipitanter diiudicare, ſed prius omnia diligenter examinare, quia ſat ſcio non pauca futura eſſe, in quibus res alio modo obiter poterit, quã ſit, intelligi. Nec dubito pleroſq; fore qui etiam mihi ingerent contumelias, quos parui facio, dummodo veritatis amatoribus ſatisfaciam. Si vero aliqui erunt qui male intelligendo nos dãnauerint, obiicientes quod plus iuſto Galeni verbis ſim addictus, in id totam reiiciant culpã, quod ſub eo enutritus, indecorum eſſet pro eo tutelam non ſuſcipere: & certe ſi illi qui de Galeno male dicunt, eum curaſſent non vellicare, ſed pateſacere, & clariorem reddére in his quæ

aliquan

aliquantulum obſcura relicta ſunt, inreriturum haud vnquam opus perfeciſſent: ſed quia aut in uidia, aut potius inſcitia ad Galeni excidium coniurarunt, de ipſis nemo eſt qui non male ſpe ret, peribunt enim quot quot maleuolorũ erũt inſomnia, quorum criſtæ ne arrigi valeant, decretum eſt tuo Numini conſecrare Illuſtriſsime ac Reuerendiſsime Præſul, ac ſub tuo clypeo has noſtras lucubrationes reduci oportere, quia ſat ſcio eos defecturos eſſe, vbi ſciuerint mihi ta lem aſciuiſſe Patronum ac Mæcenatem. Nota enim tua integritas, ac animi candor, nemo eſt qui non ſciat eximias ac raras illas animi tui do tes, quibus mirifice exornaris: de ipſis atteſta-tur venerandiſsimum ac ſacratiſsimum Sancto um Patrum cœleſte cõſiſtorium, inquo tali ſcientia, prudentia, ac diuinitate cuſtodiris, vt diuinum potius ſit quàm humanum. Vnde non mirum ſi tot dignitates aſſequutus es, tibi nãq; ob tuam puritatem ac animi ſanctitatem adhuc maiora ex voto euentura eſſe haud dubitamus: ſed interim quia non me latet animum tuum quandoq; ad alia quæ non ita altiora ſunt, vt ea in quibus quotidie & iugiter operã impendis, declinaturum eſſe, hinc ſupplex obſecro has ve lis noſtras primitiolas hilari fronte ſuſcipere ac eas à detrectatoribus vendicare, & quales ſint non reſpuere, iuxta illud

Δῶρον δ' ὅτι δῶτις ἐπαινεῖ Quod eſt

donum

Donum quodcunq; dat aliquis, laudato.

Fac igitur hoc nomine vbiq; lauderis vt olim Artaxerxes cognomẽto Memon, Perſarum rex cui obequitanti, quũ obuiam factus operarius quiſpiã rudishomo, cui aliud nihil eſſet, vtraq; manu è proximo hauſtam flumine aquam ob tuliſſet, iucũdus ille ſubridẽsq; ſuſcepit, quippe non rei quæ dabatur vilitate, ſed alacri dantis vo luntate gratiam metiretur. Sic tu Illuſtriſsime, ac Reuerendiſsime Preſul non rei vilitatem, ſed dantis animum fac vt inſpicias: Ego quidem ſi quid charius apud me eſſet ac pretioſius, Amplitudini tuæ totum impartirer, ſed quod habeo, tibi do: ſi poſthac Fortuna glorioſius mihi arriſerit, atq; audiuero apud te, ac ſtudioſos nõ eſſe ingrata cuiuſmodi ſint hæc mea, ſperamus maiora laturos eſſe Dei Opti. Max. auxilio, qui tuos greſſus dirigẽdo felicitet, ac meos ſemper. Vale, Anno Parthenii M. D. LXII.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Primus.

PROH Dolor hoc tempore audacia pro ſapientia uti licet, utinam omnes ò Studioſi qui temere in eruditiſsimos uiros aliquid inquinatiſſimis chartis confingunt; aut pœna merita plecterentur, aut hac lege ſancitum eſſet, ut grauis pœna omnibus iniungeretur, qui eorum ſcripta legerēt. Scimus ſane non tot blateratores fore, qui libros nullius ponderis ita eſſent ædituri, quos iterum ſub incudem reuocandos paſſim, ut circumferantur, librariis tradere non erubeſcunt: nec ubique tot nugaciſſimis ſcriptoribus occurreretis, qui cauſam & occaſionem loquacitatis, & audaciæ, nec minus oblatrandi, & obloquendi

in quemquam præſtantiſſimum uirum aſſumunt, qui ut apud populum famam & gloriam adipiſcantur, friuola & temeraria conſcribunt uolumina. Sed dij facerent, ut ueluti olim in Aegypto, ita & nobis contingeret, ut doctiſſimorum uirorum quæcunque diſciplinarum, & bonarum artium inuenta ſunt, & conſenſu peritiſſimorum comprobata in quadriuo ſub columnis applicarentur, ut illorum quæ ſolertia & authoritas eſt, rectè dignoſceretur, & ſi quid noui à noſtris ſcriptoribus in publicum emitteretur, pari modo in propatulo, aut ſub columnis, aut ſub poſtibus ſacris locaretur: quod ſi bonum, & laude dignius foret, publica lectione paſſim uagaretur, ſin uero omni ſcribiligine refertum, internitioni præberetur, nec nomen Authoris notum fieret, nec minus, ut illius, qui (ut tradunt hiſtoriæ) Iunonis Ephe ſiæ templum incendio dederat. Verum quum hiſce peſſimis temporibus, omnibus, qui perfectiſſimorum calumniæ ſtudent, conceſſum ſit, quicquid eructare uoluerint, nec pœna deterreantur; hinc eſt (proh dolor) quod paſſim multi audaciſſimi homines reperiantur, qui ineptijs poſitis in quibuſdam libris Vulcano ſacrificandis doctrinam probatiſſimorum Authorum à peritis omnibus in ſumma reuerentia habitam contaminare non erubeſcunt, & lapſantibus uerbis quibus oris effreni maximè abundant, eorum perfectam ſcientiam denigrare, & inde ſatis ſupraque à multitudine uenerati multi fiunt, quod manus conſerere cum præſtantiſſimis uiris auſi fuerunt, quamquam omnia quæ ſcripſerint extra aleam (ut ita dicunt) in ſuis libris poſita ſint. Quod

ſane

ſanè Andreæ Veſſalio in hiſce nuper accidit, in quibus petulanter Galenum noſtrum Medicinæ lacteum flumen ſine reuerentia criminatus eſt, immerito illum accuſans tanquàm Anatomes penitus ignarum, in qua ut oſtendemus, ita exercitatum hominem, nulla præteritorum & noſtrorum temporum abeo tulerunt ſæcula: compoſuit nanque Veſſalius grande uolumen, ut olim Lycus, in quo quicquid à Galeno exacte de Anatomica ſpeculatione excuſſum eſt, atque inuentum, ſummopere redarguit, tanquàm de ipſa nullam habuerit noticiam. Quem profecto maiori uitio darem, ni ut nunc, etiã & olim fuerint, qui petulanter & audaciſſime ſcriptis nulla fide dignis maiorum doctiſſimorum chartas flagellarint. quod ſi exacte queritis, ò ſtudioſi, ſtatim per hiſtorias inuenietis neminem tam præſtantis ingenii & excellentis induſtriæ fuiſſe, quin eius lucubrationes in diuerſas calumnias & reprehenſiones extractæ fuerint. Iudæi (ut hinc initium capiam) Moſo mulierem à qua leges acceperunt, maximo odio habuerunt, ut Alexander Cornelius elogium præſtitit. Homerus omnium Poetarum facile princeps, ſcientiarum fons uberrimus, & extra omnem aleam ingenii poſitus, priuſquàm Pyſiſtrati Athenarum Tyranni iuſſu in ordinem redactus fuiſſet, etiam uarias reprehenſiones ſuſtulit, Ioili Amphipolitani quoque genuinum non inexpertus qui meritò ὁμηρομαστυγος nomen per populum adeptus eſt. Virgilius cui noſtræ Poeſios ornamenta plurimum debent, & qui teſtimonio præſtantiſſimorum uirorum fert pares greſſus Homero, non modeſtia morum, nec ue

recundia uirginali,unde Parthenias nuncupatus eſt,ob trectatorum calumnias euitauit? qui etiam poſt mortem nonnullos habuit,qui dignitati ſuæ pepercerint,ut uerius appareat illud celebre dictum Caludiani,

Rabiem liuoris acerbi.
Nulla poteſt placare dies.

Quam quod cecinit pelignus Poeta,
Paſcitur in uiuis liuor poſt fata quieſcit.

Diuinus Socrates, qui Phœbi oraculo ſapientiſſimus omnium iudicatus eſt, Atticus ſcurra contumelioſè ab inuidis quibuſdam nuncupatus eſt nec Ariſtophanis comos aufugit,qui comicam fabulam in eum ſtruxit. Perpeſſus eſt etiam Ariſtippum Cyrenenſem hominem ualde peſſimum, & optimi cuiuſque ſuorum temporum aduerſarium impudentiſſimum, qui ſicut alios pleroſque modeſtiſſimos doctiſſimoſque ficta quadam hiſtoria uituperauit,ſic etiam Xenophontem, & alios condiſcipulos,& præſertim diuinum Platonem, qui & ſi Apollinis filius ſit exiſtimatus, eum tamen mordere non dubitauit: cuius impietatem, & aliorum Diogenes Laertius ſummopere deteſtatur. Quis eſt,qui ignoret in Democritum,in Empedoclem,& in Pythagoram per quos plurimum profecerat, Epicurum ſubſannando morſus non exacuiſſe? Quid Chryſippum acerrimum Dialecticum, nonne inuenti ſunt, qui quum nihil haberent, quod de modeſtia, & de doctrina eius reprehenderent, Chryſippam, mutata litera, muliebri ſubſannarunt pipulo? An Tyrtamus reticendus eſt, qui Theophraſti nomen ſortiri ob diuinam merebatur eloquentiam, à

ſcorto Leontino omnium turpiſſima iniurijs exagitatus eſt, quæ in eum etiam auſa eſt ſcribere: unde Adagium uſurpatur, Suſpendio arborem eligendam. Demoſthenes, & Marcus Tullius, qui duplici eloquentiæ extremam manum impoſuerunt, ambo nonnullorum calumnias perpeſſi ſunt: & quemadmodum Demoſthenes Aeſchini & aliorum, ita & Cicero Aſinij, Galli, Calui, Largij, Licinij, Theoninum dentem non euitauit. Multos in Terentium Comicum ſuccenſos, quis ex Prologis, & eius Commentarijs non colligit? Criſpum Saluſtium, cui primas partes in Latina Hiſtoria Martialis & Quintilianus attribuerunt; & Liuium eloquentiæ nectareum flumen, quis apud Suetonium, & Fabium, Aſinium Pollionem ſuggillaſſe non lectitauit? Cyprianum morum modeſtia, uitæ ſanctitas, & calamitatum tollerantia, diuinitatis opinio, corporis flagitium, uictus abſtinentia, & quamplurima alia, quæ homini nis diuini ſunt, an tutum ab obtrectatorum maledictis præſtiterunt? uerum Coperianus, unica uerſa litera, tanquam oleto & forulis nates deturpatus, ab æmulis nuncupatus eſt; nec minus Cyprianus nihilo immutato quaſi Venerem maſculā exercens more turpium ſcortorum proſtiterit. Sed omnes noſtri temporis excellenti doctrina & ſummo ingenio præditos iniurijs maledicorum exagitatos recenſere uobis, ò ſtudioſi, ſuperuacaneum uidetur: ad illos igitur me expediam, qui tempeſtate antiqua (ut in annalibus & hiſtorijs iam collegimus) & ſi nihil ſcientiarum eſſet quo non imbuerentur, tamen calumniatoribus non uacarunt. Et præſertim eos commemorare

conſentaneũ uidetur, qui Medicinæ ornamẽtis fulti pluri n.ùm fulſerunt, quibus ipſi ſedulo uos incumbitis. Et pro omnibus (ne uobis ſit tædio) narrare ſufficiat, qui temere Hippocratem Coum ſiggillarunt, qui ut cognoſcatur quantæ doctrinæ in Arte medicinæ, et præſtantiæ apud antiquos fuerit, ſufficiat memorare, quod à Nicomade perbelle in hiſce uerſibus decantatum eſt,

Ἱπποκράτης φάως ἦν μερόπων, καὶ σώετο λαιῶν
Ἔθνεα, καὶ νεκύων ἦν σπανὶς εἰν ἀΐδῃ.

Quod ita uertimus,

Lux hominum Hippocrates, qui ſanans corpora, fecit
Rarus per ſtygias mortuus iret aquas

Verum tamen Serapion in illum qui nobis ſalutarium præceptorum ſemina præbuit debacchari auſus eſt, ut ſcribit quodam in loco Galenus, & tanquam alter Aeſculapius oblatrare tanta impudentia deprehenditur, in ſuis ſtultis commentariis mera ſtultitia refertis, ut paſſim uideas, tanquam ſui buccinatorem proprijs encomijs ſe extollere. Hippocrates inſuper qui omnium Medicorum præſtantiſſimorum iudicio Aeſculapij gloriam adeptus eſt, & qui neminem unquam in ſuis diuinis operibus redarguit hos Δρυμολεονδας*, quaſi Leones acres, nec minus illos* Δρύμυμορους*, hoc eſt, acres fatuos appellans, ut pleriſque ſolitum eſt, improbi Menodoti rabioſos rictus euitare non potuit, à quo canina iracundia in uolumine decẽ mille uerſuum ſtructis, quæ nihil aliud quam ſcopæ diſſolutæ inceſſabatur. Quid Lycum tam temerarium quam fatuum in medium adducam? qui quã tũ in Hippocratis Aphoriſmos, in ſuis magis uino quã*

oleo

oleo redolentibus chartis inuectus fuerit, dicere uobis, ò ſtudioſi, relinquemus, qui Galeni cupidi eſtis, & ſtudioſi, qui in Lycum componens libellum de unico Hippocratis Aphoriſmo ab eo falſo damnato, inquam, τὰ αὐξανόμενα θερμὸν ἔχει πλεῖστον τὸ ἔμφυτον, *Hoc eſt, quæ creſcunt plurimum habent innati caloris, ſatis ſupraque ſuis coloribus depinxit. Iulianum Alexandrinum etiã reticere abſurdum admodum uidetur, nec minus quam Lycum, atrocem & infenſum æmulum diuini Hippocratis, quem, ut magis famam denigraret, ferunt octo & quadraginta uolumina in eius Aphoriſmos confabricaſſe, quæ quantum irrita, ellogium præſtat Galenus in libello quem in eum compoſuit, qui adhuc præ manibus eſt, ut ſcitis, in quo Iulianum damnat Hippocraticam ſententiam ſecundi Aphoriſmi inepte percepiſſe, qui eſt,* ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης, *Hoc eſt, in uentris perturbationibus. Teſſalus etiam Medicorum omnium fex & præceptorum optimorum Medicinæ inuerſor, cui nihil defuit præter ſanam mentem, quantum in commentariis ſuis de Hippocratis Aphoriſmis inepte confabulantibus, & in epiſtolis ad Neronem datis, eum redarguat, quum ne tantillum quidem Hippocraticæ artis perceperit, in Methodo declarans indignatur Galenus. Hippocrates inſuper excellenti doctrina uir, & nihil Medicinæ ignarus, pater, inquam, & ſenex uenerãdus, tot improborum maledictis exagitatus calumnias tulit, quos recenſere non una dies ſufficeret: non ſe abſtinuerunt, ut eius gloriam & famam denigrarent Glaucias, Heraclides, Olympicus, Menemachus, Appolloni-*

da Cyprius, Soranus, & infiniti alij qui deteriorem ſectam Medicorum ſequuti omnes cõdiſcipuli ex Theſſalica hydra pullularũt. Itaq; quia etiã noſtris temporibus eò deuentũ eſt, ut opinionis peruerſo errore, paſſim credatur alieni encomij obteſtatione amplũ iter ad famam reſerari: hinc inflammata tenebriorum audacia manibus illotis, ritu fœdiſſimarum Harpiarum deturpant omnia, & nihil tam doctius & concinnius ſcribitur, quod labe ſuæ ignorantiæ non inficiant, arbitrantes quod inſcitia ſua peruerſe intelligunt, præſtantiſſimorum ſolertiam latere. Proinde non poſſum mihi obtemperare, quum ueſana ſui ingenij libido ita eos exagitet, qua quum famam eruditiſſimotum authorum adumbrare nituntur, præcipites aguntur. Quorum princeps impudens Veſſalius eſt, qui Andabatarum more, & oculis ob temetum geminantibus, Galenum adoriri impudenter animos ſumpſit: & ut celebrem famam adipiſceretur, quibus conuitijs potuit, deturpauit eius ſcripta Pitheo ueriora, in quibuſdam ſuis uomitionibus (quæ ita uerius quàm ſcripta dici merentur) in quibus ſi exacte queritis ò ſtudioſi, nihil aliud ſane inuenietis, quam ſomnia Oreſtis decantata, quàm medicæ artis deliramenta, & Anatomes dehoneſtamenta, quæ imperitorum animos faſſinant, quibus ſi omnes aſpiraſſemus, actum certe de totius Medicinæ ſtudijs fuiſſet. Inuidet enim hic impudens communi ſaluti, quum illa quæ Galenus abſoluta reliquit, ob tarditatem ſui rudis ingenij non percipiat, uolumina grandia, Iulianum, & Lycum, & cæteros imitatus, quibus uerboſa, & ſine ſenſu fuerat oratio, conſcripſit, quibus of-

ſicere Galeno conatur, ut tenebris Cimerijs obſcurioribus inuoluti ſtudioſorum animi, uelut in quadriuio reperti, in ſuorum ſcriptorum uepres incurrerent, ſolum & ut popularem auram adipiſceretur. Sed conſulimus illi melius euenturum fore, ſi non unquam talem prouinciam de Galeni ſententijs detrudendis aſſumpſiſſet, omnibus enim de Medicina benemeritis innoteſcit, quàm ſtupidus Galeno contingat aduerſarius, qui non magis eſt ad eum, quàm feles ad Mineruam. Verum ſoleo quandoque ſumma lætitia affici, quod ſit pleriſque tam grauis innata arrogantia, qui quum ſapientum ſententias refellere ſumunt parces, hi faciunt, ut maledicendo malefacta noſcantur ſua: ſi ſcirent ineptiſſimi conuiciatores quanta ſua dicacitate in ſe trahant odia, non auderent implumes ita extra nidum cum petulantia pennas extendere, fulgentiſſimis totius artis Medicæ non parcendo. Nec Veſſalius more turpium ſuum rictu oleto coinquinato libros diuini Galeni, qui de Anatome inſcribuntur, ita deturpaſſet, qui quum animos ſumeret, & indies criſtas arrigeret, quum ſcribere nemo auderet in æditionem quorundam ſuorum librorum, qui merito Anthiphontis opera à quocunque dici poſſent, in quibus contra Galenum omnia irrita iacularet. Ideo animo fluctuatus, an aliquid aduerſus eius inſomnia parturirem, an aure ſurda præterirem, ut ſibi placeret, diutius cogitabam: & quamquam multi hoc onus perſuadentes mihi imponerent, tamen hactenus prouinciam ſumere diſtuli, & nunc etiam recuſaſſem declamare, ſed negare amico meo quàm doctiſſimo protophyſico idem

co idem ſæpius rogãti, quem unicè diligo, & cui me charisſimum eſſe ſentio, & præſertim iuſta petenti, durum admodum mihi uidebatur: quando quidem etiam non ignorem, & ipſum olim animo eſſe, Veſſalij omnia inania aduerſus Galenum dicta refellere, quam prouinciam ſuſcepiſſet, ni diſſuadentes amici ſui intimi à propoſito ſuum animum uergere feciſſent, ne cum huiuſmodi Medicorum fæce tractaretur, ſimilis illis efficeretur. Et ne ſublime & eruditum ingenium ſuum, quod maiora expectat, ad hæc deliramenta inclinatum uilius redderetur, quod quia à me ſæpius efflagitatum fuit, quid in Veſſalium dicere ſcirem, experirer; ne ipſius impudentia diutius impune uagaretur, ſibi morem geram, & alijs quampluribus, non tam illius arbitrium & aliorum adimplendi ſpe, quam in Galenum maledicta refellendi uoluntate. Sed priuſquam aggrediar placet admodum altius principium petere & conuinciatores ineptos admonere, ut rabiem expellendo in lapidibus duris dentes defatigent, priuſquam ita auras uerberãdo latrantibus uacuis tota uelificatione in ſui præſtantiſſimos ferantur, & ne eorum laudes deprimendo ita fæculantiſſimo ore diſſerpant. At hinc interim Niobe ſtupidior incredibili admiratione afficior, quo quiſpiam deterioris conditionis, eo magis in calumnias ingredi, & aliorum benedicta ueriora, quam quæ ore Curetũ manata creduntur, maledictis explodere, ſi poſſunt quod nihil ſane melius nobis poterit affirmare, quam quod præſtantiſſimo Archiatro noſtro uſu uenit, quum non procul hinc Vercellis, hiſce diebus elapſis, à medicis

qui-

quibuſdam in eorum corona deprehenſus, de quatuor anni temporibus ſapienter percunctaretur, quorum primus ille homo quem ſcitis, egrè ferens ſe ita concinne diſſerentem & cæteros Medicos unà cum illo eo deduxiſſe perſpicacitate ingenii ſui, ut procul dubio herbam caperet, neſcio quo Daunio Oeſtro percitus epiſtolam eructauit, hiſce (ut unico verbo concludam) tantum refertam, quæ nullius aut commotæ aut lymphate mentis hominem produnt, quam ad ſuos phyſicos deſtinauit, qui ſecum eo amicitiæ uinculo deuincti ſunt, ut una illud aiunt, aiunt, negant, negant, non inferiores ignorantia approbant. Verum incredibili lætitia afficior, iſtorum ulceroſam ſcabiem ungues, quos merita, nactam fuiſſe, quibus ad cruorem ſcalperetur. In literis enim ſuis erudit iſſimis & elegantiſſimis quas etiam ad illos à ſe ſtructas dedit ille, ſi cupidus honoris ſui eſt, more Stepſichori palinodiam facere cogitur, in qua ſe oſtendat locutum eſſe, quæ neſcierit, ni in ſe lunam (vt aiunt) deducere, aut uulgi notam fabulam fieri, tot erratis ſuæ ſtultitiæ teſtibus magis affectat. Quo & Veſſalium admonere deſidero, ne ſuſpicetur dum maiores laceſſit, plus honoris, & authoritatis, male quam bene ſentiendo quicquid nebulonum eſt, reportaturus, oportet enim illius ad Perſam fratrem Aſcræi Poetæ ſæpius meminiſſe.

ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
Νίκης τε στέρεται, πρός τε αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Hoc eſt,

Stultus maiorem qui uult contendere contra

Vincitur,

Vincitur, atq; ignominiam cum clade reportat.

An hæſitatis ò ſtudioſi Galenum maiorem Veſſalio eſſe, quem poſt tot ſæcula, teſtimonia probatiſſimorum uirorum plurimum commendarunt: & ſi hic bipedum clariſſimus obtuſo ingenio uir, auſu prope ſacrilego non erubuerit uolumina in uulgus ædere, in quibus Galenum damnat, aſſerens illum non hominis unquam Anatomen inſpectaſſe, quod ſuæ ignorantiæ adſcribimus, Galeni enim dicta nec ponderantem, nec intelligentem, authoritatibus non uanis, nec futilibus argumentis aliàs latius oſtendemus: & eò potiſſimum, quum Græca exemplaria abſurdius intelligat, ſi modo aliquid Græce callet, quod ſecus puto, licèt ſcribat Latina lingua Græcos libros donaſſe: ſed præ omnibus hoc unum ſcire Veſſalium deſidero, dum aures Galeno uellere arbitratur, ignominiam maiorem indies reportare à uiris de medicinæ arcanis benemeritis, & proprias Medicorum perſonas ſuſtinentibus, qui Galeni ſcripta adamuſſim intelligentes, & ideo illa plurimi facientes non ignorant, Veſſalium, dum perſtricta acie, & calligantibus oculis ſtellas intuetur, millies in foueam cadere. Quid igitur arietem in araneas agit? tot qui nugatiſſimis rationibus præſtantiorum dicta, qui in tenebris lucidius, quam ipſe in media luce conſpiciunt, reprehendere conatur, nil aliud ſane quam crudum laterem, & ætiopem dealbare paſſim uidetur. Nec oportebat per inuidiam, aut potius per inſcitiam tot malos rumores de Galeno excitare, nec dicere ab eo de Anatome male fuiſſe traditam ſcientiam, quo poſt Hippocratem magis exer-

citatum

citatum in Anatome, & melius Medicinam in ſummam perfectionem reducentem, fertur Naturam adinueniſſe neminem. Quod facile teſtimonio ſexcentum eruditiſſimorum uirorum approbare poſſem: ſed contenti tantum ſcimus (ne prolixior fiam) illo, quod Diuinus quidam Poeta ueridico furore percitus, apud Græcos, cum ſumma elegantia, ſic ſcriptum reliquit,

Ε.δεν ἀκεςορίη δυω πένθεα κειρατο χαίτην
πρῶτον ἐφ' ἱπποκρατη, καὶ δεύτερον ἀμφι Γαληνῳ.

Hoc eſt,

Bis Medicina tulit luctus ſciditq; capillos,
Primo ſub Hippocrate, & circa poſtremò Galenum.

In quibus uerſibus, quod fuerit Medicina ab Hippocrate primò, & deinde à Galeno ita aucta quod nihilo indigeat, dubium eſt nemini: & ſi Veſſalius peſtilenti quodam ſydere afflatus, uentoſa loquacitate, & morum peruerſitate, quem atrum faciunt, eius uolumina de Anatome mentionem facientia, quibus nihil perfectius reprehendere ſtuduerit: quod ſe feciſſe arbitretur, ut omnium oculi ignorantiam ſuam culpantium in ſe conuerterentur, quibus impellatur ſcopas diſſolutas comprimere, ne Deuerra adſit illi detrimento: uerum ſi non ullis rationibus confuſus, Acanthia cicada poſthac, aut Seryphia rana in Galenum non fuerit, eſto (ſi placet) etiam Locrenſis, dummodo rumpatur obſtrependo. At tandem ut rem aggrediar, haud nequeo non coniicere quis furor hunc hominem ad tot ineptias adegerit, uult Galenum in hominũ Anatome nõ un

quam uerſatum fuiſſe. ſed boues, capras, equos, aſinos, & id genus ἄλογα *potiſſimum ſimias tantum diſſecuiſſe. Proinde eum hallucinatum fuiſſe circa pene cuiuſque particulæ ſitum, numerum, ſubſtantiæ proprietatem, magnitudinem, figuram, & compoſitionem, neſciens quidem Veſſalius, quum Galenus doctrinam faciat de hominum Anatome, opus eſſe, ut nonnunquam de cæteris brutis ſermonem faciat, ut eam clariorem reddat, præſertim quum agat de uſu partium, quum ita eſſe in homine alijs animantibus appprobando non deteſtatur. Nequaquam tamen credendum eſt, Galenum uoluiſſe animalium conſtructionem & hominum eſſe ſimilem. Id enim abnegat in xiiii. de uſu partium & in tertio; ſimiliter, & potiſſimum in primo: ubi cum Ariſtotele exiſtimat omnia animalia idoneo ornatu eſſe adornata. Hinc toto cœlo aberrare Veſſalium nemini dubium eſt, dum arbitratur Galeni fuiſſe ſententiam, ſimiarum corpus, & hominum inſtructura, non eſſe diſſimile, quod in ſexcentis locis deteſtatur. In ſecundo de Anat. Adminiſt. ſic ſcriptum reliquit,*

κεχώρισαι ἢ κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων ποδὸς καὶ ὁ τοῦ πιθήκου, διότι καὶ ἡ τῶν δακτύλων φύσις ἀνομοία τῷ ζώῳ τούτῳ τοῖς ἀνθρώπου δακτύλοις ἐστιν, ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πολὺ μικρότεροι τῶν ἐπὶ τῆς χειρός εἰσιν, οὗτοι ἢ καὶ τῶν κατὰ την χεῖρα μείζους; οἷοι καὶ τοῖς ἕρπουσι ζώοις ἐπὶ πλεῖστον ἐσχισμένοι τε καὶ διεστῶτες ἀλλήλων, δι' οὓς καὶ ῥᾳδίως ἀνέρχηται πρὸς τὰ μετέωρα ὁ πίθηκος, ὥσπερ αἱ γαλαῖ, καὶ οἱ μῦες, ἰκτίδες τε καὶ ὅσα τοιαῦτα. *Iam uero (inquit) ſimiæ pes hac parte ab humano diſcrepat, quod*

quod etiam natura digitorum huic animali diſſimilis ſit humanis, illi ſiquidem multo minores etiam ijs in quos manus eſt diſcreta, quales repentibus quoque animantibus plurimum ſiſſi, tum inuicem diſtantes adſunt, quorum beneficio ex facili ſublimia conſcendit ſimia, quemadmodum Muſtellæ, Mures, Feles, & id genus alia. Nec garriat hic Veſſalius id Galenum non ex ſectione, de ſolo aſpectu cognouiſſe, quia ſubdit. τοῦτον μὲν οὖν ὡς ἔφην τὸν τένοντα κατὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων οὐχ εὑρήσεις πόδα. Hoc eſt, Nunc igitur ut dixi tendinem in pede humano haud eſt reperire, Quomodo id ſciri poteſt, niſi ex ſectione. In xiij. de uſu partium ita habetur. Συνδεῖ δ' αὐτὴν ἐνταῦθα τῇ ῥάχει τῆς ὠμοπλάτης μικρὸν ὀστοῦν χονδρῶδες ὅ μηδ' χρὴ ζητεῖν ἐν πιθήκοις, ὥσπερ γὰρ ἐν ἄλλοις τισὶν οὕτω κἂν τῷδε, τῆς ἀνθρωπείας κατασκευῆς ἀπολείπονται. Id eſt, Colligat autem ibi ipſam ſpinæ os paruum ſcapulæ cartilagincſum, quod ut non in ſimijs, ita nec in alijs quibuſdam reperias, in eoque ab humana conſtructione ſuperãtur. In quarto de Anato. admi. ſcripſit Galenus ſimiã ab homine diſcrepare hiſce uerbis, εἰκότως δ' ἡ ἀκολουθήσους ἀδεῶς εἰπεῖν τι καὶ περὶ τῶν σκελῶν ἐπειδὴ κἂν τούτοις ἄνθρωπος ἴδιον ἔχει τί παρὰ τ' ἄλλα σύμπαντα ζῷα, διότι μόνος ἐπ' αὐτῶν ὀρθῶς ἀκριβῶς βαδίζει, καὶ μέντοι καὶ ὅτι γελοῖον ἀνθρώπου μίμημα ἐστὶν ὁ πίθηξ, ἐδείχθη, καὶ διὰ τοῦτο βαδίζει μὲν ὥσπερ ἄνθρωπος χωλεύων ἐν αὐτοῖς τοῖς κυριωτάτοις τῆς τῶν ὀρθίων σκελῶν κατασκευῆς ἀπολειπόμενος.

Hoc eſt,

Hoc eſt, Merito autem non abſurdum fuit, ſtatim etiam cruribus nonnulla commentari, quandoquidem homo & in his præter omne aliud animantum genus proprium quiddam ſibi uendicat, quod nimirum ſolus adamuſſim rectus horum beneficio incedat, ſimiam uero ridiculam hominis ſimulationem exiſtere demonſtrauimus. At ob id hominis quidem modo graditur, ſed in ipſis principalioribus partibus manca eſt, ut quæ minus rectam crurum ſtructuram ſortita ſit. Declaratur id autem in pleriſque locis, in tertio de uſu partium ſic ſcribitur, ἡ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν μόνη κατάφυσις, οὐκ ἂν ἦν ὁμοίως ἀσφαλὴς, οὐδ' ὀχυρός, ὀλίγαις λαβαῖς ἐξ ἄκρου τοῦ κώλου τὸ πᾶν ὀστοῦν ἐπιχειροῦν τοῦ κινεῖν, ἡ δ' εἰς τὰ πορρωτέρω τε καὶ περὶ μέσην τὴν κνήμην, ὡς ἐπὶ τῶν πιθήκων ἔχει τελέως ἐκτείνεσθαι τοῖς κώλοις οὐκ ἂν ἐπέτρεπε μέσην ἄλλην ἀγυιῶν συνδεδεμένων, καὶ ἀπηρτισμένων πρὸς τοὺ πίσω, καθάπερ καὶ νῦν τοῖς πιθήκοις ἐστὶν, οἱ γὰρ ἐκ τῶν ὀπισθομερῶν ἥκοντες μύες εἰς μέσων σχεδὸν τὴν κνήμην, βραχὺ πρὸ αὐτῆς ἐν τοῖς μέσοις τοῖς ζώοις ἐμφυόμενοι τοῖς ἔμπροσθεν μυσὶ τοῖς ἐκτείνουσι τὸ κῶλον, ἀντιπράττοντές τε καὶ ἀντισπῶντες ὀπίσω τὸ σκέλος, οὐκ ἐπιτρέπουσιν ἐκτείνειν ἀκριβῶς τὸ γόνυ, *Quod eſt, Siquidem implantatio eorum tendinum ſola ad principium non utiq; fuiſſet, neq; pariter tuta, neq; robuſta, quod paucis comprehenſionibus, & iis ex ſummo membro totum os mouere conaretur, ſi uero ad ulteriora et circa mediam tibiam fiat implantatio, ut habet in ſimiis, perfecte extendi membra non permiſiſſet, ſed eſſent membra uelut colligata et ſuſpenſa à partibus femoris*

fęmoris poſterioribus, uelut nunc eſt in ſimijs, qui enim ex poſterioribus partibus proueniunt muſculi ad medium ferè tibiæ, aut paulò ſupra, id in his animalibus implantati, muſculis anterioribus membrum extẽdentibus renitentes & crus retrorſum contra trahentes genu exactè extendi non permittunt. In primo autem de Anato. adminiſt. ultra cauſas iam dictas adducit alias rationes. ἥτε γὰρ τοῦ μηροῦ κεφαλὴ τῇ κατ' ἰσχίον κοτύλῃ, λοξοτέρα πῶς περιήρτηται, καὶ τῶν καθηκόντων εἰς τὴν κνήμην μυῶν, ἐπιπλέον ἔνιοι προέρχονται κωλύει δ' ἄμφω ταῦτα καὶ παραβλάπτει τὴν ὀρθότητα, καθάπερ καὶ οἱ πόδες αὐτοὶ, στενοτέρας μὲν ἔχοντες τὰς πτέρνας, ἐσχισμένους δ' ἀπ' ἀλλήλων ἐπιπολὺ τοὺς δακτύλους, ἀλλὰ σμικρὸς ταῦτα ἐστὶν, καὶ διὰ τοῦτο βραχὺ τῆς ὀρθότητος ἀφαιρεῖται τὸν πίθηκος. *Quod eſt, nam & fæmoris caput obliquius quodammodo cum acetabulo coxendicis committitur, & quidam ex muſculis qui in tibiam deſcendunt ulterius progrediuntur, quæ ambo rectitudinem impediunt, offenduntq́;, quemadmodum & pedes ipſis calce magis anguſta conſtant, digitis aũt inſigni ſpacio inuicem diſcretis, ſed hæc parua ſunt, eoq; ſimia paululum à rectitudine diſcedit. In. xv. de uſu partium ſic etiam ſcribitur* ποδῶν δακτύλους ἐπιπλεῖστον ἐσχισμένους ἔχειν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τίνας τῶν κινούντων μυῶν τὴν κατὰ τὸ γόνυ διάρθρωσιν, ἄχρι πολλοῦ τῆς κνήμης κατερχομένους, οὕτω μὲν οὖν αὐτῷ καὶ τὸ κατ' ἰσχίον ἄρθρον, ἐγγὺς μὲν ἥκει τῆς ἀνθρώπου φύσεως, οὐ μὴν ἀκριβῶς γ' ἐξήτασται καθάπερ ἡ σύμπασα χεὶρ, ἀτὰρ οὖν καὶ οἱ μύες οἱ σαρκώδεις, οἱ τὰς πυγὰς ἐρ-

γαζόμενοι πιθήκοις μὲν ἔχουσι γελοίως, ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα πάντα μιμήματα γελοίως ἀνθρώπου ζῴου ἐδιδάζομεν ὑπάρχον, ἀνθρώπῳ ἢ κάλλιστα διακεῖν τῆς πρὸς ἐνσχημοσύνην τε σῶμα τῶν ἀναγκαίων μορίων, ἀθλιβόν τε καὶ ἄλυπον ἕδραν ἐν τῷ καθέζεσθαι, τούτους οὓς μόνους ὁ πίθηκος ἔχει κολοβωτέρους. *Quod eſt, pedum digitos plurimum à ſeſe diductos habuit, & muſculos quoſdam eorum qui genu articulationem mouent, infra ad multam tibiam deſcẽdentes: pari modo & coxendicis articulum homini habuit propemodum conſimilem, nõ tamen penitus eſt ſimilis, quemadmodum & tota manus, ceterum & muſculos carnoſos quinates conſtituunt ſimia habet ridiculos, ut & alia omnia: imitatiõe enim hominis ridiculam hoc animal eſſe docuimus; homo uerò eoſdem habet ſitos bellisſimè, tum ad decus partium neceſſariarum, tum ne anus ſedendo cõtunderetur, aut alioquin angeretur. Hos igitur ſimia habet decurtatos. Dicit igitur Veſſalius quomodo Galenus id ſciuerit abſq; hominum Anatome, ſed id multo clarius oſtẽditur in primo de uſu partium quũ legitur, dum in ſophiſtas inuehitur,* ὡς πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἔοικε, καὶ μὴν εἴπερ ἐθεάσασθε, βραχὺς ὑμῖν ἐφάνη, καὶ λεπτὸς δήπου καὶ πάντη γελοῖος, ὥσπερ καὶ τὸ ὅλον ζῷον ὁ πίθηκος, καλός τοι πίθηκος παρὰ παισὶν αἰεὶ, φησί τις τῶν παλαιῶν, ἀναμιμνήσκων ἡμᾶς, ὡς ἐστὶν ἄθυρμα γελοῖον παιζόντων παίδων τοῦτο τὸ ζῷον, ἁπάσας μὲν γὰρ τὰς ἀνθρωπείους πράξεις ἐπιχειρεῖ μιμεῖσθαι, σφάλλεται δ' ἐν αὐταῖς ἐπὶ τὸ γελοῖον, ἢ οὐκ ἐθεάσω πίθηκον αὐλεῖν ἐχειροῦντα καὶ ὀρχεῖσθαι, καὶ γράφειν, καὶ τῶν ἄλ-

λῶν ἕκαστον ὧν ἄνθρωπος ὀρθῶς διαπράττεται, τί ποτ' οὖν ἔδοξέ σοι, πότερον ὡσαύτως ἡμῖν, ἢ γελοίως ἅπαντα μεταχειρίζεσθαι, τάχ' ἂν τοῦτό περ αἰδεσθεὶς ἑτέρως ἔχειν εἰπεῖν, καὶ μὴν ὦ σοφώτατε κατήγορε, λέξειεν ἂν ἡ φύσις πρός σε, γελοίῳ τὴν ψυχὴν ζώῳ, γελοίαν ἐχρῆν δοθῆναι σώματος κατασκευήν, ὅπως μὲν οὖν αὐτῷ τὸ σύμπαν σῶμα μίμημα γελοῖον ἐστὶν ἀνθρώπου, προϊὼν ὁ λόγος ἐπιδείξει, ὅπως δ' αἱ χεῖρες, ἤδη σκόπει τοσοῦτον, μὴ πρότερον ἐννοήσας, ὡς εἴ τις γραφικὸς ἢ πλαστικὸς ἀνὴρ, ἀνθρώπου χεῖρας μιμούμενος ἁμαρτάνειν ἔμελλεν ἐπὶ τὸ γελοῖον, οὐκ ἂν ἄλλως ἥμαρτεν, ἢ ὡς τοῖς πιθήκοις ἔχει, μάλιστα γὰρ δή, καὶ ταῦτα γελῶμεν τῶν μιμημάτων, ὅσα τὴν ἐν τοῖς πλείστοις μορίοις ὁμοιότητα διαφυλάττοντα, τὴν ἐν τοῖς κυριωτάτοις παμπόλλου σφάλλεται. *Quod eſt, uidetur undequaq; ſimilem hominibus eſſe, at uero ſi hunc uidiſtis, breuis certe, & gracilis, & omnino ridiculus uobis apparuit, quemadmodum & ipſum animal totum ſimia, pulchra certe ſemper apud pueros eſt ſimia, ut ait ueterum quidam, nos admonens ludicrum eſſe ridiculum puerorum hoc auimal illudentium. omnes enim humanos actus imitari dum ſatagit, & fruſtratur in ipſis, & ridiculum ſe exibet, an nõ uidiſti ſimiã fiſtula canere, ſaltare, ſcribere, et alia genera uniuerſa conãtem, quę homo pulchre perfecit? quid igitur tibi uiſum eſt, utrũ nobis ſimiliter agit, an ridicule omnia conatur, fortaſſe uereberis dicere hoc aliter habere, atq, ò ſapiẽtisſime, accuſator reſpõdeat, utiq; natura tibi ridiculo animali ridiculã corporis cõſtructionẽ dari oportere, quo igitur modo ipſius uniuerſũ corpus*

ridicula eſt hominis imitatio procedens ſermo demonſtrabit, quo pacto uero manus ipſæ, nunc tantum mihi conſidera, prius perſuaſus, quod ſi quis pictor uel figulus manus hominis imitans errare mouēdi riſus gratia cuperet, non ſanè aliter peccaret quam ut res habet in ſimiis. Maxime enim & illas ridemus imitationes, quæ in partibus plurimis ſimilitudinem ſeruantes, in maxime principalibus ab ea plurimum aberrant. Quid clarius? Tradit etiam Galenus lumborum differentiam inter hominem & ſimiam in tertio de Articulis, Aphoriſmo. 45. ut poſthac dicemus. Scribit etiam Galenus in ſecundo de ratione uictus in actis, commento decimo, hominem differre à quibuſdam animantibus in exortu uenæ ſine pari. In. xiiii. de uſu partium, ponit hominis matricem ab aliis animantibus differre; uideatis etiam queſo, ò ſtudioſi in ſexto, de uſu partium ubi ponit Galenus differentiam loborum pulmonis inter hominem & alia animantia, & ſcribit ibi ſe traditurum de aliis animantibus: ſed in libro, de uſu partium, intendit de homine, idem dicit in xiiii. eiuſdem de uſu partium, in duobus locis, aut tribus. Idq; demonſtrat libri inſcriptio, quæ eſt, περὶ χρείας τῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι μορίων. *Præterea corpus exiccatum, à fluuio delatum, quod fatetur ipſe ſe uidiſſe, nec minus perſuaſionem in Alexandria huius rei ſolius gratia commorandi, & alia id genus ſexcenta, quibus ſuperſedeo, ne fortuſſe alicui ſim tedio. Itaq; omnibus poteſt innoteſcere Galenum utiq; hominum ſectiones aggreſſum fuiſſe, licet aliter cenſeat Veſſalius, qui quātùm deliret uobis penſiculandum, ò ſtudioſi, relinquimus, qui*

ſoletis

ſoletis omnia diligenter expendere. Quantum autem in me eſt, ego quidem non poſſum non uehementer admirari, cur hic homo in re tam leuiſsima, ita apertè cæcutierit. Porrò âut parùm Galeni ſtudioſum, aut maledicendi in eum ſtudio fuiſſe deditum, ſe demonſtrat. Proinde & ſi Galenus in quibuſdam locis perſuadeat in ſimiarum ſectione eſſe exercendum, ob id tamen non arbitrandum eſt Galenũ nũquàm hominum Anatomen inſpexiſſe, quandoquidem manifeſtum eſt, ſi differentias inter homines & ſimias eſſe poſuit, neceſſarium fuit ut utrunq; omnino agnouerit, alioquin qualis eſſet Methodus Platonis in Philebo, ſoſphiſta, politico, & aliis in locis, ſi abſq; ulla cognitione poſſunt afferri differentiæ. Taceo dialecticam, quę mehercle eſſet uana. fruſtra etiam Alexandrum rogaſſet Ariſtoteles, ut ſuis imperaret ſubditis, ut unuſquiſq; ea adferret animantia, quæ ſub ſuo reperiebantur ſydere, ſi in libro de partibus animalium eorum differentias ſine noticia explicare potuiſſet: quare deſinat oblaterare Veſſalius in ſuis commentis, dum arbitratur ex hoc ſe ſummam conſequi gloriam, qui damnans Galenum, tanquàm hominem Anatomes imperitum, ſperat apud poſteros, in hac diſciplina male perſuadẽdo ſe primarium fore. ſed longè decipitur, ſol enim ipſe (ut author eſt Galenus) horas anni efficit, fructusq; perficit, non curans neq; Diagoræ, neq; Anaxagoræ, neq; Epicuri, neq; alterius cuius uultis calumnias. Nemo enim bonus quicquàm inuidet, ſed omnia exornare, & iuuare ſolet, cui Veſſalius ſi ſe præſtitiſſet ſimilem, ab omnibus ſummopere commendaretur, ſed quia

ſtuduit Galeno contradicere, quem illotis (ut aiunt) manibus pertractans, apud eruditos in quo ſit pretio, ſatis cõſtare poteſt, dũ has effutit ineptias, quia Galenus in ſimiarum ſectionibus uerſari perſuadet, autumat Veſſalius eas ab hominibus non differre, fuiſſe Galeni ſententiam, hinc non hominem, ſed ſimiarum Anatomem duntaxat inſpexiſſe, credẽs Galenum uoluiſſe haud eſſe diſſimilia, neſciens tamen Galenum quidem (ut demonſtratum eſſe) iuiſſe in contrarium, dum has ab illis diſtinxerit, præſertim quando ſcripſit in primo de Anato. adminiſt. hæc uerba, ὁρᾶσθαι γὰρ χρὴ πρότερον ἐπὶ πολλῆς σχολῆς ἕκαστον τῶν μορίων ἵν' ἐξαίφνης ὀφθὲν γνωρισθῇ, μάλιστα μὲν ἐπ' ἀνθρώπων αὐτῶν, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐπὶ ζώων παραπλησίων ἀνθρώπῳ, *quod eſt. inſpicere enim prius oportet multo ocio quamq; particulam, ut ſtatim uiſa cognoſcatur, præſertim in hominibus ipſis, ſi minus certè in animantibus homini ſimilibus, id autem præcepiſſe tenendum eſt, ut ſæpius in multis factitare uelimus, quandoquidem (ut habetur in. iij. de Anato. adminiſt.) haud mediocriter conduxerit, hoc quidem ut uaſorum cognitionem aſſequaris, nulla ſiquidem res, quæ ſenſibus noſtris percipi poteſt, exquiſitè, & ſubitò, niſi uiſa ſæpius, cognoſcitur, unde in primo de Anato. adminiſt. ſi quando ſimiæ copia non datur, aliorum animantium corpora incidere Galenus cõſulit, ut exactius rem cognoſcamus anatomicam, ſciamusq; diffinire ſtatim in quibus à ſimia diſcordent, euarientq;. itidem dicere poſſimus, & ſi Galenum perſuaſiſſe lectum ſit, ſimiæ cõſectionem in hominis penuria, hac lege ſancitum eſt, ut eas ab his in qui*

bus

bus diſcrepent diffinire ualeamus, nec minus ſi ulla dabitur occaſio humani corporis ſecandi propter aliq̃ quã habent ſimiæ cũ hominibus ſimilitudinẽ, prõptius ſingulæ partes detegantur: quod (ut refert Galenus in .iij. de Anat. admin.) nõ uulgaris operę eſt, neq; quiſpiã in ipſa parũ exercitatus repẽtè aſſequi poteſt. etenim medicorũ in Anatomis exercitatisſimi, qui multa diligentia corporis particulas inſpexerint, in multis errorẽ cõmiſiſſe uidentur. quã ob rẽ nihil qui corpus hoſtis germani in bello mortui, quod aduerſus Marcum Antoniũ gerebatur, incidebant, amplius præter uiſcerum ſitum adiſcere potuerunt: at qui in alijs animantibus & potiſsimum in ſimia prius ſe exercuerint, promptisſime ſingulas quæ incidebantur partes detegit, & proclinius eſt uirò laboris cupido præexercitatoq; in Anato. antea conſpecta quædam in humano cadauere ſubito condiſcere quàm alteri non exercitato manifeſta multo ocio adamusſim inuenire, qua de cauſa in ſexto eiuſdem in omnium animantium conſectionibus nos exercitandos eſſe cenſuit, & maximè in his ipſis quæ hominum figuram propius accedunt. deinde quibuſcunq; animalis nomen competit, hæc omnia genere uno compræhenduntur nominanturq; animalia ſimiæ confinia Græcè πιθηκοειδῆ, *his ſuccedunt urſi, deinde ſerratis dentibus producta à Græcis dicta* καρχαρόδοντα, *& mures, & ſolipeda nominata. ad hęc omnia ſextum quoddam genus ruminantia compręhendit, ea ſiquidem animantium genera ueteres etiam innuere uidebantur, dum crebro pręcipiebant libros Anatomicos, quos ſcripſerant, in illis examinari*

animantibus, quæ non multum ab hominum natura recedunt, ut author eſt Galenus in loco paulò ante citato, qui cum illis eiuſdem fuit ſententiæ. Non tamen uolens ea ab hominibus haud quaquàm non differre, potiſſimũ quia dixit in ſexto Anato. adminiſtr. & longè melius in primo de uſu partium, multum differre animalium particulas, quia ipſe animæ differunt. In ſecũdo de Anato. Adminiſt. ſcripſit Galenus in hunc modum, καὶ διὰ τοῦτ' ἐν ταῖς φλεβοτομίαις μέγιστα σφαλλόμενοι, καρδίαν ἀνατέμνουσι καὶ γλῶτταν βοείαν, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο γιγνώσκοντες, ὡς ἐστὶν ἀνομοιότατον ταῖς ἀνθρώπων. *quod eſt, unde fit, ut in uenarum conſectionibus maximè aberrantes cor incidunt, & linguam bubulam, hoc ipſum neſcientes, quod plurimum ab humanis diſcrepẽt. ſed uoluiſſe Galenum, credendum eſt, ut in his exercitati facilius hominum Anatomen aſſequi ualeamus, nec obſtat, eum in humanis corporibus nos eſſe exercendos, debuiſſe tantùm conſulere, quum tamen in primo de Anato. Adminiſtr. ſcripſerit, præſtare in utroq;, quod nulla alia de cauſa dixiſſe arbitror, niſi ob particularum uſus, qui demonſtrari nõ poſſent, in ſimia, aut alio animali conſimili, quod hominum figuram proprius accederet, rem confirmaret, ut apertè conſtat in ſexto de uſu partium in hiſce uerbis,* περὶ μὲν δὴ τοῦ καθ' ἕκαστον τῶν ἄλλων ζώων ἀριθμοῦ τῶν λοβῶν, οὐ πρόκειται λέγειν, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἄλλου τινὸς αὐτῶν ὀργάνου τῆς κατασκευῆς ὁ λόγος ἐφήψατο, πλὴν εἴπου κατ' ἀνάγκην τινὰ τῆς εἰς ἄνθρωπον ἐξηγήσεως ἀφορμὰς περιζόμενος, εἰ δὲ μὴ φθάσαιμεν ἀποθανεῖν, ἐξηγησόμεθά ποτε καὶ τὴν ἐκείνων κατασκευὴν

ἐπὶ

ἐπὶ λεπτὸν οὕτω κατατέμνοντες, ὥσπερ καὶ τῶν ἀνῶν quod eſt, cæterùm de numero loborum aliorum cuiuſq; animantium definire non eſt propoſitum. Neque enim alterius cuiuſq; inſtrumenti ipſorum conſtructionem attigimus, niſi forte in homine explicando eò inuiti fuimus traducti, quod ſi morte intercepti non erimus, illorum etiam conſtructionem membratim, quo modo nunc hominum diſſecantes, aliquo tempore explicabimus, pari modo quãdoq; Galenus conſulebat, & utilem eſſe aliorum animantium conſtructionem agnoſcere, ut conſiderando illam, quam habet homo, liceat ipſam, ita à natura neq; temere, neq; fruſtra, in homine fuiſſe factam, conferendo ipſam, cum ea, quam cætera animantia obtinent, quod declarauit Galenus in. xiij. de uſu partium in hac uerborum ſerie, πάλιν οὖν μοι κἀνταῦθα σκόπει τὴν διαπλάττουσαν τὰ ζῶα τέχνην, ὡς ἐστὶν ἐν ἅπασι δικαία. καίτοι γ' ἐπ' ἀνθρώπου μόνου ἥκει γυμνὴν περαίνειν τὸν λόγον, ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐγχωρεῖ πολλάκις, οὐδ' ἂν πάνυ φυλάττηται τις ἀπέχεσθαι τῆς τῶν ἀλόγων ζώων κατασκευῆς. Hoc eſt, rurſus igitur hic quoq; cõſidera artem, quæ animalia effinxit, ut in omnibus eſt æqua, tametſi certè propoſitum mihi fuerat ſolius hominis conſtructionem explicare, fieri tamen ſæpe non poteſt, etiam ſi maxime nolim, quin animalium etiam rationis expertium conſtructionem attingam. Ex quibus omnibus ſcire licet, non ſolùm in homine, uerum etiam in ſimia, atq; alijs animantibus, exerceri oportere, Galeni fuiſſe ſententiam, propter cauſas iam dictas, & homines ſecuiſſe, ut uiſum eſt, Galenum. Sed ſi Veſſalius erit adeo in ſua opi

nione

nione ceruicoſus, & peruicax, ut nolit acquieſcere, ut aſinum in rupes protrudendum eſſe exiſtimamus. Hoc unum duntaxat me plurimum angit, quod non ſedula inſpectione fideq; oculata, ſed librorum lectura de hominis partibus oportet diſſerere. Propterea erunt fortaſſe nonnulli qui mihi erunt ad modum infenſi, quum Veſſalius iactet ubi locorum ſtudioſorum Patauij, tum Bononiæ, & Piſis oculata fide fuiſſe admonitos, Galenum perperàm de Anatome ſenſiſſe, quum in pluribus tum cognoſcendo, tum deſcribendo cæcutierit: etenim fieri non poſſet, quin aliquis ſuæ ſententiæ reluctaſſet, ſi res aliter ſe haberet, ſed hactenus ullus repertus non fuit, qui non plus fidei ſuis oculis, quàm Galeni ſcriptis tribuerit, non in eius iuerit ſententiam, ſed hos quæſo æqui boniq; conſulant, atque in Anatome, & in Galeni libris, diligenter ſeipſos exerceant, ſcient mehercle, quanti hunc hominem liceat expendere, qui quum Galenum non intelligat, in tot prorumpit ineptias, adeo ut eius ſtupiditas quidem miſerationem, contentio uero odium mereatur. ueruntamen id ſciri uelim, me hoc ſuſcepiſſe patrocinium; ut tantùm ueritatis amatoribus ſatisfaciam. qui mihi ferent ſuppetias, ut ſuæ cuiuſque uindictæ faueam, ne amplius truculentisſimis huiuſcemodi beluis ſecurè debacchari permittatur, quibus ſi conceſſum fuerit, certè ſcio actum eſſe de medicinæ ſtudijs, otia namque eruditorum perturbabunt, quorum ſpe laborem illi ſuſtentant, hoc ubi ſuſtuleris, nemo omnium lucubrationibus impalleſcet, id quod iſti uelint, inuident enim publicæ utilitati, & optimi cuiuſque laudi, quam non

poſſunt

poſſunt ipſi propter ingenij tarditatem conſequi, conantur officere, ſed hos amanter admonitos eſſe uelim, ut ſuam deponant rabiem, alioquin Archiloum aliquem, aut Hipponactem experientur, nec uerebor unquam cum huiuſmodi beluis in certamen deſcendere, cùm ut tantos uiros ab iniurijs uendicem, tum ut ſciant ſtudioſi à me illis, à quibus profecimus, haberi gratiam. Itaque ſi paulò acrius inter confutandum remordebimus, quibuſdamq́; uerbis inuerecundior utiq; uidebor, ignoſcendum eſſe arbitror, quia iniuriæ præceptoris ad diſcipulum quàm maximè ſpectant, ſed hæc hactenus. Accingamur igitur rei noſtræ, incipiamuſq; à ſermone oſſium, ſecũdum Galeni ordinem, quem & Veſſalius hac in parte ſectatus eſt, & primum à capite, quod quum habeat ſtructuras, uel ſi mauultis connectiones, operepretium eſt tamẽ ab ipſis prius auſpicari, in quibus quantùm inſaniet Veſſalius, licet quidem animaduertere. ſed ut res exactius intelligatur, opus eſt altius principium petere. Galenus itaq; ò ſtudioſi qui bonorum omnium, quę in medicina habentur, fuit interpres, & non ſolum rei eſſentiæ curioſus, ſed & nominum obſeruator diligentiſſimus, qui etſi in infinitis locis à Platone perſuaſus, quem ſecutus eſt ſemper, ut teſtatur ipſe in.xi. Met. Med. ubi ſcripſit non eſſe curandum de nominibus, dummodo rei habeatur ſcientia, tamen ipſe, ut rem manifeſtaret, omnibus quibus potuit ubiq; locorum politioribus quidem uerbis, dilicatioribuſq; exornare etiam non prętermiſit. In naturalibus igitur oſſium cõnexionibus, quę uario modo à natura factæ ſunt, & ob diuerſum uſum,

harum

harum nanq; ſingulæ Galeno placuit ſuum proprium nomen imponere, quò unius connexio (dum demonſtraretur) diuerſificaretur ab alia, de hiſq; certa & nõ confuſa firmaretur ſcientia, contra quidem antiquos, quibus hæc adeo ſubtilis nominum obſeruatio non reperitur ab ipſis fuiſſe obſeruata, ut author eſt ipſe in ſecundo de Art. commento. xxxi. Quid autem de ipſis à Galeno ſit ſcriptum, aperte habetur in libro de oſſibus cap. i. in hũc ſenſum. Oſſa dupliciter uel per articulum à Græcis Ἄρθρον *uocatur uel per ſymphyſim quaſi coalitum dicas, coniunguntur. articuli aut differentiæ (quod autem nullum diſcrimen ſit, ſiue ſpecies ſiue differentias dicamus, perſpicuum eſt) duæ ſunt,* διαρθρώσις *uidelicet, quã dearticulationem appellare poterimus, ac* Συνάρθρωσις *quæ coarticulatio à noſtris dicitur, ſolius motus quantitate à dearticulatione differens, quum* Συνάρθρωσις *ſit oſſiũ compoſitio, quæ neq; ualidum, neq; manifeſtum, ſed obſcurum difficilemq; habẽt motum,* Διάρθρωσις *autem eſt oſſium ſtructura, quorum motus euidens eſt & manifeſtus, hæc utraq; tres habet differẽtias ſiue ſpecies,* Διαρθρώσις *igitur hæ ſunt* ἐνάρθρωσις *uidelicet* Ἀρθρωδία *ac* γίγγλυμος, ἐνάρθρωσις *autem eſt quũ cau excipiens profundius admodum eſt, caputq; quod in id inſeritur oblõgum* Ἀρθρωδία *uerò quæ ſinum cauumq; leniter in ſuperficie & capitulum etiam depreſſum habet, oblõgum autem & depreſſum caput. dixit Galenus ad ceruicem idipſum cui adnaſcitur referens: ceruices autem, tenues oſſiũ ſunt proceſſus, earum autem extremum quod craſſius & orbiculatum eſt, caput nũcupatur, quum uero in*

nucronem,

mucronem proceſſus deſinit, non ceruix ſed corione ſeu corionon appellatur, ex ſinibus cauiſq; capitula excipiẽtibus quod altius deſcẽdit, Cotyle hoc eſt Acetabulum, quod in ſuperficie ſitum eſt, ob ocularis caui ſimilitudinem glene à nonnullis appellatur, ultima uerò διαρθρώσιος ſpecies eſt γίγγλυμος, quæ fit quoties oſſa ſeſe inuicem ingredientia coniũguntur, quemadmodum uertebræ inter ſe ac humerus cubituſq; alligatur & ſi in his quædam adſit differentia. In uertebris enim media in utrãq; ſupra infraq; appoſitam ſubintrat, humeri uerò ac cubiti mutuus eſt ingreſſus, Συνάρθρωσις quoq; triplex eſt ſpecies, ῥαφὴ uidelicet quàm noſtri ſuturam uocant, γόμφωσις, & ἁρμονία. Porrò ſutura eſt quædam compoſitio conſutarum quidem rerum ſimilitudinem referens, ut ſunt oſſa cranei & alia, γόμφωσις eſt quũ ad inſtar claui os oſſi infigitur, uerum id iam quoquo modo ambigitur, propeq; ad σύμφυσιν accedit, quum quidpiam penitus infixum eſt, & ne tantillum quidem ueluti dente dimoueantur. Ἁρμονία uero eſt ſtructura per ſimplicem lineam, ut ſunt nonnulla maxillæ ſuperioris & quędam etiam capitis oſſa ad hunc modum inter ſe iuncta. Hęc eſt de ſtructuris ſub laconiſmo Galeni ſententia, quàm diluere & labefactare ſtudet Veſſalius ſed quæſo hic eſſe attẽdendum, ut eius agnoſcatur tum temeritas, tum inſcitia, quæ duo potiſſimum ſunt in hoc homine, qui quũ Galenum non intelligat, audet tamen in eum genuinum exacuere, ò petulantiam non ferendam? Mehercle hoc genus hominum eſt ualde execrandum. Pręſertim eorum, qui alios in his culpant, in quibus ipſi magis merentur, ut

Veſſalius hic, qui in primo ſuo prægrandi libro, primo capit. quarto ut uideatur contra Galenum oblatrare adeò dementit, ut eum eſſe Morichum iam crederes, dum neque Galenum, neque ſcipſum intelligat: quod ſit uerum, ò ſtudioſi nunc oſtendemus, uult nanque Veſſalius, Galenum hallucinari in uarijs oſſium ſtructuris, coſtarum uidelicet cum uertebris, Tibiæ cum ſura, ſcaphotidis cum paruulis Tarſi oſſibus, denique brachialis & cum eo poſtbrachialis, atque in alijs compoſitionibus, quas omnes Galenus in libro prçcitato capi. primo. xiij. xxij. xxiiij. et. xxix. ad Συνάρθρωσιν *refert, quod abnegat Veſſalius quum hæ neq; ſuturæ, neq; Harmonie, neq; Gomphoſi, quæ ſpecies ſunt* Συναρθρώσιος *accommodari poſſunt, proinde ad* Αρθρωδίαν *referendas eſſe, eſt in ſententia, oblitus quidem Veſſalius* Αρθρωδίαν *eſſe ſpeciem* Διαρθρώσιος; *quam etiam tenet cum Galeno euidentem habere motum, quo ſupra dictæ compoſitiones deſtituuntur, ut conſtat omnibus, quum difficulter obſcureq; moueantur, itaq; Veſſalius ut Galenum ſuggillaſſe uideatur, inque errorem incurrat, ſatis perſpicuum eſt, dum apertisſime ſibiipſi aduerſatur. ſed non mirum, quandoquidem id non rarentur uſu uenit huiuſcemodi ſophiſtis, qui quum ſtudeant falſum concludere, in alio maiori deprehenduntur, quò fit ut illis maximo ſit dedecori, præſertim ſi adeo ſibi perſuadentes petulanter debacchantur. propterea quem honorem ac famam apud poſteros ſit reportaturus Veſſalius, qui abſq; ulla dignitate in Galenum inuehitur, unuſquiſq; afferre poteſt iudicium, præſertim quũ in ſua ſecta adeo ſit contumax*

tumax & refractarius, ut ipſe ſolus uideatur ſapere, ſed in præſentia uideri poteſt, quantum ſapiat, dum ſine pugnantia non loquatur, nec ſciat cui ſpeciei Συναρθρώσιος prædictæ cohærentiæ accommodari debeant, ſed id eſſet tollerabilius, ſi ſuæ ignorantiæ tantum attribuiſſet, nullum aſcribendo errorem ipſi Galeno, quem ſi diligenter examinaſſet, ab huiuſcemodi culpa omnino eſſet alienus, ſed Veſſalius uenit etiam magis damnandus, quum has ſtructuras in ſexcentis (ut gloriatur) uiderit corporibus, neſciuerit ad quam Συναρθρώσιος ſpeciem referri debeant, Tibiæ copulari fibulam per ἁρμονίαν ſatis perſpicuum eſt illi, qui ea ab inuicem ſeparare ſtuduerit, uel per concoctionem, uel per aliud id genus: etenim illa per ſimplicem lineam alligari comperiet. Itidem dicendum eſt de paruis tribus Tarſi oſſibus, de bracchialis uerò, quod à Græcis καρπὸν dicitur, ſcripſit Galenus in ſecundo de uſu partium in duobus locis, ea per ἁρμονίαν componi, in alijs autem maxima uidetur eſſe difficultas, quæ mehercle erit nulla, ſi mens Galeni de γομφώσιος ſtructura intelligi uelit. quia dixit Galenus γόμφωσιν eſſe quando ad inſtar claui os oſſi infigitur, arbitratur Veſſalius hanc compoſitionem ſemper eſſe quando os oſſi ita infigitur, ut ne tantillum moueri quidem poſſit, ut ſunt dentes in ſuis præſepiolis, ſed res non ita ſe habet. Huiuſmodi enim compoſitio itidem eſt, quando non euidentem, ſed difficilem obſcurumq; habet motum, dummodo per cauitatem etiam lenem os oſſi inſeratur; quando tamen oſſa

ta infiguntur, ut nullum habeant motum, de his quoquo modo ambigitur, propeq́; ad Σύνφυσιν *accedit, ut iam uideatur non eſſe* γόμφωσις, *quum quicpiam ſcilicet penitus infixum eſt, ut moueri non poſſit, inquit Galenus, non tamen dixit, quum omne penitus ſit infixum, ut moueri non poſſit, quãdoquidem innuit nobis aliquid etiam quandoq; eſſe infixum, quod difficilem habet motum, eò tamen non priuatur, ut ſunt oſſa in pręſentia poſt bracchialis à gręcis* μετακαρπόν *nominati cum bracchiali, nec minus coſtarum cum uertebris, & pectoris oſſibus, quę ad* γόμφωσιν *referri debent, quum eorum capita in alueolis ita inſerantur, ut ad inſtar claui eſſe dicãtur qui in Timone eſt, uel in axe ponitur, ne rota exeat, & aliis in locis, qui non omnino immobilis eſt, ſed obſcurum, & difficilem habet motum, proinde quum ſint in pręſcriptis cohęrentiis quę ad* γόμφωσιν *requiruntur, nemini dubiũ eſt, ad hanc eas eſſe accommodandas, non aut ad* ἀρθρωδίαν *ut autumat Veſſalius, quia eſt ſpecies (ut diximus)* διαρθρώσιος, *quę ualidum euidẽtemq́; ac manifeſtum habet motum. Ipſę aut antedictæ compoſitiones adeò difficulter & obſcurè mouentur, ut unam ex eis propter exiguam ſui motionem Hippocrates in primo de Art.* κιγκλισμόν *appellare non dubitauit, in quibus non inconuenit ad motum unius partis & alias moueri, nec pari modo ſtructuram ex ipſis ad plurima oſſa eſſe referendam, ut apparet in maxilla cum dentibus per* γόμφωσιν, *ubi ad motum maxillæ, dentes etiam mouentur, & dentes tamen in maxilla alligari dicuntur per* γόμφωσιν *etiam ſecundum Veſſalium.* Propterea *non habet ipſe quod in*

Galenum

Galenum poſſit amplius euomere de Ginglymo, quia etſi ad plurima oſſa referatur, ut de media, quæ eſt decima in uertebris, quæ in utranq; ſupra & infra oppoſitam ſubit, non tamen abſurdum eſt tria oſſa ad articulationem concurrere, quia dentes, etiam maxillæ, qui plures ſunt articulationem ſequuntur. Itaq; ſatis manifeſtum eſt omnibus, in quot deliramenta incurrerit Veſſalius dum à Galeni dogmate receſſerit, quod ſi ſecutum fuiſſet, nequaq̃ aberrare ſibi contigiſſet, neq; in hoc, neq; aliis in locis, potiſſimum in ſymphyſi. qui quantùm cæcutiet, licet etiam animaduertere, nec minus eius peruicaciam, quæ non ſolum in ſuo prægrandi lib. i. cap. iiv. ſed etiam in libro qui de Radice chyne inſcribitur, planè oſtẽditur: quibus locis autumat Veſſalius Galenum hallucinari, quum ſub Συναρθρώσιος *cohærentia, ſimul cum ſatura Harmenia & Gomphoſi non comprahènderet ſymphyſim, uolens eam eſſe ſpeciem* Συναρθρώσιος: *quam tenet eſſe genus omnium ſtructurarum, quæ nullum penitus habent motum, ſed toto aberrat cęlo hic homo. non enim eſt harum genus, ſed illarum quæ habent motum, non tamen ualidum, ac euidentem, ſed obſcurum, & difficilem, ut declaratum eſt ſuperius, ſecundum Galeni & antiquorum ſententiam: quam male intelligendo ſi deſtruxerit Veſſalius, poteſt omnibus innoteſcere, dum genus generaliſſimum, quod ab Ariſt.* γενικώτατον *dicitur, faciat ſpetiem, cui à dialecticis ubiq; locorum reclamatum eſt. Quod autem ſymphyſis ſit genus quoddam diuerſum à* Συναρθρώσεως *genere, apertiſſimè expoſuit, nobis Galenus in libro de oſſibus cap. i. ubi ita ſcriptum*

reliquit, modus autem (inquit) qui oſſa componuntur, genere quidē duplex, alia enim per articulum, alia per ſimphyſin, coniunguntur: hæc utraq; ſpeties habent, & differentias, ſed eas, quæ ad articulationem ſpectant, iam retulimus, ſymphyſis uerò illius, quæ ab alicuius corporis beneficio fit, has eſſe adponunt, quas ab intermedijs, hoc eſt, à cartilagine ſynchodroſin, à neruis ſyimeuroſin, à carne ſynſarcoſin appellari poſſe ſcribit Galenus, ſed quia hæc ſimphyſis uidetur habere differentias & ſpeties, quales habet articulatio, quæ eſt genus Συναρθρώσιος, *hac ratione credit Veſſalius ſymphyſin cum illa eſſe eadem, neſciens Veſſalius ea inter ſe nimirum eſſe diuerſa, ut declarauit nobis Galenus, quum dixerit articulum eſſe naturalē osſium compoſitionem, ſymphyſin uerò eſſe naturalem osſium unionem, conſtat tamen (ut ſonant Galeni uerba) unionem, & compoſitionem, alia & alia nobis indicare. compoſitio enim ſpectat ad diuerſa quidem oſſa, ut eſt tibia cum fæmore, radius cum humero, & alia id genus, unio uero ad unum os tantùm refertur, ut os maxillæ inferioris in extremis partibus uniri per ſymphyſin dicitur, non autem componi, quia eſt unicum os, econtra tibiam alligari fæmori per articulum, qui eſt compoſitio, dicitur, non autem per ſymphyſin; quia ſunt diuerſa oſſa. Nec obſtat, Galenum dixiſſe nonnulla maxillæ ſuperioris oſſa coniungi per harmoniam, quæ eſt ſpecies* Συναρθρώσιος, *quia loquitur de ſuturis (quas nonnunquam uocat harmoniam, ut habetur in libro de Osſibus cap. iiij.) quæ ſuperiorem maxillam à capite & ſphenoide oſſe diſcernũt, ut ſeipſum explicat*

cat in eodem libro cap.ij.et.iij. Hæc ſunt in quibus peccat Veſſalius, quantum ad ſymphyſin, quæ ab alicuius corporis intermedij auxilio committitur. In alia uero quæ nullius beneficio, ſed fit, quia inuicem oſſa coniunguntur, quantum aberrat, dum Galenum non intelligat, quæſo attendendum eſſe. Quia dixit Galenus oſſa quę fungoſiora molliaq; ſunt, mutuò inter ſe coaleſcere, id falſum eſſe, ſcribit Veſſalius. Etenim in Anatome contrarium eſſe cernitur; in puerilis enim quibus oſſa fungoſiora ſunt, & mollia, ſymphyſes intermedio cartilaginis fieri comperiuntur; ſed neſcit Veſſalius, quòd quando Galenus dixit in utraq; ſymphyſi, oſſa quæ fungoſiora molliaq; ſunt mutuò inter ſe, ſiccioraq; uero denſioraq; nonnullis intermedijs coaleſcere, locutum fuiſſe de oſſibus, quæ à principio ſui ortus talia ſe habent: quæ enim fungoſiora & mollia, hæc abſq; ullo intermedio à natura uniri potuerunt: quæ uero arida ac denſa, opus fuit, ſi ea coniungi debuerint, ut natura uſa ſit aliquo medio, propterea et ſi in puerilis, quibus oſſa fungoſa ſunt & mollia, ſymphyſes medio cartilaginis fieri cernãtur, in ſenibus uero quibus ſicciora ac denſiora exiſtunt oſſa huiuſmodi cartilagine aboleri comperiatur, nõ eſt tamen contra Galenum, quia id in eiſdẽ partibus & puerulorũ, & ſenũ, nõ utiq; cernitur. In illis.n.partibus puerulorũ, quę per cartilaginẽ uniũtur, in eiſdẽ ſenũ hę ita eſſe etiã reperiũtur; in quibus aũt oſſa illorũ mutuò inter ſe cõiungũtur, in hiſmet horũ hęc ita ſeſe habere cõperiũtur, pręſertim quãdo etſi in puerulis omnia oſſa dicãtur molliora eſſe, et fungoſiora, sũt tamẽ aliqua quę reſpectu aliorum

ſunt ſicciora, ut ſatis illi conſtare poterit, qui in Anatomicis diſſectionibus uel exercitatum ſe iam fecit, uel ſeipſum plurimùm exercere uoluerit, quos nõ dubito eſſe damnaturos Veſſalium, qui parum ſe oſtendens Anatomicum, fronte perfricta Galenum nihil intelligendo, audet eius diuinitatem ueneno tabefacere: ò audaciam perditam? quot homines iſtis temporibus inueniuntur in huiuſcemodi dementiam obſcenè delabantes, qui (quod peius eſt) & ſi neq; in dialectices, neq; in aliarum bonarum artium methodis uerſati fuerunt, os tamen in cœlum (ut aiunt) nõ uerentur ponere, damnantes, quæ non præcipiunt, ſed more Andabatarum pugnãtes, huc atq; illuc præcipites feruntur: neſcientes quò tandem ſe conferant, ad mendacia ſeſe transferunt, ſperãtes ex eis ſtudioſis ſatisfieri, ut autumat Veſſalius in ſuis prægrandibus Amphiarai coniectorum tabulis cap. 5. ubi quum ageret, de capitis figuris (ut rem propoſitam aggrediar) nihilq; haberet, quod in Galenum eructare poſſet, ſcripſit impudenter, ſe quintam à Galeno negatam, in. ix. de uſu partium, Venetijs in Morione, & Bononiæ in Mendico, capitis figuram conſpexiſſe. Porrò quantam adhibuerim curam, ut hanc uiderem, Dij immortales atteſtari poſſunt. Venetijs quendam puerum amentem, ac deformẽ, planè uidimus, qui quum eſſet intõſus, atq; adeo hirſutus, ut referret (quod aiunt aniculæ) Barabam, primo obtuitu uiſus eſt etiam mihi, eum habere caput, quale exiſtimat Veſſalius, ſed ut rem exactè agnoſcerem, rogaui Barbitonſorem quendam, qui propè Plateam Mercatorum habitabat, ut paciſceretur ſecum, daretq; quãtum

tum uellet, dummodo tonderi ſe permitteret; cui tonſo, caput paulò longius quàm latius repertum eſt; Bononiæ multum curauimus, ut illum Mendicum uideremus, etenim iuimus ſæpenumero ad ſcalas ſancti Petronij, ad ſubſellia ſancti Petri, ad cæmeterium ſancti Franciſci, ad Montem ſancti Michaelis in nemore, ad ſepulcrum ſancti Stephani, ad Porticus intemeratę Virginis Berrachani, deniq; ad alia loca pia, ad quæ huiuſmodi mendici ſolent accedere, deditaq; opera, unumquemq; deligenter animaduertimus, eorum qui in prædictis locis aderant, ſed nunq̃ data fuit uidendi eum ulla occaſio, quò fit Veſſalius eo tunc aliquantulum ſuſpectus mihi uiſus eſt, potiſſimum quum aliquando Bartholomæum Maggium uirum in Chyrurgia excellentiſſimum, iſthic Anatomen publicè profitentem, atq; Andream Albium eius ſtudioſum, atq; alios pleroſq; de hoc interrogauiſſemus, qui nec quempiam unq̃ habuerunt, quem reſpondere potuerint, piæ tamen memoriæ mei Meloni: qui quum aliquãdo unà, non minus exercitij, quam confabulandi gratia, deambularemus (quod non rarenter fiebat) dum iſthic in ocio philoſophiæ, ac liberalium Artium uerſati fuimus (etenim libido ſumma ac mutua inter nos confabulãdi, dum licuit, ſemper extitit,) nobis obiecit, illum forſan Veſſalium intelligere, quem Bononiẽſes Toſonum uocant, quẽ dedita opera unà inuenire curauimus, cuius caput tum paruum, tum multo longius, quam latius, nec minus acuminatum eſſe planè comperimus, quod eſſe græcorum φόζον, *uel* ὀξυκέφαλον *uel mauultis* μακροκέφαλον, *ut in libro de locis & aëre ſcribit Hippocrates, di-*

ſere non erubeſcerem, ſi uiueret Melonus (utinam uiueret, multa enim in philoſophia reliquiſſet, quibus eum & ſtudioſum, & boni ingenij fuiſſe ac iudicij dijudicaremus) mehercle, id eſſe uerũ atteſtari poſſet: ſed ſi quiſpiã forte fortuna credere non uoluerit, poterit ipſe etiam experiri, uiuit enim adhuc ille homo, ut mihi relatum fuit. Id tamen uelim ſciant ſtudioſi, me ueritati ſemper ſtuduiſſe, eoſq; qui in hac arte exercitantur, etiam adhortor, & moneo, ut quæ uera ſunt, ea tantùm eligant, quæ uerò ab his abhorrere uidebuntur, ea ſuſtinere omnino deſinant, nec Chimeras fingant, ut in alterum uideantur dicere. Quandoquidem id execrandum eſt, quum ſtudioſorum ingenia ab huiuſcemodi diſtrahentur, potisſimum ſi rationes ſint in contrarium, ut hac in re eſt, in qua neſcitur, cui credendum ſit, Galenóne, an potius Veſſalio, qui ſe uidiſſe profitetur. Galenus autem tantum in hac ſententia eſt, excogitari quidem poſſe, ſed fieri non poſſe, idq; nonnullis rationibus ita eſſe comprobat, quibus quantum in me eſt, & ſi in ea cognoſcenda nunq̃ elaboraſſem, potius acquieuiſſem, quam ipſi Veſſalio, qui ſine ratione loquendo id fingit, quod in rerum natura eſſe nõ poteſt, immò eum cum Solino reponere mihi fuiſſet in animo, uel cum illis qui montes aureos ſe uidiſſe prædicarunt; ſed eſtò, ꝙ fuerit, nonne curare debebat (ut ſpectabat) eas reprobare, quas, & ſi dediſſet operam, nec ſciuiſſet arbitror, quum res aliter ſe habere non posſit, ut ingenioſisſimè ſcripſit Galenus. ſed ſi quiſpiam erit adeo ceruicoſus, ut potius adhibere fidem uelit Veſſalio, quam Galeno, eum ἄλογον appellare mihi licebit, quum

neſciat,

neſciat capitis figurã propter ſuturas; ſuturas autẽ ut à miningibus alligetur cerebrũ cum caluaria, idq; à natura fuiſſe factũ propter alios uſus, quos exponemus; qua de cauſa quatuor duntaxat capitis figuræ eſſe potuerunt; quarum prima eſt illa omnium, quæ naturalis eſt, quæ potisſimum oblongæ ſpheræ (ut Author eſt Galenus in .x. de Vſu partium, in lib. Arti Med. cap. ix. in lib. de oſsibus cap. i.) ſimilitudinem nobis repreſentat; quæ tamen priorem ac poſteriorem partem habet prominentiorem, in eoq; tres ſunt ſuturæ, duæ quidem tranſuerſæ, quorum altera in occipitio eſt, quæ à literæ λ ſimilitudine λαβδοειδῆ nominant: in ſincipite uero eſt altera, quàm græci στεφανιαίαν dicunt, noſtri coronalem, quandoquidem coronæ in ea potiſsimùm capitis parte collocantur, tertia à medio poſterioris per capitis longitudinem ad mediam uſq; anteriorem extenditur, hanc græci ὀβελιαῖαν uocãt, noſtri ſagittalem, quod ad inſtar ſagittæ, per uerticem rectamq; capitis longitudinem incedat; unde etiam à uirgæ ductu ῥαβδοειδὴς fuit à græcis nuncupata. Alia uero eſt quæ huic naturaliter ſeſe habenti planè eſt contraria; quãdo ſcilicet caput ambas amiſerit eminentias, occipitis uidelicet alteram, reliquã uerò frontis, æquale autem ſit undiquaq;, et quaſi perfecta ſphæra. Huius autem ſuturæ .χ. græcæ literæ ſunt ſimiles, duabus tantùm ſuturis ſeſe in duo interſecantibus, altera quidẽ ab aure una ad alterã tranſuerſa, altera uerò recta per mediũ uerticẽ ad frõtẽ media extẽſa. Duę uero alię figuræ ſunt hę quorũ altera quidẽ in frõte, altera rurſus in occipitio nulla habet eminẽtiã, quarũ quũ pars

altera capitis exuperat, altera longior exiſtens, æquum fuit, eam partem, quæ longior eſſet, plures habere ſuturas, ſic quādo pars utraq; eſt æquabilis, numerū etiam ſuturarum ipſis æquabilem natura diſtribuit, in capite uerò, quæ in occipitio nullum habet tumorem, ſuturæ quidem manent ſagittalis, & coronalis, perit autem labdoides. Hæc enim deperditæ eminentiæ erat propinqua, unde ex duabus his ſuturis figura fit. T. grææ literæ adſimilis, quemadmodum ſanè & cum capitis eminentia in fronte perierit, ſimul quidem cum ipſa perit & coronalis, reliquitur uero ſola recta, uel ſi mauultis, ſagittalis cum labdoide. Rurſus etiam figura hæc compoſitionis ſimilis T. grææ literæ efficitur, hæ quidem ſolæ quatuor capitis figuræ eſſe poſſunt, quæ ſortitæ ſunt à natura, quicquid ab ipſa fieri poteſt. Porrò ſi daretur alia figuræ ſpeties, iam animal monſtrum eſſet, nec poſſet uiuere, ut acutisſimè uoluit Galenus. Etenim neceſſe eſſet, ut illa haberet aliam ab his diuerſam compoſitionem, quod fieri non poſſe ſatis conſtabit illi, qui ſuturarum uſus exactè cognouerit, quæ ſecundum capitis figuram, (ut expoſuimus) à natura nihil agente fruſtra machinatæ ſunt, ut per has craſſa Menix, quæ à barbaris dura Mater dicitur, ſuum cerebro præſtaret uſum; connectit enim cum oſſibus fortisſime quidem, per ſuturas tum labdoidem, tum eam quæ recta ſecundum cerebri longitudinem fertur, à noſtris ſagittalis dicta, non tam fortiter autem per coronalem. Iam uerò (ut omnem eius uſum enarrem) & alia pleraq; tenuia ligamenta uelut fibras quaſdam partibus cranei ſuperioribus inſerit, atq; obliquis, à qui-

bus

bus omnibus & præterea uaſis penetrantibus craſſa Me nix ſurſum tenditur, proximaq; fit ac contingit oſſa, par tibus uerò anterioribus, ac poſterioribus membrana qui dem ab ea nulla eiuſmodi producitur, qualis partibus ſu perioribus pericranios membrana, ſed propagines has ad nares & palatum habet, parua quædam, ac imbecil la ligamenta. Merito igitur tenuia illa ac multa ligamen ta ualidiora in partibus illis adepta eſt, ut quod deeſt, id ex ipſis penſetur. In ipſa porrò baſi pauca habet, eaq; imbecilla, ut in pleriſq; locis deeſſe uideatur. Ibi enim ſu peruacaneum erat ligamētis fortibus, oſſibus ipſam con nectere, quum ſuopte nutu, ac pondere deorſum ſemper feratur, in omnibus autem alijs partibus, ut laxitatem ce rebro dilatando, ac comprimendo præbeat ſpatioſiſſi- mam, factum iure eſt, ut plurimùm ab eo ſecederet, ſeor ſumq; ad craneum extenderetur. Meritò autem craſſior infernè extitit, ut quũ cerebrum in ea omnino eſſet firmã dum, nullum ei exhibeat dolorem, penituſq; ab eo ſubia centium oſſium duricies non ſentiatur. at in plexu reti- formi duriorem quoq; ipſam non modò craſſiorem natu ra effecit, ut ſit uelut os cerebro ſubſtrata, quod ea par- te eſt confertiſſimum, néue pondere depreſſa arterias ibi coarctet, aut comprimat, cuius portionem quandam ab ea productam retiformi plexui ſubſtrauit, quam haud- quaq̃ etiã à ſubiectis oſſibus comprimi oportebat; quod etiam eſſe poteſt argumentum non minimum diuinæ pro uidentiæ, quæ ſolertem ualde ac ingenioſam ſeſe pręſtitit, non ſolum hic, ſed etiam in cæteris corporis partibus, po tiſſimum tamen in capitis ſtructura: in qua quidem ſolæ

prædictæ

prædictæ capitis ſuturæ numero, ac ſitu,iuſtè à natura cuiq; figuræ ſunt ita diſtributæ,ut aliter eſſe non poſsint. Porrò cōſentaneum fuit unam per medium capitis, duas autem eſſe tranſuerſum, in naturali capitis figura,quæ omnium eſt optima,quum optimam omnium ſortita ſit compoſitionem. Etenim conſtat in hac ualidiorem & commodiorem connexionem eſſe factam,quandoquidem craſſa Menix per ſuturas,per quas oportet cerebrum cō necti oſsibus,nam per labdoidem ac eam quæ recta per cerebri longitudinem extenditur,fortisſimè quidem,nō tam fortiter autem per coronalem,quod non ſine artificio à natura quidem ſaga factum eſt. Etenim quum moueatur caput,ſemper ſuapte natura antrorſum potius, quàm aliorſum,id fieri aliter non potuit,ne animal in nullam incurreret noxā. Porrò ſi cerebrum per labdoidem & ſagittalem à miningibus oſsibus non eſſet fortiter annexum,contingeret cerebrum non eſſe firmum,ut eſt,ſed uacillare,qa ſi ligamēta eſſent imbecilla,neceſſariū eſſet quū cerebrū ſit graue,& antrorſum quotidie in itinere magis deſcēdēs,ut in motu, uel cederēt uel dirūperētur, unde immineret periculum,ne ab oſsibus obuiātibus,etiā in quocunq; leui motu, offenderetur,quod omnino eſſet cauſa,ut animal, ſicuti acutiſsimè ſcripſit Galenus,non poſsit uiuere:unde natura hęc prouidēs,nō ſine ratiōe in partibus poſterioribus ligamentis uſa fuit ualidioribus, ībecillis aūt in anterioribus,qa antrorſum frequēter mouetur cerebrū,rarēter uero poſtrorſum, idq; ſit de omni capitis figurarū ſpecie:quæ in hoc tātū differūt,quod in quibus utraq; eminētia,uel anterior aut poſterior perit,

in his

in his craſſa Menix per ſagittalē ſolā laborat(ut melius poteſt)totū opus ſuſcipere,ut nulla posſit inſequi noxa, quę ſequeretur niſi cerebrū in partibus ſuperioribus cõnexum eſſet,in naturali.n.(ut diximus) per labdoidē et ſagittalem fortius,per coronalē uerò debilius,in alijs autē per ſagittalem quò ad fieri poteſt,& in ſupernis et infernis partibus,ut requirit capitis figura,fortius tamē ſemper poſterius propter cauſas iā asſignatas. itaq; qs erit tā mētis inops qui uelit credere quintā capitis figurā poſſe dari?Mehercle ſtultior (ut aiunt) eſſet Meletide,uel ſi mauult Corebo.Porrò manifeſtū eſt,ſi ea daretur,neceſſe eſſet,ut cõtrariā naturali cõpoſitionē ſortiretur,etenī haberet & coronalem,quę tūc alio noīe eſſet appellāda, et labdoidē,quę uel in dextera uel in ſiniſtra parte indifferēter à retro ad ante ſe extēderet, ſagittalis autē quæ eſt recta,trāſuerſa à ſiniſtra aure ad dextrā efficeretur, unde ſi huiuſmodi daretur figura,quo modo craſſa Menix per ſuturas cerebrū cõnecteret,fortius ne per ſuturā dextrā;& debilius per ſiniſtrā;an ecõtra? uel potius per rectā,ſagittale nominatā,tātū id efficeret,ſi quidē per ſuturā dexterā.fortius id cõtigeret,et debilius per ſiniſtrā, uel ecõtra,ad quid hoc feciſſet natura,nihil agēs fruſtra. nō.n.ob id ut firmaretur cerebrū,ne pręcipitaret nec dextrorſū potius q̃ ſiniſtrorſū,qa ſi id timuiſſet natura,iā in naturali capitū figura,fortia etiā effeciſſet ligamēta,uel in dextra,uel in ſiniſtra parte,quod nō fecit,unde hoc ſecit tamē in partibus īferioribus,ubi opus erat,nō aut in dextra,nec in ſiniſtra parte, qa incõſentaneū fuiſſet,alioqn eēt credere naturā īneceſſarijs defeciſſe,qđ alienū ē, & abſurdum

& abſurdum. Atq; idcirco dubium eſſe poteſt nemini, quod ſi daretur hæc quinta capitis figura, eſſet neceſſarium, ut cerebrum à Miningibus, uel in dextra, uel in ſiniſtra parte, per ſuturas oſſibus connecteretur, nullumq; in anterioribus & in poſterioribus partibus ligamētum eſſet factum. Quod ſi ita eſſet, quomodo ſe haberet animal, omnibus ſatis poteſt innoteſcere, quum ante & retro cerebrum præcipitaretur, etenim ſi caput inclinaretur ad anterius, ſi uerò reclinaretur ad poſterius, totum eius cerebrum dilaberetur. Quod, mehercle, ineuitabilis eſſet, ac animalis non multò poſt futura mors, potiſſimū quum (quod plus eſt, ut ſapientiſſime tenuit Galenus) per labdoidem Menix ſurſum trahat corpora, poſteriori uentriculo incombentia: per coronalem uero, quæ per medium anteriorum uentriculorum fertur tranſuerſa, medium cerebri locum eundemq; quàm plurimùm in ſublime tollat, ab omniq; compreſſione uētriculos uendicat, quos omnino comprimi, grauari, ac arctari, contigiſſet, niſi Menix hac capitis parte fuiſſe locata, idq; extat in naturali capitis figura. in reliquis autem in quibus, uel labdoides, uel coronalis, aut utraq; perit, per ſagitalem, quæ reſtat fieri, omnibus eſt in propatulo. Neq; enim quemadmodum cordis uētriculi propter corporis ipſius duritiem nunq̄ comprimuntur, quanquam nullum in eo externum habeant præſidiū, ita qui in cerebro ſunt adeo molli, ab omni compreſſione abſq; ullo externo auxilio immunes eſſe poterant: quod ſi præſtantiſſimus Veſſalius mehercle animaduertiſſet, nequaq̄ auſus fuiſſet dicere, ſe Bononiæ, Venetijs, atq; alibi, quintam capitis figuram

ram conſpexiſſe, quia ſi ea daretur, ſatis omnibus conſtat, quod animal non poſſet uiuere, quum nullas haberet ſuturas, per quas cerebrum in ſublime tolleretur, ne anteriores ac poſteriores uentriculi arctarentur, niſi in parte uel ſiniſtra, uel dextra potius eſſe poſitos iam crederet Veſſalius. Quod opinari, quàm ridiculum, & abſurdum, omnibus apertisſimè notum eſſe arbitror, quum alias partes, per quos fiunt uſus, etiam mutatas oporteret eſſe. Etenim olfactus, qui per nares in anterioribus cerebri fit uentriculis, opus eſſet, ut aut per alteram aurem efficeretur, aut naſus in dextra uel ſiniſtra parte eſſet locatus. Itidem de cæteris partibus, per quas alij etiã fiũt uſus, eſſet dicendum, quæ ſi darentur, iam monſtrum eſſet, ut optimè ſenſit Galenus. Propterea arbitror fore neminem, qui ueritatis amatorem ſe præſtiterit, pro mẽdace non ſit habiturus Veſſalium, nec minus acerrimè pro Galeno pugnaturus, qui iure optimo dixit, eam excogitari quidem poſſe, fieri autem non poſſe, quia ſi ea daretur, animal iam monſtrũ eſſet, nec poſſet uiuere; idq; non ſine ratione, ut uiſum eſt. cui & alteram non minorem (ut res magis innoteſceret) adiungere Galenus nõ prętermiſit, quę hęc eſt: ſi quidem ea daretur, non poſſet eſſe, quin aliquid etiam de ipſo cerebro deperderetur. Quum enim retro ἐπιγυρανδὲς, ante uerò ad oculos & nares apophyſes poſitę ſint, iure optimo caput naturale prælongæ ſpheræ fuit asſimile, eminentiaq; tam poſterior, quàm anterior, aut utraq; ſimul poſſunt interdum amitti, non tamen eò amisſio hæc poteſt progredi, ut aliquid etiam de ipſo celebro ſimul deperdatur. Quod certè omnino

tè omnino uſu uenit, ſi ad aures dimẽſio eam quem ſecundum longitudinem ſuperarit. quod fieri nequit, nam (ut res clarius manifeſtetur) fatentur omnes tam medici, quàm philoſophi, ſecundum hos ex quibus diuinus Plato fuit unus in Thimeo, qui uoluit naturam principiò capitis figuram finxiſſe rotũdam ad mundi ſimilitudinem, ſecundum illos autem, ut ea minus iniurijs exponeretur, etenim ſola figurarum rotunda ad uix patiendum exquiſitè comparata eſt, ut quæ nullum expoſitum angulum frangi potentem habeat. Quocirca naturale caput rotundum eſt, ſed quum retro ἐ πεγυρανεὶ; et ante ad oculos & aures apophyſes habeat, iure optimo prælonge-ſphæræ fuit aſſimile, ſi igitur natura uellet ſecundum latitudinem figuram capitis oblongam efficere, neceſſe eſſet, ut de cerebro deperderetur, ſit enim pars anterior. a. iuxta quod ſit. b. à quibus duo gradus in capite naturali, in alijs autem unus interſit, pars poſterior ſit. e. propè quod per duos gradus etiam in capite naturali, in alijs autem, per unum etiam ſit. d. Dexterior uero pars ſit. f. ſiniſterior autem. g. interſint. ab. a. ad. c. duodecim gradus, in capite naturali, in alijs uerò undecim, octo autem à. b. ad. d. f. vero nouẽ. ad. d. igitur demẽſio quæ erit ſecundum latitudinem, ſi debet eſſe longior, nonnè opus ut de ipſis deperdatur. a. ſcilicet & c. ſuperſunt. n. b. & d. à quibus diſtant octo gradus ſecundum longitudinem. f. uerò & g. nouem ſecundum latitudinem, ſed ut tandem rem finiamus, hæ ſunt rationes, quibus Galenus perſuaſus non ſine cauſa affirmauit non poſſe dari quintam capitis figuram: quibus etiam motus Hippocrates quatuor

omnino figuras, & cuiuſque ſuturas quomodo paulò ante habere diximus, aſtruxit, nuſquam in ſuis commentarijs quintæ capitis figuræ mentionem faciens, à quibus arbitror deuiatũ fore neminem, qui ipſos ſedulò, ac ſtudioſè perpenderit, quas & ſi Veſſalius etiam intellexiſſet, non mehercle fuiſſet auſus fingere ſe illam conſpexiſſe. Proinde quis negabit eum eſſe in Naſſam, ex qua exeat ſi poteſt, eumq; non Damam Damiani tritamen, ſed dominum Brutoq; liberiorem ſalutabo. Præſertim ſi in alijs etiam in quibus damnat Galenum, huiuſcemodi ſe præſtiterit, quantùm tamen liceat primò examinare, de oſſe, & eius uſu, quod à cunei ſimilitudine græci σφηνοειδὲς, latini uerò cuneiforme nuncupant, quod ſcripſit Galenus in. ix. de uſu partiũ. ſub cerebri baſi locatũ eſſe, cribri ſimilitudinẽ referens, ut pituita per id trãſcoletur, ſed id falſum eſſe iactat Veſſalius in ſuo prægrãdi Antiphontis opere. i. ca. xii. in. vii. ca. xi. ubi nõ cribri nec ſpongiæ modo extructũ, ſed leue eſſe, ac ſolida cõtinuaq; conſtare ſquama, atq; ĩtus cauitates, quæ, niſi effracto prius oſſe, non uiſuntur, pleruncq; amplas continere, per quas, quũ forinſecus nullæ ſint, pituitam haudquaq; deſcẽdere eſt in ſententia, in qua Veſſalius quantum mehercle mentiatur, unuſquiſq; facilè experiẽdo, ſcire poterit. Etenim ſi Σκελετῶν copia non ſibi affuerit, ubiq; locorũ adſunt ſepulcra caluariis plena, ex quibus licebit certiorem fieri, ſicuti nos etiam fecimus, dum in hac re, atq; in aliis plurimum angeremur. Nam (ut fatear uerum) poſt quã Veſſaliũ plus iuſtò in Galenũ acerbatiorẽ uidimus, dubitare occepimus, cui potius credẽdũ eſſet. in his enim quæ

acutiſſimè memoriæ prodidit Galenus, acerrimum pugnatorem eſſe Veſſalium ſemper comperiebam, unde admirabar plurimùm de tanto homine, qui fuit Galenus, in his ita pueriliter cæcutiuiſſe, quum ſcriberet Veſſalius res aliter longè ſe habere, quàm meminerit Galenus. ſed teſtor Deum Opt. Max. poſtquàm rem adoriri cœpimus, ut ab hoc ſuſpectu, qui habebatur in Galenum, uendicaremur, hunc hominem mendacem eſſe ſtatim comperimus; quapropter eius malitiam deperditam, ac temeritatem non ferēdam, eò tunc deteſtari non deſinimus. nec mihi perſuadere poteram, quæ furiæ hunc hominem exagitarint, ut in has prorumperet ineptias, niſi fortaſſe illum imitaretur, qui Dianæ Epheſiæ templum incendit, ut ad hominū perueniret ora, quod aſſecutus eſt, ut optabat, ſed notus, ut dignus. Arbitror enim fore neminem, qui Galeni ſtudioſum, ac in Anatome exercitatum ſe præſtiterit, non calumniaturus ſit Veſſalium, tanquàm hominem adeo uaniloquum, ut ex eo nulla certa poſſit haberi ueritas, præſertim dum fingit in humanis corporibus reperiri poſſe, quod non datur, quod autem datur, non poſſe, ut de Galeno malos rumores excitando, ipſe ſolus in hac diſciplina uideatur eſſe primarius; de quo niſi certus eſſem eum apud ſtudioſos iam eſſe cognitum, non uererer ſuis depingere coloribus, ut ſua manifeſtaretur, tum arrogantia, tum malitia, qua uſus eſt in Galenum, omnium in Anatome facile principem. ſed ſi Veſſalius, nec arrogantia, neq; malitia hoc factum eſſe contenderit, id tamen cæcitati erit aſcribendum. Etenim nullus eſt tam Myops, qui non fateretur,

cunct

cuneiforme os ad inſtar cribri perforatum eſſe, ſi in calvaria admodum exiccata conſpexerit; ſed arbitror in cadaueribus recentibus, quæ ſtudioſis adminiſtrabantur, Veſſalium inſpexiſſe, in quibus poteſt eſſe, ut illud foraminibus non uiſum ſit peruium, ob pituitam craſſam ibi infarctam, ſed in exiccatis ualde, ac uetuſtis, quia ille humor iam aboletus fuit, manifeſtè apparent foramina non admodum exilia cribri ſimilitudinem referentia, de quibus (ſi forſan mihi credere nolueritis ob ſummam quam habeo erga Galenum beneuolentiam) ſunt etiam pleriq; ſtudioſi alij hic Vercellis in hac diſciplina profitentes, qui atteſtari poterunt, potiſſimùm noſter Franciſcinus Burſa Caſalenſis huius rei admodum ſtudioſus, quam ullus alius, mactæ uirtutis, atq; excellentis ingenij iuuenis, chirurgus noſtri Illuſtriſſimi Sabaudiæ Ducis, qui quum huiuſcemodi uiderit, malam de Veſſalio opinionem etiam habere cœpit, quam arbitror & alios omnes habituros eſſe, qui huic negotio non modo librorum lectura, uerùm ſedula etiam inſpectione, fideq; oculata, cuiuſq; tum oſſis, tum alterius humanæ partis ſpeciem accuratè examinando, nauare operam non grauabũtur, de qua re plurimùm doleo, quod cum maiori ipſorum parti, ut hæc oſtenderem, adeſſe non potero, ſed hos queſo abſentiæ noſtræ cum ſumma eorum diligentia uelint ſatisfacere. Nos autem in præſentia, quibus rationibus erit conceſſum, humanas partes ita eſſe, ut meminerit Galenus, tantum perſuadere conabimur. Itaq; (ut rem cœptam peragamus) dubium poteſt eſſe nemini, cuneiforme os ad inſtar cribri fuiſſe factum, oportere ut pituita

per illud haberet euacuari. Etenim meatus qui ad palatum deſcẽdunt, alter quidem ex fundo medij cerebri uentriculi profectus, fertur deorſum, reliquus uerò emergit quidem à meatu qui cerebrum cerebello connectit, fertur aut obliquus deorſum, uerſus alterum. quũ uerò primum in idem ſimul conuenerint, locus quidem communis utroſq; excipit, cauus, ac decliuis, cuius labrum ſupernum abſolutus eſt circulus, inde autem ſemper magis ac magis arctatus, deſcendens in ſubiectum adenem immittitur, amplæ ſphæræ ſimile, manifeſtamq; cauitatem habentem, excipit autem hunc cunei forme os, fruſtra tamen niſi cuidam cribro ſimile in palatum deſineret, ut excrementa, quæ per adenem ad ipſum fuerint tranſcolata, per idem euacuarentur. Quod ſi non fieret, ad quid illas, quæ intus effracto oſſe conſpiciuntur eſſe, ut admittit etiam Veſſalius, natura feciſſet cauitates, niſi ut pituita, quæ per externa ingreditur foramina, per eas paulatim deſcendendo ad palatum tranſcolari haberet, alioquin illas fuiſſe factas incaſſum fateri cogeremur, præſertim ſi per aliam uiam excerni pituitam oporteret, ut malè autumat Veſſalius, qui neſcit, ut conſtat, quid in Galenum blatiat, quum illarum cauitatum functiones, ac uſus ſicco pede pertranſierit. quos ſi Veſſalius diligenter examinaſſet, ſine dubio nunquàm huiuſcemodi effutiſſet ineptias, quas mehercle, arbitror fore neminem, qui alicuius ſit iudicij, dum adeo ſint abſurdæ, ut ne uetulæ quidem in eas prorumperent, indignè poſſit ſufferre, nec minus illas, quas ſexcenties in Galenum etiam ingerit; ſed quia palati & naſi meatus cerebrum purgantes mutuis

foraminibus

foraminibus quidem in idem conueniunt, operæpretium erit, de naſi oſſibus, & eorum uſu, priuſquam de cæteris, ut in præſentia nos agamus. Porrò Veſſalius non his exaturatus, quibus debacchatus eſt in libro, cui titulus eſt de Humana fabrica, nec ueritus eſt etiam in libro qui de radice Chynæ inſcribitur, petulanter Galenum in pugnam laceſcere. ſcribit enim ſe admirari plurimùm, cur Galenus in. viij. de uſu partium, illa à ſpongiæ ſimilitudine σπογγοειδῆ *potius, quàm à cribri ſimilitudine* ἠθμοειδῆ *appellari maluerit, quum eius foramina ad cribrum magis ſint conferenda; ſed quantum etiam ſit mendax Veſſalius, qui ea uiſerunt, atteſtari poſſunt: uaria enim habent foramina, quo modo ſpongiæ, neque ea habent recta, ut cribra, ipſa tamen dura menix quæ cerebrum contigit, inſtar cribri eſt tantum perforata: at præpoſita ipſi oſſa magis adhuc uariè & quemadmodum ſpongiæ meatus, neque ex directo ſibiipſis reſpondent, neque recti planè omnes; & quanquam nonnulli eorum ſint huiuſmodi, plurimi tamen ſunt tortuoſi & anfractuoſi, adeo ut iure optimo* σπογγοειδῆ *potius, quàm* ἠθμοειδῆ *appellare ſatius fuerit. Nec erit ceruicoſus admodum Veſſalius, ut illa cribri foraminibus conformia, reperiri magis uelit: quandoquidem id non poſſe omnino eſſe, porrò demonſtratur. Etenim oportet, ut ea ſpongiæ potius quam cribri modo eſſent extructa, ut alia atque alia periodus longa prius ei ſit conficienda, quod per ea ad cerebrum peruenturum eſt, ne ſcilicet aliud corpus durum quoddam extrinſecus incidat,*

dat,neq; etiam uiribus integris,aër frigidus inſpirantibus nobis,rectà in cerebri uentriculis ſeſe inſinuet. Non enim ſemper eramus inſpiraturi aërem moderatè frigidum, ſed nonnunquam frigidiſsimum; quòd ſi rectà in cerebrum incideret, ipſum profectò immodicè refrigerant, omnemq; uitam in periculum adduceret. Propterea quis erit, qui cum Veſſalio ſentire uelit? mehercle expers eſſet omnino mentis. Non enim eſſe poteſt, ut natura inſtar cribri illa planè effecerit, ſiquidem (ut ſolita eſt in cæteris omnibus) ſe nobis admodum ſagacem præſtare uoluiſſet, de qua (ut liquet) iſte Veſſalius, ut penè alter Epicurus, diuinam prouidentiam tollere non erubeſcit, ut Galenum perturbare uideatur, qui quod multo melius in re ac eorum nomenclatura Veſſalio ſenſerit, arbitror unicuiq; perſpicuum eſſe, præſertim quum ſi quicpiam celeriter ex huiuſcemodi corpore eſt elapſurum, ut comprimatur hoc corpus undiq;, planè oporteat, ut ſpongia manibus, quod mehercle non contingeret, ſi cribri modo (ut obſtrepit Veſſalius) eſſe peruium. Etenim pituitæ diſtillationem abſq; quòd uehementer emulgeretur, nec tempore multo paulatim tranſcolaretur, & repentè & confertim effluere ipſam oporteret, quò fit hāc uiam ad pituitæ euacuationem priuatim paratam eſſe, quando animal omnino rectè ſe habet, alimentumq; bellè uincit, ac percoquit, quum tanta excretionis facilitas ſequeretur; liceret affirmare, quod omnino uerum eſſe abnegat Veſſalius, innuens tamen hanc fuiſſe Galeni ſententiam. Sed quantùm aberrat hic homo, quis neſcit, porrò Galenus in libro prędicato ſic ſcriptum reliquit: pri-

ma,

ma, (inquit) utilitas ipſorum à cerebro, in nares foraminum, propter quam potiſſimum facta ſunt, nõ ſuperfluorum eſt excretio, ſed ea quidem ex abundanti cerebro male affecto eſt ſubſidium. Hæc quidem Galenus, qui etiam eodem in loco quando cerebrum ex abundanti non afficitur, præter hæc, ponit alios duos, qui per palatum in os totius cerebri excrementa eructant, quos quidem purgando cerebro ſolos duos ſufficere, eſt in ſententia, cuius impudens Veſſalius, ſibi aſcribendo, non ueritus eſt, ſe illius plagiarium eſſe, ut ſua omnino agnoſcatur temeritas, quæ qualis ſit, arbitror eam apud pleroſq; omnes iam notam eſſe, dum in alienis inuentis ſe ingenioſum facit; atq; idcirco quis ex medicinæ ſtudioſis, hunc hominem exploſum iri poſthac dubitabit? Præſertim quum Galeni placitum de Anatomie ac partium uſu calumniare aſſumpſerit prouinciam, ſed conſtare poteſt quanta ueritatis ſit uis, quæ è pectore nolentis & non ſentientis erumpit, in quam utinam Veſſalius, ut in hanc, ita & in alijs incurriſſet, ne ſtudioſi in hac medicinæ parte haberent hæſitare, quò in ea uerſari non deterrerentur, ſed arbitror ex eis nonnullos fore, qui ad illam rimandam ardenter & accuratè magis incitabuntur, ſibi perſuadentes illud Platonicum, quæ difficilia, eſſe pulchra, in quibus (credo) non parua capietur animi delectatio, præſertim quum res pertractando, illuſtrabitur, ſciriq; poterit, quorum alteri à poſteris plus fidei habendum ſit, ſiq; Veſſalius rationem habet, ut in Galenum acerbiſſimè dentes acuat, uel potius excogitatis fictiſq; criminibus eum petulanter infeſtando, moliatur inſidias, quod

quidem (ut mea fert opinio) illi magis aſcribendum eſt, manifeſtè apparet, ex his, quæ dicta ſunt, & quæ poſthac dicentur, ſumpto tamen exordio à maxillis, quæ deinde præſeferunt examinandas. In quibus Veſſalius ſuo libro, qui tam prolixus eſt ut Lyci commentario iure optimo comparari poſſet, ubi cap.ix.& .x.primi libri improbat Galenum, tanquàm is non hominum, ſed canum aut ſimiarum eas dipinxerit; ſed miror plurimum de hoc homine, quomodo id Galeno imputare uoluerit, quum clariſſimè in.xi.de uſu partium ſcriptum reliquerit hanc uerborum ſeriem ἀλλ᾽ ἐπεὶ κατὰ βραχὺ τῶν ἄκρων ἡ φύσις ἀποχωρεῖν εἴωθεν, ἐν τοῖς τῶν ζώων γένεσιν, ὡς καὶ τοῦτ᾽ ὑπ᾽ Ἀριστοτέλους ὀρθῶς ἐπιδέδεικται, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν οἱ πίθηκοι μετ᾽ ἀνθρώπους ἐπιμηκεστέραν ἔχουσι τὴν γένυν, ἐδείχθησαν γὰρ οὗτος πολλάκις ἤδη καὶ πρόσθεν, ἀνθρώπου γελοῖον εἶναι μίμημα, δευτέρα δὲ καὶ τρίτα, καὶ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς ἅπαντα κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν. *Hoc eſt, at quoniam à breuitate extremorũ natura in animalium generibus diſcedere conſueuit, ut id quoq; ab Ariſtotele rectè proditum eſt, atque idcirco primùm quidem ſimiæ, ſecundariò homines genam adeptæ ſunt longiorem. Demonſtrauimus enim antea ridiculam eſſe hominis imitationem, ſecunda autem, tertia, & alia deinceps uniuerſa, ſecundum proprium ordinem. nec obiurgabit Veſſalius Galenum de gena inferiori tantùm intellexiſſe, de altera tamen tam hominis, quàm ſimiæ, non eſſe diſſimilem, uoluiſſe, quando quidem ſatis conſtare poteſt, ſi inferna eſt diſſimilis, neceſſarium eſſe, ut etiam ſit ſuperna, alioquin periret earum*

rum uſus. De eo autem quod Galenus imputatur perperam ſcripſiſſe, in. xi. de uſu partium, maxillam ſuperiorem eſſe medullæ expertem, necminus inferiorem, ſi diutius concoquatur, aut exſiccetur, in ſumma menti extremitate laxari, ut etiam uoluit in libro de oſſibus cap. vi. iam reor ſtudioſos in Veſſalij ſententiam haud ituros eſſe, propterea quia Hippocrates, atque alij antiquiores, qui accuratè oſſium naturas explicuerunt, quos habuiſſe oculos ac perinde lynceos fuiſſe, ut Veſſalium, porrò eſt credendum, ita etiam dixerunt, ut ſcripſit Galenus: qui oſcitantiæ nec etiam eſt arguendus, & ſi ſenſerit maxillæ inferioris os non eſſe ſimplex, ut in. xi. de uſu partium, in libro de oſſibus cap. vi. & alijs in locis, ſed per ſymphoſin uniri, ut uoluit eodem in libro de oſſibus cap. i. quam Veſſalius in puerulis tãtum comperiſſe, ſcriptum reliquit: in alijs autem, qui grandiores ſunt, nequaquam, atq; ideo tamen duplici oſſe conſtare eam, inquit, non uelle aſſerere, quandoquidem Galenus occipitis os, & quæ oſſi ſacro nectuntur oſſa, ac uertebras pluribus oſſibus uniri, non edocuerit. Sed de uertebris equidem nihil, quod ſcribam, in præſentia me habere fateor, nec hactenus ullo in loco animaduertere potuimus, Galenum uoluiſſe, ipſas ex pluribus oſſibus extructas eſſe, immo arbitror eas ex uno oſſe, nec ex pluribus unquam conſtare poſſe, ipſius fuiſſe ſententiam. cui uidetur annuiſſe forſan Hippocrates, etiam in tertio de Articulis Aphoriſmo nono, quum dixerit, ſi id os uergat in partem anteriorem, ſi enim id non eſſet ſimplex, dixiſſet equidem, ſi hæc oſſa uel ex his extructum,

in partem anteriorem, ſed dixit, ſi id os, ut oſtendat nobis illud ſimplex eſſe, cuius luxationem à ſe inuicem, quia non poteſt dari, ideo nec curauit ponere, ſed ſi Veſſalius erit contumax reluctator, ut uelit id ex tribus componi, in puerulis fuiſſe obſeruatum, illi poteſt reſponderi, quod ipſe in Galenum protulit, de maxillæ inferioris oſſe, quando in paulò ante enarratis negauit, non eſſe ſimplex; quia ſi tenet ipſe os maxillæ, licet in puerulis reperiatur, in ſumma menti extremitate laxari, quod ob id tamen duplici eſſe conſtare non uult aſſerere, pari modo dicemus nos cum Galeno, quòd ſi obſeruetur uertebram in paruulis luxari, quòd ob id nos non uelimus aſſerere, quod ex tribus quàm ex uno ipſa conſtet: quæ ratio eſt admittenda, quum illi par inſit. De ſtructura autem illorum, quæ oſſi ſacro connectuntur, oſſium, poteſt eſſe, quòd Galenus fecerit mentionem in libro de oſſibus cap. xx. quando ita ſcripſit, rectis, (inquit) ab utroq; latere magnisq; ſacri oſſis proceſſibus, duo quædam oſſa appoſita adſtructaq; ſunt (ab oſſibus ſcilicet ſubaudiendum eſt, quia ſubiungit) quibus integris, nullum nomen inditum eſt. Sed ſi Veſſalius id abnegabit, non ſubterfugere tamen ullo modo poterit, de oſſe occipitis, etenim in xi. de uſu partium id uniri, clariſsimè Galenus exprimit. Porrò, inquit obſcura in oſſibus denſisſimis ſutura eſt, cuiuſmodi eſt occipitis, frontis, palati, & ſummæ maxillæ, atq; ideo Veſſalius non admodum ſtudioſum, ut profitetur, ſe fuiſſe omnino demonſtrauit; quod meherclc parum eſſet, ſi inſcitiæ ſuæ tantùm fuiſſet adſcriptum, ſed non poſſum non demirari hunc hominem, qui Galeno

imputauerit, quod ſuæ pigritiæ potius erat attribuendum, profectò arbitror fore neminem, qui eius non ſit futurus calumniator perpetuus, quum Galenum non modo non legere, uerumetiam deuorare non curauerit, ne unquam in huiuſcemodi errore deprehendi potuiſſet, ſed id omnibus in propatulo eſt illi maximò eſſe dedecori, quũ reprẹhendat Galenum in his, quæ & ſi ob ſuam ignauiã non legerit Veſſalius, ab eo tamen fuiſſe tradita comperiuntur. Quod manifeſtum eſt poteſt, non ſolùm ex prę dictis, ſed etiam ex ſexcentis alijs locis de quibus poſterius; ut opus erit, nos agemus, incipientes, ut oportet, à dentium cauitatibus, quas Veſſalius à ſua in Galenum non deſiſtens maleuolẽtia, in libro tui de radice chynæ titulum indidit, in hac quidem ſententia eſt, Galenũ haud cognouiſſe. ſed quomodo id poteſt aſſerere Veſſalius, quum Galenus in quinto, de Comp. med. ſecundum locos cap. viij. & in. xi. de uſu partium et aliis multis in locis apertè ſcripſerit, dentium radices habere quidem neruos imo etiam alio in loco in. ix. de uſu partium, ſcriptũ multò clarius nobis reliquerit, ipſos ligamentis fortibus, prę ſepiolis quæ φατνία à græcis dicuntur, eſſe alligatos, & potiſsimùm ad radices, præſertim quando ſcribitur ἵνα περ καὶ τὰ νεῦρα καταφύεται, hoc eſt, ubi & nerui inſerũtur, quod manifeſtare quidem poteſt, Galenum utiq; uoluiſſe ipſorum radices eſſe cauas, alioquin non dixiſſet in ipſorum quidem radicibus neruos inſeri, quomodo enim ipſi dicerentur inſeri, niſi darentur cauitates? quæ quidem tot eſſe comperiũtur, quod radices dentibus obtigerunt. Atq; ideo credendum eſt, eas ab immẽſo rerum

opifice

opifice fuiſſe factas, non ut leuiores eſſent dentes ut in ſuo præmaximo libro primo. cap.xi.autumat Veſſalius; ſed ut ij arctius in ſuis alueolis & firmarentur, & mollium cerebri neruorum (ut author eſt Galenus in libro de oſſibus cap.v.) eſſent participes, quò ſentiendi uim poſſent obtinere, quod indicium eſſe poteſt, ſi dentes recenter eruantur, in illis equidem nulla cauitas in cõſpectum uenit, ob neruos eas implentes, ſi uerò ualde exiccati dentes franguntur, manifeſta cauitas apparet, quum nerui, tum ex ſiccitate, tum quandoq; ex carie aboleti ſint. Nec illam licebit expendere, ut exiſtimat Veſſalius, in dentium eroſionibus, quia ſatis conſtat omnibus, ex humorum acrium & erodentium influxu eam fuiſſe factã, ſicuti in cute non rarenter contingit, atq; ideo experiundum eſſe arbitror in his, quos ab omni noxa immunes eſſe uiderimus, in quibus mehercle ita comperietur eſſe, ut memoriæ prodidit Galenus, quem neq; in ipſorum radicibus improbandum eſſe cenſeo, ut inuerecundè boat Veſſalius, in libro cui de radice Chynæ titulus eſt, quandoquidem Galenus huiuſcemet eſt quidem ſententiæ, cuius eſt etiam (ut ueritas exigit) ipſe Veſſalius in ſuo prægrandi libro primo capi. xi. Sed arbitror Nicolai Regij translationem fuiſſe in cauſa, ut hic homo in has ineptias incurrerit, quare ut quilibet ueritatis ſtudioſus percipere ualeat, quæ nam ſit de his Galeni mens, placuit uerba, ut in græco codice iacent, tranſcribere, quæ talia ſunt in.xi.de uſu partium, τί καὶ *(inquit)* περὶ τῶν ῥιζῶν ἐροῦμεν? ὅτι τοῖς μὲν μιχροῖς μία, δύο ἢ τοῖς μείζοσι, καὶ τρεῖς καὶ τέτταρες τοῖς μεγίστοις εἰσί, *quod eſt, quid*

de

de radicibus dicemus, quoniam paruis quidem una, duę uerò maioribus, & quatuor maximis ſint. Quod equidē (reor) ſi uidiſſet Veſſalius, ut eſt, non utiq; debacchatus unq̄ fuiſſet. Sed is nonne ſcire debebat, huiuſmodi à fontibus ipſis, nòn à turbidis lacunis eſſe haurienda? de qua re plurimùm dolere oportet, quum hiſce temporibus plerique reperiantur, qui & ſi ſciant medicinam à græcorum fontibus deriuatam eſſe, in ipſis tamen non curant ſe diligenter exercere, unde non mirum, ſi tot ſcrupuloſæ quæſtiones, tot Oreſtis ſomnia, tot deniq; ſphingos Aenigmata oriantur, quibus impediuntur ſtudioſi, ne Medicinam ueram adire posſint; ſed in his detardati, ac totam ſuam conſumentes uitam, omnino deperduntur, neſcientes adhuc quomodo ueritas illis inſit. Proinde ſtudioſos admonere plurimum ſoleo, ut in exemplaribus græcis quotidie uerſari non pigeat, ſi aliquam frugem in ipſa uelint facere, alioquin de ipſis male ſperandum eſſe iudico. Sed hos (ſi mihi credere nòluerint) tanquàm malis auibus innitiatos, in ſua ignorantia relinquemus. Tandem & reliqua expedire iam tempus eſt, in quibus Veſſalius impudenter Galenum adoritur, auſpicantes à caluariæ foraminibus, de quibus ei quis non conuiciabitur? quum petulanter ſcripſerit in ſuo Apologetico libro, qui de radice Chynæ inſcribitur, Galenum utique uoluiſſe, foramen primæ neruorum coniùgationis quàm Græci Ἐξυγίαν *uocant, duplo maius illo eſſe, quod ſecundæ coniugationis neruo uiam præbet. Sed id fuiſſe Galeno perperam impoſitum à Veſſalio,*

facilè

facilè unumquenq; ſtudioſum ſcire poſſe arbitror, quum Galenus in .ix. de uſu partium, ita aperte de hac re meminerit. ſed ne quiſpiam credat fortè tranſlationem, quæ circumfertur, deprauatam eſſe, ut omnis auferatur ſuſpitio, libuit græcam uerborum ſeriem hic adſcribere, quæ hæc eſt, τὰ γὰρ αἰσθητικὰ νεῦρα τῶν ὀφθαλμῶν, οὐ μόνον μακρῷ μαλακώτερα τῶν κινητικῶν ἐστιν, ἀλλὰ ἔτι μακρῷ κυριώτερα, διὰ ταῦτα γοῦν ὅτε σύμπας ὀφθαλμὸς γέγονε, καὶ τὸ κῦρος ἅπαν τῆς ὄψεως ἐν αὐτοῖς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὰ τρήματα αὐτῶν ὁμοίως τοῖς νεύροις ἐστὶ μεγάλα, κατὰ λόγον οὖν τούτων μὲν ἀπεχώρησεν, ὡς ἂν καὶ διὰ μεγάλων ἤδη τρημάτων φερομένων καὶ κυριωτέρων πολὺ καὶ μαλακωτέρων, ὑπαρχόντων τοῖς δὲ σκληροτέροις τε ἅμα, ἀκυροτέρους καὶ διὰ στενοτέρων τρημάτων διεξερχομένοις, συνδιεξέβαλε τὰ τῆς γένυος νεῦρα, τήν τε γειτνίασιν αὐτῶν ἄλυπον εἰδὼς ἐσομένην, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ τρήματος οὐδέπω τῶν αἰσθητικῶν μεῖζον γενησόμενον, προμῆκες μὲν γάρ ἐστι, οὐκ ἀκριβῶς στρογγύλον, ὥσπερ ἐκεῖνο; *Quod eſt; Nerui oculorum ſenſifici non modo meliores longè motorijs ſunt, uerumetiam multò principaliores; propter illos enim totus oculus factus eſt, in eiſq; præcipua uiſus pars cõſiſtit, adde etiam quod foramina eorum ſimiliter ac nerui ſunt magna. Meritò igitur ab his abſtinuit, ut qui per magna foramina ferentur, principalioresq; multo ſint ac molliores, cum durioribus uerò ſimul ac minus principalibus & per foramina anguſtiora erumpentibus, neruos maxillæ traiecit, exploratum habens uicinitatem ipſorum nihil moleſtiæ habituram, magnitudinemq; foraminis maiorem ner*

uorum

uorum ſenſificorum foraminibus haudquaq̃ futurã, prælongum enim eſt non exactè rotundum, ut illa. Ex quibus Galeni uerbis non licet (meo quidem iudicio) aſſerere Galenum uoluiſſe foramen primi neruorum paris duplo illo maius eſſe, quod ſecundi paris neruum tranſmittit, niſi uelit forte Veſſalius ex his quæ poſtmodum Galenus ſubdidit, id atteſtari, quæ talia ſunt, καὶ τάχα αὐτῷ δόξειε τὸ μῆκος αὐτοῦ μεῖζον εἶναι τῆς ἐκείνου διαμέτρου, ὅλον δὲ ὅλῳ παραβαλλόμενον, οὐκ ἂν ἔτι φαίνοιτο μεῖζον. *Hoc eſt, & forſan quis exiſtimarit longitudinem huius maiorem eſſe illius diametro, totũ autem toti comparatum, non utiq; maius eſſe uidebitur. Sed hic Veſſalius in ſuo admodum immenſo libro primo cap. xij. hoc uerum eſſe obſtrigilat maximè, uolens foramen id quod neruo uiſorio uiam præbet, amplitudine quidem uincere, & ſimiliter id, ut illud, eſſe prorſus orbiculare in humiliori ſui parte, in elatiori uerò in acutum angulum, & prælongum deſinere ut triplo quadruploue, ſi totum foramen toti collatum eſſet, amplius efficeretur. Sed quantum hic etiam decipiatur Veſſalius, non immorabor pluribus id oſtendere, uerumtamen hoc unum tantùm dicã, conſentaneum eſſe, ut hic homo planè deliquerit, ſi in caluarijs admodum uetuſtis illud inſpexerit. Etenim quùm illius foraminis labra ex oſſe conſtent ualde tenui, atq; exili, in his ſæpius uſu uenit, aut ob cariem: aut ob aliam quam uultis cauſam, ea decidere, quo fit, ut maius, licet non de ſui natura huiuſcemodi ſit, foramen reliquatur, ſed in alijs caluarijs illum prælongum, atque anguſtum, nec orbiculare, ſæpenumero comperiſſe nos quidem non mentimur.*

mentimur. Quod mehercle ita eſſe, ut diximus, & is inueniet, qui huic negocio dare operam non grauabitur. Atque idcirco licet eò & uenæ & arteriæ iter habeant, non tamen eſt credendum, id nerui uiſorij foramine duplo maius eſſe, quia non latitudinis, ſed meritò prælongitudinis, concederet Galenus id contingere, in alio autem foramine, per quod ſoporalis arteriæ portio, ſecundum Galenum, male ſurſum ferri autumat Veſſalius; credo, quod is deſipiat, quum fingat in tertia figura. xij. cap. i. libro, illam per foramen à Galeno non animaduerſum, quod eſt obliquum ferri rurſum, ſed Veſſalius, ut Tyrunculus in oſſium Anatome eſſet mehercle instituendus, quum nullum huiuſmodi foramen in caluariæ baſi comperiatur, niſi unum, quod, excepto cæco formine nuncupato, in oſſe lapidoſo, λιθοειδὴ, à græcis uocato, continetur; ſed Veſſalius exiſtimat id haberi in oſſe temporis, per quod & tertiam & quartam neruorum cerebri coniugationem deferri uoluit Galenus in nono de uſu partium, quum iſthæc ſcripſerit, τούτων δὲ ἐκ πλαγίων μερῶν τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ λιθοειδῆ τῶν ὀστῶν εἰσιν ἀποφύσεις, *hoc eſt, earum ex obliquis capitis partibus uerſus oſſa petroſa eſſe productiones, uerumtamen conſtat nullum eſſe quod uicinius exiſtat ipſis quam illud, quòd in oſſe temporis continetur. Atque idcirco fateri oportet, id cognouiſſe Galenum, quamuis aliter ſentiat Veſſalius, quod nec (ut arbitratur) obliquum eſt, neque longo tramite productum, niſi quod in oſſe petroſo præter cæcum haberi diximus. ſed iſtud non arteriæ ſoporali, græci* καρωτίδας *uocant, ſed inſtrumento auditorio à Galeno*

leno in octauo de uſu partium, deputatum eſt, ut clariſſimè apparet in hac uerborum ſerie, quam, ut habetur in codice græco, quum translatio non admodum fida ſit, placuit tranſcribere, quæ iſthac eſt, ὁσοῦν, πυκνὸν καὶ σκληρὸν προσθεῖσα, διατέτρηκεν αὐτὸ λοξοῖς ἕλιξι δίκην λαβυρίνθου προμηθουμένη τοῦ μὲν ψυχροῦ πνεύματος τὴν ἀκραιφνῆ βίαν ἣν ἐκ τῆς κατ' εὐθὺ φορᾶς ἔσχεν, ἐκλύσαι κατὰ βραχὺ τῷ ποικίλῳ τῆς κλάσεως, τὴν δ' ἄλλων σωμάτων τῶν σκληρῶν σμικρῶν ἀνεῖρξε διὰ μακροῦ τὴν προσβολήν, τὰ μὲν γὰρ μείζω τοῦ πόρου μὴ ὅτι βλάπτειν ἀλλὰ οὐδὲ ψαύω ἔμελλεν, τὰ δ' ἐλάττω τὰ μὲν ὠκέως τε καὶ σφοδρῶς, καὶ κατ' εὐθὺ φερόμενα, ταῖς ἕλιξι προτερτεῖκος ἦν ἐμπεσεῖσθε, τὰ δ' ἠρέμα φερόμενα, καὶ οἷον κυλινδούμενα δι' αὐτῶν ἀβίαστος τε καὶ πράως ἅψασθε τοῦ σκεπάσματος, *quod ita uertendum, os denſum ac durum oppoſuit flexibus obliquis, inſtar laberynthi pertudit ipſum, prouidens quo frigidi quidem aëris uires integras (quas ipſe ex recta irruptione erat habiturus) flexuum uarietate ſenſim exolueret, aliorum uerò corporum duorum exiguorum impetum longè ante propulſaret; quãdoquidem quę meatu ipſo ſunt maiora, non modo non nocitura erant, ſed ne meatum quidem erant contactura, minorum autem, quæ celeriter ac uiolenter & recta ferentur, meandris ipſis prius inciderent, erat neceſſe: quæ uero leniter & uelut in ipſis uolutata citra uiolentiã ac manſuetè operimentum erant cõtactura, hactenus Galenus. Sed hic opportuna uidetur præſtari nobis occaſio, de auditus oſſibus in præſentiarum agere, de quibus Veſſalius eſt in ſententia nullibi Galenum meminiſſe,*

miniſſe, ſed quantum ipſe toto aberret cœlo, in his atq; alijs, loco ſuo nos diſſeremus. Nunc autem ad capitis motus iam expedire neceſſarium eſt, quos & ſi Galenus in xij. de uſu partium, omni cura, ac diligentia laborauit oſtendere, adeo ut nunc illi, qui ea, quæ ibi dicuntur, excogitauerit, non opus ſit, ſi alicuius ſit iudicij, ut iterum hi quomodo fiant, perſuadere debeant; ſed quia Veſſalius in Galenum fuit admodum calumnioſus, uiſum eſt etiam mihi operæpretium fore, ſi eius rationes diluendo, rurſus hanc materiam pertractauero. Sed quātùm hic in luce ipſa caliget Veſſalius, quis neſcit? profectò huius audacia eſtimari debet maxima, quum non ſolum in partiū inſpectione, uerumetiam in earum uſu, atq; eius demonſtratione, uellicare Galenum nō erubuerit. Sed hic, hunc hominem uolumus: quoniam ſtudioſis quum quandoq; uidendi hominum ſectiones (quas ut ſedulò non pertermittant inſpicere, adhortor ipſos plurimùm) non ulla præſtatur occaſio, licebit dijudicare, quanti ſaltem eius commenta in Galenum ualere poſſint, ſiq; ut hic atq; alibi debacchari iure optimo debuerit, itaq; ex his quæ in hominum Anatome inueniri conceſſit Veſſalius, nos equidem Galeni ſententiam corroborare operam dabimus, incipientes, ut propoſitum eſt, à capitis motibus, in quibus Galenum reprehendit Veſſalius; quia in xij. de uſu partium, in iiii. de Anatomicis adminiſt. in lib. de oſſibus cap. viii. ſcripſit ipſos duplices eſſe, uel annuendo, renuendoue ſcilicet, uel in latera circumagēdo, illum ſecundæ uertebræ proceſſu, (qui quia figura eſt turbinata πυρηνοειδὴς appellatur)

pellatur) potiſſimùm præſtat, hunc uerò ſumma uertebra quũ capitis corconis aduertitur, eius ſcilicet et ipſius capitis tranſuerſæ partes efficiunt. ſed hoc ita eſſe, indignatur Veſſalius in ſuo pregrandi libro primo cap. xv. fingens illud, aut primario motu quieſcente collo moueri, autem ſecundariò quum ſcilicet caput colli motum ſequitur; proprios autem capitis motus duos eſſe exiſtimat, quorum prior eſt, qui annuendo renuendoq; perficitur, quem celebrari ſuper primam: poſteriorem uero qui fit circumagendo, ſuper ſecundam colli uertebram, eum uerò quo caput in latus ducitur, nullum proprium uendicare ſibi motum, ſed ſecundariò colli motum ſequi imaginatur Veſſalius; ſed perperam, quum huiuſmodi diſtinctio hac in re ullo modo dari non posſit, ut inferius etiam dicemus. Etenim ſiue moueatur caput à proprijs muſculis ſiue à communibus, ſiue primariò (ut utar Veſſalij uerbis) ſiue ſecundariò, duplicem ſemper habent dearticulationem; altera qua ipſum ad latera circumuertitur, altera uero qua in priora annuit, & in poſteriora abnuit, in hoc tantum differentes, quia motiones propriæ breuiſſimas, communes autem longiſſimas habent motiones, quod autem moueri posſit caput, & non moueatur collum, uel eius pars (ut ex prædictis oritur difficultas) poteſt haberi declaratio ex Galeno, in. xij. de uſu partium in hiſce uerbis. οὐδὲν γὰρ οὔτε διαρθρώσεως οἷόν τε γενέσθαι χωρὶς, οὔτε συνδέσμων, οὔτε μυῶν, ἀλλ' ἥτε διάρθρωσις ὅσων ἐστὶ σύνθεσις, ἕνεκα τῆς καθ' ὁρμὴν κινήσεως γεγενημένη, καὶ δῆλον ὡς πάντως οὐκ ἐλάττω χρὴ δυοῖν εἶναι τὰ συνταττόμενα, τῶν τε συνδέσμων ἕ-

καςος, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν μυῶν ἑκατέρου τῶν ὀςῶν ἐκφυόμενος εἰς θάτερον καταφύεται, κἀν τῷ δὲ δῆλον ὡς καὶ διάρθρωσις ἅπασα, καὶ σύνδεσμος, καὶ μῦς, ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα τῶν ἄρθρων τέτακται συνθέσει, καὶ προσηκόντως ἐλέχθη τῶν κοινῶν εἶναι μορίων, ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε κίνησιν οὐδεμίαν ὀςῶν γενέσθαι χωρὶς τοῦ διαρθροῦσθαί τε ἅμα καὶ διὰ μυῶν συνάπτεσθαι, δέδεικται πολλάκις, εἴγε χρὴ πάντως εἶναι μέν τι τὸ κινοῦν εἶναι δὲ καὶ τὸ κινούμενον, καὶ τούτων τὸ μὲν ὁ μῦς ἐςὶ τὸ δὲ ἡ τῶν ὀςῶν σύνθεσις.

Hoc eſt, nihil enim ſine articulis, ligamentis, ac muſculis agere poſſumus, at quidem articulatio oſsium eſt compoſitio, propter motum uoluntarium comparata, perſpicuumq; eſt ea quæ componuntur, pauciora duobus omnino eſſe non poſſe, necminus quod ligamenta omnia, itidem & muſculi ab oſſe altera producti in alterum inſeruntur, quapropter intelligi poteſt articulationem omnem, ligamentum ac muſculum ad componendos inter ſeſe articulos eſſe adſumpta, eaq; communibus partibus ritè eſſe adnumerata. Porrò demonſtratum nobis ſępe fuit, motum fieri planè non poſſe, niſi oſſa articulentur ſimul, ac per muſculos connectantur, ſi modo aliquid eſſe, quod moueat, & aliquid quod moueatur, eſt neceſſe, quorum illud quidem eſt muſculus, hoc autem oſsium eſt compoſitio. Nec iſta contradicunt his, quæ ſcripſit Galenus in primo de motu muſculorum quum dicat, non totam compoſitionem moueri, ſed alterum ex oſsibus ex quibus fit compoſitio, alterum uerò, ut ſedes ei quod ſupponitur, eſſe ſubfirmatum, quo modo oſtiorum cardi-

nes,

nes: quia ſi conſiderentur quæ paulò inferius ſcribuntur, & aliud exemplum quod de catena ponitur, planè inuenietis oſſium conſtructionem utique moueri, præſertim quando ab altero oſſe productus muſculus in alterum inſeritur. Et ex his haberi poteſt, quod exempla magna ex parte dantur, non quod ita omnino ſint, ſed ut res proprius manifeſtur, ut fatentur etiam philoſophi. Atque idcirco quum à muſculis moueatur caput, qui ab eo naſcuntur & in collum uel in alias partes deſinunt, quo modo moueri poteſt caput, aliis quidem immotis? quum moueri non poſsit tibia, niſi cum ea & quoquo modo moueatur fæmur? Itidem apparet clariſsimè in humero cum cubito, atque aliis in partibus, quæ communes habent muſculos, qui ex altera orti in alteram implantantur, quæ etiam moueri non poſſunt, niſi & aliæ quæ communicant in muſculi actione (quæ unica eſt, ut ſcribit Galenus in duodecimo de uſu partium, & in primo de Articulis commento ſeptimo: coitus, ſcilicet in ſeſe, & contractio) propterea exiſtimare moueri poſſe caput, ut non moueatur collum, uel eius pars, inſcitiam non ferendam eſſe planè diiudico. Sed ſi Veſſalius extimabit fortaſſe, quod quando pars colli mouetur, non dicatur compoſitionem moueri, attento quod Cribaſius in libro de Diſect. muſæ, cap. xxxij. & Galenus eodem in libro, capit. xix. uno ore protulerunt caput moueri quieſcente collo, reſpondeo id improprie, & non ſimpliciter intellexerunt, reſpectiuè enim quando pars colli ad motum capitis mouetur, dici poteſt, quod collum

quieſcit, non quod re uera quieſcat, quieſcit tamen, & non mouetur reſpectu colli, quando totum mouetur: ſi enim mouetur manus et quoquo modo moueatur radius; non dicitur radium moueri, ſed quieſcere, & ſi dicatur moueri, id eſt improprie, quia mouetur ad motum manus quæ dicitur proprie moueri. Et ita haberi poteſt de capite ſimul cum ceruice. Nec obſtat Galenum uoluiſſe in xij. de uſu partium muſculos dorſales, quos græci ῥαχίτας uocant; mouere quidem per primas fibras, quæ in primam, & ſecundam uertebam implantantur, ſolum caput; quandoquidem perſpicuum eſt, primam & ſecundam uertebram habere alios muſculos, ut tertium, quartum, quintum, & ſextum muſculorum paria, quæ in ipſis inſeruntur, ut etiam fatetur Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xxviij. à quibus abunde ſatis ipſæ mouentur. Atque idcirco non neceſſe erat (ne darentur motus ſuperuacanei) ut ab his etiam mouerentur, ut cæteræ colli uertebræ; quæ quum alijs careant muſculis, mouentur per reliquas dorſalium muſculorum fibras, ut meminit, Galenus in loco precitato. Sed quia translationes uidentur quoquo modo uariæ, libuit ſeriem uerborum hic adſcribere, ut iacet in græco codice, quæ hæc eſt, διὰ δὲ τῶν ὑπαλύπων ἰνῶν, πρώτους μὲν τοὺς ἄλλους πέντε τοῦ τραχήλου σπονδύλους, ἅμα δὲ αὐτοῖς συγκινοῦσι τὴν κεφαλὴν ὀπίσω, καὶ λοξὰς ἀτρέμα ποιοῦνται κινήσεις οἱ λοξοὶ, quod eſt, per reliquas autem fibras, primum quidẽ reliquas quinque colli uertebras, ſimul autem cum ipſis commouent caput retrorſum, quorum qui ſunt obliqui, motus obliquos ſenſim efficiunt. Hinc manifeſtum eſſe

poteſt,

poteſt, neceſſarium eſſe partes, in quas proprij muſculi inſeruntur, ut illæ unà moueantur ad motum unius, ſi muſculus illorum partium proprius mouebitur. Proinde quum muſculus dorſalis ſit, quinque colli uertebrarum, proprius cum capite, ut moueatur, ſed quum in primam & ſecundam uertebram implantantur quum ille muſculus non ſit illarum proprius, eſt tamen proprius cum capite, moueri poteſt quidem caput ipſis immotis, uerùm ſi muſculi illarũ proprij cum capite mouebuntur, unà cum capite & ipſæ mouebuntur. Sed ſi Veſſalius hic reluctabitur, eſto ſuum ſibi pulchrum, mihi meum, dummodo ueritatis amatores, quibus me ſubmitto, hac in re uelint eſſe arbitri. Porrò in præſentia ſat mihi ſit pro Galeno tantùm in arenam deſcendere, ut propoſuimus, in quibus Veſſalius Galenum adoriri impudenter auſus eſt, præſertim in motu capitis, in quo eum hallucinari plurimùm cõſtare poteſt omnibus, dum rectum motum, qui annuendo, renuendoq; perficitur, ſuper primam, poſteriorem uerò, qui fit circumagendo, ſuper ſecundam colli uertebrã celebrari exiſtimat. Sed in has ineptias prorumpere, qua fronte perfricta Veſſalius non erubeſcit? peculiariter ſi partes, ut is etiam conceſſit, examinentur. Etenim ut ab articulationibus incipiam, primæ quidem uertebræ duas indidit cauitates, capitis quæ ibi ſunt, conuexitatibus, ſiue proceſſibus, prorſus æquales, quarum altera quidem eſt in dextris, altera autem in ſiniſtris, quo modo & capitis ipſius proceſſus, ut admiſit etiam Veſſalius in ſuo pregrandi lib. i. in quinta ſexti capitis figura depingens & in eodem lib. i. cap. xv. Proinde perſpicuum planè eſt

quod natura cauitates has atque eminentias motuum in utranque partem gratia comparauit, quandoquidem ſi rectorum gratia natura ipſas feciſſet, omnino aliam in partibus anterioribus, aliam autem in poſterioribus poſuiſſet, ſed manifeſtum eſſe poteſt, illas feciſſe in dextris & ſiniſtris partibus, ut capitis proceſſus, quos græci κορώνας nuncupant, ab illis continerentur, in hisq́; quum ad latera ſint, motum circumagendo perficerent, alioquin ipſas naturam fruſtra effinxiſſe liceret aſſerere. In ſecunda autem uertebra utrinq; unum eſſe proceſſum ac cliuem, ac prælongum, qui ligamento ualidisſimo capiti eſt connexus manifeſtisſimè in hominum ſectione uideri poteſt, ut fuit ſententia etiam Veſſal. in ſuo prægrandi libro. ij. cap. xxx. eius enim beneficio caput erat attollendum atque deprimendum, ad obliqua uero per articulos cum prima uertebra mouendum, non autem ut uigilans ſomniauit Veſſalius. Etenim ſi id ſecundam uertebram occipitio firmisſimè colligans, & unà cum dente ueluti axem efformans, ſecundum quam caput primæ uertebræ interuentu, in gyrum haberet agi, quo modo is motus poſſet fieri? conſtat enim cauitates eſſe in primæ colli uertebræ dextro ac ſiniſtro latere, quæ capitis eminentias excipiunt. ſi igitur moueretur caput ſuper colli primæ uertebræ proximam, neceſſarium quidem eſſet, ut etiam moueretur prima uertebra. ob ſuas cauitates, & capitis proceſſus; quæ, quum ſimul articulentur, nõ omnino poſſet eſſe, ſi caput circumageretur, quin ſimul raperentur. Atque idcirco perſpicuum eſt, ſi huiuſcemodi darentur, altera alterius

motus

motus impediret, quũ quæ quieſceret, agentem aliã retraheret, ac coherceret, ſed utrãq; uerſum motum ſuũ poſſe ſolam obire, quieſcẽte altera, eſt in propatulo. Nam primæ uertebræ cauitatibus ſupernis, quæ capitis eminẽtias excipit, aliæ quædam cauitates parte inferna conſimiles ſubiacent, quæ primæ uertebræ conuexitates complectuntur, quarum beneficio, neq; uertebræ ſecundæ cum capite conuexio (cuius actio erat caput ſurſum tollere ac deprimere) à prima quicq̃ habet negotij, q̃uis ea ſit interiecta, neque motus reliquus ad latera propter articulationem cum prima impeditur quicquam à ſecunda, ut ſequeretur, ſi motus ad latera ſuper ſecunda colli uertebra celebraretur, ut parum rectè finxit Vſſalius, nec obſtat, ſi caput ſuper primam uertebram in latus agitur, in eo motu primam uertebram debere immotam ſeruari, quia humerus ad cubiti, & fœmur ad motum tibiæ etiam mouentur, & tamen hæc quidem ſuper his mouentur, licet iſtorum nullum ſit immobile, ſed habent quoddam immotum ſuper quod iſthęc mouentur. Pari modo, & ſi prima uertebra ad capitis motum moueretur, non tamen inconueniens, quia mouebitur & hæc ſuper quoddã, quod & immotũ erit, nec licebit aſſerere caput ſuper illud, quod immobile eſt, moueri quidem, quia cubitus ſuper humerum, & tibia ſuper fœmur moueri dicuntur, licet & iſta ad motum illorum etiam moueantur: ſuper primam itaq; uertebrã in latera ſuper ſecundam autem attollendo deprimendoq; caput artificioſè moueri dicendum eſt, nec quod à Veſſalio de ſecundæ uertebræ beneficio ingeritur, fateri cogit oppoſitum: etenim ſi flecteretur dens nec

ſpinalem medullam frangeret, quandoquidem inuehitur ora ipſius ſuperior partibus primæ uertebræ anterioribus, atq; inferius unde quum in eo ſpinalem medullam eſſet contactura, ipſamq; compreſſura, ac contuſura potiſsimùm dum moueretur, natura, quò nihil afficeretur, remedium duplex eſt fabricata: nam primæ uertebræ partem eam excauauit, dentemq; ipſum ibi indidit ligamentum forte tranſuerſum ei extrinſecus circũdans, quod ſimul à dorſali medulla diſpiceret, ſimul autem ad primæ uertebræ cauitatem alligaret, quòd ſi periſſe ipſum animo finxeritis, nullam aliã meliorem cuſtodiam ſpinali medullæ excogitare poteritis. Neque enim primæ uertebræ cauitas ſola dentem in ſeipſa continere in omnibus motibus, niſi ligamentum ſit circundatum, poterit, quod & ipſum ſi per hypotheſin fuerit conceſſum aliud tamen manebit incommodum, comprimetur enim eo caſu ſpinalis medulla, ac contunderetur, nunc autem quum ligamentum intercedat, ſimul uiolentiam proceſſus πυρηνοειδοῦς exoluit, ſimul ſpinali medullæ fit propugnaculum, quod etiam aſſerut Veſſalius in ſuo prægrandi libro. ij. cap. xxx. à Galeno in hoc tantùm diſcrepans, dum ſcripſerit, ligamentum iſtud manifeſtiſsimè quidem demonſtrare caput ſuper ſecundam uertebram ad anteriora poſterioraue neutiquam moueri, idq; non prohibere, quo minus prima uertebra ſimul cum capite ſuper ſecundam circumagatur, ſed & ſi illud ligamentum impedire non dicatur, quo prædictus non fiat motus, prohibebunt tamen alia, ne huiuſcemodi celebrari poſsit motus, ut articulatio ſecundæ cum primã, connectuntur

ſtuntur enim non orbicularibus cauitatibus, atque eminentijs, ut hæc circumuerti poſſint, proinde chymera, quam finxit Veſſalius, quanti facienda ſit, quis eſt, qui neſciat. porrò non licet imaginari ſecundam colli uertebram nobis trabem referre, cui terræ infoſſo axem infigimus, ipſum autem dentem, axem eſſe, ſuper quem prima uertebra ſimul cum capite circumducatur, quandoquidem prima uertebra in parte inferna, & ſecunda in parte ſuperna, eſſent omnino plana, hæcq; ſolum dentis tuberculum haberet, ſuper quod uelut ad axem circumageretur, hoc quidem ita eſſe fateri oporteret, ſed quia (ut etiam concedens meminit Veſſalius in ſuo pregrandi lib. i. cap. xv.) primæ uertebra cum ſecunda huiuſcemodi ſit connexus, duobus nimirum latis ſecundæ uertebræ tuberibus totidemq; primæ cauis, & uno uerſus primæ cauo, cui dens committitur. his igitur ſtantibus quomodo prima uertebra cum capite ſimul poterit (ita ut imaginatur Veſſalius) ſuper ſecundam circumuerti, quum eminentiæ ex omni parte cauitatibus orbiculariter reſpondere haudquaquam poſſint, ita ut prima uertebra unicam inferius habeat cauitatem, quę tribus, ut ſaltem duobus ſecundæ uertebræ ſeruiat tuberculis, ut huiuſmodi in gyrum motus perfici poſſit, quem non poſſe dari, ſcire poſſunt omnes, quia contingeret ſecundæ uertebræ ſpinam impedire latera uertebrę primæ ne circumagitari ualeat, ut experti ſunt, qui eas omnino uerſarunt, atq; idcirco haud immerito eum Galenus non curauit agnoſcere, quum in rerum natura dari non poſſit. alios autem duos, qui planæ dantur, ſtuduit admodum ipſe, ut cognoſceret,

ſceret, quorum alterum (ut diximus) qui in latera fit circumagendo, ſuper primam, alterum uero qui flectendo, reflectendoq; perficitur, ſuper ſecundam uertebram celebrari uoluit Galenus, quē Veſſalius dum ſperat nimirum diffamare, ſummam reportat ignominiam, quum hoc in loco nec Phyſicum, nec eſſe Anatomicū (ut iactat ipſe) ſe omnino demonſtrat. Etenim ſi eas accuratè contēplaſſet, in has unq̄ haud incurriſſet ineptias. ſed quæſo uos ò ſtudioſi qui iſthæc legeritis, nec illi, nec mihi fidem adhibeatis, ſed uoſmetipſi, ut eas uideatis, curare uelitis, adhortor plurimùm, id erit facilimum, peculiariter ſi Boniæ fueritis, nec Bartholomęi Magij domum, aut Andreæ Albij, adire non grauabimini, hi oſſiū humanorum compoſituram quam græci σκελετὸν uocant, oſtēdere uobis poterunt, alibi etiam ut Piſis, pręſertim Ferrariæ ubi Ioānes Baptiſta Cananus de Anatome uir benemeritus, Patauij ubi Gabriel Phalopius omnium bonarum Artium indagator acutiſſimus, Ticinij ubi eſt Gabriel Cuneus Mediolanenſis uir noſtræ ætatis inſignis ſplendor, cum Petro Martire Trono, præclaro admodum uiro, ſingulis annis Anatomen publicè profitentes, oſſium diſciplinas, priusq̄ illa aggrediantur, auditoribus ante oculos exponunt, quod ſi non aſſequamini, licebit ſaltem uel cuniculi, uel leporis, uel hędi, aut huius generis ceruicem inter edendum contemplando expendere, ſi ſuper ſecundam uertebram, motus in gyrum poſſit celebrari, meher cle hunc non poſſe fieri, omnino comperietis. etenim cauitates tubercula, ut in gyrum uerſentur, haudquaquam excipiunt, ſed & quæ dicuntur cauitates, & tubercula

in ipſorum

in ipſorum medio, utraq; inueniuntur eminentia, quæ non eſſent ſi ſuper illis motus in gyrum celebraretur, ſed cauitates in medio eſſent profundæ, quò tubercula quæ in medio uiſuntur alta, in illis commode circumagerentur: ueruntamen conſtare poteſt omnibus, utraq; quidem à natura fuiſſe facta, in ſummo medij non ſine artificio eminentia, ut motus antrorſum, & poſtrorſum, commodius efficeretur. Nec mirum ſi iſthæc ille ueteranus tam ſolers in Anatome, haud planè cognouerit, quoniam Galeno contradicendi, arbitror, libidinem fuiſſe in cauſa, quæ, quum ſumma ſit, coegit hominem, ut rem exactè non perpenderit. ſed num exiſtimare debuerat, tam magnum uirum, ut fuit Galenus, non ſine diuinitate (ut in cæteris omnibus aſſolet) iſthæc protuliſſe, præſertim quum in maleuolorum reprehenſiones, ac calumnias, incurſurum eſſe pertimuerit, quod euitare non potuit, ſed conſtat eius famam ab huiuſcemodi ſciolis, ac inuidis, nec attolli, nec ullo modo poſſe deprimi, quin Galeni nomen ubique magnum ſit, nec minus Anatomicorum exiſtat facile princeps, oblateret Veſſalius, quicquid uelit, ac omnibus perturbationum faſcibus in eum inuehatur, nunquàm ſibi excidium moliri poterit, quò minus apud Doctos is ſiat, ut fuit antea, quos mehercle, in quibus uidebor utique defeciſſe, in certamen pro tanto uiro deſcenſuros eſſe, nequaquam dubito, laturoſque eſſe mihi ſuppetias, qui pro Galeni uindicta inſudare non deſierim, unà deteſtantes ipſum, quum iſthæc deliramenta in tam diuinum

hominem

*hominem eructare ſit auſus. Nam quis (ut rem propo-
ſitam exequamur,) ferre poſſet, unquam quæ inſaniens
ſcripſit Veſſalius, caput quidem triplici moueri motu, in
latera ſcilicet, & attollendo deprimendoq; ac in gyrum
circumuoluendo: equidem perſpicuum eſt, ultimum omni
no dari non poſſe, ut in utranq; partem caput eouſq; cir
cunducatur, ut modo quæ ſunt ad latera, ſed etiam poſte
riora uidere poſſit, niſi fortaſſe, illum uelit intelligere,
quem in latera fieri tradẽs Galenus nobis inſinuat, quod
mehercle negabit Veſſalius, dum ſcripſerit illum motum
Galenum non intellexiſſe, ſed illum ſubaudiſſe motum,
quo caput in latus inclinamus ac ueluti humeris ſeu ſca
pulis admouemus. ſed quàm perperam ille Galenum per
ceperit, arbitror eſſe neminem, qui non ſciat, quum à Ga
leno in. xij. de uſu partium, apertiſſimè ſit demõſtratum,
cuius uerba ut leguntur in græco codice, ne is ſubterfuge
re habeat, citare uiſum eſt,* Ἔστι δὲ κοινὰ μόρια τραχήλου
καὶ κεφαλῆς, δι' ὧν ἐπινεύομέν τε καὶ ἀνανεύομεν, καὶ πε
ριάγομεν αὐτὴν εἰς τὰ πλάγια, *quod eſt, ſunt autem
partes colli & capitis communes, eæ, per quas caput ip-
ſum deprimimus, atq; attollimus, ad lateraq; circumagi
mus, atq; id multo clarius habetur etiam, non longe ab
his, quod eſt.* Ἐπειδὴ γὰρ ἐχρῆν δύο γενέσθαι κατὰ γέ-
νος τῆς ὅλης κεφαλῆς τὰς κινήσεις, ἑτέραν μὲν ἐπινευόν
των καὶ ἀνανευόντων, ἑτέραν δὲ εἰς τὰ πλάγια περιφε-
ρόντων αὐτήν. *hoc eſt, quum enim totius capitis duos
oporteret eſſe motus genere, alterum quidem, dum depri
mimus, atq; attollimus, alterum uerò dum in latera ip-
ſum circumferimus, ex quibus locis iam conſtat, quum il
la duo,*

la duo, quæ in græca uerborum Galeni ſerie leguntur, uocabula, περιαγομεν ſcilicet, & περιφερόντων, hoc quidem circumferimus, illud uero circumagimus, in latinam linguam transferri oportere, manifeſtum ſit, Galenum utiq; non illum quidem motum, quo caput inclinamus, ac ueluti ſcapulis ſeu humeris admouemus, ſed illum ſub audiſſe quidem motum, qui circunferendo circumagendóue, aduſq; latera perficitur. Nec Veſſalio licebit hic multûm obſtrepere, obluctanti forſan, ſi ita eſt, quòd ibi de illo motu, qui circumducendo fit, intelligat Galenus, nullibi igitur de eo, quo caput inclinamus, mentionem fecit, quem dari ſatis conſtat omnibus. Eum igitur non cognouiſſe manifeſtum erit, idq; magis comprobatur, quia iam ſcriptum reliquit, totius capitis motus eſſe duos genere, alterum (ut uiſum eſt) dum attolimus, & ipſum deprimimus, alterum uerò, dum in latera circumuoluimus, ſed quantùm illi ſit facilis reſponſio, arbitror latere poſſe neminem, quum de eo motu, quo caput inclinatur (ut in pręſentia oſtendere non grauabimur) etiam Galenus meminerit, compræhendens eum partim ſub illius genere, quæ in latera circumferendo fieri diximus, partim ſub altero qui attollendo deprimẽdoq; perficitur, atq; hæc eſt cauſa, quia utriq; motus ab eiſdem celebrãtur organis: nam à quibus, qui circumferendo fit motus, mouetur muſculis, ab eiſdem & ille, quo caput inclinatur, ſed in hoc tã tùm differũt, quòd ille in hoc genere tantum à pluribus, hic uero à paucioribus utiq; perficitur, ut colligi quidem poteſt, ex illa uerborum Galeni ſerie, quæ in. xij. de uſu partium habetur ſcripta, quam ut legitur in propria lingua,

gua, ne hæſitare cõtingat, placuit adſcribere, quę hæc eſt ἐπεὶ γὰρ καὶ τῶν ὀκτὼ μυῶν τῶν μικρῶν τῶν ὄπισθεν, ὅσοι πρὸς τὸ πλάγιον ἐγκλίνουσιν, εὐθεῖαν μὲν ἀνανεύσιν ἐργάζονται κατὰ συζυγίαν ἐνεργοῦντες, λοξὴν δ' ὅταν ὁ ἕτερος ἐξ αὐτῶν μόνος, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ κατ' αὐτῶν ἐπικείμενοι μείζονες οἱ μέχρι τοῦ τραχήλου πάντως ἐκτεταμένοι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀναγκαῖον ἦν ἀντιτάξαι τινας αὐτοῖς ἔμπροσθεν μῦς, λοξὴν καμπὴν ἐργαζομένους, οἱ καθήκοντες εἰς τὴν κλεῖν καὶ τὸ στέρνον ἐδημιουργήθησαν ἓξ μύες, ἅμα μὲν ἐπινεύειν τὴν κεφαλὴν, ἅμα δὲ εἰς τὸ πρόσω περιάγειν ἱκανοὶ, οὕτω δὲ καὶ τῶν τεττάρων μυῶν, τῶν εἰς τὰ πλάγια καμπτόντων τὸν τράχηλον εἰ μὲν εἷς μόνος ἐνεργήθειν πρὸς ἐκεῖνο. Quod eſt, poſtq̃ aũt ex muſculis octo exiguis ac poſterioribus qui caput ad obliqua inclinãt, rectã quidẽ erectionẽ efficiũt, quũ coniũctim ac bini agunt, obliquã aũt, quando alter eorum ſolus agit, ſimiliter autẽ & qui maiores ipſi incumbunt omnes, qui uſq; ad collũ omnino ſunt extẽſi, ob idq; erat neceſſe, quoſdã ei parte anteriori apponere muſculos, obliquã flexionem edentes, ideo muſculi ſex qui ad clauẽ & pectus perueniunt, fuerũt comparati, qui caput poſſunt flectere, atq; etiam antror ſum circumagere, pari modo & muſculorũ quatuor, qui collum flectunt ad latera, ſi unus ſolus egerit, ad illum inclinatur. Nec obiurgabit hic Veſſalius de quatuor hic ĩferius enarratis muſculis, forte fortuna exiſtimans illos quidem ad latera dũtaxat collum flectere, & non caput, quum propoſitum tamen fuerit Galenum, non illum quidem cognouiſſe motum, quo caput inclinatur, ſed illi huiuſmodi reſponſum eſto, & illos cum collo

lo etiam mouere caput, ut author eſt Galenus loco iam pręcitato, cuius uerba ut habentur in graco codice tranſcribere non grauabimur, quæ ſunt hæc, ἄλλοι δὲ δύο καθ' ἑκάτερον μέρος, οἱ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν οἱ δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν, ἀντιτεταγμένοι δὲ καὶ οὗτοι δὲ πρὸς ἀλλήλοις, πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τὸν τράχηλον ἐφ' ἑαυτοὺς ἕλκουσι, σὺν ἐκείνῳ δὲ καὶ ὅλην τὴν κεφαλὴν, *quod ẽ, alij uero duo ſecũdũ utrãq; partẽ hi quidẽ ex dextris, hi autem ex ſiniſtris oppoſiti, & ipſi inter ſeſe primum quidem & maxime collum ad ipſos trahunt, cum illo autem & totum caput, quod quidem moueri ab his coniunctis ad latera. Ab vno autem ad illum inclinari, manifeſtum eſt, quò fit ut ille motus, qui fit ad latera ſit genus, alter uerò qui inclinando efficitur, uel ſpecies, uel ſi mauultis illius differẽtia, iure optimo ſit appellanda. ſi tamen huiuſmodi motus qui inclinando fieri dicitur, ab aliquo celebratus muſculo, ad obliqua perficietur, ſi.n. recte fiat à recto, ſub altero cõtineri genere uoluit Galenus, ut ſeipſum explicuit in loco præallegato, ubi ſcripſit genera motuũ duplicia, muſculorũq; eos efficiẽtiũ etiã duplicia quidẽ eſſe genera, rectorũ.ſ. utriuſq; generis, & obliquorũ, quo fit ut ait Galenus, quum oĩs muſculus, aut rectus ſit, aut obliquus, eius motus pari modo, aut erit rectus, aut obliquus, ſi qdẽ rectus ſub rectorũ, ſi obliquus ſub obliquorũ qdẽ genere cõtineri meminerit. proinde haud mirũ eſt, ſi totius capitis duplices tantũ dixit eſſe motus genere, quũ id multipliciter etiã moueri Galenus aſſeruerit, ut mãifeſtiſsimè apparet ex illa uerborũ ſerie, q̃, ut habetur in grçco codice, ne ulla ſuboriatur hæſitatio, allegare uiſum eſt, quę hęc eſt.*

καὶ

καὶ μέν γε καὶ ὅτι πολυειδὴς αὐτῶν ἡ θέσις, ἐκ τοῦ πανταχόθεν ἐστεφανακέναι τὴν κεφαλὴν ἐναργῶς ἐπιδέκνυται, διὰ τοῦτ' οὐδὲ κινήσεως οὐδεμιᾶς ἀπορεῖ, πρὸς ὅτι γὰρ ἂν ἐθελήσῃς αὐτὴν ἀποκλίνειν, ἑτοίμως δυνήσῃ, τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη μυὸς ἐνεργήσαντος, *hoc eſt, Atq; etiam quod eorum ſitus ſit multiplex, ex eo clarè cõprobatur, quod caput corona undiq; cingũt, ob eamq́; cauſam, capiti nullus motus deeſt, quocunq; enim ipſum inclinare uolueris, eius muſculi, qui ea parte ſitum habet, beneficio, expeditè id poteris. quid clarius? num cognouit Galenus capitis inclinationem? Nec obſtat ipſum uoluiſſe quatuor utriuſq; generis tantùm eſſe differentias, quia omnes illę ad has quatuor reducuntur, quũ omnis motus fiat à muſculo (ut uiſum eſt) uel recto, uel obliquo, extenſio quidem & flexio erit rectorum, ad leuam uerò ac dextram obliquorum, ſed iſthæc ſatis ſcio, Veſſalio quidem uidebuntur abſurda, quum is in Logices methodis haud planè ſe exercuerit. ueruntamen id ſciri uoluimus, iſthæc quidem, non illi nos ſcripſiſſe, ſed his dumtaxat qui in Logica ſpeculatione fuerunt alti, quos ſperamus optimè Galenum laudaturos eſſe, qui ſcientificis in huiuſcemodi uſus ſit rationibus, ſed cum Veſſalio aliter perſentienti, tantum perſiſtendum eſſet in his, quæ oculata fide in Anatome conſpiciuntur, in quibus Galeno maledicit, tanq̃ illa omnino non agnouerit, ad quę quum bonarum diſciplinarum omnino ſit expers, tanquàm ad Aſylum confugit, quum neſciat, nec posſit in Galenum cauillare. Atq; idcirco quęſo uos ò ſtudioſi, qui humanorum corporum ſectiones aggrediemini, nelitis*

litis examinando muſculorum ſitus, & ipſorum fibras perpendere, ſi uerum ſit, quòd Galenus ipſorum uſus male tradendo cæcutierit, etenim ſi dixero me, ut ſcripſit Galenus, comperiſſe, ut damno Veſſalium, fortaſſe damnabor ipſe, quapropter in ſedula humanorum corporũ inſpectione exercere non pretermittatis, nec Galeno, nec illi credite, ſed uoſmet, ut uideatis, procurare uelitis, abhortor plurimum, certè conſtabit vobis vbique locorum (ſi vllam mihi adhibetis fidem) mentiri equidem Veſſalium, vbi calumniandi Galenum aſſumpſit prouinciam, nec veremini eum delirare admodum aſſerere, dũ huiuſcemodi audietis ineptias, quas nemo ſanę mentis poſſet ferre. Quis enim indignè id non toleraret; quod effutit in Galenum; non poſſe quidem caput moueri ad latera ſuper primam uertebram, quia daretur uacuum. ſed mihi reſpondeat quomodo non id pari modo dabitur, ſi motus qui attollendo fit & deprimendo, celebrabitur ſuper iſtam, ut arbitratur ipſe; porro iſthæc; quin in motè ab inuicem abſcedant, eſſe non poſſe, manifeſtum eſt. Quis enim deprimeret, niſi retro; quis attolleret niſi ante, caput à prima uertebra dehiſceret. Atq; id circo Veſſalius dum ſtudet Galenũ reprehẽdere, facit, ut in easdẽ incurrat calumnias, ſed ſi Veſſalius reſponderit, id nõ poſſe quidem fieri, quia muſculi & ligamenta ad motum capitis ſuper primam uertebram, dum de perimitur, atq; attollitur, laxantur, & adimplent locum; adeo ut dari non poſſit uacuum: pari modo dicemus nos, poſſe Galenum reſpondere Veſſallio, id etiam cõtingere potius, dũ caput ſuper primam uertebram ad latera circũagitur,

ut manifeſtisſimè apparebit illi, qui rem excogitãdo ad amuſsim conſiderauerit, cui ad id credendum, non opus erit, ut lõga utamur perſuaſione, qui nec perturbabitur, & ſi audiuerit reliqua, quæ in Galenum obiectat Veſſalius, ſi natura ſcilicet ſuper primam uertebram caput circumducere uoluiſſet, acutum utique proceſſum in capitis amplitudinem, quia cerebrum continetur à prima uertebra, produxiſſet, ad quem caput ueluti ad axẽ uolueretur, inſinuans nobis motum qui fit in gyrum ducendo celebrari ſuper ſecundã uertebram, quum huiuſce modi proceſſum ab illa produxerit natura. ſed iam demonſtratum eſt, illum proceſſum propter aliam cauſam iam dictam, à natura fuiſſe factum, non autem ut caput ueluti ad axem circumuolueretur, quia opus fuiſſet, ut natura illũ alicui capitis ſinui indidiſſet, non tamen ut is ligamẽto capiti implanteretur, ſi caput ſuper illum ueluti ad axem haberet circumagi, ut autumat Veſſalius. Nec dicendum illum cum prima uetrebra ſuper ſecundam in gyrum moueri, quum ſecundæ uertebræ tubercula & cauitates primæ, non inuicem reſpondeant, ut huiuſcemodi motus celebrari poſsit, ut ſatis abunde ſuperius explicauimus. Quapropter non alio (ut rem tandem finiamus) opus eſſe longiori ſermone, equidem arbitror, quia manifeſtum eſſe poteſt, ex his quæ ſcripſimus, ſatis acriter dinicando, noſtra ut potuimus oratione, perſuaſiſſe motus capitis fieri ſuper uertebras, ut fuit Galeni ſententia, cui mehercle, quis erit tam mente captus, qui non acquieuerit? Profectò ſi honoris ſui erit cupidus Veſſalius, palinodiam recantaturũ eſſe utique

ſperamus

ſperamus,non in his dumtaxat,uerumetiam in alijs omnibus, in quibus Galenum damnauit, de quibus partim diximus,partim in ſequentibus oſtendere non grauabimur. Sed ò ſtudioſi uos oratos eſſe uelim, quum multa ſint in Galenum perperam excogitata, quæ ulla ratione aliter eſſe demonſtrari non poſſunt, in his quæſo, uelitis Galeno credere potius, quàm Veſſalio, præſertim quum in his quæ ulla demonſtratione oſtendi poſſunt, ut ſcripſit Galenus,rem eſſe comperiamus. Atque idcircò in alijs etiam magis credendum eſt, quum Veſſalius cæcutierit,in quibus non licebat ob rationes quæ poterant eũ dirigere,ut ueritati non contrairet; ſed id in cauſa fuiſſe arbitror, quia quum demonſtrari non poſſent,à Galeno diſſentire nõ erubit, ſciens ab illo reprehendi nõ poſſe, (duplex enim confutatio, una quidem ex Anatome, alia uero ex conſecutione logica, ut ſcribit Galenus in ſex. de uſu partium) quum huiuſcemodi ulla ratione pertactari non darentur: ut eſt, ſeptimæ uertebræ proceſſus interdum eſſe perforatos, interdum uerò non, ut uoluit Galenus in libr. de oſsibus capitu. viij. Veſſalius autem ſemper perforatos eos ſe competyſſe aſſeruit, in ſuo prægrandi libro primo capitu. xvi. Itidem dici poteſt de uertebra thoracis decima, quam Galenus eodem in libro pręcitato capitu. ix. & xiij. de uſu partium tranſuerſis priuauit proceſsibus, Veſſalio autem eodem in loco prĕallegato eos habere placuit ſcribere, & alia, quibus perſuadet Galenum non hominum, ſed ſimiarũ, leporũ, canũ, & aliorũ id genus animantium oſſa tantum cõſpexiſſe. ueruntamem exiſtimamus latere poſſe

neminem, Galenum utiq; & homines ſecuiſſe, ut ſatis latius explicatum eſt, quod etiam in præſentia oſtendere non erit mihi difficilimum, nec arbitror eum poſſe amplius ſubterfugere, quin in noſtrã pedimus & manibus iturus ſit ſententiam, Nec pluribus immorabor, ſed ſolam Galeni authoritatem, quæ habetur nu. 3. de Articulis Aph. xlv. adducere mihi ſufficiet ſatis, quam ut legitur in proprio idiomate (ut noſter eſt mos) ut maior fides adhibeatur, allegare viſum eſt, quæ hæc eſt, πάντες ἄχρι καὶ τοῦ πέρατος τοῖς ῥάχεως, ἀλλήλον ἀνάλογον μείζους εἰσὶν ἐπ' ἀνθρώπου ἐξεταζομένου τοῦ λόγου, καὶ μετ' αὐτὸν ἐπὶ πιθήκοις, ὅσοι τὸ πρόσωπον ἀνθρωποειδέστερον ἔχουσι, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὀρθιοὶ βαδίζουσιν, οὗ τοι τά τ' ἄλλα καὶ τὴν τῶν ὀστῶν θέσιν ἀνθρώποις ἐοίκασιν ἀνθρώποις, ἔχουσι δ' ἔτι κοίνος ἐν τῇ ῥάχει πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τὰ τετράποδα, τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχον ἔστι γὰρ αὐτοῖς ὀσφὺς μακροτέρα τοῖς ἐπ' ἀνθρώπου, ἀναλόγον δηλονότι τοῦ ἄλλου, ἐξεταζόντων ἡμῶν ἀνθρώποις μόνον ἐ, κατὰ τὴν ὀσφὺν εἰσὶ σφονδύλοι, τοῖς πιθήκοις ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις τετραπόσιν ἓξ εἰσίν. *Hoc eſt, omnes uſque ad extremam ſpinam ſunt proportione alteræ alteris maiores, ſi res hęc in homine perpendatur, deinde uero poſt hominem in ſimiis, quæ homini faciem ſimiliorem habent, queque aliis rectè magis incedere ualent. hæ enim tum in aliis, tum uero in oſſiũ ſtructura, homini ſimiles ſunt, tamen in ipſis ſpina quoddam cum cęteris quadrupedibus commune habet, quod in homnib us non ineſt, lumbi enim illis longiores quàm hominibus ſunt, ſi pro ratione reliquarum partiũ hoc exiſtimare uelimus,*

in ho-

in homine enim quinq; ſolum modo ad lumbos habētur, in ſimiis uerò non ſecus, ac in aliis quadrupedibus, ſex. Quid clarius, ô præſtantisſime, Veſſali, que ulla tibi unquàm perſuadebit ratio, quin & fatearis ipſemet, & Galenum utique hominum ſectiones aggreſſum fuiſſe, & illorum oſſa expendiſſe, profectò nulla quidem amplius tibi ſuffragari poterit ratio, quin & dicas te eſſe uictum. Nec obiurgare oportebit Galenum, & ſi uiderit, in multis tamen aberraſſe, quia id opinari abſurdum eſt, quum tot uiri celebres poſt Galenum extiterint, qui de Anatome ſcripſerunt, quos illum ſuggillaſſe haud unquam legerim, quos & oculos perinde lynceos, ut Veſalius, habuiſſe fateri oportet, apud quos comperio hunc diuinum hominem, in Anatome haberi omnium facile principem. Quum illa quæ Hippocrates, Eraſiſtratus, Lycus, Marinus, & alii de Anatome tradideruut, ab eo deinde diligentius acuratiuſq; tractata ſint. Is enim Romæ ſub Antonini primùm, mox ſub Marci Aurelii imperio, quæ ad exquiſitam ſingulorum membrorum, ac minutarum quoque particularum diſſectionem pertinent, diligentiſſimè ſcripſit, nihilque quo interiorum ſedes, figura, ordoq;, ac magnitudo, dignoſci poſſet pertermiſit, diſſectis non hominū tantummodo, ſed ſimiarum quoque & eorū animantium corporibus, quæ aliquam nobiſcum ſimilitudinē habent, vt doctrinam de Anatome magis ſcientificam, & clarā faceret, nō tamen ut exiſtimauit Veſſalius, ut illa cum hominibus quoddam cōmune habere crederet Galenus, quum, ut ſatis abunde demonſtratum eſt, in quibus differant, ipſe ſcripſerit. Nec alio modo fieri

poterat, ut ſcientia de Anatome, & partium uſu perfi-ceretur, ut rectè cogitauit Galenus, quem illam compleuiſſe quis negauerit, ſi in eius libris ac hominum aliorumque animantium diſſectionibus, ſe exercuerit. Sed Veſſalius obſtrepet quicquid uelit, credo ſtudioſos ĩ hoc mihi obtemperaturos eſſe, ut credant Veſſalium quidem delirare, quum Galenum neſciens, nec potens cauillare, ingerat ſemper (quum neſciat quid dicat) Galenum hominum diſſectiones nunquam aggreſſum fuiſſe, ut ſuam uideatur obtegere dementiam: quod non poteſt, nec unquam poterit, in his, quæ ulla ratione exagitari poterunt. Idque erit in propatulo ex his, quæ de coccyge, & oſſe lato, uel ſi mauultis ſacro quod græci ἱερὸν uel πλατὸν nuncupant, auſus eſt petulanter in Galenum debacchari in ſuo prægrandi libro primo, capitul. xviij. in ſecundo libro, capitu. lvi. obſtrigilans Galeno quidem, de illo quum libros de uſu partium ſcribens non meminerit, fuiſſe planè incognitum, de hoc autem ſibi pugnantia loquutum fuiſſe. Sed quæſo uos, o ſtudioſi, ut uelitis hic parumper attendere, ut eius tum inſcitiam, tum temeritatem, quæ maxima ſunt poſſitis agnoſcere, certe ſi de omnibus ut de his liceret certare, mehercle non dubito, quin dijudicaretis Veſſaliũ neſcire quid oblateret. ſed quia intricat in Anatome aliter inſpici, quàm ſcripſerit Galenus, non poſſum de his, ut fortaſſe uelitis, ſatisfacere, ſed uos oratos eſſe uelim, ut ex his, quę demonſtrari quoquo modo quidem poſſunt, eodẽ modo uelitis dijudicare, et alia nihil eſſe, quod in Galenũ poſſit eructari, quum adeo concinnè & ad amuſsim

muſſim de illis ſcripſerit Galenus, ut ab ullo qui alicuius ſi iudicij, damnari meritò quidem non poſsit. Etenim (ut a propoſito incipiam) quo modo ſanæ mentis eſſe potuit Veſſalius, obſtrepere Galenum in lib. de uſu partiũ de coccyge nullibi meminiſſe, quum Galenus in xij. huius ſcripſerit, os latum ex quatuor conſtare quidem oſsibus; ex hoc quidem loco clariſsime conſtat ſub eo coccygem intellexiſſe, ut in libro, de oſsibus, capitu. undecimo, manifeſtisſimè declarauit, quum dixerit, os quidem latum ex tribus particulis, tanquam ex proprijs quibuſdam uetebris conſtructum eſt, harũmque in extremitate os aliud quartum (quod coccyx nominatur) additum eſt. Quapropter ò clariſsime Veſſalij quis de te non indignabitur audiens has tuas ineptias, quas in Galenum euomere non erubuiſti. Profectò arbitror eſſe neminem, qui ſe poſsit continere, quin pluſquàm ſexcenta euomat in te conuitia, quum impudenter auſus ſis Galenum calumniari in his, in quibus ab omni culpa alienũ eſſe manifeſtum eſt. Quis etiam non indignè poterit ſufferre, quod de oſſe ſacro de bacchariis, putandum eſſe, Galenum, uel a ſe ipſo diſſentire, uel ſibi ipſi pugnantia protuliſſe, quum in xij. de uſu partium tranſuerſos illius proceſſus eſſe tenues, in libro autem de oſsibus, craſſos & amplos eſſe tradiderit. Porrò in libro de oſsibus capitul. xi. illos craſſos in ullo codice hactenus haud legendos eſſe animaduertimus, ſed grandes & patentes, uti uertit Ferdinandus Balamius, ex cuius traductione Galeni pugnantiam eſſe nullam ſatis apertè manifeſtari quidem poteſt.

Non enim grande idem eſt cum craſſo, quia id ad latitu dinem, illud uero ad amplitudinem eſſe referendum. Equi dem conſtare poteſt omnubus, unde & ſi in lib. de uſu par tiũ illos tenues ac ſubtiles eſſe edocuit, nõ tamẽ ſibi ipſi contradixit in libro de oſsibus, dum grãdes eſſe aſſeruit, quia ſubtile non contrariatur grandi, quum ambo eadem in re ſimul eſſe poſsint, ut multa quę ĩueniuntur in rerũ natura, quæ grandia ſunt & ſubtilia. ſed quid in iſtis am plius ĩmoror? quum aliàs in lib. noſtro Antitheton lon gè melius hec difficultas pertractata ſit, quum græcam literam examinauimus, ubi legitur μεγάλαι τε καὶ πλα-τεῖαι, ſed hic quum latina (quæ eſt illi mehercule confor mis) ſit tritior, ut unuſquiſque de eo malè tum aſſerere, tum diuidicare quidẽ poſsit, placuit illã in pr.æſentia tã-tùm perpendere, ſed ſi Veſſalius obiecerit illos ſacri oſ-ſis proceſſus, in re uera eſt craſſos, non autem ſubtiles, in hoc tantum debebat perſiſtere, nec Galenum de pu-gnantia maledicere, ſed quia malum animum impugnan-di Galenum ſemper habuit, in quibus potuit, non euita-uit occaſionem, ſed excogitando, fingendoq; turpes de Galeno rumores, ut excitaret, ſemper ſtuduit. Quapro-pter, ò ſtudioſi, qualem de eo opinionem habendam eſſe creditis? Equidem uos non præterit, quot & qua-les chymeras & fabulas à Baptiſq; Eupolidis & Nubi bus Ariſtophanis, Atallaniſq; Pomponij mutuatas con fingat maleuolus, & calumniator, unde nec credendum illos ſacri oſſis proceſſus, laterares quidem, de quibus meminit in libro de uſu partium, eſſe craſſos, nec ſacrum os, & coccyx pluribus conſtare particulis, quam ſcri-pſerit

pſerit Galenus, nec quod lũborũ proceſſus aliterſurſum in hominibus duci cernentur, neque ꝙ horum aliquis neruum muniens, qui inuehitur fermè oræ vltimæ ſuperioris uertebræ in ſimijs & canibus, non autem in hominibus emergat, nec quod ſingulæ coſtæ duplici articulo non coarctarentur, barumque uerarum, nec cartilagines oſſeas, ſpuriarum uerò nec exquiſitas eſſe cartilagines, nec quòd os humeri poſt fæmur omnium oſsium non ſit maximum, nec quod uertebræ alligantur uel cartilagine uel membrana ea quæ geminas ſpinalis medullæ tuniculas extrinſecus ambit, nec denique multa alia, quæ ſi ſint necnè, ulla ratione demonſtrari nõ poſſunt quò ſit, in ipſis Veſſalium (ut libet) exilire permittimus, in illis aũt quæ ullo modo oſtendi quidem poterunt, ſuas haud feremus ineptias, ſed quia aliqua ſunt ex ipſis, quæ paulò ante diximus, quæ perſuaderi quoquo modo poſſunt ab ipſo, quod eſt decimam thoracis uetrebam tranſuerſis quidem priuari proceſsibus, auſpicantes prius, noſtrã proſequemur intentionem, ponentes illam ſtabilem in medio ſpinæ quę in ſpinam rotundam, quaſi fornicẽ ſolum deſinit, ſed ſiue ſit iſta, ſiue undecima, uel duodecima, ut ſcribit Veſſalius in ſuo pregrandi lib. primo cap. xvi. nõ poſſum multis immorari, quum id demonſtrari etiam nõ poſsit, ueruntamen eſto, & Veſſalium non negare, quin & decima thoracis uertebra huiuſcemodi haud poſsit non eſſe, Quæ profectò eſt, conſtat enim mediam hic omnino eſſe illam thoracis decimam, quum Natura hic quoq; totam ſpinã in partes omnino æquales diuiſerit, mole uertebrarum æſtimata, non autem numero. Quapropter

propter ſi darentur illi tranſuerſi proceſſus, fateri quidem oporteret, ut hi aut eſſent fruſtra, uel hæc non eſſet immobilis, quorum utrunq; opinari eſt abſurdum. Etenim ut dorſum æqualiter flecteretur omnibus quidem articulationibus, hanc certè uertebram mediam immotam eſſe oportuit, reliquas uerò omnes mutuò à ſe digredi & à media, idq; ſenſim, ſuperiores quidem ſurſum, deorſum aūt inferiores. Ad quē ſanè motum iam inde ab initio natura articulationes adaptans, ſuperioribus quidem ipſi mediæ productiones effecit, conuexas quidē accliues, cauas uerò ſenſim decliues. inferioribus autem contrà cauas quidem fecit accliues, conuexas aūt decliues. Quum enim (ut declarauit Galenus) ex parum obliquis motibus, ſpina rectos ſit adepta, qui uerò motus ſunt ita parum obliqui, nec habeant ut perfici poſſint, quum cauitates utroq; circum ſtabiles cōuexitates circumferuntur, iure optimo mediam quidem uertebram utraq; articulatione fecit immobilem, reliquas uero omnes infernas quidem infernis articulationibus, ſupernas aut ſupernis: oportebat enim utiq; quum ſpinam curuaremus, infernas quidem ad partes infernas cedere, ſuperiores uerò ſurſum tendere. Quin & quum ſurſum ſpectamus, atq; erigimur, uertebras motum prædicto contrarium habere oportebat, ſupernas ſcilicet, deorſum, infernas autē ſurſum. Porrò figuræ utriuſq; terminus eſt, ut quum flectimur, uertebræ quàm poſſunt longisſimè mutuò à ſe digrediantur, perinde ac ſi longior tunc ſpina eſſe deberet: quum uerò erigimur, contrà, ut cuncti cocant ad mediā uertebram accedentes, ac ſi ſpinam tunc breuiorem eſſe oporteret,

oporteret, unde Naturæ artem ac cõpoſitionẽ optimam magnopere admirari oportet, quæ uertebris inuenit motũ aptisſimũ, ac productionũ multitudinẽ, ac magnitudinẽ & (ut ſummatim dicã) omnia tum inter ſe, tum ſpinæ uſibus omnibus conuenientia, neq; enim decima thoracis uertebra temerè ac fortuitò, neq; reliquæ duæ, quæ poſt ipſam ſunt fruſtra tranſuerſis caruerunt procesſibus: ſed hoc natura uidetur ob id eſſe conſecuta, quod ita cõparaſſe præſtiterat. Etenim has duas dorſi uertebras, alijs omnibus in eo ſubiectas non iniuria pro tranſuerſis productionibus decliues articulis ſubditas habuerunt, quorum alter quidem ultimam coſtarum notarum habet ſibi incombentem, quę breuis admodũ eſt ac tenuis, obſcurèq; ac parum mouetur, alter uero Phrenon habet epiphyſin. Non igitur ipſis opus fuit, quomodo & aliis thoracis uertebris productionibus tranſuerſis, ualidis, affirmatis ſimul, ac tutò cum partibus quæ illic ſunt oſſium coſtarum articulatis, ſed pro his decliues habuerunt proximis lumbi uertebris adſimiles Decima autem rectam habet poſteriorem productionem, atq; articulũ utrunque conuexum, ut ſuper hac immobili totius ſpinæ motus (ut diximus) perficiatur, nec oportebat, ut Natura tranſuerſas effeciſſet productiones, quandoquidem opus eſſet, ut alterum iſtorum contingeret, uel illas fruſtra fuiſſe quidẽ factas, uel ut coſtis annecterẽtur, ut fit in alijs, & ad motum ipſorum, et ipſa quoq; moueretur, quorum utrumq; abſurdum eſſe, manifeſtum eſt. Sed hic (quod peius eſt) de iſtius uertebræ decimæ procesſibus iure optimo licebit incõſtantias aĩaduertere, in quas tur‑

pè

pè lapſus eſt Veſſalius, dum indicat modo tranſuerſis carere proceſsibus, quum uelit illam ſimplici coarctari articulo, modo ſcribat impudenter illos omninò hanc habere, ut conſtat ex lib. cui de radice chinæ titulum indidit & ex ſuo pregrandi lib. pri. ca. xix. Porrò in hoc de ipſa hoc pacto ſcripſit, coſtis oībus non par ad uertebras obtigit articulatio, nouem enim ſuperiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima ſimplici quē admodum & decima. In illo autem hęc habetur uerborū ſeries, Decima ſane coſta duobus nexibus hęret, atq; ideo decimam uertebram tranſuerſis non deſtitui proceſſibus, apertè conſtat, Ex his igitur quis unquam huic homini poterit aquieſcere, quis negabit uolubiliorem eſſe Proteo, quum modo horum, modo illarum ſit partium. Equidem ò oſtudioſi preſtabat ne Veſſalio, ut in ſuis ſcriptis adeo ſtuduiſſet, ne ullam unquam contradicendi occaſionem reliquiſſet, præſtàbat certè, quam Galenum male intelligendo, ut de ipſo malos rumores excitaret, nō ſine ignominia procurare? Quis enim de hoc homine non indignabitur, audiens quæ dixit de coſtæ nexibus cū uertebra decima, & illius proceſsibus, dum cum pugnantia loqui non erubuerit, quis iure optimo non damnabit (ut hic perſiſtemus primùm) quod in Galenum de his impudenter etiam ipſe ingerit? Porro manifeſtum eſt, quia prius dixerat Galenus in lib. de oſsibus cap. x. uertebras omnes uſque ad decimam quidem proceſſus habere tranſuerſos, quibus coſtæ annectuntur. Propterea non mirum, ſi poſterius ſcripſerit Galenus eodem in lib. cap. xiij. ſingulas coſtas duobus modis ipſi uertebræ annecti,

quoniam

quoniam id ad uertebram uſq; decimam ſubaudiſſe Galenũ ſuſpicari oportet, præſertim quia prius id nobis manifeſtiſsimè declarauerat, ſed ſi Veſſalius equidem uoluiſſet, ut hoc idem Galenus repetiſſet, ſciat ipſe, nõ bis eſſe canendum ſurdis, quum non liceat illos imitari ſcriptores, qui quum pauca prorſus ſciãt, ipſa in omnibus locis inculcant. Id enim non multa eſt docere, ſed multa ſcribere, et multas chartas conſumere, quum liceat paucas, ac multum temporis nulla neceſsitate contercre. Quam obrem conſiderate (quæſo) ò ſtudioſi, quales nempè huius hominis ſint aculei, uos mehercule potius diiudicare poteſtis, quam unquam meis uerbis conſequi ualeam, ſed hoſce licebit amplius deteſtari, ſi quæ poſthac examinabuntur, audire nõ grauabimini. Porrò manifeſtũ eſt, Veſſalium omni modo damnandum eſſe, quum neſciuerit ſine pugnantia etiam res depingere, ut conſtat de digitorum oſsibus, quæ in ſuo prægrandi lib. primo, cap. xxvij. denſa quidem eſſe, apertè tradidit, & medulloſa, quum ſingulis ſinus grandior ſcribat contingere, ſed uidete uos, ò ſtudioſi, quomodo hæc ſimul eſſe poſsint, ut illa ſimul denſa & grandior adſit ſinus medullæ aſſeruandæ gratia, profectò ſi rectè conſiderabitis, Veſſalius meritò delirus cenſendus eſt. Etenim ſi uerũ ſit digitorum oſſa eſſe denſa, planè conſtat ea medulloſa eſſe non poſſe, ut obſeruauit Galenus in primo de uſu partiũ elegantiſsimè ſcribens, illa quidem dura ac denſa eſſe atq; medullæ expertia, ut habetur ex illa uerborum ſerie, quam ut legitur in græco codice, libenter ſubſcribam, διὰ τί ἦ πυκνὰ καὶ σκληρὰ καὶ ἄμυελα, τὰ τῶν δακτύλων ὀςᾶ, *quod eſt,*

Quapropter

Quapropter dēſa, ac dura atq; medullę expertia. ſunt digitorū oſſa, quo fit ut illa ī ij. de fracturis. Aph. viij. quū ſint dura et medulla careant, ac minime ſint fiſtuloſa, nō īmeritò lapillis cōparauit, nō tamē negans ea quidem et aliquas habere cauernulas, in quibus id, ex quo nutriuntur, utiq; continetur, ſed quia illi adeo ſunt anguſti, nō tamē fiſtuloſi, ut eſſe deberēt, ſi in eis medulla aſſeruaretur iure optimo illa quū ſint pręſertim dura, lapillos quidē imitari apte aſſeruit. Nō tamen credendū eſt, Galenū exiſtimaſſe, illa ſine ullis quidē eſſe meatulis, ut cōſtare pōt ex illis Galeni uerbis, q̄ ſcribūtur ī. xi. de uſu partiū, quæ, ut habentur in græco codice, tranſcribere non grauabor, quæ iſthæc ſunt, Δέδεικται δ' ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν, ὅτε μυελός ἐστιν ἡ οἰκεία τροφὴ τῶν ὀστῶν, ὅτι τε τοῖς οὐκ ἔχουσι κοιλίας ὀστοῖς, ἐν ταῖς σήραγξι τοιοῦτόν τι περιέχεται, καὶ μέν γε καὶ ὡς οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ παχύτερος ὁ μυελός ἐστι τοῦ κατὰ τὰς σήραγγας χυμοῦ, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἕνεκα χρείας ἐκείνῳ γεγονώς, διὰ ταῦτα μὲν δὴ μυελὸν ἔχειν ὅσα κοῖλα τῶν ὀστῶν, *Hoc eſt, in comentarijs de facultatibus naturalibus demonſtrauimus, medullā oſsibus propriū eſſe alimentū, & oſsibus cauitate carentibus tale quiddā in eorū cauernulis cōtineri. Poſtremò nēminē admirari oportere, ſi medulla eſt craſsior eo ſucco, qui in cauernulis habetur, quāquā eiuſdē uſus gratia hic extiterit. Ea igitur ē cauſa, cur quæ oſſa ſunt caua, medullā habuerint. ex hoc loco perſpicuū eſſe pōt, et oībus quidē oſsibus propriū, fiſtuloſis medullā, denſis uerò ſuccū quendā medullæ tenuiorē, quē fuiſſe medullā Veſſalium credidiſſe, eſt*

ſuſpi-

ſuſpicādū,ſed ſi Veſſalius ceruicosè cōtēderit,illū quidē eſſe medullā,id haud poterit aſſerere, quū atteſtatus ſit digitorū oſſa eſſe quidē denſa. Ex hac igitur (ſi pōt) exeat Veſſalius naſſa, profectò, quin ipſe Stepſichorū ſit imitaturus, euitare haud poterit. In cęteris aūt qualē ſe pręſtiterit enarrare proſequemur, nī agētes tam.ē de digitorū formis, in quibus Veſſaliū à Galeno diſſentire nō equidē uerererasſerere, ni Galenus ī li. de oſſibus c. xiiij. ſcripſiſſet illos quidē eſſe figuræ multiplicis. Nec multis immorabor ēt in his, quę mētitur Veſſalius ī ſuo pręgrādi. lib. pri. c. xxxi. uolens in genu articulo Galenū illas non obſeruaſſe cartilagines, quæ binas tibiæ efficiūt cauitates, quas fęmoris tubercula īgrediūtur. Quādoquidē apertè manifeſtū eſt ex lib. de oſſibus c. xxij. illas utiq; Galenū & cognouiſſe; quū ita ſcripſerit. tibia, inquit, qua fęmori copulatur magna quidē adnata coagmētataq; appēdice, duplicē ī ſe ſinū habēte, capita fęmoris ſeſe īſinuātia recipit: ſed cōſtat tales appēdices, quos gręci ἐπιφύσεις *nūcupāt, cartilaginoſas quidē eſſe, ut manifeſtiſsime declarauit Gal. in xi. de uſu partiū, quas natura cōtraria uniriter ſe poſſe diſperās, amicitiā aūt ipſis inter ſequādā ac cōſuetudinē ī noxiā ex īſertionis mō, ē machinata, ut ibi elegātiſsime ſcripſit Galenus, quē ex his et alias aīaduertiſſe credēdū ē, et ſi Veſſalius aliter cēſeat in ſuo pgrādi lib. pri. c. ij. ſed quātū pperā, pſpicuū eſſe pōt, quia ſi Galenus, brachij ulnę radij femoris tibię et fibulę appēdices agnouerit, neceſſariū ē tamē, ut cartilagines illis circūfuſas aīaduerterit: de utroq; quorū Galenū ī lib. de uſu partiū loco iā pcitato, credere quidē, nō egiſſe, eſt ſeſe illius*

libri

libri non ſtudioſum eſſe omnino demonſtrare, ut partim ex alijs poteſt innoteſcere quæ paulò ante alio ſcribuntur in loco, partim ex his quæ mox enarrauimus, deinde ſubiunguntur, Porrò hic ita ſubdidit, χόνδρον ἑκατέροις ὑπαλείψασα καθάπερ τινὰ κόλλαν, ἡ χαύνους μὲν τῶν ὀστῶν ἀναπληρώσασα τοὺς ἐν τοῖς πέρασι σήραγγας, ἐκλειάνασά τε τὰς τραχύτητας, τῷ δὲ σκληρῷ περιχυθεὶς ἔξωθεν, ἔδησεν αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, καὶ συνέφυσε διʼ ἑαυτοῦ μέσον καλῶς οὕτως, ὥς τε εἰ μή τις ἢ καθεψήσειεν, ἢ ξηρανεῖ αὐτὰ λανθάνει τὴν σύνθεσιν, *Hoc eſt cartilaginem inſtar glutinis cuiuſdā utriſq; adliniēs cauernulas quidam oſsi luxi quæ ſunt in finibus refarciens, aſperitates uerò leuigans. Quæ cartilago duro extrinſecus circunfuſa adeo ualide ſui ipſius interritu ipſa inter ſe colligauit, ac coniunxit, ut niſi quis eam coxerit, aut ſiccauerit, compoſitionem depræhendere nequeat. Illic autem iſthæc ſcribuntur uerba,* Ἀλλὰ καὶ τῶν κώλων αἱ κεφαλαὶ, ἅς περ δὴ καὶ ἐπιφύσεις ὀνομάζουσι καὶ κονδύλους, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν γεγόνασιν, ἔνθα γὰρ ἂν ὀστοῦν μυελὸν ἔχῃ, τούτῳ καθά περ ἐπίθημα τοῖς πέρασιν ἑκατέρωθεν, ὥς τὰ πολλὰ κεφαλὴν ἰδεῖν ἐστιν ἐπικειμένην, καὶ μοι δοκεῖ τοῦτον αὐτὸν ἤδη τὸν λόγον ἀρχὴν ποιήσασθαι τοῖς προκειμένοις, καὶ δεῖξαι πρότερον μὲν, διὰ τί τε κάτω γένυος ἐχούσης μυελὸν ἄμοιρός ἐστι τελέως οὐσίας τοιαύτης ἡ ἄνω, δεύτερον δὲ διατί καὶ τοι μυελὸν ἐχούσης τοῖς κάτω, κατʼ οὐδέτερον αὐτῆς τὸ ἦν πέρας τῶν ἐπίφυσις ἐστὶν, οἷον *Βραχίονι* καὶ πήχει, καὶ κερκίδι, καὶ μηρῷ, καὶ κνήμῃ, καὶ περόνῃ καὶ ὅλως τοῖς μυελὸν ἔχουσι, *Quod eſt, Artuum capita, quæ utique*

Epiphyſes

Epiphyſes, & condylos appellant, ob eandem cauſam ex titerunt, ubi enim os medullã habet, eius finibus utrinq; caput inſtar operculi cuiuſdam, ut plurimùm uideas ad naſci, mihiq; ab hac ipſa oratione, quæ nunc ſunt propoſita, uidentur eſſe auſpicanda, oſtendendumque primum quidem, cur maxilla inferior medullam habeat, eiuſcemodi ſubſtãtiæ ſuperior ſit expers. Poſt autem cur quum inferior medullã habeat, in neutro tamen ipſius fine epiphyſin reperias, ut in brachio, ulna, radio, fœmore, tibia, fibula, ac omnino his quæ habent; ſed hic Veſſalius in ſuo pregrandi lib. primo, cap. iij. indignatur de Galeno, tanquàm de Epiphyſi male tradiderit nolens illam ſinuum medullam continentium eſſe quidem operculum, quũ & ea medullã habeat, & multa comperiantur oſſa, quæ & ſi nec medulloſa ſint, ſibi tamen Epiphyſin adſciuerunt, neſciens Veſſalius, ut adiuiſtis de ea duplicẽ cauſam Galenum aſſignaſſe, uel ut quibuſdam, in quorum ſinibus eſt medulla ſit operculum, non tamen omnibus, ut clarè habetur ab eo de maxilla inferiori, in omnibus tamen, naturam (ut diximus) contraria uniri inter ſe poſſe deſperantem, amicitiam autem ipſis inter ſe quãdam ac conſuetudinem innoxiã ex inſertionis modo fuiſſe fabricatam. Nec tamẽ illam his oſsibus, quæ medulloſa ſunt, tantum ineſſe, ſuſpicandũ eſt, ut Galenus crediderit, quãdoquidem & alijs quæ medulla deſtituuntur ineſſe, & hanc Galenum uoluiſſe legitur, ut apparet ex xiij. de uſu partium, cuius uerba ut græcè ſcripta ſunt allegabimus.

καὶ γὰρ οὖν καὶ οἱ λοιποὶ δύο τῶν κατὰ τὸ μετάφρενον σπονδύλων, οἱ κατώθεν ὁ παντων οὐκ ἀλόγως τὰς ἀντὶ

τῶν ἐγκαρσίων ἀποφύσεων τὰς ὑποκειμένας τοῖς ἄρθροις, τὰς καταντεῖς ἐκτήσαντο. τοῦ μὲν ἑτέρου τὴν ὑςάτην τῶν νόθων πλευρῶν ἔχοντος ἐπιβεβηκῆαν, αὐτήν τε βραχεῖαν πάνυ καὶ λεπτὴν ὑπάρχουσαν ἀμυδρῶς τε καὶ σμικρὰ κινουμένην θατέρου δὲ τὴν ἐπιφύσιν τῶν φρενῶν. *Hoc eſt, Reliqui igitur duo dorſi ſpondili alijs omnibus in eo ſubiecti, nõ iniuria pro tranſuerſis productionibus decliues articulis ſubditas habuerunt: quorum alter quidem ultimam coſtarum notharũ habet incumbentem, quę breuis admodum eſt ac tenuis, obſcureq; ac parum mouetur: alter uerò phrenõ habet epiphyſin: quem quidem locum Veſſalium non animaduertiſse perſpicuum eſt. Etenim non in tot incurriſſet ineptias, quum uelit uertebrarum non obſeruaſse epiphyſes, atq; illas Galenum tantum exiſtimaſſe a natura fuiſſe factas, ut ſinuum medullam continentium eſſent opercula: ſed quantum toto aberret cælo omnibus poteſt innoteſcere ex his, quæ diximus: ex quibus planum eſſe poteſt, hunc hominem neſcire quid oblateret: præſertim quum & has epiphyſes medullam continere, ſcribere non erubuerit. neſciens eas non eſſe adeo cauas, ut in illis medulla poſſit contineri, ſed quiddam tale in earum cauernulis ineſſe, quod Galenus in undecimo de uſu partium, non medullam, ſed ſuccum appellandum eſſe perſuaſit, ut ſatis ſuperque a nobis demonſtratum eſt. Propterea his relictis ſatius futurum eſſe duco ut etiam ad reliqua & alia quæ ſequuntur examinanda, tandem acceleremus, prætereuntes tamen patellam, uel ſi mauultis rotulam, quæ a græcorum nonnullis* μο ν *id*

eſt,

eſt, mòla:ab alijs ἐπιγονατίς, quaſi ſupra genu dicas, appellatur, an hæc oſsea et cartilaginoſa, ut Gallenus in tertio libro de uſu partium, & in libro de oſsibus, capitulo trigeſimotertio, & multi ac plurimi alij ante Galenum, ut fuit Marinus, & cæteri uoluere: an potius ſit dũtaxat oſsea, ut atteſtatus eſt Veſſalius in ſuo prægrãdi lib.i.cap.xxxij, quoniam ſatis conſtat, ſi oſſea quidem eſſet, & non extrinſecus cartilaginoſa, ligamẽta quæ illi implantantur, implantari quidem non poſsent, ut paulò ante indicatum eſt, quum de catilaginibus ageretur. atq; idcirco non alio opus eſſe ſermone in præſentia exiſtimo, ut de hac re Veſſalij inſcitia demonſtretur. Sed ad alia me conuertam, in quibus neceſsarium eſt ſermonẽ extendere, ut ueritas poſsit eluceſcere: non multum tamen in his, quæ de pedis oſſibus in Galenũ debacchatus eſt Veſſalius. Is etenim illos immitatus eſt homines, qui Ariſtotelem in prædica. ex Architæ opinione loquentem, nõ rectè philoſophiceue alio in loco diſſeruiſse, petulanter diffamarunt: idq; alijs in ſexcentis locis tentare non erubuerunt, præſertim in uiſus opinione, in qua uarium ac inconſtantem eũ appellare impudenter auſi ſunt, quum in lib. de Ani. ubi locus erat proprius, quid ſenſerit, aperte ſcripſerit: alio aũt in loco, ut in li. μετεωρολογικῶν, atq; alibi uiſus ſit probare ꝙ alibi cõfutarat. quẽ quidẽ ſcribẽdi modũ a Plato. Ariſtotelẽ, & ab alijs græcorũ ſapientibus in quocũq; ſtudiorũ genere uſurpaſſe, ab horũ ſtudioſis nõ reclamabitur: quos Galenus, cũ in his uerſaretur, ac ex illis unus eſſet, æmulari ſtuduit, ac effingere. Quapropter non mirum etiam eſt ſi in ſecundo libro de

fractu. Aph.viij.parem eſſe numerum & pedis & oſſium manus,cum Hippocrate ſenſerit,in iij.autem de uſu partium,atque alibi,ubi locus erat proprius,ut in lib.de oſsibus,in quo erat opus,ut ſuam ſtabiliret ſententiam, ad quem id propter quum Hippocratis exponat librum, perſuadet utique recurrendum eſſe,ut innuat nobis uerã ac propriam(quod non fit alibi)de oſsibus doctrinam in eo fuiſſe traditam,in quo ſi Galenus quod in libro de fra ctu. ſcripſit equidem affirmaſſet,Veſſalium mehercle eũ damnaſſe merito,fatendum eſſet,ſed quia aliter exiſtimauit,iure optimo credere oportet,Galenum in eo de fra ctu. ex Hippocratis ſententia, in hoc autem de oſsibus, quid ipſe cenſeat, eloquutum fuiſſe, quem hic ſequutus eſt Veſſalius in ſuo prægrandi,lib:primo,capitu. xxxiij. quorum ſententiam non neceſſarium eſt in hoc opere adducere:quoniam de his,in quibus contrariantur,pro Galeno ſummentes patrocinium,ſolum pertractare decreuimus. Atque idcircò operepretium erit, ut ad alia, quæ de oſsibus relinquuntur examinanda, tandem me expediam,ut reliquis,quæ ueniunt pertractanda, poſsim non multis,ut erit conceſſum,ſatisfacere. Ea igitur, quæ de alijs habentur oſsibus, exponam, quæ Galenum haud unquã inſpexiſſe hinc & inde reluctans exclamat Veſſa lius,de quibus fit mentio in libro de oſsibus cap. ultimo atque alibi,ut apertè demonſtrauero. Porrò de gutteris oſſe conſtat,in hominibus Galenum conſpexiſſe, (licet aliter cenſeat Veſſalius in ſuo libro, de radice Chynæ) ut apparet ex lib.de neruorum diſſectione,quũ ſcripſerit illud tum a figura λ labdoides,tum à ſpecie υ hyoides ap

pellari

pellari, & brutorum & id hominum comprehendens, in his enim υ, in illis uero λ, ſi horum characteris quidem comparaueris, iure optimo aſsimilare poteris. De auriũ oſsibus auditus organi conſtructionem ingredientibus, de quibus tantùm gloriatur Veſſalius in ſuo prægrandi lib. primo, cap. viij. ut nihil ſupra, uolens ne illa quidem Galenum unquàm neque alium ante illum quenquàm cognouiſſe, quum nuſquam horum mentio facta fuerit, ſi cum eo liceat aſſerere, ò ſtudioſi precor uos ut ex Galeni uerbis in v. de Placit. Hipp. & Plat. uelitis dijudicare, quæ hæc ſunt. Ἀλλ' οἶσθα δή που καὶ σὺ σαφῶς, ὡς κερατοειδής τε τις ἐστὶ χιτὼν καὶ ῥαγοειδὴς ἕτερος, καὶ ἔτι κρυσταλλοειδές, τε καὶ ὑαλοειδὲς ὑγρὸν ἕτερά τε τοιαῦτα μόρια τῶν ὀφθαλμῶν, ὥσπερ γε καὶ ὠτὸς ὀστᾶ. Quod eſt, ſed tu ſcis iam ubique & manifeſtò, cornu ſpecie eſſe quandam tunicam, & acini ſpecie alterã, qui etiam & cryſtallinum, & humorẽ uitreum, atque alias huiuſcemodi occulorum particulas, quemadmodum & auris oſſa. Nec ualet ea ut ſunt non depinxiſſe, Galenũ accuſandum fore, quia ſcire doctrinam de oſsibus non ad medicinam pertinet, niſi ſi uel frangantur, uel a ſede ſua dimoueantur, ut habeant in ſitum priſtinum reduci, ut fiat ſanitas, quæ medicinæ finis eſt, & hoc declarauit Galenus ſtatim per initia libri de oſsibus, quo fit ut Galenus non curauerit in his, atque alijs, ſimilibus, multũ perſiſtere, quum non poſsint dimoueri, neque frangi, & de his leuiter (ut dicebat) uoluit pertractare. Non tanquàm non agnouerit (ut uiſum eſt) ſed potius, quia ſcire ut ſunt, & non ſcire, & eorum nomenclaturã imponere,

& non imponere, non multum refert, imo ſi præterijſſet Galenus, nec ullibi de ipſis mentionem feciſſet, propter cauſas iā dictas, nec ire deberet inficias. Itaq; Veſſalius ſua faſtoſa dicacitate non glorietur tātum, quæſo, ſed acquieſcat aliquantiſper, perpendatq; poſthac Galeni libros, nec amplius de huiuſcemodi extollat ur in gloriā, licet itidem faciat etiam de alijs perperam, ut hic paulò inferius. In ſitu illorum oſſium quæ ſeſamotide uocātur, exiſtimare illum quidem præterijſſe Galenum, no n ſecus ac ſi illa aut omnino nulla, aut admodum pauca eſſe ſenſerit, ut autumat Veſſalius in ſuo paruo libro, cui titulus eſt de radice Chynæ, eſt omnino extrema dementia, cum Galenus de his latius in.ij. de uſu partium, meminerit: ubi quidem eſſe multa hiſce uerbis exponit, Ενατον τὶς τούτο δυνατῆς κατὰ τὸν καρπὸν ἀσιτμεῖν ὀστοῦν ἀλλα οὐκ ἠρίθμηται πρὸς τῶν ἀνατομικῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλων τῶν σησαμοειδῶν καλουμενῶν οὐδ᾽ εἰα᾽ πολλοῖς τῶν κατὰ τὰς χεῖρας τε καὶ πόδιας ἄρθρων ἡ φύσις ἔξυπτε μέτρου περιτίθησιν ἀσφαλείας ἕνεκα. Hoc eſt, Nonum aliquis poterit hoc carpi os numerare, ſed non eſt numeratum ab anatomicis, ſicut nec aliquod eorum quæ ſeſamotide uocantur, quæ multis manuum & pedum articulis natura, uelut auctuarium, circumponit ſecuritatis gratia. Alio in loco non multum longè a prædictis de illorum ſitu pulchrè meminit in hiſce uerbis, οὔτε γὰρ ὅμοιαι πανταχόθεν αἱ κεφαλαὶ, διότι μηδὲ ἀκριβῶς στρογγύλαι, καὶ αἱ τῶν υποδεχομενῶν αὐτας κολοτὴ τῶν ὀφρυες, εἰς λεπτοὺς ἄμβωνας τελεύτωσαι, σφίγγουσιν ἔξωθεν ἀσφαλῶς πανταχοτεν, καὶ τῶν καλουμένων σησα-

μοειδῶν

μοειδῶν ὀστῶν ἐπιφυσεῖ; λαμβάνουσαι ὥστε μέσας πως ἔχειν κατάσκευην ἑκάστην, τῶν κατὰ τοὺς δακτύλους διαρθρώσεων. *Quod eſt, Neq; enim ſimilia ſunt undiq; capita quod non ad amuſſim rotunda ſint, & excipientium capita ipſa cauitatum ſupercilia in tennes margines deſinentia conſtringũt extrinſecus ualide undiq;, aſſumptis etiam oſsium, quæ ſeſamotide uocãtur, epiphyſibus, adeo ut mediã quodammodo habeant conſtructionem ſingulæ digitorum dearticulationes. Eccete ò ſtudioſi quomodo apertiſsimè calumnioſa Veſſalij garrulitas demonſtratur, quæ & amplius, ſi & alia, quæ in alijs dicta ſunt, audire non grauabimini, porro licebit, poſtquàm de oſsibus doctrinam abſoluimus, alium pertractare ſermonem, in quo de alijs agitur partibus: ſeruantes igitur ordinem Galeni rem noſtram aggrediemur.*

PRIMI LIBRI FINIS.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Secundus.

PROFECTO ò ſtudioſi quantò magis magiſq; cogito, conuertor ego medius fidius in ſtuporem, fioque Niobe ſtupidior, cur nonnulli ſint, qui tanto mentis errore adficiantur, ut hunc diuinum hominem, & ſi non agnoſcant, audent tamen conuitijs onerare. Equidem ſepiſsimè de hac re cogitanti, non poteſt in mentem uenire, qua ratione perſuaſi, ſic illum male accipiant, ò ſtolidos homines, quis uos faſcinauit. Quis obcæcauit? Quis mentē abſtulit? Cur Galenū quo non fuit unquā neq; noſtra neq; patrū memoria ex doctiſsimorū probatiſſimorūq; omniū uirorū conſenſu, in arte medica præſtantior, tot contumelijs adficitis, & tam ſtrenuè ad illius perniciem incumbitis? Equidem ſtudioſi quantum ego exiſtimo, ſed fortaſſe uaticinor, male peribunt quotquot in huius diuiniſsimi uiri damnum atque exitium coniurarunt. Non poſſunt felices exitus habere, quæ mala habuerunt

initia,

initia, uexebat illos tum aliquis κακοδαιμενων*, quum hanc ſuſciperent mentem, ac uoluntatem, ſed ſpero unum quẽque à ueritatis amatoribus, ut eſt, habendum eſſe, quos non dubito huiuſcemodi beluarum (uolebam dicere hominum) genus damnaturos eſſe plurimùm, præſertim quum in his, ſeſe uelint intromittere, deteſtantes, quę non intelligunt: ò audaciam non ferendam. Porrò quis erit tam patiens, qui ſe contineat, ut de ipſis non maledicat? Equidem nullus. Quis enim unquàm poſſet ferre, (ut propoſitùm exequar) quod de muſculorum natura in Galenum Veſſalius oblatrauit, ipſum non intelligens, dum ſcribit in ſuo prægrãdi lib. ij. cap. ij. Galeni fuiſſe ſententiã in primo de motu muſculorum, mixtam eſſe naturam eorum ac mediam inter ligamentum, ac neruum. Sed uos obſecro, ò ſtudioſi uelitis pauliſper hic attendere, ut uos non prætereat Veſſalij dementia, quam nobis oſtendit, dum Galenum curauit ſubuertere in his quæ planè non intellexit, exiſtimans illud aſsignaſſe muſculis Galenum, quod tendonibus attribuiſſe toto aperto cælo unicuique manifeſtum erit, ſi quæ ſcribuntur ibi, exactius cõſiderabuntur quæ hæc ſunt, ut de muſculorum egit pathematis, quę cum tendonibus eſſe communia apertè uoluit, dum ita ſcripſit,* τὰ ἢ αὐτὰ καὶ τῶν τενόντων πασχόντων γίνεται, (καλοῦσι δ' ἐλαὐτοὺς ἀπονευρώσεις μυῶν οἱ νεώτεροι, ὅτι οἶμαι τοὺς μυς εἰς αὐτοὺς ὁρῶσι τελευτῶντας) μικτὴ ἤ τίς ἡ φύσις αὐτῶν ἐστι καὶ μέσι συνδέσμου τε καὶ νεύρου. *Quod eſt. Eadem tendonibus patientibus fiunt (uocant autem eos recentiores* ἀπονευρώσεις *quaſi eneruationes muſculorum, quoniam ut puto muſculos*

Quapropter dēſa, ac dura atq; medullę expertia. ſunt digitorū oſſa, quo fit ut illa ī ij. de fracturis. Aph. viij. quū ſint dura et medulla careant, ac minime ſint fiſtuloſa, nō īmeritò lapillis cōparauit, nō tamē negans ea quidem et aliquas habere cauernulas, in quibus id, ex quo nutriuntur, utiq; continetur, ſed quia illi adeo ſunt anguſti, nō tamē fiſtuloſi, ut eſſe deberēt, ſi in eis medulla aſſeruaretur iure optimo illa quū ſint pręſertim dura, lapillos quidē imitari apte aſſeruit. Nō tamen credendū eſt, Galenū exiſtimaſſe, illa ſine ullis quidē eſſe meatulis, ut cōſtare pōt ex illis Galeni uerbis, q̄ ſcribūtur ī. xi. de uſu partiū, quæ, ut habentur in græco codice, tranſcribere non grauabor, quæ iſthæc ſunt, Δέδεικτε δ' ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν, ὅτε μυελός ἐστιν ἡ οἰκεία τροφὴ τῶν ὀστῶν, ὅτι τε τοῖς οὐκ ἔχουσι κοιλίας ὀστοῖς, ἐν ταῖς σήραγξι τοιοῦτόν τι περιέχεται, καὶ μέν γε καὶ ὡς οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ παχύτερος ὁ μυελός ἐστι τοῦ κατὰ τὰς σήραγγας χυμοῦ, καὶ τοιτοῖς αὐτοῖς ἕνεκα χρείας ἐκείνῳ γεγονώς, διὰ ταῦτα μὲν δὴ μυελὸν ἔχει ὅσα κοῖλα τῶν ὀστῶν, Hoc eſt, in comentarijs de facultatibus naturalibus demonſtrauimus, medullā oſsibus propriū eſſe alimentū, & oſsibus cauitate carentibus tale quiddā in eorū cauernulis cōtineri. Poſtremò neminē admirari oportere, ſi medulla eſt craſsior eo ſucco, qui in cauernulis habetur, quāquā eiuſdē uſus gratia hic extiterit. Ea igitur ē cauſa, cur quæ oſſa ſunt caua, medullā habuerint. ex hoc loco perſpicuū eſſe pōt, et oībus quidē oſsibus propriū, fiſtuloſis medullā, denſis uerò ſuccū quendā medullā tenuiorē, quē fuiſſe medullā Veſſalium credidiſſe, eſt

ſuſpi-

ſuſpicãdũ,ſed ſi Veſſalius ceruicosè cõtẽderit,illũ quidẽ eſſe medullã,id haud poterit aſſerere, quũ atteſtatus ſit digitorũ oſſa eſſe quidẽ denſa.Ex hac igitur(ſi põt)exeat Veſſalius naſſa,profectò,quin ipſe Stepſichorũ ſit imitaturus,euitare haud poterit.In cęteris aũt qualẽ ſe pręſtiterit enarrare proſequemur,nũ agẽtes tamẽ de digitorũ formis,in quibus Veſſaliũ à Galeno diſſentire nõ equidẽ uererer aſſerere,ni Galenus ĩ li.de oſsibus c.xiiij. ſcripſiſſet illos quidẽ eſſe figuræ multiplicis. Nec multis immorabor ẽt in his,quę mẽtitur Veſſalius ĩ ſuo pręgrãdi.lib. pri.c.xxxi.uolens in genu articulo Galenũ illas non obſeruaſſe cartilagines, quæ binas tibiæ efficiũt cauitates, quas fęmoris tubercula ĩgrediũtur. Quãdoquidẽ apertè manifeſtũ eſt ex lib.de oſsibus c.xxij. illas utiq; Galenũ & cognouiſſe;quũ ita ſcripſerit.tibia,inquit, qua fęmori copulatur magna quidẽ adnata coagmẽtataq; appẽdice, duplicẽ ĩ ſe ſinũ habẽte,capita fęmoris ſeſe ĩſinuãtia recipit:ſed cõſtat tales appẽdices, quos gręci ἐπιφύσεις nũcupãt,cartilaginoſas quidẽ eſſe,ut manifeſtiſsime declarauit Gal.in xi.de uſu partiũ,quas natura cõtraria uniriter ſe poſſe diſperãs,amicitiã aũt ipſis inter ſe quãdã ac cõſuetudinẽ ĩ noxiã ex ĩſertionis mõ,ẽ machinata, ut ibi elegãtiſsime ſcripſit Galenus,quẽ ex his et alias aĩaduertiſſe credẽdũ ẽ, et ſi Veſſalius aliter cẽſeat in ſuo pgrãdi lib.pri.c.ij.ſed quãtũ pperã,pſpicuũ eſſe põt, quia ſi Galenus,brachũ ulnę radij femoris tibię et fibulę appẽdices agnouerit,neceſſariũ ẽ tamẽ,ut cartilagines illis circũfuſas aĩaduerterit:de utroq; quorũ Galenũ ĩ lib.de uſu partiũ loco iã pcitato,credere quidẽ, nõ egiſſe, eſt ſeſe illius

libri

libri non ſtudioſum eſſe omnino demonſtrare, ut partim ex alijs poteſt innoteſcere quæ paulò ante alio ſcribuntur in loco, partim ex his quæ mox enarrauimus, deinde ſubiunguntur, Porrò hic ita ſubdidit, χόνδρον ἑκατέροις ἐπαλείψασα καθάπερ τινὰ κόλλαν, ἢ χαυνοῦς μὲν τῶν ὀστῶν ἀναπληρώσασα τοὺς ἐν τοῖς πέρασι σήραγγας, ἐκλειάνασά τε τὰς τραχύτητας, τῷ δὲ σκληρῷ περιχυθεῖσ᾽ ἔξωθεν, ἔδησεν αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, καὶ συνέφυσε διὰ τοῦ μέσου καλῶς οὕτως, ὥς τε εἰ μή τις ἢ καθεψήσειεν, ἢ ξηρανεῖ αὐτὰ λανθάνει τὴν σύνθεσιν, *Hoc eſt cartilaginem inſtar glutinis cuiusdã utriſq; adliniẽs cauernulas quidam oſsi luxi quæ ſunt in finibus refarciens, aſperitates uerò leuigans. Quæ cartilago duro extrinſecus circunfuſa adeo ualide ſui ipſius interritu ipſa inter ſe colligauit, ac coniunxit, ut niſi quis eam coxerit, aut ſic cauerit, compoſitionem depræhendere nequeat. Illic autem iſthæc ſcribuntur uerba,* Ἀλλὰ καὶ τῶν κώλων αἱ κεφαλαὶ, ἅς περ δὴ καὶ ἐπιφύσεις ὀνομάζουσι καὶ κονδύλους, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν γεγόνασιν, ἔνθα γὰρ ἂν ὀστοῦν μυελὸν ἔχῃ, τούτῳ καθάπερ ἐπίθημα τοῖς πέρασιν ἑκατέρωθεν, ὥς τὰ πολλὰ κεφαλὴν ἰδεῖν ἐστιν ἐπιφυομένην, καί μοι δοκεῖ τοῦτον αὐτὸν ἤδη τὸν λόγον ἀρχὴν ποιήσασθαι τοῖς προκειμένοις, καὶ δεῖξαι πρότερον μὲν, διὰ τί τε κάτω γένυος ἐχούσης μυελὸν ἄμοιρός ἐστι τελέως οὐσίας τοιαύτης ἡ ἄνω, δεύτερον δὲ διατί καὶ τοι μυελὸν ἐχούσης τοῖς κάτω, κατ᾽ οὐδέτερον αὐτῆς τῶν περάτων ἐπίφυσις ἐστίν, οἷον Βραχίονι καὶ πήχει, καὶ κερκίδι, καὶ μηρῷ, καὶ κνήμῃ, καὶ περόνῃ καὶ ὅλως τοῖς μυελὸν ἔχουσι, *Quod eſt, Artuum capita, quæ utique*

Epiphyſes

Epiphyſes, & condylos appellant, ob eandem cauſam ex titerunt, ubi enim os medullā habet, eius finibus utrinq; caput inſtar operculi cuiuſdam, ut plurimùm uideas adnaſci, mihiq; ab hac ipſa oratione, quæ nunc ſunt propoſita, uidentur eſſe auſpicanda, oſtendendumque primum quidem, cur maxilla inferior medullam habeat, eiuſcemodi ſubſtātiæ ſuperior ſit expers. Poſt autem cur quum inferior medullā habeat, in neutro tamen ipſius fine epiphyſin reperias, ut in brachio, ulna, radio, fœmore, tibia, fibula, ac omnino his quæ habent, ſed hic Veſſalius in ſuo pregrandi lib. primo, cap. iij. indignatur de Galeno, tanquàm de Epiphyſi male tradiderit nolens illam ſinuum medullam continentium eſſe quidem operculum, quū & ea medullā habeat, & multa comperiantur oſſa, quæ & ſi nec medulloſa ſint, ſibi tamen Epiphyſin adſciuerunt, neſciens Veſſalius, ut adiuiſtis de ea duplicē cauſam Galenum aſſignaſſe, uel ut quibuſdam, in quorum ſinibus eſt medulla ſit operculum, non tamen omnibus, ut clarè habetur ab eo de maxilla inferiori, in omnibus tamen, naturam (ut diximus) contraria uniri inter ſe poſſe deſperantem, amicitiam autem ipſis inter ſe quādam ac conſuetudinem innoxiā ex inſertionis modo fuiſſe fabricatam. Nec tamē illam his oſsibus, quæ medulloſa ſunt, tantum ineſſe, ſuſpicandū eſt, ut Galenus crediderit, quādoquidem & alijs quæ medulla deſtituuntur ineſſe, & hanc Galenum uoluiſſe legitur, ut apparet ex xiij. de uſu partium, cuius uerba ut græcè ſcripta ſunt allegabimus.

καὶ γὰρ οὖν καὶ οἱ λοιποὶ δύο τῶν κατὰ τὸ μετάφρενον σπονδύλων, οἱ κατώθεν ὅπαντων οὐκ ἀλόγως τὰς ἀντὶ

eſt, mòla: ab alijs ἐπιγονατίς, quaſi ſupra genu dicas, appellatur, an hæc oſsea et cartilaginoſa, ut Gallenus in tertio libro de uſu partium, & in libro de oſsibus, capitulo trigeſimotertio, & multi ac plurimi alij ante Galenum, ut fuit Marinus, & cæteri uoluere: an potius ſit dũtaxat oſsea, ut atteſtatus eſt Veſſalius in ſuo prægrãdi lib.i.cap.xxxij, quoniam ſatis conſtat, ſi oſſea quidem eſſet, & non extrinſecus cartilaginoſa, ligamẽta quæ illi implantantur, implantari quidem non poſsent, ut paulò ante indicatum eſt, quum de catilaginibus ageretur. atq; idcirco non alio opus eſſe ſermone in præſentia exiſtimo, ut de hac re Veſſalij inſcitia demonſtretur. Sed ad alia me conuertam, in quibus neceſsarium eſt ſermonẽ extendere, ut ueritas poſsit eluceſcere: non multum tamen in his, quæ de pedis oſſibus in Galenũ debacchatus eſt Veſſalius. Is etenim illos immitatus eſt homines, qui Ariſtotelem in prædica. ex Architæ opinione loquentem, nõ rectè philoſophiceue alio in loco diſſeruiſſe, petulanter diſfamarunt: idq; alijs in ſexcentis locis tentare non erubuerunt, præſertim in uiſus opinione, in qua uarium ac inconſtantem eũ appellare impudenter auſi ſunt, quum in lib. de Ani. ubi locus erat proprius, quid ſenſerit, aperte ſcripſerit: alio aũt in loco, ut in li. μετεωρολογικῶν, atq; alibi uiſus ſit probare ꝙ alibi cõfutarat. quẽ quidẽ ſcribẽdi modũ a Plato. Ariſtotelẽ, & ab alijs græcorũ ſapientibus in quocũq; ſtudiorũ genere uſurpaſſe, ab horũ ſtudioſis nõ reclamabitur: quos Galenus, cũ in his uerſaretur, ac ex illis unus eſſet, æmulari ſtuduit, ac effingere. Quapropter non mirum etiam eſt ſi in ſecundo libro de

fractu. Aph.viij.parem eſſe numerum & pedis & oſſium manus, cum Hippocrate ſenſerit, in iij.autem de uſu partium, atque alibi, ubi locus erat proprius, ut in lib.de oſſibus, in quo erat opus, ut ſuam ſtabiliret ſententiam, ad quem id propter quum Hippocratis exponat librum, perſuadet utique recurrendum eſſe, ut innuat nobis uerã ac propriam (quod non fit alibi) de oſſibus doctrinam in eo fuiſſe traditam, in quo ſi Galenus quod in libro de fractu. ſcripſit equidem affirmaſſet, Veſſalium mehercle eũ damnaſſe merito, fatendum eſſet, ſed quia aliter exiſtimauit, iure optimo credere oportet, Galenum in eo de fractu. ex Hippocratis ſententia, in hoc autem de oſſibus, quid ipſe cenſeat, eloquutum fuiſſe, quem hic ſequutus eſt Veſſalius in ſuo prægrandi, lib: primo, capitu. xxxiij. quorum ſententiam non neceſſarium eſt in hoc opere adducere: quoniam de his, in quibus contrariantur, pro Galeno ſummentes patrocinium, ſolum pertractare decreuimus. Atque idcircò operepretium erit, ut ad alia, quæ de oſſibus relinquuntur examinanda, tandem me expediam, ut reliquis, quæ ueniunt pertractanda, poſſim non multis, ut erit conceſſum, ſatisfacere. Ea igitur, quæ de alijs habentur oſſibus, exponam, quæ Galenum haud unquã inſpexiſſe hinc & inde reluctans exclamat Veſſalius, de quibus fit mentio in libro de oſſibus cap. ultimo atque alibi, ut apertè demonſtrauero. Porrò de gutteris oſſe conſtat, in hominibus Galenum conſpexiſſe, (licet aliter cenſeat Veſſalius in ſuo libro, de radice Chynæ) ut apparet ex lib.de neruorum diſſectione, quũ ſcripſerit illud tum a figura λ labdoides, tum à ſpecie υ hyoides appellari

pellari, & brutorum & id hominum comprehendens, in his enim υ, in illis uero λ, ſi horum characteris quidem comparaueris, iure optimo aſsimilare poteris. De auriū oſsibus auditus organi conſtructionem ingredientibus, de quibus tantùm gloriatur Veſſalius in ſuo prægrandi lib. primo, cap. viij. ut nihil ſupra, uolens ne illa quidem Galenum unquàm neque alium ante il'um quenquàm co gnouiſſe, quum nuſquam horum mentio facta fuerit, ſi cum eo liceat aſſerere, ò ſtudioſi precor uos ut ex Gale- ni uerbis in v. de Placit. Hipp. & Plat. uelitis dijudica- re, quæ hæc ſunt. Ἀλλ᾽ οἶσθα δή που καὶ σὺ σαφῶς, ὡς κε- ρατοειδής τέ τις ἐστὶ χιτὼν καὶ ῥαγοειδὴς ἕτερος, καὶ ἔτι κρυσταλλοειδές, τε καὶ ὑαλοειδὲς; ὑγρὸν ἕτερα τε τοιαῦτα μόρια τῶν ὀφθαλμῶν, ὥσπερ γε καὶ ὠτὸς ὀστᾶ. *Quod eſt, ſed tu ſcis iam ubique & manifeſtò, cornu ſpecie eſſe quandam tunicam, & acini ſpecie alterā, qui etiam & cryſtallinum, & humorē uitreum, atque alias huiuſcemodi occulorum particulas, quemadmodum & auris oſſa. Nec ualet ea ut ſunt non depinxiſſe, Galenū accuſandum fore, quia ſcire doctrinam de oſsibus non ad medicinam pertinet, niſi ſi uel frangantur, uel a ſede ſua dimoueantur, ut habeant in ſitum priſt num reduci, ut fiat ſanitas, quæ medicinæ finis eſt, & hoc declarauit Galenus ſtatim per initia libri de oſsibus, quo fit ut Ga- lenus non curauerit in his, atque alijs, ſimilibus, multū perſiſtere, quum non poſsint dimoueri, neque frangi, & de his leuiter (ut dicebat) uoluit pertractare. Non tan- quàm non agnouerit (ut uiſum eſt) ſed potius, quia ſcire ut ſunt, & non ſcire, & eorum nomenclaturā imponere,*

& non imponere, non multum refert, imo ſi præterijſſet Galenus, nec ullibi de ipſis mentionem feciſſet, propter cauſas iã dictas, nec ire deberet inficias. Itaq; Veſſalius ſua faſtoſa dicacitate non glorietur tãtum, quæſo, ſed acquieſcat aliquantiſper, perpendatq; poſthac Galeni libros, nec amplius de huiuſcemodi extollat ur in gloriã, licet itidem faciat etiam de alijs perperam, ut hic paulò inferius. In ſitu illorum oſſium quæ ſeſamotide uocãtur, exiſtimare illum quidem præterijſſe Galenum, no n ſecus ac ſi illa aut omnino nulla, aut admodum pauca eſſe ſenſerit, ut autumat Veſſalius in ſuo paruo libro, cui titulus eſt de radice Chynæ, eſt omnino extrema dementia, cum Galenus de his latius in.ij. de uſu partium, meminerit: ubi quidem eſſe multa hiſce uerbis exponit, Ενατον τὶς τούτο δυνατῆς κατὰ τὸν καρπὸν ἀσιτμεῖν ὀςοῦν ἀλλα οὐκ ἠρίθμηται πρὸς τῶν ἀνατομικῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλων τῶν σησαμοειδῶν καλουμένων οὐδ᾽ εἰὰ πολλοῖς τῶν κατὰ τὰς χεῖράς τε καὶ πόδιας ἄρθρων ἡ φύσις ἔξυπτε μέτρου περιτίθησιν ἀσφαλείας ἕνεκα. *Hoc eſt, Nonum aliquis poterit hoc carpi os numerare, ſed non eſt numeratum ab anatomicis, ſicut nec aliquod eorum quæ ſeſamotide uocantur, quæ multis manuum & pedum articulis natura, uelut auctuarium, circumponit ſecuritatis gratia. Alio in loco non multum longè a prædictis de illorum ſitu pulchrè meminit in hiſce uerbis,* οὔτε γὰρ ὅμοιαι πανταχόθεν αἱ κεφαλαὶ, διότι μηδὲ ἀκριβῶς στρογγύλαι, καὶ αἱ τῶν ὑποδεχομένων αὐτὰς κολοτή τῶν ὀφρύες, εἰς λεπτοὺς ἄμβωνας τελεύτωσαι, σφίγγουσιν ἔξωθεν ἀσφαλῶς πάνταχοτεν, καὶ τῶν καλουμένων σησαμοειδῶν

μοειδῶν

μοειδῶν ὀςῶν ἐπιφυσεὶ; λαμβάνουσαι ὥς τι μέσως τως ἔχειν κατάσκευην; ἑκάςην, τῶν κατὰ τοῖς δακτύλους διαρθρώσεων. *Quod eſt, Neq; enim ſimilia ſunt undiq; capita quod non ad amuſſim rotunda ſint, & excipientium capita ipſa cauitatum ſupercilia in tennes margines deſinentia conſtringũt extrinſecus ualide undiq;, aſſumptis etiam oſsium, quæ ſeſamotide uocãtur, epiphyſibus, adeo ut mediã quodammodo habeant conſtructionem ſingulæ digitorum dearticulationes.* *Eccete ò ſtudioſi quomodo apertiſsimè calumnioſa Veſſalij garrulitas demonſtratur, quæ & amplius, ſi & alia, quæ in alijs dicta ſunt, audire non grauabimini, porro licebit, poſtquàm de oſsibus doctrinam abſoluimus, alium pertractare ſermonem, in quo de alijs agitur partibus: ſeruantes igitur ordinem Galeni rem noſtram aggrediemur.*

PRIMI LIBRI FINIS.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Secundus.

PROFECTO ò ſtudioſi quantò magis magiſq; cogito, conuertor ego medius fidius in ſtuporem, fioque Niobe ſtupidior, cur nonnulli ſint, qui tanto mentis errore adficiantur, ut hunc diuinum hominem, & ſi non agnoſcant, audent tamen conuitijs onerare. Equidem ſepiſsimè de hac re cogitanti, non poteſt in mentem uenire, qua ratione perſuaſi, ſic illum male accipiant, ò ſtolidos homines, quis uos faſcinauit? Quis obcęcauit? Quis mentē abſtulit? Cur Galenū quo non fuit unquā neq; noſtra neq; patrū memoria ex doctiſsimorū probatiſſimorūq; omniū uirorū conſenſu, in arte medica præſtantior, tot contumelijs adficitis, & tam ſtrenuè ad illius perniciem incumbitis? Equidem ſtudioſi quantum ego exiſtimo, ſed fortaſſe uaticinor, male peribunt quotquot in huius diuiniſsimi uiri damnum atque exitium coniurarunt. Non poſſunt felices exitus habere, quæ mala habuerunt initia,

initia, uexebat illos tum aliquis κακοδαιμόνων, quum hanc ſuſciperent mentem, ac uoluntatem, ſed ſpero unum quæque à ueritatis amatoribus, ut eſt, habendum eſſe, quos non dubito huiuſcemodi beluarum (uolebam dicere hominum) genus damnaturos eſſe plurimùm, præſertim quum in his, ſeſe uelint intromittere, deteſtantes, quę non intelligunt : ò audaciam non ferendam. Porrò quis erit tam patiens, qui ſe contineat, ut de ipſis non maledicat? Equidem nullus. Quis enim unquàm poſſet ferre, (ut propoſitùm exequar) quod de muſculorum natura in Galenum Veſſalius oblatrauit, ipſum non intelligens, dum ſcribit in ſuo prægrãdi lib. ij. cap. ij. Galeni fuiſſe ſententiã in primo de motu muſculorum, mixtam eſſe naturam eorum ac mediam inter ligamentum, ac neruum. Sed uos obſecro, ò ſtudioſi uelitis pauliſper hic attendere, ut uos non prætereat Veſſalij dementia, quam nobis oſtendit, dum Galenum curauit ſubuertere in his quæ planè non intellexit, exiſtimans illud aſsignaſſe muſculis Galenum, quod tendonibus attribuiſſe toto aperto cælo unicuique manifeſtum erit, ſi quæ ſcribuntur ibi, exactius cõſiderabuntur quæ hæc ſunt, ut de muſculorum egit pathematis, quę cum tendonibus eſſe communia apertè uoluit, dum ita ſcripſit, τὰ ἢ αὐτὰ καὶ τῶν τενόντων πασχόντων γίνεται, (καλοῦσι δ᾽ ἐν αὐτοῦς ἀπονευρώσεις μυῶν οἱ νεώτεροι, ὅτι οἶμαι τοὺς μυς εἰς αὐτοὺς ὁρῶσι τελευτῶντας) μικτὴ ἢ τὶς ἡ φύσις αὐτῶν ἐστι καὶ μέσι συνδέσμου τε καὶ νεύρου. *Quod eſt. Eadem tendonibus patientibus fiunt (uocant autem eos recentiores* ἀπονευρώσεις *quaſi eneruationes muſculorum, quoniam ut puto muſculos*

eos vident finire) mixta autem quædam ipſorum natura eſt, & media inter ligamentũ, & neruũ, ſed hic Veſſalius non parum reluctabitur volens illud αὐτῶν, hoc eſt, ipſorum, ad muſculos ob propinquitatem eſſe referendum, ſed acquieſcat hic Veſſalius, idque adiſcere non ſit indecorum, hunc quidem locum(qui ita reſtitui debet) eſſe deprauatum, quum ſine parentheſi ab omnibus legatur: ſed arbitror illam ex primorum incuria librariorum fuiſſe prætermiſſam, quam nullo modo ſine ea legere poſſimus, quum illud αὐτῶν non ad muſculos, ſed ad tendones referri oporteat, ut inferius ex his Galeni verbis haberi poteſt, ὅτι μὲν οὖν οἷον μίκτη τις ἡ φύσις ἐστι τῶν τενόντων, ἔκ τε τῶν συνδεσμῶν καὶ τῶν νεύρων, εἴρηται μὲν οὖν καὶ εἰς τὸ πρόσθεν, ἀλλ' ὁ λογισμὸς αὐτοῦ παραλέλειπται, νῦν δὲ προσκείσεται, *hoc eſt. Quòd igitur quaſi mixta quędam natura tendonum ſit ex ligamẽtis & neruis, dictum quidem & hoc ante, ſed conſideratio eius omiſſa eſt, nunc uerò adiungetur, ſed conſtat nullibi in ſuperioribus de natura tendonum meminiſſe Galenum, niſi in illis uerbis dicatur. Quid igitur obſtat, quin dicamus, oportere Veſſalium etiam ſub pædagogis militando ferulis manum ſubponere, dum impingit Galeno male intelligens, quod nunquam ſomniauit, de qua re doleo plurimũ, hunc tantum uirum(ut fuit Galenus) in huiuſcemodi diffamari, præſertim quum pleriq; omnes hiſce temporibus in hac hæreſi ſint obcęcati Veſſalio aſpirantes, ex quorum albo eſt potiſſimum Leonhardus Fuchſius in ſuis commentarijs de ſanguinis miſſione cap. xvi. qui arbitratur eum Anatomes rationem ita illuſtraſſe*

luſtraſſe, ut neminẽ aliũ ante ipſum, de quo nõ poſsũ q̃n admirer, q Galenũ in ſuccũ & ſanguinẽ sũmopere curãs uertere, in iſthæc proruperit deliramẽta, quũ ſatis perſpicuũ ſit oĩbus nõ illuſtraſſe Veſsaliũ, ſed Harpiarũ ritu oĩa quidẽ cõtaminaſſe, ut amplius ẽt haberi poteſt ex illo cõmẽto, quod fingẽs, abnegat neruũ in fibras per muſculi ſubſtantiã diffundi, ut tenuit Galenus in. i. de motu muſculorũ, ſed in quãto errore lapſus ſit Veſſalius, arbitror & aniculas ſcire poſſe. Et. n. manifeſtũ eſt muſculũ in quacunq; parte habere ſenſum, quẽ obtinet aut a neruis, aut a ligamentis, quæ illum ingrediuntur, ab his aũt nequaquàm, cum ſint ſenſus expertia. Ab illis igitur ſenſibilibus ſuppeditari ſenſum fateri oportet, qui riuorũ in morẽ a cerebro ceu ex quodã fonte deducũt muſculo uires, quod quidẽ nequaquã fieri poſſet, ni (ut ingenioſiſsime ſcripſit Galenus in loco præcitato) illi qui proueniũt ad muſculum, in prima quidem inſertione in pauciores diſtribuerentur portiones, illis rurſus in alias ſciſsis, hiſq; iterũ ſectis in alias, eo uſq; tãdẽ ſciſſura procedat, ut in mẽbraneas & ualde tenues fibras deſinãt. Sed audio Veſſaliũ hic in his quæ nõ debebat ob ſuũ honorẽ ĩ Galenũ obſtrepere ꝙ nõ oĩm muſculorũ nerui ĩ caput inſerũtur, ſed ſubĩde multo inferius q̃ caput habetur, et medio ſui quodãmodo ductus, et lõgitudinis, ut ĩ anteriori flectẽtiũ cubitũ muſculorũ, atq; ĩ alijs clare apparet: ſed ꝙ ſubiũgit Veſſalius facit credere ꝙ dicit cõtra Galenũ, nihil eſſe, dũ fatetur illũ quidẽ nerui primũ propaginẽ aſſumere, ubi duo ipſius principia in unum coeunt, quod illius eſſe caput, aperte conſtat eſſe aſſerendum, a quo

propa-

propagines oriri poſſe, concedit etiam Galenus in primo de motu muſculorum in his uerbis, Δια τοῖς ἀνατομῆς, ἐναργῶς γὰρ ὄψει, τὴν μὲν ἀρχὴν, ἣν καλοῦσι κεφαλὴν μυὸς νευρωδέστεραν, τὰ δὲ μέσα σαρκωδέστερα, ἵνα περ αἱ καλούμεναι κοιλίαι, τῶν μυῶν εἰσιν ἐντεῦθεν δὲ αὖθις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἔτι νευρωδέστερος γίνεται, κατὰ τὴν αὐτὴν πρόσθεν αλαλογίαν, καὶ τέλος εἰς τοσοῦτον μᾶλλον νευρῶδες φαίνεται τὸ κάτω μερας; εἰς ὅσον περ καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν, τὸ δὲ νεῦρον καθηκὸν εις αὐτον κατάμὲν πρὸ την ἔμφυσιν, εἰς ὀλίγας νέμεται μοίρας. *Quod eſt, In Anatomicis manifeſtè uidebis, principium quidem, quod uocant caput muſculi, neruoſius, media uerò carnoſiora, ubi uentres, ut uocant muſculorum ſunt. Inde rurſus eadem qua prius proportione, multò ſemper neruoſior efficitur, tandem eò magis neruoſus apparet finis inferior, eo qui eſt in capite, quantò neruus qui peruenit ad ipſum. In prima quidem inſertione in pauciores diſtribuitur portiones, quas (ut antea diximus) ſcribit Galenus, in alias ſcindi, haſque iterũ in alias, donec ſciſſura procedat, ut in membraneas, & fibras admodum tenues finiant. Rurſus & has particulas inuicem coire, ac neruos mole quidẽ prioribus maiores, cæterùm numero pauciores generare, qui in fine muſculi, & numero & magnitudine pares ijs, qui initio primo locantur, euadunt: quos rurſus in naturam tendinum tranſire unà cũ ligamentis, manifeſtũ eſſe, Galenus meminit, quum is multò maior ſit neruo, qui in muſculum deſcendit, unde nõ ſolùm ex neruo factus eſt, uerùm etiam aliquid ex natura ligamentorum aſſumpſit, nec ſanè hoc-*

modi cum

modicum, multis enim locis ſexcupla, multis etiam decu pla craſſitudine neruũ ſuperat. Sed in hoc impudenter ſe opponit Veſſalius in ſuo prægrandi lib. primo, & capit. præcitatis ſed multo clarius in alio ſuo lib. qui de radice Chynæ inſcribitur, adducens multos quidem uideri muſculos, cuius generis ſunt, qui ab ilium oſſe enati, fœmoris motibus præſunt atque alij, qui ſuo principio quàm tendines latiores ſunt. Sed ò ſtudioſi uidete, obſecro, quàm ſibi ſit conſtans, & memor, dum ſcribat in prægrandi ſuo lib. ij. cap. lvi. Eos, & præſertim primum, & ſecundum, latis & admodum carnoſis ex oriri principijs, atque in làtos ac ualidos finire tendines. Quapropter quis unquàm huic Euríppo præſtabit fidem? cur enim Eurippũ non appellem hominem inconſtantem, qui nunquàm eundem uitę tenorem ſeruet, qui modo harum modo illarum ſit partium: ſed non mirum eſt, quum admodum ſit difficile, ut qui mentitur, ſemper ſibi conſtet, iuxta illud mendacem oportet eſſe memorem, ſed ò ſtudioſi huiuſcemodi mendaciorum architectos eſſe relinquendos, omnino perſuaderẽ. Quid enim lucri cum homine bilingui haberi poteſt, niſi ambages, & totius artis dehoneſtamenta. Date ueniam o uos qui Veſſalij eſtis ſtudioſi, ſi in ueſtrum Veſſalium ſim tam acerbus. Noſtra in uos pietas & amor me talia cogunt, Moliri, præſertim quum ſciã uos omnes in hoc homine eſſe deperditos, quum in Anatome præter hunc uelitis neminem, arbitrantes Galenũ male de Anatome ſenſiſſe, ſed uidetis uos, ò ueritatis amatores, quantùm cæcutiant ij, atque hallucinentur, cum ſuo Veſſalio, qui ut uideatur in Galenũ obſtrepere,

in tot

in tot prærumpit deliramenta, in quæ ne morycus quidem incidiſſet, præſertim quum etiam teneat Galenum aberraſſe in.xi. de uſu partium, dum meminerit omnes muſculos finire in tendines. Porro illius inſaniæ atue dementiæ memiſeret plurimum, doleoque ipſum in talē errorē incidiſſe, dū oſtendit ſe omnino neſcire Galenū fuiſſe eloquutum de illis muſculis, qui mouent oſſa, ut apertè ſcripſerat in primo de motu muſc. in his uerbis,
οἱ γὰρ ἄλλοι πάντες μύες, ὅσοι μὲν ὀστᾶ κινοῦσιν εἰς τελο-
τας τελευτῶσι τῶν πίωαν, ἢ μειζοὺς ἢ ἐλάττους· ὅσοι δὲ
ἄλλο τι τῶν τοῖς μὲν εἰσι τενόντες, τοῖς δὲ κινοῦσι οὐ γὰρ
ἀλλότι, καὶ οὐκ ὀστοῦν οἵ τε τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ οἱ τῆς γλώ-
ττης, καὶ οἱ τῶν ὄρχεων τε καὶ τοῦ αἰδοίου, *et reliqua: Quod eſt, Cæteri omnes muſculi quicunq; oſſa mouent, in tendines omnino uel maiores uel ominres terminantur: qui uerò aliud quidpiam quàm os mouent, horum quibuſdā ſunt tendones, quibuſdam uerò non. Moueant aūt aliud quidpiam, non os, muſculi oculorum, linguæ teſtium, & penis, deinde ex eo quod non longè ab his ſubditur, etiā ſcire licet quod Veſſalius in libro, cui titulus eſt de radice Chynæ, Galeno adſcripſit nullum muſculum ſcilicet niſi ab oſſe originem ducere, Galeni fuiſſe ſententiam, eſt omnino extrema dementia ut ex his aperte conſtat;*
οἱ μὲν οὖν τῶν ὀφθαλμῶν, ὑμενώδεσι μὲν, ἀλλ' ἰσχυροῖς
ἀπονευρώσεσις, εἰς τὸν σκληρὸν καὶ νευρώδη χιτῶνα τὸν
περικείμενον τῷ ῥαγοειδεῖ καθήκουιν, οἱ δέ τοῦ αἰδοίου
τὲ καὶ τῶν ὄρχεων οὐδεμίαν ἀπονεύρωσιν ποιησάμενοι,
τοῖς σαρκώδεσι σφῶν αὐτῶν μορίοις ἐμφύονται, *quod eſt, Muſculi igitur oculorum membraneis quidem, ſed*

ualidis

ualidis apaneuroſibus in duram, & neruoſam tunicam adiacentem rhagoidi peruenit. Penis autem & teſtium aponeuroſi facta carneis ipſorum particulis innaſcuntur. Ecce, nam quis erit qui huius Veſſalij dementiam, ne dicam inſaniam, non ſummopere admiretur? aut qui erit quis negabit huic homini opus eſſe, ut nauiget Antyciram? ſed ad rem, ſi inſtabit Veſſalius, etiam plures eſſe muſculos mouentes oſſa qui tendinibus deſtituuntur, mehercle ſciat non poſſe eſſe quin omnes muſculi in tendones non finiant. Nam quoſdam eſſe (ut referebat Galenus in libro duodecimo de uſu partium) qui in magnum tendonem deſinunt. Alios autem, qui partibus carnoſis ad membra perueniunt; multis tamen tendonibus, ac minimis, ob id à quibuſdam non animaduerſis, ea mouentes, quos ſine tendonibus etiam eſſe, ut ex illis alius Myops exiſtimat Veſſalius, uerumtamen ob eius cæcitatem licebit, rem ita eſſe, ut diximus, rationibus comprobare, Porrò fateatur ipſe, quo modo ipſe muſculos oſſibus alligatus abſque tendone mouere quidem poſſit oſſa, ligamentum quidem ualide admodum colligare poteſt, neque impedit quo minus membra moueantur, motorium tamen inſtrumentum eſſe ipſum non poteſt, (ut declarauit nobis Galenus in libro duodecimo de uſu partium) quum non ex principio animal mouente, quo modo nerui, ſed ex oſſe originem ducat. Equidem conſtat molle eſſe oportere huius principij corpus. Porro neque ex molli durum planè, neque ex durro molle quidque poteſt naſci: ob

has

has igitur cauſas natura non potuit ſolis ad motus uoluntarios uti ligamentis, quod ſenſum non habebāt, neq; motum, ut quæ in loco, qui principem animæ facultatē continent, non ſint deuincta, neruis autem ſolis uti nō poterat, ut qui propter molliciem tanta onera tranſferre nequeant. Conuenienter igitur ubi membrum ſolo uinculo indiget, ibi ſolum eſt ligamentum, ubi uero ſenſu ſolo neruus, ubi motu uoluntario eſt opus, utrunque ut ibi reperias, eſt neceſſe: neruum quidem qui miſſum à ratione imperium perferat, motuſq; principium præbeat, ligamentum uerò quod robur ad ea quæ à neruis mouentur geſtanda ſuppeditet. Mixtum certè ex ambobus motus inſtrumentum quoddam efficere oportebat, quod omninò neruo quidem durius, ligamento autem mollius erat futurum. Proinde ut ſenſus minus quid quàm neruus, ſed magis quàm ligamentum particeps erat futurum, atq; etiam roboris ac imbecillitatis aliorumq; contrariorum quæ neruis inſunt ac ligamentis medium locum erat habiturum. Propterea quod ſubſtantiæ utriuſque ſeſe conſtituentis eſt particeps, neutram tamen ſinceram neq; ſolam, neque ſecretam habet, ſed ex ambabus eſt conflatū. At qui nihil per totum cum alio poteſt commiſceri, niſi prius in partes exiguas, fuerit comminutum, utrunque igitur in fibras tenues diuidere fuit neceſſe, tum autem eas inter ſeſe ad motorij inſtrumenti conſtitutionem connectere, quod ſubſtantia inter utrumque eſt medium: uerum ſi (inquit Galenus in xij. de uſu partium) id feciſſet ſolùm, neque ſpatia inter ipſas media ſubſtantia molli (quæ inſtar ſtabes cuiuſdā ac ſedis firma eſſet futura)

opple-

oppleuiſſet, ne temporis quidem momētū ſeruari potuiſſent, quia contunderentur ac rumperentur: ſtæbem igitur hanc natura (quæ eius in omnibus eſt ſapientia) haud quaquā reliquit inanē, ſed quo æſtus ac frigor propulſaret, cadentiq; ipſi aut alioquin procubanti ſubſterniculum ſit molle, cum aūt uulneratur propugnaculum, quum uero cæditur operimentum ſimillimum, tum uenis atq; arterijs ſubſterniculum quoddam, atq; amiculum admirabile comparauit: de quo .i. de uſu partiū admonēs Galenus, carnem id nominari dixit, utilitates enarratas animalibus præbens, inter quas & aliā exiſtimauit Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. ij. qui ſcripſit eam præcipuū eſſe motus organū, quam ad tendinem reijciſſe uiſus eſt Galenus in. xij. de uſu partiū, cui ante Veſſalium petulanter reclamaſſe Auerroem in. ij. ſuorum Collectaneorum aperte legitur, neſciens & ipſe eam non fuiſſe Galeni ſententiam nec medicorum, ſed Platonis in Thimæo, ut in .i. de uſu partium annuitur. Porro ut res manifeſtetur amplius, licebit, ut habetur in Thimæo, uerba adſcribere, Οὕτω τῶν νεύρων καὶ τὸ τῆς σαρκὸς γένος ἐμηχανήσατο, ἵνα τῷ μὲν πάντα τἄλλα μέλη ξυνδήσας ἐπιτεινομένῳ καὶ ἀνιεμένῳ, περὶ τὰς στρόφιγγους καμπτόμενον τὸ σῶμα καὶ ἐμτεινόμενον παρέχοι, τὴν δὲ σάρκα προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα σώμασι μαλακῶς καὶ πράως ὑπείκουσαν, θερμὴν δὲ νοτίδα ἐντὸς αὑτῆς ἔχουσαν θέρους μὲν ἀνιδροῦσαν καὶ νοτιζομένην ἔξωθεν, ψύχος κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παρέξειν οἰκεῖον, διὰ χειμῶνος δὲ πάλιν χῶ, τοῦτο τῷ πυρὶ τὸ προσφερόμε-

νοῦ ἔξωθεν καὶ περιεστάμενον πάγον ἀμυνεῖσθαι μετρίως. Hoc eſt, Sic neruorum carniſq; genus effinxit, ut neruis quidem membra reliqua uincientibus, intenſis remiſſiſque circa cardines ipſos, corpus omnem ad flexionem tẽſionemq; ac promptũ, et agile redderet, caro uerò tegmen foret aduerſus frigus, atq; calorem: & quemadmodum externa corporis fulcimenta ſolent ad caſus uarios munimentũ eſſe, præſertĩ quia talis erat futura, ut molliter leniterq; corporibus cederet, cui calidum idcirco humorem indidit, ut æſtate quidẽ roſida madidaq; extrinſecus, toti corpori domeſticum præbeat refrigeriũ, hyeme uerò rurſus proprio igni exteriorem glatiẽ moderatè repellat. Hactenus diuinus Plato, a quo mutuatus eſt Galenus in primo &.xij. de uſu partium. Conſtat tamẽ Platonem per neruorum genus tendines intellexiſſe, ut rectè expoſuit Bartolomæus Puteus genitor meus, cuius in eum Platonis librum non indoctos habeo cõmentarios, ut & alij, ut uiderint, dijudicare poterint: prodibunt enim propediem in lucem, & iam ſtudioſorum manibus uerſarentur, ni etiam frater meus Amadeus, qui eum publicandi aſſumpſerat prouĩciã e uita exceſſiſſet: qui quum Papiæ legibus operam daret, ueneno infectus non longè poſt diem obijt: de quibus in æternum dolere oportet: erant enim uiri maximi in quocunq; ſtudiorum genere plurimum ualentes, ut ſciũt omnes qui illos agnouere, præſertim frater meus, qui & ſi eſſet admodum iuuenis (uigeſimũ ſecundũ annũ nondũ attigerat) ſcripſit tamen nonnulla in utroque Iure, de Sublimitate ſcientiarum, & librum Emblematum, quem dum in humaniori

adhuc ſtudio uerſaretur, equidẽ compleuit, cæteros mor te præuentus abſoluere nequiuit. Sed quàm elegans, & in utraque lingua fuerit excellens, ex eo ſolo manifeſtari quidem poterit: ex aliis autem, eum præcocis ingenij extitiſſe: & ſi Deus maiores in luce moras dediſſet, quod & ipſe non mediocre lumen & literis & legibus attuliſſet, planè oſtenditur: ſed ſic uiſum eſt ſuperis. Ad rem igitur, ſcrbit pater meus (de hoc ĩgenioſa facta quæ ſtione) per neruorum genus tendines intellexiſſe, tum quia imitatus eſt antiquos, qui tendines neruos appellarunt, ut auctor eſt Galenus in primo de uſu partium: tũ quia Plato uiſus eſt in paulò inferioribus ſe ipſum explicuiſſe, licet ſecundum Marſilium ficinum explicuerit: tamen quia eius tranſlatio non eſt multum fida, placet aliter ſentire propter uerba græca, quæ aliter ſonant, quæ hæc ſunt, κατὰ φυσιν γὰρ σάρκες καὶ νεῦρα ἐξ αἵματος γίνεται, νεῦρον μὲν ἐξ ἰνῶν διὰ τὴν συγγένειαν, σάρκες δ᾽ ἀπὸ τοῦ παγέντος ὃ πήγνυται χωριζόμενον ἰνῶν. *Quod eſt, Secundum naturam carnes & nerui ex ſanguine generantur, nerui quidẽ a uillis propter cognationẽ, carnes autẽ a coagulatione quadã eius quod ſecretum a uillis concreuit. Sed conſtat, ut declarauit nobis Gale. in primo de motu muſc. a uillis, qui ĩ muſculos sũt ſeminati, oriri tẽdines. hæc pater meus. Itaq; ut rẽ peragamus, dubiũ eſt nemini Platonis fuiſſe ſentẽtiã, neruos, hoc eſt, tẽdines, mouere quidẽ mẽbra, carnẽ uerò a natura et ad frigus & ad æſtus pro tutela fuiſſe procreatam: quem ſequutus eſt Galenus in primo & duodecimo de uſu partium, non tamen ut oſtenderet ſuĳpſius etiam*

H ij &

& hanc eſſe ſentẽtiam, ſed ut eam, quum eſſet tempeſtate ſua admodum famoſa, ibi cũ non eſſet locus ualde proprius, eſſe præferendam, utiq; inſinuaret ut græcorum eſt mos, ſicut dictum eſt antea: in libro autem de Motu muſculorum quid ſentiret erat aſſerẽdum: quia ibi locus erat proprius, & ibi ſuam ſtabiliuit ſententiã: ubi in hac fuit ſententia, muſculum & non tendinem uoluntarij eſſe motus inſtrumẽtum, quia ſi tẽdo eſſet motus inſtrumẽtũ, neceſſe eſſet ut ubi eſſet motus, ibi adeſſet ſemper tendo. (Quod non animaduertit etiam Franciſcus Valleriola uir apprimè doctus, in libro. iiij. ſuarum enar. med. enar. ix.) Sed datur motus nullo exiſtente tendine: non datur tamen quin exiſtat muſculus. hunc igitur fateri oportet eſſe motus inſtrumentum, & non tendinem, ut clariſſime apparet in primo de Motu muſculorum, his uerbis, Ἐν κεφαλαίῳ δὲ κατὰ πάντων τῶν μυῶν λεκτέον, ὅτι κινήσεως τῆς καθ' ὁρμὴν ὄντες ὄργανα ποτὲ μὲν ἑαυτοὺς μόνους κινοῦσι συστέλλοντες, ὡς οἱ τῆς ἕδρας τε καὶ τῆς κύστεως, ποτὲ δὲ καὶ τὸ δέρμα πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ἑλκόμενοι συνεπισπῶντες, καθάπερ οἱ κατὰ τὰ χείλη, καὶ τὸ μέτωπον, καὶ ὅλως οἱ κατὰ τὸ πρόσωπον, ἐκ τούτων μὲν οὖν οὐδεὶς ἀποφύεται τένων, *Quod eſt In ſumma de omnibus muſculis dicendum, quòd motus uoluntarij ſunt inſtrumenta: tum quandoq; ſe ipſos duntaxat mouent contracti, ut muſculi ſedis & ueſicæ, quãdoq; uerò & cutem ad principium ſuum, dum trahũtur, ſimul attrahunt, uelut hi qui in labris & fronte, & omnino ĩ facie ſunt: ab his itaq; nullus naſcitur tẽdo. Ex quo quidẽ loco manifeſtum eſt eos quidem delirare, qui arbitrantur*

trantur tendinē eſſe primum motus inſtrumentum: quod ſi eſſet uerum, ſequeretur opus eſſe, ut omnes muſculi haberent tendines, ſi hi deberent eſſe motus inſtrumenta: declaratum eſt tamen quāplures eſſe muſculos abſq; tendinibus, qui motus efficiūt arbitrarios. Hos igitur omnes motus a muſculis perfici, licet aſſerere, ut etiam ſcripſit Galenus in .ij. de placit. Hippocratis & Plato. in .x. ca. viij. in xi. etiam de uſu partium, capit. xv. in .i. de locis affect. cap. v. & .iij. eiuſdem cap. vi. & denique in quinto, de cauſis ſymp. cap. ij. atq; alijs infinitis locis: ſed ſi quiſpiam reluctator dixerit Galenum in. xij. de uſu partium, & illud meminiſſe dum ſcripſerit ὁ μὲν γὰρ τένων, τὸ πρωτὸν ἔστιν αὐτὸ τῆς κινήσεως ὄργανον, Hoc eſt, Tendinem eſſe primum motus inſtrumentum: ſciat me hercle id in his tantum intellexiſſe, qui habent tendines: in alijs aūt qui illis deſtituuntur, utique negaſſe. Atque idcirco uerum eſt tendinem in eo, in quo quidem eſt, eſſe primū motus inſtrumentum: quia id quod primò mouet membrum, eſt tendo: non tamen quòd uelit dicere Galenus eū quidē eſſe motorē primū, quia opus eſſet, ſi id eſſet uerū, ut omnibus adeſſet tendo: quod eſt falsū, ut apparet his qui in anatome fuerunt exercitati: in omnibus tamen in quibus eſt motus arbitrarius, in his ſemper eſt muſculus. Hunc igitur licet aſſerere eſſe proprium motus inſtrumentum, non tamen tendinem: ſed ſi eſt, eſt per accidens, & non proprium, ut muſculus: quia non omnibus adeſt ſemper in quibus eſt motus, ſicuti adeſt muſculus, ut declarauit Galenus in primo de motu muſculorū, ut diximus, ubi ex propria: in. xij. autem de uſu partiū, ex aliena,

na(ſi mauultis) loquutus eſt ſnīa. Proinde ò ſtudioſi ui detis uos q̃ malè Galenus fuerit intellectus: ex quo non mirū ſi tot errores expullularunt: ſed parū id adhuc eſſet, ſi & in alijs, quæ pp aliquorū in aīaduertētiā petulanter ingeſta ſunt, uellicare Galenū non fuiſſet prǽſumptio, ut & in illa mēbrana, quā pāniculū carnoſum barbari appellāt, uolentiū quidē ne illā Galenū agnouiſſe. Quorūdā uerò eſt opinio Galenū utiq; de hac meminiſſe in. iij. de Anato. adminiſt. ubi in excoriatione edocet, quo modo ea a cuti ſit ſeparāda: quos ſequutus eſt Veſſalius in ſuo prægrādi lib. ij. c. v. in quo quidē loco uehementer ipſe delirauit, exiſtimans id quidem eſſe uerum, ob id Galenum ne hominum quidem Anatomen inſpexiſſe, quum id de ſimijs non autem de hominibus fuiſſe explicatum ſibi perſuaſerit. Sed ò præclariſſime Veſſali, nō poſſum quin de te doleam plurimùm, quum in his ineptire non erubeſcas: porrò tua nunc oſtenditur ignorantia, dum neſcis Galenum uoluiſſe duas eſſe membranas: unā quidem continuare ipſi cuti, de qua loco præſcripto intelligit Galenus: alteram uerò adherere ipſis muſculis, quam, & ſi Galenus ei nomen non indiderit, eſſe tamen uocatam panniculum carnoſum licebit aſſerere, ut conſtat ex his quæ ſcribuntur in vi. de morbis curan. ca. iiij. quæ hæc ſunt, δέρμα μὲν ἔξωθεν ἁπάντων προβέβληται τελουτῶν εἰς ὑμένα μεθ' ὃ κατὰ μὲν τὴν μέσην χώραν, αἱ ἀπονευρώσεις μυῶν τε τούτων δ' εἰσὶ δύο ὑμένων, ὡς οὐδ' ὅτι δύο εἰσὶν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐπίστανται καὶ γὰρ καὶ συμπεφύκασιν ἀλλήλοις, ὡς ἔργον εἶναι χωρίσαι, καὶ λεπτότητος εἰς ἄκρον ἥκουσιν, ἐφεξῆς δ' ὁ ταῖς δ' δύο

δύο μύες ὄρθιοι σαρκώδεις ἀπὸ τοῦ στήθους ἐπὶ τὰ καλούμενα ἥβης ὀστᾶ καθήκουσι, ταῦτα μὲν δὴ σύμπαντα τὰ εἰρημένα, συμφυῆ τ' ἐστὶ καὶ οἱ τὰς καλουμένας γαστρορραφίας ὅπως χρὴ ποιεῖσθαι γράψαντες, ἐπιγάστριον ὀνομάζουσι τὸ συγκείμενον ἐξ αὐτῶν, ὅσον δὲ ἐφεξῆς τῶνδε, καλεῖ τις μὲν ἐπ' αὐτοῦ περιτόναιον, οἰομένων ἓν καὶ ἁπλοῦν ἀσύνθετον εἶναι σῶμα, τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, σύγκειται γὰρ ἐκ δυοῖν σωμάτων ἀναίμων μὲν ἀμφοῖν καὶ νευρωδῶν. &c. *Hoc eſt, Cutis extrĩſecus oĩbus antè ſtat, hæc uerò in mẽbranã finitur, a cute medio circiter loco neruea tenuitas muſculorũ, quã aponeuroſin græci vocãt, gemina tẽditur mẽbranarũ ritu. Eas pleriq; Anatomicorum duas eſſe minime norunt, quum & unà coherea nt coaleſcantq; ſic ut labor ſit eas ſeparaſſe, & ſumma præterea ſint tenuitate. Poſt has deinceps habentur duo muſculi recti & carnoſi, q a pectore ad ipſa pubis oſſa perueniunt. Atq; hæc quidem memorata omnia & ſibi coherent coaleſcũtq; & quod conflatum ex ipſis eſt, græci, qui quemadmodũ diuiſum uentrẽ ſibi conueniat, prodiderũt, epigaſtrõ nominarũt: ꝙ uerò hoc deĩceps excipit, ab illis quidẽ uocãt peritoniõ, putãtibus uidelicet unũ et sĩplex id eſſe corpus minimeq; cõpoſitũ, ſed falsò cũ id cõpoſitũ ex duobus corporibus ſit, quorũ utrũq; et exãgue et neruoſũ ſit: uerũ alterũ eorũ neruoſa tenuitas eorũ muſculorũ, eſt q p trãſuerſũ ſe agũt: alterũ mẽbrana prætenuis uelut aranea q̃ utiq; uerè eſt peritoniõ. hactenus Gal. Sed hic Veſſalius obiurgãs indignabitur, cũ Galenus hoc in loco agat de partibus epigaſtri a Latinis obdominis nũcupati, cur nõ agat etiã de adipe, quã inter*

cutem & carnoſam membranam in hominibus reponi fatentur omnes Anatomici, niſi uelimus aſſerere Galenũ quum nullibi de ea mentionem faciat, non hominum, ſed ſimiarum Anatome tantum deſcripſiſſe. Certe ò Veſſali toto aberras cælo: nam declaratum eſt antea Galenum utiq; & hominum Anatomen inſpexiſſe, uti ſimiarum. Nec oportet ob id in tuo libro, cui titulus eſt de radice Chynæ, Galenum etiam diffamare, cum tamen ipſe adipẽ agnouerit, & ſi tu quidẽ oſcitanter eius libros lectitans non animaduerteris, ut haberi poteſt ex his quæ ſcripſit in. iiij. de uſu partiũ, dũ agit de peritonæi utilitatibus, Ἡ μὲν inquit, δὴ ἡ πρώτη χρεία μικρὰ, δυναμένων γε δὴ φρουρεῖσθαι καλῶς, τῶν ἐντὸς τοῦ περιτοναίου, καὶ πρὸς τῶν ἔξωθεν ἐπικειμένων αὐτοῖς σωμάτων, οἵ τε γὰρ μύες οἱ ταύτῃ μεγάλοι, καὶ ἡ κατ' αὐτὰς πιμελὴ δαψιλής, καὶ τὸ δέρμα παχύ, Hoc eſt, Prima utilitas exigua quidem eſt, quum poſſint, quæ ſunt intra peritonæum a corporibus, quæ extrinſecus ſibi incumbũt, ſatis muniri. Muſculi enim illic ſunt magni, ſuper quos tum adeps multus, tũ craſſa cutis eſt: ſed manifeſtiſſime quidem conſtat, quum uelit Galenus, ut diximus in ſexto de morbis curan. ca. iiij. pãniculum carnoſum eſſe nerueam tenuitatem muſculorum, ob id non licet aſſerere adipem inter ipſum & muſculos, ſed potius inter cutim (quã appellat Galenus craſſam, quia finitur in membranã) & ipſum pãniculũ, ut uere eſt, Galenum repoſuiſſe. Nec obiecerit quiſpiam quo modo illa membrana poſſit uocari panniculus carnoſus, quum Galenus loco præcitato eam uelit nerueam tenuitatem eſſe muſculorum; quia manifeſtum eſt omnes

quidem

quidem membranas de ſui ſubſtantia neruoſas eſſe. Atq; idcirco non mirũ, cũ agat Galenus de eius eſſentia, dicat eam eſſe neruoſam muſculorum tenuitatem. Nec eos damno, qui ei illud nomen condonarunt, nec Galenum ſimiliter, quia ſemper ſequutus eſt diuinum Platonem, qui dixit in Dialogo de Regno, κἂν διφαυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὲ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως, *Quod ita uertitur, Si uerborum curi ſitati non ſtudueris, euades in ſenectute ſapientior. Proinde Galenus nunq̃ uoluit curare de nominibus, modo rei proprietas & ordo poſſet conſeruari, ut ĩ huiuſcemodi membrana, quæ & ſi non uocata fuerit panniculus carnoſus, eius tamẽ et eſſẽtia & proprietas (quod ſatis erat) declarata fuit. Sed ſi Veſſalius & alij Galenũ flagellantes iſthæc audire nõ uoluerint, eſto ut libet: nos autem ueritatis amatoribus tantùm ſcripſimus, qui ut hæc legerint, non uereor quin omnes deteſtaturi ſint Galenomaſtigas, & præſertim Veſſalium, omnium me hercle impudentiſſimum, qui ſtuduit Galeno ſemper contradicere, ſed declaratum eſſe arbitror eius in Galenum rationes (uel potius dicam ineptias) hactenus eſſe nullas, & poſthac etiam demonſtrabimus, & hunc male Galenum intelligendo, in multis quidem deliraſſe. Nam ut ab his primò incipiam quæ ſubſequẽter ſcripſit Veſſalius, quis eum nõ damnabit? quum uelit in ſuo prægrandi libro .ij. cap. x. Galenum quidem titubaſſe in his quæ ſcripſit de muſculorum uſu exiſtentium in oculis. Porro Veſſalius taxat Galenum de inconſtantia, qui in libro iiij. de locis affect. cap. i. meminit muſculos oculi palpebram*

bram detrahẽtes eſſe duos, in libro autem .x. de uſu partium, unum tantùm eſſe dixit: ſed uidete obſecro ô ueritatis amatores, quid fuerit in cauſa ut hic homo in his quidẽ inſanierit, certè fuit, quia in exẽplaribus græcis ſe ſtudioſũ nõ p̃ſtiterit. nec poterat, quia nec a teneris fuit enutritus ſicuti præſtabat, non autem in malis translationibus, quæ eum ad tot ineptias perduxerũt: ſed ſi quiſpiam me hercle contenderit, uolens Veſſalium in græca lingua & eſſe quàm doctiſſimum, eſto ut libet, modo fateatur ut oportet, eum ſaltem nec admodum ſtudioſum nec multi eſſe iudicij. Etenim apertiſſimè conſtat ex his quæ deinceps Galenus non longè pòſt ſubdidit. Poſtquã in .x. de uſu patriũ ſcripſit motus oculorũ eſſe quatuor: unum quidem, quo intro uerſus naſum adducuntur: aliũ autem, quo extra uerſus paruum angulum abducũtur: tertium, quo ſurſum uerſus ſupercilia tolluntur: quartum uerò, quo deorſum uerſus malas trahuntur: atque ideo conſentaneum eſſe & muſculos, qui motuum illorũ duces eſſent, totidem eſſe numero: duos quidem a lateribus, alterum ſcilicet in altero angulo: alios autem duos, quorum unum eſſe infernum, alterũ uerò eſſe supernũ: ſed quia trãslatio, quæ circumfertur, eſt deprauata, ſubijciã igitur uerba græca, ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος τις μῦς μέγας, περὶ τὴν ῥίζαν αὐτῶν σφίγγων μὲν καὶ φρουρῶν τὴν τοῦ νεύρου τοῦ μαλακοῦ κατάφυσιν, ἀνατείνων δὲ καὶ κουφίζων ἄνω, καὶ τὴν ὅλην συνεπιστρέφων τὸν ὀφθαλμόν, *Hoc eſt, Alius eſt muſculus quidem magnus circa eorũ radicẽ, conſtringens quidẽ ac muniens nerui illius mollis immiſſionẽ, oculũ uerò diſtendẽs & leuans ſurſũ et deorſũ et unà cõuertẽs.*

Porrò

Porrò igitur ex hoc quidem loco non negabit quiſpiam Galenum utiq; ſibi ipſi cũ pugnãtia nõ loquutum fuiſſe & ſi meminerit quidẽ muſculos oculi palpebrã detrahentes eſſe duos, & eſſe unũ: quãdoquidẽ utroſq; ſimul & per ſe licet aſſerere, eſſe quidẽ huiuſcemodi motores. Etenim ultra illũ qui in interiori oculi angulo uerſus naſum ſitus eſt, cuius uſus eſt oculi deorſum palpebrã quidem detrahere: et aliũ eſſe ſcripſit Galenus, ut uidiſtis, qui deorſum etiã mouet oculum. Proinde & ſi Galenus dixit muſculos oculum quidẽ deorſum inclinãtes eſſe duos, intellexit & muſculũ, qui propriè debet dici deorſum oculi motor, quia inferius duntaxat mouet oculũ: & alterũ, qui etiã dici poteſt deorſũ oculi motor, impropriè tamẽ, quia & aliũ habet uſum ſurſũ .ſ. retrahere. Quapropter & ſi Galenus in .iiij. de locis affect. cap. i. ſcriptum reliquerit, muſculos oculi palpebrã detrahẽtes eſſe duos, generaliter tamẽ id eſſe quidẽ intellexit, ſed propriè unũ duntaxat uoluit eſſe, qui huiuſcemodi motui eſt tantũ deputatus, ut in .x. de uſu partiũ. Sed ſi quiſpiam forte contenderit Galenum & potuiſſe aſſerere, duos & eſſe muſculos oculũ leuãtes, ſi ita eſt, dixit tamẽ unũ eſſe tantũ. Nos id etiã fatemur utiq; eũ potuiſſe, ſi uoluiſſet, ſed nõ placuit: quid tũ, ſat tamẽ fuit ſub illo modo et hũc ſubĩtelligere oportere, eũ uoluiſſe qdẽ, elicere poſſimus: nõ tamẽ eũ flagellare (ſi rectè ut debemus ĩtelligere uolumus) ſicut Veſſalius, qui & ſi non intelligat, Galenum tamen calumniare non pepercit, non ſolũ ut uiſũ eſt hic, ſed in pluribus alijs ut poſterius oſtẽdemus. Sed prius quàm agamus de muſculis, ſatius erit expedire

& illud quod de oculis in Galenũ inuectus eſt, quũ de his prius ſit factus ſermo: Veſſalius itaq; in ſuo prægrandi libro .viij.c. xiij.nõ exſaturatus his quæ paulò antè ĩ.ij. lib. debacchatus fuerat, uoluit etiam ſe intromittere in his quæ meminit Galenus de oculorum temperamentis, uolens quidem glaucedinem & eorum nigrorem non cõtingere ex his cauſis, quas ſcripſit in libro Art. med. cap. xxvij. Sed in quo modo mentiendo oblateret Veſſalius, quis neſcit? dum uelit eſſe non poſſe, ut propter humoris aquei, qui in pupilla exiſtit, & quantitatẽ & qualitatẽ (ut tradit Gal.) colores oculorũ euariẽt, ſed illos eſſe uarios ob colorem, quo tingitur uuea, a græcis ῥαγοειδὴς appellata, quæ illum exprimit colorem, qualem ipſa prius ſortita eſt: hoc modo perſuaſit Veſſalius, quia is color in uuea perpetuò apparet, ſiue integro ſiue humore efluxo. Sed quantum mentiatur Veſſalius, nolo in præſentia me extendere: millies enim iam dictum eſt, hunc hominem in mendatijs non erubeſcere, modo uideatur in Galenum obſtrepere: de quo admiror plurimum, dum cum ſuis mendatijs, res ut ſunt, crediderit euertere. Sed ò ſtudioſi ſi forte fortuna nec mihi credere uolueritis, ſi dixero aliter uidiſſe quàm ſcripſerit Veſſalius, certe uos credere poteſtis id quod uultis: nos nec amore in Galenũ nec alia qua uultis cauſa, ut hæc dicamus, uos ſcire uolumus, ſed ut ueritati tantum patrocinemur, quam ſemper ſuſtinendam eſſe dijudicauimus, eamq; perſuadere & alijs perpetuò curauimus, & oculata fide ſi conceſſum erat, ſin autem, ſaltem rationibus, quibus poteram, nõ ꝑtermittebã, ut ĩ pſentia, quũ nõ detur oculata fide uobis ò

ſtudioſi

ſtudioſi demonſtrare ſaltem nonnullis rationibus oſtendere non deſinam, quibus ſpero uos conuinci poſſe, ut dicatis etiam uos hunc hominem mentiri quidem: ſed eos præſertim requiro, qui in medicina fuerunt alti plurimum, quos non dubito, quin ſint & arma ſuſcepturi in Veſſalium, ut pro Galeno uindictam faciant, ſi & Veſſalius recalcitrare uoluerit, ut hoc ſuſtentet paradoxum: quod nec iactet eſſe ſuum. eſt enim Hugonis Senenſis, Iacobi Forliuienſis & aliorum: qui quum Galenum exponerẽt, etiã ipſi inſaniẽre: de quibus mirari oportet plurimum, quum eſſent medici non indocti, atq; admodum ſtudioſi, non ſciuerint id ab Ariſtotele in. v. de Generatione animalium, iam fuiſſe demonſtratum cap. i. hiſce uerbis τὰ μὲν ἔχοντα τῶν ὀμμάτων πολὺ τὸ ὑγρὸν, μελανόμματα ἐστὶ, διὰ τὸ μὴ εὐδίοπτα εἶναι τὰ πολλὰ, γλαυκὰ δὲ τὰ ὀλίγον καθάπερ φαίνεται καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης, τὸ μὲν γὰρ εὐδίοπτον αὐτῆς, γλαυκὸν φαίνεται, τὸ δ' ἧττον, ὑδατῶδες, τὸ δὲ μὴ διωρισμένον διὰ βάθος μέλαν καὶ κυανοειδὲς τὰ δὲ μεταξὺ τῶν ὀμμάτων τούτων, τῷ μᾶλλον ἤδη διαφέρει καὶ ἧττον. *Hoc eſt, Qui multum humoris habent oculi, ij nigri ſunt: quoniam humoris copia tranſpici ſatis non poteſt: glauci autem ſunt, qui parũ habent humoris, ut in mari etiam cernitur. Etenĩ quã tùm eius ſatis tranſpicitur, glaucum apparet: quantùm minus, aqueum: quantum præ gurgite alto nõ præfinitur, id occupat, & nigrum & ceruleum ſentitur: qui autem inter eos ſunt eo iam differunt, quòd magis minus ue cõſtiterint. Deinde Ariſtoteles his nec contentus, & aliã ſubdit rationem, experientia quidem comprobatam, (quã*

neq;

neq; effugere poſſimus: quin approbamus et nos ita eſſe ut ipſe ſcripſerat, ut etiã fatētur uno cõſenſu omnes medici, præſertim Aetius in ſermone. iij. ſecũdi ſui Tetrab. c. 50. quæ hæc eſt, δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα τῆς ὄψεως ἑκατέρας, τὸ μὲν γὰρ γλαύκωμα γίνεται μᾶλον τοῖς γλαυκοῖς, αἱ δὲ νυκταλώπεκες τοῖς μελανοφθαλμοις, ἔστι δὲ τὸ μὲν γλαύκωμα, ξηρότης μᾶλλον τῶν ὀμμάτων, διὸ καὶ συμβαίνει μᾶλλον γηράσκουσι, ξηραίνεται γὰρ ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο σωμα, καὶ ταυτὰ τὰ μόρια, πρὸς τὸ γῆρας ὁ δὲ καὶ νυταλώπηξ ὑγρότητος πλεονασμὸς, διὸ τοῖς νεοτεροὶς γίνεται μᾶλλον, ὑγρότερος γὰρ ὁ ἐνκεφαλὸς ὁ τῶν τῶν Quod ita uertitur, Egritudines oculorũ utrorũq; indiciũ faciũt: glaucedo. n. cæsijs potius accidit: luſcoſitas nigris Eſt aũt glaucedo ſiccitas poti' oculorũ: itaq; ſeneſcẽtib. magis euenit. Nã oculi quoq; & reliquũ corpus ſenectute ſiccescũt: luſcoſitas uerò humoris copia ẽ quare minoribus. natu accidit, cerebrũ eorũ humidius eſt. Sed hic uideo contumelioſũ eſſe poſſe Veſſaliũ, qui Ariſtotelẽ, ut philoſophũ, in hoc audire nõ uoluerit, quia Paul. Aegi. qui optime de re medica ſenſit aliter ſcripſit in lib. iij. c. xxij. hiſce uerbis: Poſteriores aũt glaucomata humoris, qui ob ſimilitudinẽ cryſtali Cryſtalloides appellatur, uitia ex humiditate in glaucũ colorẽ trãſeuntis indicarũt. Ex hoc loco opinari poterit Veſſalius, ut pleriq; alij, glaucoma oriri quidem ex humiditate, non autem a ſiccitate, ut meminit Ariſtoteles. Verũntamen ſi Pauli uerba ad amuſſim excogitabuntur, non erunt quidẽ aduerſus Ariſtotelẽ, qui et ſi eſſet ſũmus philoſophus, erat tamen & ſummus medicus, ut potiſſimum ex lib. προβλημάτων

λημάτων oſtendi poteſt, atq; alijs in quibus partes medicinæ pertractantur, ut etiã prodidit Galenus in. i. met. med. cap. ij. ubi uult Hippocratē rectè principia nobis de diſſe, poſt eum Ariſtotelem rectè ſenſiſſe, quum dixerit Glaucoma quidē eſſe oculorũ ſiccitatem: a quo nec Paulum diſſentire licet aſſerere, ſi eius uerba rectè intelligãtur. Etenim manifeſtũ eſt e noluñiſſe aſſerere illud ex poſteriorũ ſententia oriri quidem cryſtalloide ex humiditate quæ perditur in glaucũ colorem tranſeunte, ut declarauit Ariſtoteles, ut dictũ eſt ſuperius, & Aetius in ſermone. iij. ſecũdi ſui Tetrab. cap. 50. qui lōgè clarius quã ullus alius, qui de eo ſcripſerit, uidetur mihi pertractaſſe, quum uelit & glaucoma propriè dictũ eſſe mutationem cryſtallini humoris ad glaucũ colorem, ſiccitatēq; ac concretionē: et alteram quoq; eius ſpeciē ex prægreſſa ſuffuſione, humore quidē fieri iuxta pupillã uehementiſſimè congelato ac reſiccato, ut etiã Paulum uoluiſſe aſſerere, conſentaneum quidem eſt exiſtimare: quoniam glaucoma et hypochyma unũ et idem eſſe mali genus cũ ueteribus etiam poſteriores credidiſſent, quod aliter ſentit Paulus, quod non fieret ſi, admitteretur utrũq; quidem ex humore procreari: ſed quia ponitur differentia, opus eſt ut in aliquo omnino differãt. nō dicēdũ eſt tamē quòd differãt penes ſitum ut unius cauſa ſit in cryſtalloide, alterius aũt, ſit inter ipſum & pupillã, quia dictũ eſt ex Aetij ſentētia et glaucoma etiam uocari, quando humor, qui prius, dum nō eſſet exſiccatus, ſuffuſionem efficiebat, exiſtens inter cryſtalloidem & pupillam, fuit congelatus & reſiccatus, licet impropriè, proprie

tamen

tamen ita uocetur, quando huiuſmodi exſiccatio ac ſiccitas contingit cryſtallotidi: quia tamen in utroq;, oculi ad colorem glaucum ex ſiccitate tranſmutantur, ob id huiuſmodi diſpoſitionem glaucoma appellare uoluerunt medici, ut manifeſtiſſime etiam declarauit Galenus in.x. de uſu partium, in his uerbis, Affectus qui a Medicis γλαυκωσις, id eſt, glaucedo nuncupatur, ſiccitas quidem eſt ac concretio immodica humoris cryſtallini. Hæc autẽ quia glaucis potius accidit, & oculi ex ſiccitate etiam fiunt glauci. Vnde manifeſtiſſimè apparet ò ſtudioſi, mentiri quidem Veſſalium, quum uelit colorem oculorum eũdem eſſe, ſiue integro, ſiue humore effluxo: quod eſſe non poſſe iam demonſtrauimus. Sed ſi ò uos ſtudioſi aliter credere uolueritis, exiſtimantes Veſſalium non protuliſſe, niſi plus fidei ſuis oculis, quàm rationibus attuliſſet. Eſto ut uobis libet, non poſſum quidem facere, quin uos credatis id quod uultis: doleo tamen plurimũ, quod ſatis non me præterit pleroſq; quidem fore, qui etiam me calumniabuntur, quod uoluerim in Anatome Galenum defendere, non oculata fide, ut præſtabat, ſed rationibus, quũ non opus ſit in his quæ oculis diſcerni quidẽ poſsũt. Quod uerum eſſe (ut ingenue fatear) & ego quidem arbitror cum Galeno in libro de optima ſect. ad Thraſibulum cap. ij. ueruntamen, quia non poſſum omnibus adeſſe, ut id negotium indicare poſſim: uiſum eſt tamen operæpretium fore, ſi quibuſdam uterer rationibus, quibus perſuaderem non ita leuiter huic homini credendum eſſe quia mendax eſt, ut etiam ſciuerint illi, qui experiri uolerint, ut nos fecimus, qui quum uideremus Galenũ in

in tot & tot ab eo fuiſſe ſuggillatum, mirabamur plurimũ quo modo id poſſet cõtĩgere: ſed quia uidebamus nos & in his quæ ulla ratione demonſtrari quoquo modo poſſunt, & Veſſalium quidem defeciſſe, ob id rem adoriri occepimus & oculata fide, & diligenter intueri, ſi ita eſt, ut ratio perſuadebat, in rerum natura: & tandẽ re cognita hunc hominem deteſtari uiſum eſt, & mãdare ſcriptis, quæ quibuſdam rationibus oſtendi poſſũt, ut uos ò ſtudioſi uelitis rem adoriri, nec ita leuiter Veſſalio eſſe adicti, ut faciũt pleriq; omnes hiſce temporibus qui nec in Anatome experti ac uerſati, nec docti in rationibus, ſed ſola librorum Veſſalij lectura, audent & ipſi Galenum diffamare: propterea nos uidẽtes hanc heresim quotidie & quotidie ſerpere, non potui me continere quin ſuccurrerem, ſi non licet iſtis, ſaltem poſteris, ne & ipſis in huiuſmodi aberrare contingeret, in eorum picturis etiam detardantibus, ut faciunt noſtri hoc tempore: qui non corporum naturalium, ſed picturarum duntaxat inſpectione delectantur, credẽtes rem eſſe ut pingitur: unde in multis multi decipiuntur, licèt ſtudioſis noſtri temporis aliter uideatur eſſe, qui arbitrantur totam hinc de Anatome doctrinam haberi poſſe. toto tamẽ aberrant cœlo: quia multa ſunt, quæ & pingi nequeunt, & alia multa, quæ & ſi ſunt picta, tamen ut ſunt, nec reſultare poſſunt, quum ita appareant ut ſtudioſi quidẽ, nec poſſint intelligere, ni prius ipſi in Anatome eorũ fuerint uerſati, quæ naturalia ſunt: quò fit ut huiuſcemodi picturas haud omnino inſpiciendas eſſe ſemper perſuaſerim: quoniam ab eis nec ullam frugem habere poſſumus.

Hortor igitur illos et moneo plurimum, qui in Anatome excellentes eſſe uolunt, ut ad ſectiones his relictis ſe qui dem conferant, hi poterunt & in hac re eſſe arbitri, & ſcire quantum ueridicus ſit Veſſalius, ſiq; illi ſit credendum in his atq; alijs quàmpluribus, quæ aliter quàm ſcri pſerit Galenus, impudenter aſſeruit: nos autem in præſentia, (ut diximus) res eſſe, ut uere ſunt, & ut ſcripſerit Galenus, perſuadere quibus rationibus erit conceſſum, tantum perſiſtemus, ac operam nauare procurabimus, ut oſtendamus eius animum in Galenum ſemper malum extitiſſe, ut ex his quæ dicta ſunt haberi poteſt, ac infini tis alijs, quæ poſthac dicẽtur, in quibus Galenũ damnat Veſſalius, in quibus non licebat. Nam ut rem cœptam peragamus, quam rationem habet Veſſalius, ut eum qui dem exagitet, quum dicat in libro qui de Radice Chynæ inſcibitur, Galenum in libro de uſu partium, & deſcriptionem, & muſculorum uſum, tum temporalium, tum mandibulariorum, quos græci μασσατῆρας *appellant & aliorum quamplurium, præterijſſe, tanquam de ipſis nullam quippe habuerit notitiam, tunc quum eos ſcriberet libros, ſicuti fecit in libris de Anatomicis adminiſt. ubi ſeipſum correxit, eoſq; perbelle quidem depinxit, nul la tamen de partiũ uſu inibi facta mentione, tanquam il los ſe aliquando recogniturum ſperaſſet. Sed eſto, quod ita ſit, ob id tamen Galenus eſt ne diffamandus? certe nõ quia id & alijs quampluribus ſapientibus uſu uenit: qui quum aliqua in quibuſdam ſuis libris parum recte, aut obſcure deſcripſiſſent, in alijs autem ſeipſos quidem retractarunt: ueruntamen ſi Veſſalius & plerique alij cõ*

tenderint, & id peccatum eſſe, eſto ut libet, nolo in præſentia de lana caprina litigare: dicam tamen nec eos habere, ut in hoc Galeno quidem maledicant, quoniam in libris de uſu partium, perinde pulchre Galenus de eis quidem meminit, ut in libris de Anatomicis ſectionibus, immo longè melius (ut mea fert opinio) illic, quam hic pertractatum eſt, ut apparebit illi, qui in undecimo de uſu partium, & in quarto de Anatomicis adminiſtrationibus ſtudioſe ſeipſum uerſare uoluerit. Sed non mirum, quum in libris de adminiſtrandis ſectionibus, tantum edoceat quomodo Anatomen illorum adminiſtrare oporteat, licet pertranſeundo, ut ipſi magis demonſtrentur, de eorum uſu etiam mentionem faciat: ſed in libris de uſu partiũ, ut oſtendat naturæ ſolertiam. neceſſarium eſt ut in ipſorum uſu & deſcriptione magis perſiſtat, quẽadmodum facit Galenus, ut eſt uidere: nam in. iiij. de Anatomicis adminiſt. quanquã agat de muſculis, qui a græcis (ut diximus) μασσατηρες appellantur, tametſi hæc appellatio auctore Galeno in. xi. de uſu partium & ad temporales non minime pertineat: etenim ij unam eam actionem in maſtigationibus dũtaxat obeũt, ut dentes uehementer inter ſe cõmittant, quam rem cõſequitur, ut ſi quid inter eos fuerit, id cõminuãt: eos tamẽ nõ ita perbelle deſcribit Galenus ut in. xi. de uſu partiũ, cum illic nullã faciat mẽtionẽ de earũ figura, quã triangularem eſſe ſcribit Galenus in undecimo de uſu partium, quam & eſſe concedit Veſſalius in pictura quarta, & .ij. libri ſui ꝑgrandis. c. xv. uerũ de ipſorũ uſu q̃d reſtat dicẽdũ? certe mẽtitur Veſſalius, dũ uelit Galenum in

libris de uſu partiũ, etiam in eo enarrando fuiſſe falsũ. Sed ut de utriſq; his agnoſcatur ueritas, adſcribam uerborum ſeries & in .xi. de uſu partium, & in .iiij. de Anatomicis adminiſt. excerptas, ut facilius unuſquiq; poſſit ferre ſuum de hiſce iudicium. Porrò in .iiij. de Anatomicis adminiſt. hæc uerba habentur, Διότι μὴ μόνον ἀνατείνεσθαί τε καὶ προσάγεσθαι τῇ ἄνω γένυι τὴν κάτω μασσομένων τῶν ζώων ἐχρῆν, ἀλλὰ καὶ λοξὴν ἀτρέμα, ποτὲ μὲν εἰς τὰ πρόσω, ποτὲ δὲ εἰς τοὐπίσω φέρεσθαι, τοιαύτης γὰρ τῆς ἐνεργείας εἰς τὸ μασσᾶσθαι δεόμεθα, δύο τοίνυν εἰσὶ μύες ἑκατέρωθεν τῶν μασσητήρων ἀπὸ κεφαλῆς ἰδίας εἰς κοινὴν τελευτὴν ἰόντες, ἡ μὲν οὖν τελευτὴ τῶν μυῶν ἐπὶ τῆς κάτω γένυος ἐστιν, ἐπειδὴ ταύτην ἔδει κινεῖσθαι, τῶν δὲ κεφαλῶν, ἡ μὲν ἑτέρα κατὰ τὸ μῆλον καλουμενὸν, ἰσχυρὰ καὶ νευρώδης φανεῖταί σοι, συνδέσμῳ ῥωμαλέῳ συναπτομένης τῆς σαρκοειδοῦς οὐσίας, ἡ δὲ ἑτέρα καθ' ὅλον τὸ ζύγωμά ἐστιν ἥκιστα νευρώδης, πρόσω μὲν ἀτρέμα λοξὴν ἡ προτέρα τὴν γένυν ἀνασπῶσα, τῆς δὲ ἐναντίας ἕνεκα κινήσεως ἡ δευτέρα γεγονυῖα, τοσοῦτον γὰρ ὀπίσω τὴν γένυν ἀπάγειν πέφυκεν, ὅσον εἰς τοὔμπροσθεν ἡ προτέρα, καὶ μέντοι καὶ τείνοντί σοι τῶν κεφαλῶν ἑκατέραν ἐν μέρει σαφῶς ἡ τῆς κάτω γένυος ὀφθήσεται κίνησις. *Hoc eſt, Quoniam non modo attolli adduciq; inferiorem maxillam ſuperiori, dum mandunt animalia, oportebat, ſe etiam obliqua paulatim nunc in anteriora, nunc in poſteriora protendi: quippe tali functione ad cibum mandendum indigemus. Duo igitur muſculi ſunt maſſeteres utriq; ex proprio ſinguli capite ĩ cõe extremum profecti, quòd in maxilla inferiori habetur, quan-*

doquidem

doquidem hanc moueri conueniebat: ex capitibus uerò alterum in malis uti uocant, ualens nerueumq; apparebit carniformi ſubſtantiæ robuſtiori ligamento coniunctum, alterum iuxta totum zygoma minime neruoſum. Primum quidem maxillam ſenſim obliquam prorſũ ad ſuperiora trahit: ſecundum contrarij motus gratia creatum eſt, nam etiam tantum maxillam retrorſum abducit, quantum primum in priora agit, quin tendenti tibi utramq; uiciſſim caput manifeſtò inferiori maxillæ motus cõſpicitur. In. xi. autẽ de uſu partiũ ſic ſcriptum eſt, dum de ipſis fit mẽtio, ἄλλοι δὲ τινες εἰς τὰς ἐν ταῖς μασήσεσι περιφορὰς τῆς γένυος ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγενόντο δύο μύες, οἱ καὶ τῶν γνατῶν τὸ σαρκῶδες ἐργαζόμενοι, τούτους τίνες οὐχ ἕνα μῦν ἑκατέρον: ἀλλὰ τρεῖς εἶναι νομίζουσιν, ὅτι τρεῖς αὐτῶν οἷον ἀρχαὶ τίνες εἰσιν ἀπονευρώσεις, ἢ τένοντες, ἢ καταφύσεις εἰς τὰς γένυος, ὀνομάζουσιν, γὰρ οἱ μεν οὕτως, οἱ δὲ ἐκείνως ἑρμυνεῖσε μὲν σαφῶς ἕκαστος ὀριγνώμενοι τὴν ἰσεὰν τῶν μυῶν, ἀνόμοιον οὖσαν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ἐποψίαν δὲ ἄν τινι παρέξοντες, ὡς διαφέροιντο περὶ αὐτῶν, εἰ ὁ μὲν ἀρχὰς λέγει τρεῖς ἑκατέρῳ τῶν μυῶν ὑπάρχειν, ὁ δὲ τελευτὰς, ἢ κεφαλὰς, ἢ ἀπονευρώσεις, ἢ τένοντας, ἢ καταφύσεις, ἔστι δὲ οὐκ ἐν τῷ πράγματι μάχη, κατά γε τοῦτο τοῖς ἀνατομικοῖς ἀνδράσιν, ἀλλ' ἐν τῷ τρόπῳ τῆς διδασκαλίας, τριγώνος μὲν γὰρ πως ἐστὶν ἑκάτερος τῶν μυῶν οἷον κορυφὴν τινα τοῦ τριγώνου πρὸς τῷ καλουμένῳ μήλῳ κεκτημένος, ἐν ταῦτα δὲ μία μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ τοῦ ζυγώματος πέρας, ἀποτείνεται πλευρὰ τοῦ τριγώνου, μία δὲ ὡς ἐπὶ τὴν κάτω γένυν, ἡ λοιπὴ δὲ καὶ τρίτη καθάπερ τις βάσις ἀμ-

φοτέρας ἐπιζευγνύουσα τὰς εἰρημένας πλευρὰς ὅλοις τοῖς εἰρημένοις μερέσι τοῖς κάτω γένυος ἔστι τε τὰ τοῖς κατὰ τὸ μῆκος αὐτῆ τοῖς γένυος, ἔστι μὲν οὖν νεύρω δ' ἔσχατος ἑαυτοῦ κατὰ τὸν ὑπὸ τῶν μήλων τόπον ὁ μῦς οὗτος, ἔνθα τὴν οἷον κορυφὴν ἔχει, κινεῖται δὲ καὶ περιφέρει τὴν γένυν ἄλλοτ' ἄλλων τῶν ἰνῶν τε καὶ καταφύσεως ἐργασαμένης ἀπὸ τῆς φύσεως ἵν' ἀλλήλας διαδεχομένων τῶν κινήσεων ἡ ἐν ταῖς μασήσεσιν ἐνέργεια πολυειδὴς γίνοιτο, δεόντως, οὖν ὀνομάζουσι τοὺς μῦς τούτους μασητῆρας. *Quod ita uertitur, Alij quidam duo muſculi ad mandibulæ in maſtigationibus circumactionem à natura fuerunt comparati, qui carnoſa quoq; genarum partem conſtituũt, quos nonnulli utrunq; non ſimplicē muſculum, ſed triplicem eſſe exiſtimant, quod tres ipſorum ſunt oponeuroſis, aut tēdones, aut in maxillas inſertiones inſtar principiorum quorundam: uocãt enim nonnulli hoc quidem modo, alij autem alio, qui quum perſpicue eorum ſpeciem ſtudēt indicare, quæ alijs omnibus eſt diſſimilis, ſuſpicionem cuipiam præbere queant de ipſis inter ſe non conuenire: ſiquidem hic ait tria utriq; muſculo adeſſe principia, ille uerò caudas aut capita, aut aponeuroſis, aut tendones, aut inſertiones. Eſt autem nulla, quæ ad hanc ſaltem rem pertinet, uiris Anatomicis in re controuerſia, ſed in docendi ratione: triangularis enim quodam modo muſculorum uterq; eſt, uelut uerticē quendam trianguli atq; acutiem iuxta uocatam malam habens, hinc autem unum trianguli latus uerſus zygomatis extremitatem porrigitur, aliud uerò uerſus inferiorem mandibulam, reliquũ uerò ac tertium, uelut baſis*

ſis quædam, prædictum utrunq; latus omnibus genæ inferioris memoratis partibus coniungens ſecundum ipſius longitudinem extenditur. Porrò muſculus hic, quàm alibi eſt neruoſior in loco qui eſt ſubter malas, quo loco habet ueluti uerticem, mouetur autem, & maxillam circumagit, alias alijs fibris atq; inſertionibus natura prouidè, & hoc moliente, ut motibus alijs alios uiciſſim excipientibus, multiplices fiant in maſtigationibus actiones. Conuenienter itaq; muſculos hos maſſitiras, hoc eſt, manſorios, uel ſi mauultis maſticatores, nuncupant. De inde non longe pòſt ab his ſubdit Galenus, τὸ δ' ὥςπερ ὑπὸ μυλῶν τῶν γομφίων λειοῦσθαι τὴν τροφὴν, τῶν μασατήρων ἔργον μυῶν, οὗτοι δὲ αὐτοὶ καὶ μεταβάλλουσι τὰ σιτία, καὶ τὰ τῶν ὀδόντων ἀποπίπτοντα παράγειν αὖ τοῖς ἐπιβάλλουσι,, τεινόμενοί τε καὶ προςελλώμενοι. *Hoc eſt, Porro cibum leuigari a molaribus, quaſi molis maſticatorum eſt actio muſculorum. Hi enim ipſi & cibos mutant, & qui a dentibus exciderunt, rurſus ijſdem cõmiſſis atq; applicatis adducunt tenſi ac contracti. Hactenus Galenus, & in. iiij. de Anatomicis adminiſtra. & in. xi. de uſu partium. Vnde ex his ò ſtudioſi poteſtis conferre ſi uerum ſit quod debacchatus eſt Veſſalius, in libris de uſu partium, Galenum & in deſcriptione & uſu enarrandis fuiſſe falſum: ſiq; in libris de Adminiſtrandis ſectionibus ſe correxerit, eoſq; muſculos inibi pulchrius deſcripſerit, certe ò ſtudioſi manifeſtum eſt longe melius & exactius in prædictis libris de uſu partium, quàm in libris de Adminiſtrandis ſectionibus de illis; Galenum quidem pertractaſſe atq; diſputaſſe.*

De muſculis autem temporalibus, quos græci κροταφί-τας nuncupant, nullam quidem & in.xi.de uſu partiũ, & in.iiij.de Adminiſt.ſect.uarietatẽ comperio, niſi forſan uelit dicere Veſſalius, & ſi non dicat, in .xi. de uſu partium, & in .iiij. de Anatomicis adminiſt. Galenum fuiſſe uarium in eorum deſcriptione: etenim ſcribitur in xi. de uſu partium, τελευτῶν γὰρ ἑκάτερος εἰς ἕνα τένοντα μέγαν. Hoc eſt, uterq; finiens in unum tendonẽ magnum. In.iiij.de Anato. admini.ſic autem legitur, ὁ κροταφίτης ὅλος φαίνεται διʼ εὐρέως τοῦ τένοντος ἐμφυόμενος τῷ κορωνῷ τῆς γένυος. Hoc eſt, Totus temporalis apparet, maxillæ coroni, per tendinem latum inſertus, ut ex his dicatur temporalis quidem tendinem, modo latũ, modo magnum fuiſſe prolatum ac perinde ſi Galenus eũ non inſpexerit: ſed uidete ò ſtudioſi qualis ſit hæc calũnia: profectò neſcitur quod Galenus, quum latitudo una ſit ex his dimenſionibus quæ magnum efficiunt, non ſine cauſa eum magnum appellare non dubitauerit, ſpeciem ſub genere comprehendens: ut ſi magnum dixerit ut genus, & latum ut ſpeciem quidem intelligat: quoniã illud natura eſt notius, ſcitur enim prius aliquod eſſe magnũ, quàm latum, ut declaratum eſt in Commentarijs Euclidis, ubi iſthæc latius explicata ſunt, quos ubi quis legerit, non uereor quin ſuam deponat rabiem, ſi quam prius aſſumpſerat: tametſi in Galenũ nulla detur occaſio, ut ea habeatur, quoniam eius ſcripta ſunt adeo docta, ut ſi quis in primis diſciplinis fuerit enutritus, de ipſis non ceſſabit quin admiretur plurimum, ac in eorum præ rumpat laudes, quanquam Veſſalius quodam peſtilẽti

ſydere

ſydere afflatus, in eum debacchari impudenter auſus ſit. Tamen uidetis uos ò ſtudioſi, qualis hactenus habeatur de eo, ac habēda ſit opinio, ab his ſaltē, qui ueritatis amatores extiterint, quibus duntaxat hoſce Cōmētarios ſcribere uoluimus: alijs autem qui huiuſcemodi ſectæ erunt addicti, ſatis ſcio me operam (ut eſt in trito prouerbio) & oleum perdere: uerūtamen nihil ad nos, dummodo illis tantùm ſatisfaciam, quos ſpero & ipſos laboraturos eſſe, ut Galenum ab huiuſcemodi detractatore uendicent, ſi in quibuſdam refrigeſcere aliquatulū uidebor. Audio Iacobum Syluium uirum in Medicina quàm doctiſſimum, uiua uoce Lutetiæ, ubi profitetur, hunc hominem deteſtari plurimum: Branda Porrus præceptor meus ſemper uenerandus (qui non ſolum Papiæ, ſed etiam Piſis ingenti auditorio philoſophatus eſt, nunc audio in Ticinenſi Academia Medicinam profiteri, tanta nimirū ingenij perſpicacitate, & ſenili maturitate, ut diuinus potius quàm humanus paſſim ab omnibus uideatur) omni anno ſtudioſorum perſuaſu Anatomen illſtrans, hunc neſcire quid oblateret (ut mihi relatum eſt) oſtendit omnibus: Bartholomæus Catia, homo in Medicina excellentiſſimus, cū Ioſepho eius filio quàm præclariſſimo, Nouariæ unà mecum de hoc homine, quod in Galenum ſcripſerit, conqueſti ſunt: itidem ibi Laphrancus Bonæpartis, nec immerito bonæpartis, quū alias Ticini ob bonas quas habet animi partes ab illa Vniuerſitate electus ſit Rector magnificus: nō præteribo meum Bartholomæum Beiletum Hipporedienſem uirum beneuolum & ſapientiſſimum: ſunt pleriq; & alij hic in Italia uiri excellen-

tes,

tes, qui & publice & priuatim de hoc homine indignantur plurimum, quorum catalogus longus quidẽm eſſet, ſi uellem recenſere: ueruntamen eſt mihi animo nec eos texere, nec quæ ab his dicuntur aſſerere, ſed ea tãtũ quæ noſtro marte acquiſiuimus, in præſenti libro patefacere, meũ oſtendẽdo amimũ, qui talis eſt in eũ, qualẽ in Galenũ habet ipſe Veſſalius: nec ſine cauſa, quis enim poſſet eũ pati, quum tot contumeliis Galenum afficiat quibus nõ oportebat, nec erat conſentaneum? ut audiuiſtis uos ò ſtudioſi, qui mehercle poteſtis ſcire, ſi Veſſalius habeat rationem, & uerum dicat in ſuo prægrandi libro ſecũdo cap. xv. (ut ad rem redeundo, eam propoſitam tandem finiam) quod Galenus in .xi. de uſu partium, meſſeterem etiam quendam enumerarit ſecus multo, atq; in. iiij. de Anatomicis adminiſtrationibus, ubi maſſeterem cognoſcens, nihil de illa tendinis productione comminiſcitur, quam uoluit Galenus in. xi. de uſu partium, illi adeſſe mirificam, nec ſine ratione, ut ipſe in ſuis uerbis, ut uidiſtis manifeſte explicuit, quum ſcripſerit, unum ex triangulis (quod eſt tertium ab eo ſcriptum) ueluti baſim quandã utrunq; latus, & quod ſcilicet uerſus zygomatis extremitatem, & quod uerſus inferiorem mandibulam porrigitur, omnibus genæ inferioris memoratis partibus coniungens ſecundum ipſius longitudinem extendi, quod nõ hercle fieret, niſi illa, ut manifeſtũ eſt, eſſet mirifica, & non falſa nec ficta, ut male quidem exiſtimauit Veſſalius, quã nec alio modo eſſe Galenus intellexit in. iiij. de Anatomicis adminiſt: quum dixit, ex capitibus apparere alterum in malis uti uocant, ualens nerueumq; carniformi

formi ſubſtantiæ robuſtiori ligamento coniunctum: ex huiuſcemodi igitur, quum manifeſtum ſit in hoc tẽdine, ſecũdum Galenum hic cõcurrere & neruos & ligamentum robuſtum, non poteſt eſſe quin ſit fatendum & Galenũ hic in. iiij. de Anatomicis adminiſtra. cõceſſiſſe illã mirificam tendinis productionem, quam clarius, ob cauſam iam dictam, & latius explicuit Galenus in. xi. de uſu partium, alioquin ubi illud ligamentum, quod appellat robuſtum Galenus, euaneſceret, niſi in aliquam tendinis productionem ſatis mirificam terminaretur? Certe ò ſtudioſi, manifeſte apparet hunc hominem neſcire quid dicat: ſed de eo admiror magis, qui non contentus his, auſus eſt etiã Galenum diffamare quod diſſectionũ profeſſores, qui ante eum extiterunt, non intellexerit, quia illi quum dixerũt maſſeteres eſſe tres, non tribus illis angulis, uel ſi mauultis, capitibus adhibuerunt animum, ſed hunc maſſeterem eſſe unum, & ſecundũ temporalem, tertium uerò qui in ore recõditus eſt, utiq; poſuerũt: uerũtamẽ ò ſtudioſi id quidẽ aſſerere, eſt quodãmodo uaticinari: quia nõ habemus eorũ ſcripta, ut de hoc poſſimus recte dijudicare: cõperio tamẽ in lib. de muſcolorũ diſſect. qui nuper repertus eſt, c. vi. antiquos ut eſt Aelianus et Pelops muſculũ temporalẽ ab eo qui ĩ ore dilateſcit, priuatĩ ſeparaſſe: quo fit ſi huiuſcemodi muſculus qui alterius pars eſſe uidetur, ab eis quidẽ fuit ſeparatus, multò magis oportet credere maſſeterẽ, ꝗ illius nec minima ꝑs eſſe uidetur, ab illis ſeparaſſe antiquos de ipſis ſcribẽtes ꝗ cũ uiderĩt tres adeſſe aponeuroſis, uel quid aliud, ut ipſis uiſũ eſt, nõ fuit incõſẽtaneũ, nec abſq; rõne dubitare hunc

hunc muſculum non eſſe unũ, ſed potius tres, quum unus muſculus unum tantum habeat tendinem, ut in cæteris apparet muſculis, qui & in alijs totius corporis habentur partibus in quorum extremitatibus illi quidem terminantur, excepto in muſculis temporalibus, & his qui eis infra ſunt oppoſiti: in iſtis enim partes carnoſæ ĩ principio ſunt, ac in fine: neruoſæ autem ſunt in medio, ut atteſtatus eſt Galenus in libro de muſcu. diſſect. ca. vi. & in. xi. de uſu partium, cui aſſentitur Oribaſius & in ſuo li. de muſ. diſ. ex Gale. c. xxix. in alijs autem temporalibus ſcripſit Galenus in. xi. de uſu partium, ex eorum medijs enaſci tendinem, ſed hic Veſſalius eodem in libro & cap. præcitatis, quum legerit Galenum in. xi. de uſu partium, hac de cauſa naturam tot laudibus extuliſſe, non ſatis eum aſſequitur: nam ex tot Galeni in naturam laudibus, aliud nihil fatetur colligere Veſſalius, quàm Galenum arbitratum fuiſſe muſculum temporalem unà cũ maſſetere unum eſſe, atq; tendinem, quem temporalis acuto maxillæ proceſſui inſerit, a temporali & maſſetere produci, quod eſſe non poſſe ratiocinatur Veſſalius. Sed eius rationes me hercle nullæ quidẽ ſunt, propterea quia Galenus nec id intellexit quod imaginatur Veſſalius, ut unicuiq; manifeſtũ eſſe poteſt, quũ Galenus de unoquoque ſeparatim ſcripſerit, imo antea quàm dixerit Galenus in. xi. de uſu partium, ex medijs temporalibus tendinem emergere, apertè quidem ſcripſit de maſticatoribus, uel ſi mauultis, manſorijs, ſe dicendi finem facere. Deinde agit de muſculis temporalibus, quos nec alio fieri modo, ut traditum eſt, deinceps rationabiliter Galenus approbat

probat, ut apparet in hiſce uerbis,

εἰ τοίνυν ἡ μεν κατα το μηκος αυτων θεσις, αυτους προπετεις ἐποιει και
ἀφρουρητους τους μυς ἐξοχας τε και κοιλοτητας ἀδικους ὅλης της κεφαλης,
ἡ δε ἐν τω νυν χωριω θεσις αυτοις τε ἀσφαλειαν ἐπορίζετο τοις μυσιν, ισο-
τητα τε και της ὅλης ἀπηργαζετο κεφαλης, ουκ ἦν ἐγκαιροτερον ἑτερωθεν
ταττειν αυτους, αλλ' ει τουτο δηλον ως το μεσον αυτων ἐγινετο κατ' ευθυ
της δεομενης κινησεως κορωνης, ὧς τε ἐντευθεν αναγκαιον ἦν εκφυναι τον
τενοντα,

Hoc eſt, Si igitur poſitio eorum ſecundum longitudinem, muſculos ipſos reddebat prominentes, præſidioque ſpoliabat, eminentiaſque ac cauitates iniquas in toto capite faciebat, quæ uerò præſenti loco eſt poſitio, tamen ipſis ſecuritatem præbebat muſculis, tum capiti toti æqualitatem, non erat commodius alibi eos conſtituere, quod ſi ita eſt, conſtatque ipſorum medium coronæ, quæ motu indegebat eſſe directum, tendonem iam hinc emergere, fuit neceſſe, ſed ò ſtudioſi, ſi quiſpiam ueſtrum, ob uerba quæ fecit hic Veſſalius, hiſce Galeni rationibus credere noluerit, ipſemet experiatur, quæſo, quum uidendi Ana tomen aliqua data fuerit occaſio: Certè ſi totus muſculus temporalis ab alijs duobus ſeparatus per ſe quidem menſurabitur, ex illius medio certa menſura oriri tendinem comperiet: ſit enim longus is gradium ſexdecim, ex octauo tendinē emergere, oculata fide mehercle inueniet, hoc deinde cognito, quas & quot in Veſſalium debeat inculcare contumelias, ſuo relinquam iuditio, dummodo tantùm mihi in hoc obtemperet, quòd unà mecum & credat, & dicat, hunc hominem inſanire, quum nec Galenū intellexerit nec in Anatome (ut præſtabat) & menſura, et alijs ingenijs, res ut ſunt, neſciuerit oſtendere, neq;

cognoſcere,

cognoſcere: ſed quadam petulanti afflatus ignorantia, totam Anatomen contaminando euerterit, omnibus poſſit innoteſcere. Sed his tandem expeditis, ut clarius adhuc manifeſtetur, & alia ſubſequenter examinãdo, rem ita eſſe apertius demõſtrauero, auſpicãtes ab illis muſculorum delineamentis, quæ Galenus in. iiij. de Anatomicis adnini. uniuerſa capitis cute ablata circa aures, quæ in reliquis animantibus non delineamenta (in. xvi. de uſu partium appellat etiam delineamẽta) ſolum, ſed perfectos etiam muſculos obſeruari docuit: uerũtamen Veſſalius hic in ſuo prægrandi lib. cap. xvi. in hominibus hactenus non reperiſſe, in canibus uerò aures mouentium muſculorum naturam optimè aſſequutum fuiſſe, aperte ſcripſit: in hominibus autem fatetur eſſe membranam quandam, quam carnoſam uocat Veſſalius eodem in lib. & c. xiij. quam agere quoq; aurem motu uoluntario eſt in ſententia, in his hominibus in quibus aures mouentur quam arbitratur partem illius eſſe muſculi propemodũ triangularis, quem Galenus in. iiij. de Anotomicis admi niſt. aſſimilatur figuræ quã græci τραπέζιον, Latini geometræ menſalem figuram uocant, quem ad aurem uſq; porrigi meminit Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. c. xiij. cuius poſtmodum fuit oblitus eodem in lib. ij. cap. xxvi. ubi dixit non ad aurem eum percurrere, ſed tantùm abeſſe, quantum ab occipitio procedere, ut etiã ſcripſit Galenus in. iiij. de Anatomicis adminiſt. quod uerum eſt, nec alio modo eſſe poteſt, ut etiam depinxit Veſſalius in nona tabula eiuſdem ſecũdi libri ſui prægrandis, unde oportet credere id quod eſt circa aures eſſe quiddam per ſe,

& iſtud aut eſſe muſculum perfectum, aut loco ipſius ali quid aliud: quod quum non ſit mera mēbrana, nec muſcu lus, uiſum eſt Galeno ob lineas quæ eo in loco perreptan tur, muſculorum delineamenta appellare, ut oſtenderet illud eſſe uéluti muſculum imperfectum, uſu cuius aures in hoībus non mouebātur, aut ſi mouebantur (ut auctor eſt Galenus in. xi. de uſu partium) exiguum quendam, atq; obſcurum debebant habere motum: atq; ideo natura in hominibus non curauit eum perficere, ut oculos in talpis, præſertim in his quibus non mouentur aures: ſed in quibus quoquo modo mouētur, aliquo modo arbitror naturam in his muſculi formam oſtentaſſe, ac inueniri poſſe propemodum uere muſculus, ut in reliquis animantibus, quæ manifeſtum habent aurium motum, quoniam unaquæque pars quæ moueri debeat, propriū, quo moueatur, requirit muſculum, ut declaratum eſt in libro de motu muſculorum: tametſi (ut uerum fatear) in hominibus hactenus nō obſeruauerim, nec apud Galenū meminerim me legiſſe, quod de eo mentionem fecerit, ſed ſolum (ut diximus) circa aures eſſe muſculorum delineamenta, loco præcitato aperte legimus: uerumtamen non mirum, quia forte ſortuna nunquam uidit Galenus homines in quibus aures motæ fuerint, quamquam Veſſalius in ſuo prægrandi libro ſecundo, capitulo decimotertio, duos quidem connumeret ſe uidiſſe homines in quibus aures mouebantur: ſed ſi in illis hominibus hoc uerum eſt, quod etiam non negat Galenus (ut in præcedentibus etiam diximus) eſſe hoc poſſe. In ipſis enim poteſt eſſe, ut talis ſit aut reperia

tur

quos Galenus communes eſſe dixit, eſſe proprios. Sed hic expendamus, quæſo, ò ſtudioſi, quis horum melius de ipſis ſenſerit. Porro conſentaneum eſt, ut prius agnoſcatur Galeni mens, ſi ea in quibus Veſſalius a Galeno diſciuerit, apertius ſcire uolumus: propterea apponam Galeni uerba, ut leguntur in. vij. de uſu partium, poſtq̃ tractatū eſt de poſitione ſtomachi ad aſperam arteriam, & laryngis ad fauces, quæ hæc ſunt, ταῦτ' οὖν ἅπαντα θαυμαστῶς ἀπείργασται τῇ φύσει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὸ καλούμενον ὑοειδὲς ὀστοῦν, καὶ τοι σμικρότατον ὄν, μεγίστας καὶ πλείστας χρείας παρέχει, καὶ γὰρ καὶ τῶν τῆς γλώττης μυῶν οἱ πλείους ἐξ αὐτοῦ πεφύκασι, καὶ τῶν τοῦ λάρυγγος ἡ πρόσθιος συζυγία, περὶ ὧν ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ τίνες ἄλλοι πρὸς τὰς ὠμόπλατας ἀνατεινόμενοι στενοὶ καὶ μακροί, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερος ὁ ἔρρωστος διφυής, ὁ πρὸς τὸ στέρνον καταφερόμενος, εἶτε ἄλλοι δύο μύες λοξοὶ πρὸς τὴν γένυν ἐξήκοντες, ὑπόλοιποι δ' οἱ σμικροὶ πρὸς τὰς ῥίζας τῶν ἐκφύσεων, ἃς οἱ μὲν ἀλεκτρυόνων πλήκτροις εἰκάζουσιν, οἱ δὲ γραφείων τοῖς κέρασι, καὶ προσαγορεύουσι βαρβαρίζοντες στυλοειδεῖς, ἔνιοι δ' εἰ βούλοιο γραφοειδεῖς τε καὶ βελονοειδεῖς ὀνομάζειν αὐτάς. οὗτοι μὲν οὖν οἱ μύες, οἵ θ' ὕστατοι λεχθέντες, οἵ τε παρὰ τούτων ἔτι, καθ' οὓς τῇ κάτω γένυι συνάπτεται τὸ ὑοειδὲς, ἴδιοί τε εἰσι τούτου τοῦ μορίου, καὶ κινοῦσιν αὐτὸ λοξὰς κινήσεις ἀντιτεταγμένας ἀλλήλαις, οἷον διορίζοντες ἐπὶ τἀναντία, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς ἴδιος ἐστιν αὐτοῦ ὑοειδοῦς, ἀλλ' οἱ μὲν εἰς τὴν γλῶτταν ἐκφυόμενοι, χάριν ἐκείνης γεγόνασιν, ὁ δ' εἰς τὸ στέρνον καθήκων ὁ διφυής, ἀντιτέτακται τε ἅμα τούτοις, ὡς ἀντισπᾶν κάτω τὸ

ὑοειδές, εἴ ποτ' ἄρα βιαιότερον ὑπὸ τῶν ἄνω μυῶν ἀναταθείη, καὶ τὸν θυροειδοῦς χόνδρον, πρόβλημα ἤ ἐστι ὥσπερ καὶ αὐτὸ το ὑοειδὲς ὀστοῦν, ἔτι ἤ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, προστέλλει τε καὶ ἀπολύξυνει, καὶ μὲν γε καὶ οἱ πρὸς τὰς ὠμοπλάτας ἀνατεινόμενοι μυες, τὴν ὡς πρὸς τον τράχηλον αὐτων ἐργάζονται κίνησιν, *Hoc eſt, Hæc igitur omnia mirabiliter a natura ſunt facta; quibus accedit os id quod* υοιδες *dicitur, quod quamuis minimũ ſit, maximas tamẽ atq; plurimas habet utilitates; quãdoquidem muſculorum linguæ bona pars ex hoc oſſe habet originem: atq; adeo muſculorum laryngis anterior coniugatio, de quibus ante diſſeruimus, alijq; nonnulli qui ad omoplatas feruntur anguſti ac longi: præterea robuſtus alius geminus qui ad os pectoris defertur: poſtremo alij duo muſculi obliqui ad genas pertinentes: reliqui etiam parui, qui ſunt ad radices propaginũ quos quidem gallorum gallinaceorum calcaribus, alij uerò ſtillorum cuſpidibus aſſimilant, nuncupantq; barbare a colũnę forma ſtilloides, licet aũt cuiuis eos a graphij uel acus figura graphoides, uel belonoides appellare. Hi igitur muſculi quos ultimos numerauimus, et q adhuc ante hos sũt, per quos hyoides genæ inferiori cõnectitur, proprij sũt huius ꝑticulæ, mouẽtque eã obliqs motibus ſibi oppoſitis, quaſi in ꝑtes cõtrarias diſterminãtes: aliorũ uerò nullus eſt proprius ipſius hyoidis, ſed qui in linguã quidẽ ab eo inſerũtur illius gratia extiterũt, qbus appoſitis ſimul eſt is, quẽ duplicẽ ad os pectori, ꝑtinere diximus, ut deorsũ hyoides detrahatur: ſi forte tamẽ a ſuperioribus muſculis uiolentis ſurſum tẽdatur, tũ cartilagi*

 ne

ne ſcutiformi θυρεοειδῶν *etiam uocant, ſimul propugnaculum eſt, quemadmodum & ipſum os hyoides. Huc adde quod & tracheam arteriam coercet, & dirigit: quin etiam & qui ad omoplatas feruntur muſculi, motum ipſorum uerſus collum efficiunt. Hactenus Galenus. Sed in his a Galeno diſſentitur partim Veſſalius, partim uerò non: etenim quos Galenus (ut audiuiſtis) communes eſſe tenet, arbitratur Veſſalius eſſe proprios, ut illi qui feruntur ad ſcapulas, quas Græci* ωμοπλατας *uocant, & alius geminus qui ad os pectoris defertur: ſed hos ut erat neceſſarium, non ita probat Veſſalius eſſe proprios, quemadmodum illos ſcapularum, in quibus perſiſtit demonſtrare non eſſe communes, ut dixit Galenus, ſed eſſe proprios quia hi muſculi parui ſunt, & anguſti, minuſq; firmi, quàm qui ſcapulam (cui brachium cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu poſſint: ſed acquieſcat Veſſalius, ſuæ rationes nullæ quidem ſunt, quia & ſi iſti muſculi non ita magni ſunt ut illi qui ſcapulã obliquo attollunt motu, non tamen illi tantum aſſortiti ſunt eneruationem, qua firmiores redderentur, ut iſti, quò ipſarum ſcapularum motus uerſus collum effici poſſet. Atq; ideo natura in quibus potuit ob motũ qui debebat eſſe magnus, illos efficere magnos, ut præſtabat, nõ equidẽ prætermiſit: quos aũt ob loci anguſtiã et eſſe magnos oportebat eſſe ob motũ, qui debebat eſſe magnus, ꝙ nõ potuit magnitudine ſuppleuit fortitudine. nec reclamãdũ eſt tales muſculos ita eſſe ut diximus, quia & ipſe Veſſalius etiam conceſſit in prægrandi lib. ij. c. xvij. et eodẽ lib. ij. c. xxvi. in qbus locis*

quæ ſubſequuntur, Ἐποχούμενον δὲ τοῖς κυρτοῖς τοῦ λάρυγγος τὸ ὀστοῦν τοῦτο, καὶ πολλοῖς οἷς εἶπον εἰς πολλὰ μέρη διειλημμένον μυσὶν, ἐπὶ αὐτῶν ἐκείνων ἑρματίζεται, τῆς ἐν ἅπασι δικαίας φύσεως ἰσοσθενεῖς ἀλλήλοις τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐργασαμένης, ἐπὶ δὲ καὶ διατμηθῆναί τινα, καὶ παραλυθῆναι τῶν μυῶν τούτων ἐνεδέχετο, καὶ μάλιστα τῶν προτεταγμένων τοῦ λάρυγγος καὶ κίνδυνος ἦν ἐν τοῖς τοιούτοις παθήμασιν ἐπὶ τὸν ἐρρωμένον ἐλθεῖν αὐτὸν, τοῖς τε μέσης χώρας τοῦ λαρύγγος ἀποκυλισθῆναι, περιτραπῆναί τ' οὐθι πλεῖστον εἰς τὰ πλάγια, κάλλων ἔγνω μὴ μόνοις τοῖς μυσὶν ἐπιτρέψαι τὴν ἰσορροπίαν αὐτοῦ, κατασκευάσαι δὲ τινας ἰσχυροὺς συνδέσμους, οὐ κατὰ τὸ πάρεργον, ἀλλὰ τὸ διὰ τοῦτο μόνον ὡς ἔνεργον, οὐ μικρὸν ἐργασαμένους χρηστὸν, τοῦ τῶν ἕνεκα μοι δοκεῖ τῶν δεσμῶν τοῖς γενέσεως οὐκ ἀρκεσθῆναι ταῖς δύο πλευραῖς τοῦ ὑοειδοῦς, ἀλλ' ἑτέρους, χονδρώδεις ἀπώσασα, συνδέσμους στρογγύλους ἑκάστου τῶν πλευρῶν συμφύσαι συνῆψαι δὲ οὐδὲν ἧττον, καὶ δι' ὑμένων τινῶν πρός τε τὸν λάρυγγα καὶ τὴν ἐπιγλωττίδα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν στόμαχον, ἐφ' ὧν ἐστιν εὐθέως αὐτῷ καὶ στηρίγματι συναπτόμενοςου πρὸς τὴν κεφαλὴν, ἐνίοις μὲν αὐτοῦ ὀστώδη μᾶλλον, ἐνίοις καὶ χονδρώδη, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐκφυομένων αὐτοῦ μυῶν γεγονότα, *Id eſt, Inuectũ uerò gibbis ipſius laryngis hoc os multiſq; muſculis, quos dixi, in partes multas diuiſum, ab illis ipſis communitur, natura, quæ in omnibus eſt iuſta, muſculos appoſitos ſibijpſis æquipollentes efficiente: ſed quoniam horum muſculorũ aliquis abſcindi aut reſolui poterat, & maxime eorum qui parte anteriore laryngis ſunt collocati, periculumq;*

 erat

erat in huiuſcemodi affectionibus, ne ad fortem ipſum muſculum penetraretur, a medioq; laryngis loco deuol ueretur, atq; ad obliquum plurimum circumageretur, ſatius eſſe putauit non ſolis muſculis æqualitatem & uelut æquilibrium, ipſius cõmittere, ſed fortia quædam ligamenta conſtruere, non obiter, ſed ob id ſolũ ut actuo ſum non paruum adferrent commodum: horum mihi fu iſſe contenta in duobus hyoidis lateribus, ſed alia carti-laginoſa produxiſſe, ac rotunda, eaq; utiq; lateri inſeru iſſe, connectitur aũt nihilo minus per membranas quaſ-dam, non modo ad laryngẽ, ac epiglottidem uerum etiã ad ſtomachum, a quibus mox ipſi ſtabilimentum accedit annexum ad caput, quibuſdam oſſeum magis, & aliјs autem cartilaginoſum, muſculorum ab eo exorientium analogia comparatum. Ecce quo modo Galenus decla rat eſſe non poſſe, quod motus ipſius hyoidis ſit fallax etiam quod ipſi muſculi ſint affecti, unde oportet crede-re, quod & ſi illa huiuſcemodi non coucredatur actio illis muſculis, quod ob id tamen motus ipſius hyoidis nõ eſſet fallax, propter ligamẽta, atq; alia quæ ſcribit Ga-lenus eſſe ſtabilimenta ipſius hyoidis: ſed de huiuſcemo di ligamentis ſi ſint, nec ne, non meminit Veſſalius, tan-quam non ſint, neq; de ipſis ullam habuerit noticiam. Sed mehercle ò ſtudioſi non licet aſſerere, quod nõ ſint, quia manifeſte uidentur per diſſectionem: ſed arbitror ab eo fuiſſe prætermiſſa, non quod ea non agnouerit, ſed potius ut ſuam in Galenum ſtabiliret ſententiã: quia ſi de ipſis mentionem feciſſet Veſſalius, opus fuiſſet, ut eorum uſum omnino demonſtraſſet, non poterat tamen

aliüs aſcribi melior uſus, quàm qui a Galenò condonatus eſt. Atq; ideo dedita opera uoluit ea præterire, quia ſciebat, ſi dixiſſet ut ſcripſit Galenus, quod ſuam diluebat opinionē: ꝙ aliud aūt diceret, nec habebat cõgruens. proinde ſatius uiſum eſt ea ſicco pede pertranſire, exiſtimans quod ſi de ipſis non meminiſſet, quod unuſquiſq; ſibi acquieuiſſet. Sed ò miſer Veſſali, nonne ſcire debebas quod iſthæc cælari non poterant, & quod oĩa erant examinanda, ne ita leuiter in errorē dilaberemur, & quod erat neceſſarium ut Galeni rationes ſigillatim omnes, & tuæ prius perpenderētur, anteq̃ alicui ueſtrū eſſet aſpirandum: ſed quia mentiri non erubeſcis, forte dices, ut tuam uidearis obtegere ignorantiam, illa quidē haudquaquā in Anatome obſeruari. Verūtamen ò ſtudioſi, quid creditis uos? ſi illa in Anatome non reperirētur, certe Veſſalius, ut facit in pleriſq; alijs, præ gaudio geſtiens, quod in Galenum dicat, nō equidem præteriiſſet, quin magnum feciſſet commentum: proinde dicamus nos, ſatius uoluiſſe diminutum eſſe Veſſalium, quā in Galeni ſententiā conſpirare. Sed ò ſtudioſi nonne ſummum dedecus eſt, in tam libro adeo prægrandi, ut Troianorum & Romanorum geſta etiam inſcribi poterāt, ſe in Anatome diminutum eſſe, omnino demōſtrare: de quo quis non admirabitur? quū admodum ueteranus et ſolers in Anatome ſit ſpeculator, unuſquiſq; certe. Sed adhuc magis admirari oportebit, quum Veſſalius non intelligens Galenum, adhuc auſus eſt de Galeno maledicere, & ſi Galenus clariſſime doceat ſuā quā habeat opinionē, ut apparet in his q̄ deinceps meminit Galenus

de cõmunibus laryngis muſculis, quos eſſe octo Galenus ſcripſit apertiſſime in.vij.de uſu part. ſed hic Veſſalius bene fatetur Galenum octo enumeraſſe, tamen in narratione ſex tantum explicuiſſe, atq; ideo reliquos duos nõ agnouiſſe. Veruntamen ò ſtudioſi exiſtimare Galenum illos dixiſſe eſſe numero octo, non tamen de illis quidem omnibus, ſed de ſenis tantum meminiſſe: unde ſit ſuſpicandum, quod reliquos duos non agnouerit, eſt quidem ſumma dementia. Etenim ad quid dixiſſet Galenus, illos eſſe octo, ſi ſex tantum agnouiſſet? certe dicat mihi Veſſalius quid coegiſſet eum ad id dicendum, ſi illos tot eſſe numero non cognouiſſet? Profecto uultis dicam uobis ò ſtudioſi, neſcit quid dicat Veſſalius: unde dicamus nos & utiq; Galenum octo agnouiſſe, & ſi Veſſalius aliter cenſeat. Sed id fuit in cauſa, quia Galenus fuit aliquantulum obſcurus & difficilis, ob id eũ nõ intelligens Veſſalius, arbitratus eſt, quod Galenus de ipſis omnibus non meminerit: ſed nos, ut oſtendemus o ſtudioſi, demonſtrabimus in quanto errore lapſus ſit Veſſalius, quum Galenus eos dixerit eſſe octo, & de ipſis omnibus in narratione, & ſi Veſſalius non intelligat, quod mentionem fecit Galenus: ſed ut ueritas manifeſtetur magis operæpretiũ eſt ut adducam Galeni uerba, & ea examinentur, quæ loco præcitato ita leguntur, Alij autem octo muſculi circumfuſis corporibus ipſum colligantes, alterius motus ſunt duces, quo motu totus ſpiritus meatus amplificatur, ac contrahitur: quorum qui ab oſſe hyoide ad partes anteriores ac ſuperiores pertinent, primam cartilaginem trahentes, a poſterioribus eam cartilaginem abducunt, meatũ-
qui

que amplificant, muſculi uero obliqui contrariam his actionem habentes, ac poſitionem, qui ex ſcutiformi cartilagine deorſum ferũtur, partes cartilaginis inferiores contrahunt, trahuntq; infra, cum hoc leuiter aſperã arteriam contrahentes, ac conſtringentes, ut neq; reduplicetur quicquam in ea, neq; applicetur, neq; etiam plurimum amplificetur, quum animal uult loqui, reliqui uero qui ex obliquis ſcutiformi partibus prodeũt, has partes primæ cartilaginis protrahunt, ſecundæq; applicãt, quo meatus conſtringatur. Nec mirari oportet o ſtudioſi, ꝙ non recitem uobis (ut meus eſt mos) uerba, ut habentur in Græco codice, quia illa uidere adhuc non potui, cum in illis Galeni libris, qui nuper Baſileæ impreſſi ſunt, quos habeo tãtũ apud me, & iſthæc et multa alia deſiderẽtur: ſed quia ab oĩbus interpretibus quos hactenus uidere potui, iſthæc & alia quæ ibi leguntur eſſe legitima Galeni cẽſentur, et eſſe poſſunt, qa illi fortè alios uiderũt codices, in quibus iſta haberi poterant, quod hactenus mihi conceſſum non fuit, proinde uiſum eſt etiam mihi, et de illis quoq; ut illi diiudicare: ſed ſiue ſit Galenus, ſiue quis alius, nolo litigare, eſto quis uult, dummodo dicam eſſe uera, & Veſſalium nec illa intellexiſſe, quia ille qui uis Auctor non de ſex tantũ muſculis, ut arbitratur Veſſalius, ſed de octo in narratione mentionem facit, ut nos explicabimus. Porro conſtat, quod quando dictum eſt, quorum qui ab oſſe hyoidis ad partes anteriores ac ſuperiores pertinent, meatum ſpiritus amplificantes, non de una, ut credit Veſſalius, ſed de duabus coniugationibus, illa uerba eſſe exponenda manifeſtum eſt, quia os laryn

gis

gis non a duobus, ſed a quatuor dilatari muſculis, fuit Auctoris ſentētia, ut inferius ſe ipſum declarauit, quā do dixit, a duabus muſculorum coniugationibus os laryngis aperiri. Non aperitur autem ab obliquis muſculis, quia contrariam his functionem habent, nec etiā ab alijs, qui ex obliquis ſcutiformis partibus procedūt, quia ab iſtis meatus etiam conſtringitur. Conſtat igitur quod dilatetur meatus ſpiritus ab his muſculis, qui ab oſſe hyoidis prodeunt, qui ſunt quatuor, quorum duos eam habere actionem, quam aſſcribit Galenus, concedit Veſſalius, reliquos autem quos opinatur ipſe Galeno fuiſſe incognitos, eorum functionem credit Veſſalius eſſe, ut habeant laryngis operculum eleuare, ubi cibis potuq; fuerit depreſſum: ſed quia uidetur Veſſalius nō longe a Galeni ſententia deuiare, qum dicat & Galenus os laryngis ab his & aperiri, non multis immorabor in his, ſed potius me accingam ad alia, in quibus Galenus & Veſſalius apertiſſime diſſentiunt. Sed ò ſtudioſi, ut ſciatis omnia, multa quidem ſunt in quibus iſti duo longo ſibi opponuntur interuallo: unde neſcio quò me uertam, ſi dixero ut ſcripſit Galenus, Veſſalei mihi contrariabuntur, atteſtantes non obſeruari in hominū Anatome, quæ meminerit Galenus: ſi autem cum Veſſalio ſenſero, contra ueritatem me iturum eſſe aperte ſcio: quoniam Galenus & hominum Anatomen perbelle agnouit, ut millies declaratum eſt: & ſi iſte Veſſalius petulanter iactet ubiq; locorum, haud unquā hominum Anatomen Galenū fuiſſe aggreſſum & multa ab eo fuiſſe deſcripta quæ in ſimijs tantū, non autem in hominibus

minibus reperiuntur, ut ſunt illa plura quæ uidiſtis, & multa alia, quæ ſubſequẽter meminit Veſſalius, ut eſt ille muſculus, quẽ in.xiij.de uſu partium, & in.v.de Anatomicis adminiſtrationibus, ſtatim per initia deſcribit Galenus ex mammarum regione incipere, deinceps ſurſum ad humeri articulum oblique porrigi; quẽ ſcribit Veſſalius in ſuo prægrandi lib.ij. ca.xxiij. in ſimijs duntaxat obſeruari, non in hominibus. Equidem ò ſtudioſi, ſi uerum eſſet quod in ſimijs tantũ, non autem in hominibus reperiretur, nonne credendum eſt, quod Galenus, quum multas alias & hominum & ſimiarũ dederit differentias, quod & hanc utiq; Galenus nõ præteriiſſet, certe negari non poteſt: ſed Veſſalius, ut arbitror, quum uideret in excoriatione eũ difficulter ſeparari, & multos eſſe qui neſcientes confectionẽ recte adminiſtrare, faciunt ut is ſepenumero obliteretur, nõ ueritus eſt aſſerere cũ in hominibus nõ reperiri, ſed in ſimijs: quò uideretur Veſſalius in Galenũ dixiſſe: nõ aũt quod ueritas ita ſit, ut etiã uos ò ſtudioſi obſeuare poteritis, ſi diligẽtes admodũ, ut ſpero, ac curioſos in Anatome uos præſtabitis, certe ĩuenietis eũ muſculũ sũma ſub cute lateſcẽtẽ: ſed ſi Veſſalius reclamabit eũ nũq̃ cõſpexiſſe, nõ eſt mirũ, quia & antiquis Anatomicis, qui ante Galenũ extiterũt fuit incognitus, ut arbitror; q̃a exiguus eſt, et facile obliterari põt male anatomẽ pertractãdo, ut colligi põt ex Galeno in.v.de Anato. ad. ubi ſe eſſe primũ, qui eũ ĩuenerit, et ꝙ plus eſt, ĩ gymnaſticis eũ ĩſigniter et clare, cũ sĩt carnoſi, cõſpexiſſe fatetur. ſed ò Veſſali credes galenũ ĩ ſimijs tãtũ obſeruaſſe

ſunt

ſunt ne illæ gymnaſticæ? certe o Veſſali ſi uis dicere quod in hominibus non reperiatur ille muſculus, id tuæ potius adſcribatur inanimaduertentiæ, quā dicas eum in ſimijs tantum, & non in hominibus inueniri, quia Galenus nō ita inconſulte dixiſſet, ſe eum in gymnaſticis conſpexiſſe, quid creditis uos o ſtudioſi? equidem ita eſt. Sed de his ut ingenue fatear, doleo plurimum, quod non poſſum adeſſe quibuſdam ueſtrum, qui forſan neq; Galeno neq; mihi credere uoluerint, ut oculata fide demonſtrarem res ita eſſe, ut deſcripſerit Galenus, certe ſi ulla unquā daretur occaſio, ut aliàs pluribus alijs, ita uobis oſtenderē, quod Veſſalius non eſt ille homo, de quo a pleriſq; prædicatur, immo ſciretis quod Veſſalius non amore ueritatis, ſed potius ob popularem auram hanc cum Galeno aſſū pſit pugnam, ſciens ipſe quod in pluribus neq; damnari, neq; in his Galenus defendi poterat, quum nulla poſſit adduci ratio, cur in ſimijs nōnulli adſint muſculi, qui nō reperiuntur in hominibus, unde cogor de his ne uerbum quidem facere, ſed potius ſicco pede pertranſire, & prætermittere quod Veſſalius in ſua gloria & felicitate geſtiat, ac trepudiet: ſed ſpero quod is non multum admorabitur in Antheſterijs, quod opus erit, ut more ſeruorum, quod ſuum cognomē indicat, etiam ipſe ſubmittat collū, ſi uos o ſtudioſi eritis admodum (ut non uereor) diligentes in Anatome, & unamquamq; particulam expendere non grauabimini. Certe etiam ſcietis ſi Veſſalius habeat etiam rationem, ut Galenum infamet, quod & quorū dam muſculorum uſus alteriuſmodi ſint quàm poſuerit Galenus, de quo equidem excogitari non poteſt, quàm diligens

ligens ſemper extiterit, ac ſtudioſus, ut omnium muſculorum uſus edoceret, ut ex mille locis poteſt animaduerti, qui non tendines duntaxat, ſed etiam conſiderabat fibras, quæ, prout habent ſitum, etiam indicant de motu, qualis eſſe poſſit ut meminit Galenus in.xij. de uſu partium: deinde non contentus his, etiam ad recta ipſorum capita uſq; incidebat ab oſſibus illa ex quibus enaſcuntur amputando, manumq; eadem attrahebat, tendendo quo prius erant collocata, quoniam ſi hoc probe peragitur, oſſium motus palam licet cõſpici, quibus muſculi natiſunt, ut edocebat Galenus in.iiij.de Anatomicis adminiſt. Proinde non credendum, quod Galenus unquam in enarrandis muſculorum uſibus cœcutierit, ut autumat Veſſalius in ſuo prægrandi lib.ij. ca.xxiij. quum agat de muſculo qui in eius deſcriptione tertius eſt, imitatus Galenum in.v.de Anatomicis adminiſt. licet in.xiij. de uſu partium in narratione ſit ſecundus. Quod non mirum, quia quum egerit Galenus de muſculo qui trahit brachium deorſum, ſubſequenter decebat ut adſcriberet illum, qui adducere ſurſum credebatur: in.v autem de Anatomicis adminiſt. tantùm agit, quomodo in confectione unus ſequatur alium, & iſte in ordine ſectionis eſt tertius qui poſt ſectionem aliorũ apparet, qui ex pectoris oſſe ducit originem, qua ſecunda, tertia, quarta, quinta, & ſexta coſta cum ipſo coarctantur, tametſi Veſſalius non ex hoc loco, ſed antea quàm coſtarum oſſa in cartilaginẽ pectoris oſſi inarticulando deſinere incipiunt: uerũtamẽ o ſtudioſi millies iam dixi uobis, quod in his in quibus nulla poteſt afferri demonſtratio, quod ſit ſiue nõ ſit, me

ueſtrorum

ueſtrorũ reliquiſſe iudicio, ut uoſmet dum in humanorũ corporũ ſectionibus uerſari cõtigerit, tũc uelitis credere quod oculata fide uobis apparuerit, nõ oſcitãter tamen partes intuendo, non in uno ſubiecto, ſed in pluribus: quia ut uerum fatear, atteſtamur ſitus muſculorũ in quibuſdam pro aliqua parte uariari, ut nos nõ rarẽter obſeruauimus: idem atteſtatur Veſſalius in ſuo prægrandi libro.vi.cap.viij. præſertim circa partes thoracis, ut uiſum eſt in Pontificis remige homine bilioſiſſimo, unde poteſt eſſe quod Veſſalius illius muſculi ſitum uiderit quoquo modo aliter quàm ſcripſerit Galenus: ſed quia ſiue ſit huiuſcemodi, ſiue non ſit, haud multum refert, quia ſitus in toto non eſt admodum uarius ſecũdum ipſos, & ſi uideatur pro aliqua parte: unde nõ me extendam in his, ſed potius me accingam ad eius functionem, de quo Veſſalius tanquam primus, qui & proprium munus condonarit, gloriatur plurimum, uolens quod iſte muſculus, non ut brachium pectori uerſus altiora admoueat, ut uidetur Galenus ſcripſiſſe in.v. de Anatomicis admini. & .xiij. de uſu partium, ſed potius gratia ſcapulæ creatus ſit, ut antrorſũ moueatur ipſa, ſicuti clarius ſeipſum explicuit in ſuo prægrandi lib.ij. ca.xxvi. Sed Veſſalius quàm male intellexerit Galenũ, quæſo uos ò ſtudioſi, uelitis animaduertere: arbitratur Veſſalius quod Galeni mens fuerit, quod huiuſcemodi muſculus creatus ſit, ut brachium duntaxat ſurſum adducatur, quod eſſe poſſe negauit Veſſalius, uidens ipſe & eius figuram, & ſitum, atq; alligationem quam habet cum ſcapula; ideo gratia ſcapulæ potius fuiſſe pro

creatum

creatum, quàm brachij credidit Veſſalius. Sed in hoc peccauit, quia hunc ſcripſit eſſe proprium ſcapulæ, quũ ſit communis & ſcapulæ & brachij, propter inſertionem quam ſortitus eſt huiuſcemodi muſculus cum brachio & ſcapula, ſicuti etiam cõcedit Veſſalius locis prę citatis, quando dixit, Hinc ad exteriora porrectus anguſtior, ſed craſſior efficitur, quouſq; ad humeri cum ſcapula articulum, in latum nerueumq; tendinem carne mixtum finiat. Ex his igitur quomodo Veſſalius poterit effugere, quin fateatur etiam ſi nollet, quod huiuſcemodi muſculus creatus ſit gratia brachij perinde ac ſcapulæ, ſi quid uerbis ſuis credendum eſt, certe negari non poteſt, unde non poſſum, quin meum extollam Galenum, qui in. xiij. de uſu partium de hoc ruminans, in hanc iuit ſententiam, καὶ μὲν γε καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ στέρνου μυῶν ἐπ' αὐτὴν ἀναφερομένων ὁ ὑψηλότερος, οὐ μόνον μοι δοκεῖ τοῦ βραχίονος ἐπισπᾶσθαι τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὠμαπλάτην ὡς ἂν ἐμφυόμενος τῷ περιέχοντι τὴν διάρθρωσιν ὅλην συνδέσμῳ, συνεπισπῶνται γὰρ οἱ τοιοῦτοι τενόντες, οὐκ ἐκεῖνα μόνον τῶν ὀστῶν οἷς ἐμπεφύκασιν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τὰ κοινωνοῦντα καθ' ὁντινοῦν τρόπον αὐτοῖς, φαίνεται δὲ ὁ μῦς οὗτος ἀπονευρώσει πλατείᾳ τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος ἐμφυόμενος, καὶ τῷ τῆς διαρθρώσεως ὅλης συνδέσμον τῇ πρόσω χώρα, Hoc eſt Atque etiam ex muſculis qui a pectore ad eam ſurſum feruntur, qui eſt editior, non ſolum mihi uidetur brachij caput trahere, ſed etiam ſcapulam ut qui ligamento articulationem totam continenti inſeratur, ſimul enim trahunt & tendones

eiuſmodi non modo oſſa illa, quibus ſunt infixi, ſed nonnunquàm etiam ea quæ cum ipſis quouis modo communicant, uidetur autem muſculus hic ſua tenuitate neruoſa lata brachij capiti inſeri, ac parti anteriori totius articulationis ligamenti. hactenus Galenus. Non reclamabit autem aliquis quod Galenus de alio loquatur muſculo, quia ſi eius deſcriptio cum illa Veſſalij conferatur, eãdem eſſe, & de eodem muſculo fuiſſe factam, me hercle comperietur: præſertim quando dixit Galenus ſua neruoſa tenuitate lata brachij, quod fuit illud, quod deſcripſit Veſſalius, ad humeri cum ſcapula articulum finire in latum nerueumq; tendinem. Nec dicendum quod Galenus ſibi contradixerit, quia et ſi in. v. de Anatomicis adminiſt. dixerit huiuſcemodi muſculum brachium quidem elatius thoraci admouere, non tamen negauit quin & poſſit ob inſertionem, quæ communis exiſtit, etiã mouere ſcapulam, ut apertiſſime declarauit Galenus loco præcitato, ut audiuiſtis uos o ſtudioſi, quod etiam fecit Galenus & in pluribus alijs muſculis, quos in uno loco dicit mouere brachium, in alio autem mouere ſcapulam: ex hoc tamen non oportet credere, ſicuti exiſtimat Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xxij. quod Galenus in v. de Anatomicis adminiſt. in. xiij. de uſu partiũ ſibi cũ pugnantia loquutus fuerit. Etenim ſi dixerit, ut in hoc propoſito, quod huiuſcemodi muſculus moueat brachiũ uolo ſcire ſi Galenus uerum dicat, an non: ſi uerum dicit, pro ut in hoc loco mouere brachium, non peccabit quidẽ ſi dicat quod moueat brachium, ſi & huiuſcemodi muſculus habeat facultatem, ut in hoc exemplo, etiam moue

re ſca

pulam, propter inſertionem, quam diximus eſſe cum brachio & ſcapula, quãdo dixerit Galenus & mouere ſcapulam. Titubabit ne Galenus? certe non; quum muſculi ſint communes, & non proprij, & communem habeant uſum & non proprium. Proinde deſinat Veſſalius blaterare de Galeno, quod in prædictis locis fuerit uarius: quia & ſi aliquos muſculos in uno loco reijciat ad brachium, in alio autem ad ſcapulam, ob id tamen de inconſtantia non damnandum eſſe demonſtratum eſt. Debet tamen ipſe Veſſalius mediocriter calumniari de eo muſculo, de quo paulò antè agebamus, quum eum gratia ſcapulæ duntaxat fuiſſe procreatum exiſtimet; quod eſſe non poſſe iam declaratum eſt: de eius autem motu, quod moueat ſcapulam antrorſum, ut meminerit Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xxvi. quum huiuſcemodi muſculus anteriori parti totius ligamenti ſecundum Galenum etiã ſit inſertus: arbitror quum ageret Galenus de muſculis qui trahunt ſcapulam ſurſum, deorſum, & retrorſum, et dixerit Galenus eam etiam moueri antrorſum, nec aperte uideatur dicere qui ſit iſte muſculus, deſcribit tamen ipſum, ut uiſum eſt, Galenus: quod nulla alia de cauſa feciſſe arbitror, niſi intelligamus nos eũ mouere ſcapulam antrorſum, ſi eius figura & ſitus, atq; alligatio a nobis excogitabuntur: ſed quia non clare id expoſuit Galenus, dixit Veſſalius loco præallegato, quod Galenus ſcapulæ nullum aſſcripſit muſculum, qui proprio motu ad pectus antrorſumue ſcapulam ageret. Sed mentitur Veſſalius, ad quid enim Galenus illum deſcripſiſſet, niſi uoluiſſet eum de huiuſcemodi motu nobis inſinuare; præſertim cũ

L memine

meminerit Galenus, qui ſint illi muſculi, qui mouent ſcapulam ſurſum, deorſum, & retrorſum, & quum deſcribat ipſum, ne dicat qualem is habeat functionem, & ſupra dixit eſſe muſculũ qui mouet ſcapulam antrorſum, ſuſpicari oportet quod Galenus uelit huiuſcemodi muſculum eſſe illum, qui huiuſcemodi habeat uſum. Nec mirari oportet quod Galenus ſubticuerit, quoniam id eſt quoddam ſcribendi genus, quod ab omnibus uſurpatur ſapientibus: ſed Veſſalius quum in bonis auctoribus nõ ſit exercitatus, nec ſciat quo modo ſcribere oporteat, quum aliquam rem literis mandamus, hac de cauſa quia in primordijs non eſt inſtructus, Galenum accipit alio modo quàm oporteat: de quo ſoleo conqueri plurimum, quod Galenum ſano modo non intelligens, audeat de eo maledicere: certe ò ſtudioſi id deteſtãdũ eſt, quod tamẽ adhuc eſſet tollerabilius, ſi in hoc tantum loco Veſſalius haud nõ immerito de Galeno maledixiſſet. Sed ſunt alia etiam pleraq; loca in quibus Galenum non intelligens audet etiam eius diuinitatem ueneno tabefacere, ut eſt illud de quo Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. c. xxviij. taxat Galenum, qui dixerit contra nonnullos diſſectionum profeſſores de illo muſculorum pari, quod ob uarietatẽ, quã ſortitũ eſt, appuerit illis nõ duos eſſe muſculos, ſed qbuſdã quatuor, qbuſdã uerò ſex, dicit hic Veſſalius in ſua perſiſtẽs hæreſi ꝙ illi ex illorũ fuerũt albo, qui aliter ac Galenus hõines aggrediebãtur, quoniã in ſimijs et canibus unũ par uidetur eſſe tãtũ, in hoĩbus aũt alio modo, apparẽt.n. plurimi utriq; muſculi ſerie multiplici in uicem cõmixti. Sed quantam habeat rationẽ Veſſalius,

quæſo

quæſo uos ò ſtudioſi ut ex his Galeni uerbis, quæ legũ tur in.iiij.de Anatomi. adminiſt. uelitis animaduertere, ὅσον ἡ οὖν τι τῶ περιγραφάς τινὰς ἔχειν, ὡς τὰ πολλὰ μὲν τρεῖς, ἔστι ἡ ὅτε δύο ταύτῃ πάλιν, οὐχ εἷς ἑκατερώθεν μῦς, ἀλλ᾽ ἤτοι τρεῖς, ἢ δύο φανοῦνται σοι, ἀλλ᾽ ὁπότε γε τρεῖς ἐναργῶς φαίνονται συζυγίαι μυῶν, μίαν μὲν ἡ αὐτῶν θεάσῃ παρατεταμένην τῇ τῶν σφονδύλων ἀκάνθῃ, δευτέραν ἡ ταῖς ἐγκαρσίαις αὐτῶν ἀποφύσεσι, μέσην ἡ, ἀμφοῖν τὴν τρίτην, *Hoc eſt, Quatenus aũt circumſcriptiones quaſdam plurimum tres, nonnũquam rurſus duas, ibidem habeãt, non unus utrinq; muſculus, ſed tres uel duo tibi apparebunt: uerum quum tria muſculorum paria euidenter apparent, unum quidem ex eis uertebrarum ſpinæ exſpanſum uidebis alterum tranſuerſis ipſorum proceſſibus, tertium uerò horum duorum intermedium, & reliqua. Ex hoc loco ſciatur, ſi Galenus male deſcripſerit illud muſculorum par, & male diffamauit præceſſores Anatomicos, qui arbitrati ſunt illos eſſe quatuor, uel ſex muſculos, nolẽs illã uarietatẽ in hominibus apparere, ut dicamus eſſe plures q̃ unũ par: unde liceat aſſerere (ut autumat Veſſalius) Galenũ ĩ ſimijs & canibus, nõ aũt in hominibus obſeruaſſe, quia in illis unũ eſſe dũtaxat utrinq; muſculũ, cũ nõ inſit illa uarietas, cõcedi poteſt: ex quo hoĩes diſſecuiſſe Galenũ ei nõ ſimias affirmari põt (q̃q̃ Veſſalius ubiq; locorum exclamãs aliter cẽſeat) cũ circũſcriptiões et illas uarietates, q̃ in his nõ reperiũtur, Galenus aĩaduerterit: certe manifeſtum eſt Galenum uoluiſſe atteſtari, quod illi muſculi licèt uideantur ob circumſcriptionem, quæ plures*

ſunt, eſſe plures quàm duo muſculi: ſunt tamen utrinq; unum duntaxat, quia & alia paria duobus etiam tantũ conformantur muſculis, & illi omnes ut iſti eiuſdem functionis procreati ſunt, quo fit ut dicantur eſſe duo duntaxat, & non plures, ut conceſſit etiam Veſſalius libro & loco iam præcitato. Sed hinc quis Veſſalij liuorẽ nõ animaduerterit? unuſquiſq; certe: ueruntamen nos, ut eũ paulatim extinguamus, equidem dabimus operam, procedentes & ad alia, in quibus Veſſalius ſuum euomit tabificum uenenum. Sed de eo ſi unquàm admiratus ſum, non poſſum quin admirer adhuc amplius, qui nõ contentus illis, in quibus uidebatur ipſe habere rationẽ, auſus ſit & de alijs etiam impudenter debacchari, in quibus ne ulla quidem apparebat ratio, ut foret licitum: quandoquidem & ſi in uno loco quædam non perbelle depinxerit, aliàs tamẽ ab eo fuiſſe ea recte deſcripta, admittit Veſſalius, obſtrepens quidem de multis, præſertim de ſitu muſculorum epigáſtri, a Latinis abdominis nuncupati, in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xxxi. quod Galenus in libris de locis affectis, & de uſu partium aliter recenſeat quàm in libris de Anatomicis adminiſt. & Meth. med. ubi eos recte quidem deſcribit: ſed ut id manifeſtetur quidem, ſi uerum ſit quod Galenus in eos dſcribendo hinc & inde uarius extiterit, conferre quidem omnia loca potius erit tedioſum, quàm ſcientificum: ideo conferamus unum duntaxat locum ex his, in quibus Veſſalius arbitratur Galenum male, cum alio ex his, in quibus eum recte depinxiſſe fatetur ipſe. Porro aſſumatur primus, qui ab eo citatur in libris de locis affect. & conferatur cum

ultimo

ultimo, qui citatur in libris Meth. med. & perpendatur, ſi Galenus nimirum ſibi oppugnauerit. In. v. de locis affe ctis ca. vij. ita legitur, τῶν μετὰ τὸ δέρμα τεταγμένων μυῶν ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν ὄντων ἐν συζυγίαις τέταρσιν, ἐστι γὰρ αὐτῶν ἡ μὲν τις ὀρθίων μυῶν ὅλων σαρκωδῶν, ἀπὸ τῶν κατὰ τὰ στέρνα τόπων, οὖθι τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἀνατομικῶν ἥβης ὀστᾶ καθηκόντων, ἑτέρων δὲ τριῶν ἄχρι τοῦ ψαῦσαι τῶν ὀρθίων, τὸ σαρκῶδες αὐτῶν μέρος ἐχόντων, ὅταν δὲ ἅψονται πρῶτον αὐτῶν, εἰς ἀπονευρώσιν ὑμενώδη τελευτώντων, ἡ μὲν οὖν μία συζυγία τῶν μυῶν τούτων, ἥπερ καὶ πάντων ἔξωθέν ἐστιν ἀπὸ τοῦ θώρακος καταφέρεται λοξὴ πρόσω τε καὶ κατωφερομένη, δευτέρα δὲ ἑτέρα κατὰ τοὐναντίον τῇδε, κάτωθεν ἐρχομένη πρόσω τε καὶ ἄνω φέρεται λοξὴ, ταύτῃ δὲ ὑποβέβληται τρίτη συζυγία μυῶν, ἐγκαρσίων ἐχόντων θέσιν ἐπιβεβλημένων τῷ περιτοναίῳ, *Hoc eſt, Qui ſub cute tenduntur muſculi ſunt octo numero, quatuor quidem contenti coniugationibus: quarũ prima ex muſculis conſtat rectis, per totum carneis a pectore ad pubis oſſa (ita enim uocant diſſectores) deſcendentibus: at reliquarum trium coniugationum muſculi, uſq; ad rectorum contactum, carnea quidem parte conſtat: ubi uerò primum illis attigerunt, in neruoſas membranas degenerare uidentur. Horum itaq; muſculorum una coniugatio, quæ quidem reliquis exterior eſt, a thorace obliqua deducitur in anteriores partes deſcendens: altera huic contraria ab infernis exorta partibus, obliqua ad anteriores aſcendit: huic tertia muſculorum coniugatio ſubijcitur, qui tranſuerſum habent poſitum, atque peri*

toneo innituntur. Hæc Galenus. Quibus non aduerſatur in lib. vi. Met. med. cap. iiij. ut autumat Veſſalius: porro ſcriptum eſt quod habentur duo muſculi & carnoſi, qui a pectore ad pubis oſſa peruen unt, ut iam dictũ eſt etiã in libris de locis affect. Animaduertant tamen ſtudioſi, quod non curo totam græcam literam in præſentiarum adducere, quia aliàs eam iam recitauimus: atq; ideò ero contentus ea translatione, quum ſit fida quæ circumfer tur, & adducam tantum uerba, ut ſim breuior, quæ fecerint ad propoſitum. Itaq; Veſſalius nihil habet quod dicat de muſculis rectis: de obliquis autem adeſt dubitatio, quia in libro Meth. med. ſcriptum eſt, eos eſſe in par tibus obdominis in medio peritonei exiſtẽtis, quæ utrĩq; ad latus ad quatuor digitos recedunt: quod non habetur in loco præcitato, quum meminerit eos ad uſq; rectorũ contactum peruenire tantum. Nec dicat eos utrinq; ad latus ad quatuor digitos recedere: certe ſi recte perpen datur, idem eſt. etenim dicere quod ei aduſq; rectorum contactum perueniant, idem eſt, ac ſi dixiſſet eos eſſe in partibus obdominis in medio peritonei exiſtentis, quæ utrinq; ad latus ad quatuor digitos recedunt, quaſi con tangunt tantum muſculos rectos: nonne ab huiuſcemodi loco recedunt, quum is a muſcutis rectis occupetur? cer te nemini dubium eſt, neq; de his ſpecialiter dicere oper tet, quod Galenus in. vi. Met. med & in. v. de locis affe. aliter depinxerit, quia unam coniugationem eorũ, quos in. vi. Meth. med. priores uocat Galenus a pectore de mitti utriſq; locis ſcriptum relinquitur: alteri uero muſculi his contrarij, quos in. vi. Meth. med. ſecundos uocat,

in

in utriſq; locis ab infernis oriri partibus manifeſte legitur: ſed quia Veſſalius dixit Galenum in libris de locis affect. non æque recte deſcripſiſſe huiuſcemodi obdominis muſculos, ut in libris Meth. med. arbitror ego huius oppoſitum, quia in libro Meth. med. nõ ſcripſit Galenus eos quomodo ad anteriores partes aſcendant, ac deſcendant, ſicuti fecit in libris de locis affect. ut uiſum eſt. nolo tamen ob id Galenum ire inficias, quia in libris de locis affect. quum agat, quomodo iecur inter hos ſub peritoneo exiſtens, quando ſit affectum, dignoſcere oporteat, erat opus ut tactus aliquam ipſius noticiam præſtaret, ut diligentius de ipſis ſermonem faceret: in. xi. aũt Meth. med. ut ipſi ad amuſſim deſcriberentur non erat neceſſarium, quia ut cognoſcatur quomodo obdomen ſit affectũ, & ſit pertractandũ oculata fide oĩbus poteſt innoteſcere. Atq; ideo uidetis uos ò ſtudioſi quomodo Veſſalius Galenum immeritò diffamarit, nec ullam eſſe difficultatẽ de ipſis, ut dicatur Galenũ potuiſſe eſſe uarium, ut arbitratus eſt Veſſalius: de tranſuerſis autem muſculis, ſatis perſpicuum eſt omnibus, utriſq; in locis Galenum ſcripſiſſe eos inhęrere peritoneo. Ex his igitur non negabit aliquis quin Veſſalius omnino ſit explodendus, quum in libris Galeni aliter reperiatur, quàm ipſe ſcripſerit, ut aperte demonſtratum eſt. Sed quod etiam de eo magis excrutior, eſt etiã, quũ Galenũ nõ intelligat Veſſalius, audeat Galenũ taxare de incõſtãtia, ut aperte uidetur in ſuo prægrãdi lib. ij. c. xxxv. cũ agat de muſculis ĩtercoſtalibus, ubi dicit Galenũ de ipſis in eorũ uſu fuiſſe uariũ: qa in lib. ij. ad finẽ de mo. muſ. dixit maximã

inſpirationem per externos, maximam uerò expirationẽ per internos intercoſtales muſculos effici: in libro autem de Cauſis reſpirationis dixit oppoſitum, uult enim ab externis quidem exſpirationem, ab internis autem inſpirationem perfici. Certe ut ingenue ego quoq; fatear, bene uidetur Galenus non eſſe ſibi conſtans: ſed ſi res exactius perpendatur, ut ad ea, quæ in Anatome inſpiciuntur, recurrere uelimus, & non ad codicès Græcos, ut faciebat Veſſalius, qui putabat tranſlationes eſſe deprauatas, quod utinam in omnibus id feciſſet, non enim in tot & tot aberraſſet Veſſalius. Equidem Galenus non ſibi contrariabitur, relicta quidem certa ſolutione, quam in primis diebus exiſtimabam eſſe ex mente Galeni, ſupponendo muſculos reſpirationi inſeruiẽtes, eſſe quadragintaquinq; numero, ut habetur a Galeno in libro de Cauſis reſp. in .v. & .viij. de Anatomicis adminiſt. & .vij. de uſu partium: & duplicem eſſe reſpirationem, naturalem uel inuiolentam ſcilicet, & non naturalem aut uiolentam ſi mauultis appellare, & in uno loco loqueretur de inuiolenta, in alio autem de uiolenta: ſed iſta ſolutio habet multas inſtantias, ut patet conſideranti, quum omnes muſculi reſpirationi non naturaliter inſeruiãt, præter unum, quod eſt diaphragma, quod eſt proprium reſpirationis inſtrumẽtum, ut dixit Galenus in libello de Cauſis reſp. in .v. de locis affect. cap. iij. & alijs in locis, adeo quod hæc difficultas in principio mihi uiſa fuit ardua, habuiq; recurſum ad plures, nullibi unquam potui reperire ſolutionem: in margine quorundam librorum Galeni uidi difficultatem animaduerſam, ſolutionem autem

nequaq̃

nequaquam: Luſitanus Amatus uir elegans, & hoc tem pore Hiſpanorum decus, in quibuſdam Centurijs quas nuper edidit, in Centuria tertia, Curatione .lxvij. pollice tur in hac re ueluti in pluribus alijs in quibus Galeno aduerſatur Veſſalius, ſatisfacturum fore. Sed optaſſem quum nullus hactenus de hac manifeſtiſſima cõtradictio ne, ne uerbum quidem pro Galeno ſcripſerit, quod ipſe quum & alia quæ minoris ſunt momenti, & minus ad rem faciunt, literis mandarit, & quum res ſit nondum cognita, quid ipſe cenſeat, conſentaneum erat quod ſcri pſiſſet, non imitatus pleroſq; recẽtiores, qui dum ſcribũt nil aliud agunt, quam ex carta in papyrum transferre: ſed Dij facerent, ut recentiores iſti quũ aliena ſubfuran tur, nulla alia pena plecterentur, niſi oculorum cæcitate ne amplius liceret tot ſciolis ſcriptitare, ſed illis dunta xat qui norunt, quæ ſcribũt, & quæ ab alijs ſcripta ſunt & nondum intellecta, perbelle exponunt, hos licet & debemus fouere, amplecti, extollere, & uenerari: alios autem ut fucos, ab aluearijs mel alienum inſidiantes ex pellendos eſſe dijudicamus: ſed his tandem relictis ad negotium reuertamur. Nos itaq; uidentes neminem qui de hac re ſcripſerit, perpendentes & rationes quæ ex muſculorum functionibus ſumuntur, & quæ ex Anato me apparent, tandem Galeni uerba quæ uidebantur diffi cilia, facta ſunt (meo qdem iudicio) ſatis facilia, pſertim conſiderantes quæ in Anatome uidentur, & quæ a Ga leno, & quæ a Veſſalio ſunt deſcripta. Etenim manife ſtum eſſe poteſt omnibus, quod muſculi qui dilatant, & thoracem quidem contrahũt, habere fibras oblique con

traria

traria inter ſe poſitione exteriores, & interiores, ad χ literæ ſimilitudinem referentes, quæ a coſta in coſtam inſeruntur: exteriores quidem fibræ à ſuperioribus in inferiores coſtarum partes procedẽtes, thoracem dilatãt, quæ uero in profundo ſitæ ſunt, ipſum contrahunt: his autem contrariæ ſunt, quæ ſecundum cartilagineas coſtarum partes, eas inquam, quæ ad pectorale os uergũt, habentur: nam quæ in ſuperficie ſunt, contrahunt quæ in profundo dilatant, uti declarauit Galenus in. viij. de Anatomicis adminiſt. & in libro qui nuper repertus eſt, de diſſect. muſc. ca. xxiij. cui etiam aſſentitur Oribaſius in ſuo lib. etiam de diſſect. muſcu. ex Galeno cap. xlvi. a quibus nec diſſentit Veſſalius loco præcitato: unde non mirum ſi Galenus in uno loco dicat exteriores muſculos intercoſtales efficere inſpirationem, in alio autem loco non ab eis, ſed ab interioribus eam perfici. Et ſimiliter de exſpiratione: quandoquidem quum illi muſculi & ſecundum tum Galenum, tum ueritatem, habeant, ut declaratum eſt, fibras oblique contraria inter ſe poſitione exteriores & interiores ad χ literæ ſimilitudinem referentes, ob id poſſunt illi & exteriores & interiores appellari, quia exteriores muſculi habent fibras & in partibus inferioribus & ſuperioribus: ita quoq; & interiores, ſecundum quas thoracem quidem dilatant, & contrahunt: & quum exteriores cũ ſuperioribus fibris thoracem dilatent, & cum inferioribus & profundis ipſum contrahant: & quum interni his contrario modo agant, quantum ad hos non titubauit quidem Galenus, quando dixit exteriores quidem muſculos in uno loco

thoracem

thoracem quidem dilatare: in alio autem loco eos quidẽ thoracem conſtringere, quia illi intercoſtales muſculi ſecundum ipſorum partes & externi & interni uocandi quidem ſunt. Ecce quomodo Veſſalius, qui præcipitanter & inconſulte de his, quæ Galenus ſcripſit, non erubuit ipſum diffamare, non curauit excogitare cauſam ac perpendere, cur Galenus ita loquutus fuerit: ſed aperte uoluit ipſum ſibi cum pugnantia loquutum fuiſſe. Sed ò ſtudioſi omnibus ueſtrum poteſt innoteſcere, quantùm apud eruditos magnifaciendus ſit Veſſalius, & qualem apud ipſos ſit ſuſcepturus gloriam, qui in huiuſcemodi & alijs his non diſſimilibus, ut digito monſtraretur, auſus eſt, non intelligens de Galeno maledicere: unde non mirum ſi hic in Italia tot de ipſo mali rumores excitantur, non ſolum in publicis gymnaſiis, ſed & in priuatis: præſertim hic in Academia Vercellenſi, ubi quàm plures uiri excellentes uerſari quidem ſolent. Hiſce diebus proxime elapſis dum eramus in Curia Illuſtriſſimi Patroni noſtri Caroli Secundi Sabaudiæ Ducis noni (quem Dij feciſſent, ut Sybillinos, aut ſaltem Neſtoreos attigiſſet annos, ob ſuam quam ſemper habuit ſummam erga nos & benignitatem, & clementiam) ut ſæpe fit inter ſtudioſos, qui ibi tunc aderant, excitati ſunt tumultus, et uehementes ac iracundæ expoſtulationes, conqueſtum eſt de Veſſalio uarijs querelis, & lamẽtationibus quod inuidioſe potius quã uere ab eo in Galenũ tot et tot obiecta fuerũt. Aderat in primis Franciſc. Martinẽgus Hipporodiẽſis Galeni et Hippocratis oĩum quos norĩ ſtudioſiſſimus: ab illius dextra aſſidebat Georgius della porta

uir doctrinæ egregiæ, in Phioſophia ac Medicina æque clarus: non longè aberant ambo Marci Antoni, & Cuſanus, & Capra, uiri non mediocris auctoritatis & facundiæ, dein Baptiſta Phacinus homo frugi in medicina, & in omnibus uitæ partibus moderatus ac temperans, plenus pudoris, plenus officij ac religionis: uidimus etiam Dominicum Martinum Motonum, & eius filium Iac. Antonium iuuenem ornatiſſimũ: his medius interiectus erat Antonius Theſaurus Foſſanenſis, archiater maximus, de cuius fama non ſolũ Italia, ſed Germania, Gallia Hiſpania, & aliæ prouinciæ in quibus medicans (dum ſe queretur aulam Illuſtriſſimi Principis) uerſatus eſt, nõ mediocriter prædicant. Bone Deus, quot illa hora citata ſunt teſtimonia, quibus etiam affirmatum eſt Veſſalium non acerrimum in Galenum dimicatorem, ſed eſſe languidum & diſſolutum: mirandumq; de hoc homine, quod huiuſcemodi ſumpſerit prouinciam, ut uelit ſuis ambagibus & deliramentis perſuadere ſtudioſis Galenum de Anatome non bene pertractaſſe. Equidem ſi Veſſalius tunc adfuiſſet, arbitror, ut canis Aegyptus rapuiſſet fugam, niſi forſan eſſet frontis perfrictæ, ut eſt quidã ſciolus noſter conterraneus, qui quum in quibuſdam de re literaria & ratione & præſenti teſtimonio, & ſcriptura cogatur euinci, cachinando etiam obſtrepit, quæ ab ullo unqãm ſomniata fuerũt: ſed ei dũ ſuas audimus ineptias ita reſpondere ſolemus,

Me ſine riuali, tua quidem ſolus habeto.

Quod & obijciam Veſſalio ſi erit ceruicoſus & contumax in his quæ declarata ſunt, & poſthac declarabuntur

tur, auſpicantes primò ab his quæ ſubſequuntur ab his quæ paulò ante dicta ſunt. Et quia egimus de muſculis intercoſtalibus, qui reſpirationi ſubſeruiũt, operæpretiũ eſt ut de diaphragmate, quod & à Galeno & ab alijs omnibus inter muſculos illi munio deputatos, etiã reponitur (quanquàm Plato & Ariſtoteles nõ agnouerint, primus tamen inuentor extitit Galenus, ut habemus in v. de uſu partium, in lib. de Cauſis reſp. in. v. de Anatomicis adminiſt. in. v. de locis affect. cap. iij. & alijs pluribus locis) eſt pertractandũ: extat enim diſcordia etiam de ipſo inter Galenum & Veſſalium. Porro Galenus in v. de Anatomicis adminiſt. cum Hippocrate aperte ſcripſit ipſum habere duo foramina, alterum quidem grande, qua uertebris uia exhibetur ſtomacho & magnæ arteriæ præparatum: reliquum uero minus, quod cauam uenam ſupernis animalis partibus ſanguinem deriuantẽ excipit, Veſſalius autem aliter ſenſit: etenim dixit in ſuo prægrandi libro. ij. cap. xxxv. & in lib. iiij. ca. iij. in ipſo non eſſe quidem duo foramina, ſed tria, & quod ſtomachus non demittitur per illud foramẽ, per q̃ ſcripſit Galenus, ſed per aliud, quod non agnouit ipſe: quod habetur paulò inferius, quàm media ſepti ſedes eſt, ad ſiniſtrum latus modice uergens, quod autem non ſit, ſicuti prodidit Galenus, ratiocinatur etiam Veſſalius, qui (ut inquit ipſe) ſtomachi anfractus fuiſſet arduus, ſi dorſo propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, ſurſum ad priora in uentriculi ſuperius orificium detorqueretur: certe huiuſcemodi ratio non parũ eſſet efficax, niſi eſſent inteſtina, quæ anfractus habent

magis

magis arduos, & ni communis Medicorum conſenſus reclamaret, qui eſt, ut aperte declarauit Galenus in.xiij. Meth.med. quod exiſtente phlegmone in ſtomacho, cataplaſmata ad ſpinam dorſi ſint imponenda: equidem conſtat, ſi ſtomachus alium haberet ſitum, quàm ſcribat Galenus, ad quid illic remedia eſſent adminiſtranda? certe manifeſtum eſt quod illorum periret uſus, ni uentriculus illum haberet ſitum, qui a Galeno deſcribitur, ſed Veſſalius, qui Galeno ſtuduit ſemper contradicere, non ueritus eſt huiuſcemodi dogmata euertere, modo in eum uideretur debacchari. Sed de eo adhuc magis conquerendum eſt, quum & auſus ſit Galenum reprehēdere in multis alijs, in quibus hic homo ſummam reportauit ignominiam, exiſtimans ſe poſſe ſtudioſis perſuadere Galenum multa in Anatome, quæ ſibi fuerunt incognita, prætериjſſe, ab ipſo fuerunt ad amuſſim explicata. Nam (ut rem perſequar) quæ inſania mouit Veſſalium ut oblateraret in ſuo prægrandi libro.ij.cap.xxxviij. & longe clarius in libro Apologetico, qui de radice Chynæ inſcribitur, Galenum illos non agnouiſſe muſculos, qui a poſterioris ſacri oſſis ſedis termino, ut utar eius uerbis, ad uertebram uſq; ſupra infraq; ſuſceptam pertinent, intermedijs uertebrarum ſpinis adnixi & initio & fine tenues, in medio autem craſſi, quum Galenus perbelle agnouerit hos in.xij. de uſu partium in hiſce uerbis, ἀλλ᾽ εἰ δύο μύες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄχρι τοῦ πλατέος ὀστοῦ παρατεταμένοι, μακρὰς εἶχον κατὰ τὸ μῆκος ἐκτεταμένας τὰς ἶνας, οὐκ ἂν οἷόν τ᾽ ἦν ἕκαστον τῶν σπονδύλων ἰδίᾳ κινηθῆναι, πάντας γὰρ ἂν αὐτοὺς ὁμοίως ἐπεσπῶντο, *Hoc eſt,*

quod

Quod ſi muſculi duo a capite uſq; ad os latum extenſi, fibras haberent longas ſecundum longitudinem exporrectas, fieri non poſſet ut uertebræ ſingulæ priuatim mouerentur. fibras enim omnes attraherēt. Præterea in. v. de Anatomicis adminiſt. cap. ultimo etiam negari non poteſt quin Galenus hoſce non agnouerit, quum eos depinxerit ſicuti Veſſalius, ut clariſſime apparet ex hiſce uerbis, μετὰ δὲ τοὺς εἰρημένους μῦς ἅπαντας ἐπίσκεψαι τὴν ἔκφυσιν ἀκριβῶς ὅλων τῶν ῥαχιτῶν μυῶν, ἄρχονται μὲν γὰρ ἐκ τοῦ δευτέρου σπονδύλου δύο κεφαλὰς ἑκάτερος ἔχων διεστηκυίας ἀλλήλων, ἐκπληροῦσι δὲ αὐτῶν τὸ μέσον οἱ παραληφθέντες ὑπὸ τῶν ἀνατομικῶν μῦες ὑπὲρ ὧν ἔμπροσθεν αὐτάρκως διῆλθον, ἀεὶ δὲ μᾶλλον εὐτραφέστεροι γίνονται, καίτοι γ' ἀπὸ λεπτῶν ἀρχόμενοι τῶν κεφαλῶν, *Hoc eſt, Iam uero poſt prædictos omnes muſculos, proceſſus omnino diligenter conſidera ſpinalium muſculorum: incipiunt enim ex ſecunda ceruicis uertebra duo ſinguli capita inuicem diſiuncta obtinentes: explent autem medium ipſorum interualium muſculi ab Anatomicis prętermiſſi, de quibus antea abunde diſputatum eſt, ſemper autem magis corpulenti fiunt, quamuis a tenuibus oriantur capitibus. Ex his igitur quis negabit quin dicat Veſſalium calumniatorem eſſe deteſtandum: ac eum tunc non ſine dubio nauigaſſe, ut aiunt, Antyciram, quum huiuſcemodi ſcriberet ineptias. Nam quæ ineffabilis eſt hæc dementia, taxare Galenum, plurima in Anatome non animaduerſa, præteriiſſe quæ ab ipſo fuiſſe inuenta gloriatur plurimū.*

Porro

Porro ò ſtudioſi, non poſſum quin de uobis non uehemẽter admirer, quum ſciam tantum pleriſq; ueſtrum ineſſe ſpiritus, ut eius gloriam faciliter poſſitis celebrare, quin in eius laudem prorumpatis. Mehercle Veſſalius nonne multa, ob ſuam, qua & in ſectionibus, & in uoluendis Galeni libris, uſus eſt ſolertiam, meretur encomia? ò audaciã hõis nõ ferendã? qui ita præſumpſit Galeni famam denigrare, intricans eum præfatos muſculos non agnouiſſe, atq; alios, de quibus agerem in præſentiarum ò ſtudioſi, ni ſcirem & uos in Galeni libris mediocriter exercitatos, poſſe eos faciliter animaduertere: atq; idcirco in quibus uidebitur aliqua ineſſe difficultas tantum perſiſtemus: nũc autem ſat eſto, quod crimine ab uno omnia diſcatis. Proinde operæpretium eſt ea tantum aggredi, in quibus ex diametro contradici uidentur, præſertim ut eſt de tendine, qui (ut ab eo primum exordiar) ſubcuti extremæ manus natus eſt, ut Galeni uerbis utar, de quo Veſſalius in ſuo prægrandi libro.ij.cap.xli.in Galenum indignatur, eum non obſeruari, ut ſcribitur in.ij.de Anatomicis admini.in primo, & longe clarius in.ij.de uſu partium, ubi habetur eum in ſupeficie ſub cuti locatum eſſe, mediam membri regionem occupantem: etenim uult Veſſalius non eſſe uerum quod ſub cuti, ut utar eius uerbis, dilateſcat, quia inter cutim & tendinem, & in manu & in pede plurimum adipem contineri, ab eo obſeruatum eſt. Porro hic Veſſalius (ut colligitur ex.vi.meth.me.ca.v.ex.ij de accidenti & morbo, ca.vi.ex.xiiij. etiam meth. med.cap.xvij. & vi.etiam eiuſdem meth. med.cap.iiij. denique ex.ij. & xi. de uſu partium, cap.

xiiij.

xiiij.atq; ex alijs infinitis locis)neſcit a Galeno tres dari diſtinctas cutis ſubſtantias, quarum una quidem eſt quæ exterior ac durior a Græcis ἐπιδερμις appellata, quæ totum corpus ambit: eſt & alia cutis & labiorum, & frontis commiſta carne & alijs: reperitur & alia cutis, quæ in membranam terminatur, & hæc a Græcis δερμα dicitur, a δερεσθαι uerbo Græco, quod eſt, excoriari: interuam autem manuum, de qua nunc eſt ſermo, non eſt poſſibile excoriare, ob id improprie poteſt appellari δερμα, ut inferna ſimiliter & pedum, & frontis, et totius faciei, atq; aliarum quarundam partium, quæ excoriari etiam non poſſunt, ab ea quæ cum ipſis inſeruntur. Propterea ex his manifeſtum ſit, quod Galenus, quando dixit ſub cuti tendinem locatum eſſe, non intellexit de ea cuti, de qua opinatus eſt Veſſalius, quæ ἐπιδερμις dicitur, quia non negaret Galenus, ſub ea non eſſe. Neq; etiam intellexit de ea quæ δερμα dicitur, quia cutis extremæ manus ea etiam dici non poteſt, declaratum eſt. Reſtat igitur Galenum de ea meminiſſe, quæ excoriari non poteſt, ab eo que cum ipſis inſeruntur: atq; idcirco & ſi dixerit Galenus illum tendinem ſub cuti locatum eſſe, ob id tamen non damnat, quin aliquid inter ipſum & cutim ἐπιδερμιδα appellatam non interueniat, quod craſſæ cutis proprie ſapit naturam, non autem adipis, ut arbitratus eſt Veſſalius, ob neruos qui ex ſecũdo intercoſtali interuallo (ut ſcribit Galenus in.ij. de Anatomicis admi.) per axillam & brachium procedentes in eam diffunduntur, qui perſuadent ne illud debeat appellari pinguedo, uel adeps, quum is (ut

omnes ſcire poſſunt) non reperiatur neruus, ut illud, quod cum ſumma cute a Græcis ἐπιδερμίδα *appellata, ſimul cum tendine adeo commiſtum eſt, ut dicatur eſſe illius pars, & ab eo non poſſit ſeparari. Quod nulla alia de cauſa a ſummo Opifice factum eſt, niſi ut abunde ſcribit Galenus in ſecundo de uſu partium, quod tradat exactiorem ſenſum, & motum uolutarium, & ut circumactu pertinacem, duram, ac depilem efficiat cutim. Sed hic cadit difficultas non leuis, quid dicatur eſſe tactus organum, an tendo, an cutis, an illud, quod inter cutim & tendinem dixit eſſe Veſſalius. Certe in hac controuerſia quid ſenſerit Ariſtoteles, qui dixit carnem, quæ intus eſt, eſſe tactus organum, adducere non immorabor: quia ſatis ſcio, quod omnibus conſtat Galenum illi contrariari, ut apparet ex primo de uſu partium in his uebis,*

Ἐπεὶ δ' οὐδεμία σάρξ ἐξ ἑαυτῆς αἴσθησιν ἐκέκτητο, καὶ ἦν ἄτοπον ἀντιληπτικὸν ὄργανον ἀναισθήτω σκέπασθαι μορίω, τῶν εἰς ὅλας τὰς χεῖρας ἄνωθεν ἰόντων νεύρων, οὐ σμικρὰν μοῖραν εἰς τὰς σάρκας αὐτὰς κατέφυσεν,

Hoc eſt, Quia uero nulla caro ex ſeipſa ſenſum habet, & abſurdum erat apprehenſorium organum, inſenſibili tegi particula, neruorum ad totas manus deſuper uenientium non paruam portionem in carnes ipſas natura deriuauit. Proinde nolo in præſentiarum tantum eruditionis, ac auctoritatis mihi arrogare, ut inter ipſos tantos uiros arbiter aut eſſe uelim, aut poſſim, perſiſtere duntaxat in his diiudicauimus, in quibus, qui ſequuti ſunt Galenum, male eum intelligendo cæcutiere

tiere. Porro Mathæus Curtius uir admodum ſingularis in Mondini Anatome commentario tertio, & ultimo ſcriptum reliquit, hunc tendinem eſſe ſenſus organum, dum dixit efficere ut manus melius ſentiat. Sed (pace tanti uiri) aberrat Mathæus Curtius, & arbitror, ſi eum locum potuiſſet emendare, utique emendaſſet: ſed morte præuentus non potuit extremam manum imponere. Quo fit ut non ſit mirū ſi in quibuſdā uidetur in eo libro refrigeſcere, quia fata ita uoluere. Dolendum certe eſt de morte excellentiſſimi ac tanti uiri, ut fuit Mathæus Curtius præceptor meus non pænitendus, ſub quo militando tot uiri illuſtres ac excellentes euaſere: fuit enim primus a ſexentis annis uel circa, qui cœpit Medicinam in priſtinum ſtatum ac formam redigere ac priſtino candori reſtituere. Etenim ante ipſum uidebatur ipſa ſemiſepulta, dum legerentur Arabes duntaxat, ipſe autem cœpit perſuadere ipſos nec poſſe intelligi, ni prius legantur Græci, ut Alexander, Aetius, Paulus, & alij, ſed in primis Galenus, & Hippocrates, totius Medicinæ archiatri, quos in celeberrimis totius Italiæ Gymnaſiis, diuine potius quàm humaniter, interpretabatur: unde non pauci ſtudioſi, eo tanquam Delio natatore, non mediocrem ſuſceperunt frugem, in ediſcendo Græcorum linguas & idioma, ac in eorum libris die noctuq; exercēdo: in ſumma adeoq; profectum eſt, ut de Medicina nihil ſperetur melius. Quapropter dum iſthæc cogito, ſummopere uereor, ut ingenue fatear, de hoc homine è Plauſtro loqui: ueruntamen id expoſtulat, & ſi nolim, ipſa quidem ueritas.

Scire igitur oportet id quod ſcripſit Galenus in ultimo de uſu partium, cap. primo, uſum ſcilicet, & actionem, inter ſe differre, & alias propter uſum, alias uerò propter actionem haberi partes. Etenim manus (quum de ea loquamur) quæ eſt membrum organicum, eius actio eſt apprehendere, cuius partes quædam actionem quidem efficiunt, ut muſculi qui manum contrahunt, & mouẽt: quædam uerò iuuant, ut oſſa, quæ non mouent, ſed ipſa a muſculis mouentur: proſunt tamen, quia ob ſui mollitiem manus ſine oſſibus nihil poſſet retinere. Pari modo dicendum eſt de tendine & cuti, quæ eſt in uola manus, quod cutis eſt illa pars, quæ actionem perficit, quia ſentit: tendo autem habet uſum, ut cutis ſit ſenſus organũ, non tamen quod huiuſcemodi ſit tendo, ſed iuuat ut cutis ſentiat, faciendo ipſam depilem, duram, atq; eam ſortiri temperaturam, ut exactioris ſit ſenſus. Et hoc eſt, quod uolebat dicere Galenus in. ij. de uſu partium, in his uerbis, quũ de ea loqueretur, ἔπρεπεν οἶμαι ταῖς χερσίν, ἀντιληπτικοῖς ὑπερχούσαις ὀργάνοις, καὶ δυσπερίτρεπτον ἔχειν αὐτὸ πρὸς ἄλλα τινά. καὶ μάλιστα πρὸς τὴν τῶν μικρῶν σωμάτων, ἀκριβῆ θ' ἅμα καὶ ἀσφαλῆ λαβὴν, καὶ μέν τοι καὶ αἰσθητικώτερον παντὸς τοῦ ἄλλου δέρματος, *Hoc eſt, Decebat igitur, opinor manus comprehenſoria organa quum eſſent, habere eam cutim non modo contumacem, cùm ob alia quædam, tum maxime ob paruorum corporum certam & tutam comprehenſionem: ſed & tota cuti reliqua ſenſibiliorem: præterea nõ longe ab his etiam ſcriptum reliquit,* συντελεῖ δὲ οὐ σμικρὸν πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν ἁπάντων τῶν ἁπτῶν ποιο-

τήτω

τῆτων, καὶ τὸ ἄτριχον τουτὶ δέρματος, ἔκ τις ὑποφύσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ δέρματος πλατυνθέντος τένοντος ἀπεργάσθειν, ὥσπερ γὰρ εἰ δασὺ καὶ λάξων ἰσχυρῶς ἐπῆχεν οὐδὲ ὅλως ἂν ἔψαυε τῶν πλησιαζόντων ἑαυτῷ φθανουσῶν προσεμπίπτειν ἑαυταῖς τῶν τριχῶν, οὕτω νῦν ἀκριβῶς ψιλὸν γενόμενον, οὐδὲν ἄψαυστον ἐκφεύγειν ἐᾷ μορίων οὐδενὸς τῶν ὁμιλούντων, ἀλλὰ πᾶσιν αὐτοῖς προσπίπτων ὅλου τοῦ πλησιάζοντος αἰσθάνεται σώματος, ὅτι δὲ καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ ταύτῃ δέρματος, ἡ τοῦ τένοντος ὑπόφυσις ἐργάζεται, πρόδηλον παντί, χρήσιμόν τι καὶ τοῦτο εἰς πολλὰ τῶν ἔργων ἡμῖν γενησόμενον, διὰ ταῦτα μὲν δὴ τένοντες εἰς τὰ τῶν χειρῶν ἔνδον ἔναφυσαν δέρματα, *Quod eſt, Confert non parum ad certam dignotionem tactilium omnium qualitatum, non piloſam eſſe cutim eius loci factam a lato tendine cuti ſubnato, ut enim ſi piloſa admodum & hirſuta eſſet, hæc cutis nullo pacto tangeret propinquantia ſibi, anticipantibus pilis ad ſeipſos incidere, & illa propellere: ita nũc exacte nuda nullam propinquantium ſinit partem intactam effugere: ſed omnibus ipſis accidens, totum corpus ſibi propinquans ſentit: quod autem & duritiem cutis eius loci tendo ſubnatus efficit, manifeſtum eſt omnibus, utile & hoc ad multas actiones nobis futurum, ob eas certe cauſas tendones ad internam manum prodierunt.* Ex his igitur *manifeſtum eſt, cutim eſſe ſenſus organum, & non tendinem, ſecundum doctrinam Galeni, quoniam ipſe non a natura propter ſenſum, ſed propter motum uoluntarium, ſi quem habet, fuiſſe factum, declaratur in xij. de uſu partium, in his uerbis,* δέοντος οὖν ἔνθα μὲν

δεσεῶς χρῄζει μόνης τὸ μέλος, ἐνταῦθα σύνδεσμος ἐστι μόνος, ἔνθα δ' αἰσθήσεως μόνης νεῦρον, ἐν οἷς δ' ἂν ἡ χρεία κινήσεως, τοῖς κατὰ προαίρεσιν, ἐν τούτοις ἀμφοτέρου, *Quod eſt, Conuenienter igitur ubi membrum ſolo uinculo indiget, ibi ſolum eſt ligamentum, ubi uero ſenſu ſolo, neruus, ubi motu uoluntario eſt opus, utrunq; ibi reperias. Sed declaratum eſt ex primo de motu muſculorum naturam quidem tendinum mixtam eſſe, ac mediam inter ligamentum & neruum: ſed quia millies ſumus polliciti ô ſtudioſi, nos ea tantum in quibus Galenus & Veſſalius contrariantur traditúros eſſe, ſuperuacaneum uidetur igitur in præſentiarum eſſe in hac controuerſia immorari, quia ij duo in hac neq; ſibi inuicem diſcordes eſſe ullo modo comperior, & ſi uideatur quibuſdã eſſe, quũ Galenus dixerit cutim eſſe ſenſus organum, ipſe autem Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xiij. & .xlij. dixerit eſſe infinitos neruulorum ſurculos a maioribus neruorum propaginibus deſcendentes, qui ad internam manus ſedem diffunduntur: quandoquidẽ Galenus hos etiã uoluit eſſe ſenſus organum, ut declaratum eſt, quando diximus Galenum & Ariſtotelẽ de tactus organo longe diſcordes eſſe, & citauimus locum, ubi Galenus dixit carnem non eſſe ſenſus organum, ſed neruos. Neq; tamen miretur quiſpiam, cur Galenus dixerit cutim eſſe ſenſus organũ, quum ſuperius dixerit eſſe neruos: quoniam omnibus ſatis innoteſcit, eam ex ipſis cõſtare quidem ab ipſo millies declaratum fuiſſe: unde qnum dixerit cutim eſſe tactus organum, quod de ipſis intellexerit dubium eſſe poteſt nemini, excludens eam quæ* τῶν-

δερμις dicitur, quia tenet eam inſenſibilem eſſe, ut habetur in locis præcitatis. De eo autem quod ſuum eſſe inuentum gloriatur Veſſalius, quod eſt inter cutim et tendinem, ipſe exiſtimat non eſſe ſenſus organum, ſed tanquàm ſtratum aliquod, aut terram fuiſſe præparatum, cui infiniti neruulorum ſurculi implantantur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum a maioribus neruorum propaginibus internam manus ſedem adeuntibus diffundi undiq; oportuit, ſcribit in ſuo prægrandi libro.ij. cap. xlij. Sed ò ſtudioſi animaduertite quæſo, uult ibi Veſſalius huiuſcemodi quod inter cutim mediat & tendinem eſſe, ut dictum eſt, quandam pinguedinem, quam fatetur admodum nerueam eſſe: ſi ſic eſt, quomodo non erit ſenſus organum, quũ declaratum ſit a neruis oriri ſenſum. Etenim iam fatetur infinitos neruulorum ſurculos in ea pinguedine implantari, ex quibus cõſtat ipſa, ſecundum Veſſalium, quum nerueam dixerit, & non neruoſam, manifeſtum igitur quod huiuſcemodi pinguedo ſit ſenſus organum: quod præſtantius eſt, ut dicamus cum Galeno, quod illud totum, quod eſt commixtum cum tendine, quod a Galeno uocatur cutis, ſit ſenſus organum: propterea quia illud nec uere debet appellari pinguedo, ut ſuperius demonſtratum eſt, ſed eſt mera cutis craſſa, quæ a tendine ſeparari non poteſt, propter infinitos neruos in ea implantatos, qui cutim adeunt & tendinem, adeo connectendo ipſa, ut non poſſint ab inuicem ſeparari, quemadmodum perbelle ſcripſit Galenus in locis iam antea præcitatis. Sed his relictis

tandem operæpretium eſt, ut examinemus & reliqua, quæ ſubſequuntur. Porro quia ſcripſerat Galenus in primo de Anatomicis adminiſt. & primo de uſu partium, quod ille muſculus, qui defertur ad uolam manus, & in quinq; tendines finit, quorum ſinguli ad digitos implantantur, mouentes quidem primum & tertium digitorũ articulum, non eodem tamen utriq; modo, quippe tertium articulum tendo per ſe ipſum flectit, primum uero per ligamentum. Hic autem Veſſalius eodem in libro .ij. cap. xliij. petulanter etiã reprehendit ipſum, & in illius deſcriptione, & uſu, exiſtimans Galenum & in hoc & in illa cæcutiuiſſe, dum arbitratur Galenum tradidiſſe & in primo de uſu partium, & primo de Anatomi. adminiſt. quæ cum pugnantia ex una legi poſſunt: ex altera autem parte ſcripſit quod illius tendines nec primum mouent digitorum articulum: ſed ò ſtudioſi audite obſecro, quas ideo demonſtrationes adferat, quantum igitur ad deſcriptionem tenet Veſſalius, quod Galenus illum non recte quidem depinxerit, qui ſcripſit in primo de uſu partium, illos quidem tendines, quum ad primos digitorum articulos deſcenderint, dilatari, hoc non eſſe uerum: quia ibi teretes obſeruantur, ſcribit Veſſalius, neſciens et Galenum fateri quoq; ita eſſe, ut habetur ex libro de diſſecti. muſc. cap. xxi. in his uerbis, Quod ergo uniuerſi tendones, qui digitos mouent teretes ueluti nerui exiſtant, probè diſſectionis profeſſores tradiderunt, non tamen ſuperiora tendonum capita muſculorumq; numerum exacte ſcripſerunt, ita ut neq; radij motores muſculos quidam ipſorum oſtenderint, inter quos etiam fuit Aelianus

nus

nus. Nec obſtat, quòd Galenus in primo de uſu partium ſcripſerit illos quidem dilatari: quia intelligendum eſt de longitudinis dimenſione, non autem latitudinis, ut male intellexit Veſſalius: etenim uult dicere Galenus, quod illorum, quando ad primos digitorum articulos deſcenderint, ibi quiſq; ſubiacentium dilatatur, adhuc magis deſcendendo ad tertios uſq; articulos: ſed priuſq̄ illuc finiat, caput primæ aciei flectit. Sed hic oritur difficultas, quam mouet Veſſalius in ſuo libro cui titulus eſt de radice Chynæ, de inconſtantia Galeni, quod hic in primo de uſu partium, Galenus huiuſcemodi munus tribuit muſculo, dum ſcribatur, inquit ipſe, in prima digitorum oſſa ſuis tendinibus ipſum inſeri, & illa quoque oſſa eius beneficio flecti. Dum uero libros de Anatomicis ad miniſt. ſcriberet, atq; inſertionem illam in rerum natura haud eſſe diligentiori reſectione expenderet idem munus dicto non muſculo tribuit: uerum ad tranſuerſa ligamenta, quibus tendines ſuper prima oſſa continentur, flectionem retulit. Veruntamē ò ſtudioſi, quis de hoc homine non admirabitur? quis non indignabitur? quis non prædicabit eum iam perfricuiſſe frontem? quum nihil pudeat tam ſplendide mentiri: quouſq; noſtra abutetur patientia? quouſque illius nos furor eludet? quouſque tanta feretur petulantia? feretur ne hoc impune? nonne ſumetur ſupplicium de tam aperto & impudenti mendacio? quis neſcit Galenum utique in primo de uſu partium ac perinde in primo de Anatomicis adminiſtrationibus, illud munus non ad muſculum, ſed ad ligamentum etiam reieciſſe, ut apparet in his uerbis,

ὅταν ἤ ἐπισῶσι τοῖς πρώτοις τῶν δακτύλους ἄρθροις, ἐνταῦθ' ἕκαστος τῶν ὑποκειμένων τενόντων πλατυνθεὶς τὴν κεφαλὴν τοῖς πρώτης φάλαγγος κάμπτει διὰ τοῦ περιέχοντος αὐτὸν ὑμενώδους συνδέσμου, *Hoc eſt, Quando autem deſcenderint ad primos digitorum articulos, ibi quiſq; ſubiacentium tendonum dilatatus, caput primæ aciei flectit, perambiens eum membranoſum ligamentum. Ecce quomodo poterit effugere Vaſſalius quin fateatur & Galenum in hoc primo de uſu partium de illo ligamento meminiſſe, uti in primo de Anatomi. adminiſt. Certe ò ſtudioſi angor plurimũ de hoc homine et excrutior qui huiuſcemodi mẽdatijs, uel dicam potius ineptijs, ſtuduerit Galeni famam obumbrare: ò petulantiam non ferendam, mehercle poteſt omnibus innoteſcere quam ſcelerate fuerit factum cum huiuſcemodi mendatijs in his Galenum calumniari: in alijs autem in quibus Veſſalius non calumnioſe, ſed aperte contrariatur Galeno, non ita uidetur eſſe deteſtandus. Etenim iuſtum eſt eis referre gratiam (ut auctor eſt Ariſt. in. ij. Meth.) qui noſtrum excitarunt intellectum: proinde uideamus beneuole quid in illis contra Galenum dicat Veſſalius. Porro ſcriptum eſt Veſſalium nullo modo uelle ut illi tendines, qui ad primum & tertium digitorum articulũ deferuntur, quod moueãt primũ digitorum articulũ, ut meminit Galenus in locis præcitatis, quia ſcribit ipſe, quod nõ poteſt eſſe ut illi tendines poſſint mouere primũ digitorũ articulũ, quia ſi mouent, mehercle mouẽt per illud ligamentum: unde poſſumus affirmare quod illi qui deferuntur ad ſecundum digitorum articulũ, & ipſum mouent*

uent, quod & moueant digitorum articulum, quandoquidem huiuſcemodi etiam ligamēto ibi alligantur. Sed ò Veſſali, quia uideo te hac in parte (ut ex tuis ſcriptis audio) optare ut quiſpiam pro Galeno certans te doceat, quomodo Galeni rationes admitti poſſint: nos igitur tibi obtemperantes, eas demōſtrare non grauabimur, & adferre quæ fuerint illæ rationes, quæ Galenū coegerīt aſſerere, ut illi tendines primū moueant digitorū articulū. Porro obſeruabat Galenus in Anatome quod ille muſculus terminabatur in quinq; tendines, ſingulos quidem perreptantes ad digitorū articulos, quorū ille qui uadit ad pollicem, mouet ſecūdum & tertiū illius articulū, ſecūdum quidem per ligamētum, ut meminit ipſe in primo de Anatomi. adminiſt. tertium uerò per ſe ipſum. Hac ratione Galenus uidēs quod huiuſcemodi tēdo, qui eſt unus ex alijs quatuor, talem facit actionem, imaginatus eſt Galenus, quod ſicuti natura hoc uno uſa tendine mouet ſecundū & tertiū pollicis articulū, quod & alij tēdines qui ſunt etiam huiuſcemodi muſculi partes, & ita magni, ut ille qui mouet pollicem: nō ſine cauſa, & bene opinatus eſt Galenus, quod eādem faciāt actionem, & moueant primū per ligamētum, tertiū uerò digitorū articulum per ſe ipſos: quia ſi ille qui defertur ad pollicē non maior eſt illis, et duos mouet articulos, et alij etiā duos debeāt mouere articulos. Sed hic indignatus Veſſalius, quomodo poſſit eſſe ut illi ſecūdū Galeni ſnīam q mouēt primū et tertiū, nō etiā moueāt ſecūdū digitorū articulū quū alligetur et ipſe ſecūdo articulo per ligamētū, ſicuti fit in primo digitorum articulo: mehercle ſciat Veſſalius

quod

quod Galenus etiam admiſit, quod illi tendines etiam moueant ſecundum digitorum articulum, ut apparet ex primo de uſu partium in hiſce uerbis, τουτὶ μὲν γὰρ κάμπτειν μώγον οὐ δυναμεθα, χωρὶς τῶν ἐφ' ἑκατερα, ἐκείνων δὲ καμπτομένων ἀδυνατον το μὴ καὶ τουτο συγκαμπτεσθαι, ὥς τε εἰ καὶ παθοι ποτὲ ὁ κινῶν αὐτο τένων, ἀπαθὴς δὲ ὁ ἕτερος ὁπαρχοι, σώζεσθαι τι τοις κινήσεως οὐτῶ, εἰ μεν τοι ποτ' ἐκεινος παθοι, διαφθειςεται τῶν πρώτου τε καὶ τρίτου τῶν ἄρθρων ἡ κίνησις, κ'αν ὁ τὸ δεύτερον κινον απαθης ὑπαρχη: *Hoc eſt, Flectere enim poſſimus hunc etiam ſolum ſine ijs, qui ſunt utrinque, illis uero flexis impoſſibile eſt, & hunc non ſimul flecti: quocirca & ſi patiatur aliquando qui mouet tendo, illæſus uero alter ſit, ſeruatur aliquid motus: ſi uero ille patiatur, corrumpitur primi & tertij articuli motus, quamuis qui ſecundum mouet, inoffenſus ſit. Ecce quomodo Galenus conceſſit illos tendines quoquo modo mouere ſecundum digitorum articulum, quod non fuit animaduerſum a Veſſalio, ut habetur in loco præcitato ex his ſuis uerbis. Quin etiam in medium adferat, obſecro, quã ob rem Galenus non ſenſerit ſecundi quatuor digitorũ oſſis flexionis tendines ſecundi muſculi auctores eſſe, quum tamen & in ſecundi oſſis radice totaq; ipſius longitudine hi tendines tranſuerſo obuelentur ligamento. Mehercle ò ſtudioſi, uidetis uos quomodo Veſſalius non intellexerit Galeni mentem: ſed hic forte fortuna ipſum audio contumelioſum eſſe poſſe, quia Galenus in primo de Anatomicis adminiſt. ſcripſit, illos mouere quidem primum & tertium, alios uero ſecundum digitorum articulum*

ticulum, nullam de alio ipſorum munere mentionem faciens. Sed animaduertat Veſſalius quod illi tendines ob id non debent dici, quod moueant ſecundum digitorum articulum, quandoquidem ille qui ab ipſis fit motus, eſt adeo paruus, ut diminute ab ipſis ſecundis dici debet, quod mouetur articulus: propter hoc Galenus noluit illud munus eis condonare, ſed potius illis qui ibi implantantur, qui perfecte ſecundum mouent digitorum articulum: ob id dixit Galenus ipſos, & non illos mouere ſecundum digitorum articulum, ut a digniori fieret denominatio. Propterea non curauit Galenus, uti in primo de uſu partium, ita etiam in primo de Anatomicis adminiſt. dicere, illos quidem etiam ſecundum mouere digitorum articulum: quia in libris de uſu partium, quod non tenebatur in illis de Anatomicis adminiſt. erat neceſſarium ut actiones & uſus omnes ſingularum partium ad amuſſim deſcriberentur. Nec tamen oportet credere, quod illi tendines, quia ibi alligantur, ex hoc dici debeant, quod perfecte moueant ſecundum digitorum articulum, quia illi qui ad ſecundum digitorum articulum aſcẽdunt, & ibi implantantur, fruſtra fuiſſent facti: conſtat tamen nihil a natura fuiſſe factum & otioſum & inane. Etenim ſi deberent mouere perfecte quidem ſecundum digitorum articulum, qui ad tertium uſq; perreptant digitorum articulum, ad quid illi qui in ſecundo digitotorum articulo implantantur, fuiſſent facti, certe manifeſtum eſt quod fruſtra fuiſſent facti: unde, ut paucis me expediam, cogimur dicere, quod huiuſcemodi tendines fuerunt facti a natura, ut moueant ſecundũ digitorum

articulum: alij uero ut moueãt primum & tertium digitorum articulum in minoribus ſcilicet digitis, in pollice autem, ut ſecundum & tertium articulum: & quia uidemus nos quod natura fuit contenta in hoc magno digito, uno ſolo tẽdine, ut duo mouerẽtur articuli: & ille tendo quum habeat (ut ita dicam) germanos, uel ſi mauultis fratres, exiſtimare poſſumus quod illius fratres, uel germani tantæ ſint facultatis, ut eſt ipſe, quum ita robuſti ſint, cæteris partibus & magni, ut eſt etiam ipſe, ex eodem ſimul orientes tronco. Demum Veſſalius aliam facit dubitationem, cur illi tendines, qui etiam ſecũdum doctrinam Galeni mouent ſecundum digitorum articulum, non moueant etiam primum articulum: quia & ipſe etiam primo per ligamentum annectuntur digitorum articulo. In hac difficultate ò ſtudioſi arbitror uos poſſe Veſſalio quidem reſpondere, dum proprijs oculis rem intueri non grauabimini, & exercitari Anatomis manu obeundis: certe obſeruabitis huiuſcemodi quidem tendines non ita alligatos eſſe ipſius ſecundi articuli oſſi, ut illos, quum ij iuxta os quidem annectuntur, illi uero ſuperuehantur ipſis, ut etiam declarauit Galenus in primo de uſu partium, & in ſecundo, atq; etiam alijs in locis dixit eos ſuperiacere & adhærere ipſis: hac de cauſa non mirum, ſi non primum moueãt digitorum articulum ut ipſi, quia alio modo annectuntur. Etenim illi per ipſius oſſis adhærentiam, hi uero per iſtorum tendinum colligantiam, quam habent cum ipſis, dici poſſunt, quod etiam annectantur ipſi articulo, re uera autem non annectuntur, ſed connectuntur cum ipſis tendinibus qui

adhæ

adhærent ipſius articuli oſſi: & hoc modo etiam dici poſ ſunt, quod etiam alligentur ipſi articulo: ſed quod iſti alligentur ipſi articulo ut illi, nec oportet dicere, ut uidetur perſuadere Veſſalius, quo ſuam manuteneat opinionem. Vnde haberi poteſt, quod ſua ratio nulla quidem eſt, dum argumentatur contra Galenum, quod quum iſti alligentur ipſi primo digitorum articulo, ut illi, cur non moueant etiam articulum ipſi ut illi, certe manifeſtum quidem eſt in hoc argumentum a ſimili non ualere, quia ſimilitudo claudicat, ut declarauimus. De alijs autem ex ſupradictis arbitror unumquemq; ei poſſe faciliter reſpondere, & his quoq; (ne ſim uerboſus) quæ etiam ipſe in eodem libro ſecundo cap. lv. inuectus eſt dum ageret de muſculis pedis digitos mouentibus, ob id uiſum eſt quidem non amplius in his immorari, ſed alia aggredi, in quibus perſeuerat Veſſalius Galenum flagellare: atque ideo perpendamus quid dicatur de muſculis pollicem mouentibus. In his equidem gloriatur Veſſalius in eodem prægrandi libro ſecundo, capite præcitato, quod Galenus non omnes quidem agnouerit, quum de duobus tantum mentionem faciat, ut ex primo de Anatomicis adminiſtrationibus, & ex primo & ſecundo de uſu partium legi poteſt, reuera autem in ſectione tres obſeruari meminit Veſſalius. Sed ſciat ipſe quod Galenus annumerauit unum pro duobus, ſicuti etiam facit in alijs digitis: dicit enim in primo de uſu partium, quod eorum qui ſunt in manu muſculorum uiſu quidem facile comprehenſibilis eſt numerus, cuilibet et unicuiq;

enim

enim digitorum unus eſt proprius paruus. Alibi autem ut in primo de Anatomicis adminiſt. dixit binos quidẽ ad priorem cuiuſq; digiti articulum intrinſecus perueni re, imitatus quidem antiquiores Anatomicos, qui cùm uiderent aliquos muſculos admodum coniunctos, hos arbitrabantur eſſe unum, ſicuti ſcribit ipſe in. ij. de uſu partium, de illis binis muſculis qui contingunt illum, qui duobus minimis dux eſt motionis ad latera, qui quũ ſint connexi inuicem quadantenus, propterea ab Anatomicis unus eſſe putati ſunt: unde nõ mirũ ſi quãdoq; a Galeno huiuſcemodi dicantur unus, quandoq; duo, quia in uno loco loquitur ſecundum apparentiam, in alio autem, ut res eſt. Quod declarauit ipſe in libro d: muſc. diſſect. cap. xxiij. in his uerbis, in quibus ſeipſum magis explicuit quàm unq̃ alibi: ſane, inquit, nonnunq̃ in magno digito duo ſoli muſculi uidẽtur, qui ſimili modo quo cæterorum digitorum muſculi ſe habent, illiq; etiam ſe penumero ita inter ſe coaliti ſunt, ut unus in uno quoq; digito eſſe uideatur. Ex quibus manifeſtum eſt, quod ſi Galenus ſcripſerit in quibuſdam locis, muſculos mouentes quidem paruos digitos eſſe quatuor, & alibi octo: et alijs in locis, quod dixerit muſculos digitorum exiguos eſſe decem, & alibi eſſe undecim, quod omnia poſſunt ſtare. Etenim omnibus poteſt innoteſcere, quod quando dictum eſt, muſculos mouentes quidem paruos digitos eſſe quatuor, hoc intelligi debet ſecũdum apparentiam, quando autem dicuntur eſſe octo, prout res eſt, ſcripſit Galenus: ſi aũt legantur eſſe decem, & hoc eſſe poteſt computatis octo, qui mouent paucos digitos, & duobus

dun

duntaxt qui mouent pollicem, nulla facta mentione de tertio, qui non eſt coniunctus ut reliqui, qui eandem habent ſtructuram. Proinde dicamus nos quod uerum ſcripſit Galenus, illos quidem muſculos mouentes quidem digitos eſſe decem, intelligendo de illis muſculis qui in numero bino ſibi inuicem annectionẽ ſortiti ſunt: quando autem dixit Galenus eſſe undecim, id generaliter, ut ita dicam, loquutus eſt, intelligendo de omnibus muſculis mouentibus quidem digitos. Propterea ò ſtudioſi ſcire poteſtis uos, quomodo quamplurimi corrigentes Galeni codices, qui cum uideant huiuſcemodi difficultates, neſciẽtes quidem diſcernere, audent immutare quandoq; literam, quæ ſtudioſorum animos peruertit, ut Auctoris mens in pluribus non intelligatur: immo quandoq; eſt cauſa (quod peius eſt) ut Auctor calumnias non euitet, ſicuti uſuuenit Homero poetarum omnium celeberrimo, priuſquam Pyſiſtrati Athænarum Tiranni iuſſu in ordinem redactus eſſet. Non nego tamen ex incuria librariorum, aut ex temporis uetuſtate, quin quandoq; uitientur codices, ac deprauentur, præſertim quum in antiquis codicibus legerentur notæ numerum ſignificantes, quarum quandoq; ob uicinitatem quam a ſe inuicem habent ex tinearum obroſione, una unum numerum ſignificans, efficitur altera: in quibus non me extendam in præſentiarum, quum extiterint alij, qui ante me id animaduerterunt. Dicam tamen illos non eſſe audiendos, qui non conſiderata cauſa, cur talis error potuit quidem procedere, ſtatim in Galeni famam debacchantur: ſunt etiam alij qui etiam damnant Galenum in

quibus non oportet, exiſtimãtes aut Galenũ cum pugnantia loquutum fuiſſe, aut literam deprauatam eſſe, quæ non ſunt, ut declarauimus: Sed hos magis deteſtor, dum uelint loqui de his quæ plane neſciunt. Hos ſoleo quidẽ reponere cum his, qui Galeni mentem non intelligunt: quemadmodum fuit etiam (ut a diuerticulo repetatur fabula) noſter amicus Veſſalius, qui opinatus eſt quod Galenus de duobus tantum muſculis mouentibus quidem pollicem mentionem fecerit, quum de tribus habeatur præclariſſime. Etenim conſtat unum pro duobus enumeraſſe Galenum: nam in .ij. de uſu partium dixit, unũ paruum adeſſe unicuiq; paruo digito, duos quidẽ ineſſe magno: in libro autem de muſc. diſſect. cap. præcitato, uideri duos in magno, ut in aliјs paruis digitis ſcriptum reliquit, ut dicat Galenus in digitis paruis ſunt duo unicuique muſculi, qui uidentur unus: in magno autem quum apertiſſime uideãtur duo, alter iſtorum in duos eſſe diuiſum, ut in aliјs digitis quidem obſeruatum eſt. Hanc tenemus igitur eſſe Galeni mentem, nec aliter intelligi poſſe, ſi eius partes aliquo modo defendere uelimus, etiam non extorquendo Galeni ſenſus: & ſi quiſpiam altè ruminare uoluerit hinc & inde Galeni uerba, hanc ita eſſe (ut diximus) equidem comperiet. Nec obluctabitur autem Veſſalius, uerum eſſe quod Galenus de duobus qui primi pollicis oſſis flexioni ſubſeruiunt, loquutus fuerit, & hos quidem agnouiſſe, fateri quoq; : ſed eos qui ſecundæ articulationi famulantur nequaquam, ut uidetur annuere ipſe in libro ſuo qui de radice Chynæ inſcribitur: quoniam apertiſſime habetur in libro præcitato de

muſc.

muſcu!orum diſſect.cap.xxij.quod Galenus etiam duos agnouerit, qui ſecundæ articulationi ſubſeruiunt, ut apparet in his uerbis, ut egit de muſculis quatuor digitorũ exiguis, In magno, inquit, digito non ſimilis ex toto eſt ipſa prædictorum muſculorum ** eo qui magnum digitum longiſſime ab aliis abducit minor eſt, digitoq; prope ſecundam dearticulationem inſeritur, non admodum ipſam mouens, ſed primam magis: r eliqui uero deinceps ſecundam dearticulationem flectunt, alter quidem prædictum ipſum maiorem tangens, ſurſumq; uergere flexionem faciens: alter poſt hũc leniter in latus inclinãs. Ex his igitur ò ſtudioſi negari non poteſt, quin Galenus duos agnouerit, qui ſecundæ pollicis dearticulationi opitulantur, ut uidetur manifeſtiſſime, quod non fit in aliis libris. Sed non mirum ſi Veſſalius haud potuit quidem animaduertere, quoniam iſte liber ante æditionem ſuorum erat incognitus, & arbitror ſi potuiſſet prius uidere antea quàm ſcripſiſſet, non ita in Galenum debacchatus unquam fuiſſet, quoniam admiſiſſet & hos Galenũ haudquaquam præteriiſſe: quorum unus (ut ceſſet Veſſalii garrulitas) cur in uno loco pro uno, in alio pro duobus a Galeno accipiatur, uberrime cauſam demonſtrauimus. Veruntamen id unum tãtum hac in re ò ſtudioſi uos ſcire optamus, quod Veſſalius in ſuis libris fuit admodũ uarius in taxando Galenum: etenim in prægrãdi ſuo lib. ij.cap.xliij.ſcriptum reliquit, quod Galenus duos muſculos primum quidem pollicis os mouentes ignorauit: in libro aũt de radice Chynæ ſui oblitus fatetur et hos qdẽ agnouiſſe, ut habetur ex his ſuis uerbis, quia uerò, inqt,

Galenus decem enumerat muſculos prima oſſa flectentes, duos qui primi pollicis oſſis flexioni ſubſeruiunt, illi cognitos fatebimur. Ob hanc igitur uarietatem nos quidem in adducendo prædictas rationes atteſtamur fuiſſe uerboſos, in quibus non oportebat me eſſe, ne Veſſalius poſthac habeat præterfugere, quin ipſe in naſſam cadat. Dicam tamen ò ſtudioſi eſſe conquerendum uehementer de hoc homine, qui ita fuit uarius ut Galeni famam detrectaret. Mehercle poſſumus affirmare quod omne Veſſalij ſtudium fuit non pro ueritatis tutela, ſed potius ut in Galenum flagellando, auram apud populum conſequeretur: unde ò ſtudioſi qualem de ipſo habendam eſſe creditis opinionem? Ego quidem non parum doleo dum ipſe diffamat Galenum de illis, in quibus non oportet, ut eſt etiam de tendine ſecundi muſculi mouente quidem primum & tertium digitorum articulum, quum dicat Veſſalius Galenum uelle in primo de uſu partium; quod in prima digitorum oſſa inſeratur, & illa eius beneficio quidem flecti: quod impudens eſt & apertum mendatium, quia quod in primo de Anatomicis adminiſt. dixit Galenus, & hoc idem dixit in primo de uſu partiũ, ut ſuperius declarauimus. Sed adhuc magis excrutior, quod non poſſum, ut optarem, ratione ulla, quæ ſit efficax in ipſum uti pro Galeno, ut uos Galeno potius, quã ipſi fidem adhibeatis: ut eſt etiam de inſertionibus quorundam tendinum, quas aliter quàm ſcribat Galenus iactat obſeruari. Certe de huiuſcemodi nolo quidem me intromittere: dicam tamen me uehemẽter admiratum eſſe millies, quomodo Veſſalius ſit auſus Galeni dogmata euer

uertere,nõ adducens rationem ullam,quæ ſit contra Galenum:nec ſi a Galeno aliqua poſita ſit, eam unquã deſtruens.ſuam tamen opinionem tanquam è tripode emanatam tantum curauit anteponere. Et ſi quas rationes quandoq; (quod rarenter fit) adducat ipſe, friuolæ quidem ſunt ac inanes:nam, ut rem noſtram proſequamur, quæſò ò ſtudioſi qualem rationem in medium adferat Veſſalius ut dicat contra Galenum de illo muſculo, qui paruum digitum ac annularem a pollice abducit. Porro in ſuo prægrandi lib.ij.ca.xliij.ſcriptum reliquit; quod hic muſculus duobus quibus inſeritur digitis a pollice abducendis creatus a Galeno dicitur, quum interim obliquum ſitum nequaquam adipiſcatur, quemadmodum ſane decimus nonus, ut dicat Veſſalius quod iſte muſculus quum non ſit obliquus, non poteſt paruum digitum ac annularem a pollice quidem abducere, quemadmodum decimusnonus qui obliquus eſt, & obliquo donatur ductu:unde in ſequenti cap.& cap.xlvij. quod præcipuus extenſionis minimi digiti auctor ſit,& non gratia illius quod dixit Galenus, concludit Veſſalius. In hac re ò ſtudioſi, quanti ualeat iſthæc ratio, non me præterit cuilibet ueſtrum poſſe quidem innoteſcere: ſed ut res clarius manifeſtetur, dicam equidem quod Veſſalius, quum dicat quod extendit paruum digitum, uidetur aliter dicere quàm dixerit Galenus ex una parte, quia alio dicendi genere uſus eſt.reuera autem idem eſt, quod dixit Galenus, quando dixit abducere quidem paruum digitum a pollice, quia quãdo abducimus ipſum a pollice, equidem ipſum extendimus, idq; non in hoc tantum digito, ut ſci

re poſſunt omnes, ſed & in alijs tribus, quos dum flecti mus, ad pollicem quidem adducimus: dum uero extendi mus, ab ipſo quidem abducimus. Vnde admirandum qui dem eſt de hoc homine, qui ita ſtudioſorum ingenia mali tioſe in uerbis uoluit peruertere. Quod nulla alia de cau ſa feciſſe arbitror, niſi ut uideretur aliquid noui protuliſ ſe, quo eius famam etiam atq; etiam magis exornaret: ſed ſi Veſſalius ſuorum uerborum ſenſum uoluiſſet cum Galeno eſſe, equidem contenderit; reſpondeat quæſo, ſua Achillis ratio qualis erit, dum ſcribit, quia ille muſculus non eſt obliquus ut decimus nonus, ut dicat ipſe, ſi uerum eſſet, quod ille muſculus extenderet minimum digitum, ut ſcribit Galenus, neceſſe eſſet, ut eſſet obliquus, ut de cimus nonus. Sed hæc ratio (dicat mihi) ad quid faciat, ſi admittit Galeni opinionem? ſi uero Veſſalius recalci trabit, id uoluiſſe intelligere de duobus digitis, ſicuti ſcribit Galenus de paruo ſcilicet & annulari, non autem de paruo tantũ, quia de hoc concedit ipſe. Veruntamen ſi res non oſcitanter perpẽdatur, par erit quidem ratio: præterea neſcio quomodo poſſit dicere Veſſalius, quod non abducat etiam annularem a magno digito ille muſ culus, quum is in duos finietur tendines, quorum unus ad paruum, alter uero annularem contendit digitum, ac ſinguli in ſui digiti primum os implãtantur, ſicuti etiam ſcribit ipſe in loco præcitato. Vnde ſi fateatur ita eſſe, quomodo poterit euadere, quin confiteatur etiam exten dere annularem, ac perinde minimum digitum, quum & tendinem habeat annularis, ut paruus digitus: ſi uero obiecerit, quandoq; obſeruari unus tẽdo dũtaxat (quod

non

non credo) qui uadit ad paruum digitum tantum, & ob ſeruari in quibuſdam in quibus non reperitur ille, qui in annularem inſeritur, non idcirco dicendum eſt, quod ex tendit paruum duntaxat digitum: quia ſi ille muſculus in duos dirimitur tendines, ad quid unum ad annularem quandoq; mitteret, ſi ille muſculus haberet paruum digi tum duntaxat ſemper extendere: ſi uero fateatur Veſſa lius, quod quandoq; extendat annularem, quando ad ip ſum uadit tendo. Profectò Galeni ratio adhuc manet in ſuo robore, & erit uerum, quod ab ipſo dictum eſt, quod extendit & paruum digitum & annularem. Et ita uide tis uos ò ſtudioſi, quantum deliret Veſſalius in ſuis am-bagibus (ne dicam) rationibus, quas quanto magis ma-giſq; cogito, ipſas etiam atq; etiam tantò magis deteſta ri ſoleo. Etenim quis eſſet, ut rem proſequamur noſtram, niſi mentis inops, qui non damnaret & illam rationem, quam adducit in Galenum de motu manus, quem ſatis ſcimus debuiſſe examinari cum his, quæ paulo ante per tractauimus, dum ageremus de oſſibus: ueruntamen ut expendi habeant, quæ dixit ipſe contra Galenum de muſ culis, quanti ualeant, ad hunc locum de ipſo ſermonem eo libuit tranſponere, præſertim quum hoc in loco etiam Veſſalius mentionem faciat. Atque idcirco dicamus hic quod ipſe in hac parte neſcit etiam quid òblateret, dum etiam Galeni mentem haudquaquam ipſe perceperit: nam manifeſtum quidem eſt, quod Galenus in primo de Anatomicis adminiſtrationibus, & in ſecundo de uſu partium, & in libro de Oſſibus, capitulo decimoſepti-mo, non naturæ opera deſtruxit, ut calumnioſe et inepte

boat Veſſalius, quum ſcripſerit, motum in obliquum celebrari a brachialis nexu, qui eſt cum proceſſu illo, qui a columnæ ſimilitudine ſtylloide appellatur: ſed id poſſe quidem fieri omnino abnegat Veſſalius in libro primo, cap. xxiiij. & in eodem prægrandi lib. ij cap. xliiij. dum inquit ipſe, quod ille proceſſus non ſolum motui in latera non eſt iuuaturus, imo tanquam palus aliquis eſt impediturus. Sed audite obſecro ò ſtudioſi in quibus ſit deluſus Veſſalius: exiſtimauit ipſe quod motus in latera ſit idem, ut obliquus, ut apertiſſime ſcriptum eſt in prægrandi libro primo cap. præallegato: ſed id falſiſſimum eſſe ex Galeni ſententia iam demonſtrauimus, dum ageremus de motu capitis: præterea credidit etiam, quod Galeni mens fuerit, quod ille motus, quem nos in obliquum dicimus, celebraretur in ſinu prægrandi, qui partim in radio, partim in ulna, uel ſi mauultis cubito. Sed non id quidem uoluit Galenus, quia in hoc prægrandi ſinu uult extenſionem & flexionem quidem perfici, & non ille qui fit in obliquum: immo hunc tenuit Galenus, quod non intellexit Veſſalius, fieri in brachialis oſſe minimum digitum ſpectante, quod exiguo leniq; ſinu ſtylloide cubiti proceſſum recipit, eoq; connectitur: atq; per hunc quidem nexum manum duci in obliquum: per alium uero qui fit a brachialis oſſibus cum cubito & radio ſummã manum moueri in rectum & extendendo & inflectendo, ſenſit Galenus, ut apparet ex his quæ ſcribuntur in libro de Oſſibus, cap. xvij. & xviij. Porro in priori quidem cap. ſic ſcriptum eſt. Cubitus minimo digito. pollici radius reſpondet: ineſt autem cubito ex abundantia quadam

dam proceſſus, quem a columnæ ſimilitudine ſtylloide appellant, iſq; brachiali etiam nectitur. Ad hũc quidem nexum pertinet brachiale in obliquum ducere: ad alterum uero in rectum, cuius opera ſummam manum extendimus, inflectimuſq;. In ſubſequenti autem cap. dum Galenus declarat huiuſcemodi nexus, ſic ſcriptum reliquit, Pars brachialis ſuperior ex tribus oſſibus conſtat, quæ in rotundam quaſi figuram ſtructa, cum cubito, radioq; & ſtylloide proceſſu annectuntur, hoc tamen excepto, quod brachialis os quod minimum digitum ſpectat, exiguo leniq; ſinu ſtylloide cubiti proceſſum recipit. Ex his igitur locis habetur, quod Galenus dixit eſſe duos nexus, quorum alter fit ex maiori brachialis partē, quæ ingreditur prægrandem ſinum, qui eſt & in radio & in cubito, & per hunc quidem nexum moueri manum & extendendo & inflectēdo manifeſtum eſſe poteſt omnibus: in altero autem nexu qui fit a ſtylloide ingrediēte os minimum digitum ſpectante, exiguo quidem & leni ſinu, et per hunc, quod manus in obliquum non ducatur, non ualet illa inanis & puerilis ratio, quam imaginatus eſt perperam Veſſalius, quia huiuſcemodi ſtyloides non poteſt impedire manum, quin in obliquum ducatur, ut ipſe exiſtimat. Etenim ſi huiuſcemodi motus ſit ſupra ſtylloide, quomodo poterit ipſe impedire manum, quin uertatur in obliquum? dicat quæſo Veſſalius: ſi autem uerteretur manus in prægrandi ſinu, & id diceret Galenus, bene fateremur quod non poſſet fieri, quia huiuſcemodi motus in obliquum a ſtylloide impediretur. Et arbitror quod ipſe Veſſalius dum huiuſcemodi oſſa quidem uerteret, non conſi

cõſiderauit illum paruũ ſinum, in quo celebratur motus in obliquum, ſed illum duntaxat qui prægrandis eſt, & in illo fit motus in extendendo inflectendoq; : in quo ſi, dum oſſa pertractamus, uelimus uidere ſi ille motus in obliquum fit, certe non poteſt fieri, quia impeditur huiuſcemodi motus a ſtyloide, ſicuti ſcribit ipſe Veſſalius : ſi autem brachiale uertimus ſupra ſtyloide nihil eſſe, quod impediet, ſi quis experietur, oculat a fide utiq; comperiet. Propterea non poſſum quin uehementer non admirer, cur Veſſalius id etiam non animaduerterit, quum ex ſe ſit ſatis manifeſtum, & Galenus in .ij. de uſu partium clariſſime oſtenderit in hiſce rerbis, ὥστ' ἐπεὶ καὶ τὸν καρπὸν ἔδει διαρθροῦσθαι τοῖς πήχεώς τε καὶ κερκίδος πέρασι, δεόντως ἑκάτερον τοῦ ὀστοῦν ἐπίφυσιν ἔχει, κυρτὴν μὲν καὶ περιφερῆ τ' ἀκτὸς, κοίλην δ' ἔνδοθεν, ἀλλ' ἡ μὲν τοῖς κερκίδος πανταχόθεν ὀφρῦν ἔχει περιθέουσαν, ὑφ' ἧ ἀκριβῶς σφίγγεται τὸ ταύτῃ πέρας τοῦ καρποῦ, ἡ δὲ τοῦ πήχεως, οὐκ ἔθ' ὁμοίως, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔσωθεν καὶ πρὸς τὴν κερκίδα φέρον αὐτῆς τοιοῦτον, τὸ δ' ἄλλα τὸ κατὰ μῆκός τε, καὶ τὴν εὐθυωρίαν ὅλου τοῦ κώλου πέρας, εἰς περιφερῆ τελευτᾷ κεφαλὴν, ἡ περιβέβληται τὸ ταύτῃ τεταγμένον ὀστοῦν τοῦ καρποῦ γληνοειδεῖ κοιλότητι, ὥστε διττὴν εἶναι τὴν διάρθρωσιν κατὰ τὸν καρπὸν ἑτέραν μὲν τῶν ἐμβαινόντων αὐτοῦ τοῦ καρποῦ περάτων εἰς τὴν μεταξὺ τῆς κερκίδος τε καὶ πήχεως ἐπιφύσεων κοιλότητα, τὴν δὲ ἄλλην τὴν μικρὰν, τοῦ περιλαμβάνοντος ὀστοῦ τὴν μικρὰν ἀπόφυσιν τοῦ πήχεως, αὐτὴ μὲν οὖν ἕνεκα τοῦ ἐς τὸ πρανές τε καὶ ὕπτιον ἐπιστροφῶν τοῦ καρποῦ ἐγένετο, διὰ δὲ τῆς μεγάλης τῆς διαρθρώσεως

ἄλλαι;

ἄλλης, ἐκτείνεταί τε καὶ κάμπτεται τὸ κατὰ τὸν καρ
πὸν ἄρθρον : *Hoc eſt, Quoniam itaq; carpum oportebat
inarticulari ulnæ & radij finibus, cõuenienter utrumq;
oſſium epiphyſim habuit gibbam quidem et rotũdam ex
trinſecus, concauam uero intrinſecus: ſed epiphyſis qui-
dem radij undiq; ſupercilium habet circũpoſitum, a quo
exacte ſtringitur is terminus carpi qui ad ulnã ſpectat:
ulnæ aũt epiphyſis non amplius ſimiliter, ſed interna qui
dem ſua pars, et quæ ſpectat ad radiũ, eſt ſimilis: alia ue
ro extremitas, quæ ſecũdum lõgitudinem & rectitudinẽ
totius mẽbri extat, in rotũdum caput finit, quo circũda
tur locatũ ibi os carpi cõcauitate oculari, ut duplex ſit
articulatio in carpo: altera quidẽ finiũ ipſius carpi ingre
dietium cõcauitatem inter epiphyſim radij & ulnæ me-
diam: alia aũt parua, oſſis cõplectentis, paruã apophy-
ſim ulnæ: hæc quidem gratia cõuerſionum manus ad pro
num et ſupinũ facta eſt, propter aliã uero magnã exten
ditur & flectitur carpi articulus. hactenus Galen. Nec
ex iſtis oportet exiſtimare ut annuit Veſſalius. quod
eius uerba contradicunt his, quæ habentur in libro de
Oſſibus, quia uerti in pronum & ſupinum idem eſt, quod
moueri in obliquum, quamquam Veſſalius cenſeat oppo
ſitum. Tenemus tamen nos quod ſi legeretur, moueri in
pronum & ſupinum, quod non idem eſſet, quod moue-
ri in obliquum: ſed legitur in codice Græco illud* ἐπιστρο
φὸ, *ꝙ ſonat cõuerſionũ, ꝙ facit exiſtimare, ꝙ idẽ eſt uer
ti in pronũ et ſupinũ et moueri in obliquũ, qa ſi uertẽdo
manũ, facimus id ꝙ eſt ſupinũ pronũ, nõ negabitur qn ſit
id ꝙ dicitur moueri in obliquũ: ſit. n. pars domeſtica ma
nus*

nus prona, uertatur ut ſupina: nonne ſi id fieri debet, neceſſe eſt ut manus ducatur in obliquum? Certe dubium eſt nemini: ſed ſi Veſſalius nec hic acquieſcere uoluerit, ei reſponderi poterit, ut eſt reſponſum his qui negabant motum eſſe, atq; alia quæ ſenſu apparebant manifeſte. Proinde ò ſtudioſi qualem hominem tenetis Veſſalium eſſe poſſe, dum uerborum terminos nec intellexerit: profecto ſcire uos poteritis nũc, ſi ipſe rõnem habeat, ut de Galeno maledicat, quum in uerborũ ſignificatione etiam delirauerit. Propterea quid dicemus de alijs, quæ de muſculis contra Galenum impudenter ſcripſit Veſſalius, ſi uera ſint, an non: equidem uobis penſiculandum relinquimus, quia Veſſalius nec intellexit manus oſſium motus, neq; erit mirum ſi et de muſculis neſciat quid dicat. Sed nos non immorabimur hic ut de ipſis pertractemus, quia ſatis ſcimus, quod unuſquiſq; qui oſſium motus, et muſculorum ſitus haud ignorauerit, facillime poterit pro Galeno pugnam ſuſcipere, & Veſſalio demõſtrare, quod eius rationes ſunt meræ ambages, atq; Anatomes dehoneſtamenta. De quibuſdam autem alijs, in quibus Veſſalius perſeuerat Galenum reprehendere, excogitabam quidem pertranſire, quia totum quod a Veſſalio in Galenũ obijcitur, legitur in oppoſitum. Veruntamem ne quiſpiã habeat ſuum ingenium perturbare, uiſum eſt ſigillatim etiam de unaquaq; re pertractare. Atq; idcirco ſcire debetis ò ſtudioſi quæ boat Veſſalius in Galenum de muſculis cubitum & extendẽtibus & flectentibus eſſe nulla, præſertim de flectentibus, quia non eſt uerum quod dicit Veſſalius in ſuo prægrandi libro. ij. cap. xlvi. quod

Galenus

Galenus ſibi non conſtat, quando utri nam muſculo in internum latus, an in externum flexionis munus aſſignari debeat. Etenim quod dixit in libris de Anatomicis adminiſt. idem dixit in libris de uſu partium: perpendatis queſo ò ſtudioſi librum ſecundum de uſu partium, & primum de Anatomicis adminiſt, non longe a fine, ſi in his locis Galenus fuerit uarius, qui & ſi in primo de Anatomicis adminiſt. dixerit alterum magis ad interiora, alterum uero ad exteriora: non tamen ob id eſt aſſerendũ quod Galenus contradicat his, quæ ſcribit ipſe in ſecundo de uſu partium, quia & ſi non dicat, magis, dicit tamen unum, quod idem ſonat, quod magis, ſcilicet ſi unus quieſcat, & alter moueat, quod iſti parum a rectitudine uerſus alterutram partem deflectunt, quod eſt dicere, quod iſti quum ſeiunctim moueant, mouent quidem ad interiora magis, qui mouet ad interiora: ad exteriora magis, qui ad exteriora, ita quod eſt, quod parum a rectitudine uerſus alterutram partem deflectunt. Sed quia Veſſalius conſentit in his quæ ſcribuntur a Galeno in primo de Anatomicis adminiſt. placet ea tantum hic apponere quæ ſcribuntur in libris de uſu partium, in .ij., ex quibus ſupraſcripta decerpimus, quæ hæc ſunt, non multũ longe a fine, ἀλλ᾽ οἵ γε δύο μύες οὗτοι, κατ᾽ εὐθὺ μὲν ἀκριβῶς κάμπτουσι τὸν πῆχυν ἀμφότεροι τείνοντες, εἰ δ᾽ ὁ μὲν αὐτῶν ἐνεργήσειεν, ὁ δ᾽ ἀργήσειε, βραχὺ τῆς εὐθύτητος ἐφ᾽ ἑκάτερα παρατρέπουσιν ὡς εἴρηται, *Hoc eſt, Sed duo muſculi hi, ſecundum rectitudinem quidem exacte flectunt, ulnam ambo tendentes, ſi uero alter eorum agat, alius uero quieſcat, parum a rectitudine uerſus alterutram*

terutram

terutram partem deflectunt, ut dictum eſt. Sed hic Veſſalius etiam indignatur, quum uelit iſtos muſculos non ita mouere ſicuti meminit Galenus, non concedens etiam ipſos habere fibras ad χ literæ ſimilitudinem, ut ſcribit Galenus in ſecundo de uſu partium, ſed ipſas obſeruaſſe rectas haud ueretur aſſerere: & propterea uult ipſos ſiue unà ſiue ſeorſim moueant, rectiſſimæ cubiti flexionis auctores eſſe. In hac quidem difficultate ò ſtudioſi dicam uobis, ut alias millies iam dictum eſt, quod intentio noſtra uerſatur circa ea tantum de quibus Veſſalius calumniatur Galenum, tanquam aut omnino non agnouiſſe, aut de ipſis cum pugnantia loquutum fuiſſe: de alijs autem me haud uelle intromittere, dicam tamen in præſentiarum quod quum detur flectio cubiti & ad introrſum magis, & ad antrorſum, & nullibi aſſignentur muſculi a Veſſalio, qui id operentur, quod ipſe eſt diminutus, quod & in extendentibus etiam licet aſſerere. Nec dicendum quod eodem in loco agat de huiuſcemodi muſculis, tale quidē munus habentibus: quandoquidem ſi perpendantur illius uerba, inuenietis quidē quod agit de his quæ reperiuntur in ſimijs, & propterea non unquam deſinam quin maledicam de ipſo, qui ita fuit delirus ut uideretur contra Galenum obſtrepere: ſed conſtat quàm melius fuiſſet illi, ut curaſſet Galenum intelligere ac imitari, quàm de ipſo malos rumores excitare: etenim non in tot haud unquam incidiſſet errores, ut de pluribus demonſtratum eſt, & de alijs pluſquam ſexcentis etiam mentionem faciemus. Sed ſi de prædictorum muſculorum uſu quid ſentiam ego, prius uos audire quidem

deſi

deſideratis, dicam tantum quod Veſſalius non habet quod dicat contra Galenum, quod illi muſculi cubitum quidem deflectentes, ſi unà uel ſeorſim agant, quod antrorſum magis & introrſum non quidem moueant, ſed recte (dimittamus eorum fibras, ut neutro ſit iniuria, quas a ſpectatoribus poſtmodum quum res indagabitur obſeruari uolumus) ad quid natura, dicat mihi Veſſalius duos feciſſet muſculos. Conſtat enim quod natura poteſt per pauciora non facit per plura: feciſſet igitur natura in hominibus, uti in canibus, in quibus unus duntaxat cubitum deflectens obſeruatur muſculus Sed ſi Veſſalius obcorruſcabit, quod natura duos in hominibus operata eſt muſculos, ut flexio eſſet quidem ualidior, ei reſponderi quidem poterit, quod feciſſet potius illum muſculum neruoſiorem, uel ſi mauultis, aponeuroſiorem, quàm facere duos, ut in pluribus eſt ſeruatũ, in quibus ne mẽbrum ex onere quidẽ defatigaretur, unũ ualidiorẽ potius, qui totũ onus ſuſtẽtare poſſet, quã duos aut tres natura ingenioſe machinata eſt. Et ita apparet in quanto errore uerſetur Veſſalius de prædictorũ muſculorũ munere: quod idem facit dum refellit Galenũ de muſculi ueſicæ officio ut conſtat ex. ij. prægrandi libro. v. cap. l. & in. v. cap xi. ubi omnino damnat Galenum, quod in. v. de uſu partium meminerit ipſum inter alia a natura fuiſſe factum, ut excernendorum celeritatum ad celeres, quod Veſſalius fatetur ſe neſcire quidem aſſequi: quandoquidem, inquit ipſe, quum is magis remittitur, ſuamque comprimendi uim laxat, eò liberiorem reddit meatum, qui apertus et amplius maiorẽ urinæ a circularibus

ueſicæ fibris preſſæ copiam tranſmittit, quam ſi laxatus muſculus nonnihil ſuas fibras ad expulſionem dum urina profluit, quoq; intenderet. Et propterea concludit Veſſalius, quod iſte muſculus ueſicæ eſt datus nulla alia de cauſa, niſi ut ne præter arbitrium urina emanare habeat: ſed id falſiſſimum eſt, licet Galenus in.vi. de Anatomicis admiſt. in fine, & .iiij. de uſu partium, non longe a fine uideatur conſentire, quum dicat eum ob id σφιττι τῆρα, *hoc eſt, ſtrictiorem fuiſſe appellatum: quod etiam uidetur in.ij. de motu muſculorum apertiſſime comprobare in his uerbis,* τοῦ μὲν κατὰ τὴν κύστιν τε καὶ τὴν ἕδραν μυὸς ἔργον ἐστὶν, οὐ τὸ ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς, ἀλλὰ τὸ κατέχειν, ἀσφαλισάμενον ἐυθὺς ἐν αὐτῷ τούτῳ πολλοὶ νομίζοντες ἐκκρίσεως ἕνεκα περιττωμάτων τοὺς μῦς τούτους γεγονέναι, μηδ᾽ ὅτι παραλυθέντων αὐτῶν ἐκκρίνεται μὲν ἀλλ᾽ ἀκουσίως, νοῆσαι δυνηθέντες, ἀτὰρ καὶ διὰ μοχθηρὰν χειρουργίαν ἐκτμηθέντος, πολλάκις ἀμέτρως τοῦ κατὰ τὴν ἕδραν μυὸς ἀκουσίως ἐκρεῖ ταύτῃ κόπρος, ὡς ἂν οἶμαι τοῦ ἐκρεῖν κωλυόντων ὀργάνων μὴ μενόντων, οὐκοῦν ἁπλῶς οὐδὲ πρῶτον ἀκκρίσεως ὄργανον ὁ μυς οὗτος, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τοῦθ᾽ ὅπερ δὴ τοῦτον ἐκτμηθῆτε καὶ παραλυθῆ γίνε, διὰ παντὸς συμβαίνῃ, τῷ ζώῳ φύλακα τοῖς ἀκαίρου τῶν περιττωμάτων ἐξόδου, τὸν μῦν τοῦτον ἡ φύσις ἐπέστησεν, ὡς οὐχ ὅπως οὐκ ἐνεργεῖ τι πρὸς τὴν ἔκκρισιν αὐτὸς, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐπιτρέπει τοῖς ἐνεργοῦσι. *Quod eſt, Muſculi quidem, qui eſt ad ueſicam & anum, officium eſt non excernere ſuperflua alimenti, ſed retinere: qua in re multi falſi fuerunt, putantes cauſa excernēdi ſuperflua muſculos hos*

eſſe

eſſe factos, neq; potuerunt animaduertere quod reſolutis ipſis excernuntur quidem, uerum nobis inuitis, quin etiam propter malā chyrurgiā, exciſo ſępe ultra modum ani muſculo, nobis inuitis effluit hac ſtercus, nempe opinor inſtrumẽtis quæ effluere prohibẽt, nõ manẽtibus: non igitur ſimpliciter neq; primũ muſculus hic excretionis inſtrumẽtũ eſt, ſed ne quod cum exciſus fuerit ac reſolutus accidit, id perpetuò animali accidat hunc muſculum cuſtodem intempeſtiui exitus excrementorum natura præficit: quamobrem non modo non agit quicquam ipſe ad excretionem, ſed ne permittit agentibus. hactenus Galenus. Sed ex his miror, cur Veſſalius non reprehenderit de eius inconſtantia, ut ſolet ipſe: qui quum uideat Galenum de quibuſdam pertractare, in quibus ſapiat neſcio quid uarij, ſtatim bilinguem eſſe exiſtimat (ut ſæpiſſime uiſum eſt) non curans autem examinare ſi uerum ſit, an non, ſed oculis quidem caligantibus in errorem præcipitanter cadit: ſed arbitror id ſuiſſe in cauſa, quia non animaduertit, alioquin eſſet ſperandum quod hic etiam ſummopere aberraſſet: ſed nec hic damnandus eſt Galenus, etenim iſthæc uerba non contradicunt his, quæ ſcrbuntur in .v. de uſu partium, & alijs locis. Quoniam iam concedit Veſſalius quod iſte muſculus etiam eſt factus collo ueſicæ, ut quicquid in ipſo continetur, protrudat exterius: ſi ſic eſt, conſtat omnibus quod & habet adiuuare ad urinæ promptitudinem. Nam ſi defertur urina per meatum, & muſculus ipſum occupans habet propellere, ne aliquid in ipſo urinario relĩquatur, non poteſt aliter eſſe quin auxilietur quicquam ad ex-

cernendorum celeritatem. Sed fortefortuna oppugnabit quipiam uolens Galenum huius dixiſſe oppoſitum in.ij. de motu muſculo. quod negatur eſſe uerum, imo ſi illa uerba exacte quidem perpendatur, non diſſentiunt utiq; ab alijs, quæ ſcribuntur in alijs locis : quia illic ſcripſit Galenus hunc quidem muſculum neq; primum, neq; ſimpliciter facere ad urinæ excretionem; quod eſt uerum, nec eſt negandum, quia primum quidem, et ſimpliciter habet os ueſicæ quidem claudere, et propulſare id quod in ipſo meatu urinario continetur, ſecundarium autem & non ſimpliciter habet excernendorum quidem celeritatẽ adiuuare. nec obſtat quod ingeratur, quod Galenus dixerit non ſolum nihil agere, ſed etiam nec permittere agentibus: quomodo igitur auxiliabitur ad urinæ promptitudinem? id quidem fatemur uerum eſſe etiam primo & ſimpliciter, quia id quod primo & ſimpliciter protrudit urinam, ſunt fibræ ipſius ueſicæ, & muſculi epigaſtri (ut ſe ipſum declarauit Galenus in.xv. de uſu partiũ) qui tenſi omnes intro propellunt ueſicam ac comprimunt, quæ preſſa etiam intendit ſuas quidem fibras & unà premũt urinam ad collum ueſicæ, ubi eſt muſculus, qui ubi urinã ſentit, concurrente quidem motu uoluntario ſeipſum laxat, & urina per ipſum tranſiens facit ut ipſe, quũ ſimpliciter & primo habeat propulſare, quod in ſeipſo eſt, ut ad excernendorum celeritatem acceleret. Et hoc eſt totum quod uolebat dicere in his uerbis Galenus, præſertimin illis quæ ſcribuntur in ſecundo de uſu partium, non longe a fine quæ hæc ſunt:

ὡς τὴν πρώτην αὐτοῦ χρείαν, ταύτην εἶναι νομιστέον,

ὑπὲρ

ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ὑπολείπεσθαι κατὰ τὸν οὐρητικὸν πόρον, δευτέραν δὲ τὸ βοηθεῖν καὶ κλειομένῳ τῷ τοῖς κύστεως στόματι, καὶ τρίτην τῆς εἰς τάχος ἐκκρίσεως συντελεῖν, Hoc eſt, Ex quo intelligi debet hanc primam eius eſſe utilitatem, ut nihil in meatu urinario relinquatur: ſecundam autem, ut ori ueſicæ claudendo opituletur: tertiam, ut excernendorum celeritatem acceleret. Sed hic cadit difficultas, quomodo claudere os ueſicæ ſit primum, ut habetur ex præcitato libro de motu muſculorum, quum ponatur hic a Galeno ſecundum. Circa id uariæ poſſunt dari reſponſiones, potiſſimum ab his qui in Logices methodis ſunt alti: ſed pro nunc dicam tantum quod iam demonſtratum eſt, quod os ueſicæ quidem claudere, eſt primum: quod autem propulſare id quod in urinario meatu continetur, habetur utiq; hic a Galeno, quod eſt etiam primum. Non oportet autem hic obijcere, quod Galenus non conſtet ſibi, quia utraq; haberi poſſunt ut primum, ſi comparentur ad tertium, quod ponitur a Galeno, ſcilicet ad excernendorum celeritatem: & ſic ab iniuria uendicari poteſt facillime Galenus in omnibus his, in quibus uidetur ipſe poſſe taxari. Nec immorabor amplius in dando alias reſponſiones, quæ in medium poſſunt afferri ex Logicis rationibus, quia opus eſt non in iſtis tempus conterere, ſed magis proficuum erit ut abſoluamus hunc, qui de muſculis habetur, ſermonem, quum & alia ſint & perpulchra, & multa etiam longa egent detrminatione: & propterea ne habeatur incuſandi anſa, quod ſimus nimis longi, determinabimus ſuccinčte ea quæ reſtāt examinanda de reliquis muſculis

pertractandis, & præſertim de ipſis, qui mouēt tibiam: quia ſat ſcio quod multa a Veſſalio in ſuo prægrandi libro ſecundo cap. iiij. contra Galenum obijciuntur in eorum deſcriptione & uſu, ſed quantum ad eorum deſcriptionem non me extendam, quia, ut millies dictum eſt, non ullis poſſum demonſtrationibus oſtendere, nec quod ſit ut ſcribit Galenus, nec ut iactat Veſſalius: unde dicebam opus eſſe, ſi res ſciri deſideratur plurimum, ut oculata fide iſthæc quidem expendantur, & tunc quum erit occaſio, credatur quod uiſum erit, ut ſi tendines ſint lati, an teretes, & ſi muſculi non habeant ſitum, qualis a Galeno ſit deſcritptus, & multa alia quæ a Veſſalio hic ingeruntur: nos autem decreuimus tantum Galenum hic ab iniuria uēdicare, in quibus Veſſalius, ipſum male intelligens, inſimulat de inconſtantia. Etenim uult ipſe Veſſalius, quod ea quæ ſcribuntur in libro de uſu partium, contradicant his quæ habentur in libris de Anatomicis adminiſt. Et propterea ut res manifeſtetur clariſſime, ſi ita ſit, ſubijciamus primum quæ ſcribuntur in. iij. de uſu partium, & conferamus ipſa cum his quæ traduntur in. ij. de Anatomicis adminiſt. Porro in. iij. de uſu partium, Galenus non longe a fine ſic ſcriptum reliquit, Τρεῖς μὲν γὰρ οἱ κατὰ τὰ πρόσω τοῦ μηροῦ μέγιστοι τῶν ταύτῃ μυῶν εὐθὺ τοῦ γόνατος φέροντε, καὶ τούτων εἷς μὲν ἐμφύετε τῇ μύλῃ σαρκώδεσι λαβαῖς, δύο δὲ οἱ λοιποὶ μέγιστον ἕνα γεννῶσι τένοντα, πλατυνόμενος δὲ οὗτος ἐπιφύετε πᾶσι τῇ μύλῃ, σφίγγων αὐτὴν ἀκριβῶς, καὶ συνέχων τοῖς ὑποκειμένοις εἶθ' ὑπερβαίνων τὸ ἄρθρον, ἐμφύετε τοῖς πρόσω μέρεσι τῆς κνήμης ἀνατείνοντε ταύτην εἰ τα

θείη

θείη, καὶ πᾶσαν ἐκτείνων τῆς κατὰ γόνο διάρθρωσιν, ἕτεροι δὲ δύο μύες, ἑκατέρωθεν τῶν εἰρημένων τριῶν, ὁ μὲν ἔξωθεν, ὁ δὲ ἔξωθεν εἰς τὰ πλάγια μέρη τῆς κνήμης ἐκφύοντες, λοξῆς ἑκάτερος ἐξηγούμενος κινήσεος· ὁ μὲν γὰρ ἔξωθεν, ἔσω προσάγει τὸ σκέλος, ὁ δὲ ἕτερος ἐκτὸς, ἀπάγει, τὴν δὲ ἔκφυσιν, ὁ μὲν ἐκ τῆς συμβολῆς ἔχει τῶν τῆς ἥσης ὀστῶν, ὁ δὲ τῶν ἐξωτάτω μερῶν τοῦ ἰσχίου. κάλλιστα γὰρ οὗτους ἔμελλεν εἰς λοξὰς κινήσεις ἀπάξειν τὸ σκέλος, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἄλλαι τρεῖς εἰσι μυῶν ἐκφύσεις κατὰ στίχον κείμεναι, μικρὰς κινήσεις κινούντων τὸ γόνυ, κάμπτει μὲν γὰρ τὸ γόνυ, καὶ πρὸς τοὐκτὸς ἀπάγει τὴν κνήμην ὁ συνεχὴς τῶν ἔνδον, ἀπάγει δὲ ἐκτὸς ἅμα τῷ κάμπτειν, ὥσπερ ἐξελίττων αὐτὴν ὁ ψαύων τοῦ ἔξωθεν, ὁ δὲ ὑπόλοιπος, ὅσπερ καὶ μέσος ἁπάντων ἐστὶν, εἰς τὴν ἔνδον ἐμφυόμενος τοῦ μηροῦ κεφαλὴν κάμπτει μὲν καὶ ὅλον τὸν μηρὸν, συνεπισπᾶται δὲ καὶ τὴν κνήμην ἐπιβάλλων αὐτοῖς τοῖς περὶ τὴν διάρθρωσιν, ἄχρι θατέρου τῶν κατὰ τὴν κνήμην μεγίστως μυῶν, ὡς συνεπισπᾶσθαι καὶ αὐτὴν ὅλην τὴν τὸ σκέλος κνήμην, ὁ δὲ ὑπόλοιπος τῶν κινούντων, τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν ἔνατος μυῶν, ὁ στενὸς καὶ μακρὸς ἐκ τοῦ τοῖς λαγονὸς ὀστοῦ φυόμενος ἀνατείνει μὲν κνήμην ἄνω εἰς ἐκεῖνο μάλιστα τὸ σχῆμα καθιστὰς ὅλον, ἐν ᾧ μαλάττοντες, ἄνω φέρομεν τὸ πόδα προτὸν βυβῶνα θατέρου σκέλους: *Hoc eſt, Siquidem tres qui in anteriori ſunt femoris parte, maximi eius loci muſculorum recta ad genu feruntur, quorum unus quidem implantatur molæ carnoſis apprehenſionibus, duo autem reliqui unum maximum generant tendinem, qui dilatatus inhæret toti molæ, conſtringens ipſam prorſus & coniungens ſubiectis:*

poſtea uero prateruectus articulum, inſeritur anterioribus partibus tibiæ, ipſam, ſi tenſus fuerit, attollens ſurſum, & totam extendens ipſius genu dearticulationem: alij uero duo muſculi utraq; prædictorũ trium parte, hic quidem externus, ille aũt internus, ad laterales tibiæ partes inſeruntur, obliquæ motioni uterq; præfectus: qui namq; internus eſt, crus intro adducit, alter uero foras abducit: enaſcitur autem ille ex commiſſura oſſium pubis, hic uero ab extimis partibus Iſchij: optime enim ſic crus ad motus obliquos abducturi erant. in medio autem inter hos ſpatio aliæ tres ſunt muſculorum explantationes ordine poſitæ, paruis motibus ipſum genu mouentes: flectit enim genu & ad interiora, adducit tibiam is qui eſt continuus interiori, abducit autem foras ſimul flectendo, uelut extra euoluens eam, is qui tangit externum: reliquus uero qui & medius omnium eſt, in femoris caput internum inſertus, flectit quidem totum quoq; femur, cum eo autem ſimul & tibiam attrahit, incumbens partibus quæ ſunt ad dearticulationem, uſq; ad alterum maximorum tibiæ muſculorum, cum quo & totã ipſam tibiam contrahit: reliquus uero nouem muſculorum articulationem ipſius genu mouentium ſtrictus & longus ex oſſe ilium ortus, tollit ſurſum tibiam, in illa maxime figura crus totum ſtatuens, in qua mollientes ac ſubigentes, pedem ſurſum ferimus ad inguen alterius cruris. In his uerbis ſcribit Galenus nouem eſſe muſculos mouentes quidem tibiam: & quintus hic deſcriptus (ut ſeruem Veſſalij ordinem quo melius ipſe intelligatur) eſt ſecundus in ſecundo de Anatomicis adminiſtra.

et hic

et hic quod ab eo tibia altius & interius attollatur, prodidit Galenus: illic aũt legitur (ut uiſum eſt) ab huiuſcemodi muſculi auxilio ipſam ad internũ latus duci. Sed ex his licet'ne damnare Galenũ de inconſtantia? certe id opinari eſſet abſurdum, imo quod obſcure tradiderat Galenus in libris de uſu partium, declarauit hic in libris de Anatomicis adminiſtrationibus: etenim quum moueatur tibia & altius & inferius ad internum latus, & non expoſuerit Galenus in libris de uſu partium, a quibus huiuſcemodi motus fiant, uoluit declarare in libris de Anatomicis adminiſtrationibus, ſicuti etiam facit de ſexto muſculo, quem ſcribit Galenus flectere quidem genu, ad interiora tamen adducendo tibiam, nullam quidem mentionem faciens (licet aliter cenſeat Veſſalius, & male) qui ſit, qui inclinat, & qui attollat, quod tamen declarauit in libris de Anatomicis adminiſt. ſed hic de ſexto non ceſſat Veſſalius quin dente liuido etiam de inconſtantia non mordeat, quod in libris de uſu partium dixerit, quod uiſum eſt, in libris autem de Anatomicis adminiſtrationibus aliter loquatur Galenus de eius officio, quod illi obliquiſſimum aſſignat motum, propterea quod eſt omnium obliquiſſimus, & obliquis obliquus, ut rectis rectus quidem motus eſt ſtatuendus. Sed Veſſalius (inquantum ex Galeni uerbis poſſum conijcere) nullam quidem rationem habet, quod in libris de uſu partium loco iam præcitato, muſculus qui ſextus eſt deſcriptus, ſit tertius in libris de Anatomicis adminiſtrationibus, quum illic nullam pene faciat deſcriptionem, ex qua aperte liceat dicere Galeni mentem talem

eſſe: immo ſi uolumus ex dictis ipſius acquieſcere, proprius atteſtari poſſumus non ſextum, ſed quintum uolu iſſe Galenum eſſe tertium, qui in libris de Anatomicis adminiſt. ſit deſcriptus: & ad id dicendum me cogunt eius uerba, quæ ſumuntur ex illius deſcriptione. Dicit enim in libris de uſu partium, quod muſculus qui eſt quintus in ſcribendi ordine, naſcitur quidem ab extimis Iſchij partibus, quem uult habere motum obliquum: & tertius quidem deſcriptus in libris de Anatomicis adminiſt. dicitur etiam ab externa Iſchij parte quidem incipere, ut apparet ex his uerbis, quæ obſcure ab Andernaco transferuntur, εἴ γε ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν μερῶν τοῦ ἰσχίου. Præterea non uideo quomodo Veſſalius poſſit ſeipſum defendere, ſi adhuc inſtabit, ut uelit nec hunc tertium in libris de Anatomicis adminiſt. eſſe quintum in libris de uſu partium, quia Galenus etiam aperte dicit ſextum & ſeptimum eſſe medios inter internos et externos, & ſic neſcio quomodo poterit euadere Veſſalius, quin cõfictus iaceat. De alijs etiam nõ pertranſibo, quia mẽtitus eſt etiam ipſe Veſſalius, quũ uelit eum muſculum, qui in tertio de uſu partium deſcriptus eſt ſeptimus, ſit quartus in ſecundo de Anatomicis adminiſtra. quod eſſe falſiſſimũ dijudicare poteſt unuſquiſq;: etenim in libris de uſu partium, dicit ipſum ſeptimum in medio eſſe inter muſculos ſpatio: in libris autem de Anatomi. adminiſt. ponit Galenus quartum non in interiori, ſed in exteriori adeſſe parte. Quod uerſimile eſt, quia ſi ipſe non fuiſſet in externa quidem parte, curſori non fuiſſet, ut ibi meminit Galenus, certando ipſe ſolus diuulſus: erit

igitur

igitur ſeptimus muſculus in.iij. de uſu partium deſciptu non quartus in.ij. de Anatomicis admini.ſed erit alius & arbitror quod erit quintus, ut poſſum ex eius deſrip tione deſumpta elicere. Etenim in libris de Anatomicis adminiſt. habetur eum non in anteriorem tibiæ partem tribus primis ſimi'iter peruenire, uerum ad inferius femo ris caput & muſculi tibiæ principium a parte interna. Propterea dum loquatur Galenus de eius officio, etiam ſubiungit Galenus id quod ſcripſit in libris de Anatomicis adminiſt. quod paulatim in exteriora totã tibiam circumuertit: per paulatim enim hic intellexit Galenus, id quod ſcripſit in libris de uſu partium, quando dixit ipſum mouere paruis motibus: per in exteriora totam ti biam circumuertere, intellexit etiam hic, quod dixit illic abducit foras ſimul flectendo, uelut extra euolluẽs eam: nec cum Veſſalio exiſtimare oportet, quod hic quintus deſcriptus in.ij. de Anatomicis adminiſt. ſit octauus, qui ſcribur in.iij. de uſu partium, quia ſi conſideretur eius ſitus, qui ſcribitur & hic, & illic, eſt quidem alius ab eo. Et ſi recte legetur liber ſecundus de Anatomicis ad miniſt. inuenietur mehercle, quod octauus in. iij. de uſu part um eſt ılle qui totam prope regi onem femoris poſte riorem interioremq; occupat: qui uel omnino tibiã non attrahit, uel certe parum, ut ibi meminit Galenus: quia, ſubdit ipſe, finis ipſius leuiter attingit ligamentum toti articulo in orbem circumpoſitum, quod totum fuit illud Galeni in.iij. de uſu partium, quod eſt, quando ſcripſit ipſum octauum incumbere quidem partıbus quæ ſunt ad articulationem, uenireq; uſq; ad alterum maximorum

tibiæ

tibiæ muſculorum, cum quo & totam ipſam tibiam con trahit, ut dicat Galenus quod iſte octauus muſculus nō quidem per ſe tibiam attrahit (ut etiam ſcripſit in.ij. de Anatomicis adminiſt.) ſed parum certe ſi modo attrahit cum maximo autem muſculo ex femoris capitibus per-rumpentem, qui robuſtum habet tendinem, ac in extremum inſeritur calcaneum, totam ipſam tibiam ſimul quidem contrahit. Ex quo intelligere poſſumus quod Galenus hunc muſculum non inter tibiæ (quod perperam & calumnioſe ei impoſuerat Veſſalius) ſed potius inter femoris motores muſculos connumeraſſe quidem legitur: & ita manifeſtum eſt quod omnes ſuſurrationes, & rabulæ & de inconſtantijs quas in Galenum oppoſuit Veſſalius, ſunt nullæ. Sed profecto ò ſtudioſi, nonne mirandum ſummopere eſt de hoc homine? qui in iſtis tam aperte inſanierit, dubium quidem eſſe poteſt nemini: certe Veſſalius negari non poteſt, quin ſit calumniator impudens, qui, ut uidiſtis, non erubuit tot malos rumores in Galenum obijcere, perſuadens quidem tot inconſtantias apud ipſum inueniri, quaſi ut uelit dicere Veſſalius quod Galenus in Anatome nequaq̃ eſt obſeruandus neq; legendus: ſed ipſe qui eſt primarius in ea, & Corypheus. ſed papè, quàm bonus Author, & commendandus, qui proborum uirorum ſcripta turpiſſime inquinans, librum prægrandem imitatus Antiphontem, multis uarijſq; ineptus refertum, compoſuit. Etenim peruertit totam Galeni de Anatome doctrinam, fingendo quæ ullo modo ex Galeni uerbis eſſe non poſſunt, ut declaratum eſt. Nec his exaturatus ſtudet ipſe etiam in multis alijs

aliter

aliter ſentire, quàm ſcripſerit Galenus. In pluribus tamen non ponendo ſuam, quam teneat, opinionem, ut etiam eſt de officio primi muſculi mouentis quidem tibiam. Dicit namque ipſe non poſſe eſſe, ut ab hoc muſculo motus a Galeno condemnatus in ſecundo de Anatomicis adminiſtrationibus, & tertio de Vſu partium poſſit celebrari: quia non poteſt eſſe, inquit ipſe, ut ab eo tibia & ſurſum trahatur, & flectatur, & ad alterius cruris inguina, aut ad femur iniiciatur, Hic enim motus, ſubdit ipſe, non huiuſce tantum muſculi eſt opera, ſed plurium mouentium quidem tibiam & femur. Tibia namque ſuis muſculis flexa, & femore deinde ſuorum muſculorum ope ſurſum in interiora ducto, motus ille ſuccedit: niſi enim flexa prius tibia femoris motum ſequeretur, eiuſcemodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori, ut tibiæ obduceretur. Sed quæſo ò ſtudioſi uelitis quidem animaduertere, qualis ſit iſthæc ratio, quæ ab hoc homine contra Galenum adducitur, perſuadendo non eſſe ut ſcribit Galenus. Porro non oportebat, ut ipſe, quod manifeſtiſſimum eſt, ita ratiocinaretur, oſtendendo muſculi officium. Etenim erat opus, ut eius deſcriptionem magis adducens, rem ſuam comprobaret, ſicuti ubique locorum perbelle Galenus edocuit, quem alijs ac uarijs in locis imitatus eſt quoque Veſſalius, in quibus ob id non ei contingit aberrare, ſed aſſentiri cum ipſo, & atteſtari quod ueritas & res ipſa ſuadebat & expoſtulabat. In hoc autem quia non ſequutus eſt ueſtigia Galeni

dupli

dupliciter hallucinari quidem obtigit : primum nãq; eſt, quia neſciens quem motum ei debuerit indere, ſicco pede exiliens, nullam quidem facit mẽtionem de motu ullo, quem dicat habere ipſum muſculum, ſed eum tanquam aliquo munio priuatum deriliquit : non ueritus quidem ut de eo dicatur quod ſit in ſuo tam prægrandi libro diminutus: alterum autem eſt, ut a ueritate quidem declinauerit. Etenim ſi conſideretur ipſius muſculi ſitus & deſcriptio, certe o ſtudioſi manibus & pedibus, ut aiunt, arbitror in Galeni ſententiam unũquemq;, qui alicuius ſit indicij, iturum quidem eſſe: nam & a Galeno & a Veſſalio ſcribitur hunc quidem muſculum a media potiſſimũ turbinata ſpina oriri, & per ilium os ad internam femoris regionem deferri in obliquum quidem tẽdentem, hinc ad genu articulum deſcendere, mox circa femoris nodum interiorem permeare, inde rurſus obliquo ductu tibiæ oſſi ea parte inijci, qua maxime excarne nudumq; eſt, hæcq; a Græcis ἀντικνήμιον appellatur. Ex his igitur quis negabit hunc muſculum eum habere motum, qui a Galeno deſcriptus eſt: oritur enim a turbinata quidem ſpina, & finitur in tibiam. Manifeſtũm namq; eſt, quod ſcribitur in libro de motu muſculorum, quod unuſquiſque muſculus dum ſuo fungitur officio, quod ad ſuũ quidem retrahitur principium, quum uerum ſit, conſtare poteſt omnibus quod ille muſculus, dum & femur et tibiã uult mouere, quod non poteſt eſſe quin mouendo ſurſum trahat, quum ipſe ad ſuum trahatur principium, ſicuti etiã facit illa muſculi pars, quæ brachium ſurſum trahit: & quum pertranſeat per internam femoris regionem, &

obliquo

obliquo ductu tibiæ inſeratur,non poteſt etiam eſſe quin & tibiam flectat, & ipſam unà cum femore,quum ipſe ſit oliquus, & internæ femoris regioni implãtatus, quin faciat ut ad eam figuram totum crus agat, in qua præcipue conſtituitur, quum nos ſubigentes ipſum ſuper alterius femur attollimus, quod & magis manifeſtabitur his,qui dum humana corpora in ſecando pertractabunt, inuenient quidem huiuſcemodi muſculum eum habere motum,præſertim ſi eum ad originem ipſius protendant, quod fuiſſe factum a Veſſalio,quod uiderim,nuſq̃ legitur quod oportebat,dum Anatomen celebraret, utique experiretur, quod neque curauit facere, neq; alios imitari, qui Anatomen adamuſſim pertractarunt, ſed oculis nimirum calligantibus,deceptus quidem a quibuſdam rationibus (potius dicam,ſi fas eſt)ineptijs ad ſummum errorem perductus eſt:quod eſt in cauſa, quod peius eſt,ut quàm plures ſtudioſi huic otio operam dantes unà cum ipſo in ſuam dementiam quidem cadant. De quibus ſummopere dolere oportet, quum hiſce ubiq; locorum mederi non ſit conceſſum; ut de capitibus in quinti muſculi eneruatione a coxendicis oſſis apendice principium ducentibus,de noni muſculi exortu, de tendinibus, ſi teretes ſint,an lati,deniq; de alijs nonnullis in quibus non poſſum ulla demõſtratione,quæ ſit efficax;rem comprobare, ut perſuadeam, non quidem eſſe, ut blaterat Veſſalius, ſed obſeruari quemadmodum perbelle ſcribit Galenus:ſed in iſtis,millies iam dictum eſt,me haud uelle intromittere,ſed in his duntaxat in quibus datur rem poſſe aliquibus demonſtrationibus manifeſtari. Propterea

rea his quidē relictis aggrediemur reliqua, quæ demum ſunt examinanda, agentes de neruis, atq; alijs quamplu ribus, de quibus,

Maius opus moueo, maior mihi naſcitur ordo.

Verũtamen nec illud eſt poſtponendum, quod de muſcu lo in poplite occultato diſceptatur, quia adhuc pulchrũ, an genu flectat, ut ſcribit Galenus in.iij.de uſu partium, an aliquid cõmune cum alio potius muſculo radiũ mouē- te in pronũ, ut uidetur exiſtimare Veſſalius eodem præ- grãdi lib.ij.c.lv. Certe Galenus de uſu huius muſculi in ij. de Anato.admi.et in.vi.de morb.uulg ſect.v. com.ij. meminit huic quidem muſculũ ſolũ poſſe poplitē flecte- re, aut maxima potētia præditũ eſſe, ut dicat ipſe, quũ lo quatur diſiunctiue, ſi per ſe nõ quidē flectit, quod nõ affir mat, ſaltē facit plurimũ ad poplitis flectionē: ꝙ uidetur negare Veſſalius, quũ ſit paruus & obliquus, imo exiſti mat ipſe nõ maxima quidē potētia ipſum ualere, ſed nul- la prorſus, cui nõ uideo ꝙ ſit credēdũ. Quãdoquidē et ſi ſit paruus, eſt tamē adeo neruoſus ut ſuũ poſſit obire mu nus, nec tã obliquus eſt, quin etiam flectat, licet talis fle ctio nõ oĩo fuerit recta. Propterea in quibuſdã obſerua uimus, qui ambulando talos magna ex parte cõfricabãt in ipſis fuiſſe obliquũ, in alijs uero minus, prout flectio magis & minus recta efficiebatur: ſcire aũt oportet ꝙ in oĩbus, quia hic muſculus oliquus eſt, natura quidē dũ ti- biã flectimus ad interiora quidē ipſã flecti. Nec perſua deat ſibi Veſſalius, ꝙ nõ poſſit flectere, quia a ſacro oſſe nõ qdem oritur, & quũ deberet genu flectere, neceſſariũ eſſet ut ab eo naſceretur ut retrahēdo, uult ipſe dicere, ad

ſuum

ſuum principiũ, poſſet hoc munus celebrari: ſed ex his nõ quidẽ uideo cur nõ poſſit eſſe quũ flectatur genu, quũ de claratũ ſit a Galeno in.xij.de uſu par. eſſe ꝙ moueat, et quod mouetur: ꝙ aũt mouet, illud eſſe muſculũ: ꝙ uero mouetur eſſe oſſiũ cõpoſitionẽ. nec ualet inſtãtia, nõ poſſe ſurſum uelli tibiã, niſi ab oſſe ſacro naſcatur muſculus: equidẽ hæc fictio Veſſalij nulla quidẽ eſt, etenim ſi muſculus retrahitur, nõne eſt neceſſe ut ipſe abreuietur? ꝙ ſi ſit, nõne manifeſtũ eſt nõ poſſe eſſe quin tibia ſurſum feratur, mehercle id pluſq̃ notũ eſt. Sed in iſtis tã clariſſimis quid amplius immoror? certe pudet me ſermonẽ de huiuſcemodi protrahere, quũ et unuſquiſq; etiã ſine cortice, ut aiũt poſſit ſibi ſatisfacere. Atq; idcirco relinquemus & illa quæ de femore, de tibia, deq; pede tradidit Veſſalius, quũ etiã ipſa ſint pluſq̃ notiſſima, dũ arbitratur quod Galenus ſenſerit ab hõibus ſimias in pedis digitorũ diductu tantũ differre. ſed aliàs ſatis demõſtratũ eſt plures a Galeno inter hominẽ & ſimiam fuiſſe datas differẽtias, cũ quibus plane exiſtimo poſſe Veſſalio adeo reſpõderi, ut de hoc atq; alijs quampluribus ne uerbum quidẽ poſthac audebit amplius facere. Proinde huic ſermoni tandẽ de muſculis finẽ imponẽtes, cõſentaneũ quidem eſſet, ut Galeni ſeruãtes ordinẽ, ageremus prius de neruis quàm de uenis & arterijs, tamen ut Veſſalius ſigillatim expẽdatur, eius ordinẽ quidẽ ſequuturi ſumus, unde dicamus quæſo quid ſit ſentiẽdum de his, quæ contra Galenum petulanter inuectus eſt.

FINIS SECVNDI LIBRI

FRANCISCI PVTEI,

APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Tertius.

NON tolleranda quidem ſunt ò ſtudioſi temeritas Veſſalij, ac importunitas, quibus coutumelioſe in Galenum debacchando uſus eſt, dum eius ſcripta de Anatome fediſſime inquinarit, in ea cùm male intelligendo, tum ſuis ineptijs peruertendo, adeo ſi ipſi crederemus, male quidem de Galeno ſentiendum eſſet, quo unq̃ a conditis huiuſce doctrinæ monumentis præſtantiorem neminem tulerunt ſæcula. Veruntamen haud quidem dubito, quin iſthæc eius inſignis, ac prægrandis contumelia, ſuam quidem nõ perſtrĩget, ſed potius illuſtrabit amplitudinem, nec eum unq̃, uenenata ſua lingua tantum ualebit ut poſſit contundere, imo florebit magis atq; magis, & quemadmodum fenugræcum quò plus conculcatur, ac pedibus protrahitur, eo nitidius & floridius aſſurgit, ita Galenus magis ſplendidus ac conſpectior fiet, quanq̃ hic maleuolus omnem det operam & toto pectore conitatur

tur

tur, nihilq; quantum in ſe eſt, prætermittat, quod ad in fuſcandum ſuum ſplendorem faciat. Sed arbitror, ſi per ſiſtet, dabit pœnas tantæ iniquitatis: aſſurgent enim qui deo, omnes ueritatis amatores, Galeni patrocinium aſſumentes, qui in eum genuinū exacuere nō uerebuntur ſiq; ipſe a ſua ſecta atq; hæreſi recedere contendet, facient ut de ipſo male quidem audiatur, excitando tot tumultus & conuitia, quibus cogetur ad reſiim accedere, niſi ſuus honor parum charior ſibi extiterit. Indignabuntur illi quidem ut dicatur Galenum in tot & tot de Anatome male ſenſiſſe: ferent etiam ægre quod in ipſa exiſtimetur Galenum cum pugnantia loquutum fuiſſe, nec alia tollerabunt quampluima, quibus Galeni doctrina perturbatur, quam quum non poſſit ipſe propter ingenij tarditatem conſequi, conatur officere. Nam, ut declaratū eſt, quis poſſet ferre illa quæ in Galenum de oſſibus & de muſculis imbulbitarit Veſſalius, quis etiam patietur, quæ poſtmodum de uenis atq; alijs quampluribus inuectus eſt, nemo hercle nemo: propterea expendamus ipsū quanti ualeat in Galenum. Porro, ut rem incipiam, in ſuo prægrandi lib. iij. c. i. & .v. & in eodem prægrandi lib. v. cap. vij. indignatur contra Galenum de inconſtantia, quod in. iiij. de uſu partium quandā ſanguificationis uim indiderit uenis, quam abſtulit in ſexto de placit. Hippocratis & Plato. quo acrius Ariſtotelem debellaret, et Eraſiſtratū eius ſequacem. Certe pro hac controuerſia ò ſtudioſi poteſt omnibus innoteſcere, Galenum in. iiij. de uſu partium, & ubiq; locorum uoluiſſe iecur ipſum eſſe ſanguificationis officinam: quod negauit Ariſtoteles in

iij. de partibus animalium, cap. iiij. ubi ponit cor ipſum, non autem iecur eſſe primam originem, ac ſanguinis fontem, quod longo proceſſu in præallegato libro Galenus de placit. Hippo. & Plato. damnauit: hocq; concluſo carnem namq; hepatis, quæ eſt proprium ipſius corpus, primum ſanguinis gignendi eſſe organum: demum reprehendit illos qui exiſtimabant ipſas uenarum tunicas ſanguinem efficere: quod oīo negat ipſe Galenus, quia neruoſæ ſunt, de ſua nāq; ipſarū natura non rubrum, ſed album et uiſcoſum humorem reddere idoneas eſſe aperte ſcripſit. Non quod obliuiſceretur eorum, quæ tradiderat in iiij. de uſu partium atq; alijs in locis, in quibus dixit ipſis ineſſe quidem facultatem ſanguinis effectricem: quod habet intelligi non primariò, neq; ex ſua ipſarum natura, ſed aliunde id habere. quia conſtat (ut millies declarauit Galenus) id quod mutatur in ſimilem ſpeciem ei quod mutat, peruenire. Habebunt igitur uenæ id munus a iecinore, quo nihil ad ſanguinis generationem accommodatius reperias: etenim ſi ſanguis fuerit incraſſatus, exacta iecoris caro efficitur: iecur igitur primò & per ſe gignit ſanguinem, cuius facultatem & uenis impartit, quæ & ſanguinem etiam ipſæ procreant, quod ſeipſum declarans in primo de uſu partium nos ipſos edocuit in hiſce uerbis ὅτι μὲν γὰρ ἀρχὴ νεύρων ἁπάντων, ἐγκέφαλος καὶ νωτιαῖος καὶ ὡς αὐτοῦ τοῦ νωτιαίου πάλιν ἐγκέφαλος, ἀρτηριῶν δὲ ἁπασῶν καρδία, φλεβῶν δὲ ἧπερ. καὶ ὡς τα μὲν νεῦρα παρ' ἐγκεφάλου τὴν ψυχικὴν δύναμιν ἔχει, αἱ δὲ ἀρτηρίαι παρὰ καρδίας την σφυγμικην, αἱ φλέβες δὲ ἐξ ἥπατος λαμβανοῦσι την φυτικὴν ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱπ-

πωκρα

ἱπποκράτους καὶ πλάτωνος δογμάτων ἀποδέδεικται, εἴη ἂν οὖν νεύρων μὲν χρεία, δύναμιν αἰσθήσεώς τε καὶ κινήσεως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς παράγειν τοῖς κατὰ μέρος, ἀρτηριῶν καὶ φυλάττειν τε τὴν κατὰ φύσιν θερμασίαν καὶ τρέφειν τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν, αἵματος δὲ ἕνεκα γενέσεως τε ἅμα καὶ τῆς εἰς πάντα τὰ μόρια φορᾶς αἱ φλέβες ἐγένοντο, *Hoc eſt, Quod igitur prīcipiū neruorū oīum cerebrū eſt, et ſpinalis medulla, & quod ipſius rurſus ſpinalis medullæ cerebrū, arteriarū uero oīum cor, uenarū aūt hepar, et quod nerui quidē a cerebro aīalem uirtutem, arteriæ uero a corde pulſatilem, uenæ aūt ab hepate uegetatiuam accipiūt, in libris de placit. Hippo. & Plato. demonſtratum eſt. Erit itaq; neruorū utilitas, facultatē ſenſus & motus a principio in partes deducere: arteriarū aūt, cuſtodire ſuam naturā & caliditatē, & nutrire ſpiritum aīalem, ſanguinis aūt generandi ſimul, & in oēs partes ferendi gratia uenæ factæ ſunt. Ex his igitur ecce quomodo Veſſalius ſummopere ueniat inculpādus, qui Galenū in his, in quibus nō oportebat, oblatrauit de inconſtātia. non īmerito itaq; poterimus nos taxare ipſum de ignorātia, quod neq; ueritatē attigerit, neq; Galeni mētem intellexit: idq; non ſolū hac in re poterimus atteſtari, uerū etiā in alijs quāplurimis, ut ſigillatim demonſtrabimus, ut eſt in primis illud corpus glanduloſum a Græcis πάγκρεας appellatū, de quo in ſuo prægrādi libro. iij. c. v. & in. v. c. iij. inſimulat Galenū, quod dixerit ipſū inferius uētriculi os cōprimere et occludere: ſed q̄ ſit mēdax oībus cōſtare pōt ex Galeni uerbis, q̄ habētur in. viij de uſu par. quū loquatur de corpore κωνάριον dicto,*

Σῶμα τὸ πρὸς τῶν περὶ τὰς ἀνατομὰς ἐχόντων ὀνομαζόμενον κωνάριον ἐπισκεψώμεθα τίνος ἕνεκα χρείας γέγονεν, ἔστι δὲ τοῦτο τὴν μὲν οὐσίαν ἀδὴν, τὸ δὲ σχῆμα κώνῳ μάλιστα παραπλήσιον, ὅθεν αὐτὸ τοὔνομα, καί τινα χρείαν αὐτοῦ ταυτὴν εἶναι ἔνιοι νομίζουσι, ἣν καὶ τοῦ κατὰ τὴν γαστέρα πυλωροῦ, καὶ γὰρ οὖν κἀκεῖνον ἀδένα φασὶν ὑπάρχειν, καὶ κωλύειν ἐκ τῆς γαστρὸς εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον μεταλαμβάνεσθαι, πρὶν πεφθῆναι τὴν τροφὴν, *Hoc eſt, Corpus quidem, quod ab Anatomicis* κωνάριον *appellatur, eſt autem hoc ſubſtantia quidem glandula, figura autem cono per quàm ſimile, unde ei nomē quoq; impoſitum: utilitatem autem ei eandem eſſe exiſtimant aliqui, quæ eſt pyloro uentriculi: nam et hunc confirmāt eſſe glandulam, probibereq; ex uentriculo cibum, priuſ quam coctus ſit, in tenue inteſtinum tranſumi. Deinde non longe ab his ſubdit Galenus,* ἐγὼ δὲ ἥντινα μὲν χρὴ γνώμην ἔχειν ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν γαστέρα πυλωροῦ, *Quod eſt, Ego uero antè expoſui de uentriculi pyloro, quid ſentire oporteat: idq; fuit expoſitum in iiij. de uſu partium in his uerbis,* κάτωθεν δὲ ἔμπαλιν οὐδὲν χρὴ παριέναι μέγα καὶ σκληρὸν καὶ ἀχύλωτον, καὶ ἄπεπτον, ἀλλ' οἷον πυλωρός τις δίκαιος ἡ στενότης ἐστὶ τούτου τοῦ πόρου, μηδενὶ πρὶν χυλωθῆναί τε καὶ πεφθῆναι συγχωροῦσα παρακεχωρεῖσθαι ῥᾳδίως κάτω, *Hoc eſt, Inferne aūt contra nihil oportet tranſire magnum & durum et non uerſum in chylum atq; inconcoctum, ſed uelut pyloros, hoc eſt oſtiarius quiſpiam iuſtus eſt, huius meatus anguſtia nulli anteaquā in chylum redactū ſit, et concoctum facile concedens ad inferna tranſitum. Sed hic fortefor*

tuna

tuna contumelioſus eſſe poſſet noſter Veſſalius ex his quæ ſubſequuntur: ſed in ipſis ipſum uolumus, perpendamus quæſo ea, quæ hæc ſunt, καὶ πολλοῖς γε τῶν ζώων, οἷον ἀδενώδης τις φύσις ἐνταῦθα πρόσκειται συνεπαύξουσα τὴν στενοχωρίαν καὶ μάλιστα ὅταν ἡ γαστὴρ τῇ καθεκτικῇ δυνάμει χρωμένη συναγαγοῦσα πανταχόθεν ἑαυτὴν, καὶ συσπειράσασα, καὶ περισταλεῖσα τοῖς ἐνυπάρχουσι, περὶ τὴν πέψιν αὐτῶν καταγίνηται: *Quod eſt, Atq; in multis animalibus ueluti glandulosa quædam ſubſtãtia ibi adiacet (animaduertat hic quæſo Veſſalius Galeni uerba) adaugens anguſtiam, & maxime quum uentriculus retentrice facultate utens & colligens undiq; ac contrahens in ſpiras ſeipſum, & quæ in ipſo continentur circumplexus in concoctionem eorum incumbit. hæc Galenus. Videte igitur obſecro ò ſtudioſi, quomodo Veſſalius peruertat etiam hic Galeni mentem, aliter exponendo quàm ipſe ſenſerit, quum ex Galeno aſtrictoriã facultatem ipſi glandulæ attribuerit, quam non ipſi ſed ianitori ipſi pyloros appellato, & uentriculo Galenus adſcripſerit, ut declaratum eſt: ſed ſi obſtrepet ipſe Galenum dixiſſe eorum adaugere anguſtiam, & ſi id dixit, non tamen ob id oportet dicere, quod os uentriculi & claudere & comprimere (ut arbitratur Veſſalius) ſenſerit Galenus: quia id nunquam ex ſuis uerbis elicere poterimus: aliud enim eſt dicere quod eorum adaugeat anguſtiam, aliud uero quod comprimat, & occludat. Et id poteſt quidem demonſtrari in uia Aſtronomiæ ſicuti faciunt Aſtrologi de ſtellarum domicilio in genitura: etenim dicunt ipſi quod mediocris erit, quæ unam ſtellam in domicilio*

micilio ſuo conſtitutam in principalibus genituræ locis habuerit collocatam, medijs etiam felicitatibus ſubleuatur, qui duas ſtellas in domicilio ſuo in oportunis genituræ locis habuerit poſitam, ultra modum felix ac potens erit: qui uero nullã ſtellã in ſuo domicilio habuerit conſtitutã, ignotus, miſeris actibus ſemper erit implicatus. Pari modo loquemur de ipſa glandula, quæ & ſi adaugeat meatus anguſtiam, ſi per ſe tamen id fieret negotium, eſſet quidem penè nullum, ſicuti legitur de domicilio in genitura, quando non concurrunt ſtellæ, eius quidem influxus ignobilis eſt, & deſpectus, quia de ſe parũ, uel nihil influit, cum ſtellis autem multum ualet: atq; idcirco et ſi id patrocinetur ipſis, non tamẽ fatẽtur Aſtrologi quod id ſit, quod faciat, ſed quod ſint ſtellæ quæ influunt & operantur: & hac de cauſa totam hanc operationem non domicilio, ſed ipſis quidem ſtellis eſſe adſcribendam, ipſi conſpirarunt. Et ita ſi dicatur quod adaugeat meatus anguſtiam ipſa glandula, non ob id eſt dicendum, quod ſit ipſa quæ os uentriculi comprimat & occludat, quia aliud eſt adaugere, aliud comprimere. Et hoc uoluit dicere Galenus Mathematicos imitatus, quidem huiuſcemodi illorum rationibus demonſtraſſet, & alia quàm plura in uſu partium, niſi pertimuiſſet, ne Medici ſuos libros auerſarentur: quod nos quoq; faceremus, aut Aſtronomia aut Geometria, aut Muſica, aut altera quadam Mathematica ſpeculatione utentes ad demonſtrandum quod ita eſt in uſu partium, ſicuti ſcripſit Galenus, qui poterat huiuſcemodi diſciplinas ad uſum ſuum conferre, niſi ſatis perſpectum eſſet, me hacte-

nus

nus ex Medicis uidiſſe neminem, qui Mathematicis delectetur theorematibus. Ob hanc igitur cauſam, haud lubens huiuſcemodi ſermonẽ quidẽ attigi, ne eueniat quod eſt in prouerbio ὡς διὰ ῥονδων, *uerum hic ſolum ut Galeni uerba exponam, uolui iſthæc dixiſſe, ut ſciant ſtudi ſi, quod omnia quæ dicta ſint a Galeno, ſunt adeo rationibus ſuffulta, ut in unaquaq; ſcientia poſſint demonſtrari: unde ſi quiſpiam uelit ipſum intelligere, opus eſt ut in ipſis diſciplinis ſit exercitatus, alioquin ei quidem continget ut ipſi Veſſalio, qui aliter, ut uidiſtis, Galenum accepit, quàm oporteat: ſed tandẽ ad rem noſtrã. Si quæret Veſſalius, num Galenus aliam præter hanc indiderit utilitatem, an non: certe ſciat ipſe, ultra quod id demonſtratum eſt in.ij.de ſemine, cap.ultimo, in.v. etiam de uſu pàrtium ponit illam utilitatem adhuc Galenus, quam ponit ipſe loco præcitato, quam, ac ſi perinde ſuum eſſet inuentum, in ſui ipſius gloriam inuerecunde quidem tranſtulit, ò Plagiarium non ferendum? nonne id quod tu ſcribis eſt omnino Galeni opinio? quum ab eo ſcribatur & hoc uaſorum eſſe fulcimentum, ut appa ret in hiſce uerbis,* ἀλλ' ἐστιν ἕκαστον ἀγγεῖον οὗ παθεῖσα τον οὗ καταχίζεται, καὶ εἰ μέλλοι τι δι' ἀβίαιον κίνησιν ὁ τοιοῦν αὐτῶν πείσεσθαι κακὸν, ἑτοιμότατον αὐτὸ παθεῖν ὅπου σχίζεται, μεγαλης οὖν βοηθείας ἐδεῖτο τὸ χωρίον τοῦτο εἰς ἀσφάλειαν τῶν κατ' αὐτὸ διανεμηθησομένων τε καὶ καταχθησομένων ἀγγείων, ἣν ἡ φύσις ἐπισταμένη ἀδενῶδες τι σῶμα δημιουργήσασα, τὸ καλούνον πάγκρεας ὑπεστόρεσέ τε ἅμα καὶ περιέβαλεν ἐν κύκλω πᾶσι, καὶ τὰς σχίσεις ἀνεπλήρωσεν, ὡς μηδὲν

αὐτῶν δ' ἐσχισμένων μηδὲ ἀσφαλῶς ἐστηριγμένων, ἀλλ' ἐπὶ μαλακοῦ καὶ μετρίως εἴκοντος ἀναπαυόμενα πάντα κἂν κινηθῇ πολὺ σφοδρότερον, οὐ σκληροῖς καὶ ἀντιτύποις ἐμπίπτοντα σώμασιν, ἀλλὰ πρᾴως μὲν ἐκδεχομένοις αὐτὰ κατὰ βραχὺ δὲ τὴν βίαιον τῆς κινήσεως ἐκλύουσιν, ἄπληκτα τότε καὶ ἄθλαστα καὶ ἄρρηκτα διὰ παντὸς φυλάττεσθαι

Quod eſt, Veruntamen uaſa omnia quæ diuiduntur, facile lęduntur, ut ſi eorum quod uis mali quidpiam propter uiolentum motum, eſſet incurſurum, id ubi ſcinditur potiſſimum incurreret: magno igitur indigebat locus hic præſidio, quo uaſa in ipſo diſtribuenda ac ſcindenda munirentur: cuius haud ignara natura glanduloſum quoddam corpus fabricata, appellatum παγκρέας, *ſubſtrauitq; ſimul, ac in orbem omnibus circumdedit, diuiſioneſque repleuit, ut nullum ipſorum facile iam findatur, aut ſine fulcimento ſit: ſed quum in molli & mediocriter cedente corpore conquieſcat, ſi modo ciantur paulo uehementiore, quod tamen corporibus non duris neq; non cedentibus incidunt, ſed leniter quidem excipientibus, paulatim uero uiolentiam motus exoluentibus illæſa, inconcuſſa, infractaq; perpetuò conſeruãtur. Nec mirari oportet, quod in uno loco dicat unam utilitatem, in alio uero aliam, ut poſſet in Galenum dubitari de inconſtantia, quæ quidem nulla eſt, quia in uno ponit propriã, in alio uero communem, quas dari & in alijs partibus etiam uiſum eſt: ſed Veſſalius hic ut in alijs etiam facit, ſed quàm bene, iam declaratum eſſe poteſt. Nunc autem oportet me cum Veſſalio in arenam quidem deſcendere, & de cauæ uenę exortu decertare: quẽ dum eſſem Bononię etiam*

tunc

tunc adoriri mihi fuit in animo, quum ipſe Piſas profectu rus, Bononiam quidem accederet: nam ibi accerſitus ad duorum cadauerum Anatomen, quam Bartolomæus Magius tunc aggrediebatur, cœpit ipſe hanc rem quoquo modo pertangere, ſed non ita abunde ut ſperabamus: conſumpto enim diei paululo, quo ipſe aduentarat, in uenarum diſtributione, ſermoneq; in multam noctis partem protracto, nec non frigore tunc ſæuiente non conceſſum eſt ut res abſolueretur. Sciebam enim quamplures eſſe ex ſpectatoribus qui in ipſum uolebant ſermonẽ etiam prorumpere, ſed quia credebant ipſum poſtera die ad negotium acceſſurum eſſe eò uiſum quidem eſt ad cras eſſe differendum, ut res melius quidem diſcuteretur, ſed ipſi ſpe fruſtrati occaſionem amiſere. Nam ſummo mane annuntiatum eſt Piſas ipſum fuiſſe profectum: cuius diſceſſum mehercle, ex his qui tunc aderant, multi quidem fuere, qui ægre tulerunt, præſertim quum ea die tanta inter Philoſophos & Medicos diſcuſſa fuit hæc controuerſia, ut ſi adfuiſſet illic Veſſalius, non expectaſſet unquã melius. Aderat in primis Ludouicus Buccaferreus tam excellens Philoſophus quàm unquam aliũ audierim, prope quem ſtabat Dominicus Bonfiliolus, qui quantum in omni doctrinæ genere ſit præclariſſimus, arbitror omnibus poſſe innoteſcere: ab illius dextra aſſidebat Alcides Bonacoſſa uir admodum facundiſſimus, ſed ob paupertatem ualde incognitus: ab hoc non longe aberat Antonius Maria Alberghinus in Medicina bene meritus: ab illius latere, ſi recte commemini, erat Io. Baptiſta Peregrinus commemorabili uirtute præditus: ibi prope

pe uidimus Antonium Pollarolium collegam noſtrum eruditiſſimum, cui ſi Dij immortales uitam conceſſerint, non ſolùm Bononiæ, ſed ubiq; terrarum de eo decantabi tur: a tergo aderat Thomas a Salamonibus Foſſanenſis, iuuenis admodum doctus, necnon futurus maximus, ſi ab inceptis non deſtiterit: uidimus etiam Bonaſonum, Henricum, atq; alios uiros quàm clariſſimos: ab altera parte aderat Benedictus Victorius Fauentinus, ſenex ue nerandus, qui utraſq; facultates Dogmaticam ſcilicet et Empiricam ſuis illuſtrauit Commentarijs: a cuius dex tro latere erat Antonius Franciſcus Fabius, Philoſo-phus cõſumatiſſimus, in quo oĩa ſunt quæ aut fortuna aut natura hominibus largitur: his medius (niſi animus me fallit) interiectus erat Iacobus Pacinus uir magis atq; magis doctus, quàm facundus, præceptor meus haud un quam pœnitendus: in eadem claſſe uidimus Hyeronimũ Cremonenſem, iuuenem acerrimi ingenij, qui non mino-rem, ut Gerardus, apud poſteros famam conſequetur: aderant etiam Albius, Philippus, patre non minor, ac Baldus uiri intigerrimi, atq; alij cùm Bononienſes, tum externi, uiri ualde ſingulares, quos recẽſere lõgus quidẽ eſſet catalogus, ſpectatores autem, quorũ infinitus erat numerus, Anatomen admiſtrãte Maggio (ut ſæpe fit) modo Buccamferreum, modo Victoriũ, interdum Fabiũ, aliquando Pacinum atq; alios ſtimulabant, ut dicerent quid de ſanguificationis organo, quid de exortu cauæ ue næ ſentiẽdum: ſed quum Buccaferreus magis irritaretur quàm ullus alius ſuam ut de his afferret opinionẽ, ſicq; tandẽ ſermones, quãquam id ægre facere uideretur, au-

ſpicatus

ſpicatus eſt: Niſi tã uehemẽter laceſſitus eſſem ò ſtudioſi, & uiderẽ uos hac in re ardẽtes admodũ et curioſos ad rei ueritatẽ indagãdam, nollem in præſentiarũ tanta de hac re pertractare: præſertim quũ ſciã tot ueſtrũ, & præcipue medicorũ, qui mihi admodũ erũt inſenſi. uerũtamẽ ut uobis ſatisfaciã, non equdem perterrebor dicere quid pro Ariſtotele ſit ſentiẽdum. Debetis uos igitur ſcire ò ſtudioſi quod ipſe Ariſtoteles uoluit noſtrũ corpus ad modũ, uel ſtatũ reipub. gubernari, et quẽadmodũ in ipſa unus ſemper eſt, qui prmus & præcipuus, a quo tota reſpublica depẽdet et habet gubernari, et quicquid in ipſa tentatur ſine ipſo id nullũ habetur et fruſtratoriũ, & ſi quid ab alijs ſit ipſo concurrente in ipſum ſemper reijcitur, ut dicatur quod ab ipſo ſic factum eſt: ita Ariſtoteles uoluit eſſe in corpore noſtro. Sciebat enim manifeſtiſſime in uentriculo celebrari Chylum, in iecinore ſanguinẽ, & ſimiliter de alijs, in alijs partibus: ſed has operationes poſſe fieri, niſi uirtus cõcurrat uel Regis uel alicuius Principis, qui cor eſt, noluit ipſe. Cui Galenns uidetur aſſentiri in. v. de locis affect. cap. i. quando dixit, Mors immodicas ſequitur cordis intẽperantias: etenim ſimul cum ipſo oẽs uitiãtur partes: quũ enim ipſæ peculiari cordis tẽperie actiones ſuas perficiãt, hac pereũte, actiões quoq; earum perire neceſſe eſt, ac proinde cerebi quoq; & ieecinoris. Ex quibus uerbis mirandum equidem eſt de Galeno, quod ipſe in alijs ita ab Ariſtotele diſſenſerit, & hic uoluerit & uitæ & mortis cor eſſe cauſam et principiũ, et ꝙ aliæ partes etiam uiuãt et operẽtur ex ipſo, ſicuti perbelle exſtimauit Ariſtoteles, qui omnes aliarum

aliarum partium actiones ad cor ipſum reduxit, unde non quidem mirum ſi in.iij. de partibus animalium, cap. iiij. dixit cor eſſe ſanguinis fontem ac originem: & hoc non ſine cauſa, quid enim uegitatiua, uel ſi mauultis, naturalis eſt facultas, quàm uitalis: ex corde enim deſcendunt arteriæ, ut clare poteſtis uidere hic, ad epar, quæ deferunt ſpiritum uitalem, ex quo fit naturalis, qui deinde in iecinore ſanguificat: ſi uero non eſſet uitalis, dicatis mihi obſecro, quid faceret naturalis? Certe manifeſtum eſt, quod ipſe nullus quidem eſſet: pari modo etiam ſuſpicari etiam poſſumus de alia facultate, quæ uocatur Animalis: etenim nonne & obolitata eſſet etiam ipſa, niſi daretur & uitalis, ex qua & etiam ipſa gignitur, ut refert Galenus in.ix.de uſu partium. Ex corde enim ad cerebrum aſcendunt & arteriæ, ubi plexus eſt mirabilis, & ibi uitalis frabricatur in animalem, quemadmodum etiã declarauit Galenus in.iij.de placit. Hippo. & Plato. et in alijs infinitis locis: & hæc facultas animalis eſt illa quæ dat ſenſum & motum, quum deinde per neruos deferatur, originem ſumens a corde, ad quod etiam non immerito ipſam reduxit Ariſtoteles in.iij. de partibus animalium, cap.iij.& iiij. Et ita manifeſtiſſime apparet ò ſtudioſi, quod non ſine cauſa ſenſit Ariſtoteles omnium facultatum cor eſſe cauſam & principium, & in ſignum huius adducit etiam ipſum eſſe illud, quod primum oritur & id ſenſu percipitur. nam in partium prima generatione ſtatim cor palpitare cernitur. ſed hic exclamat Galenus in lib.de fœt. formatio. uolens cor non eſſe primum quod generatur, ſed epatis, idq; ratione quidem comprobat

bat. ſed eius ratio mehercle habetur erronea & abſur da: etenim non ualet quod epar prius generetur, quia eius operatio ſit prima in corpore, quàm aliqua alia operatio, quia nuſquam eſt operatio nutritionis, niſi ſit operatio uitæ. Præterea uirtus informatiua non indiget nutritione niſi præcedat reſolutio ſiue difflatio aut diſſipatio (aut quomodocunq; quis nominare decreuerit) ſed membrum primo uiuit anteaquam fiat reſolutio: ergo ſequitur quod in ipſo primò habet eſſe, anteaquam nutriatur, operatio igitur cordis eſt primò quàm ſit epatis: ſed hic oritur difficultas non leuis, ſi uerum ſit, quod reſolutio neceſſario præcedat nutritionem, uidetur quod non, quia ſi ſic eſſet, ſtatim poſt principium generationis (quũ ad omnem minimam animalis partem ipſa fieret) moreretur animal, quod eſſe falſum iam conſtat omnibus. Ab hac ratione moti nonnulli Latini antiqui, ex quibus Thomas de Garbo fuit unus, tenuere reſolutionem haud neceſſario præcedere nutritionem, idq; rationibus comprobarunt, quod in illo quod medium eſt tempore, inter primum inſtans generationis, & primum inſtans corruptionis, in eo fiat nutritio, non præcedente reſolutione, quia dicunt, quando aliquid agens agit in ſua potentia duos effectus, & unum in potentia propinquiori quàm aliud, prius inducit illud, quod habet in potentia propinquiori, quàm alterum quod habet in remotiori: color itaq; naturalis habet in potentia propinquiori nutrire animal, & ipſum magnificare, in remotiori autem habet reſoluere: nutriet igitur prius natura, & magnificabit ipſum animal, quam uelit in eo ullam moliri reſolutionem: &

ſic

ſic reſolutio non præcedet nutritionem: ſed pace iſtorum uirorum, hæc opinio erronea habetur & futilis. Etenim manifeſtum eſſe poteſt, quod ſtatim in principio generationis calor naturalis agit in humidum natiuũ, ita quod in utero calor reſoluit, & tamen non immediate poſt hoc nutrit, quia requiritur tempus medium inter inſtãs nutritionis, & inſtans nutrimenti in nutritum. Præterea maniſeſtiſſime ſcripſit Galenus in pluribus locis, præſertim in.i.de ſemine, cap.xvi.& in.i.Aphor.Apho.xv. quod nutritio ſit eius quod euacuatur repletio: ſi debet igitur fieri in fœtu nutritio (ut uerum eſt & ſupponitur) nõne eſt neceſſe ut reſolutio prius fiat, quàm ipſa nutritio? nemini dubium eſt. Nec ualet quod fœtus moriatur, ſi fiet prius reſolutio quàm nutritio, quia partes formales ſunt diuiſibiles, & aliquæ partes reſoluuntur, & aliquæ quidem remanent: & plures tamen remanent quàm reſoluantur. De eo autem quod in illo medio tempore, quod eſt inter primum inſtans generationis, & primum inſtãs corruptionis quærebatur, eſt reſpondendum, quod eſſet probandum, quomodo reſolutio non æque ſit in potentia propinquiori, ut habetur nutritio, quum hæc fieri nõ poſſit niſi & adueniat ipſa, ut demonſtratum eſt: in eo igitur non fiet nutritio, niſi præcedat reſolutio, et hæc erit æque in potentia propinquiori, ut eſt nutritio: & natura utrũque pari modo habebit: quando ſuum ualebit perficere negotium. Ad rem igitur reuertentes dicamus tandem quod cor eſt ſine dubio primum membrum quod generatur: nam quando ſanguis menſtruus eſt attractus ad uterum, et ſemen uiri mouet ſpiritus ad fœtus formationẽ,

prius ſit ueſica, uel ſi mauultis, bulla (ut ita dicã) in qua generatur cor, poſtea iſti ſpiritus mouentur ad partem dextram & fit ueſica epatis, demum ad partem ſupernam & fit cerebrum. Quum igitur talis ſeruetur ordo in fœtus formatione, eſt exiſtimandum quod natura prius generat illud quod eſt cauſa & principium alterius: generat igitur prius cor quàm alia membra, ut faciat exiſtimare quod iſtud eſt fons & origo omnium facultatum, & quod uita & mors ab eo habet dependere, & propter hoc non immerito dicebatur, quod cor eſt primum quod uiuit, & ultimum quod moritur: in corde igitur reſidet uita & mors. Mors enim quæ eſt corruptio, conſtat ex Ariſtotele in libro de Vita & morte, quod fit propter ipſius calidi defectum: uita autem eſt nutritiuæ animæ manſio, quæ per quandam ipſius cordis caliditatem operatur, ut declarabat Ariſtoteles in lib. de Reſpiratione: nam concoctio, per quam alimentum fit animantibus, neq; ſine anima neq; ſine caliditate eſt: igne enim operantur omnia, propter quod quidem in quo primo loco corporis, & in qua prima loci huius parte principium neceſſarium eſt eſſe tale, hic & primam nutritiuam animam neceſſarium eſt exiſtere. Iſte autem eſt (inquit Ariſt.) medius locus ſuſcipientis alimentum, & ſecundum quem emittunt ſuperfluum, exanguibus igitur innominatum, ſanguinẽ aũt habentibus cor, hæc particula eſt: alimẽtũ .n. ex quo iam fiũt partibus aĩantibus, ſanguinis natura eſt, ſanguinis aũt et uenarũ idẽ principiũ eſſe neceſſariũ: et id declaratũ eſt ab Ariſt. in lib. de Iuuen. et ſene. quãdo dictũ eſt, in ſãguinẽ qdẽ habẽtibus

neceſſa

neceſſarium in corde habere principium, et quod ſanguis in ſanguinem habentibus eſt ultimum alimentum ex quo fiunt particulæ. Manifeſtum igitur unam quandam operationem oris uirtus exercet, altera autē quæ uentris circa alimentum, cor autem principaliſſimum & finem apponit, quare neceſſe eſt & ſenſitiuæ & nutritiuæ animæ in corde principium eſſe ſanguinem habentibus: nam aliarum particularum opera circa alimentum, gratia operis huius ſunt, oportet enim prīcipale ad id cuius gratia perſeuerare, ſed non in his quæ huius gratia, ut medicus ad ſanitatem: & propter hoc erit etiam neceſſarium quod cor ſit principium uenarum, ut hæ non per hoc, ſed ex hoc protractæ omnes exiſtant. Idq; ex Anatome etiā manifeſtum eſt, quum per cętera, ut refert Ariſtoteles in.iij.de partibus animalium cap. iiij. uiſcera uenæ tranſigant, nulla autem per cor ipſum tendit: itaq; partem & principium uenarum cor eſſe, apertum eſt, idq; optima ratione: medium enim cordis ſpiſſum cauumq; corpus eſt, plenum etiam ſanguinis eſt, quaſi hinc uenæ oriantur cauum eſt, ut contineat ſanguinem ſpiſſum, ut principium caloris ſeruare poſſit, deniq; eius natura uenoſa eſt, ut nullo pacto ſit negandum ipſum eſſe uenarum principium, utpote generis ſocietate iungatur cum uenis. Quapropter non dubitandum quin cor ſit principium uenarum, & prima origo ac fons ſanguinis, & in ipſo quin reſideat anima nutritiua, quę actu erit una, uirtute aūt plures, ſine qua & alię animę uirtutes exiſtere non poſſunt, quemdmodum et hęc ſine naturali igni: in hoc enim natura igniuit ipſam, & cum hoc ipſa operatur, et ignis non

non eſt niſi coniunctus cauſæ aliquo modo, & non eſt cauſa ſimpliciter, ſed anima eſt dignior ut ſit cauſa, ut eſt declaratum ab Ariſtotele in ſecundo de Anima, quum ſit principium potens ſaluare ſuſcipiens ipſam, ſecundum quod eſt, idq; fiat per ignem, ut per inſtrumentum. Hac de cauſa non mirum ſi Ariſtoteles dixit, uiuentis corporis ipſam eſſe cauſam & principium: quod etiã optima ratione traditum eſt. Nam anima uegitatiua qua primo uiuimus, operatur opera uitæ, quæ ſunt nutrire, augere, & generare: augmentatiua autem & generatiua in ſuo opere ſupponunt opus nutritiuæ. Hæc igitur nutritiua erit cauſa & principium aliarum uirtutũ, hiſq; ſuis quatuor uiribus patrocinabitur, attractrice ſcilicet, retentrice, concoctrice, & expultrice: & has uirtutes membris ipſis impartit, a quibus, prout uariantur membra, uarij ſortiũtur effectus. In uẽtriculo enim quũ ſit neruoſus alimẽtũ, in chylũ qui albus eſt, ipſum equidẽ immutant: in iecinore autem, qui eſt ſanguis incraſſatus, idem in rem rubram, qui ſanguis dicitur, plane conuertunt: & hic cum feratur ad mamillas, quæ ſunt glandoſæ, in rem admodum albam, quæ lac dicitur, tranſmutatur, et ſic de alijs. Conſtat igitur, quum cor ſit domiciliũ animæ nutritiuæ (ut declaratum eſt) quæ in corpore uiuente aliarum omnium dicitur eſſe cauſa & principium, & ſit ipſa quæ in corpore noſtro omnes facit operationes. Si uelimus igitur ex membris ipſis elicere, quod ſit fons uel chyli, uel ſanguinis, uel alicuius alij, an uentriculus chyli iecur ſanguinis, an cor ſit fons & origo prima omnium: ſed demonſtratum eſt & chylum & ſangui-

nem, & omne aliud ab anima nutritiua, que eſt in corde celebrari: erit igitur cor inter membra principium & fons omnium humorum & facultatum, quæ ſunt in noſtro corpore: propterea non erit mirandum ſi Ariſtoteles dixit cor eſſe fontem & principium ſanguinis. Quod non animaduertens Galenus petulantiſſime in eum debacchatus eſt ubique locorum præſertim in libris de Placitis Hippocratis & Platonis, idq; nulla alia de cauſa fuiſſe factum arbitror, niſi ut uideretur contra tantum philoſophum protuliſſe, quo famam apud nonnullos adipiſceretur, dum ſupra aliorum eſſet opinionem: unde non immerito, legitur in nono Meth. med. ſi ipſe uocabatur paradoxopeus. Sed hic ſtudioſi ut audiuere Buccamferreum ita de Galeno maledicere, exſibilantes atq; explodentes, mox interpellarunt, adeo ut nunquam permiſerint ſuum finire intentum: ſed placitum eſt magis excitando audire Fabium, ut ſuam quam haberet opinionem tunc proferret, qui tandem auſpicari ſic coactus eſt, Nollem ò ſtudioſi, quum Buccaferreus ſit mihi præſcriptus & æmulus & concurrens, ob id uobis perſuadeatis, ab his quæ optime prolata ſunt quod uelim diſſentire, ut plerique faciunt, qui liuore ducti, quod tanquam ex tripode dictum eſt, ſtudent peruertere, ſed hoſce ſemper execratus ſum, quum ab his immergatur ueritas, ut non poſſit eluceſcere: ſed ita me Dij ament, ſi ego non ſemper fui ex illis, qui ueritatem omnibus anteponunt, nec immerito: quid enim landabilius, quid utilius quam ipſam omnibus palam facere? quid deteſtabilius, quid pernitioſius, quam ipſam elenchis occultare? Ego quantum

tum in me eſt, nollem unquam cum huiuſcemodi uitiligatoribus decertare, qui ſtudent nigrum, ut aiunt, in candidum uertere: quandoquidem cum his ſemper, aut ad conuitia eſt ueniendum, aut tempus cum his, quo nihil charius eſt conterendum. Propterea ſoleo hos effugere, nec cum ipſis ne uerbum quidem facere, & ſi quid tamen cogor dicere, non me extendo cauillare pluribus uerbis, quæ manifeſte falſa ſunt ſed ſumma rerum faſtigia tango duntaxat: non prætermittens tamen ueritatem, qui ſcopus eſt, & quæ ab alijs male expoſita ſunt, quin declarem. Nec alicui ſum addictus, immo illud mihi ſemper ſum perſuaſus, Amicus Socrates, amicus Plato, ſed magis amica ueritas: & ita in præſentiarum etiam facere decretum eſt hac in re, de qua me rogaſtis ò ſtudioſi, ut dicam quid ſentiam. Equidem debetis ſcire, quod non mirandum, ſi Ariſtotelis ſectatores inter ſe ſint admodum diſcordes: id enim fuit in cauſa, quia Ariſtoteles breuitati ſtuduit, & obſcuritati; non enim ut ſtudioſorum ingenia deterreret, ſed ut tantum ab his qui perſpicacis ſunt ingenij intelligeretur, & tale munus a Dijs inditum his tantum impartiretur, non autem illis, qui ſecordes ſunt, et rudes atque hebetes, et hoc idcirco ne haberet uileſcere. Propterea Ariſtoteles ſuos libros, non perinde ut arcana abſconditos, neque æditos eſſe, neque non æditos, cognibiles enim his tantum eſſe, qui ipſum audierunt, reſcripſit Alexandro: hæcque eſt cauſa, quod ex ſuis ſcriptis ingens emergat difficultatum pelagus, & quod neſcimus quandoque quid ſit tenendum, quum hic & illic correſpondeat ipſe, ſicuti

etiam occurrit in præſentiarum de ſangu ificationis orga no. Porro in tertio de partibus animalium, cap. vij. ſcri ptum eſt, Omnibus animantibus ſangninem habentibus cibi concoquendi gratia iecur adeſſe neceſſarium: ut di- cat Ariſtoteles ipſum eſſe, in quo fit concoctio alimenti migrando in ſanguinem, ut uiſus eſt etiam Auerroes in- tellexiſſe in ſecundo ſuorum Collectaneorum, cap. ix. ubi adducuntur multæ rationes contra Galenum, quæ a no ſtro riuali iam expoſitæ ſunt. Sed hæc opinio (ut uerum fatear) nec eſt Ariſtotelis opinio: quandoquidem non uo luit dicere Ariſtoteles, quod epar ſit ipſum, in quo cele bratur ſanguis ut imaginatus eſt Auerroes, pace ipſius, alioquin enim ſibi contradixiſſet in eodem libro tertio, de Partibus animalium, cap. iiij. Etenim ſcriptum eſt, ie cur omnibus ſanguine preditis ineſſe, ſed neminem tenu iſſe ipſum eſſe ſanguinis principium, cùm ſitum nequaq̃ obtineat principalem, nec ſanguinis conceptaculum mo do cordis intra ſe contineat, ſed ut reliquæ partes ſangui nem uenis incluſum habeat: ad hæc uena per iecur tendat nec ulla ex eo proueniat: uenæ enim omnes, inquit Ari- ſtoteles, ſua initia trahunt ex corde: itaque quum alteru trum iſtorum principium eſſe, ſubdit Ariſtoteles, ſit ne- ceſſe, iecur autem non ſit, cor ſanguinis principium eſſe neceſſe eſt. Sed hic fortefortuna reſpondere poſſet Auer roes, uel aliquis pro eo, ſe non negare ex Ariſtotelis ſen tentia, cor ipſum eſſe principium nutrimenti, quod eſt ſan guis, non tamen primi. ſed poſtremi, ut annuit ipſe in loco præcitato Auerroes in his, ut utar ſuis uerbis, Manife- ſtum eſt, inquit ipſe, in epate quod eſt immutatiuum cibi

ad con

ad conuertendum ipſum in ſanguinem, & poſtea mittit ipſum ad omnia membra, & propter dominationem quã facit ſuper omnia membra nutritiua, opinabatur Galenus, quod eſſet penitus in uirtute nutritiua princeps: & ipſe neſciuit quod poſtremum nutrimentum eſt in corde, & in eo prima uirtus nutritiua eſt princeps. hactenus Auerroes. Cui acquieſcerem, niſi Ariſtoteles in præallegato libro tertio, ca. iiij. aliter aperte ſcripſiſſet in hiſce uerbis, δεῖ γοῦν εἶναι τόπον τινὰ τῆς καρδίας καὶ ὑποδοχὴν τοῦ πρώτου αἵματος, ὅτι ἡ πρώτων ἐν τῇ καρδίᾳ γίνεται τὸ αἷμα, πολλάκις εἰρήκαμεν, *Hoc eſt, Oportet enim locum eſſe in corde, & quoddam conceptaculum primi ſanguinis: quoniam autem primo in corde fieri ſanguinem ſæpe diximus, id autem fuit dictum & in ſecundo de partibus animalium cap. primo, & in tertio de Hiſtoria animalium, cap. xix. hic enim ſic ſcribitur,* καὶ αἰεὶ ἕως ἂν ζῇ τὸ αἷμα μόνον, πρῶτον δὲ γίνεται τὸ αἷμα ἐν τοῖς ζώοις τῇ καρδίᾳ, καὶ πρὶν ἢ ὅλον διηρθρῶσθαι τὸ σῶμα, *Quod ita uertitur, Et ſemper quamdiu uita ſeruatur ſanguis unus animatur & feruet, oritur primum in corde antequam totum corpus formetur. Illic autem ſic proditum eſt,* ἡ δὲ καρδία, διὰ τὸ τῶν φλεβῶν ἀρχὴν εἶναι, καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν δύναμιν τὴν δημιουργοῦσαν τὸ αἷμα πρώτην, *Quod a Theodoro Gaza male uerſum, ſic transferri debet, At uero cor quia uenarum principiũ eſt, et facultatem procreandi ſanguinis primam obtinet. Ex his igitur locis exiſtimare oportet, quod nullo pacto cenſuerit Ariſtoteles poſtremum ſanguinem in corde procreari, & primum in iecinore, ut ma-*

de reſidet, & de eius facultatibus uiſum eſt ſuperſedere, præſertim quum ſit abſonum, de eadem re eandem cantilenam canere. Etenim amicus noſter Buccaferreus, ſatis ſuperque & optime de ipſis pertractauit, & arbitror aliquem ueſtrum hic forſan eſſe, qui nos audierunt dum exponerem & librum de Anima, & parua quidem naturalia, in quibus locis publice demonſtraui, quid ſit ſentiendum: in præſentiarum autem ſat eſto me oſtendiſſe, quod ſatis ad præſens ſpectat negotium, exponendo mentem Ariſtotelis, quæ aliter accipiebatur quàm non oportebat, ut uiſum eſt, Dixi. Sed hic ut ſuum finiuit ſermonem Fabius, mox rogarunt Pacinum ſtudioſi, ut ipſe etiam in hac controuerſia ſe intromitteret, & quid ſentiret, uellet proferre: qui tandem à pluribus laceſſitus ita loquutus eſt, Non poſſum facere o ſtudioſi, quin hac in re uobis obtemperem, præſertim quum non ſolum hodie, ſed etiam heri ſim quàm ſæpiſſime rogatus, ut quid de hac re tenerem, uellem proferre. Certe ſi in præſentiarum negarem quoque dicere quid ego ſentiam, non immerito me non bonæ indolis eſſe, facile poſſem exiſtimarier. Proinde ut ab huiuſcemodi ſim alienus calumnia, non grauabor, quæ male ſunt prolata, quin exponam, ut omnibus conſtet quę mea hac de re ſit opinio. Debetis igitur ſcire ò ſtudioſi & auditores doctiſſimi, eorum quæ dicta ſunt, partim eſſe uera (meo equidem indicio) partim uero eſſe falſa: quæ dixit Fabius uir apprime eruditus atque excellens, omnia mihi uidentur eſſe uera, & poterat ipſe longius ſuum ſermonem extendere, & magis approbare, ſed non

placuit, quid tum: ego quidem arbitror id fuiſſe in cauſa; quia eſt Philoſophus, & ſi longius ſermonem ſuum protuliſſet, erat opus ut de ſuo quidẽ malediximſſet Ariſtotele. Etenim poteſt eſſe perſpicuum omnibus, quod dixit iecur cibi concoquendi gratia animantibus fuiſſe condonatum: & quo modo id ſit intelligendum, iam declaratum eſt, & optime. Præterea dixit in iecinore non procreari ſanguinem, quia non habet conceptaculum ut cor. In corde igitur uoluit Ariſtoteles gigni ſanguinem non poſtremum (ut male ſenſit Auerroes, ut uiſum eſt) ſed primum, quum habeat conceptaculum, in quo quidem cerni poteſt ex Anatome, quod in ipſo procreatur ſanguis: ſed huic placito reſpondet Galenus in quarto de uſu partium in his uerbis, οὐκ οὖν ἀκριβείας ἕνεκεν ἡ φύσις ἐποίησε τὴν τοσαύτην πλοκὴν τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ἀγγείων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ χρονίζουσαν ἐν τῷ σπλάγχνῳ τὴν τροφὴν αἱματοῦσθαι τελέως, εἰ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς καρδίας μίαν εἰργάσατο μεγάλην κοιλίαν οἷον δεξαμένην τινὰ, κἄπειτ' εἰς αὐτὴν διὰ μιᾶς μὲν φλεβὸς εἰσῆγε τὸ αἷμα, δι' ἑτέρας δ' ἐξῆγεν οὐκ ἂν ἀκαρῆ χρόνον κατὰ τὸ ἧπαρ ἔμενεν ὁ ἐκ τῆς γαστρὸς ἀναφερόμενος χυμὸς, ἀλλὰ διεξήρχετ' ἂν ἑτοίμως δι' ὅλου τοῦ σπλάγχνου τῇ τῆς ἀναδόσεως ῥύμῃ φερόμενος. ἕνεκα δὴ τοῦ μένειν ἐνθάδε πλέον, καὶ ἀλλοιοῦσθαι τὴν τροφὴν τελέως αἱ τῶν διεξόδων στενότητες ἐγένοντο, ὥσπερ ἐνθάδε μὲν τῆς γαστρὸς ὁ πυλωρὸς ἐπὶ δὲ τῶν ἐντέρων αἱ ἕλικες, οὕτω δὲ καὶ αἱ πρὸ τῶν ὄρχεων ἑλιττόμεναι πολυειδῶς ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἐγένοντο καὶ τὸ κατὰ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῇ σκληρᾷ μήνιγγι πλέγμα τῶν ἀρτηριῶν, τὸ δικτυοειδὲς ὀνομαζόμενον, ἔνθα

γὰρ ἂν ἐπὶ πλέον ἐθέλῃ μένειν ἡ φύσις τὰς ὕλας, ἐνταῦθα δύννορον αὐταῖς ἀπεργάζετε τὸ πρόσω, γενομένης δὲ μιᾶς μεγάλης κοιλίας, οὔτ᾽ ἐπὶ πλέον ἂν ἔμενε τῷ ἥπατι τὸ αἷμα καὶ μέρως ἐλάχιστον αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ἔψαυσεν ἂν τοῦ σπλάγχνου, ὥς τε καὶ κατὰ τοῦτο χείρονα γίνεσθαι τὴν αἱμάτωσιν. *Quod eſt, Non igitur ſecretionis cauſa natura tantum plexum uaſorum in hepate effecit, ſed ut morans in uiſcere alimentum, in ſanguinem perfecte tranſmutaretur: ſi enim ut in corde feciſſet & unum magnum ſinum, ueluti ciſternam quandam, deinde in ipſum ſinum per unam quidem uenam induxiſſet ſanguinem per aliam quidem eduxiſſet, ne breuiſſimo quidē tempore in hepate manſiſſet is ſuccus, qui ſurſum ex uentriculo fertur, ſed ipſo diſtributionis impetu raptus, per uaderet celeriter totum uiſcus: ut igitur maneret diutius ſimul & perfecte alimentum alteraretur, tranſituum anguſtiæ extiterunt, quemadmodum in uentriculo quidem pylorus, in inteſtinis inuolucra, pari modo & ante teſticulos, arteriæ, & uenæ inuoluuntur multipliciter, atq; in capite ſub dura membrana plexus retiformis appellatus: ubi enim diutius natura uoluit morari materias, ibi tranſitum ipſis difficilem molita eſt: porro ſi unus extitiſſet magnus ſinus non manſiſſet diutius in hepate ſanguis, partemq; minimam carnis huius uiſceris attigiſſet, eoq; deterior utiq; fieret ſanguinis generatio. hactenus Galenus. Quod non conſiderauit Ariſtoteles, qui exiſtimauit in corde gigni ſanguinem, quia habet conceptaculum. Porro manifeſtum eſt ex Galeni uerbis, quod ſi i nhepate adeſſet conceptaculum, quod in ipſo deterior*

ſangui

ſanguinis fieret generatio, tum quia in ipſo non maneret diutius, ut poſſit elaborari ſuccus, tum quia ne carnem hepatis minimam attingeret, ut ſanguis poſſet procreari. Quod facit & nos existimare, quod in corde non poſſit gigni ſanguis, ut arbitrabatur Ariſtoteles: quia ſi in ipſo haberet & gigni, quum non poſſit diutius permanere, quum habeat ſinum amplum, ut per unam uenam induceretur ſanguis, per aliam uerò educeretur, ut ne breuiſſimo tempore in corde quidem maneret ſuccus, qui ad ipſum ferretur: ſed ipſo diſtributionis impetu raptus, ſemicoctus peruaderet celeriter totum uiſcus; eſſetque homo ſemper mali habitus, uideremuſque ex Anatome, dum ipſum diſſecaremus in eo & inlaboratum, & ſemicoctum abundare ſanguinem. Præterea non poteſt eſſe, ut cor habeat facultatem gignendi ſanguinem, quum eius caro ad ſanguinis generationem non poſſit concurrere, quum uiloſa ſit, & cum uenis ſocietatem habeat, licet aliter uideatur annuere Ariſtoteles in tertio de partibus animalium, capitulo quarto, ubi uidetur uelle quum cor ſit de natura uenarum, quod ob id in ipſo habeat procreari ſanguis: ſed iam declarauit Galenus in ſexto de placitis Platonis & Hippocratis, ipſas de ſui natura non poſſe ſanguinem gignere, quum ſit ruber, quum eorum natura ſit alba: & ideo quum cor ſecundum Ariſtotelem ſit de natura uenarum, aliquam rem potius albam, quàm ſanguinem poſſet celebrare; hepar autem quum ſit ſanguis incraſſatus, negari non poteſt, quod humor

qui ex

qui ex uentriculo in ipſum deſtribuitur, fiat ſanguis, quum demonſtratum ſit in libro de Semine id quod mutatur, in ſimilē ſpeciē, et quod mutat, peruenire. at ſi quis putat cor uenis facultatem ſuppeditare, materiam uero iecur (inde enim ſanguis prouenit) ideoque plures particulas inferiores iecoris eſſe, quibus neceſſarium eſt omnibus alimentum ſuppeditare. Porro hic mihi uidetur (ut reſpondeam cum Galeno in ſexto de placitis Platonis & Hippocratis) per ea quæ ſtatuit concedere, quæ non uult: nam ex iecore ſanguinem deriuare, quid aliud eſt, quam facultatem in hoc uiſcere contineri ſanguinis effectricem? Si igitur animantis nutriendi gratia ſanguinis eſt generatio, in iecore autem ſanguis gignitur, nutritoriæ facultatis initium hoc uiſcus, non cor erit, nempe quod materiam idoneam alendo toti corpori proſpicit, hoc bona ratione initium eſt facultatis & nutritoriæ & uegetatiuæ, quemadmodum etiam in ſtirpibus illa pars quam radicationem appellamus: trahit enim ad ſe per numeroſas radices ex terra alimentū, tranſmittitq́; elaboratū prius toti ſtirpi per troncum. Si namque eiuſdem facultatis quemadmodum & pulſatoriæ initium cor ſtatuerimus atque poſuerimus, ex ſuperfluo iecur natura, quæ nihil fruſtra operatur, fabricata eſt. Quippe licebat in corde alimentum ſanguinis natura induere, uerum ceu in magnum opus miniſtri cuiuſdam inſtar, iecur natura cordi adiunxit, qui alimentum prius ipſe præpararet, quemadmodum etiam ipſe uentriculus iecinori præparat. Probabilis, & a ueritate quidem non abſimilis hic

ſermo

ſermo eſt, non tamen uerus, ſiquidem apparet iecur non tanquam miniſter domino materiam præparare, ſed uelu ti ipſe dominus poteſtatem habens ipſius diſtribuendi. Porro euidentia exempla in ipſo animantis corpore licet conſpicari: omnia igitur quæ materias alijs præparant, illis eaſdem integras tuentur, ac neque ex pulmone alia quadam uia alibi ſecta eſt præter unam in cor pertinentem. Neq; enim ex uentriculo & inteſtinis aliò præter quàm in iecur: neq; ex plexu reticulari, aliò quàm in cerebrum: neq; ex uaſis ſemen præparãtibus in aliud quoddam præter quàm teſtes: ita uero meatus omnes bilioſum humorem congregantes in unum uas deferũtur, nempe ueſicam iecori proximam, inde in ieiunum inteſtinum illum mittunt, quemadmodum renes urinam in unam nimirum ueſicam propellunt. Neque igitur iecur ſi ut cordi ſanguinem præpararet, a natura creatum eſt, diſtribuere ipſum ſemielaboratum credetur: neq; enim miniſtri tale opus, ſed ducis & præfecti, neq; materiæ non ſatis elaboratę affectus, quippe miniſtri eſt ſolum pręparare, materiæ imperfectæ eſt non diſtribui: atqui neq; ut miniſter iecur, ſed ut dominus, neque ut materiam imperfectam, ſed ſanguinem diſtribuere creditũ eſt: omnes enim quæ infra ſeptum tranſuerſum animantis ſunt particulæ, a iecore citra controuerſiam ſanguinem obtinent, & ſi plures dimidia ipſorum parte exiſtant, clarius autem ſi & ipſum ſeptum tranſuerſum & membranam cor integentem unà cum alijs membranis uicinis, tum quæ thoracem intercipiunt, tum quæ pulmonem ambiũt, alimentum haurire ex caua uena, priuſquam ad cor perueniat,

a confectione edocti fuerimus, ſciemus plures animalis particulas ex iecore nutriri, & palam et ſine controuerſia, ut eſt oſtenſum a Galeno in pluribus locis, præſertim in libris placit. Hippo. & Plato. Ad rem tamen, at teſtatur huic ſermoni etiam inter alia uniuerſa, quæ in Anatomis apparent, primum et maximum nempe recrementorum ſanguinis expurgatio: tanque enim abſolutæ humoris generationi, & congruam ſpeciem obtinenti, recrementorum inſtrumenta purgatoria, natura fabricata eſt renes, lienem ueſicam, bilis receptricem: neque licet quartum aliud alimenti excrementum ne cogitare quidem, uel materiæ qualiſcunq; a calore mutatæ, uerũ plurimum tria numero ſunt, ut in pluribus locis a Galeno expoſitum eſt: in corde neq; aliud quoddam purgans inſtrumentum natura fecit, neq; alium machinata eſt humorem, ſimilis namq; ſanguis eſt, & qui in dextro cordis ſinu, & qui in omnibus uenis per totum animal continetur, quemadmodum & qui in arterijs uniuerſis habetur, ei reſpondet, qui in ſiniſtro ſinu exiſtit: hic itaq; tenuior plerumq; eſt, & flauior, nonnunquam e contrario craſſior & nigrior, ſemper uero calidior ipſe eſt: at qui in dextro ſinu continetur ſanguis eandem ſpeciem habet, quam omnis alius, & is qui in iecore habetur, tanquam nihil ſingulare ac eximium in dextro ſinu acquirat: maxima autem fides iecur nullum humorem in animalis particularum nutritionem cordi præparare, ſed ipſum uniuerſam eius ſpeciem abſoluere, quod una ſit uena quæ ex iecinore aut corde procedat, altera uero non, item contra enaſcatur ex alia ipſorum parte, quæ elabo-

ratum humorem in totum corpus deducat, & ſi alia quidem arteria introducat, alia educat ſpiritum: uidetur enim natura non eiſdem uti uaſis & ad ſemelaboratas materias, & omnino confectas, immo ne eiſdem quidem uijs: neque enim fieri poteſt ut ſimul concoctum alimentum ex iecore in cor diſpenſetur, ſimul iam elaboratum per eandem uiam deferatur, uerũ eſſet omnino alia quidem uena quæ ſemicoctũ inueheret, alia quæ exacte elaboratum educeret: nunc autem inuehit quidem aliqua, nulla aũt euehit, præter eam quæ in pulmonem pergit, ſed de hac eſt altera ratio. Perſiſtamus in propoſito, & dicamus quod ex his, quæ ex Anatome inſpiciũtur, nunquam licebit atteſtari, in corde procreari ſanguinem ob cauſas iam dictas, ſed potius in iecinore: in quo etiam declaratum eſſe poteſt ex prædictis, animam, uel ſi mauultis, naturam ipſam uegitatiuã reſidere, non aũt in corde. Nec obſtat quod uideantur arteriæ a corde ad iecur deſcendere, ut per ipſas mittantur ſpiritus, ex quibus facultas uegitatiua habeat generari, quãdoquidem hæ nõ hac de cauſa a natura condonatæ ſunt, ſed potius ut calor iecinoris conſeruetur (ut declarauit Galenus in .iiij. de uſu partium) in commoderatione: nec aliter eſſe poteſt, quia paruæ ſunt arteriæ quæ ad iecur proreptant: ſi enim in hepate naturalis ſpiritus generaretur, opus fuiſſet multis quidem arterijs, ut in eis uitalis ſpiritus in naturalem tranſmutaretur: multos enim oportuiſſet diffundi uitales ſpiritus, qui per totum corpus in naturales tranſmutarentur: erunt igitur naturales ſpiritus a uitalibus diſtincti, & horum principium ſine dubio erit he-

par, non autem cor, & cum hepar ſit officina ſanguinis, & melius ſit unum eſſe quam plura, neceſſe eſt, ipſum ſit uenarum principium quoq;. Hæc igitur ſunt ô ſtudioſi quæ in præſentiarum mihi occurrunt dicenda circa ſanguificationis organum, & uenarum principium: ſed quantum ad uenarum principium, non etiam me præterit ampliuſiter ad dicendum eſſe pro Galeni tutela, ſed ne uidear pleriſq; ueſtrum occaſionem dicendi me uelle ſubtrahere, & ut uos in hac re quid ſentiatis poſſitis exponere, uiſum eſt ſuperſedere, dixi. Illico ut finiuit Pacinus, ſtudioſorum qui tunc aderant, nonnulli erant qui uolebant ut Bonſiliolus, quam opinionem haberet, exponeret. Aliqui uero optabant potius, ut Victorius etiam quid ipſe ſentiret, ſe intromitteret: ſed quum iſti longe plures eſſent quàm illi, equidem uicere, ſicque data eſt Victorio dicendi prouincia, qui ſic incepit. Non equidem ô ſtudioſi a me expectare oportet, quum ſim ſenio iam confectus, ut uelim & poſſim (ut ſolebam) meo ſtylo quærere, ut ueſtras aures demulceam: quoniam nunc oblita mihi tot carmina. In ea enim ſum ætate ut mihi donandum potius eſſet rude, quam experiri quid ualeam, & ſentiam, quum alias in ætate mea florida ſingulis annis publice demonſtrarim et quid teneat Ariſtoteles, et quid Galenus, et horum quis melius ſenſerit: in præſentiarũ aũt nolo tantum negotiũ mihi aſſumere, cũ quia aliqui ueſtrũ qui me audiuere, iam expoſuerũt, tũ quia (quod etiam plus eſt) nõ mihi ea ſatisfacit memoria quæ olim ſolebat, ut poſſim difficultates ſigillatim examinare, & in ordinem redigere, ne uos & me habeam

confundere potius quàm extricare rem: proinde immorabor in his duntaxat, quæ dicta ſunt et a me nõ probãtur ualde. Non tacebo igitur illud in primis, quod admiratum eſt de Galeno, qui ſcripſit in .v. de locis affect. cap. primo, ex peculiari cordis temperie omniũ partium actiones perfici, & hac pereunte, actiones quoq; ipſarum perire ſit neceſſe, ac proinde cerebri quoq; ac iecinoris. Et iſtud fuit expoſitum quod in hoc loco Galenus tenuit cor eſſe principem, & omnium partium & facultatum ipſarum, licet aliter in alijs locis ſit ſcriptum, in quibus habetur quod hepar & cerebrum ita ſunt principes ut cor: etenim uult Galenus hepar eſſe princeps ſuæ uegetatiuæ, & cerebrum animalis, ut cor eſt princeps uitalis ſuæ facultatis, & quod cor ita miniſtratur ab iſtis duobus, ut ipſum miniſtrat ipſis: ſi enim cor miniſtrat facultatem uitalem, ab ipſis miniſtratur & animalis & naturalis facultas ipſi. ſuſcipiunt igitur, ſecundum Galenũ in quarto de uſu partium, & in libro de fœtus formatione, mutua ab inuicem beneficia, ſicq; nullum horum poteſt uocari princeps magis quàm aliud: & ob id, & ſi dictum eſt in libris de locis affect. omnium partium actiones a corde perfici, & hac pereunte, & actiones earum quoq; perire ſit neceſſe: non negauit tamẽ etiam quod qualibet earum amiſſa, quin ſit neceſſe & facultatem cordis unà perire, ut ſeipſum declarauit Galenus in .ix. Meth med. ne quiſpiam ſe calumniandi anſam haberet, quod in hoc placito cum pugnantia loquutus fuerit, ut in præſentiarum uſu uenit, qui a Bucchaferreo tanquam ſibi ipſi contrarius extiterit, & ſi ſeipſum explicuit, nõ

potuit tamen effugere, quin adhuc non ſit damnatus, ſed hoc in tempore, mehercle admirandum eſt ſummopere, quod multi comperiantur, qui ſibi perſuadent, quia cùm Galeno manus inferunt, ſe adipiſci famam: ſed iſtos arbitror relinquendos eſſe cum his qui egent Antycera. Sed ad rem, dicamus nos, ſi in iſtis tam apertis damnatur Galenus, quid fiet quæſo in illis, in quibus ſermo eſt probabilis, non tamen uerus: & ſi ſit uerus, in eo tamen tot imminent difficultatum myriades, ſicuti fuit ille ſermo qui tactus eſt, an cor prius generetur, an hepar. In propatulo habetur Ariſtotelem uoluiſſe cor eſſe primum quod generatur, ut probatum eſt: Galenus autem id tenuit eſſe hepar, ut in libro de fœtuum formatione, multis perſuaſionibus demonſtrauit: præſertim inhærens his quæ oculata fide inſpecta ſunt, & adhuc inſpici poſſunt: nam in abortibus fœtuum ſupra triginta dies (ut ab his prius incipiam) prope inter ſe ſita manifeſte apparent tria hæc animalis membra, hepar, cor, & cerebrum, atq; maius utriſq; alijs uidetur hepar: inferiora uero ipſo longe ſunt iuxta magnitudinem tum cor, tum cerebrum. Nec uero poſſibile eſt inuenire, quando cor principium formationis habeat: abortus enim qui in primo menſe fiunt, nihil manifeſtum docent, et diſſectio animalium hominibus ſimilium iuxta eundem modum, neq; ipſa quicquam conſtans oſtendit, quamdiu ſane inarticulatus fuerit fœtus, ubi autem in articulos digeri iam cœperit, plurimæ quidem aliæ partes nullum manifeſtum lineamentum habẽt. ſolæ uero prope inter ſe tres hæ conſpiciuntur, uelut iam dictum eſt, hepar, cor, & cerebrum: ſed quid apparet in

R primis

primis diebus ſcripſit Hippocrates, ſiue eius diſcipulus Polybus in lib. de natura fœtus, quod in genitura ſex dierum intra ſecundam uidit liquorem rubrum & rotundũ pelluceſcere: hic ſane liquor nullum poterat eſſe aliud membrum, quàm hepar ipſum inarticulatum adhuc et informe, quum ſit ſcriptum, ipſum fuiſſe rubrum: nec ullo modo poterat eſſe cor, quia eius natura uiloſa eſt, ut atteſtatus eſt Ariſtoteles in .iij. de partib. animal. cap. iiij. fuiſſet igitur potius album, quàm rubrum, quia orta atteſtantur ſuis principijs. Villi enim ex ſemine quidẽ procreantur: nequaquã aũt poſſibile eſt aliquam generari particulam citra ſanguinis ſubſtantiã: nec uero quæ albæ et exangues partes ſunt, ex ipſo ſanguine generari poſſibile eſt, uelut hepatis ſubſtantia generatur. Celerrimã igitur generationem hoc uiſcus ex ſanguine habet, utpote quod ſimillimam ipſi corporis ſubſtantiã poſſideat: ſi enim ſecta animalis uena profluẽtem inde ſanguinem in aquam moderate calidam illabi ſiueris, conſimilem coagmentationẽ ſubſtantiæ hepatis acquiret. Hoc igitur uiſcus promptiſſime coagmemtatur ex hoc ſolo, quod cõtinetur circa uteri corpus, id perpetiens: reliquæ partes ſingulæ quæcunq; carnoſæ ſunt & ſanguinariæ longiore tempore indigẽt ad generationẽ: proinde cõſentaneũ eſt, quod prius generetur hepar, quàm cor. Nec obſtat id quod obiectũ eſt, quod uita eſt prius quã nutritio: ad id enim reſpõdet Galenus in libro præcitato quod unaquæq; pars habet propriũ calorẽ non tamẽ acquiſitiuũ a corde, ut imaginatus eſt Ariſtoteles, ſed eſt quemadmodum accẽſo in ipſa igne fit calidior, ſic & corpus animalium ex corde acquirit

quirit caliditatem maiorem ea quæ inſita eſt a natura ue nis ac hepati, & ſanguini uidelicet in ipſis contento: & hanc caliditatem quæ a natura inſita eſt, uitam eſſe, & ex hac partes coagmentari in fœtu uoluit Galenus, & uſq; ad manifeſtam effigiationem ſimiliter ut plantas gubernari, nec opus eſſe ut fœtus in principio generationis arteriarum pulſuum & cordis utilitatem habeat, quēadmodum colligi poteſt ex libris quos ſcripſit Galenus de reſpirationis, & arteriarū, et pulſuū in ipſis utilitatibus ac ſi eſſet planta: & propterea uoluit Galenus cor eſſe principiū gubernationis nō aūt generationis, quia hepar ita habet caliditatem, quæ eſt uita, a natura, quæ ſecundum aliquos eſt ſemen, ut cor. & ſi cor quidē maiorē habet caliditatē, habet tamē ut conſeruet caliditatē ipſius & aliarum partiū. imo animalia ipſum habēt uelut ignis focum quēdam: non aūt quod uita in ipſo prius ſit, & in ipſo prius generetur, ut ſupponūt iſti, qui tenent cor eſſe primū omniū quod a natura formatur, qui non ſolū errāt circa utriuſq; ſentētiæ pronūtiationē, ſed etiam ſi concedatur eis cor nō ſolum primū omniū formari, ſed et ipſum reliquas omnes formare: ad hæc non neceſſario ſequitur actiones in perfectis animalibus per illud fieri, neq; idē eſt aliquid aut generationis, aut gubernationis principiū eſſe. Alij enim ſunt qui urbes ædificāt, alij qui gubernāt, quēadmodum etiam naues, & quecunq; alia extruunt quidem alij, utuntur aūt alij his recte iam fabrefactis: ſed hæc ab Ariſtotele haud unquam fuere cōſiderata: quia ſi cōſiderata fuiſſent, nunquā auſus fuiſſet ipſe ita aperte determinare cor eſſe omniū primū quod generatur

nec contradixiſſet his, quũ in Anatome quotidie inſpiciuntur: ſed nihil miri eſt, quia etiam in multis alijs, quod Anatomen ſpectat, Ariſtoteles errauit, ut animaduertit Galenus in ſeptimo de Anatomicis adminiſt. Propterea nolui ò ſtudioſi haud unquã uobis perſuadere, ut in Anatome & his quæ ipſam ſpectant, uelitis ipſum imitari, ſed potius Galenum, qui, quod in Anatome curioſum magis & diligentem ſe preſtiterit, ſuis quidem indicauit lucubrationibus. hæc pro nunc ſint ſatis. Dixi. Vt ſuum peregit ſermonem Victorius, ſtatim omnes ſtudioſi uno ore conſpirarunt, ut Bonfiliolus quid ſentiret, proferret, qui laceſſitus ſic coactus eſt loqui. Poſtquam uideo uos ita impatientes ò ſtudioſi ut uelitis omni modo ut in hoc certamen ego quoq; deſcendam, ut uobis obtemperem, non grauabor id onus ſuſcipere. Sed illud uelim uos ſciatis, mihi parum uel nihil fuiſſe relictum, ut poſſim aliqua ex parte uobis ſatisfacere, quid ſit ſentiendum de ſanguificationis organo, niſi iſtud quod ſæpenumero mecum cogitaui, quod mirandum quidem eſt ſummopere de tanto uiro ut fuit Ariſtoteles, qui quum uiderit, ut etiam ipſe fatetur in nonnullis locis, iecur omnibus quidem animantibus adeſſe ſanguinem habentibus, non exiſtimauit iecur ita gignere ſanguinem, ſed quia nemo, inquit ipſe in tertio de Partibus animalium, cap. quarto, id cenſuerit eſſe ſanguinis principium. Ex hoc concludit id eſſe cor, quod eſt origo & fons ſanguinis non autem hepar: ſed ita me Dij ament, ni uererer quod multi ueſtrum me calumniarentur, auderem dicere hanc non eſſe unam ex eis decantatis illi & nominatis demonſtrationibus, de quibus

bus ſi ſuos libros referſiſſet, nõ illam apud poſteros con ſequutus fuiſſet gloriam: quæ enim eſt hæc ratio, quia nemo dixit iecur eſſe ſanguinis principium, quod ob id cor ſit ipſum. Certe Ariſtoteles hic, ut ſolet in alijs quidem locis non mihi ſatisfacit: nec quum dicatur etiam, quia locus cordis eſt medius, quod etiã ob id cor ſit principiũ ſanguinis, & in eo reſidet anima nutritiua, quum id nec ſit ſciẽtificum, neq; rei quæ præponitur demonſtrandæ ſatis idoneum, quoniam nondum per id colligitur, quod cor ſit principium: non enim neceſſario ſequitur, quia medium in animante ſitum eſt, ideo omnium principium ipſum exiſtere: & ſi ne hoc ipſum quidem uerum ſit medium in animãtẽ cor haberi. nam ſi quis diſcutiat, umbilici regio media eſt, ut declarauit Galenus in quinto de uſu partium, & in ſecundo de placitis Plato. & Hippo. in cuius uẽtre dum ſit iecur, eſt credendum quod ſit in loco magis medio quàm ſit cor, & ideo obtineat locũ principaliorem, & ob id ſit potius principium ſanguinis, & in eo reſideat anima nutritiua, quàm in corde, licet in libro de reſpiratione, & in tertio de partibus animalium, cap. quarto cenſuerit oppoſitum. Sed ego nolo amplius in his immorari, ne uidear delectari in reprehendendo hunc talem uirum: legatis uos ô ſtudioſi Galeni libros, quæſo ſi uultis de his ſatisfieri, quoniam in ipſis omnibus reſponſum eſt, in præſentiarum ſatis eſto, admonuiſſe Ariſtotelis rationes de ſanguificationis organo, a Galeno perbelle fuiſſe cõfutatas, adeo ut ſine dubio cogamur fateri hepar eſſe principium ſanguinis, non autem cor, et quod hepar, non ueluti anchora (ut meminit Ariſtoteles

in tertio de partibus animalium, cap. vij.) a natura factum eſt ut in latera corporis uenam maiorem affirmet, quoniam ligamenta membranea ad dorſum (ut apparet ex diſſectione) ſunt multa & ualida: adeo ut ab eo ipſam ſtabilire non egeat. Hæc ſunt o ſtudioſi quæ mihi nunc occurrunt dicenda de ſanguificationis organo: de exortu cauæ uenæ aũt nolo me intromittere, quia Maggius forſan id ægre ferret, quum in præſentiarum Anatome ab ipſo adminiſtretur: propterea ne anſam dicendi uidear eripere, ſuperſedebo, Dixi. Acquieuere omnes ſtudioſi Bonfiliolo, & rogarũt Maggium ut uellet proferre, de exortu cauæ uenæ quid ſentiret, qui ita tãdem fatus eſt, Quanto magis magiſq; cogito ò ſtudioſi onus admodum mihi quidem graue imponitis, dum uelitis ut dicam quid teneam de exortu cauæ uenæ. Porro ſatis omnibus pro comperto habetur, quod Ariſtoteles et Galenus, uiri ambo eminẽtiſſimi, ex diametro inter ſe quidem de hoc prę liantur: Ariſtoteles namq; opinatur cor eſſe principium uenarum, Galenus autem exiſtimat id eſſe hepar, et ambo probabilibus utuntur argumẽtis. Sed his omiſſis quãtum in me eſt, ſemper tenui Galenũ longe melius de hoc ſenſiſſe quàm Ariſtoteles, perſuaſus his quę ſcripſit Galenus in lib. de optima ſecta, ad Thraſybulũ cap. ij. quod illi ſunt iure deridendi, qui de rebus ſenſui euidentibus ſentẽtiã non ſenſorijs, ſed demõſtratione aliqua ferre conantur: propterea uidetur mihi abſonũ uelle rationibus inſiſtere in his quę oculata fide diſcerni quidẽ poſſunt, ſed ò ſtudioſi antequã ad id ueniam, uos ſcire uolumus, quod Galenus (ut eius mẽtem percipiatis) quando dixit

uenas

uenas oriri ab hepate, non intellexit quod uenæ ſuum aſſumūt principiū ab hepate, ut ab hoc, ut a ſua ſubſtātia oriantur, ut uiſus eſt Ariſtoteles uoluiſſe in .iij. de partibus animalium, cap. iiij. quando dixit cor eſſe principiū uenarum, quia ex hoc uenæ, & per hoc eſſe uidentur. natura enim eius uenoſa eſt, utpote generis ſocietate iuncti cum uenis: quoniā quantū ad hoc ſi uolumus cōſiderare uenarum ſubſtantiam, nec ſunt de natura cordis, quia cor magis carnoſum eſt, & ſanguinolentū. nec ualet meo quidē iudicio, quod quū cor ſit magis neruoſū quā hepar quod ob id uenæ quæ neruoſæ ſunt, potius dicātur oriri a corde, quā ab hepate, ut orta atteſtētur ſuis principijs. quandoquidē uidemus nos aquā oriri a montibus et a ſaxis, aqua tamē non eſt de ſaxorū natura, neq; montium: ſic itaq; tametſi dicantur oriri a corde, quā ab hepate, nec tamē neceſſe eſt, ut de ipſorū participent ſubſtātia, ſed poſsūt aliā habere ſubſtantiā aliūde quā ab ipſis: ſunt itaq; hæ primę oīum quæ ex ſeminis ſubſtātia generata ſunt ut tradidit Galenus in lib. de Se. et fœ: for. et ſecundum hunc ſermonē neq; cor, neq; hepar erit principium uenarum: ſed ſi uoluerimus conſiderare principiū uenarum, ut conſiderarūt antiqui, qui exiſtimarūt id quoq; eſſe diſciplinæ idoneū, merito quidē dicetur radicatio uenarū eſſe iecur. nā arboris ea pars, quæ regioni in qua ſemē proiectū fuerat, reſpōdet, in hac .n. radicatione totius eſt prīcipiū nō primariæ generationis tātū ſed etiā pręſentis diſpēſationis: ſed optimū fuerit ad hoc cōſiderare prius quomodo ſtirpes generētur ſimul et diſpēſentur, uere ſimile .n. ſolam illis inſinuatā de qua quęritur facultatem

uidetur, oſculis pluribus ex terra alimentum a natura fabricatum elicientibus. Agite iam ſimilitudinem hanc o ſtudioſi ad animantia trasferamus, non ſolum dum in utero matris ſunt, ſed etiam dum ſunt extra. nam in utero matris (ut anno ſuperiori uobis indicaui) uidimus quemadmodum fœtus ſemper a ſecunda complectitur, quæ uenis & arterijs plena eſt, neq; enim aliud quidpiam præter hæc tria ſubſtantiam ipſius conſtituunt: uerum multæ omnino ſunt hæ uenæ & arteriæ ex propinquo inter ſe extentæ, comprehenſæ, & coniunctæ corpuſculo continuo, tenui, & membranoſo. Quod ſi prægnantia animalia diſſecentur, quæ non procul a natura hominis abſint, uelut ſunt capræ, oues, ſues, equæ, aſinæ & præſertim boues, ut anno ſuperiori uidimus, hæc ipſa ſecunda utero prægnantis concreta uidetur iuxta arterias & uenas. Cæterum principium generationis horum uaſorum ex arterijs & uenis uteri eſt, quarum extrema in intimã uteri regionem oſcula aperta habent, & per has ſolas fœtibus ad impregnantem communio exiſtit: ex nulla enim alia parte, ſecunda perforata eſt, immo neq; contingit uterum præterquam iuxta hæc ſola uaſa: reliquum uero ſpacium ac corpus quod interiacet, uteris quidem intrinſecus ſubtentum eſt ipſos autem contingit ſolum circa concretionem: atqui uaſa in ipſa ſecunda anguſtiſſima principia habent, per quæ (ut dixi) unita ſunt extremitatibus uaſorum ipſius uteri, ſecedentia autem ab ipſo in idem inter ſe perueniunt mutuo, modo quam ſimillimo uelut radices in plantis. Quemadmodum enim in illis ex multis & tenuibus extremitatibus inter ſe coeuntibus

alia

aliæ radices craſſiores generantur, & ex illis rurſus mutuo unitis, aliæ: & hoc fieri non ceſſat donec omnes in tronci ſeu ſtipitis principium deſinant: eodem modo et arteriæ & uenæ in ſecunda inter ſe coeuntes alias generāt ſeipſis ampliores, ex quibus rurſus mutuo coeuntibus, aliæ rurſus generantur, atq; hoc ipſum quum eis ſæpe contigit tandem in duas arterias et totidem uenas totus ille partialium uaſorum congreſſus abſoluitur: atq; hæc quidem extra fœtum exiſtunt. in ipſo autem fœtu apparet (ut oſtendā uobis & in hoc ſubiecto) ex his quatuor uaſis quę appellatū umbilicū ſimulq; meatū iuxta uracū conſtituunt, ſtatim ubi cutem penetrarunt, alterum par è ueſtigio uniri, atq; unam uenam magnam generare, ac hepati inſeri: quod non faciunt arteriæ, quæ non ad hepar, ſed ad illas tendunt arterias, quæ a magna per ſpinam porrecta ac bipartito ſciſſa ad ſibi ſubiectum utraque crus mittuntur. Quod facit exiſtimare quod hepar eſt principium uenarum, & cor arteriarum. Umbilicaris itaque uena (ut rem ſequar) uelut arboris ſtipes introrſum penetrans bifida primum fieri apparet, & utraque pars eius multos exortus facere ſimilitudine ac proportione ad arborum ramos, radicibus enim ſimiles ſunt uenæ quæ ad uentrem pertinent, ſicut et hoc indicauit Hippocrates hiſce uerbis, Ut enim arboribus terra, ſic animātibus uenter eſt, quoniam ueluti troncus caua uena exiſtit ex gibbis iecinoris producta: & ſi alteri quidem fiſſuræ uenarum parti prædictā ſubſtātiæ hepatis carnē innaſci, alteri uero meſenteriū generāti particulę et uentrē & ſplenē et inteſtinorū uertiginē omnē et omētum et inteſtinum

teſtinum

teſtinum rectum uocatum adiungi manifeſtum eſt. quæ uenarum plurimæ in his omnibus exiſtũt, nulla cordi eſt continua: quod quum multis ueritatis ſtudioſis aliàs ſæpenumero dixerim, hi quidem admirati ſunt, & ſermoni fidem non adhibuerunt, uolueruntq; id quod dicitur ſibi demonſtrari. ac poſtquã ita eſſe obſeruatum eſt, damnarunt utiq; eos uehementer, qui cor uenarum eſſe principium pronuntiarunt, quemadmodũ ſi unam quãlibet in toto animãte uenã ſegregatã adeo inuenerimus, ut neq; ipſi coniungatur iecori, neq; alicui uenarum ab eo procedentium, non pronunciaremus uenæ illius primordium eſſe iecur, ita quoniam nunc non unam, neq; duas ſolum, ſed innumerabilem quãdam multitudinẽ inueniamus nullam cum corde habere continuitatem, non opinor dixerimus illarum uenarum cor eſſe principium, ſed hepar, quũ omnes cum eo communitatem habeant, ut arteriæ cum corde: & ita non immerito cor dicetur eſſe arteriarum principiũ, uenarum aũt eſſe hepar, ut manifeſtauit Galenus hinc & inde contra Ariſtotelem, qui quãtum in me eſt non illam quidem, ut Galenus animaduertit diſpenſationem, quæ erat ſufficiens perſuadere radicationem uenarum eſſe iecur: quia ſi uelimus ſecundũ Ariſtotelẽ procedere, equidẽ tota de uenis cõfundetur diſciplina. Quid enim aliud initiũ diſciplinæ magis idoneum potuit inueniri, iecore prætermiſſo: id quantum faciat ad diſciplinam experti ſunt prope omnes antiqui Anatomici: immo Pelops et ſi cenſuerit cerebrũ nõ modo neruorũ, ſedetiã arteriarũ et uenarũ eſſe principiũ, a iecore tamẽ, ut egit de uenis, auſpicatus eſt, tãq̃ ad diſciplinã hoc uiſcus initium

fieri

fieri putarit ſermoni, ſicuti etiam fieri contigit Veſſalio, ut audiuiſtis uos ò ſtudioſi, qui contra Galenum debacchatus, dum uellet tamen uenarum diſciplinam oſtendere a iecore auſpicari coactus eſt. Proinde ne contingat talis error, nos quidem cum Galeno ſemper decreuimus ſtatuere hepar eſſe uenarum principium, & ab ipſo uenam cauam oriri. Cenſeant alij quidquid uelint, nunquam ego perſuadebor quidem ſuis obfuſcationibus, quibus plurimorum ingenia obtenebrantur, aſſentiri aliter, quàm quod longa exercitatione in Anatome coniectari potuimus, Dixi. Finito Maggij ſermone arctarunt ſtudioſi Alcidem Bonacoſſam, ut ipſe etiam diceret, quid teneret de exortu cauæ uenæ, qui & ita loquutus eſt, Non poſſum nõn uehementer admirari ò ſtudioſi, quod hoc tempore quamplures reperiantur, qui non conſideratis rationibus, quæ in altercatione proferuntur, audent tamen de ipſis ne uerbum quidem faciendo, ſe in contumelijs exercere, non ſigillatim unamquamq; rationem, quæ obijcitur diluendo, ſed more Andabatarum pugnantes huc, & illuc præcipites ferri: uellem equidem, & mihi conſentaneum uideretur ſi quis uult negare, puta, ut in hoc noſtro propoſito, uenam cauã oriri ab hepate, ut ſumeret prouinciam diluendi omnes quidem illas rationes, quæ adducuntur a Galeno in ſexto de placit. Hippo. & Pla. & non tenere oppoſitum, eas relinquendo intactas, ſicuti faciunt pleriq; noſtrorum recentiorum, qui ex uno themate putant omnia peruertiſſe: quemadmodum uſu uenit mihi hiſce diebus præteritis de hac re quidem altercãti, quum Galenus ſcripſerit, quia ſtipes uenæ cauæ amplior eſt

or eſt iuxta hepar, quã iuxta ſit cor, idq; fuiſſe animaduerſum, eſſe oppoſitum, ob id non eſſe uerum quod caua uena oriatur ab hepate, aperte quidam concludebat, prętermittens & alias Galeni rationes, tanquam inutiles et omnino nihil cogentes: cui reſponſum eſt, quod id quamquam in nonnullis quandoq; reperiatur, ut in quibuſdã arboribus etiam, ex hoc tamen non oportet tam aperte concludere, quod uena caua non oriatur ab hepate, quia aliæ ſunt rationes magis ſcientificæ contrarium nobis demonſtrantes, quas ſi non diluerimus, adhuc mehercle Galenus de ſuo paradoxo poteſt gloriari. Sic igitur ego ſi non audiuero ô ſtudioſi, quod aliquis non ſine ratione peruertet Galeni axiomata, nunquam potero remoueri quin ſentiam cum Galeno uenam cauam oriri ab hepate: ſicq; ſi aliquis ueſtrum eſt hic ex his qui exiſtimant ipſam oriri a corde, reſpondeat quæſo ſigillatim rationibus, quibus utitur Galenus, et ei aſſentire non erubeſca. Scribit itaq; Galenus in loco præcitato has demonſtrationes, quarum prima eſt, quod uegetatiuæ in nobis facultatis, quam communem habemus cum ſtirpibus, uenæ ſunt inſtrumenta, dum exiles uenæ in uentrem inteſtina, quemadmodum in terram arborum radices deſcendunt, omnes quidem ab una uena iuxta portas iecoris ſita procedunt: rurſus ex iecore maxima uena prodit, quam communem nũcupant, cuius ueluti rami quidam ſcinduntur uenæ aliæ, per totum corpus diſcurrentes, ex quibus cõcluditur uenarum principium eſſe iecur: quod rurſus ſequitur etiam communis cum ſtirpibus facultatis principium eſſe hoc uiſcus, quam ſane facultatem Plato appetitariam

titariam nominat. Hæc demonſtratio una eſt eius, quod iecur orgo ſit uirtutis appetitoriæ et uenarũ: altera ſumitur ex eo quod nulla alia particula in animante reperiatur, cui omnes uenę ſint connatę: quippe ex gibba iecinoris parte procedentem uenam cauam nonnulli ex dextro cordis ſinu prodiſſe affirmant: ſi igitur ab illa ſimiliter rami totius corporis uenę propagãtur, eſſet utiq; omniũ ipſarum principiũ cor: uerũ quę ex caua iecoris regionẽ proficiſcuntur, radicũ modo in uentrem, ieiunum inteſtinum, tenue, cæcum, colum, longanonem dictum, lienem, & omẽtum ueniũt, non ab hac oriũtur, ſed eſt altera uena omniũ harum origo iuxta portas iecinoris ſita. Quando igitur adhuc uenarum principiũ dextri cordis ſinus erit, quum neq; cõmemoratę uenę, neq; pręter ipſas in caua iecoris parte ſitę cordi cõmittantur, iecur aũt his omnibus uenis cõmiſſũ ſit, et illis quę in totũ corpus excurrũt, per illã quę ex gibba ipſius parte procedit, quam pleriq; medicorũ propter magnitudinẽ cauã nominant, Hippocrates aũt, et qui huius ſcripta profitẽtur, iecorariam a uiſcere nuncupant, unde ipſa prodijt. quapropter ſecunda iam de iecinore demonſtratio habeatur, nempe quod uniuerſarũ uenarum ſit principiũ, eoq; etiam uirtutis nutritorię: alia porro ex ſuperfluo, tertia huiuſcemodi eſto, ſi dextrũ cordis ſinum cauę uenę ſtatuamus principium, aduerſabitur ei quod apparet, & quod in piſcium confectionibus inuenitur: quippe nullius ipſorum cor dextrum habet uentriculum, quoniam neq; pulmo illis animantibus ineſt cur autem generetur ſimulq; pereat cum pulmone cordis dexter ſinus, oſtẽſum eſt in opere de uſu

partium

partium. Ex ſuperfluo, ut dixi non parua dogmati fides eſt etiam ex ſermone qui nunc expoſitus eſt. porro accedit alia adhuc quępiam huic ſimilis, dum rectitudinem cauę uenę nos inſpcimus: nam tota ipſius dextra pars a gibba iecoris regione uſq; ad iugulum linea una recta inflexibilem eam ſeruare uidetur, ex ſiniſtris autem proceſſibus in dextrum cordis ſinum fieri, quam uenam aliqui putant truncum ſeu caudicem, ut ita dicam, eſſe totius corporis uenarum quod ſi uerum eſſet, omnino ſcinderetur, & ipſa poſt exortum magnę arterię ſimiliter, quam ſine controuerſia omnium in toto animante arteriarum principium uidere licet, qua primum ex corde oritur duplici propagine diſcindi, ut partium ipſius altera ſurſum altera deorſum in corpore educatur: quare etiam ſi caua uena ex corde prodijſſet, omnino hęc quoq; ſimiliter arterię bifariam ſciſſa, altera parte ad iugulũ emergeret, altera ad iecur deferreretur: quod cum non appareat, clarum eſt neq; ex corde ipſam originem ducere. Hę quatuor demonſtrationes ſunt in ſexto libro de placitis Platonis & Hippo. abunde ſatis explicatę iis qui norunt quid tandem ſit demonſtratio: ſi igitur reperiatur hic aliquis ueſtrum qui ſciat has demonſtrationes infirmare, ac diluere, equidem deſcendat in certamen, ſuaſque rationes proferat. Non enim dubito, quum tot uiri ſapientes hic adſint, ſi quid boni adduxerit, quin id laudent eique auxilientur rem agitantes, donec elucеſcat: ſi uero Galeni demonſtrationibus nihil equidem reperiatur, quod opponi poſſit. quis igitur ei non conſpirabit, & in eandem deſcendet opinionem? Nemo hercule nemo:

ſicq; itaq; uiſum eſt non amplius progredi, ut uideamſi qui ſint, qui talem in Galenum uelint ſuſcipere prouinciam, Dixi. Vt finiuit Alcides Bonacoſſa, ne unus quidem tam ex philoſophis, quam ex medicis auſus eſt Galeno contradicere, ſed omnes potius immurmurauerunt. Quod ſtudioſi uidentes, præſertim quum hora iam præteriret, finem pro tunc huiuſcemodi ſermonibus imponi uoluere, ſic illo die iſthæc controuerſia, de cauæ uenæ ex ortu, & de ſanguificationis organo fuit diſputata, quam placuit hic recenſere, & adſcribere, quum faciat plurimum contra amicum noſtrum Veſſalium, qui tenuit oppoſitum, ut habetur in ſuo prægrandi libro terito, capitulo ſexto, & ſexto eiuſdem, cap. xij.. Sed his tandem relictis, operepretium quidem erit ut examinemus & reliqua de quibus damnat Galenum deinceps Veſſalius in eodem prægrandi libro tertio, cap. vij. ubi impudenter ſcribit Galenum de uena ſine pari cum pugnantia loquutum fuiſſe in ſecundo de ratione uictus, in acut. cōmento decimo. Porro inquit ipſe, Ter ſibi contradicit Galenus, nam initio ſermonis de uenæ cauæ per thoracem diſtributione legitur, uenam ſine coniugio octo inferiores coſtas enutrientem a caua pronaſci, antea quàm ad cor pertingat: Mox ſubijcitur, In quibuſdan animalibus ſupra cor hanc a caua propagari: in homine autem ex ea cauæ ſede eandem emergere equidem docetur, qua hæc dextram cordis aurem contingit. rurſus ſui oblitus Galenus aliquanto inferius ſubnectit, hominis infernas coſtas a uena enutriri, quæ ſub corde a caua e: oritur: ut his uerbis dicat Veſſalius, quod in his tribus locis Galenus loquitur

quitur de uena ſine pàri: quod omnino falſum eſt, quia in primo loco ſcribit Galenus, dum enarrat uenæ cauæ diſpenſationem per thoracem propagari ab ipſa prius quàm ad cor ipſum pertingat, inſignes quidem uenas ad ſeptum tranſuerſum, paruas autem ad inferiorem thora cis partem, quæ octo coſtis conſtat, contēdentes quæ qui dem aliæ ſunt, quam ſit ipſa uena ſine pari. Nam ſunt illæ uenæ quas ſcribit Galenus in libris de uenarum diſſe ctio. & fœtuum formatione, eſſe illos exortus omnino te nues, quos facit uena caua in membranas thoracem ob ſepientes, & in tunicam cordi obuolutam: uena autem ſi ne pari eſt illa, quam ſcribit Galenus enutrire thoracis partem, quæ octo coſtis conſtat, quæ quibuſdam animan tibus ſupra cor adnaſcitur: in cæteris uero, ut homini-bus ex ea emergit parte, qua iam cordis aurem uena ca ua tangit: & hanc ſcripſit Galenus etiam in libro de ue narum diſſect. & præſertim in libro de fœtuum forma-tione per thoracem diffundi, ut habetur ex his uerbis,

Ἱπποκράτης δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὅθεν ἑώρα τὴν ἔχουσαν ἡπατῖτιν ἐκάλεσεν, ταύτης οὖν τοῖς φλεβὸς ἐκτεταμένης κατὰ τὸ μῆκος τοῦ ζώου, τὸ μέν τοι κάτω φέρεται κατὰ μήκους τῆς ῥάχεως ἐστηριγμένον, τὸ δὲ ἄνω διὰ μέσου τοῦ θώρακος εἰθ' ἐπὶ τὸν τράχηλον ἀναφέρεται, πρώτας μὲν ἀποφύσεις εἰς τὸ διάφραγμα ποιούμενον οὐ σμικρὰς, ἐπ' αὐταῖς δὲ ἑτέρας πάντως λεπτὰς, εἴς τε τοὺς διαφράττοντας ὑμένας τὸν θώρακα, καὶ τὸν περικάρδιον χιτῶνα, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν δεξιὰν κοιλίαν τῆς καρδίας καὶ τὸν θώρακα: *Hoc eſt, Hippocrates ab hepate unde exortum habere uidit, hepatitidem uocauit: huius igitur ue-*

næ in animalis longitudinem extentæ: altera quidẽ pars fertur iuxta mediam ſpinam firmata: altera uero ſurſum per medium thoracem in collum fertur, primos quidem exortus non paruos in ſeptum tranſuerſum faciẽs, poſt ipſos uero alios omnino tenues in membranas thoracem obſepientes, & in tunicam cordi obuolutam: poſt ea uero & in dextrum cordis uentriculum atq; ipſum thoracem. Ex quibus uerbis habetur quod aliæ ſunt uenæ præter illam quæ dicitur eſſe ſine pari, quæ uadunt ad thoracem. ſunt enim quędem quas hic λεπτὰς, hoc eſt tenues, illic autẽ σμικρὰς, hoc eſt paruas appellat Galenus, que diffunduntur per membranas thoracem obſepientes, ac eas quidem enutrientes. uena autem ſine pari nutrit thoracis muſculos duntaxat. Delirat etiam Veſſalius dum exiſtimat etiam Galenum titubare paulò inferius, dum ſcripſit uenam ipſam ſine pari ſub corde oriri, quum ſuperius tradiderit ex ea cauæ ſede eandem emergere, qua hæc dextram cordis aurem contingit, quoniam neq; hæc eſt contradictio. Etenim manifeſtum eſt Galeni uerba eſſe intelligenda aliter quàm intellexit Veſſalius: nam Galenus non uult, dum ſcripſit uenam ipſam oriri ſub corde, quod id intelligatur de tota baſi cordis, quia id etiam fateretur Galenus eſſe falſum, ſed uoluit dicere quod illa uena oritur ſub corde a caua, hoc eſt, antequã cor annectatur ipſi cauæ uenæ: inferius enim oritur hæc uena ſine pari a caua, quã faciat cor ipſum, quia cor paulò ſuperius annectitur, uel ſi mauultis, coniungitur cum ipſa caua. Et ita conſiderando annectionem, quam facit cor cum caua, & ortum ipſius ſine pari etiam cum caua

merito dicetur, quod ipſa exoritur κατωτέρω τῆς καρ-δίας, *hoc eſt, inferius corde: & ita apparet ad quantum liuorem atq; errorem ſit perductus Veſſalius, Galenum non intelligens: & ſi intellexit (quod non credo) ut de eo quidem malediceret: ſed omnibus poteſt innoteſcere, quod malefactum eſt, & ſi dici poteſt ſcelerate quidem tales excitari tumultus atque expoſtulationes, damnando illas cœleſtes Galeni lucubrationes de Anatome, quibus diuine potius quàm humane inſudatum eſt: quas ſi non haberemus, mehercle de ſtudijs Anatomicis actum quidem eſſet, & ſi quiſpiam ſine ipſis conari uellet, fruſtra (audeo dicere) impalleſceret, imo uidemus nos quod & ſi Veſſalius ab eo in pluribus diſſentiat, eum tamen æmulari in quantum poteſt etiam non peætermittit. De quo non poſſum quin etiam uehementer non admirer qui deinceps de uenarum diſtributione pertractans, & quandoq; neruorum, ut poſterius demonſtrabimus uidens & ſitum & numerum uariari, & figuram & magnitudinem recurrit ad id, quod ſcripſit Galenus in. iij. de Anatomicis adminiſtratio. quæ hæc ſunt·* καὶ τὰ τοιαῦτα νεῦρα, καὶ τὰς φλέβας τὰς μικρὰς τὰς ὑπὸ τὸ δέρμα φαινομένας οὕτως ἔχειν ὡς ἂν ἐγὼ διηγήσομαι, τὸ γὰρ διηνεκὲς ἐπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν οὔτε κατὰ τὴν θέσιν, οὔτε κατὰ τὸν ἀριθμόν, οὔτε κατὰ τὴν ἰσχνότητα, καθάπερ ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀγγείων τε καὶ νεύρων, οὔτε ἀριθμὸς εἷς ἐστιν, οὔτε θέσις, οὔτε τὸ μέγετος ἀκριβῶς κατηναγκασμένον, *Hoc eſt, Et tales neruos, uenaſque exiguas ſubter cutem apparentes magna ex parte ſic habere fingito, quemadmodum ego narraturus ſum: non enim eandem perpetuo*

uel poſituram uel numerum, uel gracilitatem retinent, ſicut in maioribus uaſis, & neruis, neq; numerus, ut dixi, neq; ſitus, neq; magnitudo exacte neceſſario permanet, hæcq; Veſſalius in prægrandi libro quarto, ca. xiiij. & in pluribus locis commendat: audet tamen de uenæ humerariæ diſtributione ad axillam debacchari. certe hic homo perfricuit frontem, nec cum ipſo, quum tam ſplendide ineptiat, eſſet agendus ſermo: ſed quia uidemus nos tot caliginoſos eſſe, qui cum ipſo inſanire non deſiſtũt, ſtatuimus equidẽ pro ipſis tantũ laborare, ut ipſos, ſi ab hac hæreſi, ueritate perſuaſi, uelint alienare, quoquo modo poſſim adiuuare, ſi non in omnibus, ſaltem in quibuſdam, quibus adiuti negotium minus arduum, quã fortaſſe non eſſet, ſuſcipientes libenter pertractant. Sic itaq; non erit inconſentaneum, aliam aggredi partem, in qua de neruis quidem actum eſt, & de ipſis indagare, quid ueritas expoſtulet.

TERTII LIBRI FINIS.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Quartus.

NON me latet ò Studioſi ſi uellem reſpondere in omnibus, in quibus uidetur à Galeno diſſentire Veſſalius, quod opus eſſet ut totã de Anatome doctrinam perluſtrarem: præſertim in his, in quibus de neruis pertractatur; quum uelit ipſe Veſſalius in ſuo prægrandi libro quarto, capitulo ſecundo, plura quàm ſeptena dari neruorum coniugia, uel ſi mauultis paria, à Græcis σύζυγιαι appellata. Sic namq; erit manifeſtum, ſi uoluero probare non plura quàm ſeptena, erit neceſſarium ut in omnibus perſiſtam & de omnibus ſermonem faciam: adeo erit opus ut multorum uerborum aceruus excreſcat nimium, et replicem ea quæ lõgo ſermone declarata ſunt & in libris de Anatomicis adminiſtrationibus, de Vſu partium, & in libro proprio de neruorum diſſect. conſecrato, & alijs quàm pluribus locis. Verum enimuero quia Veſſalius & ſi dixit eſſe plura quàm ſeptena, ob id tamen nec eorum nu-

nerum deſcripſit, ſed ſequutus eſt Marinum, Galenum, atq; alios: propterea in hoc non elaborabo, quia & ipſe Veſſalius non multam facit difficultatem quod ſint ſeptē uel quod ſint plura, ſed unà cum præceſſoribus in neruorum deſcriptionibus ſuam diſpoſuit doctrinam de neruis pergens tamen Galenum reprehendere etiam in omnibus in quibus ipſe poteſt: & in primis circa olfactus organum. Scripſerat enim Galenus in.iij. de locis affect.ca. ultimo, & in libro proprio de olfactus organo ipſum quidem in prioribus cerebri uentriculis celebrari, idq; in libro proprio de olfactus organo uenatus eſt, inquirendo ab earum partium ſtructura, quæ naribus continentes ſunt, & ex proprijs functionibus ipſarum accidentibus. Porro, inquit ipſe, tunica illa circiter naſi meatus oſſibus ſubſtrata eſt, quæ tum natura, tum continuitate eadem eſt cum illa, quæ linguæ ori faucibuſq; hæret, niſi quod ea ſane prætenuis eſt, exiſtimare eſt opus, uel hanc eſſe odorum ſenſorium, uel ipſum naſi os: nulla ſiquidem alia ibi eſt tertia particula, at os illud naſi tantum abeſt, ut ſit odoratricis facultatis particeps, ut tactrice etiā careat: tunica uero hæc, qua internæ partes obtenſæ ſunt illi, quæ celum & palatū contigit ſimillima eſt: unde propterea fieri nequit ut hæc in ratione perſpicacis ſenſus illi præſtet, potuiſſet tamen ſi quēadmodum linguā uidemus ita & ea alteri neruorum magnitudine anteiret: atneq; id ipſa habet, nam nec plus neruorū continet quam ſibi poſſit eſſe neceſſariū ad ſenſum tactus. Preterea uero huiuſce tunicæ non ea eſt natura, quæ ſicuti, in alijs eſt, ſenſilium ſubſtantiā repreſentare uidentur: inſtrumē

tum

tum quippe uiſus humidum, & luminoſum eſt: tactus uero durũ & terreſtre pro ſuorum enim ſenſiliũ ſimilitudine inſtrumẽtorũ unũquodq; a natura paratũ eſt. quare odorum ſenſoriũ oportebat uaporoſum eſſe potius quàm durum & terreſtre, ut ea nariũ tunica eſt, quæ præter id quod huiuſcemodi eſt, neq; neruos admodũ cõſpicuos ſortita eſt, quos tamen etiã per ipſa lingua fuiſſet conſecuta, quũ hoc inter ſenſuũ inſtrumenta ſibi tertiũ uendicet locum, quod pertinet ad cognitionẽ ſubſtãtiæ, quæ tenuibus partibus conſtet: neruus nimirũ qui uiſui delegatus eſt, in eã excreuit magnitudinẽ, ut quamuis neq; per uniuerſum etiã oculũ diffundatur, ſed tantũmodo ad id corpus perueniat, quod a cryſtalli ſimilitudine criſtalloides appellatũ eſt, quodq; eſſe præcipiuũ uiſus inſtrumẽtum monſtratũ eſt, eo tamẽ longe maior ſit qui ad os uentriculi defertur, ſed & meatus illius ubi auditus ſitus eſt, pars extrema & interior quæ neruũ attigit breuiſſima eſt, tamen & ipſa craſſum pro ſuæ magnitudinis ratione neruũ adepta eſt: nec lingua quoq; exiguorũ neruorũ ex his qui a cerebro oriũtur facta eſt particeps: quare neque odoratus id ſane ſenſorium habuiſſet quod ita exile eſſet, ut ea naſi tunica eſt, oportebat inſuper id ipſum eſſe uaporoſum, quũ eiuſcemodi ſit ipſa odorũ ſubſtãtia. Hæc profecto ſunt quæ, dum eam ſequutus eſt indicatiõnẽ quę à quæſitæ rei ſtructura promenda eſt, Galenus eũ a partibus illis, quæ naribus cõprehẽdũtur, abducũt: nõ aũt ut exiſtimat Veſſalius in ſuo pręgrãdi lib. iiij. c. iij. qui imponit Galeno ꝙ dixerit anteriores cerebri uẽtriculi eſſe olfactus organa, qa ĩ anguſtũ hi coacti sũt, ſed id manifeſtũ

eſt nec unquam, quod uiderim, adduxiſſe Galenum, neq; ob id cenſuiſſe eos eſſe olfactus organa, ſed ſolum; quæ Anatomen ſpectant, ob cauſas iam dictas, ut eſt uidere non ſolum in locis præcitatis, ſed etiam in .viij. de uſu partium, in .vij. de placitis Hippo. & Plato. & in alijs plus quam ſexcentis locis. De illis autem quæ peculiariter actionibus eueniunt quæ quotidie obſeruantes, inducimur fateri olfactilium ſenſum in prioribus cerebri uentriculis ſedem habere, & argumenta multa, quæ huic rei non exiguam poſſent etiam fidem afferre, non memi nero, quia ad Galenum licet recurrere, quum ab ipſo hæc res ita perbelle ſit depicta ut ipſi nihil addi poſſit: uolui hic tantum adduxiſſe, quæ ex Anatome licuit con iectari, perſuadentes Galenum non ita ſenſiſſe, ut mali tioſe imputauit Veſſalius, quemadmodum audire potuiſtis uos ò ſtudioſi: quos etiam rogo atq; obſecro, ut uelitis attendere hic paulisper Veſſalij malitiam, quæ non ſolum animaduertitur in his, in quibus non oportebat (quia nec dixerat, nec unquam ſomniauerat Galenus) reprehendere, quum nullibi adducta ſit uentriculorum anguſtia. Sed hic etiam fingit Veſſalius Galenum nonnulla ſcripſiſſe quæ non obſeruantur ut ſcribitur, ut Galenū de ſuo perturbet loco: nā audite obſecro, quid dicat ipſe in ſuo prægrandi libro quarto, cap. iiij. de illis neruis qui a Græcis ὀπτικοὶ appellatur, quos fatetur quidem perforatos eſſe, haud unquam inſpexiſſe tam in animantibus adhuc nuper calentibus, quàm in aliis aliquandiu mortuis, quorum neruos calente aqua fouere (quod perſuadet Galenus in. vij. de uſu partium, ad cognoſcendum ſi

lati-

lati ſint illarum partium operimenti meatus in quibus continentur ſenſus) non prætermiſit, nec unquam tamen illorum foraminum effigies perſpecta eſt. ſed me hercle nec his abſoluitur Veſſalius, quin id etiam ſuæ aſſcribatur negligentiæ, quũ non dicat expertũ fuiſſe in magnis animalibus, ut admonet Galenus in. vij. de plac. Hip. et Pla. quẽadmodũ & nos in bobus etiã quã ſæpiſſime animaduertimus, quod fieri non poteſt, quum uix ſit uiſibile, ut teſtatur Galenus loco præcitato, niſi diligens in ſectionibus fiat adminiſtratio: nam commode extremo uentriculo ablato, omnia quæ ei incumbunt corpora, ſic ut non diuellatis comprimatiſque nerui proceſſum, uidebitis iuxta initium ipſius foramen. Hic itaq; eſt uerus inueniendi modus, ſi in huiuſcemodi neruis ſit foramen an non: non autem facere quemadmodum perſuadet Veſſalius, qui pre tranſuerſum diuiſit, ac elixauit: quia ſi hoc modo fit, fatemur quoq; nos apparere, quod continua conſtent ſubſtantia. & quod Herophilus male de ipſis ſenſiſſet etiam ipſe (ut legitur in. x. de uſu partium, & in primo de ſymptomatum cauſis, non longe a principio) quando poros nuncupauit, quod ſolis ipſis uiæ ſpiritus ſint conſpicuæ ac ſenſibiles: uerum quia ipſe in Anatome ſe curioſũ præſtitit, præſertim in hiſce neruis, ei haud unquam ulla contigit hallucinatio: nec illis qui poſteriores exiſtentes Anatomẽ diligenter pertractarũt qui nec à Galeno, nec ab Herophilo hactenus deſciuere, quia ipſos imitantes, eos perforatos eſſe conſpexerunt, Veſſalius autem qui curauit horum non ſectator eſſe, ſed calumniator impudẽs, ſine ſpecillis intuens, ita deluſus eſt.

Quem

Quemadmodum etiam ei contigit & in his quæ debacchatus eſt contra Galenum de tertia neruorum coniugatione, quos ſcripſit Galenus in libro de neruorum diſſectio. capitulo quarto, molliores eſſe, quàm qui ſunt in ſecunda: quod eſſe falſiſſimum affirmare non erubuit Veſſalius in ſuo prægrandi libro cap. vi. immo auguratur ipſe exemplarium deprauatione id commiſſum fuiſſe, ſed pace ipſius nec exēplaria deprauata ſunt. refugi enim ad Græca & hæc Latinis eſſe conformia plane legimus. nec exiſtimare poſſumus, quod alia fuerit Galeni opinio, nec aliter obſeruetur, quàm quod a Galeno ſcriptum eſt, quandoquidem traditur in ſeptimo de placitis Hippocratis et Platonis, neruos motui deputatos duriores eſſe, quàm qui ſenſui conſecrati ſunt, cui ſententiæ omnibus pro comperto habetur eſſe aſſentiendum (ut declaratur a Galeno in octauo & .xvi. de uſu partium) & hanc affirmat Veſſalius in ſuo pręgrādi libro quarto, cap. primo. quum igitur nerui ſecundæ coniugationis a natura creati ſint, ut muſculis oculos mouentibus diſtributi ſint, neceſſe eſt ut ſint duriores, quàm nerui tertiæ coniugationis, quia plurima eorum pars in linguæ tunicam diſſipatur, ut tradit Galenus in quarto de locis affect. cap. ij. & hanc neruorum coniugationem guſtatoriam appellant, quandoquidem per hos guſtandi fit ſenſus: quod & idem declaratum eſt hoc modo in octauo de uſu partium, & in libro de olfactus organo. Nec obſtat quod hi etiam in muſculos temporales & manſorios diſtribuantur, & ipſos quidem moueant, quoniam id non ſuorum officio, ſed neruorum quartæ coniugationis beneficio potius celebratur

bratur, qui in exortu ſtatim cum tertia permiſcentur, & ita nihil eſſe quo poſſit Galenum impugnare manifeſtum eſt, & plus etiam eſt ualde manifeſtū, ad quos et quot de riſus ſit perductus Veſſalius, quò maledicat de Galeno, qui non curauit quod malefaciat, dum ſibi met contradicat, nec quod ſenſui repugnet, nec quod contra rationes uerißimas eat obuiam, preſertim quando Galeni mētem non intelligens, more Andabatarum pugnam ſuſcepit. Quemadmodum in eo, ut rem perſequar, quod ſcribitur in ſuo pregrandi libro quarto, c. xi. & in. vij. eiuſdem c. iiij. quod Galeni ratio ſit uana, qua admonetur cerebellum eſſe ſimplex, ut unica eſſet ſpinalis medulla: idq; citat Veſſalius eſſe traditum in octauo de uſu partium. ſed uidete obſecro ò ſtudioſi quomodo petulanter Galenum contaminet Veſſalius; non enim ibi nec alibi id unquam ſcripſit Galenus: quod autem ſcriptum eſſe comperi, id quidem eſt ubi agitur de cerebri uentriculis, quod natura non fecit in cerebello duos uentriculos, ne duplex eſſet ſpinalis medulla, quum certe ex ipſo ſpinalis medulla perducatur, ut apparet ex hiſce uerbis, ὡς τ' ἀσφαλέστερον ἐν οἷς ἐγχωρεῖ τὸ διφυὲς τοῦ μονοφυοῦς, ἐγχωρεῖ δὲ οὐ πάντη οὕτως γενέσθαι, δύο γοῦν γενέσθαι ῥάχεις ἑνὸς ζώου, παντάπασιν ἦν ἀδύνατον εἰ δὲ τοῦτο, καὶ δύο μυελοὺς νωτιαίους, εἰ δὲ καὶ ταῦτα, καὶ τὴν τῆς παρεγκεφαλίδος κοιλίαν, οὐχ οἷόν τ' ἦν γενέσθαι διττὴν ἐξ αὐτῆς γε τὸν νωτιαῖον μυελὸν βλαστάνην. Hoc eſt, Tutius eſt, in quibus, licet quod geminum eſt, quam ſimplex, licet autem non ubique: namque in uno animali geminas facere ſpinas, omnino non

licuit

licuit, quod ſi non licuit, neq; duas ſpinales medullas licuit. Quod ſi ita eſt, nec poſterioris cerebri uentriculus duplex eſſe poterat, quum certe ex ipſo ſpinalis medulla producatur. Ex his itaq; omnibus poteſt innoteſcere, quod Veſſalius non accepit Galeni mentem, ut diximus: quia prædicta Galeni uerba non probant unitatem cerebri, ut exiſtimat ipſe, ſed unitatem uentriculi, qui in ipſo exiſtit. Proinde aboletur illa Veſſalij inſtantia, ne dicam garrulitas, quam facit contra Galenum, quod negauerit cerebellum cum cerebro cõtinuum eſſe, pari mo do taxandum ſe offert Veſſalius de cerebro, quod Galenus dixerit eſſe geminum (ut habetur in ſuo prægrandi libro ſeptimo, cap. iiij. longe clarius in libro de radice Chinæ) ut una eius parte læſa, reliqua ſubſeruiat. ſed id nec etiã unquam a Galeno proditum eſt, immo in loco ante præcitato legitur etiam de cerebro duplicem eſſe ipſius uentriculum, quo uno affecto, & reliquo manente illæſo minorem offenſionem in uitam ſuam animal accipiet, quam ſi uterq; ſimul affectus fuiſſet: idq; comprobatur ex illo pene incredibili atq; mirabili ſpectaculo, quod in adoleſcentulo uiſum eſt Smyrnæ in Ionia, qui euaſit, uulnere in alterum anteriorum uentriculorum accepto. Sed ſi ulla haud mihi adhibetur fides, legatur hic Galeni uerborum ſeries, ut de hoc iudicium afferri poſſit,

ἀλλ' ἥ γε πρώτη τε, καὶ κοινοτάτη πάντων τῶν ἐμφυῶν ὀργάνων ἥ τ' ἐστιν ἵν' εἰ καὶ θατέρου αὐτῶν πάθοι, τὸ λοιπὸν ὑπηρετοίη, καὶ ἡμεῖς ποτε τὸ παράδοξον ἐκεῖνο θέαμα, τὸ ἐπὶ τοῖς ἰωνίας ἐν σμύρνῃ γενόμενον ἐθεασάμεθα, τὸν τρωθέντα νεανίσκον εἰς τὴν ἑτέραν τῶν κοιλιῶν προσθί-

ετα

ων, εἶτα περιγενόμενον, ὡς ἐδόκει βουλήσει θεοῦ, ἀλλ' οὐκ ἂν οὐδ' ἐπ' ὀλίγον ἐξήρκεσεν ἀμφοτέρων ὁμοῦ τρωθεισῶν. οὕτως οὖν εἰκὴ χωρὶς τοῦ τρωθῆναι παθήματι περί τινα ἑτέραν συμπεσεῖ τῆς λοιπῆς μενούσης ὑγιοῦς, ἧττον εἰς τὴν ζωὴν βλάπτεται τὸ ζῶον, ἢ εἰ ἀμφότερα πάθοιεν. ἅμα καὶ γὰρ ἴσον ἐστὶν ἢ δυεῖν οὐσῶν ἀμφοτέρας ἅμα παθεῖν, ἢ μιᾶς ἐξ ἀρχῆς γενομένης μίαν εἶναι τὴν πάσχουσαν. *Hoc eſt Sed prima quidem & maxime communis geminorum omnium inſtrumentorum hæc eſt, ut ſi alterum ipſorum læſum fuerit, reliquum ſubſeruiat: nam admirabile illud ſpectaculū atq; incredibile quod Smyrnæ in Ionia accidit, aliquando ſumus conſpicati adoleſcentem uulnere in alterum anteriorum uentriculorum accepto, ſuperſtitem fuiſſe, ut exiſtimabatur Dei uoluntate, ſed ne temporis quidem momētum uiuere potuiſſet, ſi utrunq; ſimul uulnus uiolaſſet. Ad eundem opinor modum ſi ſine uulnere alius quiſpiam affectus alteri uentriculorum acciderit, reliquo manente ſano, minorem offenſionem in uitam ſuam animal accipiet, quam ſi uterque ſimul affectus fuiſſet: nam perinde eſt duobus uentriculis comparatis ambos ſimul lædi, ac ſi unico a principio facto is unus afficiatur. Ad illud autem quod ingerit Veſſalius, quod ſpectaſſet Galenum tenuiſſe cerebri diuiſionem eſſe factam ad commodam ipſius nutritionem, ita reſpondendum eſſe arbitror, quod ipſe Veſſalius parum uel nihil ſe oſtendit eſſe Galeni ſtudioſum. quoniam id etiam (licet alio modo, ut declarabimus) quum agatur de utilitatibus membranæ, uel ſi mauultis meningis, craſſæ, a barbaris duræ matris nuncupatæ, aperte colligi*

tur

tur, idque in nono de uſu partium: ſcribitur enim quod ipſa non unius tantum utilitatis gratia, ſed etiam quo nutriret (producit enim uenas in totum cerebrum diſpergentes, conſtat autem quod harum actio propria & præcipua eſt nutrire) a natura ingenioſe fabricata eſt. Proinde quod conueniebat geminum eſſe cerebrum, hac de cauſa etiam aſſerebat Galenus, ut ex his uerbis poteſt percipi, τὸ δ' ὑπόλοιπον μέρος τῆς παχείας μήνιγγος, ἣν οἷον ἀγωγόν τινα αἵματος εἶναι ἐλέχθη. τὸ μὲν ὀρθὸν κατὰ μῆκος, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ὥρμητο, φέρεται πρόσω μέχρι πλείστου, πολλὰς ἀποφύουσα φλέβας εἰς ὅλον διασπειρομένας τὸν ἐγκέφαλον. καὶ τοιαύτη μὲν ἡ περὶ τὴν ὁδὸν τῶν φλεβῶν τέχνη τῆς φύσεως, ἡ δὲ μῆνιγξ ἡ παχεῖα, ἡ τὸν προειρημένον ἀγωγὸν τοῦ αἵματος ἐργασαμένη, οὐκ ἄρ' ἔμελλεν οὐδ' αὐτὴ δι' ἓν τοῦτο μόνον εἰς τοσοῦτον ἐκταθήσεσθαι, ἀλλὰ γὰρ ἑτέραν καὶ ταύτῃ ῥαφὴν ἐπέθηκεν ἡ φύσις, ἀπὸ τῆς κορυφῆς εἰς τὴν τοῦ μετώπου, διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς φερομένην, καὶ μὲν γε καὶ δέον ἦν διφυῆ γενέσθαι τὸν ἐγκέφαλον, καὶ πρὸς τοῦτο αὐτῇ κέχρηται, ὡς πρόσθεν εἴρηται. κτείνασα τινα μοῖραν αὐτῆς, ἕως τοῦ μετώπου διορίζουσαν τὸν ἐγκέφαλον, *Quod eſt, Reliqua uero craſſæ minĩgis pars, quam uelut riuum quendã ſanguinis eſſe diximus, recta quidem ſecundum longitudinem, ut initio cœperat, prorſum longiſſime fertur, multas producens uenas, quæ in totum cerebrum diſperguntur: ea certe eſt naturæ in deducendis uenis ſolertia: craſſa porro menix quæ prædictum ſanguinis riuum efficit, non utique propter hoc unum dumtaxat eo uſque fuit extenſa, ſed aliam quoque huic natura addidit ſuturam,*

quæ

quæ a uertice recta ad frontem per caput medium fertur: atq; etiam conueniebat geminum eſſe cerebrum, ad eamq; rem hac mininge uſa eſt, ut ſupra diximus, portionem eius quandam ad frontem extendens, quæ cerebrum diuideret. Non admirabitur quiſpiã, cur ſoleam & Græcam & Latinam uerborum ſeriem hic adſcribere, id eſt, & ſemper fuit in cauſa, quoniam in pluribus deprauatus eſt Latinus codex, præſertim hoc in loco, qui maximam ob id parit difficultatẽ, & arbitror quod iſte locus fuit in cauſa, quod Veſſalius aberrauerit, quando opinatus eſt quod Galenus in octauo de uſu partium, loquutus fuerit de diuiſione cerebri, & non uentriculorum, quod eſt falſum, ut ſupra demonſtrauimus: quia ſecundum Latinam traductionem quæ circumfertur, & antiquam & nouam, faciliter poteſt percipi quod ibi agitur de diuiſione cerebri, quia legitur, Conueniebat, ut ſupra diximus, cerebrum eſſe geminum, nullibi tamen in libris de uſu partiũ loquutus eſt de cerebri diuiſione, niſi ſit illo in loco in.viij. de uſu part. ſed cõſtat quod aliter ſonãt uerba græca: ut expoſuimus quã quæ cõmuniter legũtur: atq; idcirco ceſſat tota difficultas, quia illud ꝙ ſupra diximus, refertur nõ ad cerebrũ ſed ad menĩgẽ, et relĩqtur ꝙ nullibi meminit Galenus de diuiſione cerebri niſi hoc in loco in.ix. de uſu par. ꝙ aliter ſenſit Veſſalius, et perperã. ꝙ aũt craſſa meninx faciat ad nutritionẽ clarius in p̃citatis ita ſcripſit Galenus, ἐπειδὴ γὰρ συνδεῖσθαι τὴν παχεῖαν ἐχρῆν μήνιγγα τῷ κρανίῳ καθ' ἑκάστην πέρας καὶ τοῦτ' ἐν τῷ πρὸ τούτου δέδεικται λόγον, πολυ ἕλκον εἰς ἀσφάλειαν αὐτῇ τῇ μηνιγγικῇ τοῖς ὑποκειμένοις μορίοις ἔνθα

παχυ

παχὺ περιγίνεται διπλουμένη τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς ἐκφῦναι, ἀλλ' ἐπεὶ διὰ τῶν ῥαφῶν τούτους ἐχρῆν ἐκφύεσθαι, δέδεικται γὰρ καὶ τοῦτο, κατὰ λόγον ἐπέθηκεν ἐνταυθοῖ τὴν λαμβδοειδῆ καλουμένην ῥαφὴν, ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἐγεγόνει, παμπόλλας κατὰ τὴν ἐν τῇ παχείᾳ μήνιγγι δίοδον τοῦ αἵματος ὀπὰς ποιησαμένης, τὰς μὲν μικρὰς, τὰς δὲ μεγάλας φλέβας, ἐξ αὐτῶν ἐξέφυσεν, ἄνω μὲν εἴς τε τὴν διπλόην τοῦ κρανίου, καὶ τὸν κατ' αὐτῆς περικράνιον ὑμένα, κάτω δ' εἰς τὴν ὑποκειμένην μήνιγγα τὴν λεπτὴν, οὐδὲ ταύτας μιᾶς χρείας ἕνεκεν, ἀλλὰ θρεψούσας μὲν, ὅπερ ἴδιον ἐξαίρετον ἁπασῶν φλεβῶν ἔργον ἐστὶ, καὶ σύνδεσμον δ' ἐσομένας τοῖς περικειμένοις σώμασιν ἅπασι πρὸς τὴν σκληρὰν μήνιγγα, *Hoc eſt, Poſtea enim quam hãc craſſam mẽbranam cranio connecti eſſet neceſſe, quemadmodum id quoque præcedente libro fuit demonſtratum, ad ſecuritatem magnopere interfuit, non modo meningis ipſius, uerũetiam ſubiectarum particularum, quo loco craſſior eſt, ac duplex, illinc ligamenta ex ipſa produci: at quoniam per ſuturas emergere ea erat neceſſe, id enim etiam demonſtrauimus, ratione optima illic ſuturam* λαβδοειδῆ *appellatam, adhibuit. Poſtquam autem facta hæc fuerunt, quamplurimis in tranſitu ſanguinis per craſſam meningem factis foraminibus, per ea uenas alias quidem paruas, alias uero magnas produxit, ſurſum quidem ad cranij duplicationem, quæque in ea eſt membranam pericranion: inferne autem ad ſubiectam tenuem meningem idq; non unius tantum utilitatis gratia, ſed quo nutrirent quidem, quod propria ac præcipua uenarũ omniũ eſt actio,*

tum

tum autem ut corpora omnia propinqua cum dura meninge connecteret. hactenus Galenus. Sed in his differũt Galenus & Veſſalius, nempe Galenus reſeruauit id ad craſſæ meningis utilitates, Veſſalius autem ad cerebri ſubſtantiam. ſed longe melius fecit Galenus quàm Veſſalius: quia ſi uolumus conſiderare cerebri ſubſtantiam, ea non eſt facta propter meningem, ſed menix propter cerebrum. Proinde ſpectat ut enarrando meningis uſus inſeruiendo, ei attribuemus potius quam ipſi cerebro: in quem errorem huic pene ſimilem etiam cecidit Anaxagoras circa manuum utilitates, ut ab Ariſtotele optime fuit animaduerſum, dein a Galeno in primo de uſu partium: ſed haud mirum ſi Veſſalius in ſuorum librorum pleriſq; locis ita fuit deceptus, putans aliquod munus uni parti condonandum eſſe, quod debet alij, quia id fuit in cauſa ꝙ in ſcientijs ſpeculatiuis nõ fuit edoctus, atq; idcirco arbitratus eſt ipſe ſua Anatomes adminiſtratione & inſpectione poſſe in omnibus ſatisfacere: ſed nec tantum fuit Anatomicus excellens, ut in illa promulgata quæſtione, quæ legitur in primo de locis affect. & .iij. de Anatomicis admi. poſſe eſſe ut motus pereat ſeruato quidem ſenſu, & econtra, non ſit deluſus. ſed quo modo paucis demonſtrabo. Debetis itaq; ſcire o ſtudioſi eſſe ſex neruos a ſpina quidem prodeuntes, qui communibus musculis contenti ac concreti impexum quendam aſtruunt, mox duo nerui, qui ſunt quintus & ſextus enarrati & à Galeno in .iij. de Anatomicis admi. & a Veſſalio in ſuo prægrandi libro quarto, cap. xiiij. ſuorum quidem ſobole manuum cutem adeunt: reliqui uero quatuor per pro-

ſundiora in omnes totius membri muſculos diſſeminãtur: quando igitur contigerit aliquem iſtorum, qui uadunt ad muſculos aut ex ictu, aut ex caſu, uel alio quo uultis modo affici, ſatis conſtat, quod motus digitorum perit, ſi uero eos qui ad cutem perueniũt tangendi ſenſus: ſed hic indignatur contra Galenum Veſſalius, opponens quod Galenus confingit quoſdam neruulorum ſurculos ſenſui tantum, alios autem motui præeſſe, quaſi uero quis neruorum ſurculus ſenſu tactus ſit deſtitutus: ſed ad id iam reſponſum eſt a Galeno in ſeptimo de Anatomicis adminiſtrationibus hiſce uerbis, δι᾽ ἑτέρων μὲν νεύρων αἰσθητὴν δύναμιν ἐπιπέμπει τοῖς κάτω τῆς κεφαλῆς, δι᾽ ἄλλων ἢ κίνησιν καθ᾽ ὁρμήν, ἅπαντα μὲν γὰρ εὔλογον ἔχειν τὰ νεῦρα τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας, ἐπιτηδειότερα δὲ εἰσι, πρὸς μὲν τὴν αἴσθησιν τὰ μαλακά, πρὸς δὲ τὴν κίνησιν τὰ σκληρά, *Hoc eſt, Per alios quidem neruos uim ſenſoriam partibus infra caput ſitis tranſmittere, per alios autem omnem motum arbitrarium, omnes autem neruos utramq; habere facultatem ratio eſt, uerum molles ad ſenſum aptiores, duri ad motum exiſtunt. Præterea ſatis omnibus conſtat, quod omnis ab impetu prodiens motus, ad muſculorum officium pertinet, quippe nullus neruus per ſe ſine muſculo ullam huiuſcemodi animantis particulis actionem efficere poſſunt, ſed per muſculos omnes a conſilio & uoluntate prodeuntes motus perficiunt, ad partes uero mouendas muſculi ipſi aliquando quidẽ manifeſte perueniunt, aliquando uero per medios tendones: ſi itaq; nerui qui in huiuſcemodi muſculos implantantur, ut fiat motus, contigerit ut afficiãtur,*

quia

quia profundiores ſunt, ſatis conſtat, quod non ſentiunt, præſertim quia de ſuorum natura non ita ſentiunt exacte, etiam ſi eſſent ſuperficiales, ut illi qui non motui, ſed ſenſui conſecrati ſunt, qui non in muſculos diſpenſantur, ſed in cutem duntaxat perueniunt, ut feratur ſenſus. His igitur conſideratis non ad humores (ut reÿcit Veſſalius) oportet priuatum ſenſum & ſeruatum motum confingere, ſed ad neruorum affectionem, ut exiſtimat Galenus: nempe ubi tantùm unus nerui proceſſus læſus eſt, eas duntaxat partes affectio conſequitur, in quas neruus ille diſtributus eſt, ſic in illo qui citatur a Galeno manifeſtum eſt, quod neruorum qui a ceruice prodeunt ultimi exigua pars ad minores peruenit digitos per cutem ipſos continentem, ac præterea per medÿ digiti medietatem diſperſa. Quod quidem medicos ſui temporis in maximam ducebat admirationem, quod media duntaxat pars afficeretur, id tamen fuit perſuaſum, potiſſimũ eam nerui partem tantum quæ in cubito eſt, ab ipſo egrediẽs in iam præpoſitis digitis finitur, eſſe affectam. propterea ſenſificam ipſorum facultatem amiſerat, illæſa ſeruata motione. Sed hic poterit reluctari Veſſalius, quomodo id poſſit eſſe uerum, quum & nerui, qui in muſculos diſtribuuntur, etiam propagines (ut etiam aſſentitur Galenus in tertio de Anatomicis adminiſtrationibus) quaſdam tenues cuti tranſmittant, ut poſſit priuari ſenſus, quum & hi ſenſum habeant. certe id (ut etiam ingenue fatear) negari nullo modo poteſt: ueruntamen noluit dicere Galenus, quod illorum ſenſus in totum eſſet priuatus (ut plerique exiſtimant) ſed uoluit dicere,

quod erat læſus non in totum, ut nullus fuiſſet ſenſus, ſed quod erat obtuſus illorum ſenſus, ut ſeipſum expli cuit in.iij. de Anatomicis admi. quando dixit neruum ipſum ſchirro obductum a dolore quidem liberari, ſed di gitis ad quos peruenit, δυσαισθήτους, hoc eſt difficilis ſenſus authorem eſſe. in.iij. de locis affect. cap.iij. etiam habetur, digiti torpebant, licet in codice Græco, hæc lite ra non ſit multum conformis. Nec obſtat quod dixit Ga lenus loco præcitato, ca.x. contra Pauſaniam & Syrum ſophiſtam ſenſum digitorum fuiſſe factum inſenſibilem, ut loquar ſecundum ueram translationem, quia id ex mala iſtorum curatione fuiſſe factum, eſt in propatulo, quum ex remedijs quando affectio non erat in digitis et motorij, & ſenſitiui læderentur, & quod maius eſt affe-ctio quæ non cognoſcebatur, dum eſſet in dorſo, & non in digitis, augebatur adeo quotidie, ut non ſolum ſenſiti ui, ſed etiam motorij patiebantur, unde ἀναισθησία, hoc eſt inſenſibilitas uidebatur, non quod uere eſſet inſenſibi litas, ut multi crederent, ſed erat inſenſibilitas reſpecti ue, quia nerui motiui & ſi concurrant ad ſenſum, eſt ta-men adeo exilis & diminutus eorum ſenſus, ut re uera reſpectu ſenſus qui fit a neruis ſenſitiuis, ſenſus motiuo rum ſentiatur nullus. Proinde manifeſtum quidem eſt, quod ſatis conſtat nihil eſſe quod impediat, quin Veſſa-lij garrulitas non habeat poſthac amplius obſtrepere in huiuſcemodi difficultatibus, quum ſciatur quod rauca ſit & abſona. in illis autem quæ ad Anatomes inſpectio nem pertinent, qualis ſit ô ſtudioſi uobis dijudicare relin quimus: præſertim in eo quod in Galenum inuehitur in

ſuo

ſuo prægrandi libro quarto, cap. ultimo, quod male ſcribitur in tertio de Anatomicis admini. quartum neruum femoris eſſe bifidum, quum is (inquit ipſe) nihil aliud ſit, quam plures nerui inſtar plurium rectorum funiculorum protenſi ac membranis circundati. Ac proinde ea ratione qua Galenus quartum neruum ſcripſit eſſe bifidum, ipſe illum decem & octo neruis conflari quum in tot portiunculas poſſit diuidi, eſt in ſententia: ſed hic Veſſalius neſciuit quod non ita leui negotio in tot partes is neruus poteſt ſcindi, quemadmodum ſi bipartito diuiditur, præſertim ſi manum ab eo loco quo prope inferna femoris capita ſurſum ad mediam ipſius longitudinem admouerimus. Etenim ſi in tot partes curabimus ipſum diuidere, id niſi difficulter agi poterit: quod non fiet, ſi in duas partes ipſum ſcindere tentabimus. Quod animaduertens Galenus, quod facilius in duas partes diuiditur, quàm poſſit in plures diuidi, & quod alij tres nerui femoris, nec etiam facilius in duas partes, ut iſte, poſſunt ſcindi, non ſine ratione ſcripſit ipſum quartum eſſe bifidum, Veſſalius autem qui iſthæc non conſiderauit, credidit Galenum aberraſſe, ſed longe aberrauit ipſe, qui res, ut ſunt, neſciuit expēdere, neque deſcribere quid in uno ſit, quod ab alio ſit diſtinctum, quo fit ut auguror, quado Veſſalius elucubrabat, ut humana intueretur corpora, atque ſuos de Anatome commentarios excuderet, quod lecytho pingniori uſus eſt, quum neq; Cleantis uideatur olere neq; Ariſtophanis lucernam: propterea quia totam de Anatome doctrinam perturbant, calumniando, contaminandoq;, illa inquam, quæ accuratius a Galeno in

uenta ſunt & tradita in omnibus ſuis partibus. Etenim declaratum iam eſt in quot & quot locis de Oſſibus Galenum inceſſerit Veſſalius: de muſculis autem quot & quot rabulationes in Galenum euomerit arbitror id omnibus eſſe quam notiſſimum. Idem fecit in his quæ pertractant de uenis, ſimiliter & de neruis, ut modo demonſtrabamus. in aliis autem partibus quid ſubſannet ipſe ſigillatim examinabimus.

FINIS LIBRI QVARTI.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Quintus.

PORRO *Iam dixi uobis ò Studioſi quod Veſſalius parum uel nihil in ſcientiarum primordijs erat inſtructus, & quod male qu dem res ut ſunt ſciebat diſcernere, peculiariter in rebus quæ aliqua egent rationali inquiſitione. Etenim manifeſtum eſt omnibus, eum in pluribus hallucinatum fuiſſe, ob dialectices imperitiam, præſertim quando in alios ratiocinando inuectus eſt. nam ut etiam apparet hic in ſuo prægrandi libro. v.cap.ij. ubi uolens Galenum perturbare circa unam ex peritonæi utilitatibus, de quibus ſcribitur in.iiij.de uſu partium, quæ in numero tertia legitur, ut ſicci ſcilicet nutrimenti excremēta citius ſubeant: ut autem hanc labefectet utilitatem Veſſalius, in ratiocinando equidem deſipiſcit dū mirādo ita opponat, hāc quidē eſſe nō poſſe, quia mēbrana coſtas ſuccingēs, quæ peritonæo ſubſtātia et cōformatione oīo reſpōdet, in thoracē arctātiū organorū numero ſit habēda.*

non ponit autem Galenus hanc ita eſſe, neq; igitur erit illa, ut dixit Galenus. Cęterum hic patet quod Veſſalius in hoc arguendi genere peccat in duobus: primum eſt, quod præſupponit (ut ſua ratiocinatio innuit) quod peritonæum per ſe abſq; alicuius auxilio, alimenti ſuperflua deorſum trudat: quod eſt falſiſſimum. Etenim in hac operatione, quum in ſuperioribus extremitatibus ad pectus & nothis coſtis in idem conueniens ſit cum ſubtenſo obliquo ſepto tranſuerſo nonnihil auxiliatur motui, quo comprimuntur uentriculus et inteſtina, quo motu peſſum ire alimenti excrementa, declarauit Galenus in loco præcitato de uſu partium, uelut enim a duabus quibuſdam manibus a peritonæo & ſepto tranſuerſo, ſuperne quidem unitis, inferne autem diſtantibus, conſtricta ea quæ in medio ſunt, exprimunt, atq; pellunt deorſum, ſed id non neceſſe eſt ut admittat Veſſalius, ſi ſua ratiocinatio debet cogere, & argumentum a ſimili debet ualere, alioquin erit fatendum quod ſimilitudo claudicat, quum membrana coſtas ſuccingens, cui comparatur peritonæum, non habeat diaphragma, uel aliquid aliud cui ſit ſimile, quo adiuuatur ut poſſit thoracem cohercere & conſtringere, quemadmodum peritoneum in fæcum expulſione: ſi uero admiſerit peritonæm ſimul cum diaphragmate fæces extrudere, ut uidetur admittere. argumentatur Veſſalius a coniunctis ad diuiſim, quæ non ſequitur conſequentia: aſſumit enim conſequens diuiſum, tanquam uerum, ex antecedente coniuncto, quod eſt, peritoneum cum diaphragmate extrudunt fæces: ex hocq; concludit, peritonæum igitur per ſe deorſum pellit, quod non ſequitur, ut uiſum

eſt

eſt,demum ex hoc conſequente diuiſo, format deinde ar gumentum a ſimili, in quo,ut declaratum eſt,ſimilitudo claudicat.& ita manifeſtum eſt, in quot errores quotidieprolabatur Veſſalius ob dialectices imperitiam. Sed de his nec eſſet multum admirandum, ſi & in illis quæ cognoſcuntur ex experientia,etiam non cæcutiuiſſet, ut apparet in illa etiam peritonæi utilitate, quam ſcribit Galenus eodem in loco preallegato de uſu partium, eſſe factam,ne quum ſint magni et multi muſculi gratia effla tionis,uocis,egeſtionus,& mictus, intercidere habeant in ſpacia inter ipſos media aliquando tenuium inteſtino rum nonnulla,quæ prementia et preſſa, coarctantia & coarctata, dolorem facientia & dolentia tum motus il lorum impedirent, tum & ipſa difficilem propellerent deorſum ſuperflua,diſcere autem id licet ex uulneratum habentibus quidem peritonæum non bene antem curatis ut omnes obnoxij ſint prædictis affectibus. at nunc certe circumpoſito peritonæo,& motus omnes a nullo ſunt impediti & poſitio neutras partes premit, neq; incumbentes extrinſecus muſculos neq, internorum quicquam non modo inteſtinorum,ſed & uiſcerum. Eninuero has omnes utilitates aſſcribit Veſſalius muſculis tranſuerſis ſi ſint integri,ut uideatur de Galeno maledicere: contra cuius opinionem omnibus quidem aculeis iam proſilirem niſi pro comperto eſſet notum ipſos tranſuerſos muſculos etiam ſi male curentur non poſſe eſſe, quum ſint carnei,quin reſtaurentur, melius quam peritonæum, quod ex mala cura, quum ſit neruoſum,depauperatur facilius & ita magis credendum eſt quod ex uitio peritonæi,quã

muſcu

muſculorum tranſuerſorum culpa, iam relata ſympto mata ſubſequantur, ut recte imaginatus eſt Galenus. qui & inſtatur etiam a Veſſalio in ſubſequenti capitulo quod in numero tertium legitur, libri quinti ſui prægrandis circa uentriculi ſitum, quod Galenus male ſcripſit ipſum eſſe in medio animali, ut apparet inter initia libri quarti de uſu partium, quod non eſſe uerum circa omnes dimenſiones diſputat Veſſalius, inter quæ potiſſimum adducit, quod obſeruatur, æqualem uentriculi portionem, neque dextrum, neque ſiniſtrum locum occupare, ut dicat, quod Galenus aliter ſenſerit: ſed id nec contrariatur Galeno, ut habetur ex his uerbis, ἀλλὰ περὶ μὲν θώρακός τε καὶ τῶν κατ' αὐτὸν σπλάγχνων ἐπιπλέον ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λεχθήσεται, περὶ δὲ τῆς γαστρὸς αὖθις ἐπάνειμι, οὐ γὰρ ὅτι κατωτέρω τοῦ θώρακος ἡ φύσις αὐτὴν κατέθετο, διὰ τοῦτο χρὴ μόνον ἐπαινεῖν, ἀλλὰ ἔτι τούτου μᾶλλον, ὅτι μὴ μέσην ἀκριβῶς τῶν ἀριστερῶν καὶ τῶν δεξιῶν τοῦ ζώου μορίων, ἀλλ' ἐν τοῖς δεξιοῖς μᾶλλον, *Quod eſt, Sed de thorace quidem & uiſceribus quæ in ipſo ſunt, fuſius in ſequentibus dicetur: ad uentriculum autem rurſus reuertimur. non enim quia inferiorem thorace eum natura poſuit, ob id oportet ſolum laudare, ſed eò amplius quod non medius exacte inter ſiniſtram & dextram animalis partem poſitus eſt, ſed in dextris magis. Quem quidem locum ſi uidiſſet Veſſalius, arbitror quod Galenum (ut aſſolet) damnaſſet de inconſtantia, quia ſuperius dixerit ipſum eſſe in medio animali. Hic autem paulò inferius ſcripſit, quod ad dextram partem magis uergit. Sed Galenus nec in his locis cum pugnantia*

tia

tia loquutus eſt: in primo enim loco comparatiue dixit, nullum enim eſt ex membris, quæ nutr.tioni ſeruiunt, quod magis ſit in medio animali, quam ſit uentriculus, ſi conſideretur autem uentriculus ut eſt ipſe, nec exacte erit medius, quia inter ſiniſtrã & dextram animalis partem æqualiter nec poſitus eſt, ſed in dextra magis. Proinde hoc modo tolletur, meo quidem iudicio, quod poſſet moueri contra Galenum Anthiteton, ſed hic ſat ſcio, quod recalcitrabit Veſſalius obiectans, non eſſe uerum, quod uentriculus ſit magis in dextra, quam in ſiniſtra parte, ut dixit Galenus. Sed quod in homine maior uentriculi pars in ſiniſtra corporis ſede reperitur, dicet ſe obſeruaſſe. Certe quantum ad hoc, ut ſciat Veſſalius, nec ob id cum ipſo multa uerba ſum facturus, quia comperio Galeni Græcum codicem iu hoc ſenſu non admodum uarium: eſt enim unus qui habet, ut ſcripſimus, alius autem habet oppoſitum, in uno enim legitur δεξιῆς, l.oc eſt dextra, in alio autem legitur ἀριστεροῖς, hoc eſt ſiniſtra: & ſic neſcio, nec poſſum augurari, quid tenuerit Galenus. eſt autem potius ſuſpicandum, quod ipſe antequam id literis mandarit, quod uoluerit intueri, non in canibus, ac ſimijs, ut ingerit Veſſalius, ſed in hominibus, quia ſcripſit in eodem libro quarto, de Vſu partium, differentiam, quæ reperitur in homine diſtincta ab alijs animalibus, quam quod non potuiſſet ſcire, niſi in hominibus uerſatus fuiſſet, equidem eſt perquam notiſſimum, nec minus ſi in illis inſpexerit uentriculum eſſe magis in ſiniſtra parte, quam ſit in dextra parte, quod ipſe palinodiam recantarit: quò fit, ut ſit clarum et perſpicuum

quod

quod ſpectaſſet Veſſalio, quum duplex uerborum ſenſus ex duplici ſcriptura habeatur, quod declaraſſet, quid in Galeni codice fuiſſet tenendum, quam in Galenum fuiſſe debacchatum, id equidem fuiſſet ſummus honor & perennis gloria; ſi autem erant aliqua quæ ob ingenij ſui tarditatem non potuerat conſequi, debebat ſuæ inſcitiæ illa adſcribere, quemadmodum (ut laudo) facit circa uenulas quæ a caua uena ad uentriculum prorepunt, ut meminit Galenus in ſexto de Anatomicis admi. quas nunquam agnouiſſe lubens ſuam oſtendit imperitiam, ut clariſſime habetur ex ſuo libro qui de radice Chynæ inſcribitur: pari modo dicendum de uenis quæ uadunt ad omentum, ut habetur in quinto libro ſuo prægrandi, cap. iiij. & de illa uena quæ atrum ſuccum ad uentriculum eructat, & de illis infinitis. Pene idem facit ipſe circa illum meatulum, per quem bilioſus exgurgitat humor ad uentriculum, ut legitur in Arte med. cap. lxxvij. quem niſi rarenter apparere, ſemelq; ei occuriſſe in homine bilioſiſſimo, meminit Veſſalius ibi prope, ſed id longe melius declarauit eodem in in libro quinto, cap. vij. de quo interrogauit Veſſalius ab eius familiaribus, ſi frequentiſſime euomebat ipſe; cui reſponſum eſt nec unquam ipſum euomuiſſe, quod uiderint, etiam in maximis uentorum procellis, erat enim unus ex Pontificis triremium remigibus. Ex hoc itaq; latenter tangit Veſſalius Galenum, quod tradiderit ex eo meatulo bilioſum uomitum eſſe frequentem: nempe huic ſpeculationi Anatomicæ ſatisfacit Galenus in ſecundo de Tempera. cap. vi. hoc modo: uult enim meatulum illum per quem iecur bilem in uentriculum

lum euomit, alijs geminum eſſe, alijs uero unicum: et plurimum quidem unicus is eſt in id inteſtinum quod pylori, ideſt, exitus fundi uentris, et ieiuni medium eſt inſertus, Græci medium id γαϛρὸς ἔκφυσιν, quaſi quiddam e uentre enatum uocant, uel ſi geminus meatulus ſit in ἔκφυσιν illam maior inſeritur, minor in fundum uĕtriculi paulò ſupra pylorum inuenitur, ſed tamen in pauciſſimis ſuperior pars maior, inferior minor: cæterum quibus eſt maior, his in uentrem quotidie non exiguum bilis effunditur, quam & euomant ante cibos oportet, & niſi id faciant, læduntur. Veſſalius autem ſe opponit hic contra Galenum in aducendo hominem qui & illum meatulum ad uentriculum habuiſſe obſeruatus eſt, qui tamen nunquam euomit, ſed aduerſus Veſſalium multis medijs poſſumus inſtare. Primum eſt, quod Veſſalius poteſt ſuſpicari mendax, quia fortaſſe non uidit id quod ſcripſit, quia in oppoſitum habemus rationem, ad quid enim natura feciſſet illum meatulum, ſi flaua bilis non deferebatur per locum illum, natura enim nihil agit fruſtra, uel quia in ipſo ob uictus rationem non accumulabat flauam bilem, eſt credendum, ut contingit in pluribus, qui & ſi ſint de ſui natura bilioſiſſimi, aceruabunt potius pituitam quam flauam bilem, faciuntq; ex uictus ratione temperaturam aliam a naturali, quæ uocatur acquiſititia, et circa hanc erat facienda multa conſideratio. quam non facit ipſe loco præcitato; uel potius erat coniectandum ſi aliqua bilis portio in illo homine generabatur, quod erat adeo pauca, & quod ob eius paucitatem euacuebatur per ramum inferiorem, qui maior erat (ut deſcribit ibi Veſſalius)

lius) quam ſuperior, præſertim quãdo uitellina extiterit, quæ de ſui natura potius tendit deorſum, quum ſit grauior, quia eſt magis incraſſata, uel deniq; ſi iſta non cogũt eſt tenendum quod ipſe utebatur nonnullis fortaſſe rebus, ut ſunt mala Punica, eorum uinum, & omphacinum & ut alia ſunt his ſimilia, omni mane, uel bis aut ter in hebdomoda ante prandium, ut iam pridem & nos conſuluimus meæ ſorori Antoniæ, quæ adhuc uiuit, quæ a uomitu bilioſiſſimo quotidie torquebatur acerrime, ſimulq; cum excrementis alui bilioſiſſimis: noſtro autem ſuaſu uſa eſt medulla panis in omphacino macerata, & conualuit, nec amplius eam flauam bilem euomuit ut ſolebat, ſed tota per aluum quotidie expurgatur. quod & illi potuit eueniſſe ut erat interrogandum: ſed Veſſalius, modo uideretur de Galeno maledicere, non curauit iſthæc examinare: neq; perpendere, ſed potius liuore quodam percitus ad hoc deuenit, ut non, Anatomen illuſtrando, Medicinam adaugeat, ſed potius dehoneſtet, inquinetq; atq; contaminet. Præſertim quãdo etiam in ſuo prægrãdi lib. v. c. iiij. neget omẽtum in hominibus inter omnia animantia eſſe maximum, quum & inde pleriq; ſint homines, qui ſæpe dicuntur ἐπιπλοκομιστας, hoc eſt omenti geſtatores. Omentum enim quod a barbaris zirbus, a Græcis ἐπιπλουν dicitur, ſic uocatur hernia, quum omentũ meatui ad ſcrotum deſcendenti incidit: in homine autem cùm ex reliquis animantibus nullum præter ſimiam huiuſcemodi affectu tentatur, eſt quam notiſſimum, quod in ipſis debeat eſſe maximum, ut ſcribit Galenus in ſexto de Anatomicis adminiſtrationibus: ſi in alijs autem animant

mantibus eſſet uerum, ut in porcis & canibus, quod omentum eſſet ita magnum, ut in hominibus, eſſet neceſſarium, quod etiam ipſa huiuſcemodi affectu, qui ἐπιπλοκήλην dicitur, affligerentur ut homines: ſed quia nullum animal præter ſimiam reperitur quod huiuſcemodi affectu corripiatur, non eſt alio modo credendum, quam quod omentum quod in alijs animantibus paruum, in hominibus autem obtigiſſe maximum, alioquin ad ſcrotum id non deſcenderet, ut illum affectum poſſet gignere: quem poſſe dari ex una parte uideo negare Veſſalium, quum cenſeat omentum in hominibus non obſeruari maximum. Ex altera autem parte, eum quidem affectum admiſiſſe, ut de illo Latomo meminit, eſt in propatulo, unde in paucis uerbis manifeſtum eſt Veſſalium modo togatum (ut eſt in prouerbio) modo paliatum circumſpici, neſcientem tandem quid determinet: omnia enim confundit, obſcurat, deturpat, cum pugnantia loquitur, denique ſuam doctrinam (potius dicam latrinam) de Anatome adeo reliquit tenebroſam & obfuſcatam, ut ex ipſa nihil certi haberi poſſit. Præſertim quando non uereatur etiam admiſcere illa quæ ſunt extra ueritatem poſita, nec a Galeno unquam dicta, nec ſomniata, ut quod inteſtinis & Meſenterio offerantur uenæ in iecur non terminatæ, ut habetur in ſuo prægrandi libro quinto, capitulo ſexto, idque fuiſſe dictum a Galeno in ſexto de Anatomicis adminiſtra. impudenter ſcriptum eſt, quod hactenus a me nondũ animaduerſum eſt et ſi ter & quater ipſum iam perlegimus: imo totum comperio oppoſitum. etenim ibi Galenus in uno loco ſic ſcripſit,

εἰς τὰς πύλας τοῦ ἥπατος ἀναφερομένας ἁπάσας θεάσῃ τὰς φλέβας, ὅσαι κατὰ ἔντερα τε καὶ γαστέρα καὶ σπλῆνα καὶ πρὸς τούτοις τὸ καλούμενον ἐπίπλοον ὑπάρχουσιν, Hoc eſt, Ad hepatis portas porrigi uidebis omnes uenas quæ per inteſtina uenticulum lienem, & præterea omen tum dictum intercurrunt. Alio in loco etiam hoc modo legitur, Ἀπολεῖπειν δὲ ἐν τῷ ζώῳ τὸ μεσεντέριον, ὃ καὶ μεσάραιον ὀνομάζουσιν, ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ τὰς προσηγορίας ἀμφοτέρας θέμενοι, μεσεντέριον μὲν ἀπὸ τῆς θέσεως, μεσάραιον δὲ ἀπὸ τῆς οἰκείας οὐσίας μέσον τε γὰρ τέτακται τῶν ἐντέρων, καὶ πάσας τὰς ἐξ ἥπατος εἰς αὐτὸ καταφερομένας φλέβας, ἅμα ταῖς παρακειμέναις ἀρτηρίαις τε καὶ νεύροις. ἐν κύκλῳ περιλαμβάνει, καθάπερ ἕκαστον τῶν ἐντέρων, Hoc eſt, Meſenterio in animali relicto, quod etiam Meſeræon appellant, utroq; nomine ab accidenttbus ipſi indito, Meſenterio quidem a ſitu, Meſeræo autem a peculiari ſubſtantia: nam & medium inter inteſtina ſitum eſt, & omnes uenas ex iecore in ipſum deſcendentes unà cum uicinis arterijs et neruis in orbem complectitur, quemadmodum inteſtina ſingula. Non longe ab his etiam ſcribitur in hunc modum, dum loquitur de iecinore, τουτὶ γάρ τοι τὸ σπλάγχνον εἰς τὸ σιμώτατον ἑαυτοῦ μέρος ἀνηκούσας ἔχει ἐκ τὰς τοῦ μεσεντερίου φλέβας, ὀνομάζουσι δὲ τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὃν ἀθροίζονται πᾶσαι πύλας ἥπατος, Quod eſt, Hoc namq; uiſcus uenas ex Meſenterio ad concauam ipſius partem pertinentes excipit: uocant autem hunc locum in quem omnes uenæ colliguntur, portas iecinoris. Poſſē & alias authoritates in medium afferre ex prædicto loco, atq;

co atque aliis, quibus etiam apertiſſime poſſet oſtendi, quod Galenus nunquam illud quod a Veſſalio impoſitum eſt ullo in loco ſcripſit, præſertim in ſexto de placit. Hippo.& Plato.ubi contra Ariſtotelem tenuit oppoſitum,& fuit ipſius omnium, quæ fecit ibi contra ipſum, argumentum ualidiſſimum ad demonſtrandum uenam cauam oriri ab hepate,& non a corde, ut antea uiſum eſt: quapropter ſi Veſſalius non erubuit iſthæc, quæ apud Galenum legi poſſunt,euertere, quid ſuſpicandum in his quæ ex diametro contra Galenum ab ipſo proferuntur in Anatomes inſpectione, ut quod inteſtinum a Græcis τυφλὸν,a Latinis uocatum cęcum uel monoclum,non reperiatur in homine,ut ſcribitur in quarto de uſu partiū: nec quod hepar habeat quatuor penulas quandoq;, ut traditur a Galeno in ſexto de Anatomicis adminiſtra. quod ingerit Veſſalius in ſuo prægrandi libro quinto,c. vii.nec & alia quam plura ſint,quæ ut ſcribuntur a Galeno in aliis locis,de quibus quid cenſeam, & quid uiderim nihil aliud dicam,niſi quæ a pluribus unà mecum fuerunt animaduerſa in Illuſtriſſimo patrono noſtro Carolo Sabaudiæ Duce nono,qui ut mortuus eſt,quod ſolet fieri in Principibus, apertus eſt, ut exemptis uiſceribus (ut fit etiam apud Aegyptios ſecundum Platonem in libro de Anima) medicato corpore diutius conſeruaretur, & mortis cauſa inquireretur,præſertim quando ab inſperata & ſubita morte ſit abreptus, ad quem ſpectandum omnes & Medici & Chyrurgici noſtri conterranei acceſſere. In primis uidimus Franciſcum Martinenghum, uirum in Medicina admodum excellentem quàm unquam

alium agnouerim: prope quem ſtabant ambo Marci An toni & Cuſanus, & Capra uiri intigerrimi: ab illorum dextra aſſidebat Baptiſta Thacinus homo quantum in Medicina ualeat quam notiſſimus: non longe aberat Georgius de la porta in medicina ſenex uenerandus: quē ſequebantur Franciſcus, Alexander, & Octauius Lau- cea, ob ſuam quam habent doctrinam, haud unquam re reticendi iuuenes: his medij incerię cti erant Chyrurgi, in primis Ioannes de Solidis qui negotium aggrediebatur, multæ uirtutis, atq; excellentis ingenij iuuenis: ibi prope (ſi recte commemini) erat Franciſcus Burſa Caſalenſis iuuenis etiā quā clariſſimus, qui a cura Principis ob ſuam quam habet in medendo peritiam, haud unquā fuit alienus: aderat etiam Ioannes Maria Vialardis, uſu & doctrina ualde inſignis: dein Ioannes Antonius Carezana, & Franciſcus Scatiotus quam clariſſimi. Hi omnes per Iouem mihi poſſunt eſſe teſtes, quod obſeruatum eſt hepar habuiſſe quatuor pennulas, nec quod uena caua in ipſo tranſigat, ut ipſe exiſtimat contra Galenum in ſuo prægrandi libro tertio, capitulo ſexto: ſed uidimus ipſam hepatis carnem, quam Eraſiſtratus παρέγχυμα nuncupat, tam ab ipſius quam uenæ portæ ſurculis & germinibus eſſe repletam. Conqueſtum eſt etiam ſummopere de Veſſalio quod inuidioſe potius, quàm uere reprehenderit Galenum de quinto pulmonis lobo, quem ſcribit in ſexto de uſu partium, a natura fuiſſe datum, ut ſit quædam ſedes ac uelut ſubſterniculum uenæ cauæ. Hunc autem in homine reperiri negat Veſſalius in ſuo prægrandi libro ſexto, capitulo tertio, & capitulo ſepti-

mo: quod omnino falſum eſt. Etenim ipſum omnes uidimus, tetigimus, incidimusq;, atq; pluribus oſtendimus, quem unà cum alijs penulis uitiatum putridumq; deprehendimus: ex quo iudicatum eſt ipſum cum alijs inopinatæ & ſubitæ mortis Illuſtriſſimi patroni noſtri fuiſſe cauſam: taceo quid ſit dictum de inteſtino cæcum nuncupato atq, de alijs quampluribus, de quibus obiter pro Galeno in Veſſalium patrocinium ſuſceptum eſt: & præſertim de renum fabrica, quod a Galeno multum integre ſit pertractata, ut ibi oculata fide demonſtrabatur, eamqs agnoſcere fuit nobis ſummo deſiderio, peculiariter quũ piæ memoriæ ſuæ Excellentiæ laboraſſet nephritide: qua obſeruata ſtatim Galeni ratio eſt diſputata, quà affirmatum eſt dextrum renem eſſe ſiniſtro altiorem, ut a iecinore qui purgatur expeditius ex directe oppoſitis poſſit attrahere: quam refutauit Veſſalius in quinto libro ſuo prægrandi, cap. x. cum hoc quia utrinq; uenæ cauæ caudicis latus a iecinors ſubſtantia æque complectitur, ut habetur clarius in ſuo libro paruo de radice Chynæ, ſed hanc rationem eſſe falſam, plane demonſtratum eſt, cum eo, quod oblitus eſt eius, quod antea tradiderat in ſuo prægrandi libro quinto capitulo ſeptimo, quando loquutus eſt de iecinoris poſitione, ubi quod maiorem dextri lateris partem ipſum occupare, quam alterius aperte ſcriptum eſt, quod uerum eſt, & in Anatomes inſpectione obſeruatur, ut refert Galenus in ſexto de Anãtomicis adminiſtrationibus, & in quinto Aphoriſmo. Apho. xlviij. & in alijs locis. hoc igitur ſtante quomodo poteſt eſſe uerum, ut utrumque uenæ cauæ latus a iecinoris

Equidem in primis quod nobis obtigit fuit lien, qui ſubniger repertus eſt, & ibi ſtatim propter colorem, ſuborta eſt quæſtio, ſi ipſe habeat facultatem gignendi ſanguinẽ, ut uiſus eſt Ariſtoteles uoluiſſe in tertio de partibus animalium cap. vij. an potius habeat attrahere & expurgare limoſos & craſſos ac melancholicos ſuccos in hepate genitos, quemadmodum ſcribit Galenus in quarto de uſu partium, quem poſteriores Medici ſecuti ſunt omnes, potiſſimum quum ex longa experientia ſit compertum morbos melancholicos fieri, ubi ſplen afficitur: ex eo enim abſtructo fiunt quartanæ, meſticiæ melancolicæ, cancri, & alij morbi ab humoribus atris ortum habentes, qui a ſplene non poſſunt regulari ob eius imbecillitatem, ut illos attrahat per uas, inquam, uenoſum, tanquam per ſtomachum quendam, & attractos immutat & conficiat quos poteſt, demum ipſos in uentriculum excernat: ob cuius actionem igitur licebit uſum preſtare, quod ſplen ipſe ſit quoddam inſtrumentum ad humorem melancholicum deputatum, quemadmodum eſt chiſtifellis, a Græcis χολη δόχο dicta ad humorem blioſum, quo affecto contingunt etiam morbi flauæ bilis naturã ſeruantes: & quemadmodum a natura tale inſtrumentum factum eſt, ut ſanguis qui in hepate gignitur, a flaua bile expurgetur, eſt etiam credendum, quod quum humor melancholicus in hepate generetur, quod fuit neceſſarium, ut creatum ſit organum etiam quod ipſum ab ipſo expurgaret. non autem poteſt eſſe aliud organum quod id operetur, quàm ſplen ipſe: & quod ſplen ſit huiuſcemodi inſtrumentum, aliæ etiam habentur coniecturæ, color uidelicet & eius

trahitur ad ſpleuẽ,craſſior eſt eo, qui eſt in hepate, & qui eſt in hepate, & qui elaboratus ab arterijs quæ illic ſunt,atq; adeò uenis multo denſiorem tunicam habentibus,quàm quæ ſunt in hapate, non affatim neq; craſſus carni ſplenis,ſed ſubtilis,& paulatim mittitur: ob id caro quidem huius uiſceris rarior eſt & leuior quam hepatis,non tamen rubicondior ſanguis,aut flauior:melancholicus enim erat humor quem purgauit,eoq; elaborato,nutritus eſt,& eius caro facta eſt nigra ut ad portionem nutrientis ſucci ſe habeat:ex quo ſi haberet facultatem gignendi ſanguinem,quis eſt qui non dicat, conſiderato colore & uiſceris ſubſtantia,quod opus eſſet,ut ſanguis non ruber,ſed niger generaretur, quia neceſſarium eſt(ut demonſtratur in ſexto de placitis Hippocratis & Platonis, & in libro de Semine) quod id quod mutatur in ſimilem ſpeciem ei,quod mutat,perueniat. Quod quidem axioma pro comperto habetur in omnibus, ut ſuperius fuit explicitum, ſed non ab Ariſtotele animaduerſum,quod fuit in cauſa ut in hunc errorem lapſus ſit, ut perbelle Galenus ſuis in libris demonſtrauit, licet in quodam libro, qui de Vtilitate reſpirationis inſcribitur cum Ariſtotele ſentire uiſus eſt,tamen hic liber ab omnibus inter ſpurios cõnumeratur:ſi uero contendatur quod is ſit Galeni legittimus,eſt reſpondendum quod imitatus eſt illum ſcribendi modum,quem & Ariſtoteles & Plato in ſuis libris obſeruarunt, ut antea fuit expoſitum: & ſic non uideo quomodo nõ poſſimus ulla ratione fulti aliter tenere quam declaratũ eſt.Veſſalius aũt qui rõnes ſpeculatiuas in cura nõ habuit, nõ mirũ ſi ſit deluſus dũ

Proſperum Martellum, & bello armatum ſit aggreſſus, quia nec his conſideratis, nec ab illis quæ Anotomen ſpe ctant, fuit edoctus quod non poſſit eſſe, ut ſanguis in lie ne generaretur: præſertim quando nec habeat uenas ab ipſo deſcendentes, quæ per uniuerſum corpus ſi ab ipſo generaretur ſanguis ipſam poſſint deferre, quemadmodũ Auerroes in libro Collectaneorum ſecundo, cap. ix. aſſen titus eſt (quanquam nec Ariſtoteles id ſenſerit, ut uiſum eſt in ſuperioribus quando agebamus de ſanguificationis organo, tamem nunc eſto propter Auerroem) qui ſi uidi ſſet, quod potuiſſet id defendere, non equidem prætermi ſiſſet, ſicuti facit in cæteris omnibus in quibus defenſor acerrimus ſemper extitit, immo quod plus eſt, etiam eſt quod quandoq; arachneis inſiſtit fundamentis, dummo do eum uideatur tueri: ſi igitur uidiſſet quod Galenum in hac parte potuiſſet erodere, credatis ò ſtudioſi pro amore quem erga ipſum ſemper habuit, quod non peper ciſſet: ſed quia uidebat non poſſe eſſe, quod in ipſo poſſit ſanguinem generari, non ueritus eſt dicere, longinquum eſſe ut lien ſit alterum hepar, quia non apparent in eo ue næ miſſæ ad alium membrum, & ſic manifeſtum eſt quod nullæ haberi poſſunt rationes, nec aliquis quem uel lege rim uel unquam audiuerim, ullas adduxit hactenus qui bus perſuaderi poſſit, quod lien gignendi ſanguinem fa cultatem habeat, ſi autem a Veſſalio uiſus eſt grandior uitiato iecinore, nec ob id ſuſpicari oportet, quod in illis in quibus huiuſcemodi repertus eſt, quod ipſe ſanguifica rit, quia & ſi in ipſo ſubijciatur, quod ſanguis generetur non habet tamen uaſa per quæ ad alia membra defera-

tur

tur:ut demonſtratum eſt. Quod autem repertus ſit grandior, nulla alia de cauſa fuiſſe arbitror, niſi quia in ipſis propter affectiones in iecinore exiſtentes, multi humores atri generabãtur, ex quibus adeo intumuit et copioſi in ipſo inuẽti ſunt, ut ſit ſuſpicatũ, ipſum et nõ hepar propter affectiones quibus uexabãtur in illis ſanguini parando ſubſeruiſſe. Itaq; ſatis conſtat quod non oportebat ita arroganter pronunciare, quod ipſe generãdi ſanguinẽ habeat facultatẽ, quia in quibuſdam inuentus eſt grandior, ſed & alia erant perpendenda, de quibus non curauit Veſſalius, & ex his non mirum ſi deceptus eſt. Pari modo indignati ſumus de Veſſalio poſtquã cor ipſum ſumus aggreſſi, quod auſus ſit Galenum reprehendere de membranulis orificiorum cordis, & potiſſimum de illis qui uadunt ad mucronem, necnon circa eorum deſcriptionem, ut apparet in ſuo prægrandi libro ſexto, cap.xiiij. conferimuſque Galeni uerba cum his quæ oculata fide manifeſtari poterant, ipſiſq; uiſis ſtatim fuit inculpatus, inuenimuſq; ut omnes etiam uidere, inuolucri originem a cordis baſi dependere, ut ſcribit Galenus in ſexto de uſu partium, quod reclamat Veſſalius in præcitato libro ſexto, cap.viij. Nihil dicam etiam quantum fuerit damnatus ipſe, quod in eodem etiam libro ſexto, cap.xv. ipſe negarit, quod ſcribitur in.viij. de Anatomicis adminiſtrationibus, coronales uenas oriri ex dextro cordis ſinu, & alia quamplura, ex quibus in tantum demonſtratum eſt, quod apud omnes fuit notus ut dignus, immo nõnulli fuere ex illis, qui me ſollicitarunt, ut uellẽ literis mandare quæ contra Galenum ſine ratione & impudenter

pudenter a Veſſalio ſunt obiecta, quæ hactenus diſtuli ob bellorum calamitates, quibus quotidie urgemur, ut poſſimus omnem noſtram adhibere curam huic negotio. Quapropter ſat ſcio quod non poſſum ita ſatisfacere, ut mihi eſt animo: ueruntamen ſciant ſtudioſi, & ſi in quibuſdam uideor refrigeſcere, quod ipſos oro ut uelint non in me culpam, ſed in temporis malignitatem ipſam reijcere: cogor tamen ſcribere, non ſponte, ſed laceſſitus potius, quam dicam efflagitatus a quampluribus, quibus pollicitus fueram huiuſcemodi commentarios pro Galeno in Anatome contra Veſſalium publicaturum eſſe, & niſi ſæpiſſime promiſiſſem, teſtor Deum Optimum Maximum quod ipſos recuſarem ſcribere, quia hoc tempus aliud poſtulat: ſed poſtquam audio meum honorem apud quamplurimos fore denigrandum, niſi pollicitis correſpondeam, conabor igitur eã preſtare diligentiam, quam fuerit poſſibile, ut hi meum nomen a calumnijs uendicẽt, quibus afficeretur, præſertim quando huiuſcemodi nollem pro communi utilitate quibuſdam impartiri, qui diutiſſime expectarunt, & expectant, ut ſeipſis ſatisfaciãt, in quibus Galenus a Veſſalio damnatus aſt, qui meherele non poſſunt credere quod non ſine ratione Veſſalius ſit motus in Galenum, immo apud ipſos eius rationes inextricabiles uidentur eſſe, & ſummopere Galenum cogentes, adeo ut ij de Galeno etiam male ſentiant: quod puerile eſt exiſtimare. Nempe audiuiſtis uos ò ueritatis amatores, quantum in ſupradictis ſit mentitus, in alijs autem hic inferius enarrandis quantum etiam mentiatur explicare non preteremittam. Porro inſequitur deinde

Galenum

Galenum impugnare Veſſalius in ſuo prægrandi libro quinto, capitulo decimotertio, circa coitus delectationem, quod nō ſit rationabile in ſemiuis excretione ipſam pendere: cui ſi uiueret Galenus utiq; aſſentiretur: ſed ipſe bene conquereretur quod eius opinio non eſt iſta, quam imponit ei Veſſalius, quia nonquam apud ipſum legi poterit quod ipſe ſcripſerit in ſola ſeminis eiectione fieri delectationem, quia ſat ipſe ſcit quod in reddendo lotio, quum idem ſit & ei et ſemini meatus deputatus, eum pruritum nos perciperemus, quem in ſeminis excretione ſentimus. nam ſi uerum eſſet quod ſemen tantum exiens uoluptatem induceret, quia ſeroſum ſit non negaret quod & lotium ſuo exitu quidem delectationem adferret; ſed uult Galenus ipſam fieri concurrente multo ſpiritu & calido, quo exſpirante delectationē capimus. nam ſciebat et ab adoleſcentulis et ab alijs delectationē percipi, & ſi nō exeat ſemē, eam nāq; nō ab alia cauſa quam a ſpiritu ipſo poſſe fieri ſatis habebat pro cōperto, doctus ab Ariſtotele in primo de Genera. anima. c. xx. ſcribit igitur Galenus in. xiiij. de uſu par. in hūc modum,

τοιοῦτον τι μοι νόει γινόμενον ἐνθ. τοῖς ἀδένεσι τούτοις χυμοῖς θερμαινομένοις, οἷον τι μάλιστα συμβαίνει πολλάκις ἀθροισθείσης ὑπὸ τῷ δέρματι τοῦ ζώου δριμύτητος χυμῶν, ἔπειτα γαργαλιζούσης καὶ κνῆσθαι προτρεπούσης ἡδονήν τε κατὰ την κίνησιν, ὅταν οὖν μόνον ὑγρότης ἡ τοιαύτη κενοῦσθαι δεομένη, καὶ διὰ τουτ' ἐπεγείρουσα, καὶ κνηθίζουσα πρὸς την ἔκκρισιν, ἀλλα καὶ πνεῦμα πολὺ καὶ θερμὸν ἀναπνεῦσαι ποθοῦν, ἀμήχανον τινα χρὴ νομίζειν τ' ἡδονῆς εἶναι την ὑπεροχὴν,

Quod

Quod eſt, Eiuſcemodi quiddam mihi accidere intellige, quum humores hi ſeroſi incaleſcunt, quod maxime accidit quum humores acres ſub cuti animalis ſæpe ſunt aceruati: titillant enim tunc, ac pruritum excitant, ut ſuo motu uoluptatem adferunt, quando igitur non modo eiuſmodi humores uacuari poſtulant (eoq; eos excitant ac pungunt ad ſeſe excernendum) uerum etiam ſpiritus multus ac calidus exſpirare gliſcit, incredibilem quendam exiſtimare oportet uoluptatis eſſe exceſſum. Ex quibus uerbis quod in coitus delectatione duæ concurrant cauſæ, aſſignauerit nobis Galenus manifeſtũ eſt: quod idem facit Ariſtoteles, & clarius in loco præcitato in hiſce uerbis, ἡ δὲ συμβαίνουσα ἡδονὴ τῇ συνουσίᾳ, οὐ μόνον τοῦ σπέρματος προϊεμένου ἐστὶν ἀλλὰ καὶ πνεύματος, ἐξ οὗ συνισταμένου ἀποσπερματίζει, δῆλον δ' ἐν τοῖς παίδων τῶν μὴ δυναμένων προΐεσθαι, ἐγγὺς δὲ τῆς ἡλικίας ὄντων, καὶ τῶν ἀγόνων ἀνδρῶν, γίνεται γὰρ πᾶσι τούτοις ἡδονὴ τριβομένοις, καὶ τοῖς γε διεφθαρμένοις τὴν γένεσιν ἐστιν, *Hoc eſt, Voluptas autem quæ ſentitur per coitum, non ſolum ſemine exeunte accidit, ſed etiam ſpiritu ex quo conſiſtente ſemen emittitur, quod patet in adoleſcentulis qui nondum emittere queunt, propeq; ætate ſunt, tum in uiris genituræ expertibus. uoluptas enim ijs omnibus ſcalpendo excitatur, et quorũ deprauata eſt generatio. A quibus uerbis nec diſſentit Galenus, & ſi Veſſalius uelit in loco paulo ante allegato, quando Galenus in ſecundo de Semine, ca. ultimo, contra Herophilum Marinum & alios inuectus eſt, dum corporis glãduloſi (quod Græci* παραστάτας κιρσοειδεῖς, *hoc eſt, uariciformes nomi*

nominarunt) munus inquireret, idq; demonſtrando eo arguendi genere, quod Ariſtoteles edocuit in Analiticis poſt. & ipſe in demonſtrando etiam uſus eſt ab effectu ad cauſam: ſic Galenus argumentatus eſt, ſi in glandulo ſis aſtitibus ſemen gigneretur, animalia caſtrata eius ex cretionem appeterent, at non uidentur appetere, palam igitur eſt quod neq; generatur: effectus quidem eſt ſemi nis excretio, cauſa eſt ipſius generatio: ſi tollitur effectus neceſſe eſt ut auferatur etiam cauſa: in animalibus ca- ſtratis quia non fit effectus, hoc eſt, ſeminis excretio, eſt dicendum quod in ipſis non fiat cauſa, hoc eſt ſeminis ge- neratio, quæ ſi non fit, eſt arguendum quod eius organũ non ſit, ut in eo fiat huiuſcemodi generatio, idq; erunt te ſtes ſeminarij, qui in caſtratis ablati ſunt, quibus abla- tis ceſſat & ſeminis generatio, & eius excretio. Ex hac ratione formabat Galenus ſuum argumentum ad proban dum corpus glanduloſum non ſemen gignere, quia in ca- ſtratis illud nihil perpeſſum eſt: in ipſo igitur ſi per te gi gnitur ſemen, quum ſit illæſum, neceſſe eſt quod in ipſo ſe minis fiat generatio, ſi in ipſo generatio, & eius fiet ex- cretio, ſed non fit excretio, ergo nec generatio: ſic itaque a deſtructione conſequentis ad deſtructionem anteceden tis ualet arguendi formula, ut ſi homo eſt, animal eſt, ſed non eſt animal, ergo non eſt homo: quam uſurpauit Gale nus dum dixit, quod in glanduloſis aſtitibus ſi ſemen gi- gneretur, quod animalia caſtrata id appeterent excerne re, ſed non appetũt, nullum igitur in ipſis gignitur ſemẽ. Sed Veſſalius quia in Logices methodis non fuit altus, credidit hanc non eſſe ex ualidis decantatiſq; ac nomina

tis

tis demonſtrationibus, quæ in probandis ſcientijs ſolent afferri, & ut hanc labefactet infirmetq; , ſuam adducit rationem, arguendo a ſimili, ut perducat ipſum ad inconueniens, quod ſi Galeni demõſtratio eſt ualida, quod de teſtibus poſſemus hunc in modum etiam proponere, ſi teſtes (inquit) ſemini generando facerent, animalia quibus uena & arteria ſeminis materiam deferentes, quia ex magna peritonæi amplitudine labuntur uinculis interceptæ, aut ita ut teſtes tamen in ſcroto adhuc ſeruarentur reſectæ eſſent ſeminis excretiouem expeterent, uerum non expetunt, ergo teſtes generando ſemini non famulantur perinde nimirum ac ſi teſtes citra materiam ſemen conficere poſſent. Sed quæſo ò ſtudioſi, quæ ratio eſt hæc, quæ demonſtratio puerilis, fatua, & inanis atq; inartificioſa, uidetur ne uobis quod huiuſcemodi ſua ratio habeat cum illa, quæ Galeni eſt, ullam ſimilitudinem; poſſumus ne dicere quod tantum diſtat hoc ab hoc, ſicuti perpetuũ a corruptibili; certe poſſumus: in Galeni enim ratione ſupponitur, quod nihil ſit perpeſſum præter teſtes, & quod integris alijs partibus omnibus, & præſertim quæ deferunt materiam ablatis teſtibus duntaxat ſi in aſtitibus glanduloſis, quos & integros eſſe uult Galenus, uerum eſſet quod gignitur ſemen, quia & aliæ partes, quæ & deferunt materiam etiam illeſæ ſunt, & ſolum teſtes ablati ſunt; ſi ſemen in teſtibus non gignitur & gignatur in aſtitibus, quod illud habeat excerni, ſed in caſtratis aĩalibus, in quibus aſtites glanduloſi ſunt integri, nõ excernitur, ergo in ipſis nõ gignitur: in ratione autem Veſſalij claudicat ſimilitudo, quia ſi arteriæ &

uenæ ſunt interceptæ ut non poſſit delabi materia ad te ſtes, ut fiat ſemen, non eſt dicendũ ꝙ in ratione Galeni ex ablatis teſtibus impediatur etiã ne materia formãda in ſemẽ deferatur ad aſtites glãduloſos, quia et ipſa etiã ꝙ ſint oblati teſtes, ad ipſos etiã defertur, etſi in ipſis ge neratur ſemen, quia nihil eſt ꝙ impediat, ꝙ materia non deferatur, ad ipſos eſſet neceſſe ꝙ in ipſis generaretur ſe mẽ, ut meminit Galenus, ꝙ nõ poteſt cõcedi de teſtibus interceptis uaſis, a quibus ad teſtes defertur materia: & ſic Veſſalius in ſuo arguendi genere neſcit quid ſub- iungat, niſi quod & caſtrata animalia etiam Venerem affectant: in caſſum tamen; quaſi quod Galenus aliter dixerit, quando in arguendo traditum eſt, quod anima- lia caſtrata non uidentur appetere, credidit Veſſalius, quod Galenus uoluerit dicere, quod ipſa non uidentur ap petere Venerem, quam tamen appetunt. Sed id non dixit nec uoluit dicere, quia argumentum fuiſſet in quatuor terminis. Eſt enim ſeminis generatio, id excernendi ap- petitus, & non appetitus excernendi: generatio ſeminis eſt in prima propoſitione, quando dicitur ſi in aſtitibus glanduloſis ſemen gignitur: id excernendi appetitus eſt in ſecunda propoſitione, quando habetur quod animalia caſtrata id appeterent excernere: non appetitus autem excernendi eſt, quando dicitur, ſed non appetunt, uideli cet ſemen excernere, ut fiat argumentum in tribus termi nis, ut edocet Ariſtoteles in Anali. prio. ſi uero expone remus ut intelligit Veſſalius ſ. nõ appetũt uenerẽ, palam eſt quod argumẽtũ eſſet in quatuor terminis ꝙ eſt ridicu loſum. prætera iſta propoſitio eſt falſa, ꝙ aĩalia caſtrata

non appetunt Venerem, eſt autem uera quod non appetunt excernere: & has ambas, ut ſunt, confirmauit Galenus quando apertiſſime tenuit ſpadones in coitu etiam uoluptatem ſentire, ut poteſt legi apud ipſum in. xiiij. de uſu partium. quod autem appetere Venerē ſit in ſe plus quā appetere ſeminis excretionem, credo apud omnes eſſe iam notum, quia appetere Venerem, eſt, & in ſeminis excretione, & non eius excretione: in ſeminis excretione fit uoluptas concurrente ſpiritu, ex quo coſiſtente ſemen emittitur, ut apparet in perfectis hominibus. fit etiam uoluptas ex ſpiritus eiectione, ut in adoleſcentulis & eunuchis demonſtratum eſt, quanquam Galenus in loco præcitato meminerit ipſam in ipſis fieri etiam concurrente humore qui in aſtitibus glanduloſis generatur. Proinde ſi dicatur quod ſpadones non appetunt Venerem, erit falſum, quod Galenus hoc modo ſenſerit ne tot apud ipſum ſequantur incommoda & in arguendo & in ſcribendo: in quæ ò ſtudioſi faciliter dilaberemur, ſi Veſſalio in ſuis dictis ulla adhiberetur fides, ſed arbitror apud uos illius pretij æſtimabitur, ut æſtimantur & alij huiuſcemodi farinæ homines, qui in ignorantia ſubmerſi ſtudent inuerecunde, quæ ab alijs recte tradita, nec ab ipſis nota, ſuo ueneno tabefacere & inquinare. Nec his contenti peruertunt (ò facinus indignum) ut res ſunt, & intricant, præſertim hanc partem de Anatome, quod Galenus ſimiarū taurorum, arietum, ac aliorum animantium non autem hominum partes pingendo deſcripſerit, ſed in ſuperioribus arbitror ad ſatietatem fuiſſe reſponſum, & in tantū quod non eſt opus eadem repetere, nec dubitare quod Galenus

lenus quando alicuius particulæ ſitum deſcribebat, quod de homine aberrarit, deluſus ex alijs animantibus, quem admodum ei imponit Veſſalius in ſuo prægrandi libro .v. cap. xiiij. circa uirilis membri deſcriptionem, quando Galenus in .xv. de uſu partium, inquirit cur factum fuerit nec uenoſum, nec arterioſum, ſed neruoſum ſatius ſit pudendum, & ex quo neruo, quum tria ſint neruorum genera, nec ex his ipſum conſtare, licet ab oſſe quidem emergat, non aliter quam ligamenta, ſed ipſum ſit ſolum ex omnibus cauum, quod utilitas ita flagitat. Demum concludit Galenus quod ea quæ ad pudendum attinent ſiue neruos, ſiue aliter nominare uelimus, quod nihil referat, ſat eſt quod coles eſſentia ſit talis qualem in nulla alia parte uidere eſt, ac omni quaq; cauernoſum, excepta ea parte quam glandem uocant, ut ſcribit Galenus in ultimo de locis affect. cap. ultimo, in his uerbis, τοῦ δ' οὕτως ἔχοντος, ἐμφαινομένου, ἐν ταῖς ἀτομαῖς ἀρτηριῶν μεγάλων, εἰς μικρὸν μόριον, τὸ αἰδοῖον ἐμβαλουσῶν. φαινομένης δὲ καὶ τῆς οὐσίας τὸ αἰδοῖον τοιαύτης ὁποίαν οὐδὲν ἄλλο μόριον ἔχει, σῶμα γὰρ ἐστι νευρῶδες, τὴν ἰδέαν σηραγγῶδες ὅλου, χωρὶς τῆς καλουμένης βαλάνου, *quę quidē uerba faciunt credere quod Galeni mens fuerit, pudendi ſubſtantiam eſſe talē, quod hæc neq; arteriæ, neq; uenæ, neq; carnes, neq; glandulæ neq; os, neq; cartilago, neq; aliud quidpiam id genus eſt nominanda, ſed eſt talis, qualis non in alia totius corporis inuenitur parte, & ſic eam ut innominatam reliquit Galenus: ſed Veſſalius, quia dixit eam eſſe fungoſam ac ueluti carneam ac craſſam inſigniter membranam habere conuolutam, credidit aliter*

dixiſſe, quam dixit Galenus, ſed aberrat. Etenim ipſe ſi dixit eam eſſe fungoſam, Galenus dixit eſſe omniquaq; cauernoſam, quod idem eſt, ſi dixit eſſe ueluti carneam, nec ob id tenuit carnem eſſe, ut ſcripſit Galenus, qui & ſi dixit neruum eſſe, id tamen fuit in cauſa, quia nerui in ipſa magis abundant, quam aliæ partes, cui aſſentitus eſt etiam Veſſalius: quando dixit craſſam inſigniter membranam habere conuolutam, & cum hoc etiam ex diſſectione apparet meatum ipſius neruum eſſe. Itaque conſiderata unaquaq; pudendi parte, rationabilius eſt ut dicatur neruus eſſe, ut ſcripſit Galenus, potius, quam carnem, uel aliquid aliud, quia partes neruoſæ plures ſunt in ea, quam aliæ ex alijs ſubſtantijs, ut declaratum eſt. Sed Veſſalius qui liuori ſemper ſtuduit incumbere, non mirum eſt, ſi in iſthæc prorupit deliramenta, que ò ſtudioſi audiuiſtis: quoniam nec ueritus eſt etiam inculcare Galenum in libris de Semine, de Vſu partium, & de uteri diſſect. non muliebrem, ſed uaccinum potius, aut caprinum deſcripſiſſe, quum ei indiderit cornua a Græcis κέρατα appellata, quæ habere negat Veſſalius in ſuo prægrandi lib. ij. cap. xxxiij. & quinto, cap. xv. cui non eſſe acquieſcendum plane exiſtimo: præſertim quando in xiiij. de uſu partium fuit declaratum omnes quæ in uiris inſunt partes, in mulieribus etiam reperiri, niſi in eo duntaxat diſcrepent, quod in mulieribus quidem partes hæ intus ſunt conditæ, in uiris autem ſunt extra ad nuncupatum peritonæum: utras enim harum priores mente uolemus concipere, mulierum quidem extra euertendo, uirorum autem uelut intro uertendo atq; replicando om

nes

nes ſibi inter ſe ſimiles inueniemus: uerum ſi id accidat, quem matrices locum occupent eum iam a ſcroto occupari eſt neceſſe, extrinſecus autem utrinq; teſtes ei adiacere ad collum eius ſinus colem matris effici: quæ uero cutis eſt in fine colis (quod nunc præputium appellamus) ipſum pudendum muliebre repreſentare. Intelligamus aũt rurſus matricem euerſam ſimul extra prominentem, nonne teſtes ipſius quoq; parte interna eſſe. eſt neceſſe: ipſam autem extrinſecus uelut ſcrotum quoddam eis eſſe circundatam: collum autem quod ante in peritoneo erat abditũ, nunc pendere ac pudendũ uirile effici, pudendũq; muliebre (quod eſt uelut cutacea quædam huius colli epiphyſis) in uocatum præputium transferri, conſentaneũ his ſane eſt, & arteriarũ ac uenarũ, & præterea uaſorũ ſpermaticorũ poſitionẽ unà cum his transferri: nullã enim in uiris partẽ inueniemus, quæ in mulieribus non inſit, tantũ poſitione diſſidẽt. quæ.n in mulieribus ſunt intus eę in uiris ſunt extra, ſi igitur ita eſt, matricis capacitatẽ natura nõ fecit ſimplicẽ quẽadmodũ in uiris, corpus.n. totũ dextris et ſiniſtris eſt geminũ, ita & matricis ſinus, alter quidẽ in dextris, alter uero in ſiniſtris eſt locatus, et hos Galenus cũ Diocle apices ſiue cornua denoĩatiua apud Græcos appellauit: Praxagoras autẽ et Philotimus ſinus ipſos uocarũt, unde ẽt uterũ muliebrẽ duorũ ſinuũ dicũt, autor eſt Gale. in lib. de ute. diſ. c. vi. ubi cũ Heroph. ipſũ in quãtũ ad fõdũ ueſicę, in quãtũ aũt a laterib. exortus papillares ad lũbos nutãtes habet hac pte ei nõ amplius cõpetat, cui aſsẽtitur Veſſalius in lib. de rad. Chy. oblitus eorũ quæ in ſuo libro de Fabrica

humani corporis tradiderat, quando ſcriptum reliquit ipſum capitis uituli in modum eſſe, quod cornua paulo poſt eſt educturum. Quid clarius, ſi dantur uteri cornua etiam ſecundum ipſum: ex quo manifeſtum eſſe poteſt, quod non immerito homo inconſtans appellari debet & bilinguis: & de eo etiam eſt conquerendum, quod turpe facit, dum ueniat taxandus in eo, in quo taxat alios, cum uelit Galenum etiam de pugnantia maledicere, quod ibi in loco paulò ante citato, quum Herophili ſententiæ acquieſcere uideatur, nonnihil infra ubi de cornibus diſputat uerba mulieribus congrua in ſuum uſum referens, tradiderit ipſum muliebrem uacino ſimilem eſſe. Sed ex his optarem, ut declaraſſet Veſſalius, quæ ſit hæc inconſtantia: certe in ea diſputatione quam facit contra antiquos, quod illi neq; actionem cornuum, neque utilitatem plane agnouerint, ne tantillum reperietur, quod ſibi poſſit adſcrbi contrarium: in ea enim habetur dũtaxat (ut eſt uidere) quod antiqui male cenſere in cornibus fœtus concipi, quia mulieri & alijs animalibus quæ ſecundum uterum ſimilia ſunt, ueluti capræ, & uaccæ non in cornibus repeiuntur fœtus, ſed in reliqua tota uteri cauitate. Hæc ſunt Galeni uerba quibus autem contradicunt. Deinde ſubdit Veſſalius, quod pulchre & calide ſubductum putat Galenus, quando cornuum actionem, functionemq; in alium locum referendam cenſet, quem apud illum nuſquam reperiemus. ſed hic quis tergiuerſandi locus dabitur, quin conſictus iaceat, fateaturq; ſe paucæ, uel potius dicã nullius lectionis eſſe? certe nullus. Etenĩ iam legitur in. xiij. de uſu par. de ipſorum utilitate, functioneq;

fine

ſine dubio tradidiſſe Galenum in hiſce uerbis, ταῦτα γε οὖν ἅπαντα φαίνεται τῇ φύσει προμηθῶς παρασκευασμένα καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τῶν ὀνομαζομένων κεραιῶν ἡ γένεσις, εἰ γὰρ δὴ καλῶς ἐν τοῖς περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἀποδέδεικται λόγοις, ἅπασί τε τοῖς ἄλλοις τοῦ ζώου μορίοις, καὶ ταῖς ὑστέραις οὐχ ἥκιστα δύναμις ὑπάρχειν ποιότητος οἰκείας ἑλκτική, χρὴ πάντος τινὰ καὶ στόμαχον αὐταῖς εἰς τὴν ὁλκὴν τοῦ τοιούτου χυμοῦ παρεσκευασμέναι, ἀλλ᾽ ἔστιν οἰκειότατος χυμὸς ταῖς ὑστέραις οὗ καὶ τῆς ὑποδοχῆς ἕνεκα γεγόνασι τὸ σπέρμα διττοῦ τοίνυν ὑπάρχοντος τούτου, διττὸν αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν στομάχων εἶδος ἐγένετο, πρὸς μὲν τὴν παρὰ τοῦ ἄρρενος ὁλκήν, ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν ἀνατομικῶν αὐχήν, ὃν εἰς τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον καθήκειν ἔφην, εἰς δὲ τὴν παρὰ τῶν ἰδίων ὄρχεων αἱ κεραῖαι, καὶ διὰ τοῦτ᾽ ὡς πρὸς τὰς λαγόνας ἀνανεύκασιν ἄνω καὶ κατὰ βραχὺ γινόμεναι στενότερα, τελευτῶσιν εἰς ἀκριβῶς στενὰ πέρατα συναπτόμενον ἑκάτερον αὐτῶν τῷ καθ᾽ ἑαυτὰ διδύμῳ, καλεῖ γὰρ Ἡρόφιλος οὕτω τὸν ὄρχιν, *Hoc eſt, Conſtat igitur omnia hæc a natura prouidenter eſſe comparata, & præter hæc adhuc cornuum generatio: ſi enim recte in his quæ de facultatibus naturalibus prodidimus, fuit demonſtratum, tum cæteris omnibus animalis partibus, tum matricibus præcipue facultatem ineſſe proprie qualitatis attractricem, oportuit omnino aliquem etiam meatum ipſis ad huiuſce modi ſuccum attrahendum fuiſſe comparatum. porro matricibus ſuccus familiariſſimus (cuius recipiendi gratia extiterunt) ſemen, quod quum ſit duplex, duplices quoque ipſis meatus extiterunt, ad uirile quidem ſemen tra-*

bendum, meatus is, quem collum Anatomici nominant, quod ad muliebre pudendum diximus pertingere, ad ſemen uero a proprijs teſticulis trahendum cornua fuerunt comparata: quæ propterea ſurſum ad ilia ſpectant, paulatimq; arctata deſinunt in fines anguſtiſſimos, utraque ipſorum δίδυμω ſui lateris (ſic enim Herophilus teſticulum nuncupat) coniuncta. Ecce ſi Galenus nuſquam tradiderit de functione cornuum & utilitate, ut mentitur Veſſalius: quò fit ut ego quum has ſuas ineptias conſidero, non poſſum ò ſtudioſi me continere, quin in eum petulanter & calumnioſe procedam, ſimq; reſeratis philoſophiæ clauſtris inter confutandum acrior, quibuſdamq; uerbis remordendo inuerecundior, adeoq; ut de me male ſentietur, ſed ego de hoc parum curo, dummodo cæteris tranſeat in exemplum, diſcantq; inde eorum eſſe, neq; poſthac audeant alios reprehendere, in quibus non oportet, ceſſetq; illorum petulantia, & temeritas, quæ ineffrena ſunt, & ob id ſummopere deteſtanda, dum culpant ea quæ ob ſuam tarditatem ingenij & ruditatem conſequi non potuere. Nos autem hac de re ſtomachoſi non deſiſtemus quin uerbo & opere, quod iuſtum ſuſtinendo, decertemus. Itaq; poſtquam erat ſermo de utero, agamus (eſt conſentaneum) deinceps de ipſius acetabulis, quæ a Græcis κοτυληδόνες appellantur, de quibus etiam cōtra Galenū debacchatus eſt ipſe in ſuo prægrandi lib. v. c. xvi. contra quē nihil aliud proferam pro Galeno, niſi id quod ſcribitur in libro de uteri diſſ. c. xvi. qui locus pro omnibus ſatisfacit, & pro loco in. v. Apho. apho. xlv, primo de Semi. c. vij. xv. de uſu par. et

alijs

aliis pro locis multis: ibi namq; declaratur quid intelle xerit Galenus per acetabula in utero, adeoq; ut non lice at facere diſtinctionem quid per ipſa ſit intelligendū, ut facit Veſſalius, qui ponit difficultatē in re, quæ luce meri diana eſt clarior, porro in loco præcitato ſic ſcribitur:

κατὰ ταῦτα καὶ αἱ κοτυληδόνες εἰσι, δεσμὸς ἀσφαλὴς τῷ χορίῳ πρὸς τὴν μήτραν γεγενημένα καὶ τοι τὴν τοῖς ἀνθρώπου μήτραν, οὔ φασιν ἔχειν κοτυληδόνας, γίνεσθαι γὰρ αὐτὰς ἐπί τε βοῶν καὶ αἰγῶν καὶ ἐλάφων, καὶ τοιούτων ἑτέρων ζώων, σώματα πλαδαρὰ ὑπόμυξα, τῷ σχήματι ἐοικότα κοτυληδόνι τῇ πόᾳ κυμβαλήτιδι, ὅθεν περ καὶ τὸ ὄνομα αὐταῖς, ἀλλ' ἱπποκράτης γε φησὶ ὡ κόσαι μετρίως ἔχουσαι τὰ σώματα, ἐκτιτρώσκουσι τετράμηνα ἄτερ φανερῆς προφάσιος, ταύτῃσι αἱ κοτυληδόνες, μύξης μεσταὶ εἰσι, καὶ οὐ δυνάνται κρατέειν ὑπὸ τοῦ βάρεος τὸ ἔμβρυον, ἀλλὰ ἀπορρήγνυνται, καὶ μὴν Διοκλῆς ὁ καρύστιος καὶ πραξαγόρας ὁ κῷος ὁ Νικάρχου μικρὸν ὕστερον ἱπποκράτους γεγονότες ταῦτα λέγουσι πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἄρ' οὖν πάντες ἠγνοήκασι, ἀλλ' οὐ θέμις ὑπὲρ ἀνδρῶν τηλικούτων οὕτω φρονεῖν, τί ποτε οὖν ἐστὶν ὃ λέγουσι τὰ στόματα τῶν ἐν τῇ μήτρᾳ ἀγγείων, οὕτω καλοῦσι, καὶ γὰρ καὶ ταῦτα κοτυληδονοειδεῖς ἐξοχὰς ἐπιφυομένα ἴσχει παρὰ τὸν τῆς κυήσεος χρόνον, οἷαι καὶ ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ γίνονται ἐπὶ αἱμορροΐσι, λέγω δὲ ταῦτα οὐ μαντευσάμενος, ἀλλὰ παρὰ πραξαγόρου μαθὼν, ὁ γάρ τοι πραξαγόρας ὧδε ἔπο φησὶν αὐταῖς λέξεσι, κοτυληδόνες δὲ εἰσὶ τὰ στόματα τῶν φλεβῶν τῶν εἰς τὴν μήτραν ἡκουσῶν. ὡς τε ἔχοιεν ἂν ἡ γυναικεία μήτρα κοτυληδόνας, καὶ ἢ διαφέρουσιν αὗται τε καὶ εἰ θ' τῶν ἀλόγων ζώων σαφὲς ἤδη οἶμαι ἐκ τῶν εἰρημένων γεγονέναι.

Hoc eſt, Iuxta hæc etiam Cotyledones ſunt uinculum fir mum ſecundæ ad uterum exiſtentes, quanquam hominis uterum cotyledonas habere, ſint qui negent. naſci enim eas in uaccis, capris, & ceruis, atq; alijs animantibus aiunt, corpuſcula laxa, mucoſa, figura cotyledoni herbæ, quæ & cymbalitis dicitur ſimilia; unde & nomen habent: uerum Hippocrates utiq; ait, Quæcunq; moderata habentes corpora bimeſtres aut trimeſtres abortiunt citra manifeſtam occaſionem his cotyledones muco plenæ ſunt, & præ grauitate fœtum tenere non poſſunt, ſed abrumpitur: at qui Diocles, Caryſtius, & Praxegoras Cous Nicardi filius, paulò poſt Hippocratem nati, hæc dicunt, & multi alij. num igitur omnes ignorauerunt? ſed fas non eſt de tantis uiris ita ſentire. Quid igitur eſt tandem, quod dicunt oſcula uaſorum in utero ita appellant: nam & hæc eminentias ad cotyledonum ſimilitudinem innaſcẽtes circa impregnationis tempus habẽt, quales itẽ in inteſtino recto in hemorrhoidibus fiũt: dico aũt hæc non ex uaticinio, ſed a Praxagora doctus, Praxagoras nãq, in hũc modum dicit his uerbis, Cotyledones ſunt oſcula uenarũ ad uterũ peruenientiũ: quare ꝙ ſane uterus cotyledones et quatenus hæ ipſæ ab ipſis quæ brutis aĩalibus ſunt, differant, ex dictis manifeſtũ iam factũ eſſe opinor. hactenus Galenus: Qui ſatisfacit Veſſalio, ſcribens muliebrem uterum has eminentias non habere, quando ſcriptum eſt, circa impregnationis tempus haberi, quales item in inteſtino recto in hemorroidibus fieri cernimus; quaſi ſit dictum quod non ſemper, ſed ſolum circa impregnationis tempus apparent: & poteſt eſſe

quod Veſſalius non unquam eas inſpexerit, quia fortaſſe contigit quod mulierem non ſecuit, quæ mortua ſit circa impregnationis tempus, ſicuti uſu uenit & multis alijs antiquis ante Galenum, qui negarunt & ipſi hominis uterum eas habere, ut uiſum eſt. Et ita apparet quod Veſſalius defecit in ſpeculatione Anatomes, non conſiderando res quæ poſſunt aliter inſpici penes temporis diuerſitatem, quæ erat ſummopere animaduertenda, præſertim quando de ipſa iam fuerat facta mentio: ſed Veſſalius qui nunquam curauit ut bonæ de Anatome partes a Galeno declaratæ manifeſtarentur, noluit unquam in his, quæ ſcripſit Galenus, inſudare, atq; perpendere aut ſaltem ſuſpicari, quod nephas ſit credere Galenum tantum uirum iſthæc ignoraſſe, & alia plura, ut ſunt ex illis fœtus inuolucra, de quibus in ſequenti capitulo dabacchatur ipſe, dum exiſtimat porcorum aut canum ea Galenum depinxiſſe. De quibus memini dum eſſem Bononiæ haud parum mecum condoluit Bartholomeus Maggius Chyrurgus præclariſſimus, qui adeo Anatomes tunc erat ſtudioſus, quàm unquam alium agnouerim, qui præter illos qui ab Illuſtribus quadraginta uiris Bononiæ dominis, ſingulis annis pro Anatome publica dabantur, quã plures alios ex cœmiterijs in domum ſuam ſub noctu deferre etiam non prætermittebat. Quodam die perierat quædã meretricula utero gerens, quæ laborauerat primo febre continente, ab hac tamen pene liberata concubuerat cum quodam ſuo amatore, ex quo ſuperuenit alui fluor, qui bis curatus fuit, tandem ex eadem cauſe rurſus redijt, qui per multos dies ipſam excrutians, nec a

remedijs

remedijs ullis unquam iuuata, deinceps ipſam tandem ad mortem perduxit. Hæc cum habitaret prope uicum Sancti Laurentij, in ipſius eccleſia ſepulta eſt: nos autē curioſi admodum uidendi ipſius partes in Anatome, & præſertim uteri, quum utero gereret, ipſam habere procurauimus, qua potita, ſtatim deteximus ipſa fœtus inuolucra. Primo ſe obtulit ſecunda, a Græcis χόριον appellata, quæ totā integebat uuluā interiorem, qua remota, uiſa eſt deinceps & alia membrana, quæ a figura farciminis ἀλλαντοειδής appellatur, ex femineo ſemine generata, quæ recrementis erat plena, quæ iuxta quaſdam partes fœtui incumbebat, ſub qua erat & alia membra quam a mollitie ἀμνιον uocant, totum orbiculat fœtum implectens, contra Veſſalium, qui uult nullibi uniuerſum fœtum ambire. non uiſæ ſunt etiam illæ maculæ, nec alia de quibus meminit Veſſalius. Proinde nonnulli ex noſtris qui aderamus eò, tunc male de ipſo dijudicauimus, quod liuore potius quàm pro ueritate indaganda in illa contra Galenum proruperit, ſubiunxit tamen Maggius *ſe etiam uidiſſe quæ ſcribit Veſſalius quadam die dum eſſet uocatus ad quandam mulierem* Bononienſem *(cuius nomen perdidi) difficulter parientem, ſed dixit de illa fuiſſe ſuſpectum ne ex morbo Gallico quo uexabatur, illa contigerint, quum uideamus quotidie & pueros non dico inuolucra non illis tantum, ſed etiam quibuſdam ul cuſculis eſſe infectos: atq; idcirco erat ſuſpicandum, quod ipſe in huiuſcemodi ſit deceptus. Conqueſtum eſt etiam ſummopere quando ipſe in eodem prægrandi libro. v. cap. xx. negat a uenis utero conterminis ſanguinem ad*

manil

mammillas duci, quia exiles ſunt, & exiguæ, neſciens Galenum in ſeptimo de uſu partiū, ſcripſiſſe etiam alium de ſuppeditari ſanguinem, ut clariſſime apparet in his uerbis, ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι ἦν τῇ φύσει ἀπὸ τῆς ἥπατος ἀναφερομένης διὰ τῶν φρενῶν φλεβὸς τῆς μεγίστης ἣν κοίλην ὀνομάζουσιν, ποιήσασθαι τινὰ ἀπόφυσιν, εἰς τοὺς τιτθοὺς οὐκ ἐποιήσατο, καίτοι πλασίον ὑπαρχούσης αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τε τὴν καρδίαν ἀνήγαγε πρότερον, καὶ σύμπαντα τὸν θώρακα διεξίξασε, κἄπειθ' ὁπότε πλησίον ἦν ἤδη τῶν κλειδῶν, ἐντεῦθεν ἀποβλάστημα δυοῖν. ποιησαμένη φλεβῶν, ἀξιολογων, ἅμα δὲ αὐταῖς ἀρτηριῶν ἕτερα δύο κατήγαγε, σύμπαντα τέτταρα δι' ὅλου τοῦ στέρνου κάτω κἄπειθ' οὕτως ἐνέφυσε δύο καθ' ἑκάτερον τιτθὸν, οὐδὲν ἄλλο κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην ὁδὸν, ἢ ὅπος εἰθ' πλεῖστον ἐν τοῖς ἀγγείοις πεφθῇ, τὸ αἷμα προνοουμένη, *Hoc eſt, An non uides, quod quum Natura poſſet ex una maxima, quæ ſurſum ab hepate per phrenas fertur (quam cauam nominant) productionem aliquam ad mammas ducere, id non fecit, tametſi ea prope mammas eſſet, ſed prius ſurſum ad cor duxit, & per totum thoracem traduxit, poſt autem, quum iam prope claues perueniſſet, illinc duas uenarum commemorabilium, duas etiam cum eis arteriarum productas propagines, quatuor ſimul eas infra, per totum pectus deduxit, eoque modo binas denium utrique mammillæ inſeruit, in tam longo iſto itinere id modo agens, ut plurimum in uaſis ſanguis eſſet percoctus. Hactenus Galenus, & quidem quàm doctiſſime.*

Tacea

Taceo etiam quid ſit dictum de mamillarum ſitu, præſertim quando nonnulli ex ſpectatoribus aderant, qui ſummopere in Ariſtotelis uerba iurauerant, qui ut Ariſtotelem defenderent pro Galeno patrocinium acrius aſſumpſere: ſed quia huiuſcemodi ad Ariſtotelis doctrinam magis, quam ad ſpeculationem Galeni Anatomicam pertinent, eò conſentaneum eſt illa quæ dicta ſunt pertranſire, aggredientes tandem & alia, quæ dinceps ueniunt pertractanda.

FINIS LIBRI QVINTI.

FRANCISCI PVTEI APOLOGIAE PRO GALENO IN ANATOME.

Liber Sextus.

NON Equidem ò Studioſi mirandum eſt ſummopere ſi non in omnibus illum teneo neq; ſeruo ordinem, quem in ſuperioribus pollicitus fueram: id eſt in cauſa, quia Veſſalius ponit quandoq; nonnulla in diuerſis locis, & quæ dicta ſunt in partibus de Oſſibus, eadem replicat in partibus de Muſculis. Pari modo facit de uenis & arterijs, & de alijs id genus ſexcentis. Peruertit etiam Veſſalius ordinem, quia ea quæ in aliqua parte, quæ propria eſt, eſſent recenſenda, ad aliam partem tranſponit, quo fit ut ego quoq; de ipſis perdiſturbem, dum curo ipſius ſectari ueſtigia, quo facilius ipſum deprehendam, quod ut faciam cogor etiam quãdoq; in aliam ego quoq; partem, de qua non habebatur ſermo deſcendere. Cuius cauſa eſt Veſſalij malignitas, quæ tanta, niſi teſtibus uterer, operam quidem fruſtra luderem: quod ne contingat, ubi me reperi in illa hiſtoria, de quibuſdam alijs præter ea de quibus loque

loquebamur, ſi erant ibi uiri aliqui non mediocris autho ritatis, ut ipſi unà mecum poſſint atteſtari, non prætermitto quin dicam, quo res melius credatur. Itaq, ſuperiori libro dum ſermonem haberem de penulis iecinoris, & de alijs quampluribus, contigit mihi ut memoriam facerem, quæ uiderim in Illuſtriſſimo patrono noſtro Carolo Sabaudiæ Duce nono, inter quæ multa Veſſalius in hoc ſuo prægrandi libro ſexto commemorat, quæ hic eſſent diſcutienda: ueruntamen ne uidear facere, quẽadmodum ipſe facit in hoc libro de fabrica humani corporis, et multo clarius in libro Apologetico, qui de radice Chynæ inſcribitur ubi eaſdem ſuas turpes ineptias millies inculcat quo uideatur multas adimplere chartas, uiſum quidem eſt ſicco pede pertranſire, et ea tantum pertractare quæ nullibi determinata ſunt. Reſtat igitur ut de una tantum difficultate, quæ habetur a Veſſalio in hoc ſuo prægrandi libro ſexto, cap. x. fiat ſermo, quæ eſt in carnis & fibrarum cordis uſu. ſed in iſta peccat non parum Veſſalius, quemadmodum in pluribus alijs, ut declaratum eſt: & hæc fuit una cauſa ex maximis, quæ me mouerunt ad decertandum cum ipſo. Nempe pati nequo, quæ patrum memoria ſcripta ſunt imperitiſſimo ſeculo, multis in locis inuerſa deprehendantur. Quod ſi permitteretur, certe ſcio actum eſſe de ſcientiarum ſtudijs, nec immerito. Quid enim iuuaret bonis lucubrationibus impalleſcere, ſi otia eruditorum hoc modo perturbarentur? Eſt ergo omnium, qui non abſunt a Muſis, ut ita dicam, iſtorum intemperiem, qui tantis perturbationum facibus in bonos inuehuntur, undique clamore ſublato retundere

dere, ne tam præceps audacia diuturnitate temporis inualeſcens ingenuis artibus excidium moliatur. Nam quid aliud per Deos immortales eorum conſilium ſuſpicemur, quam quibus a cæteris ſeruis ingenui diſcernuntur ornamenta de medio uitæ tollere? quum ſic animati ſint in ſummos optimarum Artium Profeſſores, ut & ante per inſidias in dubium ſalutis, & tunc excogitatis fictiſque criminibus in famæ diſpendium uocent, quemadmodum Veſſalius uocat Galenum: ſed ſpero quum hæc in uulgus ſint ædita, per ſe nulla cõfutatione ludibrio erunt omnibus: ut ex dictis, & quæ dicenda ſunt, manifeſtabitur. Porro Veſſalius in loco paulo ante citato imponit Galeno quæ nunquam ſomniauit, dum uelit Galenum exiſtimaſſe carnem & fibras in uſu cordis fuiſſe datas, ne his cor in ſuis contractionibus pectoris os accedens facilius læderetur. Sed id hactenus haud unquam uidiſſe apud Galenum memini. Quod autem comperio, eſt id quod legitur in ſexto de uſu partium: ubi propter actionis continuitatem &, uehementiam in qua ſemper uerſatur cor ipſum, fuiſſe ſortitum & carnem, & illas fibras, ſcriptum eſt in hiſce uerbis,

Σὰρξ ἐστὶν ἡ καρδία, σκληρὰ καὶ δυσπαθὴς ἐξ ἰνῶν πολυειδῶν συγκειμένη, καὶ κατὰ ἄμφω ταῦτα κᾂν εἰ παραπλήσιος εἶναι δοκεῖ τοῖς μυσὶν, ἐναργῶς αὐτῶν διαφέρει, τοῖς μὲν γε μονοειδής ἐστὶν ἡ τῶν ἰνῶν φύσις, ἢ γὰρ εὐθείας μόνον ἔχουσι κατὰ τὸ μῆκος ἐπὶ τῶν, ἢ ἐγκαρσίας κατὰ τὸ πλάτος ἅμα δὲ ἑκατέρας οὐδεὶς

ἡ καρ

ἡ καρδία ἣ καὶ ταύτας ἀμφοτέρας ἔχει, καὶ τρίτας ἐπ' αὐταῖς τὰς λοξάς, ἀλλὰ καὶ σκληρότητι καὶ τόνῳ καὶ τῇ ξυμπάσῃ ῥώμῃ τε καὶ δυσπαθείᾳ, πολὺ δή τι παραλλάττουσιν αἱ τῆς καρδίας ἶνες ἁπασῶν τῶν ἄλλων, οὐδενὸς γὰρ οὕτος ὀργάνου συνεχὲς, ἢ σφοδρὸν ἐστὶ τὸ ἔργον, ὡς τῆς καρδίας ὅταν εὐλόγως εἰς ῥώμην θ' ἅμα καὶ δυσπάθειαν, ἡ τοῦ σώματος αὐτῆς οὐσία παραεσκευάσθη,

Quod eſt: Cor eſt caro dura, & ægre patibilis, ex fibris multiplicibus conſlata, quorum utroq; quanquam muſculis uideri poſſit perſimile, diſcrepat tamen ab ipſis perſpicue: ſiquidem his unius generis eſt fibrarum natura (aut enim rectas ſolum habent ſecundum ſuam ipſorum longitudinem, aut tranſuerſas ſecundum latitudinem, ſimul aũt utraſq; nullus) cor uero & has utraſq; habet, & tertias præter has obiquas, atq; etiam duritie, contentione, toto deniq; robore, ac patiendi difficultate cordis fibræ multum ſane ab aliis omnibus differunt, quum enim aliud inſtrumentum nullum ſit, cuius tanta actionis eſſe continuitas, ac robur, quanta eſt in corde, conſentaneum ob id fuit corporis ipſius ſubſtantiam ad robur ſimul, & difficultatem patiendi comparari. Soleo autem citare Galeni uerba, ut ſciant ſtudioſi quanti & Galenum & Veſſalium poſſint expendere, & ſi uerum ſit quod opinio quæ imputatur a Veſſalio ipſi Galeno, ſit Galeni an non: quia in pluribus ſcriptum eſt, quod Veſſalius non citando loca, aliquam attribuit opinionem Galeno, quam nonquam per inſomnia excogitaſſe credendum eſt, quum nullibi fiat mentio. Proinde ne contingat error, neq; contentio, quod ſit, & quod

non

non ſit, uolumus ſigillatim Galeni uerba hic adſcribere, & ſi ſciam quamplures eſſe qui me damnabunt, quod ſatis erat ſenſum uerborum Galeni adduxiſſe, & non uerborum ſeriem, ut fugiatur prolixitas. Nolui tamen prætermittere, quin ſit dictum, quod aperta acie ſit dimicatum, adeoque ut unuſquiſque hac in pugna Agonotheta poſſit eſſe. Itaque perpendatur, diiudicetur, feratur ſententia, ſi quid expectatur, in futuro ſermone abſoluetur.

SEXTI LIBRI FINIS.

FRANCISCI PVTEI
APOLOGIAE PRO GALENO
IN ANATOME.
Liber Septimus.

INTER *Omnes qui de re Medica ſcripſerunt o Studioſi, primus omnium poſt Hippocratem Galenus (ut mea fert opinio) cenſendus quidē eſt, qui ōes Medicinæ partes inſtaurando, reſtituendoq́ue adeo refecit, atq; illuſtrauit ut nihil ſupra: uideatis enim quæſo quid dixerit in Empiricos, quid in Methodicos, & quid in Dogmaticos: Dij boni quàm rationabiliter indignatus eſt in Philinum Coum, in Serapionem Alexandreum, in ambos Apollonios, in Glaucium, ab his in Menodotū, in Sextum, in Heraclidem Tarantinum, atq, alios Empiricos principes: quàm iure optimo damnauit Syrum, Aſclepiadem, Teſſalum, Mneſæam, Dionſium, Proclum, Antipatrum, atq; alios Methodicos excellentiſſimos. papè quis non admiretur quæ dixit de Diocle Cariſtio, de Praxagora Coo, de Chryſippo de Herophilo Athanæo, deq; alijs ſectæ rationalis principibus & coripheis. Quid proferam de alijs, qui ex ali*

quibus

quibus ipſorũ erãt,ex quorũ numero fuit Lycus,Pelops Aelianus,Marinus,Andreas,et reliqui ſequẽtes Aſcle piadem, qui de re Anatomica conſcripſerunt, quam qui dem rudem,incultam, atq; imperfectam ij nobis relique runt, quum nulla pene reperiatur pars, aut in uſu, aut eius cognitione,circa quam hallucinati non ſint. Etenim ò ſtudioſi deſiderantes quidem ſcire, auſpicemur ab oſſi bus,& primum a ſuturis,& uideatis obſecro, quomodo hi quidem delirarint,quia obſcuræ ſunt hæ in oſſibus du riſſimis,cuiuſcemodi eſt occipitis,frontis,palati, & ſum mæ maxillæ: hac de cauſa fuere ex præceſſoribus, qui ipſis carere ea omnino affirmarunt, author eſt Galenus in.x.de uſu partium. Circa oſſa autem etiam cæcutiere, quum oſſa reperiantur non cognita, neq; numerata ab antiquis,ut habetur ex Galeno in ſecundo de uſu parti- um,legitur etiã in tertio præcitati libri, quod Eudemus plantam & metacarpum ſimiliter utrunq; ex oſſibus quinq; conſtare affirmauit, pariter autem & magnum digitum in pede & manu duas habere acies,quod putet exactam eorum proportionem ſeruare oportere, halluci natur: ex tribus enim oſſibus magnus digitus in manu conſtat euidenter, ut & articulus eorum, & motus de clarant. Attamen his ita habentibus, proportio harum particularum euidens eſt, nec opus eſt quod cum Eude- mo mentiamur. Sed quia agimus de manu & pede,ope- repretium eſt, ſeruantes Galeni ordinem,ut dicamus de ipſorum muſculis,qui ab antiquis fuerunt incogniti: præ ſertim illi parui admodum; qui primum articulum cuiuſ que digiti flectunt in manu & pede, de quibus meminit

Galenus in primo de Anato. admini.& in tertio de uſu partium, quos longo tempore & ipſum non animaduertiſſe fatetur ipſe. Ignorati ſunt & alij plures mouentes brachia, præſertim illi qui lateribus ea adducunt, de quibus traditur in primo de Anato.admi. Errauerũt etiam multũ qui ante Galenũ fuerũt diſſectionis profeſſores, circa illius muſculi enarrationem, qui impoſitus eſt deſuper ipſi radio factus longiſſimus omnium, qui circa hoc membrum ſunt muſculorum. Huius autem cauſas declarauit Galenus in Anato. admi. Quid dicam de muſculo brachij os ambiẽte, quem perpetuo carnoſum poſteriori tuberculo cubiti cõmitti ſpectamus? & hunc ignorarunt antiqui cum his qui flectũt digitos, exiſtimãtes eſſe illũ qui omnium gracillimus eſt: & ſumma ſub cute porrigitur per medium pręcipue mẽbrũ a ſuperiori ad inferiorẽ partem tendens, atq; in teretem tendinem, qui primum ipſe a muſculo enaſcitur longe ſupra brachiale finiens, eiuſmodiq; uſq; ad brachiale perdurãs, uſq; adeo poſtea dilatantur, ut toti interiori externæ manus cuti pilis nudatæ ſubnaſcatur. Hunc namq; diſſecãdi profeſſores, qui ante Galenum extiterũt ſingulos ab hoc muſculo digitos contrahi, flectiq; arbitrati ſunt, quum tamen nihil ſane quod conſideratione dignum ſit muſculus hic moueat, ſed alios inuenit Galenus eſſe muſculos, qui digitorum ſunt motores, ut habetur in primo de Anato.admini. & tertio de uſu partium, quorum quod uniuerſi tendones teretes ueluti nerui exiſtant, probe diſſectio. profeſſores antiqui tradiderũt, non tamen ſuperiora tendonũ capita muſculorũq; nuerũ exacte ſcripſerũt, ita ut neq; medij

moto

motores muſculos quidam ipſorũ oſtẽderunt: inter quos etiam fuit Aelianus, ut author eſt Galenus in lib. de muſculo. diſſect. cap. xxi. Nec ſine cauſa præceſſores aberrabant, quia ut tradit Galenus in primo de Anato. admin. hi nomen Anatomici falſo ſibi arrogantes, animal longo tempore mortuum incidebant, cuius partes iam aridæ contractæq; fuerant, quo fiebat ut partes diſcerni non poterant, unde non paucus error committebatur & in uſu, & muſculorum cognitione: Galenus autem qua ratione nos adminiſtrare Anatomen oporteat, ne ex æquo cum illis aberremus, tradidit in libris de Anato. admi. ſcribens & modum qui ſeruãdus ſit (& ſi contingat animal ſecare, quod ab antiquis diſſecabatur) qui eſt ut cũ aqua calente foueamus partes, atq; alia meminit, quæ habentur in libris præcitatis, quæ apud ipſos erant incognita, ob quæ alter ex duobus humeri muſculis, qui ab inferioribus ſurſum feruntur, gracillimus tamen & longitudine non ſuperatus a diſſectionis profeſſoribus merito ignoratus eſt. Nam dum male cutis excoriatur, muſculus hic obſcuratur corrumpiturq;: ſunt & alij qui deperdebantur ob malam etiam adminiſtrationem in ſecando de quibus poſtea mentionem faciam, ſed ut ſeruem ordinem, opus eſt ut ſigillatim procedendo, de alijs tradam, inferendo tamen parum, uel nihil, antiquos de Anatome tradidiſſe, quod non ſit carbone (ut aiunt) annotandum, aut enim non cognouerunt, ut dictum iam eſt, aut ſi cognouerunt, circa illius uſum tamen aberrarunt, ut Lyco euenit contigitque unà cum pleriſque alijs magni nominis Diſſectionum profeſſoribus,

qui non cognouerũt uſum quarti muſculi qui præeſt mo tui ſcapularũ,ut ſcribitur in.iiij.de Anato.admi.in libro de muſcu.diſſect.c.vij.cuius etiam(quod plus eſt) ignoratus eſt eius tendo, & exortus,ſimul cum actione alterius muſculi ſcapulam in priorem regionem ceruicis uerſus proprium principium adducentis qui anguſtus eſt et longus:minor etiam muſculorum colli coniugatio cum tota prima uertebra ab Anatomicis antiquis eſt prætermiſſa,legitur nãq; de Lyco in.iiij.de Anato.admi.quod ab ipſo una duntaxat ex ipſis coniugatio quæ caput primæ uertebræ cõnectit,fuit nota, de quo nempe admiratur Galenus in lib.xvi.de uſu part. & in libro de muſc.diſſect.c.ix.etiam ſcribitur quod ex omnib.muſculis qui capitis dearticulationẽ in orbẽ circõdãtes coronãt, duos ſolos nouit Lycus:cæteros aũt omnes ignorauit, quẽadmodum etiã poſteriores octo occipitis, quos ceruicis & capitis cões eſſe comperijt Galenus, uerum hos, quod à ſpinalibus muſculis ſeparare nequiret,reliquos quod ſub his abſcondit, eſſent, merito ignorauit: ſi igitur tot & alios ignorauit Lycus muſculos,optarẽ equidẽ ut aliquis mihi diceret,qualis erat tũc quæſo Anatome? non dicendum equidẽ quod ipſe fuiſſet ex malis diſſectionis profeſſoribus,quia ſcripſit Galenus in.iiij.de Anat.adm.quod unus erat ex Anatomicis præcipuis: eius.n.libri magno ſtudio circũferebantur.in proemio libri de muſc.diſſe.etiã ſcribit Galenus quod hic omnium clariſſime atq; optime muſculos diſſecuiſſe credebatur. Proinde nõ hunc ſolum, ſed alios quoq;in huiuſcemodi fuiſſe deceptos eſt ſuſpicãdum, quia nũquam inter ipſos in tanto pretio potuiſſet

eſſe

eſſe:inter quos ſi quæ fuerat controuerſia licet conieċta-ri,quod nō erat admodū multa, ſed omnes pene ad idem conſpirabant.in tot.n.Galeni libris non legitur antiquos inter ſe fuiſſe admodū diuerſos,præter in ipſis muſculis, qui diuerſa obtinent capita,de ipſis fuit quādoq; queſtio ſi quot capita habēt,ſint tot muſculi, ut recitauit Galenus in primo & tertio de Anato.admi.quēadmodum eſt in muſculis tibiæ,& in muſculis temporalib.quos nōnulli utrunq; non ſimplicē muſculū,ſed triplicē eſſe exiſtimabant,quod tres ipſorū ſunt aponeuroſes, aut tendones, aut in maxillis inſertiones,inſtar principiorū quorundā, uocant.n.nōnulli hoc quidē modo,alij aūt alio.qui quum perſpicue eorū ſpeciē ſtudēt indicare(quæ alijs eſt diſſimilis)ſuſpitionē cupiā præbere queant, de ipſis nō cōuenire,ſic quidē hic dicebat tria utriq; muſculo adeſſe principia,ille uero caudas,aut capita aut aponeuroſes aut tendones,aut inſertiones. Eſt aūt nulla quod ad hāc ſaltem rē pertinet uiris Anatomicis in re cōtrouerſia,ſed in docendi ratione:utinā haberemus librū Galeni de antiquorum cōtrouerſiis,quē citat Galenus in primo de Anato. admi. certe arbitror quod manifeſtaretur Galeni gloria, quum eorū libri qui Anatomicos ſeipſos uocarūt,& huiuſcemodi deliramētis & infinitis erroribus pleni cōperirentur,ſciretur q; a quibus antiquis Anatomicis diſcordet Galenus,& quantū illi aberrarūt in Anatome, certe non ſolū tendones,uel motus aliquos ignoratos ab eis ſed etiā totos muſculos prætermiſſos haberemus,cæcoſq; uocaremus eos,qui errarunt circa talia, quæ non ſolum in Anatomis ſunt obſcuriora, ſed etiā ante Anatomen

apparent euidenter, dum per actionem oſtenduntur, unde (ut rem uoſtram ſequar) quicunq; non ſex, ſed quinq; aſſirmabant eſſe oculorum muſculos (id quod etiam Lycus opinabatur) ij non in numero ſolum, ſed in actionibus quoq; cognoſcendis aberrabant. non cognouerunt etiam priores Anatomici illos duos muſculos qui ad buccharum motum a natura ſunt formati, idq; quod ab his animal male excoriabatur, præſertim ille qui a Græcis μυώδες πλάτυσμα, hoc eſt muſculoſa dilatatio appellabatur, ut habetur a Galeno in primo de Anato. admini. in xvi. de uſu partium, & in libro de muſcu. diſſe. c. primo, legitur etiam in. iiij. de Anato. admin. Lycum par unum muſculorum maxillam quoq; mouentium inter os ſitum omiſiſſe, quemadmodũ latiores colli muſculos unà cum his quos retulimus, ignoraſſe. Quid referam etiam quantum in alijs partibus ſit hallucinatum: ſcribitur in primo de Anato. admi. quod etiam ueteres Anatomici non cognouerunt muſculum tenuem a Galeno etiam inuentum membranoſum coſtis quidem omnibus incumbentem, qui inferius principiũ ſubter uniuerſum ilium cutem expanſum habet. traditur in. v. de Anato. admi. & vij de uſu partium, quod muſculorũ intercoſtaliũ neq; ipſorũ naturam, neq; actionẽ antiqui Anatomici cognouerũt, quẽadmodum nec omniũ a quibus moueri thoracẽ ingenioſe reperit Galenus: quã male etiã præceptores Galeni cẽſuerint ſolum ſeptũ mouere thoracẽ in reſpirationibus, declaratur in. vij de Anato. admi. ubi tandẽ oſtẽditur multa fuiſſe ab antiquis prætermiſſa circa reſpirationẽ, quorum Galenus inuentor extitit. prætermiſerũt etiam muſ-

culos

culos extremas coſtas detrahentes partẽ ipſorũ aliquã, cum octo in obdomine muſculis ſimul amputãtes, aliquã uero ſpinalibus affixam relinquentes. in partibus coxendicis etiam commiſſum fuit delictũ ab antiquis, qui quũ de his muſculis uellent tradere, ſed tamen quẽadmodum & alia multa in toto copore non animaduerterunt, ita & hic muſculos integros non uiderunt, ut meminit Galenus in. xv. de uſu partium: ſunt enim decem, in quibus, ut declaratum eſt in lib. de muſc. diſſe. c. xxi. non parũ aberrarunt, tum alij diſſectores uiri, tum Lycus ipſe Quinti diſcipulus, qui ipſos quinq; eſſe opinatus eſt, intrinſecus quidem tres, extrinſecus uero duos: ex alijs aũt quinque tres quidẽ omiſit, duos uero permutauit, quippe qui actionem ipſorum ignorabat, poſitionẽq; ſolum conſiderabat unà enim cum alijs omnibus muſculis dearticulationem ipſius genu mouentibus femori, id eſt, μηρῷ incũbunt. non ita tamen ſe habet rei ueritas, ut Lycus arbitratur, ſed ut declarauit Galenus in locis præcitatis. Aberrarunt etiam antiqui profeſſores circa muſculos genu dearticulationem mouẽtes, non ſolũ in eorũ cognitione, ſed etiam in eorũ actione, ut legitur in lib. de muſc. diſſe. c. xxxiij. & in. ij. de Anato. admi. deluſi primũ ab illo maximo femoris muſculo, qui totã internã regionẽ ſimulq. poſterioris non parum occupat, conſiderata eius alligatione, æquum eſt ſuſpicari, non illius duntaxat ipſum eſſe proprium, ſed certe ambarum communem ſuperioris, inquã, quæ in coxẽdice & præſentis iſtius, quæ in genu eſt: quãtum aũt ad eorum cognitionẽ ſatis iam cõpertũ eſt quod Galenus ſcripſit in ſecundo de Anato. admi. & in ſexto de mor

de morbis uulg.ſect.v.cõmento ſecundo, quod ipſi ignorarunt muſculũ articulo latenter quidẽ iuſinuatũ, qui uel ſolus ipſum genu flectere poteſt, uel maxima potẽtia præditus eſt. In tibia aũt maxima fuit apud antiquos cõfuſio ut ſcribitur in primo de Anat admi.in tertio de uſu par. & in libro de muſ.diſſect.c.xxxiij.plures enim exiſtimabant eſſe quàm nõ ſunt, in capitibus muſculorũ multitudinem ponẽtes, ut antea fuit explicitũ, ſed iure optimo poſterioris tibiæ partis ſex omnino ſunt, unuſquiſq; ſecundum rectitudinẽ particulæ, quam moturus eſt, locatus. Non poſſunt aũt hi ſex muſculi, non ſex, ſed quinq; cenſeri ut uiſum eſt prioribus Anatomicis, ultimos duos muſculos unũ ſtatuẽtibus, quod parte plurima coaleſcant: quin etiam & anteriores muſculi tibiæ uiſi fuerunt eis tres propter eandẽ cauſam, quũ ſex certe, uel ſeptẽ recti us dicãtur. nam qui extendit quatuor digitos, unus eis eſſe uidetur, ut & unus eſt, ex utraq; uero parte ipſius rurſus eſt unus, qui in triplicia tendonũ capita deſinit, quib. tum ipſis, tũ ipſorum utililãtib. ſi quis intendat animum ipſos ſex aut ſeptẽ uniuerſos ſtatuet, ut in libris de Anato.admi.oſtenditur, ubi & horũ non rectã in calcaneo inſertionem cõſtituiſſe, quod etiã declaratur in .iij.de uſu part. prætereo uſum muſculi ueſicæ collo inhærentẽ, ab antiquis ignoratum, & multa pluſquã ſexcenta, quæ ſi uellem recenſere, tedio uos afficerem ò ſtudioſi potius, quam doctrina, quia certe ſi uolumus cõſiderare quæ ab illis ſcripta ſunt in Anatome, potius erũt ipſius dehoneſtamenta, quam ornamẽta. Nam uidiſtis uos ò ſtudioſi quod nulla pene eſt pars, cuius aliquis muſculus ab illis

non

nõ ſit ignoratus ſi nõ in eius cognitiõe, ſaltẽ in eius actio ne: et propterea ſi uolumus recte dicere quæ ab antiquis dicta ſunt, non merẽtur quod dicãtur, quod ſit pars artis huius, nec principiũ, nec ambiguitas etiã in cõparatione eorum quæ dicta ſunt a Galeno, quia quæ relicta ſunt à prioribus diſſect. profeſſoribus, erant confuſa, indetermi nata, ſine artis adminiſtratione. Eorum enim libri erant pleni infinitis erroribus, ſed poſtquã uenit Galenus, qui a cœlo datus eſt ut iſthæc et alia in Medicina illuſtraret, debitum ordinem dedit omnibus, indiſtincta declarauit, incompleta diffiniuit, ignorata cognouit, adeo ut de ipſa nihil ſperari poſſit melius, idq; in omni parte de Anato me. Nempe audiuiſtis uos ò ſtudioſi in quot erroribus circa muſculos inuoluti ſint priores Anatonomici, quan tum aũt ſint decepti in alijs etiam partibus, ut de uenis, de neruis, deq; alijs infinitis, ut declarabimus, omnibus poterit innoteſcere. Nam de uenarũ exortu quis eſt qui non neſciat, quãtum non ſine cauſa flagellarint Ariſto- telem: pari modo de neruorũ principio unà cum Phylo tomo ut habetur in. vij. de uſu par. ſed quia hæc iam ſunt declarata, quid opus eſt in his immorari amplius? reſtat ſolum ut tangamus ea quæ ab alijs ut a Pelope, Lyco, Marino, Aelianoq;, & a cæteris diſſect. profeſſoribus ſcripta ſunt, nec recte prolata, atq; alia quæ prætermiſ ſa ſunt, quũ non ſint cognita. nec ſine cauſa, quia mini- mus error in principio, habetur in fine maximus: nam in confectionibus adminiſtrãdis nõ erãt admodũ periti, quò fit ut ex hoc errore infiniti expullularint: dum. n. male tractando muſculos corrumpebãt, fuit nãq; neceſſarium

ut de

ni de neruorum, uenarum atq; arteriarũ propaginibus, quæ in muſculos diſſeminãtur, nullam habuerint notitiã, & quum ſint tot & tot muſculi nõ animaduerſi, ut oſtenſum eſt quot uenarum, quot arteriarum & neruorum ſurculos eſſe creditis ò ſtudioſi, qui ſunt ab ipſis diſſect. profeſſoribus ignorati, certe infiniti ſunt: idq; fuit in cauſa, quod ipſi ut habetur in tertio de Anato. admi. exiſtimarunt paruas a ſubiectis muſculis reliquias in cutẽ ipſis uicinã emergere. Atqui aliter res habet, queadmdũ conſpicitur: propriæ. n. neruorũ per ſumma extãtium radices ſunt, quas cum cute ſimul auellẽtes obliterabãt, ut ne eſſe quidem uideretur: ſed de iſtis cõſentaneum eſt nõ proferre, nec illũ ex hoc, de quo meminit Galenus in. xvi. de uſu part. quem ignoratũ ab antiquis Anatomicis perreptare ad muſculos buccharũ adhuc haud cognitos, ut iam fuit oſtenſum, equidẽ tradidit. nec illos proferã de quibus mẽtionẽ fecit Galenus etiã in lib. de muſ. diſſe. c. xi. qui circa capitis dearticulationẽ ſunt qui nec ipſi exacte a diſſect. profeſſoribus cogniti fuere. non tacebo aũt ꝙ quandoq; ipſi cognoſcebãt muſculũ aliquem, cuius neruus poſtea ignorabatur, ut uſu uenit Lyco qui cognouit muſculũ qui præeſt motui ſcapularũ, eius tamẽ neruus fuit incognitus ut refert Galenus in. iiij. de Anato. admi. idq; non ſemel contigit, ſed ſæpius, ut eſt uidere in libris Galeni, ſed quia longũ eſſet de iſtis recẽſere, ideo ſuperſedebo, ſat. n. eſto quod crimine ab uno cætera diſcatis. Proſequamur itaq; in alijs de quibus peſtilentius aberrarũt: et primũ in neruorum opticorũ poſitione, quæ cur ita formata ſit a natura, equidẽ ignorarũt: Galenus aũt in. x. de uſu part. quales

les ſpeculationes Geometricas, Dij boni, & Mathematicas reperit, quo naturæ dotes oſtẽtaret, ne fuiſſet ut Epicurus, fuit & Aſclepiades, qui oĩa fortunæ nõ ſapientis artificis, ut eſt natura opus eſſe, cum feliciſſimis ſuis atomis crediderũt. adducã aliud mirabile naturæ opus ab Anatomicicis antiquis ignoratũ, quod refertur a Galeno in.xvi.de uſu partiũ, quod eſt, ubi enim aut longo itinere neruũ eſt ductura exiguũ, aut motui muſculi uehemẽti miniſtraturũ, ibi ſubſtãtiã eius, corpore craſſiori quidẽ cætera ſimili intercipit: dices.n.neruũ eſſe conglobatũ, primo quidẽ aſpectu ipſis adunatus eſſe uidetur ac circũ hærens, ſi tamẽ diſſecueris, apparet euidẽter quod neq; adnatus eſt, neq; circũhæret, ſed apparet ſimilis quædã neruis ſubſtãtia cõtinua, ac undequaq; unita ac oĩno neruo ſimilis, qui tũ ad ipsã peruenit, tũ rurſus ex ipſa porrigitur. ipſa igitur ſola ſubſtãtia (q̃ ſimilis nũcupato γαγγλιω) neruos craſceſſere cõtĩgit, ut manifeſte neruus qui poſt ipsã eſt, ĩ orbẽ maior apparet eo q eſt ante ipsã. porro uidebitis ipsã ò ſtudioſi cũ alijs quibuſdã ꝑtib. tum ꝑcipue ĩ his neruis q a cerebro deſcẽdũt, ut in collo parũ ſupra larĩgẽ atq; ĩ alijs partib. de qb. meminit Galenus loco ꝑcitato, idq; eſſe factũ a natura ob cãs iã dictas quas antiqui diſſe. profeſſores ignorarũt, eſt ĩ propatulo. quid referã de prima et ſecũda neruorũ a dorſali medulla naſcentium coniugatione, quæ multam cum his neruis commiſtionẽ: facit etenĩ ſæpius quod ex altero ad alterũ peruenit, uelut uinculum quoddam dũtaxat ambobus commune eſſe uidebitur: nonnũquã uero ad ipsũ alterĩ qd. in neruorũ auget, tãquã ad illu acceſſerit, ſimulq; ſeſe cũ co

miſcuerit

miſcuerit, alterum uero minorē reddit, tanquā ab ipſo ſeparatum fuerit, ac receſſerit. Quapropter in his neruis cognoſcendis confuſi fuerunt omnes diſſect. profeſſores, & inter ſeſe maximopere diſcreparunt, ac in unoquoq; ignorarunt, ut author eſt Galenus in libro de neruorum diſſect. cap. ix. quorum genera ſex eſſe oſtendit Galenus in libris de Anato. admi. Exempli cauſa omnibus proprijs gutturis muſculis nerui ſecūdum tres ab utroq; latere inſertiones diſtributi ſunt, ut eæ omnes ſex numero exiſtant. Horum inſertionum nonnulli diſſecādi profeſſores duas duntaxat, nōnulli ne has quidem nouere: in ſexta autem neruorum coniugatione, quantū ſit etiā peccatum arbitror omnibus perſpicuum eſſe, qui in Galeni libris uerſati ſint mediocriter. Etenī poterint legiſſe quod ipſos etiam diſſect. profeſſores latuerunt non paruæ propagines eorum neruorum arterijs inhærentium, qui dum per collum & thoracem feruntur, faciunt antequam ori uentriculi in quod plurima iſtorum neruorum portio inſeritur ac diſſeminatur, incidant. Illud certe admiratione dignum eſt, quod quaſdam ex his neruis particulas in ſeptum tranſuerſum diſtribui dicant, quum tamen ipſum ne minimam quidem omnino ex hac coniugatione portionem ſuſcipiant. At quod uiciſſim ex medio thorace non nullæ horum neruorum portiones ad quoſdam gutturis muſculos ueniant, non etiam dicunt, nec quam facultatē hi nerui habeant, quanquam ſi hi læſi fuerint, cauſæ ſunt ut animali uox deficiat. Non prætermittendū eſt de his qui a dorſali medulla proueniunt, in quibus omnes diſſe. profeſſores errarunt: erratorum autem cauſas nunc non

eſt

eſt tempus proſequi, quandoquidem iam eas in Anato. admi. Galenus nos edocuit. Certe ò ſtudioſi ſi uellem oĩa errata, quæ ab antiquis ſcripta ſunt, explicare, ſciatis quæſo, quod longe maiora eſſent errata, quam quæ ab ipſis recte prolata ſunt. nulla enim inuenitur pars circa quam non aberrauerint, & plura alia prætermiſſa ſunt quæ erant maximopere aduertenda, ut enarrauimus, ut illa præſertim neruorum complicatio, de qua etiam Galenus tradit in primo de locis affect. & tertio de Anato. admi. et alijs in locis pluribus, quam a ſeptima uertebra procedere ex diſſectione fuit inuentum. Hanc quia nõ cõgnouerunt ſui temporis medici, peccabant tum in cognitione loci, tum in eius curatione, exiſtimãtes cauſam affectionis in digitis eſſe, quæ erat in dorſo. Quid etiam dicemus de admirabilibus naturæ myſterijs, de neruis, inquã, reuerſiuis, quos primus omnium inuenit Galenus, de quibus fit mentio in ſeptimo de uſu partiũ, quorum utilitas quanta ſit animantibus, iam declaratum eſt in loco præcitato: pro quibus equidem ſatis pro merito poſſumus eius ſapiẽtiã ac potẽtiã qui aĩalia fabricatus eſt laudare. Nam eiuſmodi opera non laudibus modo, uerum etiam hymnis ſunt maiora, quæ priuſquam inſpexiſſemus quidem fieri non poſſe perſuaſum habebamus, conſpecti uero (inquit Galenus) falſos nos opinione fuiſſe comperimus, potiſſimum quando ſine magno negotio atq; apparatu Conditor noſtri uno uſus inſtrumento, eoq; exiguo inculpatum prorſus, ac perfectum opus effecerit, ut in horum neruorum flexione uidere eſt. Ex quo quia nemo Anatomicorum, neq; horum neruorum aliquem, neque

horum quicquam, quæ in laryngis cõſtructione dicta fuerunt perceperat. Hæc ſane fuit cauſa cur in pleriſq; partium actionibus plurimum aberrarint, neque earũ partem decimam attigerint. Aberrabãt itaque circa ipſum foramen clauſionis lingulæ admirantes tũ Medici, tum Philoſophi partim quidem quo pacto dum bibimus, humor non in tracheam arteriam, ſed in ſtomachum illabatur, partim autem muſculis qui ad linguæ ſunt radicem, cauſam huius rei tribuentes, ſed quam perperam, iam declaratum eſt a Galeno in ſeptimo de uſu partium: ſic igitur in pluribus & pluribus deliquere antiqui multorũ ignari, neq; conſiderantes, neque diſcernentes poſſe eſſe aliter, quam ab ipſis ſcriptum ſit. Proinde auſpicemur à trachea arteria (quia de ipſa eſt ſermo) neque enim (ut alia omittam) eſt quod dicat, qui Eraſiſtratum defendere conabitur, aſperas arterias propterea quod ex cartilaginibus conſtabant, cum corde iungi non potuiſſe. nam quemadmodum per media membranoſa corpora inter ſe coniunguntur, ſic et cordi utique poterant coniungi, cur (idem etiam peccauit) non genus unum arteriarũ in pulmone fuit, cur item & uenis ipſe indiguit, Eraſiſtratus quidem haud facile dixit, quemadmodum et cur arteriis quidem tunica obtigit uenoſa, uenis autem arterioſa, Galeno autem dictu non fuit difficile, ſed per ea quæ de utilitatibus ratiocinatus eſt, perſpicue actionum demonſtrationes comprobantur, Eraſiſtratus autem & Aſclepiades, ut habetur in ſexto de uſu partium, horum cauſam neque ueram, neque primam in adferendo demõſtrabant, præſertim Aſclepiades, qui ob ſuam ignorantiam

etiam

etiã alia cũ illis admirabilia ſane quæ exiſtũt ſpectacula in tota cordis baſi, quorũ nullũ quidem neq; aĩaduertit, neq; etiam ſi animaduertiſſet cauſas inuenire potuiſſet, quum in Logicæ ſpeculationis ignoratione fuiſſet ſubmerſus ac omniũ quæ gignũtur principia in molles corpuſculorum, atq; inane referret, cõtra quẽ ubiq; locorũ exclamat Galenu , in tãtũ ut non ſit opus maiores cõtumelias in ipſum cõſin ere. Nec ſine cauſa quia in omniuũ rerũ conſtructione diuinã tollebat ſummi Opificis ſapientiam contra omne ius, quod nullus unquã præter ipſum et Epicurum protuliſſe legitur: cõtra quos certe quũ a tota deuiant ueritate, nõ equidẽ erat faciẽdus ſermo. ſed Galenus ut nihil indiſcuſſum in ſua facultate relinqueret, noluit poſtponere, quin & de ipſis & ipſorũ ſentẽtijs, qui ſentiret, pferret, quos, ut digni, notos fecit, nõ et dẽ alijs ſilens, qui ipſis maiores extitcrũt, quẽadmodũ fecit Ariſtoteles uir admodũ magnus, de quo in libro. viij. de uſu partium in hunc modum ſcribit, τί ἢ ἄλλα τοσ ἐγκεσ αλου κατασκευῆς μόσια, τίνα χρείαν ἔχειθα χοροειδῆ σώματα, τὸ δικτυοειδὲς πλέγμα, τὸ κοναρίον, ἡ πυελος, ἡ χοάνη, τὸ ψαλλοειδὲς σῶμα, ἡ σκωληκοειδὴς ἐπιφυσις, τὸ πλῆθος τῶν κοιλιῶν, αἱ πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν συντρήσεις, ἡ ποικιλία τοις διαπλάσεως, αἱ διτταὶ μυννιγγες, αἱ εἰς τὸ νώτιον ἐκφύσεις, αἱ τῶν νεύρων ἀποφύσεις, οὐκ εἰς τὰ τῶν αἰσθήσεων ὄργανα μόνον, ἀλλα καὶ τὴν φαρύγγα, καὶ τὴν λάρυγγα, καὶ τὸν στόμαχον, καὶ τὴν γαστέρα, καὶ πάντα τὰ σπλάγχνα, καὶ πάντα τὰ ἔντερα, καὶ τὰ κατα τὸ πρόσωπον μόρια ἅπαντα, τούτων γὰρ οὐδενός τὴν χρείαν Αριστοτελῆς ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ὥσ

περὶ οὐδὲ τῶ κατὰ τὴν καρδίαν ἐκείνων πάλιν, οἷς ἐγκέφαλος ἁπάντων ἀρχὴ, Hoc eſt, *Quid aũt loquar de cerebri parte? quẽ nam habebunt uſum* χοροειδῆ *corpora, plexus retiformis, conariõ, pyelus, choana, corpus* ψαλλοειδὲς, *epiphyſis uermiformis, uẽtriculorũ multitudo, cõmunes eorũ inter ſe canales, cõformationis uarietas, duæ meninges, in ſpinalẽ medullã productiones, neruorũ apophyſes, non in ſenſuũ modo inſtrumẽta, ſed etiam in fauces, ac larynga, in ſtomachũ, ac uẽtriculum, in uiſcere & inteſtina omnia, in oẽs deniq; faciei partes: horum enim nullius utilitatẽ Ariſtoteles dicere eſt aggreſſus, quẽadmodũ neq; eorũ rurſus quæ cordi inſunt, quibus omnib. cerebrũ eſt principiũ. adhuc multo clarius ſcripſit de ipſo Galenus in. vij. de Anato. admi. in hiſce uerbis,* καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ἄλλα τε πολλὰ κατὰ τὰς ἀνατομὰς Ἀριστοτέλη διαμαρτεῖν, καὶ ἡγεῖσθαι τρεῖς ἔχειν κοιλίας ἐπὶ τῶν μεγάλων ζώων τὴν καρδίαν ὅτι μὲν οὖν ἀγύμναστος ὢν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἔσφαλη περὶ τὴν τῶν μορίων εὕρεσιν, οὔτε θαυμάζειν χρὴ, καὶ συγγινώσκειν αὐτῷ προσήκει ὅπου γὰρ οἱ τὸν ὅλον ἑαυτῶν βίον ἀναθέντες τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ, καθάπερ ὁ μαρῖνος, ἥμαρτον πολλὰ τί χρὴ νομίζειν, συμβαίνειν τοῖς ἐξαίφνης μὲν ἐπ' αὐτὴν ἐλθοῦσι, πειρασθεῖσιν ἢ οἷς πρῶτον οὐκ εἶδον, ὡς μηκέτι ἐπιχειρῆσαι δεύτερον ἰδεῖν, Hoc eſt, *Ac miri nihil eſt, ſi etiã alia multa in Anatome aberrauit Ariſtoteles, qui triplicẽ ſinũ cor habere ĩ magnis aĩalibus exiſtimat: quod igitur in cõſectionib. non exercitatus circa partiũ inuẽtionem errorẽ cõmiſerit: neq; mirãdũ eſt, & cõdonare homini cõuenit, ubi. n. qui totã ſuã uitã huic ſpeculationi dedicarunt*

carunt, queadmodũ Marinus, in pleriſq; falſi ſunt. quid exiſtimãdum eſt his accidere, qui repẽte, ceu heri aut nu diustertius ipſam adierĩt, perſuaſi ea quæ prius nõ uide runt, ut denuo inſpicere nõ aggrediãtur. De hoc met etiã reprehẽdit Galenus Ariſtotelẽ in.vi. de uſu par. cũ alijs Philoſophis & Medicis, de quib. ſi quis requirat causã cur ĩ nucro uẽtriculorũ cordis finiẽdo ſint hallucinati. hu iuſmodi oĩa quæ ad hũc locũ pertinẽt, alibi a Galeno sũt demõſtrata, ſimul ẽt cur in his quæ ad Anatomen perti nẽt tã uariæ, tãq; diſcrepãtes ſint ſentẽtiæ, ut in numero orificiorũ cordis, de quib. meminit Galenus in. vij. de A nato. admi. in quib. priores Anatomici erãt diſcordes. In cordis ẽt ſubſtantia aberrarũt antiqui, ut legitur in loco præcitato, ubi ſcriptũ eſt ipſos exiſtimaſſe cor eſſe muſcu lum, nõ intelligẽtes actionis ipſius excellẽtiã ex ſua uiſce ri ſubſtãtia neceſſario ineſſe. nec ĩ anatome q̃ celebratur in uiuis priores diſſe. profeſſores aĩaduerterũt quæ nuda to corde erãt admodũ notãda. Primũ ut quali modo pul ſet, & nõ quãdo attollitur, thoracẽ feriat, pectoris oſſis regionẽ accedẽs, an quo tẽpore demittitur. ſecũdũ eſt, ut magna in aĩali arteria detecta, ſicut quæ apud inguina habetur, nudari cõſpicitur, exacte conſiderãdum, utrum quãdo cor demittitur ipſa attollatur, an ambo eodẽ tẽpo re & ſubmittãtur et eleuẽtur. tertiũ ut digitis uel ẽt for cipe cor excipiẽtes (ut factitare ſolebat Galenus) uidea tur quali nã ſymptomate animal corripiatur: exiſtima- bant autẽ ſi laquo exortum grandis arteriæ, uel ut alij quidam aiebant uenoſæ intercipias quæ in pulmonem defertur huiuſcemodi ſymptomata animali euenire.

Non deerant autem alij qui tanquã ſingularis ipſa oriatur laqueo iniecto duo hæc animali accidiſſe aiebãt: nempe ut omnes quidem arteriæ toto corpore redderẽtur immobiles tanquã facultate ſpiritus ipſas replẽtis deſtitutę, pulmo aũt pari interuallo perſiſteret, corde nihil interim illinc trahẽte. Alij erãt etiã qui prodebãt laqueo aſperæ arteriæ circũdato pulmonẽ moueri ſe oſtẽdiſſe, omittẽtes tamẽ quo modo pulmonẽ ſubmitt· cõſpexerint, utrũ ſine thoracis perforatione, an eo perforato, quorũ utrũq; abſurdum Galenus reperit, & multa alia de quibus ipſi inuerecunde nugabãtur: tãta n. arrogãtia ſimul & audacia de ijs quæ ignorabãt, erat apud ipſos, qui huiuſcemodi apud indoctos pnũciabãt, ut uix eſſet credibile. Galenus aũt eorũ petulãtiã ſimul cũ ignorãtia ſuis admodũ doctis monumẽtis (quibus nos poſteros in ppetuũ ſibi deuĩxit) utiq; refrenauit et extinxit, nemini parcẽs, potiſſimũ Eraſiſtrato, qui et ſi fuerat de Ariſtotelis familia, cũ ipſe tamẽ etiã reprehẽderetur, tãto magis poterat ipſum Ariſtotele longe inferiorẽ Galenũ reprehẽdere, præſertim quãdo multa exiſtimauerit, quæ aliter reperta ſunt, quam ab ipſo ſunt prolata, ut quod in arterijs exiſtat ſanguis, & quod ex pulmone nullus ſpiritus profluat quorũ utrũq; iam demõſtratũ eſt eſſe falſum. In hepate etiam aberrauit ipſe dũ credidit uenarũ diuiſionẽ in ipſo ſeparandæ flauæ bilis gratia extitiſſe, quũ nõ eius cauſa natura tãtũ plexũ uaſorũ in hepate effecit, ſed ut morãs in uiſcere alimẽtũ in ſanguine perfecte transmutaretur, ut tradidit Galenus in.iiij.de uſu partium. Quid, illud unq̃ preteribo, quod reprehẽſione dignũ eſt, ſplenẽ inquã, ab

eximia ſapiētia fruſtra fuiſſe inſtitutū, ut ab Eraſiſtrato inaniter exiſtimatū eſt, & multa alia quæ non ſine cauſa a Galeno fuerūt dānata, ut in Galeni libris legitur, pſer tim in libris de facultatibus naturalib. ubi cōtra ipſum multa quidē dicta ſunt, quæ pertrāſeo, quia longū eſſet recēſere: ſat.n. eſto in præſētiarū quod etiā ipſe fuit unus ex illis qui plurimū hac in parte delirarūt, quorū nomina ſigillatim nō enarrabo, ne uidear in unūquēq; pīgēdo de lectarier. Proſequar tamen de alijs partibus enarrare, non omittēdo quidē, quin de antiquis profeſſoribus men tionem faciā qui de ipſis in generali deliquere. In uētri culo igitur etiā deluſi fuerūt iſti, credētes ipſum eſſe muſ culum, qui in eius ſubſtātia ipſis apparet ſimilis, cuius et ſi propius ſubſtātiā ipſorū accedat tunica exterior tranſ uerſis cōtexta fibris, nec tamē hęc exactus eſt muſculus In hoc igitur hallucinati ſunt inſigniter, ut qui neſcirent omnino tū muſculorū tū uētriculorū & munus, & facul tatem. Quid loquar de renū actionibus? quomodo pecca runt iſti: porro ſi excremētū renum nutritionis eſt urina (eo.n. amētiæ progreſſi ſunt antiqui, ut id etiā aſtruerēt, præſertim Lycus Macedo, ut legitur in.v. de uſu part.) cur demū in exigua renū corpora, is qui nihil agit teme re Conditor, arterias adeo magnas ac uenas inſeruit, cau ſam nullā dicere poterimus, ſed omnino (quod ipſi mini me uolūt) dānanda imperitiæ erit natura, aut iſtos nihil ueri de renū actionibus ſcire palam eſt: quare cōuincēdi, ſed cur in iſtis tā minimis inſiſto? Certe cōſideremus pau liſper ò ſtudioſi alia quāplura, quæ ut recitētur digniora ſunt quàm iſta, quæ ſunt de principaliori mēbro, quod eſt

cerebrũ, & quæ dicũtur lõge ſpeculatu erũt digniſſima, quũ ſint difficiliora: in hoc igitur ipſi cœcutiere pene circa unũquodq; eius miſteriũ. Et primo circa totius cerebri cõformationẽ, exiſtimãtes quidẽ a craneo ipſũ cõformari nõ aĩaduertẽtes ꝙ cerebrũ ipſum a dura menĩge eſt ſeiunctũ, neq; quod eadẽ menix craneõ quidẽ cõtingit, non tamẽ ei adhæreſcit, ſed neq; intelligebãt illam prius oportuiſſe cõformari, neq; quod ipſũ carneũ eſt huiuſmodi, ut ingenioſe & pbelle in. viij. de uſu par. a Galeno fuit demõſtratũ. Perperã etiã excogitarũt eius cõpoſitionẽ quũ perplexã hãc eſſe magis dicãt in hoĩbus, quã in alijs animãtibus, propterea quod (aiũt ipſi) mẽte & rõcinatione homines cætera animantia ſuperãt: ſed id haud recte cẽſitũ eſt, quũ ipſi etiã aſini cerebrũ habeãt admodũ perplexũ, quos oportebat (ut inquit Galenus in loco paulo ante citato) ſi morũ ſpectes ruditatẽ ac ſtuporem cerebrum habere ſimplex oĩno, & ſine ullo plexu ac varietate. melius eſt aũt cum Galeno exiſtimare intellectũ ſequi non cõpoſitionis uarietatẽ, ſed corporis, quod cogitat, atque intelligit (quodcũq; id ſit) bonã tẽperiem. In ipſius partibus ẽt peccauere Anatomici præceſſores nõ parum quando excremẽtorũ uiæ & partiũ cõmoda ab ipſis ſunt ignorata. Porro quod ad uſum adenis infundibulũ excipientis attinet, ſatis liquet quod excremẽta trãſcolat, id cõmodũ magnũ eſt ab ipſis ignoratũ. Cur aũt nõ ſtatim ex choana excidãt per palati foramina, quũ requirere eſſet æquũ hoc prætermiſerũt, quẽadmodũ ab oſſibus narium quæ ἠθμοειδῆ appellãtur, neq;. n. cuius rei gratia facta hæc ſint, ab eis proditũ eſt, ſed id tãtũmodo dixiſſe quod

tranſ

tranſcolant ipſa ſuperflua, ſatis eſſe putabãt, quod uero ſatius fuit ea trãſcolari, neq; protinus excidere, omnino prætermiſerũt, id quod nos Galenus edocuit in.viij.de uſu part.in quorum canaliũ functione etiã delirauit noſter Veſſalius in ſuo prægrãdi lib.vij.c.xi. ſed antea in libro primo eius opinio iam fuit diſcuſſa, adeo ut non ſit opus hic uerbis, quia ibi ad ſummũ iam dictũ eſt: nõ prætermttendo aũt quin.de eo adhuc nõ ſit cõqueredũ ſummopere, qui aut ſibi aſſcribẽdo, aut male intelligẽdo Galeni placita & denigrauit & cõtaminauit, quẽadmodũ etiam facit in ſuo prægrãdi lib.vij.c.vi.ubi petulãter ſcribit Galenũ in.viij.de uſu part.& in.iij.de placit.Hip.et Plato. de principalitate uẽtriculorũ cerebri cum pugnãtia tradidiſſe: quod eſt falſiſſimũ.in.viij.enim de uſu par. ponit namq; quid ſenſerint antiqui, dum ponit quid Herophilus, ut ibi Galenus meminit, in tertio autem de pla Hippocra.& Plato.non longe a fine, quæ ſua fuerit ſententia utiq; ſcribitur. Proinde non eſt quod dicamus hic medium, illic uero poſtremum cerebri uentriculum principaliorem eſſe, Galenum tradidiſſe, ut ſcribit Veſſalius, quia id nonquam apud ipſum inuenietur: immo ſi uelimus conſiderare Galeni uerba, adeo ſunt ſunt clara, ut non liceat de hac re dubitare, quæ hæc ſunt, καὶ οἷς γε τετάρτην τῆς αὐτὴν κοιλίαν νενόμισαι, κυριωτάτην εἶναι φασὶν αὐτὴν ἁπασῶν τῶν καθ' ὅλον τὸν ἐγκέφαλον ἡρόφιλος μὲν οὐ ταύτην, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ παρεγκεφαλίδι κυριωτέραν ἔοικεν ὑπολαμβάνειν, ἡμεῖς δὲ ἣν τίναμεν ἔχειν χρὴ περὶ τούτων δόξαν, ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱπποκράτους καὶ πλάτωνος δογμάτων ὑπομνήμασιν αὐτάρκως εἰρήκαμεν

Quod eſt, Et quibus quartus uētriculus hic eſt creditus omnium totius cerebri aſſirmāt eſſe principaliſſimū: Herophilus nempe nō hunc ſed eum qui eſt in cerebello uidetur exiſtimare principaliſſimū nos uero quid nam de his ſentire oporteat, in libris de placitis Plato. & Hippo. abunde prodidimus. Ex quibus uerbis aſſumitur quod antiqui diſſect. profeſſores circa principalitatē uētriculorū cerebri nō recte ſenſerūt, præſertim Herophilus uir cenſendus quidē magnus, de quo licet nullibi apud Galenū hactenus legiſſe meminerī, quod multū ſit hallucinatus, aberraſſe tamē credēdum eſt in alijs pluribus cum ipſis, quia ſi bis terue eius opinio a Galeno acceptatur, & de ipſo fit mētio, eſt ſuſpicādum quod ſi de alijs bene etiam ſenſiſſet, quod pari modo de ipſo prolatū fuiſſet, ſed Galenus uidens ipſum unà cū alijs diſſect. profeſſoribus, ut fuerūt Aſclepiades, Marinus, Pelops, Lycus, Andreas, Aelianus, atq; alij quāplures ab ipſis nō plurimū diſſentire, dum alios Galenus reprehēderet, ipſum reprehendebat cū antiquis alijs ſine eius citatione: quod aūt nō fiebat quādo Herophilus aliquid ab alijs preceſſoribus nō dictum referebat: nempe tūc Galenus, ut antiquorum diuerſitatē nobis oſtēdat, ſolet ipsū quidē adducēdo nomē quid ipſe cenſeat, & quid alij poſtmodū uel econtra literis mādare, demū quæ ſit eius opinio eam nobis referre, & ſi nō refert, ſeipſum tādem tranſponit ad alia loca, in quibus de illa materia egit, et quid tenuerit ipſe habetur apertiſſime: quod pari modo facit in uerbis paulò ante citatis nam primo ponit quid antiqui, ſecundo quid Herophilus, qui ab ipſis diſcrepabat: demū quia oportebat ſu

am

am nobis referre ſententiam, quam alibi iam terminaue rat, ad aliū locū: ſi uelimus quidē ſcire quid nā ipſe cen ſeat, recurrēdum eſſe quidē perſuadet, quo fit ut ſit mani feſtum quod Veſſalius nō habet quid de incōſtātia circa uentriculorū cerebri prīcipalitatē Galenū arguat, quia ex hoc loco nō habetur unquā quod Galenus poſtremum tenuerit uētriculū eſſe principaliſſimū, ut ipſe autumat, imo ut uiſum eſt, quid cēſeat ipſe, reliquit ut alibi iam di ſcuſſum, quod fuit in.iij.de placit. Hipp. & Plat. ubi uen triculū cerebri mediū eſſe prīcipaliſſimū fuit in ſentētia, ſed iſthæc licet nō ſint ardua, tamē a Veſſalio nō fuerunt cōſiderata, cuius cauſam haud plane ſcio, niſi forte quia quum in omnibus eius ſcriptis uerſaretur in calūnijs & petulātijs, totūq; eius ſtudiū ſit ut Galeni nomē in Ana tomē denigret, quo in ea primarius habeatur, et coryphe us, ubi potuit nō pepercit, & ſi cū ratione haud liceret fieri, tamē non ſortita (arbitror) eſt res effectum: quia ò ſtudioſi ſatis unicuiq; poteſt innoteſcere, quod Veſſalij rationes quæ in Galenū habētur, ambages ſunt, & uelu ti uetularū fabulæ quæ in Gynicæo potius, quàm in ulla quæ nobilis ſit Academia recitari quidē meretur: præſer tim quādo Galeni mētē non intelligēdo, eam coinquinare abſq; cauſa ſit cōpertū: quod facinus quantū ſit indignū, quis neſcit? Certe quāto magis magiſq; cogito, ſcelerate factū eſt, qui dū tātū uirum, qui fuit Galenus, cū pauca admodū ueneratione, ne dicā malignitate ſit uſus Veſſa lius, qui ſi nō extitiſſet. Audiuiſtis uos o ſtudioſi quod ue teres diſſect. profeſſores illā inexcultā, rudē, mancā, ſine ulla quidē arte reliquerūt, quam niſi Galenus efformaſ

ſet

ſet, dolaſſetq; , certe de ipſa actum quidem eſſet, quo fit ut nos omnes poſteri, ob ſuam quã adhibuit hac in arte, tum diligẽtiam, tum ſpeculationẽ, illi debeamus quãpluri mum, quia niſi ipſe fuiſſet, conſtat mehercle quod in Cymerijs (ut aiunt) tenebris ambularemus: etenim quid un quam boni dixerunt illi hac in parte, delirarũt quidẽ in uſu partium & earũ cognitione, ſi quid (quod plus eſt) in ipſis erat ſpeculatu dignũ, prætermittebãt, ut in hoc exemplo (ut res noſtra propagatur) ubi enĩ uentriculus anterior deſinet ad latera, illinc nerui optici exoriũtur, ipſeq; uentriculorũ ueluti thalamus propter illos neruos extitit, quod opus naturæ (ſcribit Galenus in .xvi. de uſu part.) admirabile quidẽ Anatomicis fuit incognitũ, & quod ipſi fines uẽtriculorũ nõ ſint aſſecuti, neq; con ſiderarũt cuius gratia ita ſint formati, neq; uiderint pro ductiones neruorũ opticorũ ſuperiores uẽtriculorũ finibus eſſe cõiũctos. Propter has igitur cauſas oculorum nerui caui ſimul & maximi & molliſſimi extiterũt, quũ alij quoq; ſenſus magnos et molles neruos habeãt. Quid dicam etiã de cõuolutionib ſecundarũ modo efformatis? unde Græce χωροειδεῖς dicũtur: neſcio certe (ut loquar cum Galeno in .vij. de uſu partiũ) quo pacto ſomno depo ſito plerq; Anatomici plexus illos ac contorſiones por tionem tenuis meningis eam appellant, reliquas uero eiuſdem portiones nolũt aſſimilare, neq; ſimiliter nominare, cũ quibus Veſſalius, licet aliter uideatur, quia ut legitur in lib. qui de rad. Chynæ inſcribitur, cũ ipſis uidetur ſentire, nõ cõuenit tamẽ quãdo uelit uẽtriculũ quartum non minus quã reliqui tres uẽtriculi ab illa menĩge tenui

inueſtiri

inueſtiriri, adeo quod nullus duræ meningis proceſſus in illo ſeſe offerat, uti in tribus uẽtriculis, in cõſpicuoq; ſint plexus ſecũdis cõparati, & uaſa illorũ plexuũ cõſtitutione ſubeuntia, cui mehercle, Veſſalij ſentẽtiæ, pro una parte eſt acquieſcẽdũ, pro ut tenet, & alias eiuſdẽ tenuis meningis portiones eſſe à priorib. nõ diſſimiles, & ipſarum eſſe plexus: res quidẽ ab antiquis nõ cõſidarata: ſed ex alia parte reclamãdũ equidẽ uenit præſertĩ quãdo abſq; ulla quidẽ rõne (ꝓ unq̃ haud eſſe poterit) ſit perſuaſũ quod corpora quæ duriore iam ſunt cõſiſtentia, ut eſt cerebellum, et eius uẽtriculus a tali cingulo, ut eſt menĩx χωροειδὲς obuoluãtur, res nullo pacto admittẽda: euomat ipſe quidquid uelit: etenim oportet nõ poſitione ſolum in medio id locari, quod uere eſt mediũ, ſed etiã natura, re uera autẽ id mediũ eſt dicẽdum, quod eadẽ proportione diſtat ab extremis, menix igitur dura magis quã tenuis inter carneũ & cerebellũ ſine offenſione erit iungenda, quũ magis ſapiat de natura cerebelli & carnij, quàm ipſa tenuis: ſi aũt iactabit Veſſalius quod in corporibus ita inſpicitur ut a ſe prolatũ eſt, nolite ò ſtudioſi credere, quia ut in alijs, & in hoc manifeſtus eſt mendax. Non attollatis ſupercilia, neq; frontẽ cõtrahatis uoſmet quãprimũ ſi uultis, id ſcire poteritis, accedatis rogo ad macellũ, et uituli uel arietis, uel cuius uultis alius caput intuemini, ſcietis equidẽ cognita tenui, & menĩgi dura ſi uerũ ſit an a tenui, uel potius dura cerebellũ inueſtiatur, nec id negaret Veſſalius, quũ et ipſe in ſuo prægrãdi lib. vij. c. i. ſcriptũ reliquit, et hominũ et brutorũ eãdẽ eſſe capitis naturam, quæ quũ ita ſit, mehercle neſcio

quo

quo pacto illud famoſum & rete mirabile a nobis abſtulerit Veſſalius in ſuo prægrãdi libro.iij.c.xiiij.& in.vij. eiuſdem libri prægrãdis.c.xij.quũ dicat ipſe in hominib. non reperiri,quod in alijs adeſſe cõcedit animãtib.quo fit dum ſui met obliuiſcatur Veſſalius, cum ipſo non ſit faciendus ſermo,eoq; magis dũ multã ſubeat turpitudinẽ qui ſpreta ueritate,quæ ſua noua poſuit dogmata,ſequi uelit ac defendere, antiquos imitatus, qui aſſerebãt patriam prodendã eſſe potius,quã propriũ dogma: quo loco ſubit mihi admirari Praxagorã et Philotomũ non modo propter dogmatũ abſurditatẽ, uerũ etiã propter eorũ quæ in Anatome apparẽt ignorantiã,qui in pluribus delirabãt, inter quæ illud præcipuũ eſt(ut rem ſequar) quod ſuper abondantiam quãdã ſeu ſpinalis medullæ propaginẽ exiſtimabãt eſſe cerebrũ, ob eamq; cauſam longis flexibus atq; inuolucris cõſtare ipſum affirmabãt, quãquã poſterius quidẽ cerebrum quod ſpinali medullæ eſt cõtinuum minime eiuſmodi cõpoſitionis ſit particeps: anterius uero euidẽtiſſime cõpoſitionẽ hãc ac plurimã præſeferat, et quod eo maior adhuc eſt horum uirorũ error,nõ intelligebãt,quod partibus ſolis cerebri, quæ ad baſim pertinent ſpinalis medulla eſt continua,quæ ſolæ ex omnibus partibus flexibus carẽt,ut nos edocuit Galenus in.viij.de uſu partium. In quo loco etiã nobis tradit illorũ ignorantiã, qui opinabãtur trãſitui ſpiritus præeſſe conariũ, neſcientes σκωληχοειδοῦς,hoc eſt uermiformis epiphyſeos actiorem eſſe,quorũ ſomnia quũ ignorãtiæ plena ſint atq; inſcitiæ,non opus eſt cõmemorare,atq; alia quãplura quæ antiqui diſſect.profeſſores penitus ignorarũt, præſertim

non

nonnulla uaſa quæ per tranſuerſas uertebrarũ producti ones permeant, atq; infinita alia, quorũ tandẽ ut cõprẽ hendam carmine,

Singula ſi uellem ueterum peccata referre,
Hydra mihi toties excutienda foret.

De quibus omnibus Galenus quidẽ in ſuis libris admodũ doctis pertractãs eorũ hæreſim cõuellẽdo utiliſſimã atq; integram huius artis ſpeculationem reliquit poſteris, tan ta nimirũ ingenij acrimonia & doctrina recõdita, ut om nes excelluerit cũ ſcriptionis elegãtia & cãdore ſtili tũ plane diligẽtia et fide, nullius philoſophiæ partis equidẽ ignarus. Prætereo admirabilẽ illam ac facilẽ docendi in ſtitutionẽ cãdorẽ & ſcientiã & ſermonis eloquentiam, cum ſcientiarum inquam pondere, & ſenſuũ profundita te, ac altitudine. Quis non admiretur etiam illas hiſtoria rum atq; exemplorũ enarrationes in curãdis ægris admo dum proficuas, cũ ſummo deniq; diuidẽdi demõſtrãdiq; artificio nimirũ tãto, & in his omnibus tam diligẽter, ut dicatur naturam hũc adinueniſſe hominẽ, ad demõſtran dam ultimã perfectionẽ in rerũ natura, quo fit ut eius ra ræ & eximiæ uirtutes ab omnibus collaudandæ ueniãt omnibus .n. perſpectus eſt animi ſui candor & ſapiẽtia, nulli non cognitum eſt Galenum acumine, uenuſtate & ſubtilitate, tũ uero eloquẽtia, uarietate, copia, facile om nium Medicorũ eſſe principẽ: per ipſum namq, Medicinæ partes amplificatæ ſunt, ex ipſo nihil prodijt nõ doctũ, emunctum, perpolitũ & numeris omnibus abſolutũ. ita que ſic ſtatuo ut quã pauciſſimis cõplectar, non poſſe me lius ſuas horas collocare ſtudioſum iuuenẽ, quam ſi illas

Galeno legendo impenderit, ſed maligni iſti ſemper exquirunt quod detrahant, quod calumniētur, poſtquā imitari non poſſunt, ad calūnias, ad quas facilis eſt tranſmiſſio, cōfugiunt. ò facinus animaduertēdum, Da quæſo Pater Medicinæ Pean optime, tuq; Aeſculapi, his omnib. reſipiſcentiam, fac bona Panacea, tuq; Hygia, uos Dij, Deæq; oēs, quibus Medicina et eius profeſſores inſunt tutela, facite oro, atq; etiā rogo, ſuū agnoſcāt erratū, facite ut uideatur quā turpiter delirarint, qui tot calumnias diuiniſſimo Galeno, ueſtro alūno cōſtruxerūt, atq; ui & impreſſione euertere conati ſunt, qui tot in illum maledicta euomerint, quæ cadere non poſſunt in hunc diuiniſſimum hominem, qui nihil unquā deliquerit, qui Medicinę *partes, præcipue illas de Anatome (ut uidiſtis) non cōtaminauit, ſed potius ſua uirtute illas adauxit adeo ut Traianus olim uias inacceſſas, præruptasq; ac rubibus inuias refecit, inſtaurauitq;, quo facilius peruadi poſſent, ſic etiam fatetur ipſe, ſe non quidem artem condere (quam laudem tamen iure ſibi uendicare potuiſſet) ſed iam ab Hippocrate (quem ſemper reueretur & colit) inuētam incultam tamen atq; aſperam explanare, ut ab omnibus intelligi, ac percipi queat. quapropter quantū illi debeamus, quis eſt qui neſciat? præſertim quādo Medicinam in tot ſectas diuulſam lacerāq; ſuæ integritati, atq; nitori reſtituit, explodens quidē omnia peruerſa dogmata quæ graſſabantur ſuo tempore, dirāq; exercebāt tirānidem, reuocās aūt Hippocraticā* Medicinā, *quæ iam pluſquam ſexcentos annos ſepulta fuerat, eāq; et explanans et ualidiſſimis rationibus roborans: cuius uiri doctrina & methodus*

thodus ob dulcedinem inſitam,atq; ſublimitatē,qui ſuat ſtudioſorum animi, quos nō alliciat?ubi ſemel illos guſta rint,niſi forte illis contingat ut febre laborantibus, qui bus omnia amara uidentur,ſic iſtis horridis et barbaris, horrida atq; barbara uidētur omnia, qui nec iis cōtenti in uulgus ædere ſuas ineptias non erubuerunt, quò totā iuuentutem efflorefcentē deperderēt, qui in illis deterda ti atq; occæcati nō poſſunt emergere : ò facinus indignū. Nam ſi quis, ut ſcribit Galenus in lib.de Conſt.Artis Med.ca.vij.uerſetur ſub ineruditis præceptis, eſto quod natura ſit perſpicax,quia nec methodū aliquā ſibi cōpa rarit,ut poſſet uerū a falſo quidē diſcernere,non erit ad-modum ſperādum illū quidē poſſe ad uiam ueritatis in-troduci nec ſui uoti cōpotem fieri, ſic iſti iuuenes qui in ſuis doctrinis,potius dicā latrinis ſe quidē ſtudioſos præ ſtiterūt,quia uerſātur cū iis qui ueritatis amore nō capi untur,quiq; abſq; eo quod in ſcientiis ſpeculatiuis nonq̄ fuerūt alti,neq, de ipſis ſciūt pertractare, & ſi pertra-ctant,illotis tamē manibus (ut aiunt) ritu Harpiarū om nia quidē cōtaminānt, audētes haud nō inuerecūde uiros de ſciētiis bene meritos nō intelligēdo diffamare,& quū hoc tēpore eò deuētū ſit,ut pauci reperiātur qui uelīt in ſudare,quo ueritas innoteſcat,ſecure cōceſsū eſt huiuſce modi nebulonib. debacchari,qui ut ſui memoriā poſteri-tati relinquerēt, uidētes nihil poſſe niſi res nouas aggre derētur,cū rebus priorib melius quidpiā inuenire nequi uerūt.hi uulgi affectionē,quā Hippo.in lib.de rat.uic.in acu.et in.i. de frac apho.vi.recēſuit,intellexerūt·ſ.ꝙ ex ternū inuſitatūq; eſt,& nōdum ſi utile eſt, intellectum,

laudant

laudant magis quam aſſuetum, quod utile eſſe eſt cognitũ uidebant itaq; non poſſe popularē auram ac famā aucupari,ni quicpiam noui ac inuſitati effingerent: idcirco occeperunt Galenum medicorum principem adoriri atq; cum eo manus cōſerere, quo uiderentur cum tanto uiro pugnam ſuſcepiſſe,ut digitis monſtrarētur, quos ob id ſatius quidē fuiſſet in ſordibus infamiæ reliquiſſe,quam eorum iniuriam feciſſe illuſtriorem: uerũ nos ægre quidem ferentes Galenum tantum uirum ab huiuſcemodi uellicari,& publicam utilitatem omnibus anteponentes, noluimus unquam permittere,quin de ipſis & eorum ſententijs quid ſentirem, proferrem. Sic itaq; ſpero nonnullos etiam fore ueritatis amatores,qui mihi etiam ferent ſuppetias,quos rogo, in illis in quibus defeciſſe comperiar, quia ſat ſcio me non potuiſſe tam acrem eſſe, atq; uehementem in refellendis iſtorum erratis,quin aliquid etiam addi non poſſit, non in hoc tantum negotio, ſed in alijs etiam quæ ad Ariſtotelicam ſpeculationem magis pertinent, de quibus quid ego ſenſero ſuo loco diſſeremus. In præſentia autem non ſum dicturus amplius,niſi quod interim fore uaticinor, ut hæc ulceroſa ſcabies a qua nos manum reducimus,aliquādo nanciſcatur ungues, ut cum illo loquar, quibus ad cruorem ſcalpatur. intelligentibus pauca.

τελως

INDEX RERVM ET VERBORVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

ABDOMInis & eius muſculorum examen. 82
Acetabula. 163
Adeps humanus à Galeno obſeruatus. 60
Alantoides 165
Alcides Bonacoſſa Bononien. 117
Amnion 165
Amadeus Puteus 65
Andreas Albius Veſſalii ſtudioſus. 19. 37. 117
Antonius Theſaurus Foſſanenſis, Archiater maximus 86
Antonia ſoror 151
Antonius Franciſcus Fabius philoſophus conſumatiſſimus 117
Antonius Maria Alberginus. ibi.
Antonius Pollarolus. ibidem
Antiquos ĩ Anatome quæ celebrarẽ in viuis multũ aberraſſe. 138
Antiquos parum vel nihil de Anatome tradidiſſe 131
Appendices oſſium à Galeno multum obſeruatæ 49
Archiatri perſuaſu cœpta eſt pro Galeno prouincia 5
Ariſtoteles cur ſtuduit & breuitati & obſcuritati 122
Ariſtotelis ratio non decantanda. 74
Ariſtotelis lapſus in Anatome. 74 172
Arteriarum ad cerebri baſim plexus 182
Arthrodia. 14
Aſclepiadis lapſus 172
Aſtites glanduloſi 159
Auerroes contra Galenum de ſanguificationis organo 122
Auerrois lapſus 124

B

Baldus Bononienſis 117
Baptiſta Cananus humanæ fabri-

a

ex ſtudioſus 37

Baptiſta Phacinus Vercelleſis. 86

Bartholomeus Maggius in Chyrurgia excellentiſſimus. 19. 165

Bartholomeus Catia Nouarien. 70

Bartholomeus Beilettus Hipporodienſis 79

Bartholomeus Puteus 65

Benedictus Victorius Fauentinus 117

Bonaſonus Bononienſis 117

Bilis in ventriculum iniectio. 149

Branda Porrus præceptor venerandus 70

Brachialis articulus cũ radio. 100

Brachialis motus 101

Brachialis muſculorum vſus à Galeno recte obſeruatus 102

Brachialis nexus cũ ſtyloide. 100

Buccaferrei pro ariſtotele de ſanguificationis organo diſceptatio. 117

C

Caroli Secundi Ducis noni inſperata mors 153

Cabriel Cuneus rerum indagator acutiſſimus 37

Caluariæ foramina 30

Calumniandi nimium quorũdam ſtudium 2. & ſeq.

Calor natiuus duplex. 129. & ſeq.

Capitis cum vniuerſa ceruice motus recte à Galeno conſideratus & eius motus in gyrum atque alii 32

Capitis figurã non dari quiũtã. 18

Carnis vtilitates. 65

Cartilagines in articulo genu à Galeno obſeruatæ 46

Caſtrata animalia venerem interdum appetere 160

Cerebellum eſſe ſimplex 142

Cerebellum qua meninge inuoluatur 182

Cerebrum eſſe geminum 142

In Cerebri conſideratione Ariſtotelis lapſus 172

In Cerebri conformatione antiquorum lapſus 179

De principalitate ventriculorum cerbri diſceptatio 180

Cocygis oſſis Galenum in libro de vſu partium habuiſſe cognitionem 43

Concoctio à qua caliditate celebretur 120

Coli inteſtini hiſtoria 154

Coitus delectatio 158

Cor ſanguinis fontem eſſe ex Ariſtotele 118

Cor non primum generari ſed hepar 119

In corde primo gignitur ſanguis ſecundũ Ariſtotelẽ. 122 & ſeq.

Cor prius generari an hepar. 129

Cordis membranulæ & eius inuolucrum 157

De vſu carnis & fibrarum in corde 168

In cordis ſinibus Ariſtotelis hallucinationes 178

In cordis ſubſtantia antiqui aberrarunt 178

Corpus noſtrum regi ad modum reipub

reipublicæ 118
Cornuum vteri actio 162
Cotylodones 165
Cubitum muſculi extendentes recte à Galeno obſeruati 102
Cyprianus calumniatus 3
Chryſippus damnatus 2

D

Democritus ab inuidis laceratus. 2
Demoſtenes incuſatus 3
Dentium cauitas à Galeno obſeruata 29
In dentium radicibus enumerandis per omnia verum eſſe Galenum ibidem
Diaphragma et eius foramina. 87
Digitorũ oſſa 4
De digitorum oſſibus Galenũ non loquutum cum pugnantia 50
Digitorum motus omnes à Galeno obſeruati 99
Digitorum tendines 92
Digitorum flexionis authores tendines 95
Digitos mouentes muſculi recte à Galeno traditi. 96
Differentiæ inter homines & ſimias. 8
Dominicus Martirus Moton⁹. 86
Dominicus Bonfiliolus Bononienſis 117

E

Empirici 169
Empedocles calumniatus 2
Enrrhicus Bononienſis 117
Enarthroſis 7
Epiphyſes a Galeno obſeruatæ. 49
Epiplocomiſtæ 152
Epicuri hallucinationes 172
Epigaſtri muſculi 82
Eraſiſtratus de familia Ariſtotelis 178
Eraſiſtrati lapſus 171. 179
Euacuationes celeriores haberi per rectitudinem 154
Excrementorum viæ a veteribus ignoratæ 179

F

Fœtus inuolucra 165
De Fœtus formatione diſceptatio. 119
Foramina caluariæ 30
Franciſci Valleriolæ lapſus 58
Franciſcus Martinengus 86
Franciſcus Alexander 153
Franciſcus Burſa Caſalenſis. 153
Franciſcus Scatiotus 153
Filotami lapſus 174

G

Gabriel Phaloppius 37
Galeni laudes 183
Galenum & homines ſecuiſſe 7 10 42
Galenus fuit non modo rei eſſentiæ curioſus, ſed etiam nominum obſeruator diligentiſſimus 15
Galenus non ſibi contradicit circa motus organum 59
Galenus in enarrandis muſculorũ vſibus nonquam cæcutiuit. 79
Galenus non eſt varius de muſculis cubitum & flectentibus et extendentibus 102
Galenus in motu manus non ſibi cõ

tradicit 102
Galenus de muſculis veſicæ & ani non loquutus cũ pugnãtia 106
Galenus non eſt varius circa muſculos tibiam mouentes ibidem
Galenus circa ſanguificationem in venis non venit taxandus de in conſtantia 113
Galenus non eſt varius in vſu muſculorũ exiſtentium in oculis 61
Galenus non inconſtans circa facultatem membrorum principalium 128
Galeni rationes ad demonſtrandum hepar eſſe venarum principium 134
Galenus in vena ſine pari non ſibi contradicit 137
Galenus circa os gutturis cum pugnantia non loquutus 80
Galenus de vſu muſculorum intercoſtalium de inconſtantia defenditur 84
Galenum de principalitate ventriculorum cerebri cum pugnantia non tradidiſſe 180
Galeni ingenioſa de glandulosis aſtitibus argumentatio 159
Galenus in muſculis tibiam mouentibus non eſt varius 106
Galeni pugnantia de pedis & manus oſſibus diluitur 50
Galenus de coccygis & oſſis ſacri inconſtantia non venit taxandus 44
Galenus in muſculis mouentibus brachii caput & ſcapulam, non inueni tur varius 80
Georgius della Porta 153
Ginglimos 15

H

Hepar omnibus animantibus ſanguinem habentibus adeſſe cibi concoquendi gratia 122
Hepar ſangificationis organum, 125. & ſequen.
Hepar gigni prius an cor. 119 & 128.
Hepar habuiſſe quatuor pennulas compertum eſt 153
Herophili lapſus 180
Hieronimus Cremonenſis 117
Hippocrates laudatus 3
Hippocratis calumniatores 4
Homerus non caruit detrectatoribus 2

I

Iacobus Antonius Motonus 86
Iacobus Syluius in Medicina vir doctiſſimus 69
Iacobi Foroliuienſis lapſus 63
Iacobus Pacinus præceptor non pœnitendus 117
Iecur non continuum ſemper corpus, ſed aliquando in fibras diſſectum 153
Iecoris in ſanguificatione munus. 126
Intercoſtalium muſculorum vſus a Galeno perbelle cognitus. 84
Inteſtina 153 & ſequen.
Ioannes de Solidis 153
Ioannes Antonius de Careſana. 153

Ioannes Maria de Vialardis. 153
Ioſephus catia Nouarienſis 69
Iudei Moſo mulierē a qua leges ac ceperūt maximo odio habuerūt.
Iulianus alexandrinus, Hippocratis calumniator (2 4
L
Lanphrancus Bonæpartis medicus Nouarienſis 69
Laringis communes muſculi octo optime a Galeno numerari. 76
Lienis vſus & ſubſtantia 117
Ligamentorum vſus 64
Ludouicus Buccaferreus 117
Lycus calūniator hippocratis. 4
Lyci errores 171
Lyci Macedonis lapſus 179
M
Marcus Anto capra. 86. 153
Marcus Anto. cuſanus. ibidem
M. Tullius cicero calumniatus 3
attæus curtius 90
Maxillæ conſideratio 27
Melonis familiaritas 19
de Meatulo illo per quē bilioſus ex urgitat humor ad ventriculum.
Membrum vrile. 161 (149
Mēbranulæ orificiorū cordis. 157
Mēbranā illā quā barbari pānicu lū carnoſum appellāt Galenum agnouiſſe 59
Miningis craſſæ utilitates 145
Meſenterium 152
Methodici 169
de Motu manus Galenus non ſibi contradicit 102
de Motu manus 99. & ſeq.
Motus an pereat ſeruato ſēſu. 145
Muſculorum natura 54
circa Muſculorū craſſitudinē & paruitatē & capitis & caudæ Veſſalii inconſtantia 54
Muſculos finire in tēdines 55
Muſculi volūtarii motus organū
in vſu Muſculorū exiſtētiū in (58
oculis Galenus nō eſt vari⁹. 61
Muſculorū deſcriptio & vſus tum tēporaliū tū mādibuliorū. 65
de Muſculorū inconſtantia Galenus vendicatur 68
Mūſculi ſiue delineamēta quæ poſt aures obſeruantur 71
Muſculi oſſis gutturis 72
Muſculi mouētes ſcapulā 74
Muſculi cōmunes laringis 76
Muſculus ex māmarū regione inci piens deinceps ad humerum porrigens 78
Muſculorū ſitus varius 79
Muſculi mouētes brachii caput & ſcapulā, de ipſis Galenus ſibi nō contradicit 50
Muſculi Epigaſtri 82
Muſculorū par quod ob varietatē apparet multiplex 81
in vſu Muſculorū intercoſtaliū de incōſtātia Galenus defedit. 84
Muſculi a Galeno cogniti contra Veſſalium 79
Muſculus qui defertur ad volā manus à Galeno bene depictus nec de eo cū pugnātia locutū 92
in Muſculis digitorum Galenus nō inuenitur varius 96

Muſculus qui paruũ digitũ ac annularẽ a pollice abducit 99
Muſculi cubitum & extendentes & flectentes 102
Muſculi tibiam mouentes 106
Muſcul. officium a Veſſalio præter miſſum 110
Muſculus ĩ poplite occultat⁹. 111
Muſculi ab ãtiquis ignorati. 170

N

Neruorum vſus 56
Neruorũ dari. vii. cõiugia. 139
Nerui optici 140
Neruum quartum femoris eſſe biſidum 147
Nerui tertię cõiugationis molliores eſſe quã qui ſunt in ſecũda. 141
Nerui ab antquis pretermiſſi. 112

O

Oculorum temperamentum. 62
Occipitis oſsis ſtructura a Galeno enarrata 28
Octauius Lancea 153
Olfactus organum 139
Omentũ in hominibus 151
Optici nerui 137
de Oſſibus digitorum Veſſalii incõſtantia 47
Oſſa gutturis yoides dicta 50
de maxillæ oſsib. obſeruatio 26
de naſi Oſſb. examinatio 26
de Oſſe ſphenoide 24
de oſſe ſpongoide 25
Oſſa ſeſamoida 51
Oſſa fungoſiora molliaq; mutuo interſe coaleſcere 18
Oſsium ſymphiſis 15
Oſſa poſtbrachialis 100
Oſſa antiquis incognita 170

P

Panniculus carnoſus a Galeno cognitus 59
Patella ſiue rotula 50
Penis hiſtoria 161
Peritonei vtilitates 142
Pedũ digitos mouentiũ tendinũ vtilitates & functio 93
Petrus martyr Tronus 37
Pituitæ ductus a Gale. obſeruatus (24
Philotomi lapſus. 182
Plato calumniatus 2
de Potu antiqui cecutiere 171
Proceſſus ſeptimæ vertebræ 42
Pollicis flexioni ſeruientes muſculi a Galeno cogniti 96
Pulmonis quintus lobus 153
Pueros venerem appetere 158
Proxagoræ abſurditas 182
Pytagoras calumniatus 2

R

Radii cũ vlna articulatio 101
Radii ſinuum appendicis muſculorum ac tendinũ cõſideratio. 100
Renem dextrũ ſiniſtro altiorẽ eſſe quomõ a Galeno traditũ 153
ĩ Renib. ãtiquorũ deliramẽta. 179
Reticularis plexus 182
Rotula ſiue patella 50

S

Sanguificationis organum 125
Scapulã pectori adducẽtis muſculi munus a Galeno cognitũ 79
Secunda membrana 152
Sẽſus remanet abolito motu 145

in

in Seminis excretiõe titillationis cã a Galeno aſſignata 159
Septum tranſuerſum 151
Splenis ſubſtãtia 155
Serapion Hippo. calumniator 3
Stomachi ductus & ſitus 87
Socrates Atticus ſcurra dict⁹ 2
Suturæ ab antiquis prætermiſsæ. 170
Symphyſis 15
Synarthroſis 15

T

Tactus organum 89
Tendinum natura 53
Tendo nõ eſt võlũtarii motus organum 37
Tendo qui eſt in vola manus a galeno recte cognitus 88.92
Tendines a veterib. nõ probe deſcripti & multi ignorati 131
Teſtium fabrica 161
Thophraſtus calumniatus 2
Teſsalus Hippo. calũniator 4
Teſonus mẽdicus Bononienſis 19

V

Varciformes 158
Venæ cauæ exortus 117
Venæ exortus vt intelligẽd⁹. 151
Venæ ſine pari cõſideratio 137
in Venis quæ variẽtur 138
Venæ prepẽtes ad vẽticulũ 150
Venæ coronales cordis 157
Venæ prorepentes ab vtero ad maxillas 158
Ventriculi ſitus 150
de vẽtriculo veteres ãliquere. 179
Vertebrã decimã thoracis trãſuerſis priuari proceſsibus 45
Veſalius varius in taxãdo Gale. de muſculis pollicẽ mouẽtib. 98
Veſalii Bononia deceſsus 117
Virgilius calumniatus 2
Virile membrum 161
Vteri conſideratio ibid.
Vgonis Senenſis lapſus 163

X

Xoroidis 181

FINIS

REGISTRVM

✽.✽✽. ✽✽✽✽.✽✽✽✽✽. ✽✽✽✽✽✽. A.B.C.D.E.F.G H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.Y.Z.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

PLVS VLTRA
F P

189 FV

RESTAURO DEL LIBRO
di LELLI
MARIO